SAĞLIK YÖNETİMİ EĞİTİMİNE YÖNELİK BÜTÜNLEŞİK TEKNOLOJİ KABUL VE KULLANIM MODELİ ÖNERİSİ

FATMA MANSUR

DOKTORA TEZİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MART, 2016

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren 24 (yirmidört) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Fatma

Soyadı : MANSUR

Bölümü : Eğitim Teknolojileri

İmza :

Teslim tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : Sağlık Yönetimi Eğitimine Yönelik Bütünleşik Teknoloji Kabul ve Kullanım Modeli Önerisi

İngilizce Adı : An Integrated Technology Acceptance and Usage Model Proposal for Healthcare Management Training

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Fatma MANSUR

İmza: ……

JÜRİ ONAY SAYFASI

Fatma MANSUR tarafından hazırlanan " Sağlık Yönetimi Eğitimine Yönelik Bütünleşik Teknoloji Kabul ve Kullanım Modeli Önerisi" adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Teknolojileri Anabilim Dalı'nda Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Doç. Dr. Ebru KILIÇ ÇAKMAK

Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi ……..

Başkan: Prof. Dr. Dilaver TENGİLİMOĞLU

İşletme Anabilim Dalı, Atılım Üniversitesi…….

Üye: Prof. Dr. Halil İbrahim BÜLBÜL

Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi …….

Üye: Doç. Dr. Selçuk ÖZDEMİR

Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi …….

Üye: Doç. Dr. Oğuz IŞIK

Sağlık İdaresi Anabilim Dalı, Hacettepe Üniversitesi……

Tez Savunma Tarihi: 18/03/2016

Bu tezin Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Teknolojileri Bilim Dalı'nda Doktora tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Prof. Dr. Tahir ATICI ……

Biricik Kızım Ada ve

Sevgili Eşim Yusuf'a…

TEŞEKKÜR

Çalışmamda öncelikle sonsuz sabrı ve anlayışı ile her zaman her konuda beni destekleyen değerli hocam ve danışmanım Doç. Dr. Ebru KILIÇ ÇAKMAK başta olmak üzere, kıymetli zamanlarını bana ayırarak görüşleri ile beni yönlendiren Prof. Dr. Halil İbrahim BÜLBÜL ve Doç. Dr. Selçuk ÖZDEMİR hocalarıma çok teşekkür ederim.

Araştırmanın veri toplama aşamasında özellikle görüşme ve odak grup görüşmeleri konusunda bana yardımcı olan ve kaynak bulan hatta yetinmeyip benimle görüşmeye gelen değerli hocalarım Prof. Dr. Sezer KORKMAZ, Doç. Dr. Zekai ÖZTÜRK, Öğr. Gör. Dr. Asuman ATİLLA ve uzman görüşü konusunda bire bir rehberlik eden Prof. Dr. Yasemin KOÇAK USLUEL hocama sonsuz teşekkürü borç biliyorum. Ayrıca verileri toplama aşamasında yardımcı olan Doç. Dr. Oğuz IŞIK ve Yrd. Doç. Dr. Çağdaş Erkan AKYÜREK hocalarıma teşekkür ediyorum.

Bu zorlu süreçte benim en sıkıntılı zamanlarımda gerek dost olarak yanımda bulunan gerek akademik bilgi birikimlerini benimle paylaşan Arş. Gör. Dr. Ayşegül ERMEÇ SERTOĞLU, Arş. Gör. Dr. Dilek USLU, Arş. Gör. Nilüfer YÜCEDAĞ ERDİNÇ, Arş. Gör. Özlem ÇATLI, Arş. Gör. Burcu NAZLIOĞLU, Okutman Ebru SOLMAZ, Arş. Gör. Dr. Çağla Pınar BOZOKLU, Arş. Gör. Ece DOĞUÇ ve Arş. Gör. Gamze ARIKAN'a teşekkür ederim.

Bir insanın başarısındaki en büyük payın ailesine ait olduğunu düşünen biri olarak başta varlığı ile mutluluk, huzur ve güç kaynağım olan kızım Ada'ya, hayata her zaman mantık çerçevesinde bakarak benim de olaylara farklı bakış açısı ile bakmamı sağlayan sevgili eşim Yusuf MANSUR'a; varlığımın sebebi, şefkatini ve desteğini her zaman hissettiğim canım annem Meliha YURDAKUL'a çok ama çok teşekkür ediyorum.

Fatma MANSUR

Ankara-2016

SAĞLIK YÖNETİMİ EĞİTİMİNE YÖNELİK BÜTÜNLEŞİK TEKNOLOJİ KABUL VE KULLANIM MODELİ ÖNERİSİ

(Doktora Tezi)

Fatma MANSUR

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Mart 2016

ÖZ

Araştırmanın amacı sağlık yöneticilerinin ve sağlık yönetimi eğitimi alan lisans öğrencilerinin teknoloji kullanım durumları ile teknoloji kabul ve kullanım niyetine etki eden faktörleri ayrıntılı bir şekilde ortaya koymak ve sağlık yönetimi eğitimine yönelik bütünleşik teknoloji kabul ve kullanım modeli önermektir. Araştırmanın evrenini Ankara'da kamu, özel ve üniversite hastanelerinde görev yapan sağlık yöneticileri ve Ankara'da sağlık yönetimi lisans eğitimi alan öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmada keşfedici araştırma yöntemi seçilmiştir. Araştırmada nitel ve nicel verileri elde etmek amacıyla dört aşamalı bir yol izlenmiştir. İlk aşamasında sağlık yöneticilerinin teknoloji kullanım durumlarını ayrıntılı bir şekilde ortaya koymak amacıyla 22 yönetici ile görüşme yapılmıştır. İkinci aşamada sağlık yöneticilerinin teknoloji kabul ve kullanımını etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla 303 yöneticiye "Bilgi ve İletişim Teknolojileri Kabul ve Kullanım Niyeti" anketi uygulanmıştır. Üçüncü aşamada ilk iki aşamada elde edilen veriler doğrultusunda sağlık yönetimi lisans eğitimi alan öğrencilerin teknolojik yeterlik ve almış oldukları teknoloji eğitimin yeterliğine ilişkin derinlemesine veri elde etmek amacıyla 63 öğrenci ile odak grup görüşmesi yapılmıştır. Dördüncü aşamada ise sağlık yönetimi lisans eğitimi alan 601 öğrenciye elde edilen veriler doğrultusunda farklı değişkenlerin de dahil edildiği "Bilgi ve İletişim Teknolojileri Kabul ve Kullanım Niyeti" anketi uygulanmıştır.Görüşme ve odak grup görüşmelerinin analizinde teknoloji kabul ve

kullanım niyetine etki eden faktörlere yönelik meta-analiz yapılmıştır. Yönetici ve öğrencilere ayrı ayrı uygulanan "Bilgi ve İletişim Teknolojileri Kabul ve Kullanım Niyeti" ölçeğinden elde edilen nicel verilerin analizinde Statistical Package for Social Sciences (SPSS) paket programı kullanılmıştır. Araştırmada sağlık yönetiminde teknoloji kullanımının çok önemli ve gerekli olduğu; sağlık yönetimi eğitimi alan öğrencilerin de hastane yönetimi, iletişim ve insan ilişkileri, bilgi ve iletişim teknolojilerini etkin kullanma, tıbbi cihaz ve tıbbi terminoloji bilgi ve becerilerine sahip olarak mezun olmaları gerektiği, öğrencilerin teknoloji kullanımı konusunda yetersiz oldukları, öğrencilere üniversitede verilen teknoloji eğitiminin herhangi bir katkısının olmadığı, eğitimin yetersiz olduğu, uygulama ağırlıklı eğitim verilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre sağlık yöneticilerinin teknoloji kabul ve kullanım niyetine ait varyansı açıklayan değişkenlerin göreli önem sırasına göre; algılanan yarar, algılanan kullanım kolaylığı, sosyal etki, kaygı ve gönüllülük olduğu görülmüştür. Sağlık yönetimi eğitiminde ise teknoloji kabul ve kullanım niyetine ait varyansı açıklayan değişkenlerin göreli önem sırasına göre; algılanan yarar, algılanan kullanım kolaylığı, özyeterlik, sosyal etki, kolaylaştırıcı durumlar ve yeterli eğitim olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler : Sağlık yöneticileri, Sağlık yönetimi eğitimi, Bilgi ve İletişim Teknolojileri, Teknoloji kabul ve kullanımı

Sayfa Adedi : 518

Danışman : Doç. Dr. Ebru KILIÇ ÇAKMAK

AN INTEGRATED TECHNOLOGY ACCEPTANCE AND USAGE MODEL PROPOSAL FOR HEALTHCARE MANAGEMENT TRAINING

(Ph.D Thesis)

Fatma MANSUR

GAZI UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

March 2016

ABSTRACT

The aim of this research is to reveal the health care managers' and undergraduate students' who took the Healthcare Management course, current states of technology usage. In addition, assessing the influencing factors of the intention of technology acceptance and usage, and proposing a model on integrative technology acceptance and usage within the context of health care management education is purposed. The research universe is composed of health care managers assigned in public, private and university hospitals and undergraduate students of healthcare management programs in Ankara. Exploratory research method is chosen and four-stage analysis is conducted to gathering qualitative and quantitative data. In the first stage, 22 health care managers were interviewed to reveal their current technology usage states. In the second stage, "The Acceptance and Usage Scale of the Information and Communication Technology" survey was conducted to 303 managers for determining influencing factors on technology acceptance and usage of managers. In the third stage, focus group interview had done with 63 students for gathering data about students' assessments on technological competence of them and their education depending on the first and second analyses' findings. In the fourth stage, "The Acceptance and Usage Scale of the Information and Communication Technology" survey, which is extended with different variables, conducted to 601 undergraduate students of health care management program. Meta-analysis was examined to the influencing factors of technology acceptance and usage that discovered by interviews' and focus group interviews' findings. Statistical Package for Social Sciences (SPSS) was utilized to analysis of quantitative data gathered from The Acceptance and Usage Scale of the Information and Communication Technology that conducted to both managers and

students. In the research, it is found that technology usage is very important and vital in health care management; that students in the health care management programs should be gained knowledge and capability on hospital management, communication and human relations, effective usage of information and communication technologies, medical devices and medical terminology before the graduation; that students are not sufficient on technology usage; that the education of technology usage in universities does not contribute to gain any capability to the students; that the related education is unsatisfactory; that students should be practice-based educated. According to the research findings, the variables that explains variance of technology acceptance and usage intentions of health care managers are perceived usefulness, perceived ease of use, social factors, anxiety and voluntariness respectively. The variables that explains variance of technology acceptance and usage intentions of health care management education are perceived usefulness, perceived ease of use, self efficacy, social factors, facilitating condition and satisfactory education respectively.

Key Words : Healthcare managers, Education of healthcare management, Information and Communication Technologies, Technology acceptance and usage

Page Number : 518

Supervisor : Assoc. Dr. Ebru KILIÇ ÇAKMAK

İÇİNDEKİLER

ÖZ ..... **vi**

ABSTRACT ..... **viii**

TABLOLAR LİSTESİ ..... **xiv**

ŞEKİLLER LİSTESİ ..... **xxi**

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ ..... **xxii**

BÖLÜM I **1**

GİRİŞ **1**

Araştırmanın Problemi **1**

Araştırmanın Amacı **7**

Araştırmanın Önemi **8**

Araştırmanın Varsayımları **9**

Araştırmanın Sınırlılıkları **9**

Tanımlar **9**

BÖLÜM II **11**

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE KURAMSAL TEMELLER **11**

Bilgi ve İletişim Teknolojileri **11**

Sağlık Yönetiminde Bilgi ve İletişim Teknolojileri **13**

Sağlık Yönetimi Eğitimi **19**

Teknoloji Kabul ve Kullanım Kuramları 24

Sebepli Eylem Teorisi (Theory of Reasoned Action-TRA) 24

Teknoloji Kabul Modeli (Technology Acceptance Model-TAM) ve Uzantıları 26

Motivasyon Modeli (Motivational Model-MM) 35

Planlı Davranış Teorisi (Theory of Planned Bahaviour- TPB) 36

Teknoloji Kabul ve Planlı Davranış Teorisi Birleşmiş Modeli (Combined Technology Acceptance Model and Theory of Planned Behavior-C-TAM-TPB) 37

Kişisel Bilgisayar Kullanım Modeli (Model of PC Utilization-MPCU) 39

Yeniliklerin Yayılması Kuramı (Innovation Diffusion Theory- IDT) 43

Sosyal Bilişsel Kuram (Social Cognitive Theory-SCT) 44

Teknoloji Kabul ve Kullanım Birleştirilmiş Modeli (Unified Theory of Acceptance and Use of Technology-UTAUT) 48

Araştırmada Kullanılan Teknoloji Kabul ve Kullanım Modeli ve Boyutları 51

İlgili Araştırmalar 53

BÖLÜM III 61

YÖNTEM 61

Araştırmanın Kavramsal Modeli 61

Araştırmanın Yöntemi 62

Evren ve Örneklem 63

Veri Toplama Araçları 68

Veri Toplama Aracının Uygulanması 74

Verilerin Analizi 76

BÖLÜM IV 79

BULGULAR VE YORUM 79

Yöneticilerle Yapılan Görüşmelere İlişkin Bulgular 79

Görüşmelerin Genel Olarak Değerlendirilmesi 178

Yöneticilere Uygulanan Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Anket Bulguları 181

Yöneticilerin Demografik Özelliklerine Göre Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Farklılıkları 189

Yöneticilere Uygulanan Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Ölçeği Boyutları Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular 225

Yöneticilerin Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Analiz Sonuçları (Korelasyon Analizi) 226

Yöneticilerin Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Analiz Sonuçları (Regresyon Analizi) 229

Öğrencilerle Yapılan Odak Grup Görüşmelerine İlişkin Bulgular 231

Birinci Odak Grup Görüşmesi 233

İkinci Odak Grup Görüşmesi 250

Üçüncü Odak Grup Görüşmesi 264

Dördüncü Odak Grup Görüşmesi 286

Beşinci Odak Grup Görüşmesi 304

Altıncı Odak Grup Görüşmesi 323

Odak Grup Görüşmelerinin Genel Olarak Değerlendirmesi 345

Öğrencilere Uygulanan Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Anket Bulguları 348

Öğrencilerin Demografik Özelliklerine Göre Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Farklılıkları 359

Öğrencilere Uygulanan Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Ölçeği Boyutları Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular 387

Öğrencilerin Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Analiz Sonuçları (Korelasyon Analizi) 388

Öğrencilerin Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Analiz Sonuçları (Regresyon Analizi) 390

BÖLÜM V 393

SONUÇ VE ÖNERİLER 393

Sonuç 393

Öneriler 408

Uygulamaya Yönelik Öneriler 408

Araştırmaya Yönelik Öneriler 410

KAYNAKLAR 411

EKLER 423

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. *Sağlık Yöneticilerine Yönelik Örneklem Dağılımı*.....66

Tablo 2. *Ankara'da Sağlık Yönetimi Eğitimi Gören Lisans Öğrenci Sayıları*.....67

Tablo 3. *Öğrenci Örneklem Sayısı ,Üniversite ve Sınıflara Göre Dağılımı*.....68

Tablo 4. *Sağlık Yöneticilerine Uygulanan Ölçeğin Cronbach's Alpha Katsayısı* 72

Tablo 5. *Öğrencilere Uygulanan Ölçeğin Cronbach Alfa Katsayısı*.....74

Tablo 6. *Yöneticilere ve Öğrencilere Uygulanan Ölçeğin Normal Dağılıma Uygunluğu* 77

Tablo 7. *Yönetici Görüşmesine İlişkin Katılımcı Kodları*.....80

Tablo 8. *Görüşmeye Katılan Yöneticilerin Demografik Özellikleri* 81

Tablo 9. *Yöneticiler İçin Teknolojinin Anlamına Yönelik Cevaplar*.....82

Tablo 10. *Yöneticilerin Kişisel Olarak Sahip Oldukları Teknolojilere İlişkin Cevaplar* 84

Tablo 11. *Yöneticilerin Günlük Teknoloji Kullanım Sürelerine İlişkin Cevaplar* 87

Tablo 12. *Yöneticilerin Çalıştıkları Kurumun Teknolojik Olanaklarına İlişkin Cevaplar*.....88

Tablo 13. *Teknoloji Kullanımının İşi Kapsama Durumuna Yönelik Cevaplar*.....93

Tablo 14. *Teknolojinin Çalışma Hayatından Çıkarılmasının Etkilerine Yönelik Cevaplar*.....95

Tablo 15. *Yöneticilerin Bilgisayara İlişkin Teknik Bilgi Durumlarına Yönelik Cevaplar* 99

Tablo 16. *Yöneticilerin Teknolojik Yeterliklerine İlişkin Cevaplar*.....102

Tablo 17. *Yöneticilerin Teknoloji Konusunda Kendilerini Yetersiz Buldukları Alanlara İlişkin Cevaplar*.....105

Tablo 18. *Yöneticilerin Teknoloji Kullanırken Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Cevaplar*...108

Tablo 19. *Yöneticilerin Teknolojiye Yönelik Tutumlarına İlişkin Cevaplar* 110

Tablo 20. *Yöneticilerin Teknoloji Endişelerine İlişkin Cevaplar* 115

Tablo 21. *Yöneticilerin Teknolojik Gelişmeleri Takip Etme Durumuna İlişkin Cevaplar* 118

Tablo 22. *Yöneticilerin Teknolojik Rahatsızlığına İlişkin Cevaplar*.....122

Tablo 23. *Yöneticilerin Teknolojiye Güvenme Durumlarına İlişkin Cevaplar*.....125

Tablo 24. *Yöneticilerin Teknolojiye Güvensizlik Durumlarına İlişkin Cevaplar* 129

Tablo 25. *Yöneticilerin Teknoloji Kullanım Kolaylığına Yönelik Algılarına İlişkin Cevaplar*133

Tablo 26. *Yöneticilerin Teknolojinin Faydasına Yönelik Algılarına İlişkin Cevaplar* 137

Tablo 27. *Yöneticilerin Teknoloji Kullanımında Sosyal Etkiye İlişkin Cevaplar* 140

Tablo 28. *Yöneticilerin Kurumlarında Teknoloji İhtiyacını Belirleme Sürecine İlişkin Cevaplar*.....143

Tablo 29. *Teknoloji Satın Alma Sürecinde Yöneticilerin Rolüne İlişkin Cevaplar* 146

Tablo 30. *Yöneticilerin Teknoloji Liderliğine İlişkin Cevaplar*.....150

Tablo 31. *Yöneticilerin Sağlık Yönetimi Eğitimine Yönelik Önerileri*.....154

Tablo 32. *Yöneticilerin Teknoloji Eğitimi İhtiyacına İlişkin Cevaplar*.....161

Tablo 33. *Yöneticilerin Göreve Başlamadan Almış Oldukları Teknoloji Eğitimine İlişkin Cevaplar*.....163

Tablo 34. *Yöneticilerin Genel Eğitim İhtiyaçlarına İlişkin Cevaplar*.....166

Tablo 35. *Yöneticilerin Eleman Alımında Değerlendirdikleri Yeterliklere İlişkin Cevaplar* .169

Tablo 36. *Yöneticilerin Bireysel Yenilikçilik Durumlarına İlişkin Cevaplar* 173

Tablo 37. *Görüşmelerin Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Boyutlarına Göre Analizi* 179

Tablo 38. *Yöneticilerin Demografik Özellikleri*.....182

Tablo 39. *Yöneticilerin Bilgi ve İletişim Teknolojileri Kullanımlarına İlişkin Veriler*.....184

Tablo 40. *Yöneticilerin Teknoloji Eğitimine İlişkin Önerileri* 185

Tablo 41. *Yöneticilere Uygulanan Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Ölçeğinde Yer Alan İfadelere Verilen Cevapların Frekans Dağılımı* 186

Tablo 42. *Yöneticilerin Cinsiyetlerine Göre Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Farklılıkları*.....190

Tablo 43. *Yöneticilerin Medeni Durumlarına Göre Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Farklılıkları*.....192

Tablo 44. *Yöneticilerin Yaşlarına Göre Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Farklılıkları* ...193

Tablo 45. *Yöneticilerin Öğrenim Durumlarına Göre Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Farklılıkları*.....197

Tablo 46. *Yöneticilerin Öğrenim Gördükleri Alanlara Göre Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Farklılıkları* 200

Tablo 47. *Yöneticilerin Yabancı Dil Düzeylerine Göre Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Farklılıkları*.....203

Tablo 48. *Yöneticilerin Görev Yaptıkları Kurumlara Göre Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Farklılığı*.....206

Tablo 49. *Yöneticilerin Görevlerine Göre Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Farklılıkları*209

Tablo 50. *Yöneticilerin Teknoloji Kullanım Amacına Göre Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Farklılıkları* 211

Tablo 51. *Yöneticilerin Kullandıkları Teknolojilere Göre Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Farklılıkları* 216

Tablo 52. *Yöneticilerin Teknoloji Kullanım Sürelerine Göre Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Farklılıkları* 220

Tablo 53. *Yöneticilerin Günlük Teknoloji Kullanım Sürelerine Göre Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Farklılıkları* 223

Tablo 54. *Yöneticilere Uygulanan Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyet Ölçeği Boyutlarına İlişkin Ortalamalar* 225

Tablo 55. *Yöneticilerin Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Boyutları Arasındaki İlişki* 228

Tablo 56. *Yöneticilerin Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyetine Etki Eden Değişkenlere İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları* 229

Tablo 57. *Birinci Odak Grup Görüşmesi Katılımcı Kodları* 233

Tablo 58. *Birinci Odak Grup Görüşmesi Birinci Soruya Verilen Cevaplar*.....234
Tablo 59. *Birinci Odak Grup Görüşmesi İkinci Soruya Verilen Cevaplar*.....236
Tablo 60. *Birinci Odak Grup Görüşmesi Üçüncü Soruya Verilen Cevaplar*.....238
Tablo 61. *Birinci Odak Grup Dördüncü Soruya Verilen Cevaplar*.....239
Tablo 62. *Birinci Odak Grup Görüşmesi Beşinci Soruya Verilen Cevaplar*.....242
Tablo 63. *Birinci Odak Grup Görüşmesi Altıncı Soruya Verilen Cevaplar*.....245
Tablo 64. *Birinci Odak Grup Görüşmesi Yedinci Soruya Verilen Cevaplar*.....247
Tablo 65. *Birinci Odak Grup Görüşmesi Sekizinci Soruya Verilen Cevaplar*.....248
Tablo 66. *İkinci Odak Grup Görüşmesi Katılımcı Kodları*.....250
Tablo 67. *İkinci Odak Grup Görüşmesi Birinci Soruya Verilen Cevaplar*.....251
Tablo 68. *İkinci Odak Grup Görüşmesi İkinci Soruya Verilen Cevaplar*.....252
Tablo 69. *İkinci Odak Grup Görüşmesi Üçüncü Soruya Verilen Cevaplar*.....254
Tablo 70. *İkinci Odak Grup Görüşmesi Dördüncü Soruya Verilen Cevaplar*.....255
Tablo 71. *İkinci Odak Grup Görüşmesi Beşinci Soruya Verilen Cevaplar*.....257
Tablo 72. *İkinci Odak Grup Görüşmesi Altıncı Soruya Verilen Cevaplar*.....259
Tablo 73. *İkinci Odak Grup Görüşmesi Yedinci Soruya Verilen Cevaplar*.....261
Tablo 74. *İkinci Odak Grup Görüşmesi Sekizinci Soruya Verilen Cevaplar*.....262
Tablo 75. *Üçüncü Odak Grup Görüşmesi Katılımcı Kodları*.....264
Tablo 76. *Üçüncü Odak Grup Görüşmesi Birinci Soruya Verilen Cevaplar*.....265
Tablo 77. *Üçüncü Odak Grup Görüşmesi İkinci Soruya Verilen Cevaplar*.....267
Tablo 78. *Üçüncü Odak Grup Görüşmesi Üçüncü Soruya Verilen Cevaplar*.....272
Tablo 79. *Üçüncü Odak Grup Görüşmesi Dördüncü Soruya Verilen Cevaplar*.....274
Tablo 80. *Üçüncü Odak Grup Görüşmesi Beşinci Soruya Verilen Cevaplar*.....277
Tablo 81. *Üçüncü Odak Grup Görüşmesi Altıncı Soruya Verilen Cevaplar*.....279
Tablo 82. *Üçüncü Odak Grup Görüşmesi Yedinci Soruya Verilen Cevaplar*.....281

Tablo 83. *Üçüncü Odak Grup Görüşmesi Sekizinci Soruya Verilen Cevaplar* 283

Tablo 84. *Dördüncü Odak Grup Görüşmesi Katılımcı Kodları* 286

Tablo 85. *Dördüncü Odak Grup Görüşmesi Birinci Soruya Verilen Cevaplar* 287

Tablo 86. *Dördüncü Odak Grup Görüşmesi İkinci Soruya Verilen Cevaplar* 289

Tablo 87. *Dördüncü Odak Grup Görüşmesi Üçüncü Soruya Verilen Cevaplar* 292

Tablo 88. *Dördüncü Odak Grup Görüşmesi Dördüncü Soruya Verilen Cevaplar* 294

Tablo 89. *Dördüncü Odak Grup Görüşmesi Beşinci Soruya Verilen Cevaplar* 296

Tablo 90. *Dördüncü Odak Grup Görüşmesi Altıncı Soruya Verilen Cevaplar* 298

Tablo 91. *Dördüncü Odak Grup Görüşmesi Yedinci Soruya Verilen Cevaplar* 300

Tablo 92. *Dördüncü Odak Grup Görüşmesi Sekizinci Soruya Verilen Cevaplar* 302

Tablo 93. *Beşinci Odak Grup Görüşmesi Katılımcı Kodları* 304

Tablo 94. *Beşinci Odak Grup Görüşmesi Birinci Soruya Verilen Cevaplar* 305

Tablo 95. *Beşinci Odak Grup Görüşmesi İkinci Soruya Verilen Cevaplar* 307

Tablo 96. *Beşinci Odak Grup Görüşmesi Üçüncü Soruya Verilen Cevaplar* 310

Tablo 97. *Beşinci Odak Grup Görüşmesi Dördüncü Soruya Verilen Cevaplar* 312

Tablo 98. *Beşinci Odak Grup Görüşmesi Beşinci Soruya Verilen Cevaplar* 315

Tablo 99. *Beşinci Odak Grup Görüşmesi Altıncı Soruya Verilen Cevaplar* 317

Tablo 100. *Beşinci Odak Grup Görüşmesi Yedinci Soruya Verilen Cevaplar* 319

Tablo 101. *Beşinci Odak Grup Görüşmesi Sekizinci Soruya Verilen Cevaplar* 321

Tablo 102. *Altıncı Odak Grup Görüşmesi Katılımcı Kodları* 323

Tablo 103. *Altıncı Odak Grup Görüşmesi Birinci Soruya Verilen Cevaplar* 324

Tablo 104. *Altıncı Odak Grup Görüşmesi İkinci Soruya Verilen Cevaplar* 326

Tablo 105. *Altıncı Odak Grup Görüşmesi Üçüncü Soruya Verilen Cevaplar* 330

Tablo 106. *Altıncı Odak Grup Görüşmesi Dördüncü Soruya Verilen Cevaplar* 331

Tablo 107. *Altıncı Odak Grup Görüşmesi Beşinci Soruya Verilen Cevaplar* 336

Tablo 108. *Altıncı Odak Grup Görüşmesi Altıncı Soruya Verilen Cevaplar* 338

Tablo 109. *Altıncı Odak Grup Görüşmesi Yedinci Soruya Verilen Cevaplar* 340

Tablo 110. *Altıncı Odak Grup Görüşmesi Sekizinci Soruya Verilen Cevaplar* 343

Tablo 111. *Odak Grup Görüşmelerinin Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Boyutlarına Göre Analizi* 346

Tablo 112. *Odak Grup Görüşmelerine Göre Teknoloji Kullanımını Etkileyen Diğer Faktörler* 347

Tablo 113. *Öğrencilerin Demografik Özelliklerine İlişkin Veriler* 348

Tablo 114. *Öğrencilerin Bilgi ve İletişim Teknolojileri Kullanımına İlişkin Veriler* 349

Tablo 115. *Öğrencilerin Üniversitedeki BİT Eğitimine İlişkin Görüşleri* 350

Tablo 116. *Öğrencilerin Sağlık Bilişimi/Teknolojileri Eğitimine İlişkin Veriler* 351

Tablo 117. *Öğrencilerin BİT Dersini Yeterli Görmeme Nedenlerine İlişkin Veriler* 352

Tablo 118. *Öğrencilerin Sağlık Bilişimi/Teknolojileri Dersini Yeterli Görmeme Nedenlerine İlişkin Veriler*.....353

Tablo 119. *Öğrencilerin BİT'e Yönelik Yenilikçilik, Özel İlgi ve Sosyal Etki Durumuna İlişkin Veriler* 354

Tablo 120. *Öğrencilere Uygulanan Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Ölçeğinde Yer Alan İfadelere Verilen Cevapların Frekans Dağılımı* 355

Tablo 121. *Öğrencilerin Cinsiyete Göre Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Farklılıkları*..359

Tablo 122. *Öğrencilerin Eğitim Gördükleri Üniversiteye Göre Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Farklılıkları* 362

Tablo 123. *Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Farklılıkları*.....364

Tablo 124. *Öğrencilerin Yabancı Dil Düzeylerine Göre Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Farklılıkları* 366

Tablo 125. *Öğrencilerin Kullanım Amaçlarına Göre Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Farklılıkları*.....368

Tablo 126. *Öğrencilerin Kullanmış Oldukları Teknolojilere Göre Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Farklılıkları* 371

Tablo 127. *Öğrencilerin Teknoloji Kullanma Sürelerine Göre Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Farklılıkları* 374

Tablo 128. *Öğrencilerin Günlük Teknoloji Kullanım Sürelerine Göre Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Farklılıkları* 376

Tablo 129. *Öğrencilerin Staj Yapma Durumlarına Göre Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Farklılıkları* 378

Tablo 130. *BİT Eğitiminin Katkı Sağlama Durumuna Göre Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Farklılıkları* 379

Tablo 131. *Sağlık Bilişimi/Teknolojileri Eğitiminin Yeterlik Durumuna Göre Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Farklılıkları* 380

Tablo 132. *Öğrencilerin Teknoloji Konusunda Kendilerini Yenilikçi Bulma Durumları ile Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Farklılıkları* 381

Tablo 133. *Öğrencilerin Teknolojiye Yönelik Özel İlgi Duyma Durumları İle Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Farklılıkları* 383

Tablo 134. *Öğrencilerin Saygı Duydukları Kişilerden Etkilenme Durumları İle Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Farklılıkları* 384

Tablo 135. *Öğrencilerin Önerilen Teknolojiyi Kullanma Durumları ile Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Farklılıkları* 386

Tablo 136. *Öğrencilere Uygulanan Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyet Ölçeği Boyutlarına İlişkin Ortalamalar* 387

Tablo 137. *Öğrencilerin Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Boyutları Arasındaki İlişki* 389

Tablo 138. *Öğrencilerin Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyetine Etki Eden Değişkenlere İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları* 390

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Sebepli eylem teorisi 25

Şekil 2. Teknoloji kabul modeli 27

Şekil 3. Teknoloji kabul modeli uzantıları 28

Şekil 4. Genişletilmiş teknoloji kabul modeli (TAM2).....29

Şekil 5. Teknoloji kabul modeli-3 (TAM3) 34

Şekil 6. Planlı davranış teorisi.....37

Şekil 7. Teknoloji kabul ve planlı davranış birleştirilmiş modeli 38

Şekil 8. Kişisel bilgisayar kullanım modeli.....40

Şekil 9. Yeniliklerin yayılması kuramı.....43

Şekil 10. Bilgisayar becerileri eğitiminde sosyal bilişsel kuram uygulama modeli.....46

Şekil 11. Teknoloji kabul ve kullanım birleştirilmiş modeli.....49

Şekil 12. Sağlık yönetimi eğitimine yönelik bütünleşik teknoloji kabul ve kullanım modeli 407

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

SDP	Sağlıkta Dönüşüm Programı
AUPHA	Sağlık Yönetimi Üniversite Programları Birliği
BİT	Bilgi ve İletişim Teknolojileri
ÇKYS	Çekirdek Kaynak Yönetim Sistemi
DEPROHEALTH	Sağlık Kurumları Yönetiminin Mesleki Niteliklerini Belirlemek ve Eğitim Programlarının Revize Edilmesi
EBYS	Elektronik Belge Yönetim Sistemi
HBYS	Hastane Bilgi Yönetim Sistemleri
MEDULA	Türkiye'de genel sağlık sigortası ile sağlık tesisleri arasında, fatura bilgisini elektronik olarak toplamak ve hizmetlerin ödenmesini gerçekleştirmek için oluşturulmuş bütünleşik sistem.
RIS	Radyoloji Bilgi Sistemleri
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
DSÖ	Dünya Sağlık Örgütü

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, amacı, önemi, varsayımları, sınırlılıkları ve araştırmada kullanılan temel kavramlara yer verilmiştir.

Araştırmanın Problemi

Bilgi toplumu sürecinde bilimsel bilgi ve teknoloji ile ilgili büyük gelişmeler yaşanmıştır. Öncelikle iletişim teknolojileri olmak üzere, teknoloji ve bilim alanındaki ilerlemeler, "bilgi" ye büyük güç kazandırmıştır. Bilgi, ekonomiden siyasete birçok alanı etkilemektedir. Siyasal ve ekonomik açıdan güçlü olan ülkelerdeki kazanımların, bilim ve teknoloji alanındaki gelişmeler sonucu elde edildiği belirtilmektedir. Bilgi toplumu, donanımlı ve vasıflı insan sermayesi, beyin gücü, küresel oluşumları takip etme ve gerçekleştirme, hızlı değişim ve dönüşüme uyum sağlama gibi esaslara dayanmaktadır (Şentürk, 2008, s. 488).

Bilgi toplumunun yapı taşı olan bilgi ve iletişim teknolojilerinin, bilginin birikimi ve yayılması, grup etkileşimi, iletişim ve işbirliği gibi faktörleri kolaylaştırıcı rolü bulunmaktadır. Bu sebeple bilgi ve iletişim teknolojileri, profesyonel ve sosyal yaşamda kullanıcılar için kritik önem taşımaktadır (Pazalos, Loukis & Nikolopoulos, 2012, s. 123).

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişimi her alanda yeniden yapılanmayı beraberinde getirmektedir. Teknolojik gelişmelerin en hızlı şekilde gelişim ve değişim gösterdiği

alanların başında sağlık sektörü gelmektedir. Sağlık sektörü teknolojinin gelişimine bağlı olarak sürekli değişmekte ve gelişmektedir.

Sağlık alanında gerek tanı ve tedavi alanında gerekse idari alanda pek çok teknolojiden faydalanılmaktadır. Sağlık alanında kullanılan bilgi ve iletişim teknolojileri ile bilgi sistemleri aşağıda belirtilen amaçları gerçekleştirmek üzere kullanılmaktadır (Tezcan, 2009, s.8):

- Hasta memnuniyetini artırmak,
- Hizmet kalitesini artırmak,
- Tıbbi hataları azaltmak,
- Performans ölçmek, çalışan verimliliğini ve memnuniyetini artırmak,
- Maliyet optimizasyonu yapmak.

Sağlıkta bilgi ve iletişim teknolojilerinden ve bilgi sistemlerinden daha iyi yararlanabilmek için, sağlık yöneticilerinin teknolojiyi yakından takip etmesi gerekmektedir. Kablosuz iletişim ve mobil platformların sağlık kurumlarında kullanılması, hasta başında veriye ulaşılmasını ve veri girişine olanak verdiğinden iş süreçlerini hızlandırmakta ve verimliliği artırmaktadır. Laboratuvar Bilgi Sistemi (LIS), Radyoloji Bilgi Sistemi (RIS), Görüntü Saklama ve İletişim Sistemleri (PACS) gibi teknolojiler, sağlık kurumlarını kağıt ve filmden kurtarmakta, ciddi tasarruflar sağlamaktadır. Radyo Frekanslı Tanımlama (RFID), Barkod gibi teknolojiler, hataları azaltmakta, sağlık kurumlarında cihaz takibinde kolaylıklar sağlamakta ve malzeme kayıplarını önlemektedir. Evde bakım ve uzaktan kronik hastalık yönetiminde kullanılan teknolojiler, sağlık kurumlarının iş yükünü azaltmakta ve kuruma ek gelir sağlamaktadır. Bunlar ve daha birçok bilgi ve iletişim teknolojisi sağlık kurumlarının daha iyi yönetilmesinde sağlık yöneticilerine kolaylıklar sağlamaktadır (Tezcan, 2009, s.9).

Sağlık alanında kullanılan pek çok bilgi sistemi ile bilgi ve iletişim teknolojileri bulunmasına rağmen sağlık kurumlarının yönetiminde en fazla kullanılan teknolojilerin; otomasyon programı, ofis otomasyon sistemi ve web tasarımı olduğu görülmektedir. Internet kullanımı, intranet ve ekstranet kullanımı, fonksiyonel bilişim sistemleri, yönetim bilişim sistemleri, uzman sistemler, karar destek sistemleri ve elektronik veri değişim sistemleri gibi bilişim sistemlerinin otomasyon programı, ofis otomasyon sistemi ve web tasarım sistemine oranla daha kısıtlı kullanıldığı görülmektedir. Bilgi ve iletişim

teknolojileri kullanım oranının artırılması için sağlık kurum ve kuruluşlarının yöneticilerinin bu teknolojiler ve kullanımları konusunda bilgilendirilmesi gerekmektedir (Bal, 2010, s.149).

Hastaneyi yönetmede sağlık yöneticisinin en büyük yardımcısı, hastane bilgi sistemleridir, iyi kurgulanıp kullanıldığında bu sistemler sağlık kurumlarının daha iyi yönetilebilmesini sağlayabilmektedir. Ancak bu sistemlerin de profesyonel sağlık yöneticileri tarafından yönetilmesi gerekmektedir. Sağlık kurumlarında kullanılan hastane bilgi yönetim sistemlerinin uygulama yazılımlarının profesyonel olmayan sağlık yöneticileri tarafından yönetilmesi bu yazılımların başarı düzeyini olumsuz etkilemektedir. Yazılımlar ne kadar güçlü olurlarsa olsunlar başarı düzeyleri kullanıcı ve yöneticilerin bilgi ve tecrübe düzeyleri ile sınırlı kalmaktadır. Bu açıdan bakıldığında sağlıkta iyileştirmesi zorunlu alanlarından biri de sağlık yöneticilerinin bilgi teknolojilerini etkili kullanımıdır (Ak, 2009).

Sağlık kurumlarında her düzeyde görev yapan sağlık yöneticilerinin görevlerini yürütürken karşılaştıkları sorunlar ve eğitim ihtiyaçları değerlendirildiğinde bilgisayar kullanımı konusunda sorun yaşadıkları ve bilgisayar kullanım eğitimine ihtiyaç duydukları görülmektedir (Balcı vd., 2011, s. 179).

Akbulut (2012) tarafından yapılan çalışmada da Türkiye'de sağlık yönetimindeki sorunlar arasında yöneticilerin teknoloji kullanamamaları, teknolojik yenilikleri takip etmemeleri ve gelişmeleri izleyememeleri yer almaktadır.

Özçelik Şirin'in (2014) bilgi ve iletişim teknolojilerinin sağlık sektörüne etkisini belirlemek üzere yapmış olduğu çalışmada sağlık hizmeti yönetiminde yer alan yöneticilerin bilgi sistemlerinin kullanımını iyi bilmemelerinin işleyişi olumsuz yönde etkilediği belirtilmektedir. Sağlık teknolojilerine yönelik hızlı ve sürekli olan gelişimi takip etmek ve bu teknolojileri kullanabilmek için yöneticilerin ve idarecilerin söz konusu teknolojiyi bilinçli olarak kullanması zorunlu hale gelmiştir.

Tengilimoğlu, Akbolat ve Işık (2015) da sağlık sektöründe önem kazanacak konular arasında teknolojik gelişmelerin bulunduğunu ve bu konuda sağlık yöneticilerinin sahip olması gereken anahtar yeterliliklerin de bilgi teknolojisi yöneticisi olmak olduğunu belirtmektedir.

Sağlık yöneticilerinin ihtiyaç duydukları beceri ve yetkinlikler, karşılaştıkları zorlukları belirlemeye yönelik yapılan yurtdışı çalışmalarda da yöneticilerin teknolojiyi takip etme, teknoloji temelli yeni işletim modellerinin inşasını sağlama, değişime öncülük etme ve yenilikçilik gibi daha çok teknolojik gelişmelere bağlı olarak değişen çevreye uyum sağlama konusunda zorluklar yaşadıkları görülmektedir.

Prybil (2003) sağlık yöneticilerinin ve işe yeni başlayan mezunların temel nitelikleri ve karşı karşıya kaldıkları en büyük zorlukları belirlemek amacıyla sağlık kurumları yöneticilerine (CEOs) yönelik bir araştırma yapmış ve karşılaşılan zorlukların artan kaynak ihtiyacı ve geri ödeme kısıtları karşısında örgütün canlılığını ve misyonunu devam ettirmek; çok yönlü işgücü krizi ile karşılaşma; hasta güvenliğinin ve olumlu klinik sonuçların sağlanması; maliyet ve kalite değişkenliğini azaltmak; bireyler ve ailelerin sağlık durumlarındaki olumlu etkinin gösterilmesi; sistem ve süreçlerin yeniden tasarlanması; teknoloji temelli işletim modellerinin inşasının sağlanması ve süreç boyunca hem teknik hem de kültürel engellerin üstesinden gelmek; tesis, teknoloji ve ekipmanlar için gerekli yatırımları sağlamak için sermayeye erişimi sürdürmek olarak belirlemiştir. Bu zorlukların üstesinden gelmek için gereken nitelikler ise diğerleriyle (resmi ve resmi olmayan gruplarla) rahat ve etkin çalışma isteği ve yeteneği; bireyler, aileler ve toplumların sağlık durumlarının geliştirilmesine yönelik misyona bağlılık; girişimci, araştırmacı ve yenilikçi ruha sahip olmak, analitik yeteneği ve problem çözme becerilerine sahip olmak, dürüstlük ve yüksek etik standartlara bağlılık olarak gösterilmiştir (Prybil, 2003, s.228).

Liang, Short ve Brown (2006) çalışmalarında üst düzey sağlık yöneticilerinin farklı uygulama ve pozisyonlardaki durumlar için ihtiyaç duydukları beceri ve yetkinlikleri belirlemeye çalışmışlardır. Bu beceri ve yetkinlikleri araştırmak için son on dört yıl içerisinde yapılan on dört önemli çalışmanın verilerini kullanmışlardır. Yapılan araştırmanın sonuçları 1990 öncesi ve 1990 sonrası olmak üzere iki döneme ayrılmıştır. 1990 öncesi verileri Avustralya ve Kanada'da yapılan dört büyük ölçekli çalışmadan elde edilmiştir. 1990 sonrası verileri ise Avustralya, Kanada ve Amerika Birleşik Devletlerinde yapılan on çalışmadan elde edilmiştir. Üst düzey sağlık yöneticilerinin becerileri de, sağlık ortamı gibi zaman içerisinde değişikliğe uğramıştır. 1990 öncesi gerekli olan beceriler; karar verme, kişisel ve kişilerarası beceriler, uzlaşma/müzakere, çalışanları idare etme, planlama ve değerlendirme, problem çözme olarak değerlendirilirken, 1990 ve 2000'li

yılların başlangıcında; liderlik, değişime öncülük etme ve yönetme, finansal yönetim, diğer çalışanlara rehberlik etme, inisiyatif kullanma, öz-güven ve risk alma kişisel özellikleri, esnek ve uyumlu olma becerisi olarak belirtilmiştir. Teknolojik gelişmeler ve çevreden gelen taleplerdeki değişim, geleceğin sağlık liderlerini hazırlamaya yönelik eğitimlerdeki değişim ihtiyacını göstermektedir. Çalışmada özellikle finansal yönetim, kaynak tedariki, insan kaynakları yönetimi ve liderlik alanlarında sorunlar ve yetersizlikleri ortaya koyulmuştur.

White, Clemant ve Nayar'ın (2006) sağlık yönetimi alanından mezun öğrencilerin, eğitim süresince öğretilen sağlık yönetimi yetkinliklerini değerlendirmelerini amaçlayan çalışmalarında mezun yöneticilerin hastane yönetimi yetkinliklerine dair algılarını belirlemeye çalışmışlardır. Mezun öğrencilere, mezuniyetten bir yıl sonra uygulanan ankette dört ana yetkinlik alanı ve bu alanların altında toplam on dört yetkinlik belirlemişlerdir. Sonuçlar, eğitim süreci için belirlenen bilgi, beceri, yetenek ve yetkinliklerin çalışma hayatına başlayan mezunlar açısından değerli olduğuna dair kanıtlar sunmuştur. Araştırma sonucu belirlenen dört yetkinlik alanı; liderlik, iletişim, yönetim becerileri ve teknolojidir. Ana yetkinliklerden liderlik için " başkalarına liderlik etme ve yönetme, planlama ve değişimi uygulama, dürüst bir şekilde öz-değerlendirme yeteneği, mesleki ve yönetsel etik"; iletişim için " kişilerarası iletişim, yazma becerisi, grup önünde konuşma, sunum yapma becerisi ve takım çalışması"; yönetim için "yönetim problemlerini çözme, projelerin planlanması ve yönetilmesi, zaman yönetimi ve sayısal beceriler"; teknoloji için ise "teknolojiyi anlama" alt yetkinlikler olarak belirtilmiştir.

Rekhter ve Togunov (2006) da benzer bir şekilde Rusya'da görev yapan hekimler ve sağlık yöneticilerinin sağlık yönetimi alanına yönelik değişen bilgi ve becerilere ilişkin eğitsel ihtiyaç algılarını belirlemek üzere bir çalışma yapmıştır. Araştırma sonucunda hekimler ve sağlık yöneticilerinin sağlık hukuk sistemi, bilgisayar sistemleri ve veri analizine yönelik eğitsel ihtiyaç algılarının bulunduğu görülmektedir.

Gerek yurtiçinde gerekse yurtdışındaki literatür incelendiğinde sağlık yöneticilerinin teknoloji kullanımı konusunda problem yaşadıkları ve bu konuda eğitim ihtiyaçlarının bulunduğu görülmektedir.

Türkiye'de sağlıkta reform olarak tanımlanan Sağlıkta Dönüşüm Programı (SDP) da sağlık kurumlarındaki sağlık bilgi sistemleri ve bu sistemleri kullanacak ve yönetecek olan

nitelikli sağlık çalışanı ve sağlık yöneticileri üzerinde durmaktadır. SDP'ye göre sağlıkta reformun en önemli bileşenlerinden biri sağlık kurumlarında var olması gereken sağlık bilgi sistemleridir. Ancak programda bu sistemlerin etkili bir şekilde kullanılabilmesi için bilgi ve beceri sahibi sağlık insan gücü ve bu insan gücünü yetiştirecek eğitim ve bilim kurumlarının başarı için gerekli diğer bileşenler olduğu vurgulanmaktadır (Tengilimoğlu vd., 2015).

SDP'nin başarısı sağlık bilgi sistemlerini etkili kullanan, sağlık yönetimi konusunda bilgi ve beceri sahibi profesyonel yöneticiler ve çalışanlar ile mümkün görünmektedir. Türkiye'de sağlık kurumlarına yönetici ve sağlık insan gücü yetiştiren kurumların başında Sağlık Yönetimi eğitimi veren üniversiteler gelmektedir. 2015 yılı itibariyle Sağlık Yönetimi eğitimi veren üniversite sayısı 51'dir. Bu üniversitelerin Sağlık yönetimi programına ilişkin çıktılarında, vizyonlarında ve misyonlarında "yeni teknolojileri bilme ve kullanma becerisi kazanma", "bilimsel ve teknolojik gelişmeleri yakından takip etme", "hayat boyu öğrenmenin önemini benimseyerek, bilim-teknoloji ve çağdaş konular hakkında gelişmeleri izleme" yer almaktadır. Her alanda olduğu gibi sağlık yönetimi alanında da mezun öğrencilerin teknoloji kullanımına yönelik bilgi ve beceri sahibi olmaları beklenmektedir.

En yoğun teknolojinin kullanıldığı ve insan hayatı için büyük önem taşıyan sağlık kurumlarında gerek sağlık teknolojileri gerekse bilgi ve iletişim teknolojileri her geçen gün gelişmekte ve çalışma performansının artırılmasında hekimler ve sağlık yöneticilerine büyük imkanlar sağlamaktadır. Ancak bu imkanlardan yararlanabilmek kullanıcıların yani hekim ve sağlık yöneticilerinin bu teknolojileri kabul ve kullanmadaki isteğine bağlı olmaktadır. Bir teknolojinin hedeflenen kullanıcılar tarafından benimsenmedikçe ve kullanılmadıkça başarılı olarak gösterilemeyeceği belirtilmektedir (Lin & Bhattacherjee, 2010, s. 163). Bilgi ve iletişim teknolojisi uygulamalarında temel sorunlardan biri kullanıcıların sistemi kabulündeki yetersizliklerdir (Süral-Özer, Eriş & Timurcanday-Özmen, 2012, s. 93).

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımına yönelik sorunların, kullanıcıların kabulüne etki eden ve onları teknoloji kullanımına yönlendiren temel değişkenlerin belirlenmesi yani teknoloji kabul ve kullanım niyetlerinin ortaya konması var olan sorunların belirlenmesi ve çözümüne yönelik öneriler getirilmesi açısından oldukça önemlidir. Teknoloji kabul ve kullanım niyeti sadece o teknolojiyi kullanma niyetini değil aynı zamanda teknolojiye

bakış açısı, teknolojinin kullanılabilirliği, teknolojiyi kullanmasına etki eden sosyal etkenler, teknolojik imkanları, kaygıları, istekleri ve teknolojik eğitim gereksinimini de ortaya koymaktadır.

Sağlık alanında beklenilen dönüşümün sağlanabilmesi ve başarıya ulaşılabilmesi için kısa dönemde mevcut durumu değerlendirmek açısından sağlık çalışanları ve yöneticilerin; uzun dönemde ise bu kurumlara sağlık çalışanı ve sağlık yöneticisi yetiştiren eğitim kurumlarındaki öğrencilerin bu sistemleri kullanmaya yönelik bilgi, beceri, yeterlik, yetersizlik ve bu doğrultuda eğitim ihtiyaçları ve teknoloji kabul ve kullanımına etki eden faktörlerin belirlenmesi gerekmektedir.

Araştırmanın problemi, sağlık yöneticilerinin ve sağlık yönetimi öğrencilerinin teknoloji kabul ve kullanım niyetlerinin, teknoloji konusunda yaşadıkları problemlerin, sahip oldukları teknolojik imkanların ve teknoloji konusunda eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi ve teknoloji eğitimine yönelik önerilerinin ortaya konmasıyla Sağlık Yönetimi eğitimine yönelik bütünleşik bir teknoloji kabul ve kullanım niyeti modeli önermektir.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı; sağlık yöneticilerinin idari görevlerini yerine getirirken teknoloji kabul ve kullanım durumlarını, teknoloji konusunda yaşadıkları sorunları ve giderme yolları, genel eğitim ihtiyaç algıları, teknolojiye yönelik eğitim ihtiyaç algıları, teknoloji eğitimine yönelik önerilerini ayrıntılı bir şekilde ortaya koymaktır. Ayrıca yöneticilere yönelik yapılan görüşme ve anket sonucunda sağlık yöneticilerinin teknoloji kabul ve kullanım niyetlerinin ortaya konularak alandan mezun olacak öğrencilerin teknoloji kabul ve kullanım niyetine etki edebilecek diğer faktörlerin de araştırmaya dahil edilmesiyle sağlık yönetimine yönelik yeni bir teknoloji kabul ve kullanım niyeti modeli önermektir. Bu amaç çerçevesinde araştırma soruları;

1. Sağlık yöneticilerinin teknoloji kabul ve kullanım durumları nasıldır?
2. Sağlık yöneticilerinin teknoloji kullanımına yönelik ihtiyaçları nelerdir?
3. Sağlık yöneticilerinin teknoloji kullanımına yönelik yaşadıkları sorunlar nelerdir?
4. Sağlık yöneticilerinin teknoloji kabul ve kullanım niyetini etkileyen değişkenler nelerdir?

5. Sağlık yönetimi öğrencilerinin teknolojik yeterlik durumları nasıldır?
6. Sağlık yönetimi öğrencilerinin teknoloji eğitiminin yeterliliği konusundaki görüşleri nelerdir?
7. Sağlık yönetimi öğrencilerinin teknoloji kullanımının öneminin farkındalığı ne düzeydedir?
8. Sağlık yönetimi öğrencilerinin teknoloji kabul ve kullanım durumları nasıldır?
9. Sağlık yönetimi öğrencilerinin teknoloji kabul ve kullanım niyetini etkileyen değişkenler nelerdir?
10. Sağlık yöneticisi yetiştiren kurumlarda öğrencilere teknoloji kabul ve kullanımı konusunda verilmesi gereken eğitimler nelerdir?

Araştırmanın Önemi

Araştırma hem sağlık yöneticilerini hem de sağlık yönetimi lisans eğitimi alan öğrencileri kapsaması, her iki grup için de hem nitel hem nicel verileri barındırması, şuan yönetici olarak görev yapan kişilerin teknoloji kabul ve kullanım durumlarını geniş ve kapsamlı bir şekilde ele alması, mevcut durumu somut bir şekilde ortaya koyması ve teknoloji eğitimine yönelik profesyonel olarak sağlık yöneticiliği yapan kişilerin önerilerine yer vermesi açısından önemlidir.

Araştırmanın dört aşamalı olarak gerçekleştirilmesi ve ilk aşama olan yöneticilerin teknoloji kullanım durumları, yeterlikleri ve sorunları belirlemek amacıyla yapılan görüşmeyi; ikinci aşama olan yöneticilerin teknoloji kabul ve kullanım durumlarını etkileyen değişkenleri ve teknoloji eğitimine yönelik önerileri belirlemek amacıyla yapılan yönetici anketini; üçüncü aşama yöneticilerin eğitim önerileri ve teknolojiye verdikleri önemle ilgili bulgular analiz edildikten sonra öğrencilerin teknoloji yeterlikleri, teknoloji eğitiminin yeterliği ve teknoloji kabul ve kullanım durumlarını belirlemek amacıyla yapılan odak grup görüşmelerini ve son aşama olan yönetici ve öğrencilerle yapılan görüşmeler ve anket sonrası öğrencilerin teknoloji eğitim yeterliği, teknoloji kullanımının öneminin farkındalığı gibi değişkenlerin de modele eklenerek oluşturulan yeni bir anket ile teknoloji kabul ve kullanım niyetini belirlemeye yönelik yeni bir model önermesi açısından oldukça önemlidir.

Araştırmanın Varsayımları

Araştırmaya katılan sağlık yöneticilerinin idari görevlerini yerine getirirken teknoloji konusunda problemler yaşadıkları varsayılmaktadır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma Ankara'da kamu, özel ve üniversite hastanelerinde görev yapan yöneticiler ile sınırlıdır.
2. 2014-2015 eğitim öğretim yılı bahar döneminde Ankara'da Sağlık Yönetimi eğitimi alan lisans öğrencileri ile sınırlıdır.
3. Araştırma yöneticilerin Bilgi ve İletişim Teknolojilerinden masaüstü bilgisayar, dizüstü bilgisayar, tablet ve cep telefonu kullanımları ile sınırlıdır.

Tanımlar

Bilgi ve İletişim Teknolojileri: Bilginin toplanması, işlenmesi, saklanması ve gerektiğinde herhangi bir yere iletilmesini ya da herhangi bir yerden bu bilgiye erişilmesini sağlayan teknolojilerdir. (Ceyhun & Çağlayan, 1997, s. 12)

***Sağlık Yönetimi*:** Bireylerin, organizasyonların ve toplumların tıbbi bakım, sağlıklı yaşama ve sağlıklı çevre taleplerini karşılamak amacıyla kaynak ve süreçlerin planlanması, örgütlenmesi, yönlendirilmesi, kontrol ve koordinasyonudur (Çimen, 2010, s. 136).

Sağlık Yöneticisi: Görev yaptığı sağlık örgütünün kanun ve yönetmeliklerinde belirtilen amaçların gerçekleştirilmesi için mevcut kaynakların en etkili şekilde kullanımını sağlayan, planlayan, örgütleyen, yönlendiren ve denetleyen kişidir (Tengilimoğlu vd., 2015).

***Sağlık Yönetimi Eğitimi*:** Sağlık kuruluşlarının yönetim faaliyetlerini etkin ve verimli bir şekilde yürütebilecek, sağlık ve sağlık hizmetleri, tıbbi terminoloji kavramlarını bilen, epidemiyolojik çalışmalara önem veren, işletmecilik bilgisine sahip, sağlık kuramlarında insan kaynaklarının öneminin farkında olan, satın alma, stok ve envanter yönetimi faaliyetlerini sıkı bir disiplin ile gerçekleştiren, paydaşlarla iyi ilişkiler geliştiren ve muhasebe, sağlık finansmanı, sağlık ekonomisi, sağlık pazarlaması, sağlık hukuku

prensiplerini yerine getirirken hizmet kalitesi ve hasta memnuniyetini önceliklendiren, sağlık alanında evrensel boyutta benimsenmiş, yaratıcı ve yenilikçi düşüncelere sahip, etik kural ve değerleri özümsemiş profesyonel sağlık yöneticilerinin yetiştirilmesini amaçlayan eğitim programıdır (Gazi Üniversitesi, 2015a).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE KURAMSAL TEMELLER

Araştırmanın problem durumunun, öneminin ve amacının daha iyi anlatılabilmesi için bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişimi, bu teknolojilerin sağlık yönetimi açısından önemi ve bu teknolojilere yönelik lisans programlarında verilen eğitimlere ait bilgilere ve teknoloji kabul ve kullanımına ait kuramsal temeller ve ilgili araştırmalara ayrıntılı bir şekilde yer verilmesi gerekmektedir.

Bilgi ve İletişim Teknolojileri

İletişim teknolojilerinde meydana gelen hızlı değişim ve gelişimler insanların yaşam biçimini etkileyerek bilgi toplumuna geçiş sürecini hızlandırmıştır. Sosyolojik ve ekonomik bir yanı bulunan bilgi toplumu kavramı 1980'lerde yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır. Bu kavramın yaygınlaşmasını sağlayan en önemli faktör bilgiye ulaşım araçlarının bilgi üretiminde ve aktarımında kullanılma etkinliğidir. Burada önemli olan iletişim araçlarının sayıca çokluğu değil toplumsal alana sağladığı faydadır. Bilgi toplumuna geçişin itici gücü, bilgi ve iletişim teknolojileri sayesinde insanlar arasındaki bilgi akışının daha kolay ve hızlı hale gelmesidir (Ilgaz, 2002, s. 263-266)

Bilgi toplumun yapı taşı olan bilgi ve iletişim teknolojileri bilginin oluşturulması, saklanması, iletilmesi, paylaşılması veya değişimi için kullanılan teknolojileri ifade etmektedir. Bu teknolojiler radyo, televizyon, video, DVD, telefon, uydu sistemleri, bilgisayar ile ağ donanım/yazılımlarını ayrıca bu teknolojiler ile sağlanan video-konferans

ve elektronik posta gibi hizmetleri de içine almaktadır (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization [UNESCO], 2006).

Daha geniş bir tanımlama ile bilgi ve iletişim teknolojileri, donanım, internet, ağ ve programhizmetlerinden oluşan bilgisayar endüstrisini, fotokopi, yazarkasa, hesap makinası gibi elektronik veri görüntüleme sistemlerini, sabit telefon ve cep telefonu ile telekonferans gibi iletişim ve ilgili hizmetler ile televizyon, radyo, video, dijital kamera, kompakt diskler, gibi görsel ve işitsel araçları kapsayan teknolojiler bütünü olarak adlandırmıştır (Torero & Braun, 2006).

Günümüzde bireyler arası iletişimi sağlayan ve destekleyen en yaygın araçlardan biri bilgisayardır. Bunun yanı sıra cep telefonları, PDA'lar (Personal Digital Assistant - Kişisel Dijital Yardımcı), taşınabilir ortam oynatıcıları (mp3, iPod), televizyonlar, video oyun konsolları ve benzeri diğer araçlar da iletişim ortamı sağlayan diğer teknolojiler arasında yer almaktadır. Bu teknolojilerin temelinde bulunan Internet ise; bireylerin her türlü iletişimi gerçekleştirmesine; yazılı bir metnin resim, ses ve videolarla desteklenerek yayınlanmasına; bireyler arasında anlık iletişim kurulmasına veya sonradan okunmak üzere mesaj gönderilmesine; her türlü belgenin iletilmesi ve paylaşılmasına olanak sağlamaktadır. Her bir teknoloji aracı Internet'e dayalı olarak farklı iletişim ortamları yaratmakta ve farklı kullanım özellikleri göstermektedir (Özel, 2013). Vikiler, Bloglar, Toplumsal Etiketleme, Çoklu Medya Paylaşımı, Toplumsal Ağ Siteleri, Podcast, RSS ve İçerik Sendikasyonu da internete dayalı Web.2'nin sağladığı hizmet ve uygulamalardır.

Internete dayalı olarak geliştirilen diğer bir teknoloji olan ve bireylerin hareket halindeyken bilgiye erişmelerine ve çeşitli işlemler yapabilmelerine olanak veren ve her geçen gün gelişerek kullanımı artan mobil teknolojiler, farklı iletişim ortamları sağlaması bakımından önem taşımaktadır. Mobil teknolojiler, metin tabanlı haberleşme hizmeti SMS (Short Message Service – Kısa Mesaj Servisi), ses ve metin tabanlı haberleşme hizmeti MMS (Multimedia Messaging Service - Çoklu Ortam Mesajlaşma Servisi), enlem, boylam ve benzeri bilgilerini veren GPS (Global Positioning System - Küresel Yer Belirleme Sistemi), mobil araçların Internet bağlantısını sağlayan WAP (Wireless Application Protocol - Kablosuz Uygulama Protokolü), nesnelerin üzerinde mikroişlemci bulunan etiketler kullanılarak radyo dalgalarıyla / frekanslarıyla takip edilmesini sağlayan RFID (Radio Frequency Identification - Radyo Frekansı ile Tanımlama), mobil cihazların kablosuz olarak Internet'e bağlanmasını sağlayan Wi-Fi (Wireless Fidelity - Kablosuz

Bağlantı) bağlantıları, kısa mesafe radyo dalgaları kullanarak mobil cihazların çevre birimleri ile iletişim kurmasını sağlayan Bluetooth hizmetleri, mobil televizyonlar, cep bilgisayarları (PDA), tablet bilgisayarlar, dizüstü bilgisayarlar, akıllı telefonlar, video-oyun konsolları günümüzde ön plana çıkan mobil teknolojiler ve uygulamalar arasında yer almaktadır (Özel, 2013).

Sağlık Yönetiminde Bilgi ve İletişim Teknolojileri

Her alanda olduğu gibi sağlık alanında da verilerin kullanımı ve bilgiye dönüştürülmesinde yoğun olarak bilgisayar teknolojisinden yararlanılmaktadır. Sağlık hizmetlerinin sunumu yoğun bir enformasyon süreci içerisinde gerçekleşmektedir. Sağlık kuruluşlarında otomasyona geçilmesi, bilgisayar kullanımının yaygınlaşması halkın kaliteli hizmet almasına katkı sağlayacağı gibi hemşire ve hekimler ile sağlık yöneticilerinin de işlerini kolaylaştırmakta ve zaman kayıplarını önlemektedir.

Sağlık kuruluşları çok hizmetli işletmelerdir ve teşhis ve tedavi birbirini tamamlayan çok sayıda hizmetin birlikte sunumunu gerektirir. Bu özellik sağlık kuruluşlarına birden fazla hizmeti bir arada pazarlama olanağı sağlarken önemli bir koordinasyon sorununa da yol açar. Söz konusu hizmetlerin en iyi şekilde verilebilmesi ve bir veri tabanının oluşturulması bilgisayar temelli teknolojilerle özellikle de bilgi ve iletişim teknolojileri ile yakından ilişkilidir. Bilgisayar teknolojisi sağlık bakım hizmetlerinde çok hızlı gelişen bir yeniliktir. Sağlık bakım hizmetlerini hızlandırarak maliyeti azaltmaktadır. Aynı zamanda sağlık bakımında ileri teknolojinin uygulanması toplumun bir isteği ve beklentisidir. İleri teknoloji kullanımı sağlıklı/hasta bireyin bakım kalitesini ve sağlık kurumlarının klinik uygulama performansını yükseltmede önemli bir etkendir. (Eti-İçli, Eti-Aslan & Kuğuoğlu, 2005, s. 34-37)

Sağlık kurumlarında teknoloji sadece sağlık hizmeti üretimine doğrudan katkısı olan sağlık teknolojilerini değil, aynı zamanda, sağlık hizmetleri amacını taşımayan fakat sağlık kuruluşlarında / birimlerinde kullanılan ve kuruluşun amacı olan sağlık hizmeti üretimine dolaylı olarak (ve özellikle kalite anlamında) katkıda bulunan, diğer teknolojilerin yönetimini de içerir (Sargutan, 2005, s. 119).

Sağlık kurumlarında teknoloji; tıbbi, idari ve mali alanlarda kullanılmakla birlikte klinik araştırmalara da yardım ederler. Sağlık kurumlarında bilgisayar otomasyonu, tıbbi ve finansal hizmetle ilgili çok miktardaki verinin bilgisayara dayalı bir enformasyon sistemiyle kayıt altına alınıp işlenmiş bilgiye dönüştürüldüğü ve yine yönetim karar desteği ile tıbbi hizmetler için kullanılan bir hastane enformasyon sistemini kapsamaktadır (Esatoğlu & Köksal, 2002, s.30).

Sağlık yönetiminde bilgi ve iletişim sistemlerinden, yönetim hizmetleri, hastalıkların teşhis edilmesi, hekimlerin hastayla ilgili vereceği kararların desteklenmişi, hemşire ve hekimlerin yapacağı işlerde rehberlik, sinyal yorumlama, laboratuvar hizmetleri ve hasta yönetimi gibi çok çeşitli alanlarda faydalanılmakla birlikte, sağlık hizmetlerinin sunumunda bilgisayar genellikle üç genel kategoride kullanılmaktadır. Genel kategoriler ve alt sistemler şunlardır (Tengilimoğlu vd., 2015, s. 460-474):

1. Klinik bilgi sistemleri
    a. Bilgisayar temelli hasta kaydı
    b. Laboratuvar bilgi sistemleri
    c. İlaç bilgi sistemleri
    d. Radyoloji bilgi sistemleri
    e. Hemşirelik bilgi sistemleri
    f. Klinik karar destek sistemleri
2. Yönetim bilgi sistemleri
    a. Muhasebe ve finansal yönetim sistemleri
    b. Programlama sistemleri
    c. İnsan kaynakları yönetim sistemleri
    d. Malzeme yönetim sistemleri
    e. Ofis otomasyonu
3. Stratejik karar destek sistemleri

Klinik bilgi sistemleri hasta bakımı ile doğrudan ya da dolaylı ilgisi olan sistemlerdir. Bu sistemlerin hasta bakımını desteklemek için tasarlanmış ve bilgilerin oluşturulması, depolanması ve yeniden kullanılmasını sağlayan bir sistemdir. Bu sistemlerde hekimlerin klinik kararlarının etkililiğini sağlamak amacıyla bilgiyi kolay ve organize bir şekilde sunmak amaçlanmıştır.

Yönetim bilgi sistemleri ise yöneticilerin kararlarına ışık tutacak özel, özet bilgileri sunmak amacıyla tasarlanmış sistemlerdir. Yönetim bilgi sistemleri bölümlere göre işlevselleştirilmiştir. Muhasebe ve finansal yönetim sistemleri hastanelerde mali konularda veri sağlayan ve sağlık kurumlarında ilk olarak kullanmaya başlanan sistemlerdir. Daha çok kaynak tahsisi, gelir yaratma, mal ve hizmetlerin bedellerinin ödenmesi ve operasyonların maliyetlerinin izlenmesini desteklemektedir. Programlama sistemleri sağlık hizmetlerinin organizasyonunda çeşitli hizmetlerin programlanmasını desteklemektedir. Poliklinikler için hasta atama programlaması, yatan hastalar için gelişmiş yatak rezervasyonu gibi. İnsan kaynakları yönetim sistemleri, sağlık çalışanların kayıtlarının korunması, insan gücü planlaması, performans ve verimlilik analizi gibi konularda bilgi sağlayan sistemlerdir. Malzeme yönetim sistemleri de satınalma, envanter denetimi, gıda maddelerinin sağlanması ve sunulması, malzeme ihtiyaç planlaması, malzeme maliyetleri için ödenek ayırma işlemlerin sağlıklı yürütülmesi için kullanılan sistemlerdir. Ofis otomasyonu ise idari işlerde veri elde etme, veriyi işleme ve iletişim faaliyetlerini kolaylaştırmak amacıyla kullanılan sistemlerdir. Bu sistemler kelime işlemciler, kişisel veri tabanı sistemleri, elektronik posta sistemleri gibi araçları kullanmaktadır. Ofis otomasyon sistemleri sağlık hizmetleri organizasyonlarında ofis uygulamalarının desteklenmesinde kullanılmaktadır.

Stratejik karar destek sistemleri ise taktik veya stratejik karar verici konumundaki yöneticiler karmaşık faktörlerin yer aldığı ve tam anlamıyla bir sentezleme yapma imkanı bulunmayan durumlarda karar modellerine ve verilere erişimi sağlayan sistemlerdir. Bu sistemler yarı-yapısal ve yapısal olmayan kararlarda, karar vericinin yerine geçmeden onun karar vermesine yardımcı olan, karar verme sürecinin tüm aşamalarını destekleyen, kullanıcı kontrolünde bulunan, kararları modelleyen, kullanıcı etkileşimli, birden fazla bağımlı veya bağımsız kararlar için destek sağlayabilen, uygulaması kolay ve esnek sistemler olarak tanımlanabilir (Yıldız, Dağdeviren & Çetinyokuş, 2008, s. 241).

Gelişmiş ve genel olarak ileri teknolojik seviyeye sahip ülkelerin, çoğunlukla, hem bilim ve teknoloji ile ilgili genel tavırlarında ve hem de sağlık teknik ve teknolojileri konusunda, kontrollü ve düzenli bir yönetim politikası uygulamakta oldukları görülmektedir. Buna karşılık, gelişmekte ve gelişmemiş olan ülkeler, genel ve sağlık teknik ve teknolojileri konusunda, kullanıcıların baskılı talebi, kaynak kısıtları, yöneticilerin/ planlamacıların

politikasızlık ve bocalamalarından oluşan bir başıboşluk ve karmaşa içinde görünmektedirler (Sargutan, 2005, s. 115-116).

Herhangi bir alanda politikasızlık da çok rastlanan bir politika olabilmekle beraber, ülke yönetimlerinin en uygun, yararlı, verimli, ekonomik bir uygulamayı sağlayacak yol gösterici politikalar ve kurallar geliştirmesi önemlidir ve onlardan bu beklenir (Sargutan, 2005, s. 118).

Sağlık alanına yönelik politika ve kurallar geliştirilmesi gerekliliğine dair Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından oluşturulan Dünya Sağlık Bildirgesi'nde sağlık kuruluşlarının uygun bir teknoloji ve enformasyon sistemine sahip olması gerektiği vurgulanırken, daha sonraki yıllarda da, her ülkenin sağlık sisteminin herkese gerekli olan sağlık hizmetinin yüksek kalitede verilmesini sağlayacak şekilde tasarlanmasına, bu hizmetlerin etkili, karşılanabilir maliyette ve toplumca kabul gören tarzda olması gerektiğine ve her ülkenin bu faktörleri göz önünde bulundurarak kendi özgün sağlık sistemlerini geliştirmesine yönelik bir vizyon da belirlemiştir (Bal, Ada & Çelik, 2012, s. 36; Bostan, Kılıç & Acuner, 2012, s. 110).

Dünya Sağlık Örgütünün belirlediği vizyona bağlı olarak sağlık alanında dünya genelinde bir dönüşüm yaşanmıştır. Bu dönüşümün merkezinde bilgi ve iletişim teknolojileri yer almış ve sağlık hizmetlerinin sunumundaki tüm süreçlerin bilgi ve iletişim sistemleri temelli hale getirilmesi amaçlanmıştır.

Sağlık alanındaki dönüşüm Türkiye'de 2002 yılı genel seçimlerinden sonra "Acil Eylem Planı" çerçevesinde sağlıkta reform olarak kendini göstermiştir. Acil Eylem Planı içerisinde yer alan ve Sağlık Bakanlığı tarafından Sağlıkta Dönüşüm Programı (SDP) da sağlık alanında birçok yeniliği beraberinde getirmiştir. SDP onbir temel bileşeni içerisinde barındırmaktadır (Sağlık Bakanlığı, 2003, s.26-37):

1. Planlayıcı ve denetleyici bir Sağlık Bakanlığı
2. Herkesi tek çatı altında toplayan Genel Sağlık Sigortası
3. Yaygın, erişimi kolay ve güler yüzlü sağlık hizmeti
4. Bilgi ve beceri ile donanmış, yüksek motivasyonla çalışan sağlık insan gücü
5. Sistemi destekleyecek eğitim ve bilim kurumları
6. Nitelikli ve etkili sağlık hizmetleri için kalite ve akreditasyon
7. Akılcı ilaç ve malzeme yönetiminde kurumsal yapılanma

8. Karar sürecinde etkili bilgiye erişim: Sağlık Bilgi Sistemi
9. Sağlığın teşviki ve geliştirilmesi
10. Sınır ötesi sağlık hizmetleri ve Avrupa Birliği
11. Çok yönlü sağlık sorumluluğu

Bu bileşenler genel olarak açıklanacak olursa; SDP kapsamında Sağlık Bakanlığı'nın sağlık sektörünü tek elden planlayacak politikaları hazırlayan ve denetleyen stratejik bir örgüt yapısına kavuşturulması amaçlanmıştır. Böylelikle Sağlık Bakanlığı'nın hizmet sunumundan tamamen çekilmesi öngörülmektedir. Hizmet, özel sektör ve özerkleştirilmiş kamu hastaneleri tarafından verilecek ve Sağlık Bakanlığı hizmetin uygun koşullarda verilip verilmediğinin denetimini yapacaktır.

Hakkaniyet amacı doğrultusunda, vatandaşların ödeme gücü ile orantılı olarak katkıda bulunacakları ve hizmetleri ihtiyaçları ölçüsünde kullanacakları, her hastaya eşit düzeyde temel sağlık hizmetinin sunulacağı ve hasta ile doktor arasındaki para ilişkisini ortadan kaldıracak ve toplumun bütününü kapsayacak zorunlu sağlık sigortası yani Genel Sağlık Sigortası uygulamaya konulacaktır.

Ülkenin ulaşılması en güç köylerine temel sağlık hizmetlerinin sunumunda bireylerin kendi seçeceği doktorlar tarafından birinci basamak tanı ve tedavi hizmetlerinin sağlanacağı "aile hekimliği uygulaması" ile başlayan ve diğer basamaktaki sağlık hizmetlerine doğru kademeli sevk zincirinin oluşturulması ile hastanelerdeki hasta yükünün azaltılması planlanmaktadır.

Sağlık kurumlarının ruhsatlandırılması, sertifikasyonu ve akreditasyonunu belli standartlara göre düzenleyecek olan "Ulusal Kalite ve Akreditasyon Kurumu" da bu programın diğer bir bileşenidir.

Yine ilaç, malzeme ve tıbbi cihazların standardizasyonu, ruhsatlandırması ve bunların akılcı yönetimi konularında uluslararası normları takip eden "Ulusal İlaç Kurumu" ve "Tıbbi Cihaz Kurumu" kurulması da amaçlanmaktadır.

SDP'nin amaçlarına ulaşabilmesi etkili bir yönetici kadrosuna sahip olmakla mümkündür. Hekimlerin işletme yöneticiliğinde istihdam edilmesi hem hekime yapılan yatırımın amacı dışında kullanılmasına neden olmakta hem de deneyimsiz yöneticiler ortaya çıkarmaktadır. Sağlık sistemi yöneticiliğinin hekimlikten bağımsız bir disiplin olarak güçlenmesi için gereken planlama, araştırma ve eğitim faaliyetlerine önem ve öncelik verilecektir.

Dönüşümü gerçekleştirmek ve başarıyı sürekli kılmak için, halk sağlığı bilgi ve becerisine sahip, özellikle sağlık politikası, sağlık işletmesi, sağlık ekonomisi ve sağlık planlaması konularını bilen personele ihtiyaç bulunmaktadır.

SDP'nin bütün bileşenleri arasında uyumun sağlanabilmesi için entegre bir sağlık bilgi sistemine ihtiyaç duyulmaktadır. Sağlık kayıtlarının güvenilir ve sürekli bir şekilde tutulmasını sağlamak, hizmetlerin verimliliğini geliştirmek, kaynakların nerelerde ve nasıl kullanıldığını takip etmek ancak etkili bir bilgi sisteminin kurulması ve işletilmesi ile mümkündür.

Sağlığın geliştirilmesi, insanların kendi sağlıkları üzerindeki kontrollerini artırmalarını ve sağlıklarını geliştirmelerini sağlama sürecidir. Sağlığın korunması ve geliştirilmesine yönelik davranış değişikliği oluşturmak amacı ile verilen sağlık eğitimi ile örgütsel, ekonomik ve çevresel tabanda verilen tüm desteklerin bileşimi Sağlığın Teşviki ve Geliştirilmesi (Health Promotion) olarak adlandırılmaktadır.

Sınır ötesi sağlık hizmetleri adı altındaki bileşen incelendiğinde, dinamik ve sağlıklı dış ilişkiler kurmak amacıyla kültürel bağı olan ülkeler başta olmak üzere birçok ülke ile kapsamlı ve yoğun bir işbirliğine sahip olmak ve söz konusu işbirliği faaliyetlerine hukuki zemin kazandırılmasını sağlamak amacıyla çeşitli ülkelerle Sağlık Alanında İşbirliği Anlaşmaları imzalamak ve bu anlaşmalarla sağlık personeli ve uzman değişimi, sağlıkla ilgili tüm konularda bilgi ve deneyim alışverişi, bilimsel kuruluşlar arasında doğrudan temasın sağlanması ve özel sektörün ticari girişimlerinin desteklenmesi konularına ağırlık verildiği görülmektedir.

Çok yönlü sağlık sorumluluğu ile de Başbakanlık Toplu Konut İdaresi (TOKİ) ile işbirliği, şehir hastaneleri gibi büyük yatırımlar ve bunlarla ilişkili hizmetlerin tasarım ve yönetiminde özel sektörün sermaye ve tecrübesinden istifade ederek sağlık hizmetlerini daha etkin ve verimli sunmak amacıyla kamu-özel ortaklığının, sağlık hizmetlerinin etkili ve verimli bir şekilde yürütülebilmesi için sağlık personelinin yeterli sayıda ve çağdaş kıstaslara göre yetiştirilmesi ve iyi bir planlama ile ülke çapında dengeli bir şekilde dağılımını sağlamak amacıyla 2007 yılından itibaren Yükseköğretim Kurulu (YÖK) ile yürütülen işbirliği neticesinde sağlık eğitimi ile ilgili üniversite kontenjanlarında artışların sağlanması, okul çağı çocukların sağlıkları ile ilgili farkındalık oluşturacak program ve

projeler ile Milli Eğitim Bakanlığı ile işbirliğinin sağlanması ve diğer tüm bakanlıklar ile işbirliği yapılarak, sağlığın sorumluluğunun yayılması amaçlanmaktadır.

Genel olarak değerlendirildiğinde SDP'nin amaçlarına ulaşabilmesi; etkili bir yönetici kadrosuna sahip olmakla, halk sağlığı ve becerisine sahip, özellikle sağlık politikası, sağlık işletmesi, sağlık ekonomisi ve sağlık planlamasını bilen personelle çalışmakla ve bütün bileşenler arasında uyumun sağlanabilmesi için entegre bir sağlık bilgi sistemi ile mümkün olabilecektir (Tengilimoğlu vd., 2015).

SDP'nin etkililiğini sağlayacak profesyonel yönetici kadrosu, entegre sağlık bilgi sistemini kullanma becerisi ve sağlık yönetimi alan bilgisine sahip nitelikli personel yetiştiren kurumların başında üniversiteler gelmektedir.

Sağlık Yönetimi Eğitimi

Ülkelerin kalkınma ve gelişmişlik düzeylerinin en önde gelen belirleyicilerinden biri olan sağlık hizmetlerinin en iyi seviyeye gelmesi, bu alana yönelik gelişmelerin takip edilerek, sağlık kurumlarına aktarılacak kaynakların hizmet alan bireylerin ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik etkin kullanımı ile söz konusu olmaktadır.

Bilgi iletişim teknolojilerinde yaşanan hızlı değişim sağlık hizmetlerinin sunulduğu sağlık işletmelerinde de kullanılan teknoloji ve tedavi yöntemlerinin değişmesine neden olmaktadır. Teknolojinin hızla değişmesi ve sürekli yenilenmesi sağlık giderlerinin artmasına neden olmaktadır. Ancak artan rekabet koşullarında sağlık işletmelerinin varlıklarını sürdürebilmeleri ve sundukları sağlık hizmetlerini en düşük maliyetle ve maksimum kalitede sağlayabilmeleri için sınırlı olan kaynaklarını etkin olarak kullanmalarını sağlayacak modern işletmecilik ve yönetim anlayışına sahip olmaları gerekmektedir.

Sağlık hizmetleri yöneticiliğini hem bir yönetim alanı olarak hem de sağlık ve tıbbi bakım sektörü içinde fonksiyonunu benzersiz kılan bazı koşullar mevcuttur. Bu koşullar mesleğin önemini artırmaktadır (Çimen, 2010, s. 137):

- Sağlık kurumlarında uzmanlaşma seviyesi çok yüksektir.
- Farklı meslek grupları arasında yüksek düzeyde işlevsel bağımlılık zorunludur.

- Sağlık harcamalarının önemli bir bölümünü belirleyen hekimlerin faaliyetleri üzerinde yönetsel ve kurumsal denetim sağlamak kolay değildir.
- Sağlık kurumlarında yürütülen tanı ve tedavi faaliyetleri karmaşık ve değişkendir.
- Sağlık kurumlarında verilen hizmetlerin çoğu acil ve ertelenemez yapıdadır.
- Yapılan işler hata ve belirsizliklere karşı oldukça duyarlıdır.
- Çıktının tanımlanması ve ölçümü güçtür.

Sonuç olarak mal veya hizmet üreten işletmelere göre daha karmaşık bir yapıda faaliyet gösterin sağlık işletmelerinin çeşitli stratejik yöntemleri kullanabilmeleri bu alanda yetişmiş profesyonel sağlık yöneticileri ile mümkün olabilmektedir. Bu anlamda sağlık kurum ve kuruluşlarının ihtiyaç duyduğu insan kaynağının yetiştirilmesinde, bu konuda "Sağlık Yönetimi", "Sağlık Kurumları İşletmeciliği", "Sağlık İdaresi" , "Sağlık Kurumları Yönetimi" gibi isimlerle lisans eğitimi veren bölümlerin önemi büyüktür.

Sağlık yönetimi eğitimi, sağlık kuruluşlarının yönetim faaliyetlerini etkin ve verimli bir şekilde yürütebilecek, sağlık ve sağlık hizmetleri, tıbbi terminoloji kavramlarını bilen, epidemiyolojik çalışmalara önem veren, işletmecilik bilgisine sahip, sağlık kuramlarında insan kaynaklarının öneminin farkında olan, satın alma, stok ve envanter yönetimi faaliyetlerini sıkı bir disiplin ile gerçekleştiren, paydaşlarla iyi ilişkiler geliştiren ve muhasebe, sağlık finansmanı, sağlık ekonomisi, sağlık pazarlaması, sağlık hukuku prensiplerini yerine getirirken hizmet kalitesi ve hasta memnuniyetine öncelik veren sağlık alanında evrensel boyutta benimsenmiş, yaratıcı ve yenilikçi düşüncelere sahip, etik kural ve değerleri özümsemiş profesyonel sağlık yöneticilerinin yetiştirilmesi amaçlamaktadır (Gazi Üniversitesi, 2015a).

Bu programlar sağlık kurum ve kuruluşlarına uzman elemanlar ve üst düzey yöneticiler yetiştirme amacına yönelik olarak, sağlık yönetimi alanına uygun eğitim vermektedir. Sağlık yönetimi programını tamamlayan öğrenciler sağlık kurumları yöneticiliği alanında lisans derecesi kazanmış olmaktadır. Programı tamamlayan öğrencilerin belli yeterlilikleri kazanmış olması da beklenmektedir. Bu yeterlilikler şunlardır (Hacettepe Üniversitesi, 2015a):

- Sağlık yönetimi alanı ile ilgili kuramsal ve uygulama bilgilerine sahip olma ve uygulama.

- Sağlık kuruluşlarının idari, mali, hukuki, teknik ve tıbbi işleyişini anlama, analiz etme ve yönlendirebilme bilgi ve becerisi kazanma.
- Sağlık yönetiminde bilgi sistemlerini yönetme bilgi ve becerisine sahip olma ve etkili bir şekilde kullanma.
- Ulusal ve uluslararası düzeyde sağlık sisteminin temel bileşenlerini, sağlık planlamasını ve politikalarını kavrama, sağlık sektörünü ekonomik ve mali boyutlarıyla analiz edebilme.
- Sağlık yönetiminde kantitatif ve kalitatif analizler yapabilme bilgi ve becerisine sahip olma ve uygulama.
- Sağlık yönetimi sürecinde ortaya çıkan sorunlarda eleştirel ve yenilikçi düşünme, karar verme ve problem çözmede bilimsel yöntem ve teknikleri kullanma yeteneğine sahip olma.
- Sağlık yönetimi alanında yaşanan değişimleri takip etme ve ülke sağlık sistemine özgü çözümler üretme becerisine sahip olma.
- Etkili iletişim kurabilme ve ekip çalışması yürütebilme becerisine sahip olma.
- Sağlık yönetimi alanının hukuki, toplumsal ve etik sorumluluklarının bilincinde olma, hukuki düzenlemeler ile etik ilkelerine uygun davranmak.
- Sağlık yönetimi alanına ilişkin mesleki terminoloji ve yabancı dil bilgisine sahip olma.
- Mesleki bilgi ve becerilerini sürekli geliştirmeye, yeniliğe ve yaşam boyu öğrenmeye açık olma.

Türkiye'de 2015 yılı itibariyle 51 üniversitede lisans düzeyinde sağlık yönetimi bölümü bulunmaktadır. Bunlardan 22'si Sağlık Bilimleri Fakültesi, 9'u İktisadi ve İdari bilimler Fakültesi, 2'si İşletme Fakültesi, 13'ü Sağlık Yüksekokulu, 4'ü Sağlık Bilimleri Yüksekokulu ve 1'i Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu'na bağlı olarak eğitim vermektedir. Lisansüstü eğitim olarak ise 53 yüksek lisans, 12 doktora olmak üzere 65 lisansüstü eğitim programı bulunmaktadır. Ancak bu programların hiçbir kurum tarafından akredite olmadığı görülmektedir (Tengilimoğlu vd., 2015, s. 566).

Üniversitelerin programları akredite edilmemesine rağmen zorunlu derslerin benzer dersler olduğu, seçmeli derslerde de öğrenci ilgisine yönelik çok çeşitli dersler bulunmaktadır. Araştırmanın evrenini oluşturan ve Ankara'da sağlık yönetimi lisans eğitimi veren üniversitelerin müfredat programları çalışma ekinde sunulmaktadır (EK-1).

Sağlık yönetimine yönelik eğitim programları ve program yeterlilikleri birbirine benzer özellikler göstermekle birlikte Türkiye'de Sağlık Yönetimi eğitimine yönelik program kriterleri, yeterlilikleri, ders programı, içeriğine yönelik resmi olarak tanınırlığını yani akreditasyonu sağlayacak herhangi bir birlik ya da yetkili kuruluş bulunmamaktadır. Türkiye'de bu programların yeterlilikleri öğrencilerin program sonunda kazanmış olduğu lisans diploması ile ölçülmektedir. Ancak yurtdışında Sağlık Yönetimi eğitim programlarının akreditasyonu ile ilgili olarak çok sayıda birlik ve dernekler oluşturulmuş, eğitim programları standartları ile öğrencilerin öğrenme çıktıları belirlenmeye çalışılmıştır.

Bu birliklerden biri olan ve Amerika Birleşik Devletlerinde 1948 yılında kurulan Sağlık Yönetimi Üniversite Programları Birliği (Association of University Programs in Health Administration [AUPHA]) de sağlık yönetimi eğitimine rehberlik etmek için kurulmuş bir birliktir. AUPHA lisans düzeyinde sağlık yönetimi eğitimi için birincil belgelendirme kuruluşudur. Sağlık yönetimi eğitim programları üzerine bir takım standartları belirlemek için çalışmaktadır. Bu birliğe üyelik hakkı kazanmak için üniversite müfredat programı ve akreditasyona ilişkin katı kriterlerin karşılanması gerekmektedir (Çimen, 2010). Bu kriterler içerisinde "karar vermede enformasyon sistemlerini kullanma, kaynaklarının toplanması, kullanılması, analiz edilmesi, geliştirilmesini ve yönetilmesini gerçekleştirebilme" yeterliliği de bulunmaktadır.

Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Leeds Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Türk-Alman Sağlık Birliği, Queen Margeret Üniversitesi Uluslararası Sağlık ve Geliştirme Enstitüsü ve Akdeniz Sağlık Yöneticileri Derneği işbirliği ile yürütülen Determination of Professional Qualifications of Healthcare Management and Revision of The Educational Programmes (DEPROHEALTH) projesi sağlık yöneticileri için mesleki nitelikleri belirlemek için eğitimciler, akademisyenler, sağlık sektörü yöneticileri, temsilcileri ve ilgili sivil toplum kuruluşlarının deneyimlerinden yararlanmayı amaçlayan bir başka projedir. Bu projede de bu bölümden mezun olacak yani yarının sağlık hizmetleri yöneticilerinin temel özelliklerine dair öğrenme çıktıları ortaya konmaya çalışılmıştır. Öğrenme çıktıları arasında bilgi yönetimi de yer almaktadır. Bilgi yönetimi başlığı altında ise; bilgi yönetimi gelişiminde kullanılabilecek teknoloji hakkında bilgi ve beceri sahibi olma, bilgisayarlı sağlık bilgi sistemlerini tanıma ve değerlendirme bilgi ve becerisine sahip olma yeterlilikleri bulunmaktadır (DEPROHEALTH, 2011).Türkiye'de de Sağlık Yönetimi program yeterlilikleri incelendiğinde "Sağlık

yönetiminde bilgi sistemlerini yönetme bilgi ve becerisine sahip olma ve etkili bir şekilde kullanma" nın yer aldığı görülmektedir. Bu açıdan incelendiğinde sağlık yönetimi eğitim programını tamamlayan öğrencilerin bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma, sağlık yönetim bilgi sistemlerini yönetme bilgi ve becerisine sahip olmaları gerekmektedir.

Gerek AUPHA kriterleri gerekse DEPROHEALT'in öğrenme çıktıları incelendiğinde sağlık yönetimi alanında görev yapacak aday yöneticilerin karar vermede enformasyon sistemlerini kullanmaları ve bilgi yönetiminde bilgi ve iletim teknolojileri bilgi ve becerisini kazanmış olarak bu alandan mezun olmaları gerekmektedir. Kısacası öğrencilerin teknoloji kullanma becerisi kazınmış olmaları beklenmektedir.

Teknoloji eğitimine yönelik olarak müfredat programlar incelendiğinde: (Ankara Üniversitesi, 2015; Başkent Üniversitesi, 2015; Gazi Üniversitesi, 2015b; Hacettepe Üniversitesi, 2015b)

- Ankara Üniversitesi:
    - Bilgi ve İletişim Teknolojileri
    - Web Tasarımının Temelleri (Seçmeli)
    - Sağlık Enformasyon Yönetimi I
    - Bilgisayar Paket Programı Kullanımı
    - Sağlık Kurumlarında Karar Verme Yöntemleri- I
    - Sağlık Enformasyon Yönetimi-II
    - Sağlık Kurumlarında Karar Verme Yöntemleri II
- Başkent Üniversitesi:
    - Bilgisayar Okuryazarlığı
    - Hastane Bilgi Sistemleri (Seçmeli)
    - Sağlık Hizmetlerinde Karar Destek Sistemleri (Seçmeli)
- Gazi Üniversitesi:
    - Bilişim ve İletişim Teknolojileri
    - Sağlık Bilişimi (Seçmeli)
- Hacettepe Üniversitesi:
    - Temel Bilgi ve İletişim Teknolojileri Kullanımı
    - Sağlık Kurumlarında Bilgi Sistemleri
    - Sağlık Kurumlarında Teknoloji Yönetimi

derslerinin yer aldığı görülmektedir.

Dört yıllık lisans eğitimi sonunda teknoloji kullanımına yönelik program yeterliliklerin kazanılmış olması beklense de sağlık kurum ve kuruluşlarında bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımı bu teknolojileri kullanacak profesyonellerin teknolojik değişimleri ve yenilikleri kabul etme isteklilikleri ile de yakından ilgilidir. Çünkü bireyler yenilikleri denediklerinde yenilikler hakkında farklı duygu, düşünce ve algılamalarla karşı karşıya kalırlar (Hebert & Benbasat, 1994).

Bilişim teknolojisi uygulamalarında temel sorunlardan biri kullanıcıların sistemi kabulündeki zayıflıklarıdır. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılması ve amacına ulaşması bu teknolojileri kullanacak olanların istek ve bilgisine bağlıdır. Bilgi ve iletişim teknolojileri ile ilgili birçok uygulama, son kullanıcıların isteksiz ve bilgisiz olmaları sebebi ile doğru olarak kullanılmayabilmektedir (Turan & Özgen, 2009, s. 138).

Teknoloji Kabul ve Kullanım Kuramları

Bireylerin teknoloji kabul ve kullanımını açıklamaya yönelik pek çok kuram ortaya konmuştur. Bu kuramların amacı teknoloji kabul ve kullanımına etki eden faktörleri belirlemektir. Kuramların başlangıcı Rogers'ın 1959 yılında ortaya koymuş olduğu "Yeniliklerin Yayılması Kuramı" olmuştur. Bunu Fishbein ve Ajzen (1975) tarafından geliştirilen "Sebepli Eylem Teorisi" takip etmiştir. Daha sonra Teknoloji Kabul Modeli (TAM) Davis (1989) tarafından geliştirilmiş, 1991 yılında Ajzen tarafından geliştirilen "Planlı Davranış Teorisi" takip etmiştir. Daha sonra bu teorilerin geliştirilmesi ve genişletilmesi ile teknoloji kabulüne yönelik yeni teoriler ortaya konmuştur.

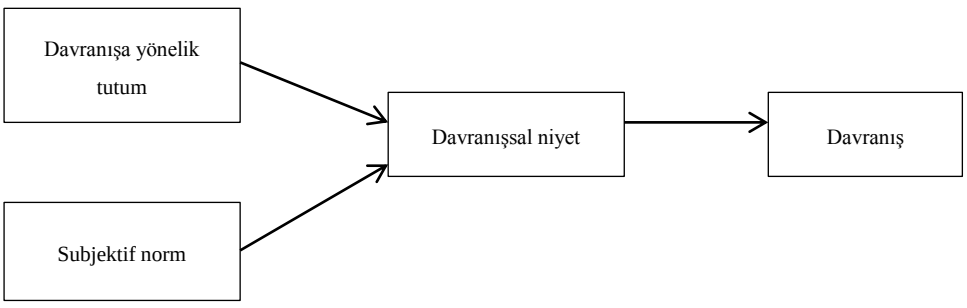
Sebepli Eylem Teorisi (Theory of Reasoned Action-TRA)

Fishbein ve Ajzen tarafından 1975 yılında önerilen Sebepli Eylem Teorisi, Türkçe literatürde "Sebepli Davranış Teorisi", "Gerekçeli Eylem Teorisi" gibi farklı isimlerle yer almaktadır. Sosyal psikolojinin bilinçli (kasten istenen) davranışları incelemek için en yaygın kullanılan teorisidir. Sebepli Eylem Teorisine göre bireyin davranışsal niyeti o davranışı yapıp yapmayacağını yordar. Bu kuram bir bireyin planlı, amaçlı davranışlarını en iyi açıklayan faktörlerin, kişinin söz konusu davranışlara yönelik tutumları ile bu konudaki

subjektif (öznel) normları olduğu temeline dayanmaktadır (Fishbein & Ajzen, 1975). Yani bu kuram, tutumların subjektif normlarla birlikte insanların davranışa yönelik niyetlerini açıklayabildiğini, niyetin de davranışın doğrudan tahmincisi olduğunu ifade eder. Bireyin *davranışa yönelik tutumu*, kişisel bir faktör olarak tanımlanan ve bireylerin her hangi bir davranışı gerçekleştirmeleri hususundaki olumlu ya da olumsuz değerlendirmelerini ifade etmektedir. Burada bahsedilen tutum, geleneksel olarak nesneler, insanlar veya kurumlara yönelik tutumlar değil, bir davranışı sergilemeye yönelik bireyin sahip olduğu tutumlardır. Bireyin davranışına yönelik tutumu inanışları ve değerlendirmelerinden etkilenir. *Subjektif normlar* bir kişinin bir davranışı gerçekleştirip gerçekleştirmeme konusunda kendisi için önemli kişilerin düşünceleriyle ilgili inancını göstermektedir (Fishbein & Ajzen, 1975). Yani subjektif normlar, sosyal bir faktör olan ve bireyin herhangi bir davranışı sergileme/sergilememe hususunda algıladığı sosyal baskı ya da teşvik/destektir (Ajzen, 1985). *Niyet* ise, bireylerin ilgili davranışı gerçekleştirme ya da gerçekleştirmeme yönündeki eğilimlerini/ planlarını ifade eder (Kocagöz & Dursun, 2010).

Bu teoriye göre, eğer bir birey kendinden beklenen davranışı olumlu olarak değerlendiriyorsa ve önem verdiği, kendisi için değerli olan sosyal etkileyicilerin de kendisinin bu davranışı sergilemesini desteklediğini düşünüyorsa, bu davranışı gerçekleştirme niyetinde olacaktır (Ajzen, 1985).

Bu teoriye göre kişinin tamamen kontrolü altındaki davranışlar açıklanabilir. Ancak davranışların oluşma şartları ile zaman buna uygun olmayabilir. Yani kişinin kontrolü dışında kalan durumları bu kuram ile açıklamak mümkün olamamaktadır. Kuramın bir diğer sınırlılığı ile ilgili olarak, Fishbein ve Ajzen, tutum ve sübjektif normların davranışı belirlemede eşit etkiye sahip olmayacağını belirtmişlerdir. Yani bireysel özellikler ve duruma bağlı olarak, tutum ve normlar davranışsal niyet üzerinde farklı etkilere sahip olabilmektedir. Örneğin, başkalarının ne düşündüğünü önemsemeyen bir kişi için, sübjektif normlar, davranışı öngörmede daha az etkili olmaktadır (Miller, 2005).

Şekil 1. Sebepli Eylem Teorisi. Fishbein, M., & Ajzen, I. (1975). *Belief, attitude, intention, and behavior : An introduction to theory and research*. Reading, MA: Addison-Weslev

Teknoloji Kabul Modeli (Technology Acceptance Model-TAM) ve Uzantıları

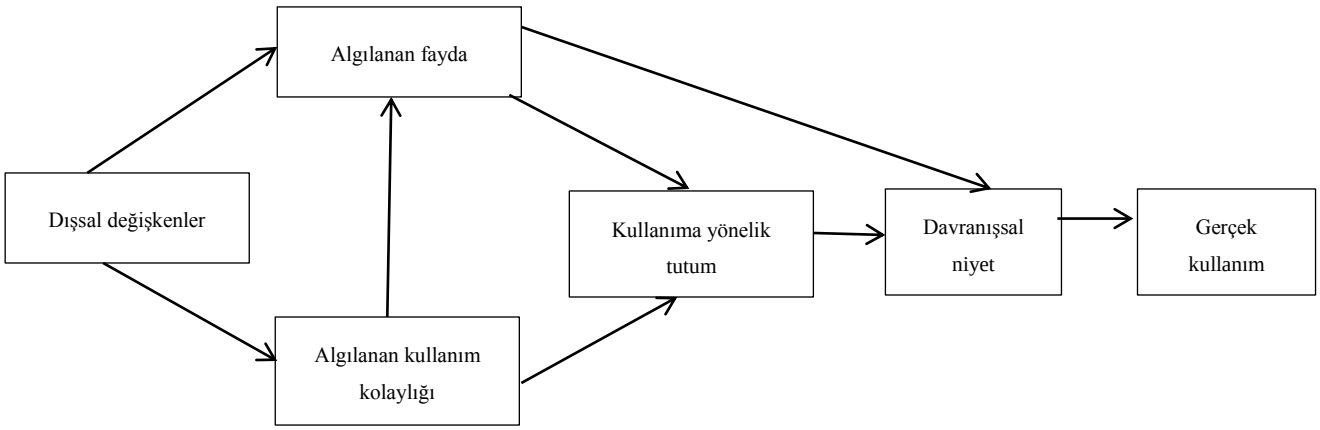
Genel anlamda Teknoloji Kabul Modeli, bilgisayar kullanımını benimsemeye etki eden değişkenler ve buna bağlı olarak bilgi teknolojilerinin son kullanıcılarının kabul etme davranışını açıklayan bir modeldir (Davis, Bagozzi ve Warshaw, 1989). Temeli Sebepli Eylem Teorisine dayanmaktadır. Teknoloji Kabul Modeli, bireylerin genel olarak davranışlarını ve özel olarak teknoloji kullanma veya kullanmama konusundaki davranışlarını açıklamak ve tahmin etmek sürecinde araştırmacılara ve uygulayıcılara yardımcı olmaktadır (Davis, 1986).

Teknoloji Kabul Modelinin amacı, bireylerin yeni bir sistemi kabul etmelerine ya da reddetmelerine neden olan değişkenleri belirlemektir. Teknoloji Kabul Modeli de Sebepli Eylem Teorisinde olduğu gibi tutum ve davranış ilişkisi üzerinde durmaktadır. Ancak Teknoloji Kabul Modelinde davranışa yönelik tutumun iki inançtan yani algılanan fayda ve algılanan kullanım kolaylığından etkilendiği ortaya konulmuştur (Davis vd., 1989). Genel olarak modelde, bireylerin bilgi teknolojilerini benimsemeleri, algılanan fayda ve algılanan kullanım kolaylığı olmak üzere iki temel değişken ile açıklanmaya çalışılmaktadır (Davis vd., 1989).

Algılanan fayda; bireyin bilgi teknolojileri kullanımıyla işlerinde veya çalışmalarında performansının yükseleceğine ilişkin inancının derecesidir. Buna göre birey, teknolojiyi kullanarak hızlı ve verimli bir şekilde görevini yapabileceğini, işi konusundaki kontrol ve etkinliğinin artacağını düşündüğünden, kullandığı teknolojiyi faydalı olarak algılayacaktır (Davis, 1989).

Algılanan kullanım kolaylığı ise kişinin bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanmasının, kolay olacağına veya fazla çaba göstermeden kullanımının öğrenileceği yönündeki inancının derecesi olarak tanımlanmıştır (Davis, 1989).

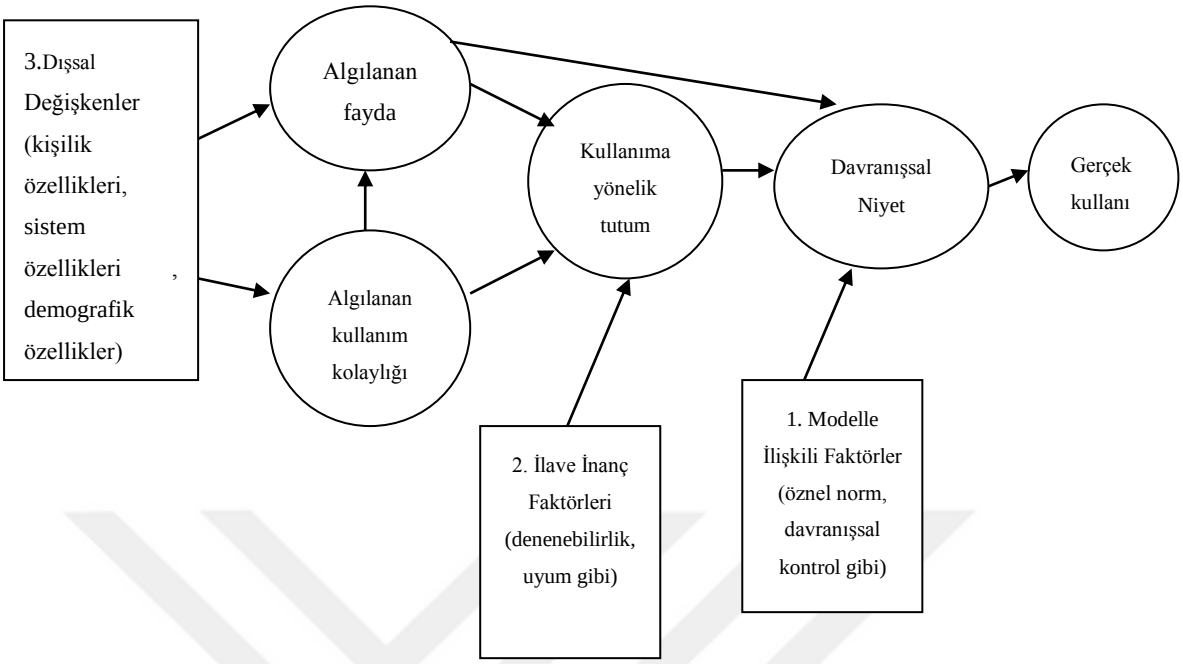
Davis vd. (1989), herhangi bir teknolojik sistemin kullanıcıları tarafından kabullenilmesiyle ilgili olarak, teknoloji kullanımının kullanıcılar tarafından kolay olarak algılanması ve kullanıcılara göre teknolojik sistemin anlamlı bir algılanan faydaya sahip olması durumunda, sistemin kullanılacağını vurgulamaktadırlar.

*Şekil. 2.*Teknoloji Kabul Modeli. Davis, F. D. (1989). Perceived usefulness, perceived ease of use, and user acceptance of information technology. *MIS Quarterly, 13*(3), 319-340

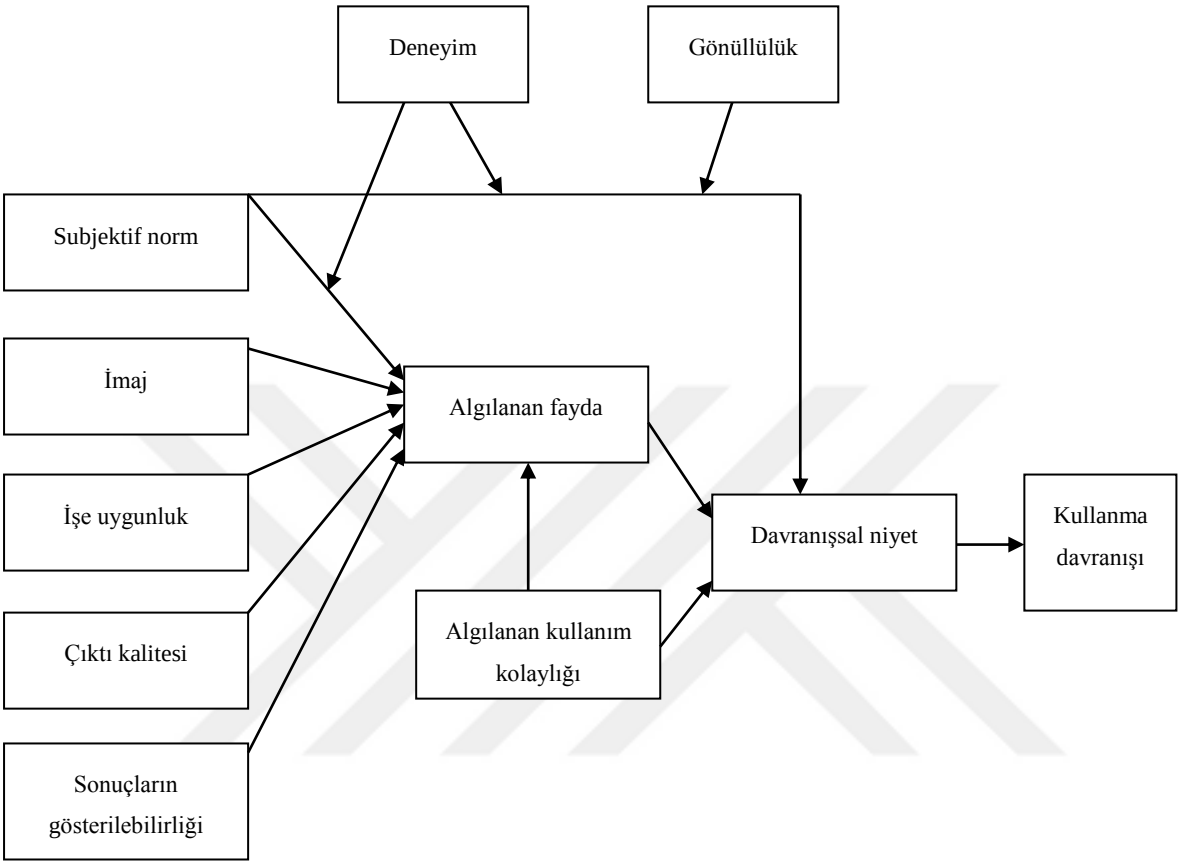
Bilgi Sistemleri alanında, araştırmacılar çok çeşitli teknolojilerin benimsenmesini incelemek için Teknoloji Kabul Modeli kullanmış ve TAM Bilgi Sistemleri alanında tartışmasız en etkili teori haline gelmiştir. Teknoloji Kabul Modelinin kullanıldığı araştırmalarda araştırmacılar bu modeli genişletmiştir (Wixom & Todd, 2005). Örneğin, bazı araştırmacılar, öznel norm, algılanan davranışsal kontrol ve öz-yeterlilik gibi birçok faktörü bu modele dahil etmişlerdir (Hartwick & Barki, 1994; Taylor & Todd, 1995). Diğer araştırmacılar ise yeniliklerin yayılması alan yazınından denenebilirlik, görünebilirlik ve sonuçların gösterilebilirliği gibi inanç faktörlerini bu modele dahil etmişlerdir (Agarwal & Prasad, 1997; Karahanna, Straub & Chervany, 1999). Bazı araştırmacılar ise kişilik ve demografik özellikler gibi dışsal değişkenler veya moderatör faktörleri algılanan fayda ve algılanan kullanım kolaylığının yer aldığı yapıya dahil etmişlerdir (Venkatesh, 2000; Venkatesh & Morris, 2000).

Aşağıdaki şekilde Teknoloji Kabul Modelinin uzantılarını görmek mümkündür. Şekilde de algılanan fayda ve algılanan kullanım kolaylığının temel yapı olduğu görülmektedir. Her ne kadar Teknoloji Kabul Modeline farklı değişkenler ilave edilse de modelin yapısı ve temel varsayımlarının aynı şekilde kaldığı söylenebilir.

Şekil 3. Teknoloji Kabul Modeli Uzantıları. Wixom, B.H., & Todd, P.A. (2005). A theoretical ıntegration of user satisfaction and technology acceptance, *Information Systems Research*. *16*(1), 85-102

Teknoloji Kabul Modeli ile ilgili olarak yapılan bir diğer çalışma da yaygın olarak bilinen Teknoloji Kabul Modeli-2'dir (TAM2). Venkatesh ve Davis (2000) tarafından geliştirilen model, sosyal etkiler (subjektif norm, gönüllülük ve imaj) ve bilişsel araç değişkenleri (iş ilişkisi, çıktı kalitesi, sonuçların açıklığı/gösterilebilirliği, algılanan kullanım kolaylığı) modele dahil edilerek bilgi teknolojinin benimsenmesini tahmin etmede yaygın bir şekilde kullanılmıştır.

Şekil 4. Genişletilmiş Teknoloji Kabul Modeli (TAM2). Venkatesh, V. & Davis, F. D. (2000). A theoretical extension of the technology acceptance model:four longitudinal field studies, *Management Science*, *46*(2), 186-204

TAM2, algılanan faydanın dört bilişsel araç belirleyicisini kuramlaştırmıştır. Bunlar işe uygunluk, çıktı kalitesi, sonuçların açıklığı/gösterilebilirliği ve algılanan kullanım kolaylığıdır. TAM2 Teknoloji Kabul Modelinin değişkenlerinden algılanan kullanım kolaylığını, algılanan faydanın doğrudan belirleyici faktörü olarak aynı şekilde ele almaktadır. TAM2'ye göre "insanlar önemli iş hedefleri ve sistem kullanımını gerçekleştirdikten sonraki sonuçları karşılaştırarak kullanma davranışı olumsallığı hakkında karar vermenin temelini oluşturacak zihinsel temsiller kullanır" (örneğin, algılanan fayda). Zihinsel eşleştirme süreçlerine dayanarak, potansiyel kullanıcıların işe

uygunluk yargısı, uyumluluk testinden geçmektedir. *İşe uygunluk*" bireyin hedef sistemin kendi işine uygun olduğuna dair algısının derecesi" olarak tanımlanır. TAM2 işe uygunluğun algılanan fayda üzerinde pozitif etkisinin olduğunu varsaymaktadır. Çıktı kalitesi, algılanan faydanın bir başka belirleyicisidir. *Çıktı kalitesi,* kullandığı sistem ile işini daha iyi yapacağına dair bireyin algısıdır (Venkatesh & Davis, 2000). *Subjektif norm*; bireyin davranışının, içinde olduğu sosyal gruplar tarafından kabul edilebilir olduğunu gösteren inanışlardır. *İmaj*, bireyin bir davranışı gerçekleştirmesinin sosyal statüsünü artıracağına dair algısıdır. *Sonuçların gösterilebilirliği*, bireyin sistemi kullanması ile elde edeceği sonuçların gözle görülür olduğuna dair algısıdır.

TAM2 modelinde yer alan değişkenlerin, algılanan fayda ve davranışsal niyet üzerine etkilerini açıklamak için, sosyal etki ve bilişsel araç adında iki teorik süreçten faydalanılmıştır. Sosyal etki süreci, uyum, içselleştirme ve kimlikleştirme kavramları üzerine odaklanmaktadır. TAM2 zorunlu durumlarda subjektif normun, uyum sağlama mekanizması yolu ile niyet üzerinde doğrudan etkisinin olduğunu göstermektedir. *Uyum*, kişilerin ödül almak ya da cezadan kaçınmak için sergiledikleri davranışları temsil etmektedir (Venkatesh & Bala, 2008). Önemli sosyal aktörün davranış gerçekleştirilmediğinde ceza veya gerçekleştirildiğinde ödül verme yeteneğine sahip olduğuna dair bireysel algılar var ise, uyum etkisi sosyal etkiyi meydana getirecektir. Gönüllü durumlarda, sosyal etkiler içselleştirme ve kimlikleştirme mekanizması aracılığı ile niyeti dolaylı olarak etkileyebilir. *İçselleştirme* bireyin önemli bulduğu kişinin inancını, kendi inanç yapısı içerisine yerleştirerek bireysel bir hesaplaşma sürecine işaret etmektedir. *Kimlikleştirme* ise, davranışın gerçekleştirilmesiyle grup içerisinde daha yüksek bir statü elde etmek veya gruba üyelik kazanmak anlamına gelmektedir (Li, 2008). TAM2 modeline göre, subjektif normlar, algılanan faydayı içselleştirme aracılığı ile etkilemektedir. Başka bir ifadeyle kişi referans grubu tarafından kabul gören bir sistemi, içselleştirerek faydalı olarak algılayabilecektir. Örneğin bir işveren, bir teknolojinin kullanılmasını faydalı bulursa, kişinin o teknolojiye ilişkin algıladığı fayda artabilecektir (Venkatesh & Davis, 2000). Bunun yanı sıra, kişiler sosyal etkilere, referans grubu içerisinde olumlu bir imaj yaratmak için tepki verebilmektedirler. TAM2 ye göre, sosyal normlar, imajı olumlu yönde etkilemektedir; çünkü soysal grup içerisindeki önemli kişilerin onayladıkları davranışları sergileyen kişiler, grup içerisinde kabul görmektedirler (Venkatesh & Davis, 2000). Bu açıklamalara göre, imaj, algılanan faydayı, kimlikleştirme aracılığı ile etkilemektedir.

Ayrıca, yazarlara göre, kişiler sistem hakkında deneyim sahibi oldukça, subjektif normların, algılanan fayda ve davranışsal eğilimler üzerine etkisinin azalacağını savunmaktadırlar (Venkatesh & Bala, 2008).

Bilişsel araç sürecine göre, "kişiler, gerçekte bir sistemin ne yapabileceği ile neye ihtiyaçları olduklarını bilişsel olarak karşılaştırırlar ve bu karşılaştırma sonucunda algılanan fayda değerlendirmelerini oluştururlar" (Venkatesh & Davis, 2000). Buna göre TAM2, bireylerin hedefleri ile bir sistem (teknolojik bir sistem) kullanarak gerçekleştirdikleri işi karşılaştırdıklarını ve bu karşılaştırma sonucunda da kullandıkları sisteme ilişkin bir algılanan fayda düzeyi oluşturduklarını ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda, kişinin sistemi kullanması ile elde edeceği sonuçların elle tutulur ve gözle görünür olması anlamına gelen sonuçların gösterilebilirliği ve kişinin bilgi teknolojilerini kullanırken ne kadar az zorlanacağına olan inancı anlamına gelen algılanan kullanım kolaylığı, algılanan faydayı etkileyecektir.

Teknoloji Kabul Modelini geliştirmeye yönelik çalışmada (Venkatesh & Bala, 2008), algılanan faydayı etkileyen değişkenler olduğu gibi, algılanan kullanım kolaylığını da etkileyen değişkenlerin varlığı üzerinde durulmuş ve bu değişkenler modele eklenerek TAM3 geliştirilmiştir. Teknoloji Kabul Modelinin üçüncüsü olan TAM3, TAM2 (Venkatesh & Davis, 2000) ve algılanan kullanım kolaylığını etkileyen değişkenlerin birleşiminden oluşan bütünleşik bir modeldir. TAM3, bireyin bilgi teknolojilerini benimsemesi ve kullanmasında etkili olabilecek değişkenleri ortaya koyan, tamamlanmış bir model olarak tanımlanmaktadır (Venkatesh & Bala, 2008).

TAM3 modeli hem algılanan kullanım kolaylığı (bilgisayar öz-yeterliliği, bilgisayar kaygısı, eğlence, dış kontrol algıları, algılanan haz ve amaç kullanılabilirliği) hem de algılanan faydayı (algılanan kullanım kolaylığı, subjektif norm, imaj, sonuçların gösterilebilirliği) etkileyen faktörleri belirlemeye çalışan bir modeldir. Model revize edilmiştir ve amacı uygulayıcılara rehberlik ve uygulama önerileri üretmektir (Venkatesh & Bala, 2008).

Model, teknoloji kullanımına karar verme sürecini, referans noktası (anchoring) ve düzeltme (adjustment) olarak tanımlanan iki kavram üzerine kurmakta ve algılanan kullanım kolaylığını etkileyen değişkenler üzerine odaklanmaktadır (Venkatesh & Bala, 2008).

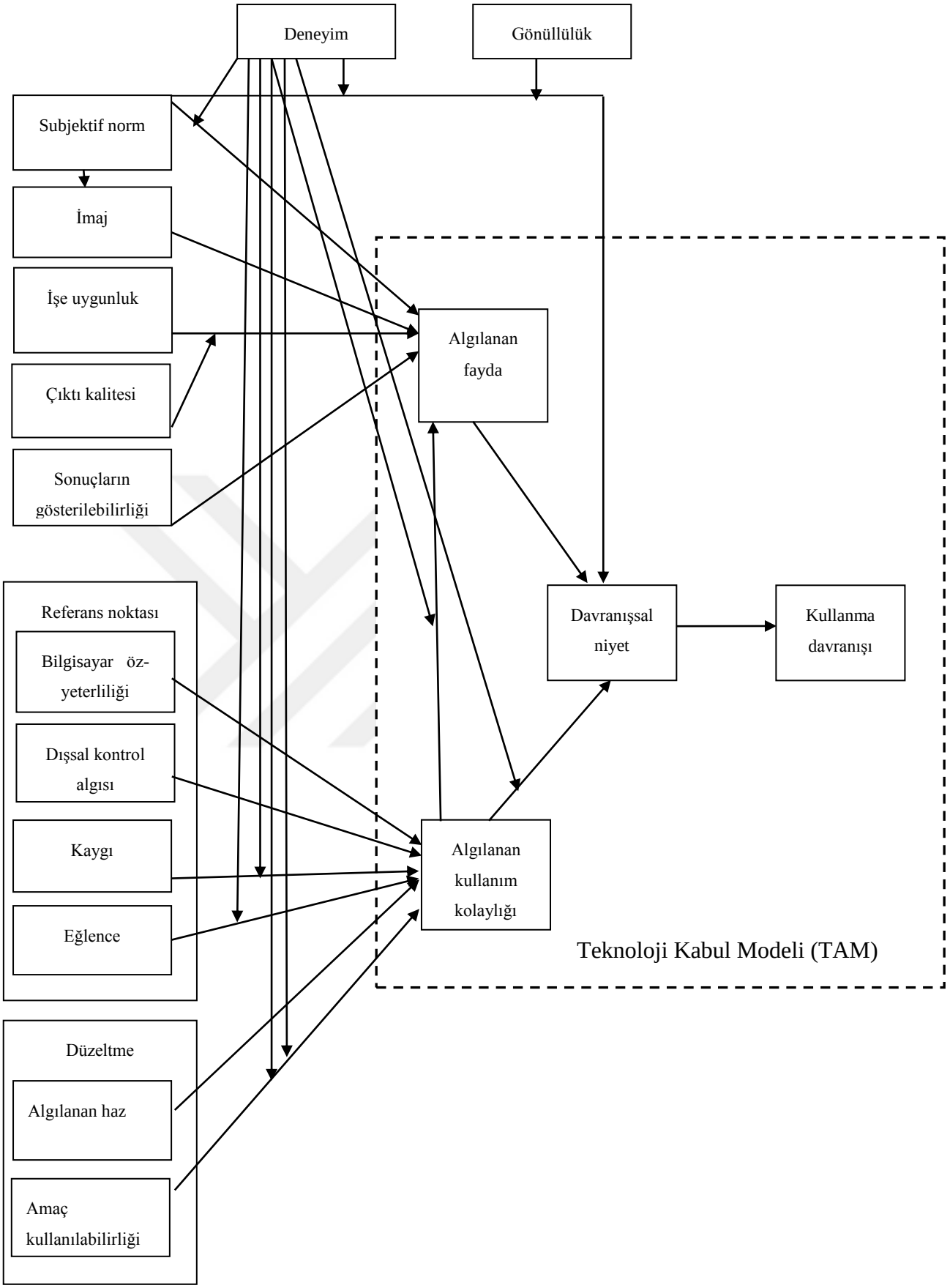
Bireylerin bilgisayarlara ve bilgisayar kullanımına ilişkin algıladıkları kullanım kolaylığının, referans noktaları adı verilen bir takım öncülleri vardır (Venkatesh & Bala, 2008). Bu referans noktaları; bilgisayar kullanımı konusunda kişinin öz-yeterliliği, kaygıları, bilgisayar kullanımının kişide yarattığı eğlence duygusu ve bir takım dışsal faktörleri kontrol edebileceklerine ilişkin algılarıdır ve bunlar kişinin algılanan kullanım kolaylığını etkilemektedirler (Venkatesh &Bala 2008).

Öz-yeterlilik, kaygı ve eğlence bireysel farklılıklardır ve kişinin bilgisayar kullanımına yönelik genel inanç durumunu ortaya koymaktadır. *Bilgisayar öz-yeterliliği*, bireyin bilgi sistemini kullanabilme yeteneğine ilişkin inancıdır (Venkatesh & Bala, 2008).

Bireyin, bilgisayar kullanımına ilişkin deneyiminin olmadığı durumlarda, yetenek ve bilgisine olan güveni, sistemin kullanımına yönelik yargılarının (kullanımı kolay veya zor gibi) referans noktasını oluşturmaktadır. (Venkatesh & Bala, 2008). Bireyin bilgisayara yönelik *kaygısı*, bilgisayar kullanımı ihtimali ile karşı karşıya kaldığında duyduğu korkudur. Bu tür korkular, kişinin bilgisayar kullanımı hakkındaki algılarıdır ve bilgisayar kullanımı üzerine olumsuz etkileri vardır. Bilgisayar kullanımına ilişkin *eğlence*, bireyin bilgisayarı kullanırken içsel olarak motive olmasını ifade etmektedir. (Venkatesh & Bala, 2008). Teknoloji Kabul Modeline göre, dışsal güdüleyici algılanan faydadır (Venkatesh & Davis, 2000). Modelde içsel güdüleyici ise, bireyin bilgisayar kullanırken yaşadığı eğlence duygusudur. Bilgisayar teknolojilerini eğlenceli bulan bireyler, bilgisayar kullanırken mutlu olmakla birlikte, haz da duymaktadırlar. Bu bireyler, bilgisayar kullanımını eğlenceli bulmayan bireylere göre, zorlukları daha fazla görmezlikten gelmektedirler. Böylelikle, bilgisayar kullanımına ilişkin eğlence algılanan kullanım kolaylığını olumlu yönde etkilemektedir (Venkatesh & Bala, 2008). Bir diğer referans noktası, *dışsal kontrolün algılanması*dır ve bireyin teknolojiyi kullanırken, örgütsel ve teknik olarak ihtiyaç duyduğu anda yardımı alacağına dair inançlarını ifade etmektedir. Örneğin, örgüt içerisinde bilgisayar temelli daha önce kullanılmamış olan bir sisteme geçildiğinde, öğrenme ve kullanmanın en başında, bu sistem hakkında bilgi sahibi olan teknik bir elemanın varlığı, yaşanan zorlukları aşmaya yardımcı olacağından, yeni sisteme yönelik algılanan kullanım kolaylığını olumlu yönde etkilenecektir. Venkatesh (2000) çalışmasında, deneyimin, referans noktaları ile algılanan kullanım kolaylığı arasındaki ilişki üzerine de etkileri olabileceğini belirtmiştir. Buna göre, bireyler teknolojik bir sistemi kullanarak deneyim sahibi olmakta ve bu deneyimleri sonucunda sistem ile ilgili bilgiler

edinmektedirler. Daha sonra, elde ettikleri bu bilgiler ışığında sistem ile ilgili değerlendirmelerini düzeltmektedirler. Bu düzeltmeler; algılanan haz ve amacın kullanılabilirliği adı altında iki grupta toplanabilmektedir. *Amaç kullanılabilirliği* farklı sistemleri kullanarak tamamlanan işler için harcanan gerçek çabaları karşılaştıran bir yapıyı ifade etmektedir. Diğer bir deyişle, farklı sistemleri kullanarak bir işi tamamlamak farklı çaba gerektirmektedir ve amacın kullanılabilirliği de bu çabaları karşılaştıran bir yapıdır. Dolayısıyla, bu tür davranışsal deneyimler ve bu deneyimlerin sonuçları, algılanan kullanım kolaylığını şekillendirmektedir (Venkatesh, 2000). Kullanıcının, bir sistem ile ilgili deneyimleri, algılanan kullanım kolaylığını etkilemektedir. Bir sonraki düzeltme olan, *algılanan haz*, sistemi kullanma neticesinde elde edilen sonuçlardan ayrı, belirli bir sistemi kullanmanın verdiği mutluluk olarak tanımlanmaktadır. Sistemin kullanılması ile edinilen deneyim sonucunda, "bilgisayar kullanımına ilişkin eğlencenin", algılanan kullanım kolaylığı üzerine etkileri azalmakta ve duyulan hazın etkileri daha belirginleşmektedir (Venkatesh, 2000).

Venkatesh ve Bala (2008) tarafından boylamsal olarak test edilen TAM3 değişkenler arasındaki yeni ilişkileri tanımlamıştır. Özellikle algılanan kullanım kolaylığı, subjektif norm, imaj ve sonuçların gösterilebilirliği, tüm zaman aralıklarında algılanan faydanın anlamlı belirleyicisidir. Katılımcıların deneyimi arttıkça çıktı kalitesi ve işe uygunluğun algılanan fayda üzerinde pozitif güçlü etkisi bulunmaktadır. Ayrıca deneyimin artmasıyla, subjektif norm, algılanan faydadan daha az etkiye sahip olmaktadır.

Şekil 5. Teknoloji Kabul Modeli-3 (TAM3). Venkatesh, V. & Bala, H. (2008). Technology acceptance model 3 and a research agenda on ınterventions. *Decision Sciences*, *39*(2). 273–315.

Motivasyon Modeli (Motivational Model-MM)

Psikoloji araştırmaları davranışların bir açıklayıcısı olarak genel motivasyon kuramlarını desteklemiştir. Birçok çalışma motivasyon teorilerini incelemiş ve onu özel ortamlara uyarlamıştır. Bilgi sistemleri alanında ise Davis vd. (1992) yeni teknolojilerin kabulü ve kullanımını anlamak için motivasyon kuramını uygulamıştır (Venkatesh, Morris & Ackerman, 2003).

Motivasyona yönelik yapılan çalışmalarda motivasyonun içsel motivasyon ve dışsal motivasyon olmak üzere iki temel bileşeni bulunduğu belirtilmektedir.

Motivasyon Modelinde, içsel ve dışsal motivasyonun bireyin bir işi yapmaya yönelik niyetini etkilediği varsayılmaktadır. İçsel motivasyon, bireyin bir davranışı yapmak isteyecek olmasına yönelik algısıdır. İçsel motivasyonda davranışı içsel olarak kendiliğinden yapmak isteme sürecinden başka gözle görünür hiçbir pekiştireç ya da herhangi bir teşvik bulunmamaktadır (Davis vd., 1992). *İçsel motivasyon*, bireyin bir işi tatmin duygusuyla ya da ortaya çıkacak performans beklentisinden dolayı yapması olarak tanımlanabilir. *Dışsal motivasyon* ise bireyin herhangi bir davranışı, iş performansının artması, fazla ücret ödemesi ya da promosyonlar gibi değerli çıktıları elde etmek amacıyla bir araç olarak algılaması ve bu nedenle davranışı gerçekleştirmesi olarak tanımlanabilir (Davis vd., 1992).

Teknoloji kullanımını etkileyen değişkenleri belirlemek amacıyla yapılan çalışmalarda motivasyonun davranışsal niyeti etkileyen önemli bir değişken olduğu görülmüştür. Motivasyon Modelinin teknoloji kabulüne uyarlanmış halinde, içsel motivasyon algılanan eğlence, dışsal motivasyon ise algılanan fayda olarak ifade edilmiştir. Algılanan eğlence; bireyin yeni teknolojiyi kullanmayı eğlenceli bulma düzeyidir. Teknoloji kullanımına ilişkin eğlence; kişinin yeni bir sistem kullanımına ilişkin içsel olarak güdülenmesini (motivasyonu) temsil etmektedir (Venkatesh & Bala, 2008). İçsel güdüleyiciler, aynı davranışı sergilemekten dolayı duyulan mutluluk ve tatminden oluşmaktadır (Venkatesh, 2000). Teknoloji kullanımına yönelik dışsal güdülenme ise sergilenen bir davranış sonrasında elde edilen ceza veya ödüllerden oluşmaktadır (Vallerand, 1997). Dışsal motivasyon olan algılanan fayda da, sistemin kullanımının performans artışını sağlayacağı algısı olarak tanımlanmıştır (Davis vd., 1992).

Planlı Davranış Teorisi (Theory of Planned Bahaviour- TPB)

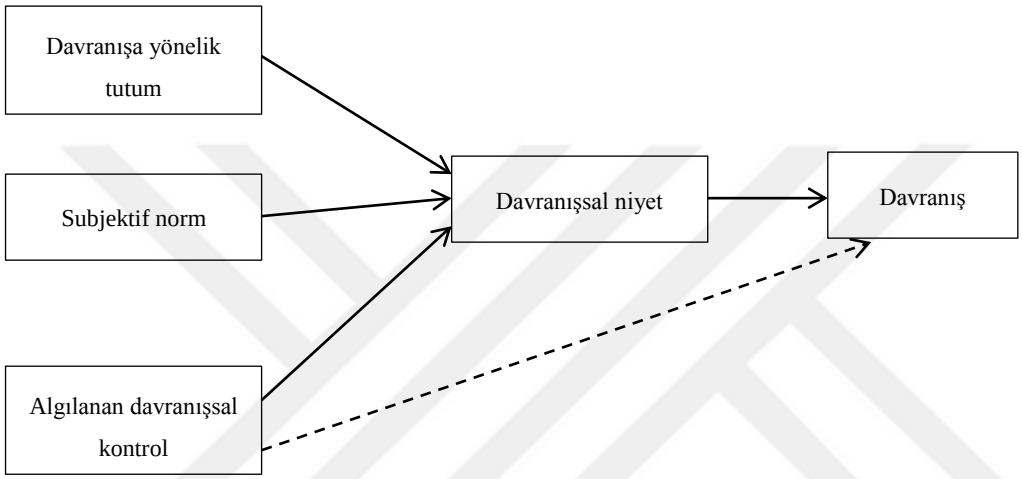
Planlı Davranış Teorisi, inanç ve davranış arasındaki bağlantı ile ilgili bir teoridir. Teori, algılanan davranışsal kontrol kavramının Sebepli Eylem Teorisine dahil edilmesiyle var olan teorinin yordama gücünü artırmak amacıyla Ajzen ve Madden tarafından önerilmiştir (Ajzen,1991). Günümüzde sosyal psikoloji alanında en sık kullanılan ve en iyi sonuç veren ve davranışların açıklanmasında deneysel olarak çok geniş alanlarda test edilen teoridir. İnançlar, tutumlar, davranışsal niyet ve davranışlar arasındaki ilişkileri incelemek amacıyla, reklam, halkla ilişkiler, kampanya ve sağlık gibi çeşitli alanlarda oldukça fazla uygulanmıştır.

Sebepli Eylem Teorisine göre, eğer bireyler kendilerinden istenilen davranışı olumlu (tutum), onlara göre önemli kişiler tarafından davranışın yapılması istiyor (subjektif norm) görüyor ise, davranışa yönelik niyeti daha yüksek olacak ve büyük olasılıkla davranışı gerçekleştirecektir. Tutum ve subjektif norm ile davranışsal niyet ve sonrasında davranış arasındaki ilişkilerle ilgili olarak pek çok çalışma yapılmıştır (Sheppard, Hartwick & Warshaw, 1988).

Planlı Davranış Teorisi, Sebepli Eylem Teorisinin önemli varsayımlarından biri sayılan davranışı gerçekleştirip gerçekleştirmemenin tamamıyla kişinin kontrolü altında olduğu varsayımının gerçek hayatta pek mümkün olmayacağı varsayımına dayandırılarak oluşturulmuştur. Sebepli Eylem Teorisi, kişinin davranışı gerçekleştirmede kontrolünün tamamıyla elinde olmadığı durumlar için yeterli değildir. Bir davranışın tamamıyla kişinin kontrolü altında olduğu durumlar kişinin davranışı gerçekleştirip gerçekleştirmemeye kendisinin karar verebildiği durumlardır. Zaman, para, yetenek gibi durumlar kişinin davranışı gerçekleştirmesini engelleyebilmektedir. Davranışa yönelik niyeti olsa dahi kişi elinde olmayan durumlardan dolayı niyeti davranışa dönüştüremeyebilir. Planlı Davranış Teorisi, Sebepli Eylem Teorisini bu anlamda tamamlamak üzere geliştirilmiş bir teoridir.

Planlı Davranış Teorisi, davranışa yönelik tutum, subjektif normlar ve algılanan davranışsal kontrol gibi değişkenlerin birlikte, bireysel davranışsal niyet ve davranışı şekillendirdiğini belirtmektedir. Davranışa yönelik tutum ve sübjektif normlar, Sebepli Eylem Teorisinde belirtilen değişkenlerdir. Algılanan davranışsal kontrol ise davranışın gösterilmesinin algılanan kolaylığı ya da zorluğu olarak tanımlanabilir. Bu kurama göre, insanların toplumsal davranışları belirli faktörlerin kontrolü altında olup, belirli sebeplerden kaynaklanır ve planlanmış bir şekilde ortaya çıkar. Kontrol değişkeni, bireyin bilgi ve becerisi

gibi içsel; zaman ve işbirliği gibi dışsal birçok faktörden etkilenebilir. Sonuç olarak, herhangi bir davranışın ortaya çıkıp çıkmayacağını tahmin edebilmek için, davranışsal niyetin yanı sıra kontrolün düzeyi de önemlidir (Ajzen, 1991). Algılanan davranışsal kontrol, bir bireyin herhangi bir davranışın gerçekleştirmesinin kendi kontrolünde olup olmadığı yönünde yetenekleri ve imkanlarıyla ilgili algılamalarını ifade etmektedir ve birey ne kadar fazla kaynak ve fırsata sahipse ve ne kadar az engel ile karşılaşıyorsa, o bireyin davranış üzerindeki algılanan kontrolü o kadar yüksek olacaktır.

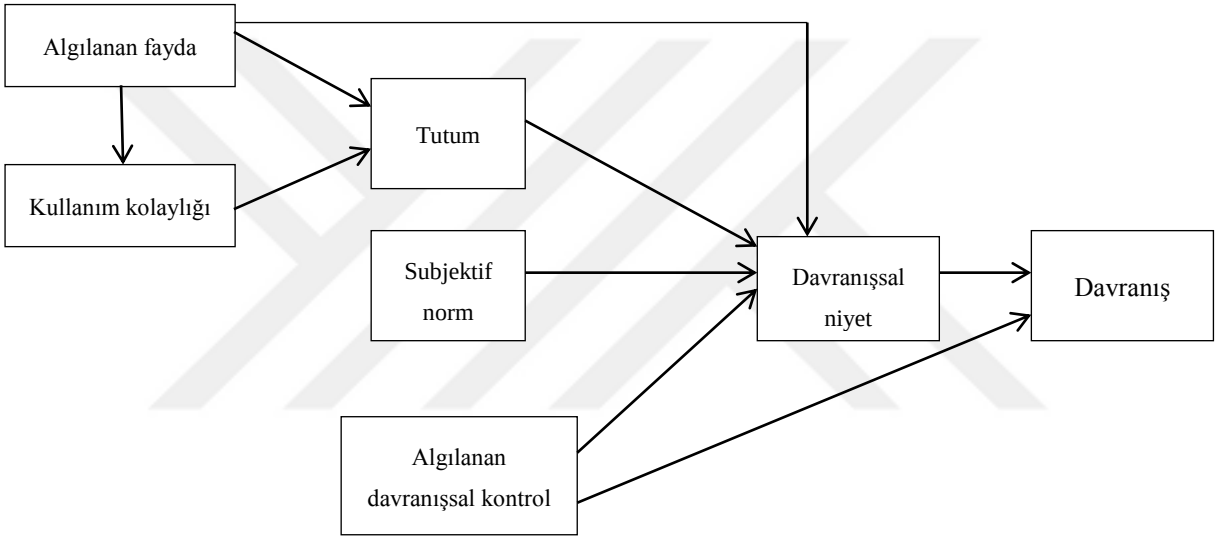

Şekil 6. Planlı Davranış Teorisi. Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes, 50,* 179-211

Teknoloji Kabul ve Planlı Davranış Teorisi Birleşmiş Modeli (Combined Technology Acceptance Model and Theory of Planned Behavior-C-TAM-TPB)

Bu model, Planlı Davranış Teorisinin yordayıcıları ile Teknoloji Kabul Modelinin yordayıcılarının birleştirildiği hibrit bir modeldir (Taylor & Todd, 1995). Bilgi teknolojilerinin kullanımını açıklamak üzere tutum, sosyal ve kontrol faktörlerinin olması gereken durumu ve mevcut durumu arasındaki farkı ortaya koymak üzere geliştirilmiştir. Bu modellerin amaçlarından biri kullanıcıların sistemi denemeden önce bilgi sisteminin kabulü ve tasarım değişimlerini belirleyen tanı araçlarının geliştirilmesidir (Davis, 1989). Teknoloji Kabul Modeli kullanıcıların teknoloji kabul ve kullanım davranışını yordamada kullanılan en bilinen model olmakla birlikte, davranışa etki eden sosyal ve kontrol faktörlerini içermemektedir.

Ancak bu faktörlerin teknoloji kullanım davranışına anlamlı etkilerinin bulunduğuna dair çalışmalar bulunmaktadır (Compeau & Higgins, 1991; Taylor & Todd,1995). Sosyal ve kontrol faktörleri olarak sözü edilen değişkenler Planlı Davranış Teorisinin anahtar belirleyicileridir. Planlı Davranış Teorisinde sosyal etkiler (subjektif norm) olarak tanımlanan değişkenin davranışsal niyetin yordayıcısı olduğu ve algılanan davranışsal kontrolün de hem davranışsal niyet hem de gerçek kullanımın yordayıcısıdır. Bu nedenle bu iki değişkenin Teknoloji Kabul Modeline eklenmesiyle, bilgi teknolojilerinin kullanımının önemli yordayıcıları tam olarak test edilebilecektir (Taylor & Todd, 1995).

Şekil 7. Teknoloji Kabul ve Planlı Davranış Birleştirilmiş Modeli. Taylor, S.,& Todd, P. A. (1995). Assessing IT usage: the role of prior experience. *MIS Quarterly*, *19*(2), 561-570.

Taylor ve Todd (1995), kullanım kolaylığı ve algılanan fayda değişkenlerinin, kişinin sistemi kullanmaya yönelik deneyimlerine göre davranışa yönelik tutum üzerinde farklı etkilerinin bulunduğunu belirtmektedir. Araştırmanın amacı deneyimli ve deneyimsiz kişilerin bilgi teknolojileri kullanımını etkileyen faktörleri anlamaya çalışmaktır. Araştırmanın bulgularına göre hibrit model deneyimli ve deneyimsiz kullanıcılar için bilgi teknolojileri kullanma niyetini ve kullanımını açıklayabilmektedir. Her iki grup için kullanımla yönelik tutum ve davranışsal niyeti arasındaki ilişki hariç davranışsal niyeti (kullanma niyeti) etkileyen diğer tüm ilişkiler anlamlı bulunmuştur. Fakat davranışsal niyeti-kullanım arasındaki ilişki deneyimli öğrenciler için daha güçlü bulunmuştur. Ayrıca algılanan fayda ve davranışsal niyet arasındaki ilişki deneyimsiz öğrenciler için daha güçlü bulunmuşken algılanan davranışsal kontrolün davranışsal niyet üzerindeki etkisi deneyimli kullanıcılarda daha güçlü bulunmuştur. Sonuç

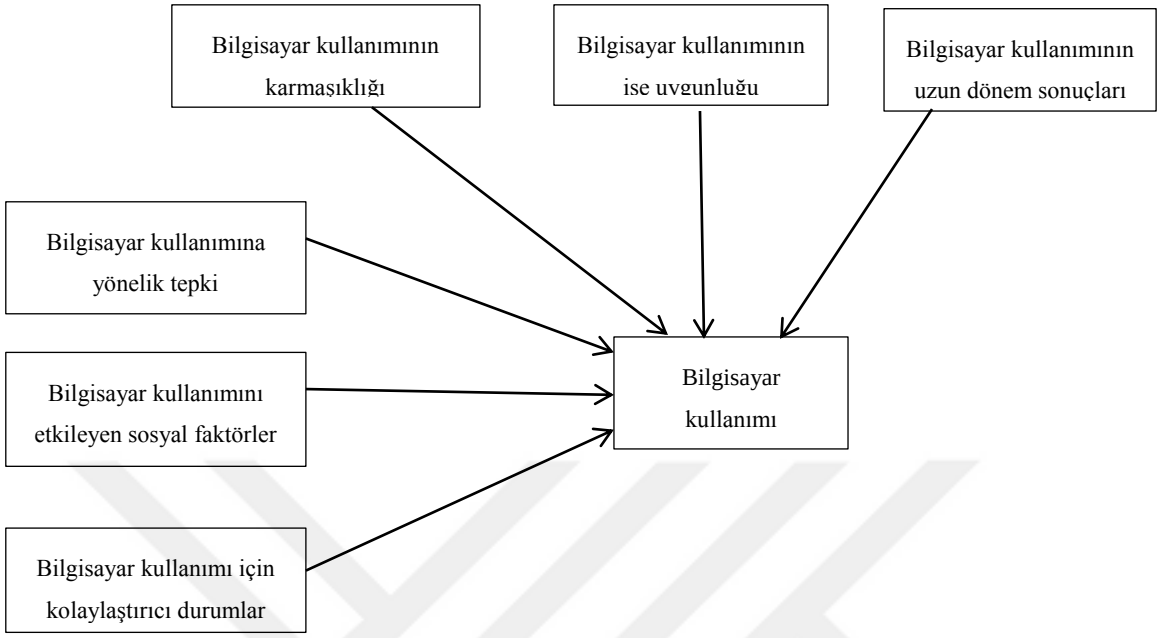
olarak, hibrit model deneyimli ve deneyimsiz öğrencilerin sistem kullanımını etkileyen faktörleri belirlemek ve anlamak açısından yeterli bir model olarak görülmektedir (Taylor & Todd, 1995).

Kişisel Bilgisayar Kullanım Modeli (Model of PC Utilization-MPCU)

Bilgi sistemleri araştırmacıları bilgi teknolojileri kullanımı alanında daha çok Fishbein ve Azjen'nin (1975) sebepli eylem teorisini uyarlayarak çalışmalarını yürütmüşlerdir (Thompson, Higgins & Howell, 1991). Sebepli eylem teorisi sosyolojik ve psikolojik çalışmalarda geniş ölçüde çalışılmış olsa dahi, bazı açılardan yetersiz kalmıştır. Triandis (1980), aynı kavram ve yapıları içeren fakat bu kavram ve yapıların değiştirildiği ve yeniden tanımlandığı bir model önermiştir.

Triandis (1980), davranışın, kişilerin yapmak istedikleri (tutumları), yapmaları gerektiğine inandıkları (sosyal normlar) genel olarak yaptıkları (alışkanlıklar) ve o davranışın yapılması sonucu beklentiler tarafından şekillendiğini kanıtlamaya çalışmıştır. Davranış sırasıyla, alışkanlıklar, davranışsal niyet ve kolaylaştırıcı koşullardan etkilenmektedir. Triandis'in (1980) teorisi psikoloji literatüründe kabul görmesine rağmen bilgi teknolojileri bağlamında kullanılmamaktadır. Bu nedenle kişilerin bilgi teknolojileri kullanımına yönelik davranışlarını açıklamak üzere Thompson vd. (1991) Triandis'in (1980) modelinden yola çıkarak bilgi teknolojileri alanında kullanılmak üzere Kişisel Bilgisayar Kullanım Modelini önermişlerdir.

Thompson vd. (1991) kişisel bilgisayar kullanımına etki eden faktörleri, tepki, sosyal faktörler, kolaylaştırıcı durumlar ve algılanan sonuçlar başlığı altında:karmaşıklık, işe uygunluk ve uzun dönem sonuçları olarak belirlemiştir.

Şekil 8 . Kişisel Bilgisayar Kullanım Modeli. Thompson, R. L., Higgins, C. A. & Howell J. M. (1991). Personel computing: toward a conceptual model of utilization. *MIS Quarterly,15*(1),125-143

Tepki: Triandis (1980) tutumu, belirli sosyal durumlara yönelik bir dizi hareket eğilimli, tepki yüklü fikir olarak tanımlamıştır. Triandis, tutumun kesinliği ya da doğruluğu tam olmayan bir kavram olduğunu kabul eder ancak kesinlik ya da doğruluğun gerekli olmadığı tartışmalar için yararlı bir kavram olduğunu da ekler (Thompson vd., 1991). Tutum ve davranış arasındaki bağlantı araştıran çalışmalar için de, tutumun duyuşsal ve bilişsel bileşenlerinin ayrılması konusunda hassasiyet gösterilmesini savunmaktadır. Bu nedenle Triandis, araştırmasında "bir kişinin belirli bir hareket ile ilişkili sevinç, haz, zevk, depresyon, tiksinti, hoşnutsuzluk ya da nefret gibi duygularını" açıklamada tepki kavramı kullanmıştır.

Goodhue (1988)'ye göre, bilgi sistemi araştırmacılarının çoğu tutumun duyuşsal bileşen (sevme ya da sevmemeyi çağrıştıran bir durum) ile bilişsel bileşen ya da inançlar (bireyin bir nesne, konu ya da kişi ile ilgili sahip olduğu bilgi) arasındaki ayrımı yapmamıştır (Thompson vd., 1991).

Sosyal faktörler: Triandis (1980) davranışların, sosyal normlar adı verilen ve kişinin başkalarının davranışlarından aldığı ve kişinin o davranışı yapması gerektiğini düşündüren mesajlar tarafından etkilendiğini belirtmiştir. Triandis (1980), "sosyal norm" terimine geniş bir bakış açısı getirmiş ve çalışmasında bunu "sosyal faktörler" olarak adlandırmıştır. Sosyal faktörleri de bireylerin, referans gruplarının kişisel kültürlerini ve dahil olduğu sosyal grup içerisindeki kişilerarası kabul ettiği durumları içselleştirme süreci olarak tanımlamıştır. Kişisel kültür, bir toplumda bireyleri belirli olaylar veya durumlar karşısında yönlendiren nasıl davranmaları gerektiği konusunda onlara yön veren hatta o şekilde davranmaya zorlayan kurallar yani normlar, bireyin dahil olduğu grup ya da toplumsal sistemde bulunduğu pozisyona uygun davranışlar yani roller ve davranışlarına rehberlik eden inançlar yani değerlerden oluşan bir yapıdır.

Kolaylaştırıcı durumlar: Triandis (1980), çalışmasında objektif koşulların oluşmaması durumunda bir davranışın gerçekleşmesinin mümkün olamayacağını belirtmiştir. Triandis, kolaylaştırıcı durumları, dış çevrede yer alan ve bir hareketi kolay yapılabilir hale getiren, "objektif faktörler" ve "dış varlıklar" olarak tanımlamaktadır. Bilgisayar kullanımına yönelik çalışmalarda bilgisayar kullanıcıları için sağlanan desteğin, sistem kullanımını etkileyen kolaylaştırıcı bir durum olduğu ortaya konmuştur. Güçlüklerle karşılaştığında kullanıcıların geliştirilmesi, yardım hizmetlerinin verilmesi, kullanıma yönelik muhtemel problemlerin birçoğunu veya tamamını ortadan kaldırabilir (Thompson vd., 1991).

Algılanan sonuçlar: Triandis (1971)'e göre, davranışı etkileyen diğer bir önemli faktör de davranışın beklenen sonuçları yani daha sonra tekrar isimlendirilen algılanan sonuçlarıdır (Triandis, 1980). Vroom tarafından ortaya çıkan (1964) ve daha sonra Porter ve Lawyer (1968) tarafından motivasyon kuramı olarak geliştirilen Beklenti Kuramına temel alınarak geliştirilmiştir. Triandis, her bir davranışın değer yaratan olası sonuçlarının olduğuna dair algıların olduğunu savunmuş ve kuramında bu algılanan sonuçları incelemiştir. Beklenti Kuramının temel varsayımı, bireylerin davranışlarının sonuçlarını belirli bir dönemdeki potansiyel sonuçlarla değerlendirmesi ve davranış sonucu elde edilecek ödülün arzulanma durumuna göre davranışı gerçekleştirme ya da gerçekleştirmeme tercihini yapmasıdır. Thompson vd. (1991), Algılanan sonuçların birçok boyutunun olması muhtemeldir. Örneğin artırılmış iş tatmini, daha fazla iş esnekliği gibi iki farklı yapı da algılanan sonuçlar olarak isimlendirilebilir. Kişisel Bilgisayar Kullanım Modeli'nde algılanan sonuçları üç alt boyutta incelemiştir. Bu boyutlar; karmaşıklık, işe uygunluk ve bilgisayar

kullanımının uzun dönemli sonuçlarıdır. *Karmaşıklık;* algılanan kullanım ve anlaşılma zorluğunun derecesi olarak tanımlanmaktadır. Bilgisayar kullanımı konusunda eğer bilgisayar kullanımının anlaşılması kolay ve yeni beceriler veya fikirler geliştirmeye gerek olmaksızın kullanılabiliyor ise bireyin bilgisayarı benimsemesi ve kullanması mümkün olmaktadır. *İşe uygunluk*; bilgisayar becerilerinin bireysel iş performansını artıracağı ile ilişkili olan bir terimdir. Daha da belirgin olarak, bu boyut bilgisayar kullanımının bireyin iş performansını artıracağına (karar almada daha iyi bilgi sağlama, önemli işlerin yapılması için gereken zamanı azaltma gibi) dair bireysel inançlarının ölçümü olarak tanımlanan algılanan işe uygunluktur. Kişisel bilgisayar kullanımı ve işe uygunluk arasında pozitif ilişkinin bulunduğuna dair araştırmalar bulunmaktadır. Tornatsky ve Klein (1982)'nın yeniliklerin benimsenmesi üzerine yaptıkları meta analiz çalışmasında, yeniliğin bireysel olarak işin gerektirdiği sorumluluklarla uyumlu olması halinde benimsenmesinin daha olası olduğu sonucunu ortaya koymuşlardır. Algılanan işe uygunluk, farklı çalışmalarda performans faktörü, sistem/çalışmaya uygunluk (temel görevlerin başarılmasını kolaylaştırma, bireysel iş verimliliğini sağlama, kaliteli iş çıktıları elde etme gibi) gibi farklı isimlerle tanımlanmış ve bilgisayar kullanımının en güçlü belirleyicisi olarak ele alınmıştır (Floyd, 1986; Schultz &Slevin, 1975). Davis vd. (1989) de sistem kullanımının iş performanslarını artacağına dair kullanıcıların sübjektif inanışları olarak tanımlanan algılanan fayda değişkeni ile bilgisayar kullanımı arasında güçlü bir ilişkinin olduğunu ortaya koymuştur. *Bilgisayar kullanımının uzun dönem sonuçları*, üçüncü ve son boyuttur. Uzun dönem sonuçları, iş değiştirme ile ilgili olarak esnekliğin artması ya da bireye sahip olduğundan daha iyi bir iş için olanaklar sunması gibi gelecekte çabalarının karşılığını alacağına dair çıktılardır. Kimi bireyler için, bilgisayara uyum sağlamak ve kullanıma yönelik motive olmak, var olan gereksinimlerin karşılanmasından çok geleceğe yönelik planlama yapması ya da geleceği inşa etmesiyle ilgilidir. Yani kullanım geleceğe yatırım yapmakla ilgili bir durumdur. Bu nedenle bireylerin bilgisayar kullanımına yönelik uzun dönemde algılamış olduğu sonuçlar, onların bilgisayar kullanımını etkilemektedir (Thompson vd., 1991). Bu durumu destekleyen çalışmalar da mevcuttur. Beatty (1986) çalışmasında kullanımın uzun dönem sonuçları ve gerçek kullanım arasında güçlü pozitif ilişkinin bulunduğunu belirtmiştir. Çalışmada teknoloji kullanımını benimseyenler sistemi kullanmanın kariyer hareketliliğini artıracağına inandıklarını belirtmişlerdir.

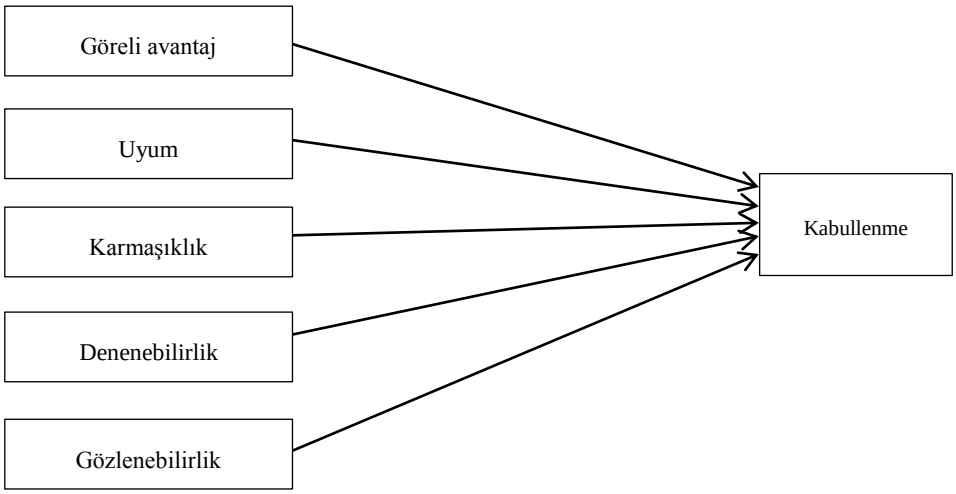
Yeniliklerin Yayılması Kuramı (Innovation Diffusion Theory- IDT)

Rogers tarafından doktora tezinin genişletilerek ve daha anlaşılabilir hale getirilerek, yeniliklerin toplumlar tarafından benimsenmesi ve bu süreci açıklamak üzere "Diffusion of Innovation – Yeniliklerin Yayılması" kitabı ile geliştirilen bir modeldir.

Yeni, kişi tarafından yeni olarak kabul edilen, fikir, nesne ya da uygulama olabilir. Yenilik ise bireyler ya da örgütler için yeni bir ürün, teknoloji, bakış açısı veya çözüm yolu olarak tanımlanabilir (Rogers, 1995).

Rogers yeniliklerin toplumda yayılmasını; yeniliğin ne olduğunu anlama ve özelliklerinin incelendiği *yenilik,* yeniliğe ait bilginin diğer kişilerle paylaşıldığı *iletişim kanalları*, yeniliğin anlık bir durum olmadığını ve belirli bir zaman diliminde oluştuğu ve yenilik karar sürecinin açıklandığı *zaman* ve yeniliğin kabul edilmesi yani benimsenmesinde rol oynayanların ve yeniliğe etki eden unsurların incelendiği *sosyal sistem* olmak üzere dört temel öğede incelemektedir (Rogers, 1995).

Yeniliklerin yayılması kuramına göre yenilikler sosyal bir sistem içerisinde bireyler tarafından farklı zamanlarda benimsenmektedir. Modelde bireyin yenilikleri benimsemesinin yeniliklerin birey tarafından algılanan özelliklerine bağlı olduğu belirtilmektedir. Rogers (1995) yeniliğin algılanan özelliklerini de; göreli avantaj, uyum, karmaşıklık, denenebilirlik, gözlenebilirlik olarak ifade etmektedir.

Şekil 9. Yeniliklerin Yayılması Kuramı. Rogers, E.M. (1995). *Diffusion of innovations*.New York: Free

Göreli avantaj: yeniliğin yerini aldığı fikir ya da teknolojiye göre avantajlarının değerlendirilme düzeyidir. Yani bir yeniliğin yerini aldığından daha iyi olarak algılanma derecesidir. Eğer bir yenilik mevcut duruma göre daha faydalı ise yeniliği daha kolay benimsemektedir (Rogers, 1995).

Uyum: bir yeniliğin, var olan değerler, deneyimler ve gereksinimlerle örtüşme derecesidir. Uyum derecesi yüksek olan yeniliklerin, bireyler tarafından benimsenme oranı daha yüksektir. Ancak, yenilik sosyal sisteme ait değer ve normlarla ya da önceki inanışlarla uyuşmaz ise o zaman yeniliklerin yayılması daha güç olmaktadır (Rogers, 1995).

Karmaşıklık: yeniliğin algılanan kullanımı ve anlaşılmasının kolaylığı ile ilgilidir. Bir yenilik bireyler tarafından karmaşık, anlaşılması ve kullanılması zor olarak algılanırsa, benimsenme düzeyi daha düşük olmaktadır (Rogers, 1995).

Denenebilirlik: sınırlı dahi olsa bir yenilik eğer denenebiliyorsa, denenemeyen yeniliklere göre daha yüksek düzeyde benimsenmektedir. Denemek yeniliğin beraberinde getirdiği belirsizlik durumunu azaltmaktadır (Rogers, 1995).

Gözlenebilirlik: bir yeniliğin sonuçlarının gözlenebilme durumu ile ilgilidir. Yeniliğin sonuçları izlenip gözlenebilirse, onun benimsenmesi daha kolay olmaktadır (Rogers, 1995).

Sosyal Bilişsel Kuram (Social Cognitive Theory-SCT)

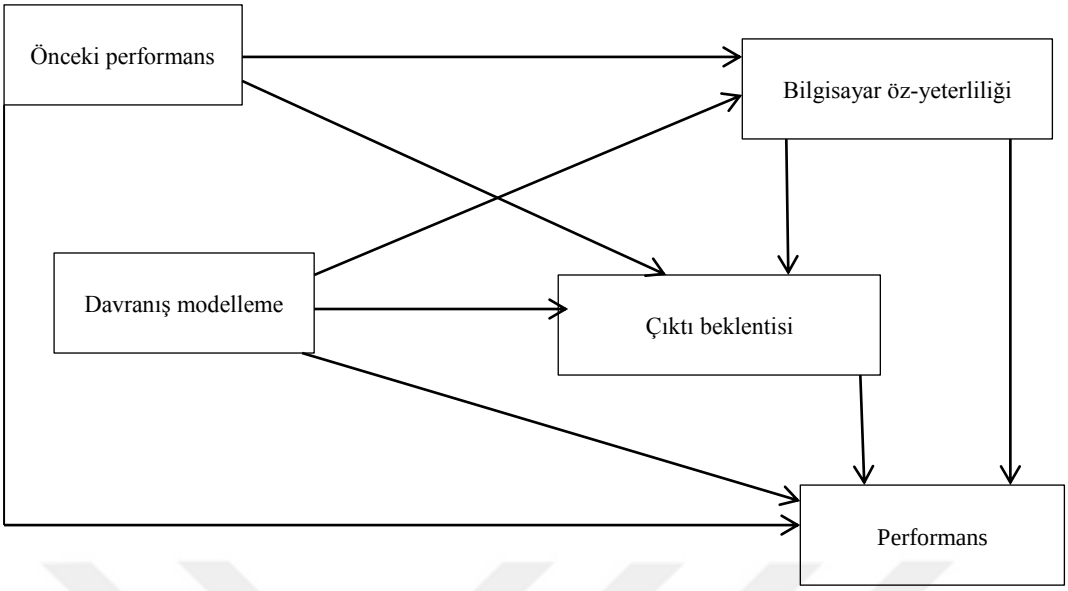
En güçlü insan davranışları teorilerinden biri de sosyal bilişsel kuramdır (Bandura, 1986). Bandura'nın sosyal bilişsel kuram adını verdiği kuramda öğrenmede temel kavramlar "taklit, gözlem ve model alma" dır. Bandura (1986)'ya göre gözlemleyerek öğrenme, bir kişinin diğer kişinin etkinliklerini basit olarak taklit etmesi değil, bununla birlikte çevredeki olayları bilişsel olarak işlemesiyle kazanılan bilgidir.

Gözlem yoluyla öğrenme, taklidi içerebilir ya da içermeyebilir. Davranışın sonucu davranışı taklit etmeyi ya da etmemeyi doğurabilir. Davranış sonucu davranışı gerçekleştiren kişi davranışı sonucu zarar görüyor ya da olumsuz bir durum yaşıyorsa, birey bu davranışı gözler ancak davranışı taklit etmez. Gözlem sonucunun bilişsel süreçten geçirilmesi, davranışı gerçekleştirme ya da gerçekleştirmeme sonucu doğurur. Bandura (1986) gözlem yoluyla veya modelleme yoluyla öğrenme adını verdiği özel bir öğrenme üzerinde durur. Birey herhangi bir duruma tepki vermeyi, uygun davranışı yapmayı, başkalarını gözlemleyerek öğrenir ve kişiliği böylece şekillenir. Compeau ve Higgins

(1995), Bandura tarafından geliştirilen sosyal bilişsel kuramı bilgisayar kullanımı alanında uygulamıştır.

Bilgisayar eğitimi örgütlerde bilgisayarın etkili ve amacına uygun bir şekilde kullanımına olanak sağlayan en temel öğe olmasına rağmen çok az çalışmada bilgisayar eğitimi konusunda sürece yönelik değerlendirmeler yapıldığını belirten Compeau ve Higgins (1995), çalışmalarında eğitim süreci ve eğitim programlarının davranış modellemelerini Bandura'nın modelini temel alarak incelemişlerdir. Araştırmalarının amacı, öğrenme süreçleri ve eğitim yöntemi etkililiğini sorgulamada daha fazla fikir sunmaktır. Konuyla ilgili olarak sosyal bilişsel kuramın özellikle iki boyutu ele alınmıştır. Birinci boyut, Bandura'nın kavramsallaştırdığı davranış üzerindeki bilişsel etkidir. Bu bilişsel etkide iki güç bireysel davranışın temel bilişsel belirleyicileri olarak düzenlenmektedir. İlki çıktılarla ilgilidir ve bireyler sonucunda olumlu ya da güzel sonuçlar göremediklerindense, sonucunda değerli çıktılar elde edecekleri davranışları denerler. İkincisi ise Bandura'nın "öz-yeterlilik" ya da bireyin belli bir davranışı gerçekleştirebileceğine dair inancı olarak tanımlanan beklentileridir. Öz-yeterlilik, davranışı sergilemede engellere rağmen, sonunda ustalaşana kadar, davranışı deneme, çalışma ve çaba göstermeye devam etme konusunda bireyin tercihleri etkilemektedir. İkinci boyut, davranış modelleme tekniğidir. Sosyal Bilişsel Kuram paradigmalarının yer aldığı araştırmalar, başka insanların davranışı gerçekleştirmesinin gözlemlenmesinin (davranış modelleme) daha anlamlı öğrenmeler sağladığını göstermiştir. Modelleme, yeni bir davranışısın öğretiminde kullanılan bir tekniktir, örneğin kendine güven. Ayrıca, matematik becerisi, satış becerisi, yönetsel beceri, liderlik becerisi ya da zararlı fobilerin üstesinden gelme gibi becerilerin öğretiminde kullanılmaktadır (Compeau & Higgins, 1995). Yönetsel eğitim literatürüne yönelik yapılan meta-analiz çalışması (Burke &Day, 1986 aktaran Compeau & Higgins, 1995) işin yapılmasına yönelik hem öğrenme hem de sonraki davranışlarda davranış modelleme eğitiminin etkililiğini göstermiştir. Davranış modelleme eğitimi farklı alanlarda birçok kez kullanılmasına rağmen, bir yazılımı kullanana yönelik sadece bir araştırmaya rastlandığı belirtilmiştir (Compeau & Higgins, 1995).

Sosyal Bilişsel Kuramı temel alarak yapılan modelde beş temel yapı bulunmaktadır. Önceki performans, davranış modelleme, bilgisayar öz-yeterliliği, çıktı beklentisi ve performans.

Şekil 10. Bilgisayar becerileri eğitiminde sosyal bilişsel kuram uygulama modeli. Compeau, D.R. & Higgins, C.A. (1995b). Application of social cognitive theory to training for computer skills. *Information Systems Research, 6(2), 118-143*

Davranış Modelleme: Sosyal bilişsel kurama göre, davranış modellemenin işletilmesinde kullanılan temel mekanizmalardan biri öz-yeterliliktir. Hedeflenen davranışı gerçekleştiren birini izlemek, katılımcıların, beklenen davranışı başarıyla gerçekleşeceğine dair algılarını artırır (Bandura, 1986). Gist, Schwoerer ve Rosen (1989) çalışması, bilgisayar eğitimi alanında yapılan tek davranış modelleme çalışmasıdır. Gist vd. (1989), elektronik tablolama eğitimine yönelik bilgisayar destekli öğretimde davranış modellemesinin etkisini belirlemeye yönelik olarak bir çalışma yapmışlardır. Araştırma sonucunda, davranış modellenmesinin sağlandığı durumlarda katılımcıların daha yüksek öz-yeterlilik gelişimi sağladığı görülmüştür. Davranış modelleme ayrıca çıktı beklentisini de etkilemektedir. Bandura (1986) ödüllendirilen modellendirilen davranışın gözlemciler tarafından benimsendiğini göstermiştir. Bu durum, dolaylı öğrenme çıktı beklentisinin sonucudur. Gözlemleyenler, modelin davranışı sonucu ödüllendirilme deneyimlerinden öğreniyor ve benzer çıktıların başarılması için davranışı benimsiyorlar.

Compeau ve Higgins (1991)'a göre, birey davranışı sergileyen kişileri izlerken, bilgisayar sistemiyle etkileşim halindedir bu esnada birey etkili performans için stratejiler geliştirmekle birlikte, davranışı gerçekleştirebileceğine dair algısı veya öz-yeterlilik algısı ile birlikte çıktı beklentisi de bu gözlemden etkilenmektedir.

Öz-yeterlilik ve çıktı beklentisine etkisinin yanında, modelleme çaba gerektiren ya da endişe verici durumlarla baş etmek için uygun ve etkili stratejilerin sunumuyla performansı direk etkilemektedir (Bandura, 1986).

Öz-yeterlilik: Sosyal bilişsel kurama göre öz-yeterlilik algısı bireysel çıktı beklentisini etkilemektedir. Öz-yeterlilik yargıları, Bandura (1978)'nın "bir kişinin çıktı beklentisi büyük ölçüde o kişinin gereken davranışı ne kadar iyi yerine getirebileceğine dair yargılarından kaynaklanmaktadır" çıkarımından sonra, çıktı beklentisini etkiler görünmektedir (Compeau & Higgins, 1995). Compeau ve Higgins (1995)'in 940 Kanada'lı yönetici ile yaptıkları araştırmada da bilgisayar öz-yeterliliği ve çıktı beklentisi arasında anlamlı pozitif ilişkinin bulunduğunu belirtmişlerdir.

Sosyal bilişsel kuram ayrıca, davranışı gerçekleştirecek bireysel gerçek yetenekleri etkileyecek öz-yeterlilik beklentilerini de tahmin etmekte yani yordamaktadır. Gerek klinik gerekse örgütsel alanda yapılan çalışmalar çok çeşitli davranışlarda, sigarayı bırakma, satış performansı, matematik başarısı, öz-yeterlilik beklentilerinin etkisi ortaya konmuştur. Gist vd. (1989) ise, bilgisayar eğitimi alanında öz-yeterlilik ve performans arasında anlamlı ilişkinin varlığını ortaya koymuştur.

Çıktı Beklentisi: Sosyal bilişsel kurama göre, davranışın sonuçlarına ilişkin beklentiler bireysel davranışı yönlendiren güçlü bir kuvvettir. Bireyler sonucunda olumlu ya da güzel sonuçlar göremediklerindense, sonucunda değerli çıktılar elde edecekleri davranışları denerler. Bilgisayar kullanım davranışında çıktı beklentisinin etkileri birçok çalışmada gösterilmiştir (Compeau & Higgins, 1991; Thompson vd., 1991). Bu çalışmalar seçim davranışına yönelik yapılmış çalışmalardır bu nedenle çıktı beklentisi ve performans arasındaki ilişkiye değinilmemiştir. Sosyal bilişsel teori ise çıktı beklentisinin seçim olmasının yanı sıra performansı da etkilediğini savunmaktadır (Bandura, 1986). Bilgisayar kullanımının faydalı olacağına dair pozitif beklentisi olan bireylerin, bilgisayar kullanımının onlara fayda sağlayacağı konusunda herhangi bir beklentisi olmayan ve kullanımı denemeye yönelik girişimde bulunmamada inat eden bireylere göre daha yüksek motivasyona sahip olmaları beklenmektedir (Compeau & Higgins, 1995).

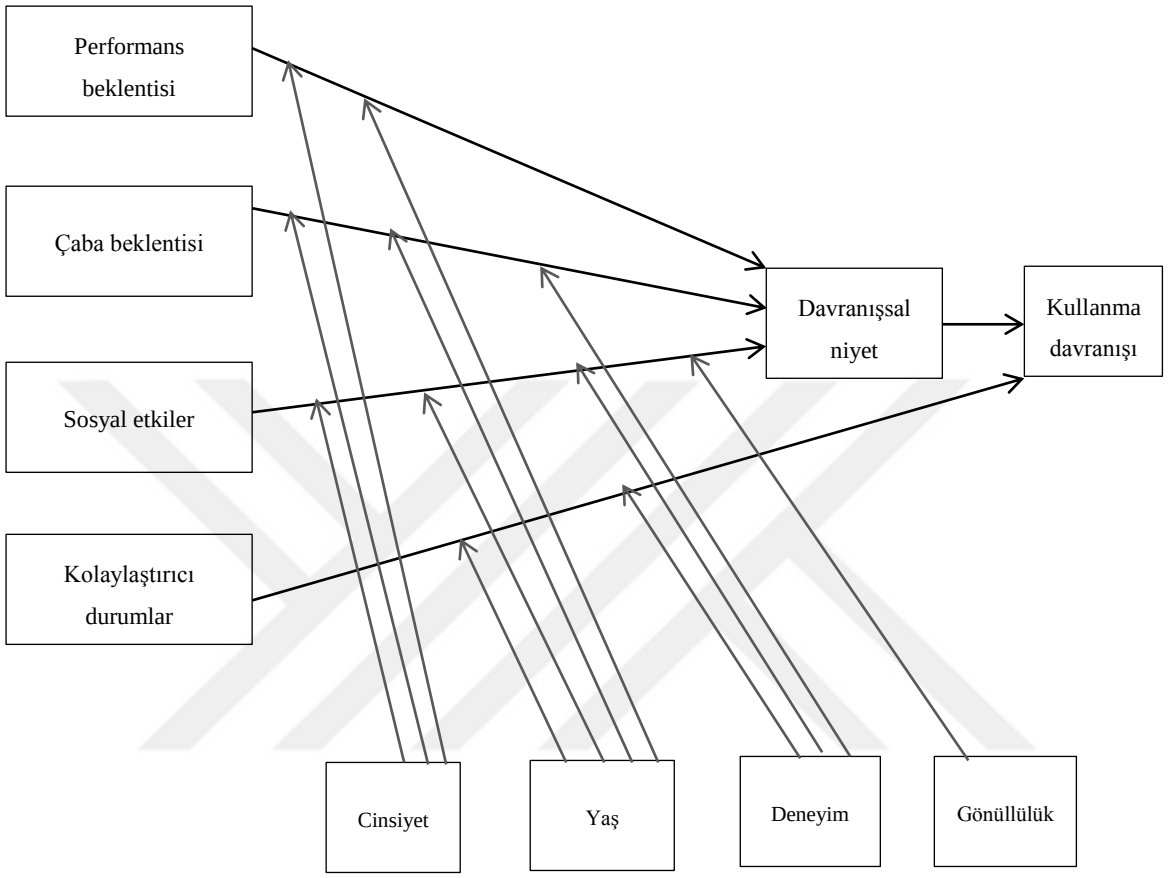
Önceki Performans: Önceki zorlukların öz-yeterliliğin azalmasına sebep olması kadar, başarıların da öz-yeterliliği artırması beklenmektedir. Bilgisayar eğitimi araştırmalarında, önceki performans birçok şeye neden olmaktadır. Yazılım paketi kullanımına yönelik daha

önceki deneyimlerin, benzer yazılımları çözerken kullanılması gibi. Yazılımı kullanmaya başlayan yeni kullanıcılar için bu yaklaşım uygulanamaz ancak, kuramda yer alan diğer değişkenler, örneğin öz-yeterlilik algısı bilgisayar kullanımının farklı alanları arasında genelleştirilebilir. Böylece herhangi bir yazılımla ilgili performans deneyimi diğer yazılımlara yönelik öz-yeterliliği etkileyebilir. Öz-yeterliliği etkisine ilaveten, bilgisayar kullanımına yönelik önceki performans çıktı beklentisini biçimlenmesine de sebep olmaktadır (Compeau & Higgins, 1995). Çıktılar, gelecekteki olaylar veya durumlarda benzer çıktı beklentilerinin oluşmasıyla davranışları etkiler (Bandura, 1986). Sonuç olarak, bilgisayar kullanımı alanında, eğer bir kişi geçmişte bilgisayar kullanmış, başarılı olmuş ve ödüllendirilmiş ise büyük olasılıkla ileride pozitif çıktı beklentisi içerisinde olacaktır (Compeau & Higgins, 1995). Son olarak, önceki performansın, performansa direk etkisi beklenebilir. Daha önce bilgisayar kullanımı konusunda iyi performans göstermiş olan bireyler bilgisayar kullanımı ilişkili diğer görevlerin yerine getirilmesinde tüm koşullar eşit olsa bile diğer bireylerden daha başarılı performans sergilerler.

Teknoloji Kabul ve Kullanım Birleştirilmiş Modeli (Unified Theory of Acceptance and Use of Technology-UTAUT)

Bilgi teknolojileri araştırmaları birçok modelin karşılaştırılması ve teknoloji kabulünü açıklamaya yönelik farklı değişkenlerin yer aldığı modellerin oluşturulmasına sebep olmuştur. Bu modellerden biri de Teknoloji Kabul ve Kullanım Birleştirilmiş Modeli'dir (Venkatesh, Morris, Davis & Davis, 2003). Venkatesh vd. (2003), araştırmalarında öncelikle kullanıcı kabul literatürünü incelemiş ve öne çıkan sekiz modeli ele almış, deneysel olarak bu sekiz model ve uzantılarını karşılaştırmış, bu sekiz model arasındaki değişkenleri bütünleştiren bir model formüle etmiş ve sonra da bu modelin geçerliliğini test etmişlerdir. İncelenen modeller, sebepli eylem teorisi, teknoloji kabul modeli, motivasyon modeli, planlı davranış teorisi, teknoloji kabul ve planlı davranış teorisi birleşmiş modeli, kişisel bilgisayar kullanım modeli, yeniliklerin yayılması kuramı ve sosyal bilişsel kuramdır. Teknoloji kabul ve kullanım birleştirilmiş modelinde kullanıcıların bilgi teknolojilerini kullanma niyeti ve kullanımının yordayıcısı olarak dört temel değişken ve dört temel moderatör tanımlamışlardır. Dört temel değişken; performans beklentisi, çaba

beklentisi, sosyal etkiler, kolaylaştırıcı durumlar olarak belirlenmiştir. Dört temel moderatör ise; cinsiyet, yaş, deneyim ve gönüllülüktür (Venkatesh vd., 2003).

Şekil 11. Teknoloji Kabul ve Kullanım Birleştirilmiş Modeli. Venkatesh, V., Morris, M.G., Davis, G.B. & Davis, F.D. (2003). User acceptance of information technology: toward a unified view, *Mis Quarterly*, *27(*3), 425-478.

Venkatesh vd.'nin (2003) geliştirmiş oldukları birleştirilmiş modelde, kullanım niyeti varyansının %70'ini açıkladıklarını ortaya koymuşlardır. Model deneysel olarak desteklenmiş ve kullanıma olan niyet üzerinde performans beklentisi, çaba beklentisi ve sosyal etki olmak üzere üç ögenin etkisi olduğu ortaya konulmuştur. Bu üç ögenin dışında kolaylaştırıcı durumlar ve niyetin kullanıma doğrudan etkisi olan iki öge olduğu belirlenmiştir (Koca & Koçak-Usluel, 2007).

Modelde yer alan değişkenlerin içeriği ve teknoloji kabul ve kullanım niyetine dair neyi ifade ettikleri aşağıda açıklanmaya çalışılmıştır.

Performans beklentisi: Performans beklentisi, sistem kullanımının bireyin iş performansında kazanımlar elde etmesine yönelik inançlarının derecesi olarak tanımlanabilir (Venkatesh vd., 2003). Diğer modellerden beşi performans beklentisi ile ilgilidir, algılanan fayda (TAM, TAM2 ve C-TAM-TPB), dışsal motivasyon (MM), işe uygunluk (MPCU), göreli avantaj (IDT) ve çıktı beklentisi (SCT). Modellerin yapıları literatürde evrimleşmiş olmasına rağmen, kuramcılar da bu yapıların benzerliği kabul etmişlerdir: fayda ve dışsal motivasyon (Davis vd., 1989, 1992), fayda ve işe uygunluk (Thompson vd., 1991), fayda ve göreli avantaj (Davis vd., 1989), fayda ve çıktı beklentisi (Compeau & Higgins, 1995; Davis vd., 1989), işe uygunluk ve çıktı beklentisi (Compeau & Higgins, 1995). Daha önceki modellerle uyumlu olarak (algılanan fayda, dışsal motivasyon, işe uygunluk, göreli avantaj ve çıktı beklentisi) performans beklentisinin niyetin güçlü yordayıcısı olduğu ve teknoloji kullanımına yönelik durumlar ister gönüllü ister zorunlu olsun, performans beklentisinin niyeti anlamlı bir şekilde etkilediği görülmüştür (Venkatesh vd., 2003).

Çaba beklentisi: Sistemin kullanımının kolaylığının derecesi olarak tanımlanabilir (Venkatesh vd., 2003). Diğer bir ifadeyle çaba beklentisi, bireyin sistemin kullanımını kolay veya zor bulması, öğrenmek için fazla çaba sarf edip etmemesi gerektiğine dair düşüncesini ifade etmektedir. Mevcut modellerden TAM, TAM2 ve TAM3 algılanan kullanım kolaylığı, MPCU karmaşıklık ve IDT ise kullanım kolaylığı olarak çaba beklentisini ele almışlardır.

Sosyal etkiler: Diğer insanların, bireyin yeni bir sistemi kullanması gerektiğine dair inanışlarına yönelik bireyin önem algısının derecesidir. Yani bireyin değer verdiği, bilgisine ve uzmanlığına güvendiği, değerlendirmelerinden etkilendiği, teknoloji kullanması gerektiğine inandıklarına dair algılarıdır. Birey teknolojiyi, diğer kişiler kullanması gerektiğini düşündüğü için alır veya kullanır. TRA, TAM2, TPB ve C-TAM-TPB'da subjektif norm, MPCU'da sosyal faktörler, IDT'da ise imaj olarak ele alınan sosyal etkilerin davranışsal niyeti doğrudan etkilendiği ortaya konulmuştur (Venkatesh vd., 2003). Sosyal etki diğer modellerde her ne kadar farklı isimlerle etiketlenmiş olsa da bu yapıların her birinde, bireyin teknoloji kullanımıyla diğer insanlar tarafından değerlendirileceğine yönelik düşüncesiyle davranışının açık veya dolaylı bir şekilde etkileneceğini belirten bir kavramdır. Teknoloji kabul ve kullanımında sosyal etkilerin rolü, karmaşık ve çok sayıda olası etkilerle karşı karşıyadır. Sosyal etkinin üç tür davranış

düzeneği vardır. Bunlar; uyum, içselleştirme ve özdeşleştirmedir. Son iki mekanizme, bireyin inanç yapısını değiştirme ya da bireyin potansiyel sosyal statü kazanımları için vermiş olduğu tepkilerdir. Uyum düzeneğini ise sosyal baskı karşısında kişinin sadece niyetini değiştirmesidir yani sosyal etkiyle bireyin niyeti razı olma/boyun eğme yönündedir. Daha önceki araştırmalar, gerçekleştirilmeyen davranışı cezalandırma ya da ödüllendirme yetkisine sahip diğer insanların beklentilerine bireylerin çoğunlukla boyun eğdiklerini göstermektedir (Venkatesh vd. 2003). Teknoloji kabulüne yönelik çalışmalarda ise bu uyum düzeneği, teknoloji kullanımının zorunlu olması durumunda anlamlı farklılık göstermektedir. Özellikle de bireyin düşünceleri tam oluşmamışken, deneyimin yaşandığı ilk zamanlarda sosyal etki adı verilen bu biçimsel baskı, deneyimin artması ile birlikte, sistem kullanımı için davranışsal niyete gerekçe oluşturacak öznel değerlendirme ile zaman geçtikçe azalmaktadır (Venkatesh vd. 2003).

Kolaylaştırıcı durumlar: Sistem kullanımını destekleyecek örgütsel ve teknik altyapının varlığına dair bireysel inanışlarının derecesi olarak tanımlanabilir. Yeni veya var olan bir sistemi kullanması beklenen bireyin, kullanıma yönelik olarak yönetsel ve teknik altyapı olarak ihtiyaç duyabileceği her türlü desteğin sağlanacağına yönelik algısı olarak da değerlendirilebilir. Kolaylaştırıcı durumlar daha önceki modellerde de algılanan davranışsal kontrol (TPB, C-TAM-TPB), kolaylaştırıcı koşullar (MPCU) ve karmaşıklık (IDT) olarak ele alınmıştır (Venkatesh vd., 2003).

Araştırmada Kullanılan Teknoloji Kabul ve Kullanım Modeli ve Boyutları

Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin (BİT) yayılım, benimsenme, kabul ve kullanım süreçlerini açıklamaya çalışan çok çeşitli model ve kuram bulunmaktadır. "Teknolojinin Kabul ve Kullanımı Birleştirilmiş Modeli" (UTAUT) 8 farklı kuram ve modelin değişkenleri birleştirilerek geliştirilmiştir. UTAUT'nin ele aldığı yapıların bu çalışmada da kullanılması uygun görülmüş ancak model birebir uygulanmamıştır. Araştırmada Koca ve Koçak-Usluel (2007) tarafından önerilen model uygulanarak, her bir yapı kendi içinde ele alınmış ve algılanan yarar, kullanım kolaylığı, kaygı, sosyal etki, özyeterlik, kolaylaştırıcı durumlar ve gönüllülük değişkenlerinin teknoloji kullanım niyetine etkisi incelenmeye çalışılmıştır.

Algılanan yarar, daha önceki modellerde de yer alan ve bireyin bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanımına bağlı olarak işlerini daha çabuk ve kolay yapacağına, performansının ve veriminin artacağına yönelik yarar sağlayacağı algısıdır.

Algılanan kullanım kolaylığı, bilgi ve iletişim teknolojilerinin nasıl kullanılacağını öğrenmek, kullanmak istediğinde ne yapması gerektiğini kolay ve anlaşılır bulmak ve bu araçları kullanmayı açık ve anlaşır bulmaya dair bireyin algılarını ifade etmektedir.

Kaygı, bireyin bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanırken ürkek davranma, yanlış bir tuşa basıp bilgilerini kaybetme ve düzeltemeyeceği hataları yapma ya da bilmediği bir sebepten dolayı korku, endişe ve kaygı duymasını ifade etmektedir.

Sosyal etki, iki açıdan ele alınmıştır. Birincisi bireyin bu teknolojileri kullandığında kendisine kazandıracaklarına ilişkin görüşleridir. Örneğin, bireyin işinde terfi etmesi, akademik başarı elde etmesi, prestijinin artması, ödül alması gibi. İkincisi ise saygı duyduğu ya da önem verdiği insanların teknolojiyi kullandığında birey hakkındaki görüşleridir. Örneğin, bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanan bireylerin iş veya arkadaş ortamında daha yüksek profile sahip olduğu, saygı duyduğu ya da önem verdiği kişilerden etkilenerek bu teknolojiyi kullanma ya da tam tersi onları etkilemek amacıyla teknolojiyi kullanmayı ifade etmektedir.

Özyeterlik, bireyin belli bir davranışı gerçekleştirebileceğine dair inancıdır. Bireyin yeterli zamanı, olanakları, zorlandığında yardım alacağı kişilerin olması ve bir kez olsun gösterilmesi durumunda bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanabileceğine dair kendine olan inancını ifade etmektedir.

Kolaylaştırıcı durumlar, bireyin bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanmak için gerekli kaynaklar, rehberlik ve yardım alacağı kişiler, kullanıma yönelik yönergeler veya kılavuzlara sahip olmasıdır.

Gönüllülük, bilgi ve iletişim teknolojileri kullanımının tamamen bireyin isteğine bağlı olduğunu, bireyin bu teknolojileri kullanmak için bir zorunluluk durumunun olmadığını ifade etmektedir.

Niyet, bireyin bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma eğilimini ve planlarını ifade etmektedir. Bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanmayı planlama, kullanmaya devam etme niyeti, kullanmaya devam edeceğinden emin olma durumudur.

İlgili Araştırmalar

Kullanıcıların teknolojiyi kabul ve kullanımına etki eden faktörleri açıklamak amacıyla birçok çalışma yapılmıştır. Yapılan çalışmaların birçoğunda kullanıcıların davranışsal niyetini tahmin etmek amacıyla ya doğrudan teknoloji kabul ve kullanım modelleri ya da daha önceki modellere farklı değişkenlerin dahil edilmesiyle genişletilmiş modeller önerilmiştir.

Hu, Chau, Liu Sheng ve Tam (1999) teknoloji kabul modelini hekimlerin tele-tıp teknolojilerini kullanma niyetlerini belirlemek üzere uygulamışlardır. Araştırma sonuçlarına göre algılanan fayda davranışsal niyeti yordayan en güçlü değişkendir. Kullanıcıların tutumu da davranışsal niyeti yordamaktadır. Ayrıca algılanan faydanın tutum üzerinden davranışsal niyete dolaylı etkisi bulunmaktadır. Algılanan kullanım kolaylığının tutum ve algılanan faydaya anlamlı bir etkisinin bulunmadığı görülmüştür.

Cemalcıoğlu (1999) yeniliklerin uygulanmasını etkileyen faktörleri incelemiştir. Araştırma sonucunda kurumsal engeller arasında yer alan fiziki ortam, insan ilişkileri, liderlik, örgüt yapısı, örgütsel ortam, okul bütçesi, personel yeterlikleri, güdülenme gibi etkenlerin, yeniliklerin kullanımını ve benimsenmesini etkilediği belirlenmiştir. Ayrıca kurum kültürünü oluşturan iletişim, karara katılım ve eşgüdüm gibi değişkenlerin de yenilikleri engelleyen diğer unsurlar arasında yer aldığı belirlenmiştir.

Yuen ve Ma (2002) algılanan faydanın teknoloji kullanım niyetine etkisinin olduğu ve davranışsal niyetin cinsiyete göre farklılık gösterdiği sonucuna varmıştır. Cinsiyete göre farklılıkta da kadınlarda teknoloji kullanımına yönelik davranışsal niyetin daha yüksek bulunmuştur.

Chau ve Hu (2002) bilgi teknolojilerinin kullanımına yönelik davranışsal niyeti açıklamak üzere model oluşturmuş ve bu modeli sınamışlardır. Modelde davranışsal niyete etki eden bağlamları bireysel, teknolojik ve uygulamaya ilişkin olmak üzere üç boyutta ele almış ve her bir boyutun altında da farklı değişkenleri incelemiştir. Bireysel boyutun altında tutum ve algılanan teknoloji kontrolü; teknolojik boyutun altında algılanan fayda, algılanan kullanım kolaylığı; uygulama boyutunun altında ise uyumluluk ve arkadaş çevresinin etkisi ele alınmıştır. Araştırma sonucunda teknolojik bağlamda; algılanan faydanın davranışsal

niyeti tek başına etkileyen en anlamlı belirleyici olduğu aynı zamanda tutum aracılığıyla da davranışsal niyete önemli dolaylı etkisinin olduğu görülmüştür. Algılanan kullanım kolaylığının algılanan teknolojik kontrol aracılığıyla davranışsal niyet üzerinde etkisi bulunmuştur. Uygulama bağlamında arkadaş çevresinin etkisinin herhangi bir etkisi bulunmaz iken uyumluluk faktörünün algılanan faydanın anlamlı yordayıcısı olduğu ve uyumluluğun algılanan fayda aracılığıyla davranışsal niyete dolaylı etkisinin olduğu görülmüştür. Bireysel bağlamda, tutum faktörünün davranışsal niyet üzerinde doğrudan etkisinin bulunduğu ve davranışsal niyeti açıklamada algılanan faydadan sonra ikinci anlamlı faktör olduğu görülmüştür. Algılanan teknolojik kontrolün davranışsal niyete etkisi tutum ve algılanan fayda kadar olmasa da anlamlı bulunmuştur.

Akpınar (2003) yeni bilgi teknolojileri kullanımında yükseköğretimin etkisini belirlemek üzere yapmış olduğu araştırmada farklı fakültelerden mezun öğretmenlerin sınıfta öğretim etkinlikleri dışında kalan ve eğitim amacıyla yaptıkları işlerde bilgisayar kullanım dereceleri; teknolojik olanakları doğrudan öğretim etkinliklerinde kullanım dereceleri; mesleğe girişteki stajyer öğretmenlik dönemini mesleki gelişim açısından algılama düzeyi; Internet kaynaklarının sınıf içi/dışı ders etkinlikleri için kullanımlarında mezun oldukları fakültelere göre anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna varmışlardır.

Rosen (2005) Birleştirilmiş Teknoloji Kabul ve Kullanım Modelini temel alarak bilişim teknolojilerine yönelik yenilikçiliğin, teknolojinin kabulündeki etkisini incelemiştir. Araştırma kapsamında işletme alanındaki 500 üniversite öğrencisine teknolojik yenilik olarak bir bilgisayar programı verilmiş, bu programı benimseyip kullanımlarına bakılmış ve bu programı kullanımlarında etki eden performans beklentisi, çaba beklentisi, sosyal etki, kolaylaştırma durumu ve davranışsal amaç kurulumu değişkenlerini incelemiştir. Araştırmada bireyin bilişim teknolojisine yönelik yenilikçilik eğiliminin, teknolojiyi kullanmasında en önemli unsurlardan birisi olduğu belirtilmiştir. Ayrıca internetle birlikte ortaya çıkan elektronik ticaret ve satın alma davranışının, yenilikçilik düzeyi yüksek olan bireyler tarafından yenilikçilik düzeyi düşük olan bireylere göre daha çok sergilendiği sonucuna ulaşılmıştır.

Bush (2005) bilgisayar temelli iletişim araçlarının kullanımını açıklamak üzere Teknoloji Kabul Modeli ve Kolb'un Öğrenme Stilleri Ölçeğini birlikte kullanarak, öğrencilerin öğrenme stillerinin bilgi ve iletişim teknolojilerini kabullerine etkisini belirlenmeye

çalışmıştır. Araştırma sonucuna göre öğrencilerin yaş, cinsiyet ve öğrenme stilleri bilgi ve iletişim teknolojilerin kabul ve kullanımlarını etkilemektedir.

Koca ve Koçak-Usluel'in (2007) teknoloji kabul ve kullanım niyetini yordayan değişkenleri incelemek amacıyla yapmış oldukları çalışmada niyet, algılanan yarar, algılanan kullanım kolaylığı, kaygı, sosyal etki, özyeterlik, kolaylaştırıcı durumlar ve gönüllülük değişkenlerinin öğretmenlerin BİT kullanım niyeti üzerinde etkisi olduğu sonucuna varmıştır. Algılanan yarar ve algılanan kullanım kolaylığının BİT kullanım niyetlerini açıklamada en önemli yordayıcılar olduğu da belirlenmiştir.

Rezaei, Mohammadi, Asadi ve Kalantary (2008) yapmış oldukları çalışmada, e-öğrenme sistemlerini kullanma niyetini yordayan değişkenleri belirleme çalışmışlardır. Bu çalışmada algılanan yarar, algılanan kullanım kolaylığı, deneyim, bilgisayar öz-yeterliliği, kaygı, yaş ve duygu bağımsız değişkenler olarak ele alınmıştır. Bulgular algılanan yarar, internet deneyimi, bilgisayar öz-yeterliliği ve duygu ile davranışsal niyet arasında pozitif, bilgisayar kaygısı ve yaş ile davranışsal niyet arasında negatif bir ilişkinin bulunduğunu göstermiştir. Araştırma sonuçlarına göre eğer bir sistem, öğrenciler tarafından karmaşık, kullanımı zor, performansı geliştirmeye yardımcı olmayan olarak algılanırsa o sistemin öğrenilmesine yönelik öğrenci ilgisi azalmaktadır.

Raaij ve Schepers (2008) çalışmalarında e-öğrenme sistemleri gibi sanal öğrenme ortamlarının başarısının öğrencilerin kabul ve kullanımına bağlı olduğunu belirterek, TAM, TAM2 ve UTAUT modellerindeki değişkenleri kullanarak yeni bir model geliştirmiş ve teknoloji kabul ve kullanımını etkileyen bireysel farklılıkları ortaya koymaya çalışmışlardır. Araştırmanın değişkenleri algılanan yarar, algılanan kullanım kolaylığı, bireysel yenilikçilik, bilgisayar kaygısı, sosyal etki ve sistem kullanımı olarak ele alınmış olup, algılanan yararın sistem kullanımına doğrudan etsinin olduğu, algılanan kullanım kolaylığı ve sosyal etkinin algılanan yarar aracılığıyla sistem kullanımını dolaylı yoldan etkilediği, bireysel yenilikçilik ve bilgisayar kaygısının algılanan kullanım kolaylığını doğrudan etkilediği sonucuna varılmıştır. Bu sonuçlara göre sistemin kabul ve kullanımında sadece sistem tasarımını değil, sistem kullanıcıların bireysel farklılıklarının da göz önünde bulundurulması gerektiğini belirtmişlerdir.

Turan ve Çolakoğlu (2008), teknoloji kabul modelini yükseköğrenimde öğretim elemanlarının teknoloji kullanımına yönelik olarak Lisrel ve Yapısal Eşitlik Modellemesi

ile test etmişlerdir. Veriler analizi sonucu ortaya çıkan modelde teknoloji kullanma konusundaki niyet bağımlı değişken; algılanan kullanışlılık, algılanan kullanım kolaylığı ve kişisel norm da bağımsız değişkenler olarak belirlenmiştir. Algılanan kullanışlılık ve kişisel normun teknoloji kullanma konusundaki niyetleri olumlu etkilediği görülmüştür. Algılanan kullanım kolaylığının da teknoloji kullanımı niyeti üzerine olumlu etkisi bulunmuştur. Algılanan kullanım kolaylığının, kullanım niyeti üzerine doğrudan etkisi olduğu gibi, algılanan kullanışlılık üzerinden de niyete dolaylı etkisinin olduğu ayrıca kişisel norm, algılanan kullanışlılık değişkenleri üzerinde de bir etkisinin bulunduğu ortaya konmuştur.

Chang ve Tung (2008) tarafından eğitimde teknoloji kullanımının öğrenciler tarafından kabul ve kullanımını etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yapılan çalışmada davranışsal niyete etki eden faktörler uygunluk, kullanım kolaylığı, yararlılık, algılanan sistem kalitesi, bilgisayar öz-yeterliği olarak ele alınmış ve bu faktörlerin teknoloji kullanım niyetini yordayan kritik faktörler olduğu sonucuna varılmıştır.

Pan ve Marsh (2010)'ın ileri yaştaki bireylerin interneti benimseme ve kullanım niyetini etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yapmış oldukları çalışmada algılanan fayda, algılanan kullanım kolaylığı, sübjektif norm ve kolaylaştırıcı durumlar dört ana belirleyici olarak ele alınmış. Cinsiyet ve yaş da moderatör olarak incelenmiştir. Araştırma sonuçları, algılanan fayda, algılanan kullanım kolaylığı ve sosyal normun ileri yaştaki yetişkinlerin interneti benimsemesinin, algılanan fayda, sübjektif norm ve kolaylaştırıcı durumların internet kullanma niyetinin anlamlı yordayıcısı olduğunu göstermiştir. Algılanan kullanım kolaylığının interneti kullanma niyetine etkisi genç katılımcılara oranla yaşlı katılımcılarda daha güçlü bulunmuştur. Algılanan kullanım kolaylığının etkisi ileri yaştaki katılımcılar için daha büyüktür.

Orji (2010) elektronik kütüphane sistemlerinin öğrenciler tarafından kabul ve kullanımı üzerinde cinsiyet ve uyruğun etkisini araştırmıştır. Yapısal eşitlik modellemesinde öğrencilerin elektronik kütüphane sistemlerini kullanımlarına cinsiyet ve uyruklarının etki ettiği görülmüştür.

Verhoeven, Heerwegh ve De-Wit'in (2010) bilgisayar kullanım sıklığı ve bilgi ve iletişim teknolojileri yeterliliklerine yönelik kullanıcıların öz-algılarına etki eden değişkenleri açıklamaya yönelik çalışmalarında algılanan yarar, algılanan kullanım kolaylığı, kaygı,

internet öz-yeterliliği, cinsiyet ve eğitim durumunu modele dahil etmişlerdir. Araştırma bulguları, bilgisayarı yararlı, kullanımını kolay bulan ve internet yeterliliği ile kullanabileceği bilgisayarı olan kişilerin hem bilgisayar becerilerini hem de bilgisayarı kullanmaya devam edecekleri yönündedir.

Turan (2011) çalışmasında gerçek kullanıma etki eden değişkenleri Yapısal Eşitlik Modellemesinde bireylerin gerçek anlamda teknolojiyi kullanma davranışları, bu konuda niyetlerinin oluşmasına ve teknolojiyi kullanırken algıladıkları kontrol derecesine bağlı bulunmuştur. Buna paralel olarak, bireylerin teknolojiyi kullanma konusunda davranışa yönelik bir niyet oluşturmaları, davranışı ne kadar pozitif algıladıklarına, kendileri için önemli kişilerin davranışı gerçekleştirme konusundaki olumlu düşüncelerine ve yine bireylerin algıladıkları davranışsal kontrol derecesinin yüksekliğine bağlı olduğu sonucuna varmıştır.

Kaya ve Koçak-Usluel (2011) tarafından öğrenme-öğretme süreçlerinde BİT entegrasyonunu etkileyen faktörlere yönelik yapılan içerik analizinde entegrasyon sürecinin açıklanabilmesine katkı sağlayan ve pozitif etkisi olan faktörler altyapı, araçlar, erişim; pedagojik inanç ve öz-yeterlik; beceri ve yetenek; BİT kullanımı; yenilikçilik; mesleki gelişim ve deneyim; kurumsal faktörler (vizyon, politika, destek) olarak belirlenmiştir.

Kaşmer-Erdem (2011) Kurumsal Kaynak Planlama Sistemlerinin kullanımında etkili olan faktörleri belirlemek amacıyla yapmış olduğu çalışmada bugüne kadar kullanılan teknoloji kabulüne yönelik her bir modelden bir değişken modele dahil edilmiştir. Buna göre yapısal modelin sonuçları, Kurumsal Kaynak Planlama Sistemi kullanımının subjektif norm, algılanan kullanım kolaylığı ve algılanan fayda tarafından açıklandığını göstermiştir. Bunlar arasında kullanım üzerinde en fazla etkisi olan değişkenin algılanan kullanım kolaylığı olduğu sonucuna varılmıştır. Çalışmadaki bir başka sonuç, algılanan kullanım kolaylığının, sistem yeterliliği, eğitim ve öz-yeterlilik tarafından açıklandığıdır. Bunlar arasında algılanan kullanım kolaylığı üzerinde en fazla etkisi olan değişkenin öz-yeterlilik olduğu belirtilmiştir. Sistem esnekliği ve uyumluluğu ise algılanan kullanım kolaylığı üzerinde etkisi bulunmamıştır. Çalışmanın bir diğer bulgusu ise, algılanan faydanın, öz-yeterlilik, üst yönetim desteği, gönüllülük, uzun vadeli sonuçlar, örgütsel sadakat ve etkin proje yönetimi tarafından açıklandığıdır.

Süral-Özer vd. (2012) işletmelerde kullanılan Kurumsal Kaynak Planlaması teknolojilerinin kullanıcılar tarafından kullanım niyetini belirlemek üzere bütünleşik teknoloji kabul modeli önermeye çalışmışlardır. Çalışmalarında yapısal eşitlik modeli kullanarak değişkenler arasında ilişkileri belirlemeye çalışmışlardır. Buna göre, kullanıcılarının teknolojiye hazırlık düzeyleri, kullanım kolaylığı aracılığı ile kullanım yararı algıları üzerinde etkili olmaktadır. Teknolojiye hazırlık düzeyi, kullanım memnuniyeti ve kullanım niyetini doğrudan etkilemezken, etki; kullanım kolaylığı ile kullanım yararı algıları üzerinden gerçekleşmektedir. Kullanım kolaylığı, kullanım memnuniyeti ve niyetini hem doğrudan kullanım yararı üzerinden etkilerken; kullanım yararı, kullanım memnuniyeti ve niyetinin kolaylıktan daha güçlü bir yordayıcısıdır. Teknolojiye hazır olma ve kullanım yararı arasındaki ilişki anlamlı bulunmamıştır.

Lee, Ramayah ve Zakaria (2012), hastane bilgi sistemlerinin benimsenmesine etki eden dışsal faktörleri belirlemeye çalışmıştır. Araştırmanın değişkenleri Planlı Davranış Teorisinde yer alan değişkenler yani tutum, algılanan davranışsal kontrol, sosyal etki ve davranışsal niyettir, araştırmacılar bu modele etki edebilecek teknolojik, insan ve örgütsel faktörleri de ekleyerek bütünsel bir model önermişlerdir. Dışsal faktörlerin her birinin tutum, algılanan davranışsal kontrol, sosyal etki aracılığıyla davranışsal niyeti etkilediği görülmüştür.

Richardson-Moore (2011) çalışmasında bireysel yenilikçilik ve teknoloji kabulü arasındaki ilişkiyi ortaya koymaya çalışmıştır. Araştırma sonuçlarına göre performans beklentisi, çaba beklentisi, kolaylaştırıcı durumlar ile yenilikçilik arasında ilişkinin bulunmaktadır. Ancak sosyal etki ile bireysel yenilikçilik arasında ilişki bulunmamaktadır. Moderatör olarak incelenen cinsiyet ile bireysel yenilikçilik arasında anlamlı ilişki bulunmaz iken, bireysel yenilikçilik ve yaş arasında ters yönde ilişkinin bulunduğu sonucuna varılmıştır.

Aksoy ve Kara (2013) tarafından bilgi teknolojilerinin çalışanlar tarafından benimsenmesine yönelik yapılan çalışmadf, teknolojinin algılanan faydası verimlilik, algılanan kullanım kolaylığı eğlence, kolaylaştırıcı durumlar kullanım engelleri, sosyal etki de statü olarak ele alınmış ve bu değişkenlerin bilgisayar kullanımına etkisinin olduğu sonucuna varılmıştır.

Koçak-Usluel, Avcı, Kurtoğlu ve Uslu (2013) tarafından yeniliklerin benimsenmesi sürecinde rol oynayan değişkenlerin belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmada öğretim

teknolojinin yayılması ile ilgili yapılan çalışmalar betimsel olarak taranmış ve çalışmalarda en çok yer alan değişkenler belirlenmeye çalışılmıştır. Yapılan araştırma sonucunda teknolojinin yayılması ile ilgili bağımlı değişken olarak en çok niyet sonra tutum sonra da gerçek kullanım ele alınmıştır. Niyet ve tutumun bağımsız değişken olarak incelendiği çalışmalar da bulunmaktadır. Bağımlı değişken olarak niyete etki eden bağımsız değişkenler algılanan yarar (33 hipotezden 27'si desteklenmiş), algılanan kullanım kolaylığı (22 hipotezden 14'ü desteklenmiş), tutum (19 hipotezden 15'i desteklenmiş), öz-yeterlik (11 hipotezin 11'i desteklenmiş) olarak belirlenmiştir. Bağımlı değişken olarak tutuma etki eden bağımsız değişkenler, algılanan yarar (21 hipotezden 19'u desteklenmiş), algılanan kullanım kolaylığı (20 hipotezden 17'si desteklenmiş). Tutumun bağımsız değişken olarak notlar, memnuniyet ve çevrimiçi sıklığına etkisini inceleyen çalışmalar da yer almaktadır. Gerçek kullanımın bağımlı değişken olarak incelendiği çalışmalarda niyet (14 hipotezden 12'si desteklenmiş), tutum (6 hipotezden 5'i desteklenmiş) bağımsız değişken olarak gerçek kullanımı etkileyen faktörler olarak bulunmuştur.

Svendsen, Johnsen, Sorensen ve Vitterso (2013) tarafından yapılan çalışmada teknoloji kabul ve kullanım niyetini etkileyen faktörler algılanan yarar, algılanan kullanım kolaylığı, sosyal etkiler ile birlikte modele davranışsal niyete etki eden kişiliği de dahil ederek teknoloji kabul ve kullanım niyetini açıklayan yeni bir model önerilmiştir. Kişilik özelliklerini dışadönüklük, sorumluluk (alana yönelik ilgi ile birlikte ele alınmış), duygusal denge, açıklık olarak ele almıştır. Araştırmanın sonucuna göre dışadönüklüğün davranışsal niyet üzerinde pozitif ilişkisi bulunmaktadır. Bu kişilik özelliği algılanan yarar ve algılanan kullanım kolaylığı ile de pozitif ilişkilidir. Dışadönüklük ayrıca davranışsal niyete algılanan yarar, algılanan kullanım kolaylığı ve sosyal etkiler aracılığıyla tam etki etmektedir. Sorumluluk duygusu ile hareket etme ve uygulama alanına yönelik ilginin etkileşimi davranışsal niyete doğru yönde etki ederken, yine algılanan yarar, algılanan kullanım kolaylığı ve sosyal etkiler aracılığıyla da etki etmektedir. Duygusal denge davranışsal niyet üzerinde aracısız pozitif etkiye sahipken, bu etki tahmin edilenin aksi yönündedir. Deneyime açıklık algılanan kullanım kolaylığını pozitif yönde etkilerken, deneyime açıklığın davranışsal niyet üzerinde etkisi bulunamamıştır.

Haitham (2014) teknoloji kabulünü açıklamak üzere mevcut değişkenlere sistem özelliklerinin dahil edilmesiyle elektronik belge yönetim sistemini incelemiştir. Araştırmanın bulguları sistem özelliklerinin (bilgi ve sistem kalitesi) bu sistemin kabulüne

etkinin en anlamlı belirleyicisi olduğunu göstermektedir. Ayrıca sistem özelliklerinin algılanan fayda, algılanan kullanım kolaylığına doğrudan etkisinin, algılanan fayda ve algılanan kullanım kolaylığının da elektronik belge yönetim sisteminin kabulüne pozitif etkisinin bulunduğu yönündedir.

Hsieh (2015) çalışmasında statüko önyargısı teorisi ile teknoloji kullanma niyeti ve kullanıma direnci incelemeye çalışmıştır. Araştırmada tutum, sosyal etki, algılanan davranışsal kontrol, psikolojik bağlantı (hata yaptığını kabullenmeme, pişmanlıktan kaçınma), bilişsel yanılgı (durağanlık, algılanan değer) ve akılcı karar verme (değiştirme maliyeti ve algılanan tehdit) kullanım niyeti ve kullanıma direnci etkileyen değişkenler olarak ele alınmıştır. Sağlık çalışanlarının sağlık bulut teknolojileri kullanımına direncinin, pişmanlıktan kaçınma, durağanlık, algılanan değer, değiştirme maliyetleri ve algılanan tehditten etkilendiğini; tutum, sübjektif norm ve algılanan davranışsal kontrolün sağlık çalışanlarının sağlık bulut teknolojileri kullanımına pozitif direk etkisinin olduğunu göstermiştir. Ayrıca sonuçlar sağlık bulut teknolojileri kullanımına direnç ile kullanma niyeti arasında anlamlı negatif etkinin bulunduğu göstermektedir. Direnç azaldıkça kullanma niyeti artmakta ya da direnç arttıkça kullanma niyeti azalmaktadır.

Tosuntaş, Karadağ ve Orhan (2015)'in Fatih Projesi kapsamında etkileşimli beyaz tahtanın benimsenmesi ve kullanımı etkileyen faktörleri, Teknoloji Kabul ve Kullanım Birleştirilmiş Model kullanarak belirlemeye çalışmışlardır. Araştırma sonucunda çaba beklentisi, performans beklentisi, sosyal etkiler, kolaylaştırıcı durumların davranışsal niyete pozitif etkisinin bulunduğunu, davranışsal niyetin ve kolaylaştırıcı durumların da gerçek kullanımı etkilediği yönündedir. Cinsiyet ve yaş moderatör olarak incelenen çalışmada çaba beklentisinin davranışsal niyete etkisinin kadınlarda; performans beklentisi, çaba beklentisi ve kolaylaştırıcı durumların davranışsal niyete etkisinin yaşlı katılımcılarda daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Hsiao, Tang ve Lin (2015) çalışmalarında, öğrencilerin e-kitabı benimseme niyetlerini incelemişlerdir. Çalışmada TAM değişkenleri yani algılanan fayda, algılanan kullanım kolaylığı, tutum ve davranışsal niyet ile birlikte algılanan haz modele dahil edilmiştir. Araştırma sonucunda e-kitap kullanımına yönelik tutuma etkide algılanan hazzın önemli bir faktör olduğu, algılanan kullanım kolaylığının tutumu yordamada algılanan faydadan daha etkili olduğu görülmüştür.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırmanın yöntemi, evren ve örneklem, veri toplama araçları, verilerin analizi için kullanılmış olan istatistiksel yöntem ve analizlere ait bilgiler yer almaktadır.

Araştırmanın Kavramsal Modeli

Çalışmada sağlık yöneticilerinin ve sağlık yönetimi eğitimi alan lisans öğrencilerinin teknoloji kabul ve kullanım niyetleri ve buna etki eden değişkenler belirlenmeye çalışılmıştır. Sağlık yöneticilerinin teknoloji kullanım durumları, karşılaştıkları sorunlar, teknoloji konusundaki eğitim ihtiyaçları ve teknoloji kullanımına etki eden faktörler belirlenerek elde edilen veriler doğrultusunda sağlık yönetimi eğitimi alan öğrencilerin teknoloji kullanım durumları, eğitim ihtiyaçları ortaya konularak öğrencilerin teknoloji kullanımına etki eden faktörlerin yer aldığı bütünleşik bir teknoloji kabul ve kullanım modeli önerilmektedir.

Araştırmanın ikinci aşamasını oluşturan sağlık yöneticilerinin teknoloji kabul ve kullanım niyetini belirlemek amacıyla Koca ve Koçak-Usluel (2007) tarafından öğretmenlerin Bilgi ve İletişim Teknolojilerini kabul ve kullanım niyetlerini belirlemek üzere önermiş oldukları model temel alınmıştır. Modelde algılanan yarar, algılanan kullanım kolaylığı, sosyel etki, kolaylaştırıcı durumlar, özyeterlik, gönüllülük ve kaygı bağımsız değişken, niyet ise bağımlı değişken olarak belirlenmiştir.

Sağlık yöneticilerinin teknoloji kabul ve kullanım niyetlerini belirlemek amacıyla Koca ve Koçak-Usluel'in (2007) modelinde yer alan değişkenler ile çalışılmıştır. Ancak sağlık yönetimi eğitimi öğrencilerinin teknoloji kabul ve kullanım niyetini belirlemeye yönelik araştırmanın kavramsal modeli elde edilen veriler doğrultusunda yeni bir model önerisi olarak sunulacaktır.

Araştırmanın Yöntemi

Sağlık yöneticileri ve sağlık yönetimi lisans eğitimi alan öğrencilerin teknoloji kabul ve kullanım niyetlerini belirlemek, araştırma problemini daha iyi tanımlamak ve derinlemesine bilgi toplamak amacıyla araştırmada keşfedici araştırma modeli tercih edilmiştir. Keşfedici araştırmalar araştırma konusuyla ilgili ilk ve ön bilgileri elde etmek amacıyla yapılan araştırma ve incelemelerdir. Konuyla ilgili bilgi düzeyini, terimleri ve kavramları, yapılan yayınların ve araştırmaların yoğunluğunu saptamak üzere yapılır. Daha çok kütüphane çalışması niteliğinde olmakla beraber, ilgili kişilerin ya da uzmanların görüşüne de başvurulabilir (Arıkan, 2013, s. 27) Keşfedici araştırmalarda evrene genellenebilecek nitelikte bilgiler elde etme ya da bir sosyal olguyu derinlemesine anlama değil, konuyla ilgili detaylı bir araştırma yapmak için gerekli olan ön bilgiyi elde etmek amaçlanmaktadır.

Araştırmada sağlık yöneticileri ve sağlık yönetimi lisans eğitimi alan öğrencilerin teknoloji kullanım durumlarını ayrıntılı bir şekilde ortaya koymak ve derinlemesine bilgi toplamak amacıyla nitel araştırma yapılmış olup, veriler sağlık yöneticileri ile yapılan görüşme, öğrenciler ile yapılan odak grup görüşmeleri ile elde edilmiştir.

Nitel araştırma sonucu elde edilen verilerin analizi sonrasında sağlık yöneticilerinin ve sağlık yönetimi eğitimi alan öğrencilerin teknoloji kabul ve kullanım niyetleri ile buna etki eden değişkenleri belirlemek amacıyla tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanacaksa, onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası göstermeksizin oldukları gibi gözleyip belirlemek gerekir. Bu tür durumlar için tarama araştırma yöntemleri uygundur (İslamoğlu & Alnıaçık, 2014, s. 97). Tarama araştırma verileri ise anket yolu ile elde edilmiştir.Elde edilen veriler doğrultusunda değişkenlerin tür ya da miktarını belirlemek amacıyla tekil tarama modeli, değişkenler arasındaki ilişkinin ve değişimin varlığını, yönünü ve şiddetini

belirlemeye yönelik olarak da ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır (İslamoğlu & Alnıaçık, 2014, s. 97).

Özetlemek gerekirse, araştırmada nitel ve nicel verileri elde etmek amacıyla farklı yöntemler ve teknikler kullanılmıştır:

- Birinci aşamada: Sağlık yöneticilerinin teknoloji kabul ve kullanım durumlarını, teknoloji konusunda yaşadıkları sorunları ve giderme yöntemlerini, genel ihtiyaç algılarını, teknoloji eğitimi ihtiyaç algıları ve teknoloji eğitimine yönelik önerilerini belirlemek ve ayrıntılı bilgi toplamak amacıyla nitel veri toplama yöntemlerinden görüşme kullanılmıştır.
- İkinci aşamada: Sağlık yöneticilerinin teknoloji kabul ve kullanım niyetlerini etkileyen değişkenleri belirlemek amacıyla anket uygulanmıştır.
- Üçüncü aşamada: Birinci ve ikinci aşamada elde edilen veriler doğrultusunda sağlık yönetimi eğitimi alan lisans öğrencilerinin teknoloji kabul ve kullanım durumları, teknolojik yeterlikleri, teknoloji eğitiminin yeterliğine ilişkin görüşleri ve teknoloji eğitimine yönelik önerilerini belirlemek ve ayrıntılı bilgi toplamak amacıyla nitel veri toplama yöntemlerinden odak grup görüşmesi uygulanmıştır.
- Dördüncü aşamada: İlk üç aşamada elde edilen veriler doğrultusunda sağlık yönetimi öğrencilerinin teknoloji kabul ve kullanım niyetlerini etkileyen farklı değişkenler de modele eklenerek öğrencilere anket uygulanmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırma 4 temel aşamadan oluşmaktadır. Araştırmanın ilk iki aşamasının evrenini Ankara'da kamu, üniversite ve özel hastanelerde görev yapan hastane yöneticileri oluşturmaktadır. Bu yöneticiler başhekim, başhekim yardımcısı, idari hizmetler müdürü, sağlık hizmetleri müdürü ve müdür yardımcılarından oluşmaktadır. Üçüncü ve dördüncü aşamasında ise Ankara'da sağlık yönetimi lisans eğitimi alan öğrenciler araştırmanın evreni olarak kabul edilmiştir.

Araştırmanın *ilk aşamasını* oluşturan ve sağlık kurumları yöneticilerinin teknoloji kabul ve kullanımı, teknoloji yeterlikleri, teknoloji ile ilgili yaşadığı sorunlar, çözüm yöntemleri, teknolojik gelişmeleri takip etme durumları, teknoloji konusundaki eğitim ihtiyaçları, bu

alanda çalışacak potansiyel yöneticiler için eğitim önerilerini belirlemeye yönelik nitel veriler elde etmek amacıyla görüşme tekniği uygulanmıştır. Nitel araştırmalar, örneklemeye farklı yaklaşmaktadır. Nicel araştırmalarda örneklemin tesadüfiliği, nitelik ve nicelik bakımından temsil gücü ön koşuldur. Nitel araştırmalarda nicelik temsiline bakılmaz. Nitel araştırmalarda örneklemin amacı, bir olguyu netleştirebilecek ve derinleştirebilecek olan belirli olgu ya da olayı elde etmektir. Amaçlı örnekleme nitel araştırmalarda tercih edilen bir örnekleme türüdür. Tercih nedeni, zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasına olanak vermesidir (Yıldırım ve Şimşek, 2005, s. 107 Aktaran, İslamoğlu ve Alnıaçık, 2014, s.212).

Ankara'da 2015 yılı Ocak ayı itibariyle 42 kamu, 34 özel, 10 üniversite hastanesi bulunmaktadır. Görüşme örneklemi için basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile kamu, özel ve üniversite hastanelerinin her birinden 5 hastane seçilmiş ve seçilen hastanelerin yöneticilerinden randevu talep edilmiştir. Randevu talep edilen yönetici sayısı 35'tir. Yöneticilerden 13'ü randevu talebini zamanı olmadığını belirterek kabul etmemiştir. 22 yönetici ise randevu talebine olumlu cevap vermiştir. Görüşme 22 yönetici ile yapılmıştır. Görüşme süresi 75 dakika ile 15 dakika arasında değişmiştir. Bazı yöneticiler ses kaydı yaptırmak istemediğinden ve ses kaydı ile yapılan görüşmenin daha uzun süreceğinden dolayı görüşmeyi dikte ettirmeyi ve kısa cevaplar vermeyi tercih etmişlerdir.

Araştırmanın *ikinci aşaması* olan ve Ankara'da kamu, özel ve üniversite hastanelerinde görev yapan yöneticilerin teknoloji kabul ve kullanım niyetlerini belirlemek amacıyla uygulanacak anketin evrenini belirlemek amacıyla Ankara İl Sağlık Müdürlüğünün veri tabanında yer alan kayıtlara başvurulmuştur. Ankara İl Sağlık Müdürlüğünden alınan verilere göre Ankara'da kamu hastanesinde görev yapan yönetici sayısı 382'dir. Özel hastanede görev yapan ve kayıtlı yönetici sayısı 67 olarak belirtilmiştir. Ancak bu sayı sadece başhekim ve başhekim yardımcılarını kapsamaktadır. Oysa ki hastanede görev yapan müdür ve müdür yardımcıları da bulunmaktadır. Ankara İl Sağlık Müdürlüğü verilerine göre Ankara'da 34 özel hastane bulunmaktadır. Bu hastanelerdeki yönetici sayısı hastanelerden alınan veriler doğrultusunda 228 olarak belirlenmiştir. Ankara'da hizmet veren üniversite hastanelerinin sayısı 10'dur. Bu hastanelerde görev yapan yönetici sayısı ise hastanelerden elde edilen verilere göre 123'tür. Araştırmanın evrenini 733 sağlık yöneticisi oluşturmaktadır.

Genel olarak araştırmalarda örneklem sayısının belirlenmesinde dikkat edilmesi gereken temel unsur, örneklemin, evrenin özeliklerini yansıtacak nitelikte olmasıdır. Örneklem büyüklüğü; kullanılacak örnekleme yöntemi, evren büyüklüğü, araştırma değişkenleri açısından evrenin yapısının homojen ya da heterojen bir özellik göstermesi vb. gibi birçok faktör dikkate alınarak hesaplanmalıdır. Ayrıca, örnekleme seçilecek birimlerin rasgele belirlenmesi araştırmanın yansızlığı açısından öneme sahiptir.

Bu araştırmada, örneklem seçimi için evrendeki birimlerin tümünün örnekleme seçilme şanslarının eşit olduğu bir olasılıklı örnekleme yönteminin kullanılması ve örneklemin evreni temsil edecek biçimde oluşturulması amaçlanmıştır. Örneklem sayısının belirlenmesinde,

$$n = \frac{N Z_{\alpha}^{2} p q}{d^{2} (N-1) + Z_{\alpha}^{2} p q}$$

formülü kullanılmıştır (Baş, 2003, s. 43).

N : Evrende yer alan birey sayısı

n : Örnekleme alınacak birey sayısı

p : İncelenen olayın görülüş sıklığı (gerçekleşme olasılığı)

q : İncelenen olayın görülmeme sıklığı (gerçekleşmeme olasılığı)

Z_{α} : α anlamlılık düzeyinde, standart normal dağılım tablo değeri

d : Olayın görülüş sıklığına göre kabul edilen $\pm$ örnekleme hatası

Evrende yer alan birey sayısı (N) 733, %95 güven düzeyi için standart normal dağılım tablo değeri 1,96 ve d = 0.05 örnekleme hatası için örneklem sayısına ilişkin alt sınır 253 olarak belirlenmiştir.

Bu çalışmada, kitledeki alt grupların örneklemde temsil edilmelerinin garanti altına alındığı bir örnekleme yönteminin kullanımı uygun görülmüştür. Bunun için evren, hastane türüne göre tabakalara ayrılmıştır. Bu yöntemde kitle benzer alt kitlelere – tabakalara ayrıldığından tabakalara ait varyansların daha küçük olmasına, dolayısıyla daha küçük örneklemlerle daha temsili istatistiklere ulaşılabilir.

Örneklem büyüklüğünün belirlenmesinin ardından, örneklem sayısının tabakalara dağıtımında tabaka büyüklüğü ile orantılı dağıtım tercih edilmiştir. Buna göre, örneklem dağılımı Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1

Sağlık Yöneticilerine Yönelik Örneklem Dağılımı

Kurum	Yönetici sayısı (N_i)	Tabaka Ağırlığı	Kabul Edilebilir Örneklem Sayısı	Gerçekleşen Örneklem Sayısı
Kamu Hastanesi	382	0,521	132	150
Özel Hastane	228	0,311	78	88
Üniversite Hastanesi	123	0,168	43	65
Toplam	733		253	303

Araştırmanın *üçüncü aşaması* olan Ankara'da sağlık yönetimi eğitimi alan lisans öğrencilerinin teknolojik yeterliği, aldıkları teknoloji eğitiminin yeterliği, eğitimin başarı veya başarısızlığının nedenleri, eğitime yönelik önerileri, teknoloji kabul ve kullanım durumları, teknolojik gelişmeleri takip etme ve uygulama durumlarını belirlemeye yönelik verileri elde etmek amacıyla odak grup görüşmeleri yapılmıştır.

Odak grup görüşmeleri nitel araştırmalarda sıklıkla kullanılan veri toplama tekniği olup, küçük gruplar için tasarlanmış bir görüşme şeklidir. Odak grup görüşmelerinin amacı, belli bir konuyu, mal-hizmet, fikir vb. hakkında insanların ne hissettiklerini anlamak, onların bakış açıları, yaşantıları, deneyimleri, eğilimleri, fikirleri, duyguları, tutum ve alışkanlıkları hakkında niteliksel bilgi edinmektir (Krueger ve Casey'den aktaran aktaran Ermeç-Sertoğlu, 2014, s. 110).

Odak gruba seçilen kişilerin tartışılacak konuyla bağlantılı olacak şekilde ortak noktaları vardır. İdeal katılımcı sayısının ne olması gerektiği konusunda farklı görüşler vardır: 6-9 kişi (Pramualratana, Havanon ve Knodel'dan aktaran Ermeç-Sertoğlu, 2014, s.110), 6-12 kişi (Lengua vd.'den aktaran Ermeç-Sertoğlu, 2014, s. 110). Herkesin fikrini yeterince açıklamasına imkan vermeyecek kadar fazla sayıda katılımcıdan kaçınılması gerektiği, bu nedenle 12 kişiden fazla katılımcı ile gerçekleştirilen odak grup görüşmelerinin sağlıklı sonuçlar vermeyebileceği belirtilmektedir (Gegez'den aktaran Ermeç-Sertoğlu, 2014, s. 110).

Odak grup görüşmesi Ankara'da Sağlık Yönetimi eğitimi veren üniversitelerin öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. 6 odak grup ile toplam 53 öğrenci ile görüşme yapılarak veriler elde edilmiştir.

Araştırmanın *son aşaması* olan, Ankara'da Sağlık Yönetimi eğitimi alan lisans öğrencilerinin, ilk üç aşamada elde edilen verilerin de araştırmaya dahil edilmesiyle, teknoloji kabul ve kullanım durumlarını belirlemek amacıyla anket uygulanmıştır.

Araştırma 2014-2015 eğitim ve öğretim yılında Ankara'da Sağlık Yönetimi eğitimi veren devlet ve özel üniversitelerindeki öğrencileri kapsamaktadır. Ankara'da Sağlık Yönetimi eğitimi veren dört üniversite bulunmaktadır. Bu üniversitelerden üçü devlet biri ise özel üniversitedir. Ankara'da Sağlık Yönetimi eğitimi veren üniversiteler:

1. Ankara Üniversitesi
2. Başkent Üniversitesi
3. Gazi Üniversitesi
4. Hacettepe Üniversitesi

Tablo 2

Ankara'da Sağlık Yönetimi Eğitimi Gören Lisans Öğrenci Sayıları

Üniversite	1. Sınıf	2. Sınıf	3. Sınıf	4. Sınıf	Toplam
Ankara	72	72	-	60	204
Başkent	18	23	30	30	101
Gazi	103	52	-	-	155
Hacettepe	82	82	80	70	314
Toplam	275	229	110	160	774

Tablo 2 incelendiğinde Ankara Üniversite'sinin üçüncü sınıfında öğrenci bulunmadığı görülmektedir. Bunun nedeni ise 2012-2013 eğitim öğretim yılında mecburi hazırlık sınıfının programa dahil edilmesi ve o sene üniversite sınavını kazanan öğrencilerin birinci sınıf yerine hazırlık sınıfına başlatılmış olmasıdır. Üçüncü sınıfta sadece o sene Af'tan dönen öğrenciler bulunmaktadır. Yine tabloda Gazi Üniversitesinin üçüncü ve dördüncü sınıfında öğrencinin bulunmadığı görülmektedir. Bunun nedeni de Gazi Üniversitesinin 2013 yılı itibariyle Sağlık Kurumları İşletmeciliği Lisans programını açmış ve 2013-2014 eğitim ve öğretim döneminden itibaren öğrenci almaya başlamış olmasıdır. Evrendeki öğrenci sayısı 774'tür.

Araştırmada örneklem seçme yöntemine gidilmemiş olup evrendeki tüm öğrencilere ulaşılmaya çalışılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin üniversite ve sınıflara göre dağılımı Tablo 3'te verilmiştir:

Tablo 3

Öğrenci Örneklem Sayısı ,Üniversite ve Sınıflara Göre Dağılımı

Üniversite	Birinci Sınıf		İkinci Sınıf		Üçüncü Sınıf		Dördüncü sınıf		Toplam
	n	%	n	%	n	%	n	%	n
Ankara	56	31,1	62	34,4	3	1,7	59	32,8	180
Başkent	12	21,1	11	19,3	18	31,6	16	28,1	57
Gazi	98	67,6	47	32,4	-	-	-	-	145
Hacettepe	51	23,3	73	33,3	69	31,5	26	11,9	219
Toplam	217	36,1	193	32,1	90	15,0	101	16,8	601

Araştırmanın örneklemini 601 öğrenci oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Daha önceki bölümlerde belirtildiği üzere bu çalışma nitel ve nicel verilerin toplaması ve analizini içeren keşfedici araştırma modeli temel alınmış ve dört aşamadan oluşturulmuştur.

Araştırmanın *ilk aşamasını* oluşturan ve sağlık kurumları yöneticilerinin teknoloji kabul ve kullanım durumları, teknoloji yeterlikleri, teknoloji ile ilgili yaşadığı sorunlar, çözüm yöntemleri, teknolojik gelişmeleri takip etme durumları, teknoloji konusundaki eğitim ihtiyaçları, bu alanda çalışacak potansiyel yöneticiler için eğitim önerilerini belirlemeye yönelik verileri elde etmek amacıyla literatürde var olan teknoloji kabul ve kullanım ölçeklerinde yer alan değişkenler ile yukarıda belirtilen durumları da içerecek şekilde araştırmacı tarafından oluşturulan görüşme formu oluşturulmuştur. Görüşme formunda teknoloji kabul ve kullanım niyetine yönelik literatürde yer alan değişkenlere ilişkin sorulara yer verilmiştir. Bu değişkenler teknoloji bilgi ve becerisi, öz-yeterlik, işe uygunluk, tutum, kaygı, teknolojik hazıroluş değişkenleri (iyimserlik, yenilikçilik,

rahatsızlık, güvensizlik), algılanan yarar, algılanan kullanım kolaylığı, sosyal etki, kolaylaştırıcı durumlar, teknoloji liderliği olmak üzere literatürde teknoloji kabul ve kullanım niyetini yordayan değişkenler olarak fazlaca araştırılan değişkenler olup, bu değişkenlere ilişkin ayrıntılı bilgi elde etmek ve yöneticilerin varsa teknoloji konusunda yaşadıkları sorunlar ile algılanan eğitim ihtiyacını ortaya koymak amaçlanmıştır. İlk hazırlanan görüşme formunda 44 soruya yer verilmiş ve Sağlık Bilişimi, Eğitim Teknolojisi ile Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi alanında hem görev yapan hem de akademik çalışmalar yapan 5 uzmanın görüşüne sunulmuştur.

Uzmanların soruları değerlendirmeleri için araştırmanın amacı ve evreni gibi bilgilerin yer aldığı özet bilgi sunulmuştur. Özet bilgiye görüşmede kullanılacak soruların yer aldığı bir form da iliştirilmiştir. Bu formda görüşme soruları ve uzmanların görüşme sorularının her birinin uygunluk derecesini belirlemeleri için 3'lü likert tipi ölçme aracıda bulunmaktadır (*1-Hiç uygun değil, 2- Orta derecede uygun, 3- Tamamen uygun*). "*Hiç uygun değil*" işaretlenmesi halinde maddenin görüşme formundan tamamen çıkarılacağı, "*Orta derecede uygun*" işaretlenmesi halinde "*Açıklama*" kısmında bu maddede öngörülen düzeltmelerin belirtilebileceğine dair bilgiler de sunulmuştur.

Alan uzmanlarının değerlendirmeleri sonucunda tekrar niteliğinde olan ve amaca hizmet etmeyen sorular görüşme form taslağından çıkarılarak soru sayısı 28'e düşürülmüştür. Soruların araştırmanın amacına ve yöntemine uygunluğunu değerlendirmesi için nitel araştırma uzmanı ile görüşülmüştür. Nitel araştırma uzmanının görüşleri doğrultusunda görüşme formuna nihai şekli verilmiştir. (EK-2).

Yöneticiler için hazırlanan görüşme formunda elde edilmek istenen veriler şu şekildedir:

- Teknolojinin yöneticiler için ne anlama geldiği,
- Sahip oldukları teknolojik ürünler,
- Teknoloji kullanım süreleri,
- Kurumlarının teknolojik olanakları,
- Yöneticilikte teknolojinin yeri ve önemi,
- Teknik bilgi durumu,
- Yardım almaksızın kullanabildikleri programlar,
- Teknoloji konusunda yardım aldıkları alanlar,
- Teknoloji konusunda yaşadıkları sorunlar ve çözüm yolları,

- Teknolojiye yönelik tutumları,
- Teknolojik hazıroluş durumları,
- Teknolojinin algılanan kullanım kolaylığı,
- Teknolojinin algılanan faydası,
- Teknoloji kabul ve kullanımı konusunda diğer insanların yönetici üzerindeki etkisi,
- Kurumun teknolojik ihtiyaç belirleme süreci ve bu süreçte yönetici olarak rolü,
- Kurumdaki personelin teknoloji konusunda mesleki gelişime yönelik uygulamalar ve bu süreçte yöneticinin rolü,
- Sağlık yönetimi alanından mezun olacak öğrencilerin üniversiteden ne tür yeterliliklere sahip olarak mezun olmaları gerektiğine dair yöneticilerin görüşleri,
- Yönetici olarak teknolojik eğitim ihtiyaç algısı,
- Daha önce teknoloji konusunda eğitim alıp almama durumları ve aldıkların eğitimin yeterliliğine dair görüşleri,
- Şuan imkan olsa yönetici olarak almak istediği eğitim,
- Yöneticinin kuruma personel alımında göz önünde bulundurduğu kriterler,
- Yönetici olarak kendisini teknoloji öncüsü, lideri olarak görüp görmemesi ve nedenleri,

Görüşme soruları hazırlanırken önce esas konu ile ilgili bir soru sorulmuş, bu soruya alınan yanıta göre daha ayrıntılı bilgi edinmek için ikinci soru ve gerekli durumlarda üçüncü bir soru sorularak altında yatan sebepler öğrenilmeye çalışılmıştır.

Görüşmelerin ses kaydı alınmaya çalışılmıştır. Ancak bazı yöneticiler ses kaydı istemediğinden görüşme dikte edilmiştir.

Araştırmanın *ikinci ve dördüncü aşamasında* hem yöneticilere hem de öğrencilere anket uygulanmıştır. Sosyal bilimler alanında tarama araştırmalarında yaygın olarak kullanılan anket tekniği çeşitli türlerde hazırlanmış maddeler yardımıyla var olan durumun betimlenmesi amacıyla kullanılmaktadır. Anket tekniği hazırlama kolaylığı, ekonomikliği, kısa zamanda ve büyük örneklemlere uygulanabilirliği açısından tarama araştırmalarında tercih edilen veri toplama araçlarından biridir (İslamoğlu & Alnıaçık, 2014, s.131-134). Bu nedenle araştırmanın amacına uygun birincil verileri toplamak için nicel araştırma yöntemlerinden anket tekniği uygulanmıştır.

İkinci aşamada yer alan sağlık yöneticilerine uygulanan anket Koca ve Koçak-Usluel (2007) tarafından öğretmenlerin Bilgi ve İletişim Teknolojilerini kabul ve kullanım niyetlerini belirlemek üzere geliştirilmiştir. Koca ve Koçak-Usluel ölçeği geliştirirken Venkatesh vd. (2003) tarafından geliştirilen ve kullanıcıların teknolojiyi benimsemesini %70 oranında açıklayan Teknoloji Kabul ve Kullanımı Birleştirilmiş Modeli'ndeki performans beklentisi, çaba beklentisi, sosyal etkiler, kolaylaştırıcı durumlar, gönüllük, niyet faktörlerinden yararlanmıştır. Bu faktörlere ek olarak literatür taraması sonucu kaygı, özyeterlik faktörleri de modele dahil edilerek 38 maddelik bir taslak oluşturulmuştur. Taslak Türkiye'nin altı ilinde görev yapan 427 öğretmene uygulanmıştır. 427 öğretmenden alınan yanıtlara göre faktör analizi yapılmıştır. Yapılan faktör analizi sonucunda aynı yapıyı ölçmeyen ve düşük yük değerine sahip maddeler ayıklanmıştır. Faktör analizi sonucu 34 madde üzerinden tekrar faktör analizi yapılmıştır. Ölçeğin yapı geçerliğini incelemek amacıyla döndürülmüş temel bileşenler analizi kullanılmıştır. Temel Bileşenler analizi sonuçlarına göre 34 maddenin öz değeri (eigenvalue) birden büyük olan sekiz faktör altında toplandığı görülmüştür. Sekiz faktör test puanlarının %73,73'ünü açıklamaktadır. Bilgi ve İletişim Teknolojilerini kabul ve kullanımına ait maddelerin 8 boyutta toplandığı görülmüştür.

Bunlar:

- Niyet
- Algılanan yarar
- Algılanan kullanım kolaylığı
- Kaygı
- Sosyal etki
- Özyeterlik
- Kolaylaştırıcı durumlar
- Gönüllülük

olarak adlandırılmıştır. Geliştirilen ölçeğin Cronbach's Alpha ile hesaplanan güvenirlik katsayısı .91 olarak hesaplanmıştır.

Yöneticilere Koca ve Koçak-Usluel (2007) tarafından geliştirilen "Öğretmenlerin Bilgi ve İletişim Teknolojilerini Kabul ve Kullanım Niyetleri" anketi uygulanmıştır. Öğretmenlere yönelik hazırlanan anketin bulguları yorumlanırken, bulguların çalışılan alana ve kültüre

göre yordayıcı değişkenlerde ve bunların sıralamalarında farklılıklar olabileceği vurgulanmıştır. Bu bakımdan anketin sağlık alanında teknoloji kullanan yöneticilere uygulanması yordayıcı değişkenler ve sıralamalarındaki farklılığı ortaya koymak açısından uygun görülmektedir. Anketin ilk bölümünde yöneticilerin teknoloji kabul ve kullanım niyetlerini belirlemeye yönelik ifadelerin yer aldığı *Kesinlikle Katılmıyorum'dan (1), Kesinlikle Katılıyorum'a (5)* kadar uzanan, likert tipi bir ölçme aracı kullanılmıştır. Anketin ikinci bölümünde ise yöneticilerin demografik özellikleri ile Bilgi ve İletişim Teknolojileri kullanma durumlarını ortaya koyacak sorular yer almaktadır (EK-3).

Ölçeğin yapı geçerliğini Koca ve Koçak Usluel (2007) tarafından test edilerek ve 34 maddenin 8 faktör altında toplandığı sonucuna varılmıştır. Yapı geçerliği test edilen ölçeğin güvenirlik katsayıları Tablo 4'te verilmektedir.

Tablo 4

Sağlık Yöneticilerine Uygulanan Ölçeğin Cronbach's Alpha Katsayısı

Boyut	Cronbach's Alpha	Orijinal Ölçek Cronbach's Alpha	Madde Sayısı
Algılanan yarar	0,92	0,95	5
Algılanan kullanım kolaylığı	0,93	0,91	6
Sosyal etki	0,74	0,82	5
Gönüllülük	0,71	0,39	2
Kolaylaştırıcı durumlar	0,65	0,68	3
Kaygı	0,86	0,87	4
Özyeterlik	0,74	0,87	3
Niyet	0,90	0,94	6
Genel	0,85	0,91	34

Güvenilirlik analizi sonucu Cronbach's Alpha katsayısı 0.81 ve üzerinde ise ölçeğin güvenilirliğinin yüksek, 0,80 ve 0,61 arasında ise kabul edilebilir, 0,60 ve 0,41 arasında ise düşük, 0,40 ve 0,00 arasında ise ölçeğin güvenilir olmadığı belirtilmektedir (İslamoğlu ve Alnıaçık, 2014, s. 283). Anketin 8 boyutu bulunmaktadır. Bu boyutlar algılanan yarar, kullanım kolaylığı, sosyal etki, gönüllülük, kolaylaştırıcı durumlar, kaygı, özyeterlik ve niyettir. Anketin 8 boyuta ait genel güvenilirlik katsayısı 0,85'tir.

Araştırmanın *üçüncü aşaması* için, sağlık yöneticileri ile yapılan görüşme sonucu elde edilen veriler, teknoloji kabul ve kullanım literatürü de göz önünde bulundurularak,

Ankara'da sağlık yönetimi eğitimi alan lisans öğrencilerinin teknolojik yeterliği, aldıkları teknoloji eğitiminin yeterliği, eğitimin başarı veya başarısızlığının nedenleri, eğitime yönelik önerileri, teknoloji kabul ve kullanım durumları, teknolojik gelişmeleri takip etme ve uygulama durumlarını belirlemeye yönelik soruların yer aldığı odak grup görüşme formu yine araştırmacı tarafından hazırlanmış ve soruların amaca hizmet edip etmediği, ifadelerin açıklığı, dil bilgisi kurallarına uygunluğu konusunda 4 uzmanın görüşüne sunulmuş ve 8 soruyu içeren odak grup görüşme formu oluşturulmuştur. Odak grup görüşme formu 6 grupta toplam 53 öğrenciye uygulanmıştır (EK-4).

Araştırmanın *dördüncü ve son aşaması* olan sağlık yönetimi eğitimi alan lisans öğrencilerinin teknoloji kabul ve kullanım niyetlerini belirlemek amacıyla Koca ve Koçak Usluel (2007) tarafından geliştirilen yukarıda sözü edilen ölçek kullanılmıştır. Ancak ölçekte yer alan ifadeler ölçeği geliştiren yazarlardan Koçak Usluel'in bilgisi, onayı dahilinde öğrencilerin derslerinde ve üniversite ortamında Bilgi ve İletişim Teknolojilerini kullanmaları olarak revize edilmiştir. Ayrıca ilk üç aşamada yer alan veriler doğrultusunda özellikle odak grup görüşmesi sonucu öğrencilerin teknoloji kabul ve kullanımlarına etki ettiği analiz edilen, verilen eğitimin yeterliği, teknoloji kullanımının öneminin farkındalığı gibi faktörlere de ölçekte yer verilmiştir.

Anketin ilk bölümünde öğrencilerin teknoloji kabul ve kullanım niyetlerini belirlemeye yönelik ifadelerin yer aldığı *Kesinlikle Katılmıyorum'dan (1), Kesinlikle Katılıyorum'a (5)* kadar uzanan, likert tipi bir ölçme aracı kullanılmıştır. Anketin ikinci bölümünde ise öğrencilerin demografik özellikleri ile Bilgi ve İletişim Teknolojileri eğitimi alma, eğitimi yeterli bulma, Bilgi ve İletişim Teknolojileri kullanımının öneminin farkındalığı, Bilgi ve İletişim Teknolojileri kullanma durumlarına ait verileri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından oluşturulan sorulara yer verilmiştir (EK-5).

Ölçeğin yapı geçerliğini Koca ve Koçak-Usluel (2007) tarafından test edilerek ve 34 maddenin 8 faktör altında toplandığı sonucuna varılmıştır. Yapı geçerliği test edilen ve öğrencilere uygulanan ölçeğin güvenirlik katsayıları Tablo 5'te verilmektedir.

Tablo 5

Öğrencilere Uygulanan Ölçeğin Cronbach Alfa Katsayısı

Boyut	Cronbach Alfa	Orijinal Ölçek Cronbach Alfa	Madde Sayısı
Algılanan yarar	0,91	0,95	5
Algılanan kullanım kolaylığı	0,88	0,91	6
Sosyal etki	0,75	0,82	5
Gönüllülük	0,59	0,39	2
Kolaylaştırıcı durumlar	0,53	0,68	3
Kaygı	0,88	0,87	4
Özyeterlik	0,77	0,87	3
Niyet	0,90	0,94	6
Genel	0,90	0,91	34

Güvenilirlik analizi sonucu cronbach alfa katsayısı 0.81 ve üzerinde ise ölçeğin güvenilirliğinin yüksek, 0,80 ve 0,61 arasında ise kabul edilebilir, 0,60 ve 0,41 arasında ise düşük, 0,40 ve 0,00 arasında ise ölçeğin güvenilir olmadığı belirtilmektedir (İslamoğlu ve Alnıaçık, 2014, s. 283). Anketin 8 boyuta ait genel güvenilirlik katsayısı 0,90'dır.

Sağlık yöneticilerine ve sağlık yönetimi eğitimi alan lisans öğrencilerine uygulanan anketin güvenirlik katsayıları orijinal ölçeğin cronbach alfa güvenirlik katsayıları ile benzerlik göstermektedir.

Veri Toplama Aracının Uygulanması

Araştırmanın *ilk aşamasını* oluşturan ve sağlık kurumları yöneticilerinin teknoloji kabul ve kullanım durumlarının, teknoloji yeterlikleri, teknoloji ile ilgili yaşadığı sorunlar, çözüm yöntemleri, teknolojik gelişmeleri takip etme durumları, teknoloji konusundaki eğitim ihtiyaçları, bu alanda çalışacak potansiyel yöneticiler için eğitim önerilerini belirlemeye yönelik verileri elde etmek amacıyla 28 sorudan oluşan görüşme formu uygulanmıştır. Görüşme 22 yöneticinin her biri ile ayrı ayrı araştırmacı tarafından yüz yüze yapılmıştır. Görüşme ses kayıt cihazları ile kaydedilmiş, ses kaydı yaptırmak istemeyen yönetici görüşmeleri ise not alınmıştır.

Araştırmanın *ikinci aşaması* olan ve Ankara'da kamu, özel ve üniversite hastanelerinde görev yapan yöneticilerin teknoloji kabul ve kullanım niyetlerini belirlemek amacıyla uygulanacak ölçek için öncelikle Gazi Üniversitesi Etik Komisyonu'ndan "Etik Komisyon

İlkelere Uygunluk" yazısı alınmış (EK-6). Daha sonra Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumu Ankara 1. ve 2. Bölge Kamu Hastaneleri Birliği Genel Sekreterliğine kendilerine bağlı bulunun kamu hastanelerinde araştırma yapmak üzere Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünden alınan üst yazı (EK-7) ve Etik Komisyon Raporu (EK-6) ile başvurulmuştur. Genel Sekreterlikler kendilerine bağlı bulunan sağlık kuruluşlarına üst yazı ile araştırma talebini bildirmiş ve her birinin talebe cevabı beklenmiştir. 42 kamu sağlık kuruluşuna, üst yazı ile bildirilen araştırma talebine 24'ü olumlu cevap vermiştir (EK-8). Cevap alınamayan diğer kamu sağlık kuruluşları, yazışmaların yapıldığı dönemde 3. Bölge Kamu Hastaneleri Birliği Genel Sekreterliğinin kurulması ile bağlı bulunduğu genel sekreterliğin değişmesi sebebiyle olumlu veya olumsuz herhangi bir geribildirimde bulunmamıştır. Yazışmalar sonucu gerekli izinlerin alınması ile birlikte kamu, özel ve üniversite hastanelerinin yöneticilerinin bir kısmına araştırma izin yazısının iliştirildiği e-posta aracılığı ile online anket uygulanmış, büyük bir kısmına ise anket elden ulaştırılmış veya referans kişilere anketler bırakılarak yöneticilere uygulandıktan sonra araştırmacı tarafından toplanmış ve bu yolla araştırmaya katılmaları sağlanmıştır. Sağlık kurumları yöneticilerinin teknoloji kabul ve kullanım niyetlerini belirlemeye yönelik anketler değerlendirilmiş olup, analize uygun olan anket sayısı 303 olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın *üçüncü aşaması* için, sağlık yöneticileri ile yapılan görüşme sonucu elde edilen veriler, teknoloji kabul ve kullanım literatürü de göz önünde bulundurularak, Ankara'da sağlık yönetimi eğitimi alan lisans öğrencilerinin teknolojik yeterliği, aldıkları teknoloji eğitiminin yeterliği, eğitimin başarı veya başarısızlığının nedenleri, eğitime yönelik önerileri, teknoloji kabul ve kullanım durumları, teknolojik gelişmeleri takip etme ve uygulama durumlarını belirlemeye yönelik 8 sorunun yer aldığı görüşme formu araştırmacı tarafından düzenlenerek 6 grupta toplam 53 öğrenci ile odak grup görüşmesi yapılmıştır.

Araştırmanın *dördüncü ve son aşaması* olan sağlık yönetimi eğitimi alan öğrencilerin teknoloji kabul ve kullanım niyetlerini belirlemek amacıyla oluşturulan anket uygulama aşamasında her bir üniversiteye tek tek gidilmiş ve öğrencilerin anketi doldurmaları sağlanmıştır. Araştırmacı tarafından anketler öğrencilere dağıtılarak yanıtlama süresi verilmiş ve yine araştırmacı tarafından toplanmıştır. Başkent ve Hacettepe Üniversiteleri için bazı anketler bire bir araştırmacı tarafından dağıtılıp toplanmış, bazıları ise Bölüm Başkan ve Başkan Yardımcılarına bırakılmış, öğrencilere uygulandıktan sonra teslim

alınmıştır. Dağıtılan anketler incelenmiş ve 9 anketin 6'sında bazı sorular atlandığından, 3 ankette de soruların hepsine aynı cevap verildiğinden değerlendirmeye alınmamıştır. Değerlendirilme niteliği bulunmayan anketler çıkarıldıktan sonra araştırmaya katılan öğrenci sayısı 601 olarak belirlenmiştir.

Verilerin Analizi

Görüşme ve odak grup görüşmelerinin analizi sürecinde öncelikle ses kaydına dayanarak tüm görüşmeler metinleştirilmiştir. Metinleştirme sırasında kayıtlar tekrar tekrar dinlenerek eksiksiz bir şekilde süreç tamamlanmaya çalışılmıştır.

Yöneticilerle yapılan görüşme sonrası metinleştirilen görüşmeler önce her bir katılımcı için görüşmede yer alan 28 sorunun yanıtının yer aldığı katılımcı formları düzenlenmiştir (EK-9). Katılımcıların adı-soyadı gibi herhangi bir kişisel bilginin yer almadığı formlarda katılımcılar birbirinden kodlarla ayrılmıştır (K1= 1 nolu katılımcı gibi). Katılımcıların sorulara verdikleri yanıtlar aynı form üzerinde "kısa özet/anahtar noktalar" başlığı altında bir sütun açılarak, yanıtların kısa, özet, anahtar kelimelerine yer verilmiştir. Her bir katılımcı için düzenlenen bu formlar daha sonra her bir soru için 22 katılımcının vermiş olduğu cevapların yer aldığı soru bazında katılımcı yanıtları formuna dönüştürülmüştür. Kısa özet/anahtar noktalar sütununda yer alan veriler belli başlıklar altında toplanarak ve benzer yanıtı veren katılımcıların işaretlendiği ayrı bir form düzenlenmiştir (EK-10). Bu formda aynı cevabı veren yönetici sayılarına göre bir analiz yapılarak toplam 22 yöneticinin 28 soruya vermiş oldukları cevapların analiziyle elde edilen verilerin tamamı özet bir şekilde sunularak, yöneticilerin teknoloji durumu ortaya konmaya çalışılmıştır. Bulgular ve Yorum başlığı altındaki verilerin kişi sayısı ve yüzde olarak ifade edilmesinde EK-10 olarak sunulan formdaki verilerden faydalanılmıştır.

Öğrencilerle yapılan odak görüşmelerinin analizi de yönetici görüşme analiz sürecindeki aşamaları içermektedir. Öğrenci odak grup görüşmelerinin analizinde yer alan kişi sayısı ve yüzde olarak ifade edilen veriler için EK-11 olarak sunulan formdaki verilerden faydalanılmıştır.

Yönetici ve öğrencilere ayrı ayrı uygulanan "Bilgi ve İletişim Teknolojileri Kabul ve Kullanım Niyeti" ölçeğinden elde edilen nicel verilerin analizi Statistical Package for

Social Sciences (SPSS) paket programı ile gerçekleştirilmiştir, analizlerin anlamlılık düzeyi 0.05'tir.

Yöneticilere ve öğrencilere uygulanan ölçeklerin normal dağılım değerleri Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6

Yöneticilere ve Öğrencilere Uygulanan Ölçeğin Normal Dağılıma Uygunluğu

	Kolmogorov-Smirnov	
	n	p
Yönetici ölçeği	303	0,20
Öğrenci ölçeği	601	0,07

Uygulanan ölçeklerin normal dağılım gösterip göstermediği Kolmogorov-Smirnov testi ile analiz edilmiştir. Ölçeğin normal dağılım gösterdiği belirlenmiş ve verilerin analizinde parametrik testler uygulanmıştır.

Yönetici ve öğrenci anketleri ayrı ayrı analiz edilmiştir.Yöneticilere ve öğrencilere uygulanan anketin tüm verilerine yönelik frekans dağılımlarını belirlemeye yönelik analizler yapılmıştır. Yöneticilerin ve öğrencilerin teknoloji kabul ve kullanım niyetlerinin demografik özelliklerine göre farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve ilişkisiz (bağımsız) örneklemler için t-testi kullanılmıştır. ANOVA testinde farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını ortaya koymak amacıyla çoklu karşılaştırma (post-hoc) testlerinden yararlanılmıştır. Bu doğrultuda, eşit varyanslı bağımsız grup ortalamalarını birbirleriyle karşılaştırmak amacıyla LSD ve Scheffe testi kullanılmıştır.

Yöneticilerin ve öğrencilerin teknoloji kabul ve kullanım niyeti değişkenleri arasında anlamlı ilişkinin olup olmadığını tespit etmek amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır.

Yöneticilerin ve öğrencilerin teknoloji kabul ve kullanım niyetine etki eden boyutların niyeti yordama durumunu incelemek amacıyla regresyon analizi yapılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, araştırmada elde edilen verilerin istatistiksel çözümlemelerine ve bunlara ilişkin yorumlara yer verilmiştir.

Yöneticilerle Yapılan Görüşmelere İlişkin Bulgular

Araştırmanın ilk aşaması olan Ankara'da kamu, özel ve üniversite hastanelerinde görev yapan 22 sağlık yöneticisi ile yapılan görüşmelere ait bulgular bu bölümde incelenmektedir.

Ses kaydının metinleştirilmesi sürecinde katılımcıların ad ve soyaları belirtilmemiş olup her bir katılımcıya kod numarası verilmiştir. Katılımcılara ilişkin kodlama şu şekildedir:

Tablo 7

Yönetici Görüşmesine İlişkin Katılımcı Kodları

Katılımcı	Cinsiyet	Yaş	Eğitim Durumu	Çalıştığı Kurum
K1	Erkek	52	Lisans	Üniversite Hastanesi
K2	Erkek	33	Lisans	Özel Hastane
K3	Erkek	68	Doktora	Üniversite Hastanesi
K4	Kadın	38	Lisans	Üniversite Hastanesi
K5	Kadın	34	Yüksek Lisans	Üniversite Hastanesi
K6	Erkek	47	Lisans	Özel Hastane
K7	Erkek	40	Lisans	Üniversite Hastanesi
K8	Erkek	34	Lisans	Üniversite Hastanesi
K9	Kadın	35	Lisans	Özel Hastane
K10	Kadın	53	Lisans	Özel Hastane
K11	Kadın	54	Lisans	Özel Hastane
K12	Erkek	49	Lisans	Özel Hastane
K13	Kadın	35	Lisans	Özel Hastane
K14	Erkek	32	Yüksek Lisans	Kamu Hastanesi
K15	Kadın	33	Doktora	Özel Hastane
K16	Kadın	68	Doktora	Üniversite Hastanesi
K17	Erkek	34	Yüksek Lisans	Kamu Hastanesi
K18	Erkek	32	Lisans	Üniversite Hastanesi
K19	Erkek	44	Doktora	Özel Hastane
K20	Kadın	40	Lisans	Özel Hastane
K21	Erkek	38	Lisans	Üniversite Hastanesi
K22	Erkek	34	Doktora	Üniversite Hastanesi

Görüşmeye katılan yöneticilerin demografik özelliklerine ilişkin veriler Tablo 8'de verilmektedir:

Tablo 8

Görüşmeye Katılan Yöneticilerin Demografik Özellikleri

Cinsiyet	n	%
Kadın	9	40,91
Erkek	13	59,09
Yaş	n	%
30-39 arası	12	54,54
40-49 arası	5	22,73
50-59 arası	3	13,63
60 ve üzeri	2	09,10
Eğitim Durumu	*n*	*%*
Lisans	14	63,64
Yüksek Lisans	3	13,63
Doktora	5	22,73
Çalıştığı Kurum	n	%
Kamu	2	09,10
Özel	10	45,45
Üniversite	10	45,45

Görüşmeye katılan yöneticilerin %59,09'unun (13 kişi) erkek, %40,91'inin (9 kişi) kadın olduğu görülmektedir. Katılımcıların %54,54'ünün (12 kişi) 30-39, %22,73'ünün (5 kişi) 40-49 yaş arası olduğu görülmektedir. Katılımcıların %63,64'ü lisans mezunu olup, çoğunluğunu özel ve üniversite hastanesinde görev yapan yöneticiler oluşturmaktadır.

Aşağıdaki tablolarda yöneticilere sorulan soruların her birine 22 yöneticinin vermiş olduğu cevaplar ve cevapların kısa özeti/anahtar kelimelerine yer verilmiştir. Tabloların altında yer alan analizler, kişi sayısı ve bunların yüzde olarak ifade edilmesine ait veriler için kısa özet/anahtar noktalar kısmında belirtilen ifadelere katılan toplam yönetici sayılarının yer aldığı ve EK-11 olarak çalışmanın sonunda sunulan formda yer alan veriler kullanılmıştır.

Yöneticiler için teknolojinin ne ifade ettiğini belirlemek amacıyla sorulan soruya vermiş oldukları cevaplar Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9

Yöneticiler İçin Teknolojinin Anlamına Yönelik Cevaplar

1. Soru

"Teknoloji sizin için ne ifade ediyor?"

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
K1	Kolaylık Bilgiye hızlı erişim Bireysel gelişim	*"Kolaylık, bilgiye hızlı erişim, bireyin kendini geliştirmesi."*
K2	Gelişmişlik Yenilik Yenilikçilik Hayatı kolaylaştırma Teknolojiyi seviyor	*"Teknolojiyi seviyorum. Aslında birçok şeyi ifade ediyor ama benim için gelişmişliği ifade ediyor. Gelişme, yenilik, yenilikçilik böyle hayatı kolaylaştırmayı ifade ediyor."*
K3	Hayatı kolaylaştırma Hız kazandıran Erken teşhis ve tedavi İnsan sağlığı açısından hayati öneme sahip ürünler	*"Teknolojiyi biz ikiye ayırıyoruz bir idari işlerin yürütüldüğü sistemler iki tamamen tıbbı cihazların yer aldığı tanı, teşhis ve tedavi için kullandığımız teknolojiler olmak üzere. Aynı zamanda eğitim boyutunda da modeller, materyaller var ancak onlardan şuan bahsetmek konunun genişlemesine sebep olur. Bu bağlamda düşündüğümde teknoloji hayatı kolaylaştıran, hız kazandıran bir unsurken, tıbbi açıdan değerlendirdiğimde ise erken teşhis, tedavi ile insan sağlığı açısından hayati öneme sahip ürünler olarak ifade edebilirim."*
K4	Kolaylık Hız	*"Kolaylık, hız."*
K5	Gelişmişlik Hayatı kolaylaştırma	*"Gelişmişliği ve hayatın kolaylaşma geliyor."*
K6	Güven İşin hızlı yapılması İnsanın yapacağı hatalardan arınmak	*"Birçok şeyi ifade ediyor, her halükarda bir güven var. İşin hızlı yapılması, kaydedilmesi, istatistiği var. İnsanın yapacağı hatalardan arınmak var."*
K7	Kolaylık Zamana yetişmek	*"Kolaylığı, zamana yetişmeyi"*
K8	Takip edilmesi gereken Bilmeyenlerle işlerin zor yapıldığı Kullanılması gereken	*"İdari birimde çalışanlar için yakından takip edilmesi gereken bir şey. Şöyle söyleyeyim, arkadaşlar arasında Excel'i dahi kullanmakta zorlanan arkadaşlar var. Kadrosu memur olduğu için gerçekten zorlanıyoruz. Biz belli bir düzeyde bilgisayar ve diğer teknolojileri kullanabiliyor olsun istiyoruz. İçinde olmasını istiyoruz."*
K9	Olmazsa olmaz	*"Olmazsa olmazı ifade ediyor."*
K10	Araç Bir işi yapmak için gerekli araç	*"Teknolojiyi araç olarak görüyorum, işimi yapmak için kullandığım bir araç. Bu iş evde de olabilir iş yerinde de olabilir, gerek evde gerek işte bir işi yapmak için gerekli araç olarak görüyorum."*
K11	Gelişmişlik Bilgiye ulaşım İşlerin kolaylaşması	*"Gelişmişliği ifade ediyor. Bilgiye ulaşım, işlerin kolaylaşması yani olumlu gelişmeleri ifade ediyor."*

	Olumlu gelişmeler	
K12	Olumlu yönde değişim Hız Kolaylık	*"Değişim, olumlu yönde değişim, hız, kolaylık"*
K13	Yenilik Hayatı kolaylaştırma Hız	*"Yenilik, hayatı kolaylaştırma, hız"*
K14	Gelişim Kolaylık Ulaşım Fiziksel uzaklığın ortadan kalkması	*"Gelişim, kolaylık, ulaşım her şeye ulaşım, Uçak da bir teknoloji dünyanın diğer tarafına ulaşıyorsun. Telefon da bir ulaşım, uzaktaki kişileri görüyor, duyuyorsun."*
K15	Yenilik Sürekli takip edilmesi gereken Gözden kaçırılmaması gereken Hızlı adaptasyon gerektiren Derinliği fazla	*"Teknoloji benim için yeniliği ifade ediyor. İçinde bulunduğum sektörü düşündüğünde ise sürekli takip edilmesi gereken ve hiçbir gelişmenin gözden kaçırılmaması gereken bir unsur olduğunu düşünüyorum. Çok hızlı adaptasyon gerekiyor ve derinliği fazla."*
K16	İletişim yollarını değiştiren İletişimde devrim	*"Teknoloji bu yüzyılda iletişim yollarını değiştiren kişilerarası, astlarla üstler, aynı düzeyde çalışan kişilerin iletişimlerinde devrim diyebileceğimiz bir olay. İletişimde devrim diyebiliriz."*
K17	Hayatı kolaylaştıran İşleri yapmada fayda sağlayan Bilimin hayata yansıması Büyük kolaylık	*"Teknoloji hayatı kolaylaştıran, insanlara işlerini yapmaları konusunda fayda sağlayan, bilimin hayata yansımasını ifade ediyor. Büyük kolaylık."*
K18	Hayatı kolaylaştıran Hız katan İşlerin verimli yapılması Araç	*"Hayatı kolaylaştıran, hız katan ve işlerin daha verimli yapılmasını sağlayan araçları ifade ediyor."*
K19	Kimsenin kaçamadığı Hayatın her alanına girmiş Hayatın vazgeçilmezi	*"Teknoloji günümüzde hiç kimsenin kaçamadığı, hayatımızın her tarafına girmiş bir yapı, konu nasıl adlandırırsanız. Teknoloji artık hayatın vazgeçilmezi."*
K20	İletişim Olmazsa olmaz Çağın gereği	*"İletişim, olmazsa olmaz, çağın gereği."*
K21	Çağın gereği Olmazsa olmaz	*"Çağın gereği, olmazsa olmazı diyebilirim."*
K22	Hayatın bir parçası Olmazsa olmaz Olmaması geride kalmaya sebep olan Rekabet gücü Potansiyelin ancak %30'unun kullanıldığı	*"Hayatın bir parçası, olmazsa olmazı diyelim, kamu kurumları için kullanılmadığı takdirde onları geride bırakan, rekabet gücünü ortadan kaldıran bir unsur. Ancak teknoloji kullanımı konusunda sıkıntıların olduğunu düşünüyorum çünkü kullanmakta olduğumuz teknolojilerin potansiyeli hakkında bile bir fikrimiz yok en basiti bir Excel programı tablolama amaçlı olarak kullanılıyor ancak biraz kurcaladığınızda ve üzerine gittiğinizde aslında istatistiki olarak yapmak istediğiniz birçok şeyi yapabileceğinizi görüyorsunuz. Teknolojilerin %30'unun kullanıldığını düşünüyorum."*

Katılımcıların "Teknoloji sizin için ne ifade ediyor?" sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde teknolojinin yöneticiler için kolaylık, bilgiye hızlı erişim, gelişme,

gelişmişlik, gelişim, yenilik, yenilikçilik, hız, takip edilmesi gereken, çağın gereği, vazgeçilmezi ve olmazsa olmazı anlamına geldiği görülmektedir.

Yöneticilerin kişisel olarak sahip oldukları teknolojileri belirlemek amacıyla sorulan soruya vermiş oldukları cevaplar Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10

Yöneticilerin Kişisel Olarak Sahip Oldukları Teknolojilere İlişkin Cevaplar

2.Soru

"Kişisel olarak sahip olduğunuz teknolojik ürünler nelerdir?"

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	*Aktarılmış ifadeler*
K1	Cep telefonu Masa üstü bilgisayar Güvenlik monitörleri	*"Cep telefonu, masa üstü bilgisayar, güvenlik monitörleri."*
K2	Masaüstü bilgisayar Cep telefonu (akıllı) Dizüstü bilgisayar Smarttv Teknolojiyi seviyor	*"Masaüstü bilgisayar, cep telefonu (akıllı cihaz), evde dizüstü bilgisayarım, Smarttv gibi teknolojilerim var, teknolojiyi seviyor ve onu takip etmeye çalışıyorum."*
K3	Masaüstü bilgisayar Yazıcı Telefon Cep Telefonu (akıllı değil)	*"Masa üstü bilgisayar, yazıcı, telefon, akıllı olmayan bir telefon."*
K4	Cep telefonu (akıllı) Dizüstü bilgisayar Yazıcı Telefon	*"Akıllı telefon, dizüstü bilgisayar, yazıcı, telefon"*
K5	Cep telefonu (akıllı) Dizüstü bilgisayar Yazıcı Telefon Eve dizüstü bilgisayar Tablet Smarttv	*"Akıllı telefon, diz üstü bilgisayar, yazıcı, telefon, evde yine dizüstü bilgisayar, tablet, Smarttv"*
K6	Dizüstü bilgisayar Cep telefonu (akıllı-2 tane) Evde bilgisayar Smarttv	*"Dizüstü bilgisayar, akıllı telefonlarım (2 tane), evde bilgisayar, televizyon (Smarttv)"*
K7	Masaüstü bilgisayar Cep telefonu (akıllı) Dizüstü bilgisayar Tv	*"Masa üstü bilgisayar, akıllı telefon, diz üstü bilgisayar, Tv"*
K8	Cep telefonu (akıllı) Tablet Projektör cihazı	*"Akıllı telefon, tablet, kurumda da bilgisayarımız, projektörümüz var birim olarak yani bütün ihalelerimizi projektörle yansıtıyoruz öncesinde ve sonrasında arkadaşlarla birlikte ne yapıyoruz, hangi*

		malzemeyi kaç paradan alıyoruz, doğru yaptık yanlış yaptık şeklinde bir değerlendirme yapmaya çalışıyoruz."
K9	Cep telefonu (akıllı) Dizüstü bilgisayar Dijitürk Evde yoğun bir şekilde teknoloji	*"Telefon (akıllı cihaz), dizüstü bilgisayar, Dijitürk, kişisel ev aletlerini de sayarsak eğer teknolojiyi yoğun bir şekilde kullanıyorum."*
K10	Dizüstü bilgisayar Cep telefonu (akıllı) Evde tablet Evde dizüstü bilgisayar Smarttv Evde alarm sistemleri Evde sensörler Tüm ankastre ve dijital ürünler	*"Dizüstü bilgisayar, akıllı telefon, evde tablet, evde dizüstü bilgisayar, Smarttv, evde alarm sistemleri ile sürekli çalışıyorum, sensörler mevcut, evde bütün ankastre ve dijital ürünleri kullanıyorum."*
K11	Dizüstü bilgisayar Cep telefonu (akıllı) Evde Smarttv Evde Tablet Evde Dizüstü bilgisayar	*"Dizüstü bilgisayar, akıllı telefon, evde Smarttv, tablet, dizüstü bilgisayar"*
K12	Masaüstü bilgisayar Cep telefonu (akıllı değil) Yazıcı Telefon	*"Masa üstü bilgisayar, telefon (akıllı değil), yazıcı, telefon"*
K13	Cep telefonu (akıllı) Dizüstü bilgisayar Telefon Evde dizüstü bilgisayar	*"Akıllı telefon, diz üstü bilgisayar, telefon, evde yine dizüstü bilgisayarım var."*
K14	Masaüstü bilgisayar Cep telefonu (akıllı) Dizüstü bilgisayar Evde tüm elektronik eşyalar Evde dizüstü bilgisayar	*"Masaüstü bilgisayar, elektronik eşyalar, ev gereçleri, akıllı cep telefonu, laptop, evde laptop."*
K15	Masaüstü bilgisayar Cep telefonu (akıllı) Hastane Bilgi Yönetim Sistemi Internet Online İletişim Sistemleri Tablet Evde dizüstü bilgisayar	*"Bilgisayar, HBYS, Internet, Online İletişim sistemleri, Akıllı telefon, tablet pc, dizüstü bilgisayar."*
K16	Bilgisayar HBYS	*"Bilgisayar burada iletişimde kullandığımız, bilgisayarda da yönetimde paket programlar kullanılıyor, e-hastaneye geçilmiş durumda, her şey elektronik ortamda gerçekleşmekte. Hasta hastaneye girdiği andan itibaren e-kayıt sistemi ve hastanın gezdiği her bölüm laboratuvar, görüntüleme, hekimle görüşme, verilen ilaç o kadar ki kapıdan çıkarken elindeki reçete Sağlık Bakanlığı, Sosyal Güvenlik Kurumundaki yetkililer ekranlarında görebiliyorlar. Network kurulmuş durumda tanı, tedavi ve izleme aşamasının her alanında teknoloji var."*
K17	Masaüstü bilgisayar Dizüstü bilgisayar Cep telefonu (akıllı)	*"Masa üstü bilgisayar, dizüstü bilgisayar, cep telefonu (akıllı telefon)."*
K18	Cep telefonları (akıllı) Dizüstü bilgisayar Evde dizüstü bilgisayar	*"Akıllı telefonlarım, diz üstü bilgisayar evde ve iş yerinde, Tablet bilgisayar, dijital ev gereçleri vb."*

	Evde tablet bilgisayar Dijital ev gereçleri	
K19	Masaüstü bilgisayar Dizüstü bilgisayar (birden fazla) Tablet Cep telefonu (akıllı) Smarttv	*"PC ve notebooklar var Ipad, akıllı telefonlar şuanda kullandığım, onun dışında teknoloji ve iletişimle ilgili olarak Smarttv, televizyon gibi."*
K20	Cep telefonu (akıllı) Dizüstü bilgisayar Telefon	*"Akıllı telefon, diz üstü bilgisayar, telefon."*
K21	Cep telefonu (akıllı-2 tane) Masaüstü bilgisayar Evde Dizüstü bilgisayar	*"Akıllı telefonlar, masa üstü bilgisayar, diz üstü bilgisayar."*
K22	Masaüstü bilgisayar (birden fazla) Cep telefonu (akıllı) EBYS-Wifi Kamera görüntü sistemleri Televizyon Evde dizüstü bilgisayar Tablet	*"Masaüstü bilgisayar, akıllı telefon, Ipad, EBYS'yi Wifi ile kullanıyorum. Kamera sistemlerini hastaneyi kontrol etmek amacıyla kullanıyorum ve yine Televizyonu gündemden haberdar olmak amacıyla sürekli açık tutuyorum. Evde dizüstü bilgisayar, tablet."*

Katımılcıların "Kişisel olarak sahip olduğunuz teknolojik ürünler nelerdir?" sorusuna vermiş oldukları cevaplar incelendiğinde yöneticilerin %86,36'sı (19 kişi) akıllı cep telefonuna, %77,27'si (17 kişi) dizüstü bilgisayara, %59,10'u (13 kişi) masaüstü bilgisayara, %31,82'si (7 kişi) tablet bilgisayara sahip olduğunu belirtmiştir (Tablo 10). Yöneticilerin son teknoloji ürünleri ve teknolojik ürünleri sadece iş yaşamında değil özel hayatında da kullandığı söylenebilir.

Yöneticilerin teknolojiyi günlük kullanım sürelerini belirlemek amacıyla sorulan soruya vermiş oldukları cevaplar Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11

Yöneticilerin Günlük Teknoloji Kullanım Sürelerine İlişkin Cevaplar

3.Soru

"Bilgisayar ve diğer teknolojileri günlük kullanım süreniz ne kadardır? (günde kaç saat)"

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
K1	4-5 saat	*"Yemek saati ve ihtiyaçları çıkarırsanız 8 saatlik süresin 4-5 saati teknoloji kullanarak geçiyor."*
K2	6 saat ve üzeri	*"Evde de çocuklardan vakit bulabilirsem kullanıyorum. 8 saatlik çalışma süresi düşünüldüğünde yemek ve diğer ihtiyaçları çıkardığımda 6 saat ve üzeri kullanıyorumdur."*
K3	2-3 saat	*"Yönetsel anlamda işleri yürütürken teknoloji kullanım süresi 2-3 saat olabiliyor, tabi eğitimde de ben yoğun olarak teknolojiyi kullanıyorum, gerek sunularımı hazırlarken, gerek öğrenci sistemine girmek olsun. Aktif bir şekilde kullanıyorum."*
K4	6 saat	*"8 saatin 6 saati diyebilirim. Yemek ihtiyaç molalarını çıkarırsak evet 6 saati bulduğu oluyor."*
K5	6 saat	*"İşimin çoğu bu teknolojileri kullanmakla geçiyor, 8 saatin 6 saati diyebilirim."*
K6	Her anınız (akıllı telefonları da bilgisayar gibi kullanıyorsunuz)	*"Yani bir kere işin içerisinde bir bilgisayar var ve telefon var, bunun süresini tayin etmek zor, her anınız onlarla birlikte geçiyor. Eskiden belki sadece masada otururken bilgisayarı kullanıyordunuz ancak akıllı telefonların sayesinde günün her anında her yerde kullanabiliyorsunuz."*
K7	4-5 saat kesin bazen üzeri	*"4-5 saati buluyor. Bazen evde de çalışmak zorunda kalıyoruz tabi bu süre artıyor."*
K8	4 saat ve üzeri	*"Benim için bilgisayar çok önemli, bütün ihalelerimizi EKAP'tan kapıyoruz. Bütün yazışmaların da bilgisayar üzerinden gittiğini düşünürsek çalışma süresinin yarısı bilgisayarın başında geçiyor diyebilirim. Mevzuat okuma, gelen yazıları inceleme ve imzalama, EKAP'a girme ya da Excel'e girme ve takip etme konusunda."*
K9	İşin geneli teknoloji kullanımı	*"Saat olarak bir şey söyleyemem ancak işimin geneli teknoloji kullanımını kapsıyor."*
K10	6-7 saat	*"İş içerisinde ve dışında kullanıyorum, iş yerinde 4-5 saat arası kullanıyorum, evde de 1.5- 2 saat de evde teknoloji kullanıyorum."*
K11	3-4 saat	*"Çalışma sürenizin yaklaşık 3-4 saati bu teknolojileri kullanarak geçiyor."*
K12	6 saat ve üzeri	*"Çalışma süremiz 10 saat bazen daha da fazla olabiliyor. Günün yemek ve diğer süreler çıkarılırsa 6 saat ve üzeri diyebilirim."*
K13	5 saat yoğun olarak	*"8 saatin 5 saatini yoğun bir şekilde teknoloji kullanarak geçiriyorum."*
K14	3-4 saat bazen üzeri	*"İş yerinde mecburen sürekli kullanıyoruz. 3-4 saat kesin."*
K15	7-8 saat	*"Özel sektör olduğumuz için bizim çalışma süremiz 8 saatle sınırlı değil ve günlük 10 saat üzerinden*

		çalışıyoruz ve bu çalışma saatinin 7-8 saati de bilgisayar kullanımı ile geçiyor."
K16	6 saat	*"6 saati buluyor."*
K17	6 saat ve üzeri	*"Çalışma hayatını düşündüğümde günlük 6 saatin üzerinde teknolojiyi yoğun bir şekilde kullanıyorum diyebilirim."*
K18	Çalışma süresinin tamamı	*"Ben teknik hizmetlerden sorumlu olduğum için her zaman cep telefonum ve tabletimi yanımda taşıyorum yani 10 saatlik çalışma diliminin tamamının bu teknolojileri kullanarak geçtiğini söyleyebilirim. "*
K19	2-3 saat kesin bazen üzeri	*"Öyle bir hesaplama yapmadım ancak minimum 2-3 saat belki de daha fazla."*
K20	5-6 saat	*"Bilgisayarı ve telefon benim en çok kullandığım teknoloji, günlük çalışma süremiz 10 saati buluyor ve bunun 5-6 saati bu teknolojileri kullanarak geçiyor."*
K21	3 saat kesin bazen üzeri	*"3 saat kesin ama bazen bu sürenin üzerine de çıkabiliyor."*
K22	4 saat ve üzeri	*"4 saat ve üzerinde diyebilirim."*

Katılımcıların . "Bilgisayar ve diğer teknolojileri günlük kullanım süreniz günlük ortalama kaç saattir?" sorusuna vermiş oldukları cevaplar incelendiğinde bilgi ve iletişim teknolojilerini günlük kullanma süreleri 4 ila 6 saat arası değişen ile 7 saat üzeri teknoloji kullanan yöneticilerin ağırlıkta olduğu görülmektedir. Yöneticiler çalışma saatlerinin 8 saatin üzerinde olduğunu hatta bazen 10 saati bulduğunu ve bugünün şartlarında akıllı telefonların cep bilgisayarı gibi kullanıldığını belirterek çalışma sürelerinin büyük bölümünün teknoloji kullanımı ile geçtiğini ifade etmiştir.

Katılımcıların çalıştıkları kurumun teknolojik olanaklarını belirlemeye yönelik sorulan soruya vermiş oldukları cevaplar Tablo 12'de verilmiştir.

Tablo 12

Yöneticilerin Çalıştıkları Kurumun Teknolojik Olanaklarına İlişkin Cevaplar

4.Soru

"Kurumunuzun teknolojik olanaklarından bahsedebilir misiniz? (bilgisayar sayısı, internet erişimi, tıbbi cihaz)"

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
K1	Bilgisayar sayısı yeterli Internet erişimi yeterli Tıbbi cihaz olarak iyi ama	*"Bilgisayar sayısı ve internet erişimi konusunda yeterli görüyorum. Tıbbi cihazlar olarak baktığınızda da üniversitesi bütçesi düşünüldüğünde yine iyi düzeyde yani*

	daha iyi olabilirdi	*rekabet edebilir seviyede ama daha iyi de olabilirdi."*
K2	Teknolojik olanakları oldukça yeterli Erişim kısıtlı Kurum bazı sayfalara erişimleri engelliyor	*"Kurumun teknolojik olanaklarını oldukça yeterli buluyorum ancak kısıtlamalardan şikayetçiyiz. Teknoloji gelişiyor ancak erişimimiz kısıtlanıyor. Teknoloji gerçekten çok olumlu ve iyi ancak diğer taraftan kötü kullanım da söz konusu. Bizim kurumumuz bazı erişimleri engelliyor, kısıtlıyor. Internet erişimi sağlarken bazı sayfalara erişimin engellenmesi kullanımı olumsuz etkiliyor onun dışında teknolojik bakımdan yeterli donanıma sahip olduğumuzu düşünüyorum."*
K3	Bilgisayar sayısı yeterli Internet erişimi yeterli Tıbbi cihaz bakımından oldukça iyi	*"Bilgisayar sayısı ve internet erişimi konusunda sıkıntı yaşamıyoruz. Tıbbi cihaz bakımından da oldukça iyi olduğumuzu söyleyebilirim."*
K4	Bilgisayar sayısı yeterli Tıbbi cihaz bakımından yeni ve ileri teknolojiler	*"Bilgisayar sayısının yeterli olduğunu düşünüyorum. HBYS olarak yeni bir sisteme geçtik ve şuan için ihtiyacı karşılıyor şekilde işliyor. Tıbbi cihaz olarak da birçok hastanenin sahip olduğundan çok daha yeni ve ileri teknolojiler kullanılıyor."*
K5	Bilgisayar sayısı yeterli Internet erişimi sınırsız Tıbbi cihazlarda sürekli yeni alım Yeni teknolojiler takip ediliyor	*"Oldukça iyi olduğunu düşünüyorum, çalışanların bilgisayar sıkıntısı yok, internet erişimi sınırsız. Tıbbi cihazlar konusunda yeni alımlar sürekli olarak yapılıyor, bütçeye bağlı olarak ve fazla zorlamadan kurumun olanakları elverdiği ölçüde yeni teknolojiler takip edilmeye çalışılıyor."*
K6	İyi seviyede teknoloji barındıran ve kullanan bir kurum Teknoloji insan hatalarından sistemi arındırıyor Cihazlar, haberleşme, kayıt, istatistik olarak iyi seviyede teknoloji kullanımı	*"Biz tamamen hizmet sektörüyüz, öyle baktığınızda her şey en üst seviyede elektronik olmak zorunda mı tartışılır. Sağlık hizmeti veren bir sektördeyiz, insan ağırlıklı çalışılması gereken bir yerdeyiz. Bunun içerisine tabiî ki insan hatalarından sistemi arındırmak için teknolojiye ihtiyaç duymaktayız. Cihazlar olsun, haberleşme olsun, kayıt olsun, istatistikler olsun, biz kurumda iyi bir seviyede kullandığımıza inanıyorum, daha üst seviye var mı elbette ki var ama kurumumuz da iyi seviyede teknolojiyi barındıran ve kullanan bir kurum."*
K7	Bilgisayar sayısı yeterli Yazıcı sayısı yeterli Internet erişimi yeterli Tıbbi cihazlar çağın gereklerine uygun ve yeterli sayıda	*"Olanakların iyi olduğunu düşünüyorum. Çalışanların kullanmış olduğu bilgisayar sayısı, yazıcı, internet erişimi ve sağlık açısından baktığımızda tıbbi cihazlarımız çağın gereklerine ayak uydurabilecek düzeyde ve sayıda diye düşünüyorum."*
K8	Internet erişimi çok iyi ve herkes kullanabiliyor Bilgisayarlar her 5 yılda bir mutlaka yenileniyor. Tıbbi cihazları yenileme konusunda bütçe bakımından zorlanılıyor. Gelen her talebe cevap veremeyebiliyorlar.	*"Hastane olarak internet erişimimiz çok kolay, herkes ulaşabiliyor. Bilgisayar amortisman oranı 5 yıl olan cihaz, dolayısıyla mümkün olduğunca çalışan arkadaşların bilgisayarlarına yenileme, onlara yeni bir bilgisayar vermeye çalışıyoruz. RAM'ı, işletim istemi daha yüksek bilgisayarlar sağlamaya çalışıyoruz. Tıbbi cihazlar olarak düşündüğümüzde, almak da zorlanıyoruz, döner sermayeden almamaya çalışıyoruz, başka bir bütçeden sağlamaya çalışıyoruz. Hastaneye yük getirmeden, tıbbi cihaz konusunda gelen her talebe cevap veremeyebiliyoruz, ödemelerden dolayı. Her sene belli miktarlarda bölümlerin talebi ve hastanenin ihtiyacına göre tıbbi cihaz almaya çalışıyoruz."*
K9	Teknolojik olanaklar yeterli Internet erişimi güvenlik	*"Teknolojik olanakların yeterli olduğunu düşünüyorum ancak internet erişimi güvenlik sebebiyle sıkıntılı, daha iyi olabilir diye düşünüyorum."*

	duvarı nedeniyle sıkıntılı Daha iyi olabilirdi	
K10	Ankara'daki kurum teknoloji olarak daha iyi Istanbul'dakiler farklı serverlerden dolayı bağlantı sorunu yaşıyor Internet hız konusunda aşırı güvenlik duvarları nedeniyle sıkıntılı Internet kısıtlı, engelleniyor Sorununu Vınn erişimi ile çözüyor Güvenlik duvarları işi aksatıyor Sorunu çözecek teknik destek var Sorun teknik destek gelene kadar birimi meşgul ediyor Teknik ekip geç gelebiliyor Bireysel çözümler bulabiliyor	*"Şöyle, kurumda ne kadarını kullanabiliyorsak o kadarını kullanıyoruz. Internet bağlantıları için Türk Telekom'un size sunduklarını kullanıyorsunuz onun üzerinde bir şey kullanamıyorsunuz. Fiber optik bir kablo ile bağlantı sağlıyorsa güzel çalışıyoruz, ha yok onun dışında bakır telleri kullanıyorsa orda arızalarımız çıkıyor ve çalışamıyoruz. Mesela İstanbul'da dişler için bazı şubelerimizde sorunlarımız var. Farklı serverler kullanıyorlar. Ankara'da merkezi serverlerr var ancak İstanbul da farklı server kullanılıyor. Öyle olduğunda en ufak bir aksaklıkta bağlantıları kesiliyor ve çocuklar zor durumda kalıyor. Hızı, şirket bünyesinde kullandığımız için aşırı güvenlik duvarlarından dolayı, bizi burada çok kısıtlıyor. Internette bir şey araştırmak istediğimde engelleniyorum. Kurumda fazlaca güvenlik sistemi var, normal araştırmalarda bile sıkıntı yaşıyorum, bu durumda Vınn takıyorum. Vınnla idare ediyorum. Tekrar bağlanıyoruz. Güvenlik duvarları işimizi çok aksatıyor. Bu yazılımlar standart ve şirketler geliyor yüklüyor. Ondan sonra belli kelimeler, mesela ben kendi yasal portalımı düzenleyeceğim, siteye girerken kurum güvenlik duvarı beni engelliyor, neden çünkü içinde bir kelimeyi beğenmemiş. Sonra yazılımı hazırlayan firma geliyor, sizin kullanımınıza açıyorlar, girebileceğiniz siteler arasına ekliyorlar, böyle abuk subuk bir şeyler var. Ancak sorun yaşadığımda bu sorunu aşacak bir teknik destek var, o da bizi rahatlatıyor. Sorun teknik ekip gelene kadar bizi meşgul ediyor. Ama acil bir durumda Vınn'ı takıyor ve işimizi hallediyoruz. Teknik ekip geç gelebiliyor çünkü. Kişisel olarak da sorunlarıma çözüm bulabiliyorum yoksa bu kadar adamı beklemek zor."*
K11	Teknoloji olanakları yeterli Internet erişimi güvenlik duvarından kaynaklı kısıtlı Internet erişimi yavaş	*"Oldukça yeterli olduğunu düşünüyorum ancak internet erişiminde güvenlik duvarından kaynaklı birçok siteye erişimimiz kısıtlı ya da yavaş sağlanıyor."*
K12	Bilgisayar sayısı yeterli Internet erişimi güvenlik duvarından dolayı sınırlı Internet erişimi yavaş Rekabet gücü sağlıyor	*"İhtiyaçlara cevap verecek düzeyde bilgisayar mevcut. Internet erişimi konusunda güvenlik duvarından dolayı sınırlı erişimin ve yavaşlığın dışında erişim var. Tıbbı cihaz bakımından da diğer özel sağlık kurumlarıyla rekabet edecek düzeyde olduğunu düşünüyorum."*
K13	Bilgisayar sayısı yeterli Internet erişimi güvenlik duvarından dolayı sınırlı Internet erişimi yavaş Tıbbi cihazlar bakımından yeterli Kurumun ayakta durabilmesinin sebebi insan sağlığı konusunda tanı, teşhis ve tedaviye yönelik teknolojileri barındırması Hasta odaklı sağlık hizmeti	*"Kullanılan bilgisayar sayısının yeterli olduğunu düşünüyorum, internet erişiminde güvenlik duvarından kaynaklı olarak sınırlılıklar var ya da yavaş işliyor. Tıbbi cihazlar açısından değerlendirdiğimiz de ise tabiî ki yeterli aksi takdirde sağlık sektörü hızla büyüyen ve gelişim sağlayamayanların yok olup gittiği bir sektör ve kurumumuz hem Ankara'da hem İstanbul'da hizmet veriyor. Ayakta durmasının sebebi de insan sağlığı konusunda tanı, teşhis ve tedaviye yönelik teknolojileri bünyesinde barındırması ve hasta odaklı sağlık hizmeti sunmasıdır."*
K14	Internet erişimi sınırsız Tıbbı cihaz konusunda	*"Kuruma biz geleli çok olmadı, 1 aydır buradayım. Internet erişimi sınırsız, sıkıntı yok yani. Tıbbi cihaz*

	eksiklik bulunmuyor 1500 tıbbı cihaz var Tüm çalışanların bir bilgisayarı ve yazıcısı mevcut Bazı doktorların dizüstü bilgisayarı mevcut	*olarak da bir eksiğimiz yok. Genel sekreterlikten, tıbbi cihazlarla ilgili eksiklikleri bildirmemiz için bir yazı geldi, çok ihtiyacımız çıkmadı, mevcut 1500 tıbbi cihazımız var ihtiyacımız ise 15 tane. Şuan tıbbi cihazların kayıtlarını yapıyoruz, onların künye kayıtları çıkarılacak. Biyomedikal mühendislik adı altında, 1500 cihaz da ilçedeki bir hastane için oldukça iyi zaten. İyi çalışıyor hastane, o anlamda sıkıntı yok. Birimlerden çok fazla cihaz talebi de gelmiyor zaten. Herkesin masasında bir yazıcı ve bilgisayar mutlaka var. Bazı doktorlarımızı laptop takviyesi de yaptık. Hastaları evde ziyarete giden doktorumuz için, yanında bilgisayar taşıyabilsin diye. Bilgisayar önceden lüksmüş, şimdi herkes ihtiyaç duyuyor ve standart olarak bir bilgisayarı var."*
K15	45 kişisel bilgisayar Teknolojiye ciddi yatırımlar yapılıyor En iyi markalar tercih ediliyor Sıfır teknoloji satın alınıyor Teknoloji sağlık sektörünün vazgeçilmezi	*"45 kişisel bilgisayarımız mevcut, her çalışanın bilgisayarı temin ediliyor, Kurumumuzda teknolojiye ciddi yatırımlar yapılıyor. Markalarla çalışılıyor. Siemens ve American G. Gibi markalar tercih ediliyor ve tüm teknolojik ürünler de sıfır olarak temin ediliyor. Teknoloji sağlık sektörünün vazgeçilmezi."*
K16	Günün koşullarına uygun ve yeterli Gençler teknolojiyi daha iyi kullanıyor Yeni gelenler, hocalarını teknoloji konusunda yönlendiriyor Kapsamlı teknolojiler konusunda genç doktorlar yönetimi zorluyor. E-devlet yoğun ve etkili kullanılıyor	*"Evet günün koşullarına uygun olarak yeterli diyebiliriz. Ancak teknoloji o kadar gelişiyor ki gençler özellikle facebook, twitter, whatsup gibi teknolojileri kullanma, e-information'a kullanma konusunda yeniliği çok daha yakından ve iyi takip ediyorlar. Alttan gelen gençler, önceki çalışan hocalarını teknoloji konusunda yönlendiriyor da. " Hocam artık bu program eskidi, daha kapsamlı olanları var" diyerek temin edilmesi konusunda zorluyorlar ve bütçe de uygun olduğu takdirde teknoloji yenileniyor. Sosyal Güvenlik Kurumu Bağ-kur, Emekli Sandığı ve SSK'daki sağlık hakları konusunda kurumlar bütçelerini, paralarını alabilmek için onların öngördüğü sistemleri kullanmak durumunda, aksi takdirde hastaneler ve sosyal güvenlik kurumları arasında iletişim olmaz. SGK ile iletişim kurabilmek için mecburen teknolojileri kullanıyorsunuz. Hastanelerin teknolojik olarak farklarına baktığınızda marka farkı görülmekte biri Siemens biri Toshiba'dır. Yaş ve teknoloji kullanımı arasında çok güçlü bir ilişki var. Gençliğimizde 10 yaş fark ediyorken şimdi bu yaş farkı 2 yaşa kadar indi."*
K17	Bilgisayar sayısı yeterli Internet erişimi yeterli Tıbbi cihaz konusunda da gerekli kaynakları sağlıyor ve yeterli	*"Kamu hastanesi olduğumuzdan dolayı kaynaklarımızın, bilgisayar sayısının ve internet erişiminin yeterli olduğunu düşünüyorum, tıbbi cihaz konusunda da gerekli kaynakları sağladığımız sürece sıkıntı yaşamıyoruz."*
K18	Bilgisayar sayısı yeterli Internet erişimi sınırsız Tıbbi cihazlar konusunda ileri	*"Üniversite hastanesi olduğumuzdan dolayı tıbbi cihazlar konusunda gerçekten diğer hastanelere göre daha avantajlı ve yeterli olduğumuzu söyleyebilirim. Kişi başına düşen bilgisayar sayısı ve internet erişimi sınırsız."*
K19	Tıbbi cihaz teknolojisi özel hastanelerde olmazsa olmaz Tıbbi cihazların hepsi	*"Tıp teknolojisi özellikle tıbbi cihaz teknolojisi artık günümüzde olmazsa olmaz özel hastaneleri düşündüğünüzde. Bunların artık hemen hemen hepsi hastane bilgi yönetim sistemine entegre olan cihazlar.*

	hastane bilgi yönetim sistemine entegre cihazlar. Teknolojik cihazlar özellikle görüntülemede tıbbi laboratuvarlarda vazgeçilmez, olmazsa olmaz. Personelin kişisel bilgisayarları yeteri Akıllı dijital ekranlar yoğun bakım ve acil servis ünitelerinde, Radyoloji sistemine hızlı ulaşımı sağlayan teknoloji mevcut Siber saldırılara yönelik ciddi teknolojik yatırımlar yapılıyor. Güvenli buluyor ancak teknolojik alt yapının Türkiye'de hala çok iyi olmadığını düşünüyor	*Radyolojideki görüntü paylaşım sistemi. Teknolojik cihazlar özellikle görüntülemede tıbbi laboratuvarlarda vazgeçilmez, olmazsa olmaz. Personelin kullandığı PC, akıllı cihazları zaten saymıyorum. Kişilerin özellikle hekimlerin bilgiye daha kolay ulaşmasını sağlayacak olan akıllı dijital ekranlarımız var yoğun bakımda, acil serviste buralardan hızlı bir şekilde radyoloji görüntülerine ulaşıyorlar, hastanın sonuçlarına ve dosyasına ulaşabiliyorlar. Şuanda kağıtsız hastane dediğimiz, tüm verilerin hastane bilgi yönetim sisteminde toplandığı bir sisteme geçtik. O nedenle kağıt yok, hekimler bilgisayarlarını kullanarak anemnez yapıyorlar, istekler yapıyorlar ve hepsi hastane bilgi yönetim sistemi üzerinden yapılıyor. Çok teknolojik detayını bilmemekle birlikte hastane olarak siber saldırılara biz de maruz kalıyoruz, bilgi sistemleri müdürlüğü bu konuda sürekli çalışmalar ve teknolojik yatırımlar yapıyor. Güvenli bulmakla birlikte teknolojik alt yapının hala Türkiye'de çok iyi olmadığını düşündüğümden kafamda soru işaretleri var mı var."*
K20	Tıbbi cihaz ve donanım konusunda rekabet gücü var Bilgisayar sayısı yeterli	*"Benim işim dışarıdan doktorları hastanemizle çalışma konusunda ikna etme ve onların ihtiyaçlarını karşılama, bu anlamda alanında iyi olan doktorların bizim hastanemizle çalışması için istedikleri tıbbi cihaz ve donanımların kurumda olması gerekiyor, bu anlamda hastanemiz köklü bir hastane ve tıbbi cihaz ve donanım konusunda da dışarıdaki hastanelerle rekabet edebilir durumda. Bilgisayar sayısı konusunda bir sıkıntımız yok."*
K21	Bilgisayar sayısı yeterli Internet erişimi yeterli Tıbbi cihazlar yeterli	*"Bilgisayar sayısının, internet erişiminin ve tıbbi cihazların yeterli olduğunu düşünüyorum."*
K22	Teknoloji konusunda yeterli ve yenilikçi Teknolojik yenilikleri ilk uygulayan kurumlardan biri Yenilikleri takip ediyor Yeni projeler görüşülüyor Bilgisayar sayısı yeterli Internet erişimi yeterli	*"Teknoloji konusunda yeterli ve yenilik olarak da yeterli bir kurum olduğunu düşünüyorum. Şuan için Türkiye'de PetCt ve Gamaknife gibi uygulamaları ilk uygulamaya başlayan kurumların başında geliyoruz. Yine büyük bir proje var ve bununla ilgili olarak görüşmelerimiz devam ediyor. Kurumumuz gerçekten yenilikleri takip etme ve bünyesinde barındırma konusunda bir çok sağlık kuruluşuna göre önde gelmekte. Bilgisayar sayısı, internet erişimi konusunda zaten sıkıntı yaşamıyoruz."*

Katılımcıların "Kurumunuzun bilgisayar sayısı, internet erişimi, tıbbi cihaz gibi teknolojik olanaklarından bahsedebilir misiniz?" sorusuna vermiş oldukları cevaplar incelendiğinde Yöneticilerin görev yaptıkları kurumlarındayeterli bilgisayar, internet erişimi ve tıbbi cihaza sahip oldukları görülmektedir.. Yöneticilerin %27,27'si (6 kişi) ise internet erişiminin yavaş ve kısıtlı olduğu görüşündedir. Genel olarak bakıldığında yöneticilerin bilgi ve iletişim teknolojileri imkanları bakımından kurumlarını yeterli buldukları görülmektedir.

Teknoloji kullanımının katılımcıların işlerinin ne kadarını kapsadığını belirlemek amacıyla sorulan soruya vermiş oldukları cevaplar Tablo 13'te verilmiştir.

Tablo 13

Teknoloji Kullanımının İşi Kapsama Durumuna Yönelik Cevaplar

5.Soru

"Teknoloji kullanımı işinizin ne kadarını kapsıyor?"

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
K1	Tamamen teknoloji Hastanenin teknik problemleri ile ilgilenmek zorunda	*"Benim işim tamamen teknoloji, şöyle ki bilgisayar ve telefon görüşmelerinin dışında personelin kart basımı, hastanenin teknik problemleri konusunda sürekli diğer birimler ve kişilerle etkileşim halindeyim."*
K2	Çoğunu kapsıyor Bilgisayar ve telefon olmadan iş yapamaz	*"Çoğunu kapsıyor, bilgisayar ve telefon olmadan iş yapamaz hale geldik."*
K3	Hem yönetici, hem eğitimci Tüm yazışmalar bilgisayar ortamında	*"Ben hem yöneticilik hem eğitimci olduğum için günün büyük bir bölümü bu teknolojileri kullanarak geçiyor ve tüm yazışmalarımız olsun, öğrenci bilgi sistemimiz olsun bilgisayar üzerinden yürütülüyor."*
K4	İşinin tamamını	*"Benim işim tamamen veriler ve onların istatistiki analizi dolayısıyla işimin tamamı bilgisayar kullanımını kapsıyor."*
K5	Tamamını kapsıyor Bilgisayar ve telefon sürekli iletişim ağlanıyor Tüm alımlar bilgisayar ortamında yapılıyor	*"Tamamını kapsıyor. Bilgisayar zaten çok kullandığımız bir teknoloji ama telefon da sürekli iletişim sağlıyoruz. Bizim işimiz zaten teknoloji kullanımını gerektiriyor. Satın alma birimi olduğumuz için tüm alımlar, ihaleler bilgisayar ortamında yapılıyor."*
K6	Bilgisayar ve telefon Günün ve işin tamamını	*"Bilgisayar ve telefon günün tamamını ve işimin tamamını kapsıyor."*
K7	Büyük bölümünü kapsıyor Mevzuatı takip etme Yazışmalar EBYS	*"İşimizin büyük bölümünü kapsıyor, mevzuatı takip etme olsun, yazışmalar olsun artık tamamen dijital olarak yapılıyor ve EBYS'ye geçişle birlikte yazıların takibi ve imzası da bilgisayar ortamında sağlandığından sürekli etkileşim halinde bulunmak zorundasınız."*
K8	Tamamını kapsıyor	*"Tamamını kapsıyor diyebilirim."*
K9	Tamamını kapsıyor	*"İşimin tamamını kapsıyor."*
K10	Tamamını kapsıyor	*"Kesinlikle tamamını kapsıyor. Bütün işimiz teknoloji üzerine kurulu."*
K11	Büyük bir kısmı	*"Benim işimin büyük kısmı teknoloji, çünkü işim denetim, iç denetim ve bizim raporlarımız oluyor sürekli olarak yönetimi sunduğumuz bunların hazırlanması ve yönetimi sunulması tamamen teknoloji ile sağlanıyor."*

K12	Tamamını kapsıyor	*"Tamamen bilgisayar kullanımı, muhasebe işleri bizim birimimiz tarafından yürütülüyor ve ücretlerden tutun da diğer ödemelerin tamamı bizim tarafımızdan bilgisayar ortamında yapılıyor."*
K13	Büyük bir kısmı Haberleşmeler e-posta ile Veriler HBYS ile sağlanıyor	*"Büyük çoğunluğu, haberleşmeler e-posta aracılığıyla yapılıyor. Verileri hastane bilgi yönetim sistemi ile sağlıyoruz. İşimizin büyük bir kısmı diyebilirim."*
K14	Büyük çoğunluğunu Üst yönetimle iletişim bilgisayar ile sağlanıyor İlçede oldukları için bağlı bulundukları birimlere uzak mesafe Yazışmalar e-posta ile yapılıyor İmzalı olan daha sonra toplu olarak gönderiliyor Teknoloji işi ve yönetimi çok rahatlatıyor	*"Aslında büyük bir çoğunluğunu kapsıyor. Çünkü biz Genel sekreterlikle, bölge amirleri, kamu hastaneleri kurumu, il sağlık müdürlüğü ile iletişimimizin büyük kısmı bilgisayar üzerinden yapılıyor, dokümanlar, yazışmalar sonradan gönderiliyor. Prosedür gereği yazışmalar imzalı gönderiliyor ama biz mail yolu ile yazışmaları gönderiyoruz sonra imzalı yazılar gönderiliyor. Biz ilçedeyiz, çok önemli biz günlük olarak verileri gönderiyoruz, bir hafta sonra filan imzalar toplanıyor ve tek seferde ilgili makamlara gönderiliyor. Çok fazla iş geliyor böyle, bizim bağlı olduğumuz genel sekreterlik yeni kuruldu, onlar da veri toplamak için her gün veri istiyorlar, biz istenen verileri her gün yazışma şeklinde götürüp, getirsek, perişan oluruz. O anlamda bizi çok rahatlatıyor teknoloji."*
K15	%80 teknoloji kullanımı Personelle haberleşme Diğer sağlık çalışanları ile iletişim	*"İşimin genelinde teknoloji kullanımı var. %80 teknoloji kullanımı diyebilirim. Personelle haberleşme yolu ile koordinasyon sağlama. Diğer sağlık çalışanları ile iletişim tamamen bilgi teknolojileri kullanılarak yapılıyor."*
K16	E-devlet uygulaması ile birlikte işin büyük çoğunluğu	*"E-devlet uygulamasına geçildi ve siz buna ayak uydurmak için bu teknolojileri kullanmak durumundasınız. İşimin büyük bir çoğunluğunu teknoloji kullanımı kapsıyor."*
K17	İdari hizmetler teknoloji ile yürütülüyor Yazışmalar, SGK işlemleri İşin büyük bir kısmını	*"İdari hizmetleri düşündüğümde, sağlık kısmını bir yana bırakın personelin idaresi veya bir merkezin idaresi bugün artık teknoloji ile yürütülüyor. Yazışmalar olsun, SGK ile olan ilişkiler olsun artık tamamen teknolojiye entegre bir şekilde işlerimizi yürütüyoruz. İşimin büyük bir bölümünü kapsıyor diye düşünüyorum."*
K18	İşi teknoloji	*"Benim işim teknoloji, Elektronik bölümü mezunuyum ve işim tamamen teknik destek hizmetlerinin eksiksiz bir şekilde yürütülmesini sağlamak."*
K19	Verilere ulaşma ve analiz etme kısmının tamamı teknoloji İletişim açısından birebir iletişimi tercih ediyor	*"Teknoloji işimin verilere ulaşma ve onları analiz etme kısmını kapsıyor. İletişim açısından ise genelde bire bir iletişim kurmayı tercih ediyorum ya da telefon bana daha etkili geliyor."*
K20	İşinin tamamını İşi telefon görüşmesi ve iletişim	*"Benim teknolojim telefon ve ben tüm işlerimi telefon aracılığıyla hallediyorum. 24 saat açıktır ve mesai dışında da telefonla bana ulaşırlar. Benim işim telefon görüşmesi ve iletişim zaten."*
K21	Büyük bir kısmı 7'de 3'ü	*"Büyük bir kısmını kapsıyor. 7'de 3'ünü kapsıyor diyebilirim."*
K22	Büyük bir bölümünü	*"Aslına bakarsanız işimin büyük bir bölümü teknolojiyi içeriyor."*

Yöneticilerin %50'si (11 kişi) işinin büyük bir kısmını kapsadığını, %45,45'i (10 kişi) ise tamamını kapsadığını belirtmiştir.

Teknolojinin çalışma hayatından çıkarılması halinde yöneticilerin bu durumdan etkilenme durumunu belirlemeye yönelik cevaplar Tablo 14'te verilmiştir.

Tablo 14

Teknolojinin Çalışma Hayatından Çıkarılmasının Etkilerine Yönelik Cevaplar

6.Soru

"Teknolojinin çalışma hayatınızdan çıkarıldığını düşünün…

- Ne olur?
- Bu durum sizi nasıl etkiler?"

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
K1	Olmaz Yürümez Büyük sıkıntı çıkar Kontrol mekanizması devreden çıkar İletişim daha zor hale gelir Verilere ulaşmak sıkıntı olur Bilgi vermek zorunda olduğunuz kuruluşlarla sıkıntı yaşarsınız Hasta verilerini ve faturalara manuel işlemek imkansız	*"Olmaz, yürümez, büyük sıkıntı çıkar. Bir kere kontrol mekanizması tamamen devreden çıkan personel işe giriş ve çıkış saatlerini takip edemezsiniz. İletişim daha zor hale gelir. Verilere ulaşma konusunda inanılmaz sıkıntı yaşanır, çünkü hastanelerin de bilgi vermek zorunda oldukları kurum ve kuruluşlar var her şeyden önce hasta verileri, faturalar bunları manuel yapmanız olanaksız."*
K2	İş hayatından çıkarılmaması gereken bir unsur	*"1994 yılında ODTÜ'de lisans eğitimim sırasında bilgisayarlarla tanıştım, bambaşka bir dünyaydı. Ancak günümüze döndüğümde iş hayatından çıkarılmaması gereken bir unsur olarak düşünüyorum."*
K3	Tedavi hizmetleri yürümez Hastalarla sorun yaşanır Mümkün değil Tüm işler ve işlemler teknolojiye entegre Teknoloji olmadan işler bu kadar hızlı yapılamaz	*"Bir kere tedavi hizmetlerini yürütemezdik bu da hastalarla sorun yaşanmasına sebep olurdu. Mümkün değil, teknoloji hayatımızın bir parçası haline geldi. Daha önceki dönemlerde de hekimlik ve yöneticilik yaptım. O zamanlarda da teknoloji yoğundu ancak bu kadar değil. Biz öğrenciyken de hazırladığımız raporları elle yazmak çok uzun zaman alan bir işti. Şimdi öyle değil hasta kuruma girdiği andan itibaren kurumdan ayrıldığında elindeki e-reçete kodu ve hastaya yapılan işlemlerin faturalandırılarak SGK'ya aktarılması tamamen bu sistemler üzerinden yürütülüyor. Teknoloji kullanımı olmadan bu işlerin hiçbirini bu kadar hızlı yapamazsınız."*
K4	Çıkarmayı düşünmek olanaksız Tüm veriler tek tuşla masanızda Hastane bünyesinde her bölümden verileri ayrı ayrı	*"Düşünmem olanaksız, çünkü dediğim gibi işim veriler ve bu veriler işlenerek bilgiye dönüştürülüyor ve sorumlu olduğumuz kişi ve kurumlara iletiliyor. Hastanenin günlük hasta giriş-çıkış sayısı, yatan hasta*

	toplamak ve bütün haline getirmek saatler alır. Zamanında karar verilmesi, bilgiye zamanında ulaşmakla mümkün Çok zorlanırım.	*sayısı vb. istatistiki bilgiler her gün düzenli olarak yöneticilere sunuluyor. Dolayısıyla bu verileri hızlı bir şekilde tek tuşla elde ediyoruz. Olmadığını düşündüğümde her bölümün ayrı ayrı bu verileri manuel olarak işlemesi ve toplu halde bize iletmesi gerekiyor böyle bir veriyi elde edip, bütün haline getirmek de saatler alabilir. Yani zamanında kararların verilmesi ancak bilginin zamanında elde edilmesiyle mümkün. Çok zorlanırdım."*
K5	Çıkaramam Çıkarmak istemem Teknoloji işleri kolaylaştırıyor İşlerin yapılmasını sağlıyor Tüm iletişim teknoloji ile sağlanıyor	*"Çıkaramam, çıkarmak da istemem teknoloji işlerimizi kolaylaştırmayı bir kenara bırakın, işlerin yapılmasını sağlıyor, diğer kurum ve kuruluşlarla yazışmalar olsun, firmalarla iletişim olsun tamamen bu teknolojileri kullanarak sağlıyoruz."*
K6	Mümkün görünmüyor Gelişen teknoloji ile yapılan iş sayısı arttı İşe yetişmek için çok hızlı hareket etmek zorundasınız İşi arttırdığınızda teknolojiyi de fazla kullanmak zorundasınız Artan talebe yetişebilmek için yoğun teknoloji kullanılıyor.	*"Şöyle düşündüğünüzde eskiden de sağlık hizmeti veriliyor muydu? Veriliyordu. Eskiden de bir lojistik bölümü, destek hizmetler bölümü, satın alma birimi var mıydı? Vardı. Tabiki yapabilirsiniz, fakat gelişen çağ ile birlikte teknolojinin yardımı ve desteğiyle beraber, birim zamanda yaptığınız iş sayısı artmaya başladı. Eskiden günde 10 muayene yaparken, şimdi belki 50 muayene yapıyorsunuz. Bu 50 muayene içerisindeki tüketim, haberleşme, tedarik, lojistik zincirine baktığınızda çok daha hızlı hareket etmek zorundasınız. Doğru işi artırdığınızda lojistiği de artırmak zorundasınız yani daha fazla teknoloji kullanmak zorundasınız. Şuanda da biz onu yapıyoruz, artan talebe yetişebilmek için yoğun teknoloji kullanıyoruz. Teknoloji kullanımını çalışma hayatından çıkarmak dolayısıyla çok da mümkün görünmüyor."*
K7	Önceden olsa belki olası olabilirdi Hayatı çok kolaylaştırdı Erişimi çok arttırdı Teknoloji olmadığında kişilerle bağlantınız olumsuz etkilenir gibi geliyor Sağlık sektöründe sürekli mevzuat değişiyor onu bile takip etmek zor olurdu.	*"Önceden olsa belki çıkarıldığını düşünmek biraz daha olası olabilirdi. Ancak günümüzde yaptığınız her iş attığınız her adım teknoloji ile en basiti cep telefonları bazen onlar olmadan nasıl iletişim sağlanıyor ve nasıl arkadaş buluşmalarını sağlıyormuşuz diye düşünmüyor değilim. Hayatı o kadar kolaylaştı ve erişimi o kadar artırdı ki artık onun olmadığını düşündüğünüz de hayat ve diğer kişilerle tüm bağlantılarınız olumsuz etkilenecekmiş gibi düşünüyorsunuz. Bir kere sağlık sektöründe çalışıyorsunuz ve bizim işimiz kamu iktisadi teşekkülü olduğumuzdan dolayı tamamen mevzuatla ilgili ve her gün yeni bir şeyler ekleniyor ve değişiyor bir kere bunun takibini yapmak gerçekten çok zor olurdu diye düşünüyorum."*
K8	Sağlık sektöründe alınan malzemenin ödemi var mı yok mu takip etmek güç olurdu. Malzemeler bilgisayar ve diğer otomasyonlarla inceleniyor Ciddi sıkıntılar yaşanır İşler yürümez Doğru kararlar alınamaz.	*"Bizim için istatistik çok önemli, sağlık sektöründe bir sürü malzeme var. Üniversite hastanesi olduğumuzdan dolayı diğer bakanlık hastanelerinden farklı olarak, alınan malzemenin ödemesi var mı yok mu bunu incelemek zorundayız. Teker teker bunlara bakmak zorundayız, bizim bu malzemeleri bilgisayar veya diğer otomasyondan incelemek zorundayız, daha önce kaça almışız, ihalede kaça almışız biz bir malzeme alırken bilgisayarda on farklı yere bakıyoruz yanlış bir alım yapmamak için. Dolayısıyla bilgisayar olmasa ciddi anlamda sıkıntılar yaşarız, işler yürümez, doğru*

		kararlar alamayız."
K9	İşimi yapamaz hale gelirim Mümkün değil Hayatımdan çıkaramam	*"İşimi yapamaz hale gelirim, mümkün değil hayatımdan çıkaramam."*
K10	Öyle bir dünya yok Yapamayız Ayda 20.000 fatura elle işlenemez	*"Çalışma hayatından teknolojiyi çıkarmak mı, yok öyle bir dünya yok. Yapamayız, çünkü mesela bizim düzenlediğimiz fatura sayısından örnek vereyim, ayda yaklaşık 20.000 fatura düzenleniyor. 20000 faturayı manuel olarak bir deftere işlediğimizi düşünürsek, hani yaş olarak defter tutma yaşına yetişemedim ama benden öncekiler tek tek deftere yazıyordu biliyorum. Ama ben hiçbir zaman 15-20 bin faturayı bir deftere yazabileceğimi düşünemiyorum."*
K11	Artan teknoloji ve buna bağlı iş yapma hızındaki artış teknolojileri hayatımızdan çıkaramaz hale getirdi.	*"Düşünmek biraz güç, çağımız teknoloji çağı ve bütün işler bu teknolojileri kullanarak yürütülüyor, daha önceki dönemlerde bilgisayar ve diğer teknolojiler bu kadar hayatın merkezinde değildi ve dolayısıyla bu kadar iç içe değildik ancak artan teknoloji ve buna bağlı olarak iş yapma hızındaki artış bu teknolojileri hayatımızdan çıkaramaz hale gelmemize sebep oldu."*
K12	Küçük bir kurumda belki mümkün olabilirdi. Kurumun büyüklüğü Giderlerin fazlalığı Çalışan sayısının fazlalığı ile mümkün değil Tüm ödemeler bilgisayar ortamında yapılıyor	*"Küçük bir kurum olsa belki eski usul ve yöntemlerle yine yapılabilirliği düşünülebilir. Ancak kurumun büyüklüğü, giderlerin fazlalığı, çalışan sayısı vb. unsurları düşündüğünüzde mümkün değil. Tüm ödemeler, bankalara bilgisayar ortamında yapılıyor."*
K13	Mümkün değil Çok fazla veri ile çalışılıyor Dosyaları arşivlerde saklamak güç Teknoloji olmadan işleri şuan ki hızı ile yapmak mümkün olmazdı	*"Düşünmem mümkün değil çünkü çok fazla veri ile çalışıyoruz. Bunları dosyalarda ve arşivlerde saklamak biraz güç olurdu. Ya da hızlı bir şekilde yazışmalar yapılıyor, bilginin istenilen zamanda gerekli yerlere ulaşması gerekiyor, teknoloji olmadan bu işleri şuan ki hızı ile yapmam mümkün olmazdı diye düşünüyorum. En basitinden iş arkadaşlarımızla bile telefon aracılığıyla haberleşerek işlerimizi yürütüyoruz."*
K14	Bu nüfus yoğunluğunda Şuan ki standartlarda hizmet vermek mümkün olmazdı. Hasta randevu, sonuç işlemlerini çok sarkıtırdı. Her işlem yüz yüze gerçekleşmek zorunda olurdu Zamanın çoğunu yolculuk alırdı. Hizmet devam ederdi ancak süresi uzardı Hizmetin kalitesi düşerdi.	*"Şu nüfus yoğunluğunda, teknolojisiz onlara bu standartlarda hizmet vermek mümkün olmazdı. Hizmet verilir de ha ne olurdu, hasta 30 günde muayene sırası alırdı, sonuçlarını 30 gün sonra alırdı, çok geç çıkardı. Biz yöneticimizle diğer kurum ve kuruluşlarla sürekli yüz yüze görüşmek zorunda kalacağımız için, vaktin büyük çoğunluğu bu işleri ayrılmış olurdu. Hizmet devam ederdi ancak süresi uzardı. O da kaliteyi düşürürdü bence."*
K15	%5 performans gösterirdim Var olmazdım.	*"%5 performans gösterirdim, var olmazdım herhalde."*
K16	Yaş ile teknoloji kullanımı ve öğrenimi arasında negatif ilişki var.	*"Ben çok yaşlı bir yönetici olduğum için, teknoloji hayatımdan çıkarılmış olsa ben daha rahat edebilirdim. Öğrenmek ve kullanmak belli bir yaştan sonra sıkıntı olabiliyor çünkü. 70 yaşındaki 50 yaşa göre , 50 yaşındaki 40 yaşındakine göre daha zor öğreniyor. Teknoloji kullanımında ilgi de önemli ancak her şey elektronik olarak yapılmaya başlandı.*

		E-devlet diyelim, e-eğitim gündeme geldi, bunlar tabi ilkokuldan itibaren çocuğun gördüğü şeyler, rol modeli de bu uygulamaları kullanıyor, öyle olması gerektiğini düşünüyor. Dijital çağ diye adlandırdığımız bu çağ."
K17	Teknoloji bağımlılık yaratıyor Teknoloji olmadığında artık ne yapacağını şaşırıyor insan Zamanla teknoloji hayatın merkezine yerleşti Olmazsa olmaz haline geldi	*"Düşünemiyorum, çünkü teknoloji bir anlamda bağımlılık yaratıyor, internet erişiminin olmadığı zamanlarda inanın ne yapacağımı bilemiyorum. Belki önceleri bu kadar zor olmazdı ama teknoloji hayatımıza o kadar yerleşti ki adete merkezi konumunda, sanki onlar olmadan olmazmış gibi geliyor."*
K18	Sağlık sektöründe teknolojinin olmaması bir yana bunlarda meydana gelecek en ufak bir aksaklık hayati tehlike yaratır.	*"Çıkaramam mümkün değil, kurum için de mümkün değil, sağlık kurumunda görev yapıyorsunuz ve havalandırmadan tutun da internet erişimi ve jeneratörlere kadar her şey size bağlı bunlarda yaşanan en ufak bir sıkıntı ya da teknoloji yoksunluğu sağlık hizmetlerinin durması ve belki ameliyathanedeki birçok hastanın hayatını yitirmesi demek. O nedenle sağlık kurumlarında teknolojinin bir dakika bile aksamaması gerekiyor, ben de teknoloji ile yakından sorumlu olan kişi olduğum için bu teknolojilerin olmadığını bırakın, aksadığını bile düşünmek ürkütücü olabilir."*
K19	Teknolojinin olmaması insan ilişkilerini ve iletişimi olumlu etkiler, en azından yüzlerini görmüş oluruz. E-posta iletişim kazalarının en büyük sebebi. İlişkileri formal hale getiriyor teknoloji. İnsan ilişkilerini seven biri için teknolojinin olmaması olumsuz etki yaratmaz. Verilere ulaşma konusunda sıkıntı yaşanır.	*"Hiç düşünmedim ama şunu söyleyebilirim ki, çalışma arkadaşlarınızla sürekli iletişim halinde bir cihaz ve sms, e-posta yoluyla haberleşme yapıldığı için iletişimin ve arkadaşlıkların geri plana atıldığını düşünüyorum, o nedenle e-posta ile iletişim kurmak yerine ya bire bir yanlarına giderek veya telefonla konuşmayı tercih ediyorum. E-posta bence iletişim kazalarının en büyük sebeplerinden birisi. Çünkü beden dili yok, iletişimin o parametrelerini kullanmadığınız için çok modomod, tamamen yanlış anlaşılmalara sebep verebilecek çok iletişim kazalarının yaşandığı bir iletişim oluyor. Ses tonunuz olsun, beden diliniz olsun, kullandığınız kelimeler bunların hepsi birer insan ilişkilerini daha ikinci plana atıyor, hem de çalışma arkadaşlarınızla çok daha formal bir ilişki kuruyorsunuz. Olmazsa ne kadar hayatımız etkilenmez diye düşünüyorum. Yönetici olarak da çok etkileneceğimi düşünmüyorum, ben bire bir iletişimi seven biriyim. O nedenle ben kişisel olarak çok etkileneceğimi düşünmüyorum. Ama şu var, yönetsel anlamda şunu savunabilirim, iletişim açısından baktığımda hayatımdan çıkmasına sevinebilirim, onun dışında verilere ulaşma açısından soruyorsanız, verilere ulaşamadığım için tabiî ki sıkıntı duyarım."*
K20	Yoğun iletişim teknolojisi kullananlar için teknolojinin olmaması iş yapamamak anlamına geliyor. İşlerinde o kadar yoğun teknoloji kullanıyorlar ki, teknolojinin aksaması, onların iş yapamaması, dolayısıyla boş oturması anlamına geliyor ve bu da bir	*"Böyle bir lüks yok benim için. Lüks diyorum çünkü benim teknolojim telefon ve benim bu telefonu 10 dk kapatayım ya da şarjı bitti bana ulaşamadılar deme şansım yok. Bu telefon olduğu sürece ben burada işe yararım, telefon sayesinde doktorlarımıza ulaşırım onlar da bana. Olmazsa iş yapamaz hale gelirim."*

	lüks.	
K21	İşler karışır. İşler kolay ve hızlı yapılamazdı Şuan ki hız ve sayıya yetişmek mümkün olmazdı.	*"İşler karışır. Gerçekten de öyle teknoloji işlerin hızlı ve kolay bir şekilde yapılmasını sağlıyor ve üniversitesi hastanesi gibi büyük bir hastaneye gelen hasta sayısı, yapılan işlemler ve sonuçları düşündüğünüzde bunların tamamı koordineli bir şekilde yürütülmekte eğer teknoloji hayatımızdan çıkarılmış olsaydı bu hıza ve bu sayıya yetişmek mümkün olmazdı."*
K22	İmkansız Teknoloji çalışma hayatınızın kendisi Teknolojinin hayattan çıkarılması demek iş yapamaz hale gelmek demek. Teknolojinin gereken hızda ve düzeyde çalışmaması bile işleri sekteye uğratır.	*"Düşünmek biraz imkansız, şuan için teknoloji sizin çalışma hayatınızın kendisi, onu çıkarmak demek, işlerinizi yapamaz hale gelmek demek o nedenle böyle bir ihtimali düşünmek bile insanı endişelendiriyor. Teknolojinin olmamasını bırakın, gereken hızda ve düzeyde çalışmaması bile çalışma hayatınızı, işlerinizi sekteye uğratabiliyor."*

Yöneticiler bugünkü iş yükü ve çalışan sayısı düşünüldüğünde teknolojinin iş hayatından çıkarılmasının, işleri yürütmenin, şuan ki hızla iş yapmanın, mümkün olamayacağı görüşündedir. Ancak bazı yöneticiler küçük kurumlarda iş hayatından çıkarılabileceğini, yaşı ileri olanlar için teknolojinin olmamasının rahatlatıcı olabileceğini ve teknolojinin olmamasının insan ilişkilerini olumlu etkileyeceğini belirtmişlerdir.

Yöneticilerin bilgisayarla ilgili teknik bilgi durumunu belirlemek amacıyla sorulan soruya vermiş oldukları cevaplar Tablo 15'te verilmiştir.

Tablo 15

Yöneticilerin Bilgisayara İlişkin Teknik Bilgi Durumlarına Yönelik Cevaplar

7.Soru

"Bilgisayarla ilgili teknik bilgi durumunuzu nasıl tanımlayabilirsiniz?"

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
K1	Yeterli değil Daha iyi olabilirdi	*"Çok az, yeterli değil. Daha iyi olabilirdi."*
K2	Oldukça iyi Yazılımla hobi olarak uğraşıyor Programlama dilini öğrenme konusunda ilgili ve istekli İşi kolaylaştıracak tüm uygulamaları kullanmaya istekli 10 üzerinden 8 puan	*"Yeterli düzeyde olduğunu düşünüyorum. Yazılım veya donanım olarak bir ayrım yapacak olursak yazılım konusunda da oldukça iyi olduğumu düşünüyorum. Yazılımla hobi olarak da uğraşıyorum. Programlama dilini öğrenme konusunda da oldukça istekli ve ilgiliyimdir. Bazıları Excel'i sadece tablo yapmak için kullanır ancak ben Excel'deki tüm formülleri*

		kullanmaya çalışıyorum. İşimi kolaylaştıracak tüm uygulamaları yapmaya çalışıyorum. 10 üzerinden bir puan verecek olursak 8 puan verebilirim. Donanım olarak değerlendirdiğimde ise Pentium 4'ler döneminde daha etkiliydim, şimdiki işletim sistemlerine de yetişmeye çalışıyorum ancak aklımda daha çok Pentium 4 kalmış."
K3	Teknolojiyi seviyor Teknik işler ve donanım konusunda yetersiz Kullanıcı olarak yeterli	*"Seviyorum teknolojiyi, teknik olarak bir format atamam ancak yazışmalarım olsun, tablolamalar olsun, eğitim sunularım olsun her birini kendim hazırlıyorum."*
K4	İyi Kullanıcı olarak iyi Teknik işler konusunda yeterli olmadığını düşünüyor	*"İyi diyebilirim. Word, Excel, PowerPoint, HBYS, bunları özellikle Excel'i etkili bir şekilde kullanabiliyorum. Ancak teknik bilgi ve beceri sahibi değilim. Format atamam ya da kasayı açıp anakart veya işlemcilerle herhangi bir işlem yapamam. "*
K5	Çok iyi Bilgisayar programcılığı mezunu Donanım ve yazılım konusunda oldukça iyi	*"Çok iyi. Bilgisayar programcılığı mezunuyum. Format atabilirim, program yazabilirim."*
K6	Çok iyi değil Kullanıcı ancak sadece işini görecek kadar	*"Çok iyi değilim, bilgisayar programcılığını hiç bilmiyorum. Sadece hazır paket programları kullanma konusunda, Word, Excel, PowerPoint işimi görecek kadar kullanıyorum. Ancak çok da bu işin tilkisi, kurdu seviyesinde değilim."*
K7	Çok iyi değil Kullanıcı olarak iyi Teknik bilgi ve beceri sahibi değil	*"Çok iyi olduğumu söyleyemem. Yazılım konusunda, program indirme ya da çalıştırma bunları yapabiliyorum ama bir format atma ya da teknik bir problemi çözme konusunda yeterli olduğumu düşünmüyorum."*
K8	Çok iyi değil Kullanıcı olarak işini görecek kadarını biliyor Sunu hazırlayabiliyor	*"Yeterlilik anlamında, çok yeterliyim diyemem ama işimi görecek kadar Word, Excel, Pdf ortamında olsun, sunum anlamında kendi işimi kendim görecek kadar hakimim diyebilirim."*
K9	Kullanıcı düzeyinde, etkili bir şekilde kullanabiliyor	*"Kullanıcı düzeyindeyim. Word, Excel, PowerPoint bu programları kullanıcı düzeyinde etkili bir şekilde kullanabilirim."*
K10	Kullanıcı düzeyinde, oldukça etkili bir kullanıcı	*"Şöyle söyleyeyim, bütün Office programlarını kullanabiliyorum, Onun dışında kendi programlarımız var, hastane otomasyonumuz var eski IBM üzerinden çalışan AS400'ümüz vardı onu kullanıyoruz, o bizim burada kendi yazılımımız, 20 sene önce üretmişler bu yazılımı, onu kullanıyoruz. Tam ihtiyacı karşılamıyor artık, yeni bir yazılım artık ama tam geçişi sağlayamadık. Şimdi de SQL veri tabanlı, hastane otomasyonu kullanıyoruz. Olduğu gibi bir yazılım almadık, bize uygun olarak geliştiriliyor. Onun dışında LOGO ticari yazılım programını kullanıyoruz Jaguar. Elektronik faturaya geçtiğimiz için bir entegratörümüz var, onların hazırladığı e-fatura portal programı var onu kullanıyoruz. Ona geçmeden önce Gelir İdaresi Başkanlığının kendi portalını kullanıyorduk. Beyannamelerimizi verirken (SGK, KDV vb) Gelir İdaresi Başkanlığının portalını kullanıyoruz."*
K11	Kullanıcı olarak, kendi işini görecek kadar kullanıyor Yazılım konusunda iyi ancak	*"Kendi işimi görecek kadar teknoloji kullanıyorum. Ancak Word, Excel, Hastanenin kullanmış olduğunu HBYS bunları kendi kendime kullanabiliyorum.*

	teknik konularda yeterli değil	*Yazılım konusunda oldukça iyi olduğumu söyleyebilirim ancak donanım konusunda çok ilgili değilim. Teknik olarak format atamam."*
K12	Çok iyi değil Teknik konularda bilgi ve beceri sahibi değil	*"Çok iyi değilim. Format atamam mesela, teknik bir problemi çözemem."*
K13	Kullanıcı olarak çok iyi, Şuan müdür yardımcısı olarak görev yapması teknolojiyi iyi kullanması nedeniyle	*"Office programlarında çok iyi olduğumu söyleyebilirim. Eğer şuan müdür yardımcısı olarak buradaysam teknolojiyi etkin kullanımım biraz da buraya gelmeme neden olmuştur."*
K14	Çok az	*"Az çok az."*
K15	Çok iyi	*"Çok iyi."*
K16	10 üzerinden 8 veriyor kendisine Yönetici olabilmek için teknolojiyi öğrenmek ve kullanmak zorundasınız. Yöneticiler de bilmek zorunda. Gençler daha iyi teknoloji kullanıyor o nedenle yöneticilerin 40 yaş altı seçilmesi gerekiyor.	*"10 üzerinden bir 8 veririm. Word, Excel, PowerPoint, Internet, E-posta bunların hepsini gayet iyi kullanıyorum. Öğrenmek ve kullanmak da zorundasınız, başka türlü yönetici olamazsınız. Yöneticiler de bilmek zorunda. Benim öyle bir yetkim olsa, rektörler, dekanlar, anabilim dalı başkanları tüm yöneticileri 40 yaş altı seçerim. 40 yaş bile yaşlı bence. Gençler teknolojiyi daha iyi kullanıyor."*
K17	Ortalamanın üzerinde Teknolojiyi seviyor ve ilgi duyuyor Kullanıcı olarak etkili Sunu hazırlama konusunda oldukça iyi Format atabiliyor Program yazabiliyor Excel'i kullanma konusunda çok meraklı ve yenilikleri denemeyi seviyor	*"Ben teknoloji konusunda gerçekten ortalamanın üzerinde olduğumu düşünüyorum. Teknolojiyi seviyorum ve ilgi duyuyorum. Office programlarını etkili bir şekilde kullanıyorum. Zaten yüksek lisans ve öğrencilikten gelen bir alışkanlık sunularımı kendim hazırlıyorum ve bu konuda da oldukça iyi olduğumu biliyorum. Kendi bilgisayarıma format atabilir, program yazabilirim. Özellikle Excel'i kullanmak konusunda oldukça meraklıyımdır ve formülasyonları denemeyi seviyorum. Yine tezimi yazarken kullanmış olduğum Spss programı istatistik konusunda iyi olduğumu düşünüyorum."*
K18	Çok iyi Teknik birimden sorumlu, Kuruma alınan cihazların kullanımını öğrenmek zorunda	*"Çok iyi, biz daha çok mühendislerle ve firma yetkilileri ile işbirliği halinde çalışıyoruz. O nedenle kuruma alınan tıbbi cihazlarla ilgili eğitim her ne kadar o cihazları kullanan kişilere verilse de biz de o eğitimi almak durumundayız. Dolayısıyla gerek bilgisayar gerekse diğer cihazlarla ilgili teknik bilgi durumum işimin gereğine uygun olarak çok iyi."*
K19	Kullanıcı olarak orta düzeyde Programlama ve donanım konusunda ortalamanın altında	*"Orta düzeyde tanımlarım. Office programlarını kullanıyorum ancak programlama ve donanım konusu için içerisine katıldığında ortanın da altında olduğumu söyleyebilirim."*
K20	Kullanıcı olarak işinin gerektirdiği kadarını biliyor	*"Word, Excel kullanabiliyorum, benim işim daha çok e-posta ve telefon olduğu için diğer teknolojileri çok fazla kullanmıyorum. Şartnameleri e-posta ile gönderiyorum ve telefon görüşmeleri ile anlaşmaları sağlıyorum. İşimin gerektirdiği kadarını biliyorum."*
K21	Oldukça iyi ve başarılı	*"Oldukça iyi olduğumu düşünüyorum, başarılı da diyebiliriz."*
K22	Kullanıcı düzeyinde iyi bir kullanıcı. Teknik konularda yeterli değil. "Ben bu işi tam anlamıyla	*"Kullanıcı düzeyinde iyi bir kullanıcı olduğumu düşünüyorum. Ancak format atma, kod yazma veya web sayfasını oluşturma gibi işlemleri yapamam. Bu açıdan baktığınızda yeterli olmadığımı da*

	öğrendim, yeterliyim" demek yanlış Teknoloji derya deniz öğrenmek için bilgiye aç olmak gerekiyor İlgi, merak ve yeterli zaman gerekiyor bunlar varsa kendiliğinden öğreniyor	*söyleyebilirim. Zaten bilgisayar olsun diğer teknolojiler olsun insanın bir şeyleri öğrenmesi ya da şöyle söyleyeyim "ben bu işi tam anlamıyla öğrendim, yeterliyim" demesi yanlış çünkü kendi açımdan baktığımda teknoloji gerçekten derya deniz bir alan ve bu alanda kendinizi geliştirmek için bilgiye aç olmanız gerekiyor. İlgili ve meraklı olmak da gerekiyor, ha bir de yeterli zamanınızın olması gerekiyor. Eğer bu unsurlar varsa zaten kendiliğinden öğreniyor ve sürekli öğrenme isteği içerisinde oluyorsunuz."*

Yöneticilerin %63,64'ü (14 kişi) kullanıcı düzeyinde iyi, %36,36'sı (8 kişi) ise teknik konularda yeterli olmadığını, %27,27'si (6 kişi) de işinin gerektirdiği kadarını bildiğini ve kullandığını belirtmiştir. Tablo 15'te teknolojiyi seven, ilgi duyan kişilerin işleri dışında da teknoloji konusunda kendilerini geliştirdikleri ve bu açıdan yeterli gördükleri dikkat çekmektedir. Yönetici olabilmek için teknoloji kullanmak zorunda olduğunu düşünen yöneticiler de bulunmaktadır.

Yöneticilerin teknoloji kullanımı konusundaki yeterliklerini belirlemek amacıyla sorulan soruya vermiş oldukları cevaplar Tablo 16'da verilmiştir.

Tablo 16

Yöneticilerin Teknolojik Yeterliklerine İlişkin Cevaplar

8.Soru

"Teknolojiyi kullanarak ne tür işler yapabiliyorsunuz?"

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
K1	Word yazışmaları Excel tabloları Excel formülleri konusunda yetersiz Günlük gazeteleri okuyor Köşe yazarlarını takip ediyor	*"Word'de yazışmaları yapabiliyorum, Excel'de tabloları yapabiliyorum ama formüller konusunda yetersizim. HBYS biraz. Yani işlerimi yürütecek kadar yapabiliyorum ama daha iyi olabilirdi. Günlük gazeteleri takip ediyorum, köşe yazarlarını takip ediyorum."*
K2	Word yazışmaları Excel tabloları PowerPoint ile sunu hazırlama ileri düzeyde	*"Alanımla ilgili tüm işlerimi bilgisayar ortamında yapabiliyorum. Word, Excel, PowerPoint ileri düzeyde."*
K3	Word yazışmaları Excel tabloları HBYS kullanımı Öğrenci Bilgi Sistemi veri giriş ve çıkışları PowerPointte sunu hazırlama	*"Söylediğim gibi yazışma, tablolama, öğrenci bilgi sistemi kullanımı, hastane bilgi yönetim sistemini kullanma, PowerPoint sunusu hazırlama."*

K4	Word yazışmaları Excel tabloları HBYS kullanımı E-posta gönderme ve alma	*"Yazışmalar, Tablolamalar, İstatistiki verileri çekme, E-posta gönderme ve alma. İşimin gerektirdiği tüm işleri yapabiliyorum. "*
K5	Word yazışmaları Excel tabloları-formüller PowerPoint sunusu hazırlama Veri tabanlarını çalıştırma, veri çekme Web tasarımı Tüm işlerini kendi yapıyor	*"Her türlü işlemi yapabiliyorum. Word, Excel, PowerPoint. Veri Tabanları, Web Tasarımı her türlü işlemi kendim yapabiliyorum."*
K6	İş ile ilgili tüm uygulamaları	*"Satın alma ve destek hizmetler biriminde yapılması gereken işleri yapabiliyorum."*
K7	Word yazışmaları Excel tabloları ve formüller E-posta alma-gönderme HBYS veri çekme ve işleme	*"Yazışmaları yapabiliyorum. Yine tablolama işlemi ve formüller konusunda Excel'i kullanabiliyorum. E-posta alıp gönderebiliyorum ya da HBYS'de verileri çekebiliyorum. Bizim işimizde çok önemli."*
K8	İşi ile ilgili tüm işlemleri	*"İşimle ilgili konuları yapabiliyorum."*
K9	Hastane uygulamaları, HBYS	*"Hastanede tüm işler bilgisayar üzerinden yapılıyor, kontrol, hasta girişi tüm işlemler, bu işlerin tamamını yapmak durumundasınız."*
K10	Word yazışmaları Excel tabloları ve formüller, HBYS, LOGO, E-fatura portalı, Gelir İdaresi Başkanlığı Portalı	*"Biraz önce bahsettiğim tüm işleri yardım almadan kendim yapabiliyorum."*
K11	Word yazışmaları Excel tabloları ve formülleri PowerPoint sunu hazırlama HBYS İç denetim raporlarının hazırlandığı paket programlar	*"Tüm Office programlarını kullanabiliyorum, yine iç denetimle ilgili raporların hazırlandığını programları yardım almaksızın kullanabiliyorum."*
K12	Muhasebe programı Excel tabloları ve formüller Word yazışmalar	*"Muhasebe için kullandığımız paket program, Excel, Word bunları kullanıyorum."*
K13	Word yazışmaları Excel tabloları ve formüller HBYS Internet E-posta alımı ve gönderimi İşin gerektirdiği tüm işler	*"Word, Excel, PowerPoint, HBYS, Internet, E-posta alımı, gönderimi işimin gerektirdiği tüm işlemleri yapabiliyorum."*
K14	Word yazışmaları Excel tabloları ve formüller PowerPoint biraz	*"Daha çok Excel'i kullanıyoruz, çalışma tablolarını hazırlarken, Yazışmalar için Word bunları kullanabiliyorum. PowerPoint'i çok etkili kullandığım söylenemez. Çok az kullanıyorum, önceden sunumlarda kullanıyoruz ama artık çok sunum da yapmıyoruz, o nedenle şuan çok iyi kullandığım söylenemez, denesem yine hatırlarım ama çok uzun süredir kullanmadığım için iyi kullanıyorum diyemem."*
K15	Word yazışmaları Excel tablolar ve formüller PowerPoint sunuları HBYS etkili bir şekilde	*"HBYS, Word, Excel, PowerPoint tüm bunları etkili bir şekilde kullanabiliyorum."*

K16	Word yazışmaları, E-posta alımı ve gönderimi Yönetsel düzeyde yapılması gereken tüm işler	*"Yönetsel düzeyde işlerimi yerine getirirken yapmam gerekenleri yazışma olsun, e-posta olsun kendim yapabiliyorum."*
K17	Word yazışmaları Excel tablolar ve formüller Yoğun ve etkili bir şekilde kullanıyor	*"Ortalamanın üzerinde bilgi ve beceri sahibi olduğumdan dolayı her işimi kendim yapabiliyorum. Word yazışmaları veya Excel kullanımı bunları yoğun bir şekilde kullanıyorum."*
K18	Her türlü işi	*"Ne yapamıyorsunuz daha kolay bir soru olurdu. Her türlü işi yapıyorum."*
K19	Word yazışma Excel tablolar ve formüller Veri çekme E-posta alımı ve gönderimi	*"Yazışmalarımı yapıyor, tablolarımı oluşturuyor, verilere ulaşabiliyor, e-posta gönderip alabiliyor, istediğim veri ve bilgilere ulaşabiliyorum."*
K20	Word yazışmalar Excel tablolar E-posta alımı ve gönderimi Telefonla etkili iletişim	*"Yazışmalar yapabilirim, tablo hazırlayabilirim, e-posta gönderebilirim, telefon görüşmelerini etkili bir şekilde yapıyorum."*
K21	Word yazışmaları Excel tablolar ve formüller PowerPoint sunusu	*"Office programlarını kullanarak yapılan tüm işlerimi kendi başıma yapabiliyorum."*
K22	Word yazışmalar Excel tablolar ve formüller HBYS E-posta alımı ve gönderimi EBYS	*"Word, Excel, PowerPoint, HBYS, E-posta alıp gönderme, Internette kaynak tarama bütün bu işlerimi kendim yapabiliyorum. Özel e-postalarımı kendim gönderiyorum ancak kurumsal e-postaları alma ve gönderme konusunda yönetici asistanlarımdan yardım alıyorum çünkü onlar daha genel işler ve benim o kadar vaktim olmuyor. Hastane verilerini analiz etmede HBYS kullanıyoruz. EBYS'e de geçmiş bulunmaktayız ve artık yazışmaları EBYS ortamında gerçekleştiriyoruz".*

Yöneticilerin %81,82'si (18 kişi) Word'de yazışma, %77,27'si (17 kişi) Excel'de tablo hazırlama ve formül çalıştırma, %50'si (11 kişi) işinin gerektirdiği tüm bilgisayar uygulamalarını yani Hastane Bilgi Yönetim Sistemlerini kullanma, paket programlar kullanma, veri tabanından veri çekme, yazışma yapma, tablo hazırlama, sunu hazırlama ve e-posta gönderme gibi işlemlerin tamamını yapabildiğini belirtmiştir.

Yöneticiler teknoloji kullanımı konusunda kendilerini yetersiz gördükleri alanları belirleme yönelik sorulan soruya vermiş oldukları cevaplar Tablo 17'de verilmiştir.

Tablo 17

Yöneticilerin Teknoloji Konusunda Kendilerini Yetersiz Buldukları Alanlara İlişkin Cevaplar

9.Soru

"Teknoloji kullanımı gerektiren hangi işlerinizde yardıma ihtiyaç duyuyorsunuz?"

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
K1	Teknik konular Ağ bağlantısı Internet erişimi Hata mesajları	*"Teknik konularda yardım alıyorum. Ağ bağlantısı, internet erişimi, hata mesajları bu konularda yardım alıyorum."*
K2	Teknik konular Ağ bağlantısı Ip adreslerinin yenilenmesi Alt yapı problemleri	*"Ağ yapısı, Ip adreslerinin yenilenmesi, Rooter'lar vb. kullanıcı ile ilgili olmayan, sorunun bizim tarafımızdan çözülme ihtimali olmayan durumlarda yardıma ihtiyaç duyuyorum. Müdahale edemeyeceğim alt yapı problemlerinde yardım alıyorum ama imkan verilse onları da kendim çözebilirim. Kurumsal bir yapıda herkesin tanımlanan işleri var ve verilen yetkiler bunun dışında yapabileceğiniz şeyler sınırlı o nedenle yardım alıyorum. Herkes her şeye ulaşamıyor."*
K3	Teknik konular Ağ bağlantısı	*"Çok nadir, genelde kendim hallediyorum. Bağlantı sorunları ya da teknik konularda yardım alabiliyorum."*
K4	Teknik konular Yazıcının çalışmaması HBYS'de bazen sorun oluyor	*"Teknik konularda. Yazıcının çalışmaması. Bir de yeni bir HBYS'ye geçtik ve bazen onda veriler konusunda sıkıntı yaşayabiliyoruz. Teknik destek ekibini bildiriyoruz anlar da firma ile görüşerek çözüyorlar."*
K5	Çok ihtiyaç duymuyor	*"Çok yardıma ihtiyaç duymuyorum, daha önce de bilgi işlem biriminde görev yaptığım için hastanede işleyişi çok iyi biliyorum, eşim de bilişimci olduğu için herhangi bir yardıma ihtiyaç duymadan yapabiliyorum."*
K6	Çok ihtiyaç duymuyor	*"Çok ihtiyaç duyduğum söylenemez ancak ihtiyaç duyduğumda birlikte çalıştığımız arkadaşlarımız ve bilgi işlemden gereken yardım ve desteği sağlayabiliyorum."*
K7	Excel formülleri konusunda HBYS'de veri çekme	*"Formüller konusunda bazen yardım alıyorum ya da HBYS'de verileri çekme konusunda yardım aldığım oluyor ama genel olarak kendi işlerimi kendim yapabiliyorum."*
K8	Excel'de daha önce hiç uygulanmamış uygulamaları deneme konusunda	*"Kullandığımız programlar var mevzuat gereği, Excel veya diğer programlar var. Özellikle Excel'i tam olarak kullanamıyoruz, diğer birimlerden, bilgi işlemci arkadaşlardan, mesela iki farklı tabloyu tek tabloda birleştirmek gibi, beraber çözebildik."*
K9	Teknik arızalar Internet kesintisi HBYS'de bazı hata mesajlarını anlama	*"Arıza veya kesinti olduğunda veya kullandığımız bilgi yönetim sisteminde hata mesajlarını algılama ve sorun çözme aşamasında sorun yaşıyorum. Ancak bilgi işlem birimimiz teknoloji konusunda her türlü desteği sağlıyor."*

K10	Excel'de daha önce hiç uygulamadığı bir formül olduğunda Birinin göstermesi yeterli	*"Excel'de bir şey yapacağım mesela, bu işler şirketin ve yapılan işin özelliğine göre değişiyor. Bundan önceki firmalarda çalışırken daha küçük datalarla çalışıyordum. Buraya geldiğimde data büyüdü, bu sefer daha önce Excel'de hiç ilgilenmediğim DATA fonksiyonu karşıma çıktı. Buraya geldiğimde ihtiyaç duydum, onu da öğrendim, ancak birinin göstermesi gerekiyordu, gösterdikten sonra öğrendim."*
K11	Excel'de birden fazla formüle aynı anda kullanması gerektiğinde	*"Fazlaca formül kullanmam gereken durumlarda yardım alıyorum, ya da işimi kolaylaştıracak ama benim daha önce kullanmadığım uygulamalar için birlikte çalıştığımız arkadaşlara danışıyorum ve birlikte işimizi daha kolay yapmamızı sağlayan formülleri kullanıyoruz."*
K12	Teknik işler Internet erişimi Excel'de yeni formüllerde	*"Teknik işlerde, Internet erişiminde güvenlik duvarından kaynaklı işleri yürüttüğümüz bazı sitelere giremeyebiliyoruz o konuda düzenleme yapılması için Bilgi işlem biriminden yardım alıyorum. Ya da Excel'de formüller konusunda yine diğer çalışma arkadaşlarımdan yardım alabiliyorum."*
K13	Teknik konular Ağ bağlantısı Internet erişimi	*"Teknik konularda özellikle ağ bağlantısı ve erişimle ilgili konularda ihtiyaç duyuyorum ancak bilgi işlem birimindeki arkadaşlarımız bu konularda yardımcı olduğundan çok da sıkıntı olmuyor."*
K14	İhtiyaç duymuyor Yeni bir program uygulanmaya başlandığında bir kere göstermeleri için yardım alıyor	*"Aslında öyle bir yardıma ihtiyacım yok, ama en başta yeni bir programı uygulamaya başladığımızda, bir kere gösteriyorlar, sonra kendim yapıyorum."*
K15	Hiçbir işinde yardım almıyor	*"Bilgisayarla ilgili hiçbir işimde yardıma ihtiyaç duymuyorum."*
K16	Teknik konularda Ağ bağlantısı Donanım konusunda Yeni programlar olduğunda Kaynak tarama ve literatüre ulaşmada kütüphanecilerden yardım alıyor	*"Teknik olarak değerlendirdiğimde, internet bağlantısı sık sık kesiliyor, çağırıyoruz "çocuklar bizim internet çalışmıyor, buyurun gelin" geliyorlar. Donanım konusunda yardıma ihtiyaç duyuyorum. Asıl destek tabi yeni programlar, kaynak arama ve literatüre ulaşmada, artık o eski kütüphaneler yok dijital kütüphane gerekli, orda kütüphanecilerden destek alıyoruz. Ulaşamadık siz ulaşın şeklinde, kaynaklara ulaşma konusunda yardım alıyorum."*
K17	Alt yapı ve donanımla ilgili Ağ bağlantısı	*"Alt yapı ve donanımla ilgili konularda, ağ bağlantısı vb. kendi kendime çözemeyeceğim konularda yardım alıyorum."*
K18	Çok uzmanlık gerektiren teknolojilerde sorun çıktığında firma yetkililerini çağırıyor	*"Çok uzmanlık gerektiren teknolojilerde bir sorun yaşandığında o teknolojiyi kuran firma yetkililerinin yardımına ihtiyaç duyuyorum ancak tüm çalışanların teknik problemleri önce beni ve benim birimim ilgilendirdiği için genelde yardım eden taraf konumundayım."*
K19	Geçmiş dönemlere ait adet ve gelir sorgulamasında yardım alıyor Sorgulama kriterlerini kendi belirliyor ve yönlendiriyor Ham verileri elde etme konusunda Bazen üşendiğinden genel bilgilendirme e-postalarını	*"Geçmiş dönem adet, gelir sorgulamalarında mutlaka arkadaşlarımdan yardım alıyorum. Ama yine orada sorgu ve sorgulama kriterlerini arkadaşlarıma ben verip yönlendiriyorum. Ne istediğimi ve ne için istediğimi anlatıyorum, onlardan gelen verileri daha sonrasında ben işliyorum. Ham verileri istiyor, o ham verileri ben istediğim forma getiriyorum. Bazen de üşendiğimden, genel bilgilendirme e-postaları göndereceğimde asistanımı kullanıyorum."*

	asistanı ile gönderiyor	
K20	Teknik arıza dışında hiçbir konuda yardım almıyor	*"İşimle ilgili herhangi bir yardıma ihtiyaç duymuyorum, telefon arızası yaşamadığım sürece herhangi bir yardım gerekmiyor."*
K21	Teknik konular Ağ bağlantısı Yazıcının çalışmaması Internet erişimi	*"Teknik konularda, ağ bağlantısı, yazıcının çalışmaması veya erişim konularında sıkıntı yaşayabiliyoruz ama teknik personelin yardımı ile çözümleri sağlanıyor."*
K22	EBYS ile ilgili konularda Yeni kullanılmaya başlanan bir sistem Bilgisayar kullanma konusunda ilgili ve istekli ancak zamanı yok Zamanı yok ve acelesi olduğu durumlarda yardım çağırıyor. Web sayfası hazırlayamıyor ancak ekibi yönlendiriyor	*"EBYS ile ilgili olarak zaman zaman yardıma ihtiyaç duyuyorum o da yeni kullanmaya başladığımız bir sistem, ama genelde kendim keşfetmeye çalışıyorum. Bilgisayar kullanma konusunda ilgi ve istekliyim ancak zaman en büyük engel. Zaman konusunda eğer fırsatım varsa bilgisayar konusunda kendi kendime yetebiliyorum ancak bir kısıtlama varsa, işi hızlandırmak adına ya yardım alıyorum ya da başkalarına yönlendirebiliyorum. Web tasarımı konusunda da kendim tasarım yapamıyorum ancak yeni bir ekip oluşturdum, kurumun web sayfası da oluştu ancak ben yönlendirmeler yapıyorum, Özel hastanelerin web sayfalarını inceliyorum çünkü web sayfası çok önemli, onları değerlendiriyor ve ekibi daha iyi yönlendirebiliyorum."*

Yöneticilerin teknoloji konusunda yardım aldığı durumlara ilişkin vermiş oldukları cevaplar Tablo 17'de verilmektedir. Yöneticilerin %50'si (11 kişi) daha çok teknik ve donanımla ilgili konularda, %31,80'i (7 kişi) ağ bağlantısı, %22,72'si (5 kişi) Excel'de formül girme ve çalıştırma ile tablo hazırlama, %13,64'ü (3 kişi) internet erişim kısıtı, %13,64'ü (3 kişi) yeni paket program uygulamaları, %9,10'u (2 kişi) HBYS uygulamaları konusunda teknik ekipten yardım aldıklarını, %18,20'si (4 kişi) de yardım aldığı herhangi bir konu bulunmadığını belirtmiştir.

Yöneticilerin iş hayatında teknoloji kullanımı konusunda karşılaştıkları sorunları belirlemeye yönelik vermiş oldukları cevaplar Tablo 18'de verilmiştir.

Tablo 18

Yöneticiler Teknoloji Kullanırken Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Cevaplar

10.Soru

"İş hayatınızda teknolojiyi kullanırken sorunlar yaşıyor musunuz?

- Bu sorunlar nelerdir?"

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
K1	Donanım	*"Donanımla ilgili problemler yaşayabiliyoruz."*
K2	Ağ bağlantısı Ip adresleri Internet erişimi	*"Ağ bağlantısı, Ip adresleri ve Erişimin kısıtlanması gibi sorunlar yaşıyorum."*
K3	Teknik konular çok nadir	*"Sorun yaşamıyorum. Yazıcı, internet bağlantısı gibi konularda çok nadir."*
K4	Teknik konular Bağlantı sorunları Yazıcı	*"Teknik sorunlar dışında sorun yaşamıyorum. Bağlantı hatası, yazıcı ile bazen sıkıntı olabiliyor."*
K5	Sorun yaşamıyor	*"Hayır yaşamıyorum."*
K6	Internet erişimi	*"Internet erişimi konusunda sıkıntı yaşıyorum."*
K7	Internet erişimi Yazıcı problemleri Teknik ekip çözüyor	*"Internet erişimi konusunda olabiliyor ya da yazıcı ama arkadaşlar çözüyorlar."*
K8	Teknik problemler Bağlantı sorunları Donanımla ilgili Teknik ekip çözüyor	*"Teknik problemler olabiliyor, bağlantı sorunları ya da donanımla ilgili olarak onlarda da teknik ekipten yardım alıyorum."*
K9	Teknik problemler Internet kesintisi Internet erişimi Teknik ekip çözüyor	*"Biraz önce de belirttiğim gibi arıza ve kesinti durumunda ya da erişimle ilgili sorunlar yaşayabiliyoruz. Bilgi sistemleri müdürlüğünden teknik destek sağladığımız için sorunları da giderebiliyoruz."*
K10	Güvenlik duvarı sorunu Güvenlik ayarlarında haber vermeksizin yapılan değişiklik Teknik ekip yardım ediyor Yazılımları yapan firmalar yardım ediyor	*"Güvenlik duvarı sorunum var ancak çözmek için bir ekibim var. Onlardan yardım almadan olmuyor zaten. Mesela bazı işleri evden yürütmem gerekiyor. Evden şirkete bağlantı kurabilmem için normalde tüm kullandığımız programlar internet tabanlı, internete bağlandığınızda şifrenizi girerek tamamına erişebilirsiniz. Ama şirket güvenlik kuralları sebebiyle, dışarıdan erişim yasak. Dışarıdan şirket internet ine girebilmek için önce şirketin hazırladığı yazılıma girmek zorundayız. Yetkili kişiler girebilir. O yazılıma girdikten sonra da kimlerin hangi programa erişeceği tanımlanmış durumda. Dışarıdan LOGO programına erişebilmek adına bana şifre tanımlıyorlar girebiliyorum. E-faturaya girebilmek için ayrı bir tanımlama var. Bazen ayarları değiştiriyorlar. Bir ayar değişiyor, eve gidiyorsunuz, yapmanız gereken işler var evden bağlanmak istiyorsunuz, bağlanamıyorsunuz. Gecenin bir vakti de kimseye*

		ulaşamıyorsunuz, ayarlar değiştiğinden, olmuyor. Ya da ulaşıyorsunuz. Avicenna üzerinden e-faturayı düzenliyor ve verileri göndermek istiyorsunuz ama ayarlar değiştiğinden gönderemiyorsunuz. Bizim en büyük sorunumuz güvenlik ayarları. Güvenli olalım derken, iş yapamaz hale geliyoruz."
K11	Teknik sorunlar Ağ bağlantısı Internet erişimi Teknik ekip yardım ediyor	*"Teknik sorunlar oluyor daha çok, ağ bağlantısı, erişim onlarda da bilgi işlemdeki arkadaşların yardımına ihtiyaç duyuyoruz, ama aşılıyor bir şekilde."*
K12	Bağlantı sorunu Internete erişim Internette sayfalara erişim	*"Bağlantı sorunu, internete erişim, sayfalara erişim konusunda."*
K13	Güvenlik duvarı İş arkadaşları yardımcı oluyor	*"Güvenlik duvarlarından kaynaklı internet erişim konusunda zaman zaman sıkıntı yaşayabiliyorum."*
K14	Ağ bağlantısı Yazıcının çalışmaması Teknik sorunlar Kendi kurcalayarak çözüyor Yardıma ihtiyaç duymuyor	*"Teknik bilgi sahibi değilim, zaten çok ayrıntılı bir şekilde de kullanmıyorum. Word ve Excel'i kullanıyorum onlarda da sorun yaşamıyorum. Ağ bağlantısı olsun, yazıcının çalışmaması olsun bu tür sorunlarda da kurcalayarak bulabiliyorum. Yardıma ihtiyaç duymuyorum."*
K15	Sorun yaşamıyor	*"Hayır yaşamıyorum."*
K16	Internet bağlantısı Donanım ekibi çözüyor	*"Internet bağlantısı konusunda sorun yaşıyorum, donanım ekibi çözüyor."*
K17	Çok sorun yaşamıyor Internet erişimi Teknik ekip yardım ediyor	*"Çok sorun yaşamıyorum ama erişim ile ilgili sorunlar olabiliyor zaman zaman onu da çözecek teknik ekibimiz var."*
K18	Sorun yaşamıyor	*"Hayır yaşamıyorum."*
K19	Ağ bağlantısı Internet erişimi Teknik ekip yardım ediyor	*"Ağ bağlantısı, erişim vb konularda sorun yaşayabiliyorum ama bunu çözebilecek destek ekibimiz var."*
K20	İnsanlarla iletişim konusunda Teknik sorun yaşamıyor	*"Çok fazla görüşme yapıyorum, ama sorun yaşamıyorum. Benim sorun yaşadığım alan iletişim ve insanlar."*
K21	Teknik sorunlar Ağ bağlantısı Ip adresleri Teknik ekip yardım ediyor	*"Teknik aksaklıklar olabiliyor. Ağ bağlantısının yapılamaması, Ip adresi vb sorunlar yaşayabiliyoruz ama teknik ekibimiz mevcut ve sorunlar kısa sürede aşılabiliyor."*
K22	EBYS ile ilgili konularda Yeni kullanılmaya başlanan bir sistem Bilgisayar kullanma konusunda ilgili ve istekli ancak zamanı yok Zamanı yok ve acelesi olduğu durumlarda yardım çağırıyor. Web sayfası hazırlayamıyor ancak ekibi yönlendiriyor	*"EBYS ile ilgili olarak zaman zaman yardıma ihtiyaç duyuyorum o da yeni kullanmaya başladığımız bir sistem, ama genelde kendim keşfetmeye çalışıyorum. Bilgisayar kullanma konusunda ilgi ve istekliyim ancak zaman en büyük engel. Zaman konusunda eğer fırsatım varsa bilgisayar konusunda kendi kendime yetebiliyorum ancak bir kısıtlama varsa, işi hızlandırmak adına ya yardım alıyorum ya da başkalarına yönlendirebiliyorum. Web tasarımı konusunda da kendim tasarım yapamıyorum ancak yeni bir ekip oluşturdum, kurumun web sayfası da oluştu ancak ben yönlendirmeler yapıyorum, Özel hastanelerin web sayfalarını inceliyorum çünkü web sayfası çok önemli, onları değerlendiriyor ve ekibi daha iyi yönlendirebiliyorum."*

Yöneticilerin , %95,45'i (21 kişi) ağ bağlantısı ve internet erişim kısıtı, %54,55'i (12 kişi) donanım ve teknik konularda sorun yaşadığını, %18,20'si herhangi bir sorun yaşamadığını belirtmektedir. Yaşanan sorunları teknik destek ekibi ile çözdüğünü belirten yöneticilerin oranı %86,35 iken, sorunu kendinin de çözebildiğini belirten yönetici oranı %9,10'dur.

Yöneticilerin teknolojinin kültürel yapıya etkisine dair görüşlerini dolaylı olarak teknolojiye yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla sorulan soruya vermiş oldukları cevaplar Tablo 19'da verilmiştir.

Tablo 19

Yöneticilerin Teknolojiye Yönelik Tutumlarına İlişkin Cevaplar

11.Soru

"Bilgisayar ve diğer teknolojiler toplumun kültürünü etkiler mi?

- Nasıl ve ne yönde etkiler?"

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
K1	Olumlu yönde Dünya görüşünü değiştiriyor Bilgiye hızlı ulaşım Amaca uygun kullanımla kültür seviyesi artıyor Kitap okuma alışkanlığını ortadan kaldırdı İletişimi zayıflattı Boş zaman diye bir kavram yok, sürekli telefonla oynanıyor	*"Çok, evet gerçekten çok etkiler ama olumlu yönde olduğunu düşünüyorum bir kere dünya görüşünüzü değiştiriyor, bilgiye hızlı erişim var amacına uygun olarak kullanıldığında genel kültür seviyesini artırdığını düşünüyorum ama bu arada kitap okuma alışkanlığını da ortadan kaldırdı. Kitap okumuyoruz artık. Sosyal ağlar çok kullanılıyor, hayatın bir parçası haline geldi ve yüz yüze iletişim zayıfladı. İnsanlar artık telefon ve bilgisayar aracılığıyla mesaj iletiyorlar ve onların boş zamanını yakalayıp iletişim kurmak artık çok zor."*
K2	Hem olumlu hem olumsuz Olumlu daha fazla Interneti olan herkes dünyadan haberdar Kırsal kesimdekiler, internet aracılığıyla o dünyanın dışına çıkıyor Dünya görüşünü değiştiriyor Moda tabirler yaygınlaştı İçi boş moda akımı yaygınlaştı	*"Tabii etkiler, her yönde etkiler, olumlu olsun olumsuz olsun mutlaka bir etkilenme söz konusu. Olumlu daha fazla elbette. Teknoloji insanların hayata bakış açılarını değiştiriyor. Kırsal kesimde daha internet bağlantısı var, ömrü hayatı boyunca o alanın dışına çıkmamış biri internet sayesinde o dünyanın dışına çıkıyor, hayata bakışı değişiyor. Olumsuz yönde ise, biraz moda tabirler oluşuyor, moda akımlar oluşuyor, içi boş olarak tabir ettiğimiz bir akım başlıyor ve herkes bunun peşinde sürükleniyor."*
K3	Olumlu yönde Bilgiye ulaşmak kolay Gelişmeleri her an takip ediyorsunuz Gelişmeleri alanınızda uygulayabiliyorsunuz Yurtdışındaki kaynaklara (kişi veya ikincil kaynak) ulaşmak	*"Çok etkiler, nasıl etkiler ben olumlu olduğunu düşünüyorum. Çünkü bir eğitimci ve akademisyen olarak kaynaklara erişim bizim açımızdan her zaman çok kıymetli olmuştur. Ancak bizim öğrencilik dönemlerimizde ya da daha genç dönemlerimizde kaynaklara ulaşmak çok güçtü, yurt içi yayınlara bile ulaşmak o kadar zahmetli bir işti ki kütüphaneler ya da dergiler aracılığıyla takip etmeye çalışıyorduk.*

	kolay Haberleşmek kolay İşbirliği kolay	*Şimdi durum çok farklı Internet dediğiniz bir dünya var ve istediğiniz kaynağa istediğiniz an ulaşabiliyorsunuz. Çalışmaları takip edebiliyor, alanınızdaki gelişmeleri hayata geçirebiliyorsunuz. Bunlar çok önemli şeyler. Yurtdışındaki eğitimcilerle kolaylıkla haberleşebiliyor, işbirliği yapabiliyorsunuz."*
K4	Olumlu ve olumsuz yönde Küreselleşme sağladı Her şeyden her an haberdar olmak İkinci sayfa haberleri çocukların gelişimini ve yetişkinlerin davranışlarını olumsuz etkiliyor	*"Evet mutlaka. Olumlu olduğunu düşünüyorum. Küreselleşme ancak bu teknolojiler ile sağlanıyor. İsteyen herkes her şeyden haberdar olabiliyor. Ama kitle iletişim araçlarından bazı insanların olumsuz yönde etkilendiği de oluyor. Özellikle ikinci sayfa haberleri ya da yayınlar çocukların gelişimini hatta yetişkinleri olumsuz davranışlar konusunda etkileyebiliyor."*
K5	Kullanım amacına göre değişir Olumlu yönde etkiledi Gelişmişliği artırdı Kırsal kesimdekilerin dünyaya bakış açısını değiştirdi Bilgiye kolay ulaşım İlgi duyduğunuz alanla ilgili video izlemek bile öğrenmeye yeterli	*"Bilgisayarın kullanım amacına uygun olarak iyi veya kötü olarak etkileyebileceğini düşünüyorum. Ben olumlu yönde etkilediğini düşünüyorum, gelişmişliği artırdığını düşünüyorum. En ücra köyde bile bu teknolojilerin olduğunu düşünüyorum ve o insanların hayata bakış açısı bu teknolojiler sayesinde değişiyor. Her türlü bilgiye ulaşmanız söz konusu. İlgi duyduğunuz bir alan varsa sadece internet ortamındaki video vb. uygulamaları izleyerek kendinizi bu alanda geliştirebiliyorsunuz. Bence olumlu etkiledi. "*
K6	Olumlu yönde Bilgiye ulaşım kolay Bilgiye ulaşım hızlı Kullanımı çok kolay	*"Elbette etkiliyordur, etkilediğine inanıyorum. Olumlu yönde etkilediğini düşünüyorum. Özellikle internet çağında bilgiye ulaşmak ne kadar kolaysa, ne kadar hızlıysa kişi kendini o kadar geliştirebilir. Bugün için bilgiye ulaşma konusunda sıkıntı yaşandığını düşünmüyorum. Herkes bu işin tilkisi veya kurdu olmayabilir ancak interneti herkes rahatlıkla kullanabilir."*
K7	Olumlu ve olumsuz yönde Hayatı kolaylaştırdı Paylaşımı azalttı Sosyal etkileşim azalttı Ailelerin yıkımına sebep olabiliyor İşleri kolaylaştırdı İnsan ilişkilerini yürütmeyi zor hale getirdi	*"Etkiler tabii ki, teknoloji hayatı kolaylaştırdı ama paylaşımı da bilgi paylaşımını demiyorum elbette, paylaşımı azalttı. Sosyal etkileşim, aile içi paylaşım bunlar olumsuz yönde etkilendi. Baktığınız zaman bu teknolojilerin kullanımı nedeniyle pek çok ailenin yıkıldığını görebiliyorsunuz. Teknoloji işleri gerçekten kolaylaştırdı ama insan ilişkilerini sağlıklı bir şekilde yürütmeyi de bir o kadar zor hale getirdi."*
K8	Bilgiye ulaşım kolay Bilgisayar bilmeden mesleği yürütmek mümkün değil Yaş ile bilgisayar kullanımı arasında ters ilişki var Bilinçli kullanılmıyor Amacına uygun ve doğru kullanılıyorsa yararlı	*"Bilgisayarda tüm bilgilere çok rahat ulaşabiliyorsunuz. Bence bilgisayar bilmeyen birinin memuriyet olsun masa başı iş olsun, iş yapması mümkün değil. Yani biz onu yaşıyoruz, özellikle belli bir yaşın üzerinde ve bilgisayar kullanımına yakın olmayan kadrosu memur arkadaşlara başka bir iş veremiyorsunuz. Belli bir düzeyde bilmiyorsa, bizim tüm işlerimiz bilgisayar üzerinden yürütüldüğü için bunlara hakim olamamak gerçekten sıkıntı. Interneti seven bir toplumuz ama çok da bilinçli kullanamayabiliyoruz. Facebook veya sosyal medya olarak kullanıyoruz. Globalleşen bir dünyada eğer doğru kullanıyorsanız müthiş bir olay ve yararlı."*

K9	Olumlu ve olumsun yönde Amaca bağlı değişir İletişim hızlandı Bilgiye ulaşım kolay Bilgiyi paylaşma arttı Sıcak ve sosyal ilişkiyi olumsuz etkiledi İlişkiler daha mekanik hale geldi	*"Etkilediğini düşünüyorum. İletişim hızlandı. Olumlu veya olumsuz etki kullanmaya bağlı olarak değişir. Herkes her an her şeye ulaşabilir duruma geldi. Google gibi arama motorları sayesinde bilgiye ulaşım ve paylaşım arttı bunlar gerçekten olumlu yönde bizi etkileyen yönleri ancak teknolojinin fazla ve gereksiz kullanımı sıcak ve sosyal iletişimi sekteye uğrattı, ilişkiler daha mekanik hale geldi."*
K10	Olumlu ve olumsuz İnsanların yetiştirilme tarzına bağlı Zararlı işler yapanlar var Gereksiz işler ile zaman kaybı Ne tür bilgileri nasıl alacağı öğretilirse çocuk için yararlı Doğru rehberlik olumlu etkiler	*"Etkiler tabiî ki, bu aslında insanların yetiştiriliş biçimine bağlı. Teknoloji bazılarını iyi etkilerken, bazılarını kötü yönde etkileyebiliyor. Bilgisayar başında verimli işler yapanlar da var, gereksizden ziyade gereksiz o insan için zaman kaybıdır ama zararlı şeyler yapanlar da var. O da aileden geliyor. Bir çocuğu bilgisayarın başından kaldıramazsınız ama farklı yöntemlerle oradan ne tür bilgiler alacağını, yol göstererek öğretebilirsiniz. Engellemek mümkün değil, ben arkamı döndüğümde o yine yapacağını yapacaktır. Önemli olan yasaklamak, engellemek değil, doğru yönde kullanmasına rehberlik etmektir."*
K11	Olumlu ve olumsuz yönde Aile ve yetiştirilme tarzı ile ilgili Doğru rehberlik olumlu etkiler Yanlışlar ile rol model olmak olumsuz etkiler Doğru kullanım bireyi geliştirir	*"Bu aile ve yetiştirilme tarzıyla ilgili bir durum. Siz çocuğunuza bilgisayarla neler yapabileceğini, ne tür faydalar sağlayabileceğini doğru bir şekilde anlatırsanız ve siz de o şekilde kullanırsanız çok olumlu etkileyebilir ama siz yanlış kullanır ve çocuğa da bu yanlışı öğretirseniz olumlu bir etkilenme beklenemez. Yani iyi ve doğru kullanıldığı sürece olumlu yönde, gelişmeye yönelik etkileri söz konusu. Ama şifre kırma, gizli bilgilere girme vb. uygulamaları düşündüğümde çok da olumlu etkiden söz edemiyorum."*
K12	Olumlu ve olumsuz yönde Her şey elinizin altında Bankacılık işlemleri çok kolay Bilgiye erişim kolay Resmi belgelere erişim kolay Rahat yaşamı sağlıyor İnsanları yozlaştırdı İletişimi olumsuz etkiledi Sevgisiz bir topluma sebep oldu Aile kurumunu olumsuz etkiledi Çocuğu kontrol etmek zor hale geldi Çocuğa zarar gelmesini engellemek zor	*"Etkiler, hem olumlu hem olumsuz olduğunu düşünüyorum. Olumlu yönde herşey elinizin altında tüm bankacılık işlemleri, bilgiye erişim, resmi belgelere erişim bunlar insanların daha rahat yaşamasına olanak sağladı. Ama teknoloji bir bakıma da insanları yozlaştırdı. Daha iletişimsiz, daha sevgisiz hale getirdi sanki bazen çocuğunuzla bile bilgisayar veya teknoloji ile iletişim kurar oluyorsunuz. Aile kurumunu da etkiliyor tabi ki çocuğu kontrol etmek veya ona zarar gelmesini engellemek zor hale geldi."*
K13	Olumlu ve olumsuz yönde İşler daha hızlı yapılır hale geldi Gelişimi artırdı Verimliliği artırdı İletişimi olumsuz yönde etkiledi Boşa zaman harcamayı artırdı Sosyal ağlar işleri geciktiriyor Kullanıma bağlı etki değişiyor Sınırsız kaynak sağladı Sınırsız güç sağladı	*"Etkilediğini düşünüyorum. İş anlamında gerçekten çok hızlı iş yapar hale geldik bu da gelişimi destekliyor, verimliliği artırıyor. Ancak iletişim konusunda olumsuz yönde etkilediğini düşünüyorum. Çünkü artık tebrikler, kutlamalar bile e-posta veya mesajlar yoluyla yapılıyor. Ya da sosyal ağlar vb uygulamaların zamandan çaldığını düşünüyorum. İş ortamında bu tür uygulamalara zaman ayırdığınızda işlerinizi ertelemek zorunda kalıyorsunuz. Olumlu ve olumsuz yönleri var ama kullanıma bağlı, yerinde kullanıldığında sınırsız kaynak ve güç sağladığını düşünüyorum."*

K14	Olumlu ve olumsuz yönde Etkileşim çok hızlı Dünya kültürü oluşturdu Doğu ve batı birbirinden etkilendi Kültürel etkileşim çok hızlı ve büyük Olumlu gelişmelerin yayılması hızlandı Olumsuz gelişmeler de hızla yayılıyor Kitle iletişim araçları program ve showlar toplumu olumsuz yönde etkiliyor	*"İllaki, çok etkiledi ve etkiliyor da. Mesela etkileşim çok hızlandı. Önceden bölgesel kültür, şehirler kültürü vardı, şimdi dünya kültürü oluştu. Dünya'nın en doğusundaki en batısındakinin yaşam şeklini televizyon veya diğer teknolojiler aracılığıyla görüyor ve ister istemez etkileniyor. Kültürel etkileşim çok hızlı ve büyük. Olumlu tarafları da var, olumsuz tarafları da, insanlığa faydalı olan şeyler batıdan ya da üretimin olduğu yerlerden çok hızlı bir şekilde alınırken, maalesef olumsuzluklar da çok hızlı alınıyor. Televizyon da bir teknoloji, gerçi artık bilgisayar ve telefonlar da televizyon görevi gördüğü için, yapılan programlar, hazırlanan showlar kitle iletişim araçlarının toplumu olumsuz etkilemesine sebep olabiliyor."*
K15	Olumlu ve olumsuz yönde Yozlaştırıcı olabiliyor Bilinçli mesajlar tekrar yolu ile insanların beynine yerleştiriliyor	*"Yozlaştırıcı da olabilir. Sosyal medya ve diğer kanallarla pompalanmak istenen mesajlar, mesajların tekrar tekrar verilmesiyle bir süre sonra bilinçaltına yerleşmeye başlıyor ve ister istemez değişim yaşanıyor."*
K16	Yaşam kolaylaştı Yaşam hızlandı Zaman faktörünü sıfıra indirdi İnsanın ömrünü uzattı İşler daha kolay yapılıyor İşler daha hızlı yapılıyor	*"Yaşam kolaylaştı, hızlandı. Zaman, para kadar değerli. Ekonomistler zamanı da paranın yanına koyarak değerlendiriyor. Kaybettiğiniz parayı kazanabilirsiniz ama zamanı yerine koymak mümkün değil. Koyamazsınız, teknolojiler zaman faktörünü sıfıra indirdi, insanın ömrünü uzattı. Evet, gerçekten de teknoloji insan ömrünü uzatan bir unsur bence. Kısa bir sürede daha fazla iş yapar hale geldik. 8 saatlik bir süreçte siz bu teknolojiyi kullanarak 18 saatlik işi yapabiliyorsunuz. Ben hatırlıyorum eskiden bir evrakın imzadan çıkması, gidip gelmesi 3-4 gün sürerken, şimdi 3 dakikada hatta 3 saniyede gönderebiliyorsunuz. Öyle bir özelliği var teknolojinin tabi kullanırsanız."*
K17	Teknolojiyi seviyor Hayatı kolaylaştırıyor İşler daha hızlı yapılıyor Küreselleşmeye imkan veriyor Amacına uygun kullanılırsa faydalı Gereksiz kullanmak sosyal etkileşimi, iletişimi ve insan ilişkilerini olumsuz yönde etkiliyor Sosyal yapı olumsuz etkileniyor	*"Teknolojiyi seviyorum, insan hayatına özellikle çalışma hayatına katkılarını göz ardı etmek mümkün değil, ancak işin özüne baktığınızda bir teknolojiyi amacına uygun olarak ve gerektiğinde kullanmak yerine elinizden düşürmüyor ve iletişim ve sosyal etkileşimi de tamamen onunla kuruyorsanız bu insan ilişkileri, sosyal etkileşimi ve iletişimi olumsuz yönde etkiliyor. Özellikle günümüz gençlerine baktığımda akıllı telefonların da yoğun kullanımıyla aynı masada oturan ancak birbirinin paylaştıklarını beğenen ve iletişimi teknoloji aracılığıyla sağladığını görüyorum bu da yapıyı sosyal açıdan olumsuz etkileyen yönlerinden. Ama tamamen olumsuz demek mümkün değil çünkü hayatı kolaylaştıran, işleri hızlandıran ve küreselleşmeye imkan veren bir durum."*
K18	Olumlu ve olumsuz yönde Kullanım amacına göre değişiyor Kullanıldığı yere göre değişiyor İletişimi olumsuz etkiledi	*"Kullandığınız yere ve amaca bağlı olarak etki değişir. Çok faydalı işler için kullanırsanız olumlu yönde etkilenirken, amacının dışında ve insanlara zarar verecek şekilde kullanırsanız olumsuz etkiler. Kişilerin kullanımı bu etkinin yönünü ve şiddetini belirleyendir. İletişim konusunda ile olumsuz etkilediğini söyleyebilirim."*

K19	Olumlu ve olumsuz yönde Kullanım amacına göre değişiyor İletişimi olumsuz etkiledi İnsan ilişkilerini olumsuz etkiledi Verile ulaşmayı kolaylaştırdı Doğru kararlar alabilmeyi sağlıyor	*"Toplumun kültürünü iletişim ve insan ilişkileri konusunda olumsuz etkilediğini düşünüyorum ancak verilere ulaşma ve doğru kararlar alabilme yönünde de olumlu etkilediğini düşünüyorum. Amacına uygun olarak kullandığında çok etkili, ancak insanlar arası iletişim ve arkadaşlık gibi sosyal unsurları tamamen zayıflattığını düşünüyorum."*
K20	Olumlu ve olumsuz yönde Fiziksel uzaklıkları ortadan kaldırdı Sosyal ilişkileri olumsuz etkiledi Aile ilişkilerini olumsuz etkiledi İletişim ve etkileşimi olumsuz etkiledi	*"Olumlu yönde etkiliyor çünkü artık fiziksel mesafe-uzaklık diye bir kavram yok, en uzağı bile yakın hale getiriyor teknoloji. Ama teknoloji hayatımıza o kadar dahil oldu ki onsuz olduğumuz zamanları düşünemez hale geldik ve arkadaşlar arası, aile içi iletişimi ve etkileşimi olumsuz yönde etkilediğini düşünüyorum ve üzülüyorum."*
K21	Olumlu ve olumsuz yönde Gelişimi sağlıyor Bilgiye kısa sürede ulaşma Kişilerarası iletişim ve etkileşimi olumsuz yönde etkiledi İnsanları yozlaştırdı İnsanlar daha teknik hale geldi İnsanlar daha mekanik hale geldi	*"Olumlu ve olumsuz yönde etkileyebilir. Gelişimi sağlama boyutunda olumlu yönde etkilediğini düşünüyorum. Artık herkesin bir akıllı cihazı ve internet erişimi var bilgiye kısa sürede ulaşma konusunda gerçekten çok olumlu katkıları var. Ancak iletişim ve etkileşim boyutunda özellikle kişilerarası iletişimi olumsuz yönde etkilediğini ve insanları yozlaştırdığını düşünüyorum. Artık insanlar da daha teknik veya mekanik hale geldi gibi geliyor."*
K22	Olumlu ve olumsuz yönde Amacına uygun kullanımına bağlı İşler daha hızlı yapılıyor İşler daha kolay yapılıyor Kaynaklara kolay ulaşılıyor Küreselleşmeyi sağlıyor Teknoloji bağımlılığı iletişimi sıfıra indiriyor	*"Amacına uygun olarak kullanıldığında hızlı ve kolay iş yapma, kaynaklara rahat ulaşma ve küreselleşmeyi sağlaması bakımından olumlu yönde etkilediğini düşünüyorum. Olumsuz etkilemesi kişilerin kullanımına bağlı eğer siz farklı amaçlarla teknolojiyi kullanıyorsanız o zaman durum farklılaşıyor. İlişkileriniz, arkadaşlıklarınız olumsuz etkilenebiliyor çünkü teknoloji bağımlılığı söz konusu olabiliyor bu da iletişimi sıfıra indirebiliyor."*

Tablo 19'a göre bilgi ve iletişim teknolojilerinin toplumun kültür yapısını hem olumlu hem olumsuz yönde etkilediğini düşünen yöneticilerin oranı %59,10, kullanım amacına göre etkisi değişir diyenlerin oranı %40,90, yetiştirilme tarzına göre etki değişir diyenlerin oranı ise %9,10'dur. Yöneticilerin %13,64 bilgi ve iletişim teknolojilerinin toplum kültür yapısını olumlu yönde etkilediğini, olumsuz etkisinin bulunmadığını düşünmektedir. Olumlu etkiler; bilgiye erişimin hızlı ve kolay olduğu, işlerin daha hızlı ve kolay yapıldığı, gelişimi sağladığı, bireyin dünya görüşünü değiştirdiği, küreselleşmesi sağladığı, hayatı kolaylaştırma, iletişimde fiziksel uzaklıkları ortadan kaldırdığı, iletişimin daha hızlı ve kolay olduğu ve insan ömrünü uzattığı şeklinde ifade edilmiştir. Olumsuz etkiler ise; sosyal ilişkileri, iletişimi, çocukların gelişimini, yetişkinlerin davranışlarını olumsuz yönde etkilediği, kitap okuma alışkanlığını ortadan kaldırdığı, içi boş moda akımları başlattığı ve gereksiz kullanımın zaman kaybına sebep olduğu şeklinde belirtilmiştir.

Yöneticilerin teknoloji endişesini belirlemek amacıyla sorulan soruya vermiş oldukları cevaplar Tablo 20'de verilmiştir.

Tablo 20

Yöneticilerin Teknoloji Endişesine İlişkin Cevaplar

12.Soru

"Bilgisayar konusunda uzman kişiler veya bilgisayar programcılarıyla teknoloji üzerine konuşmaların yapıldığı bir ortamda kendinizi nasıl hissedersiniz?"

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
K1	Yabancı ve geri kalmış hissediyor İsteklerini dile getirebiliyor Teknik dil kullanmak ve anlamak güç Rahatsız değil Kendini geliştirmeyi seviyor	*"Yabancı ve geri kalmış hissediyorum. İsteklerimi dile getirebiliyorum ama somut olarak ve günlük konuşma dilinde onlarla programlama veya yazılım hakkında konuşmak güç. Anlamadığım bir konu ama öğrenmeye açık bir insanım ve kendimi geliştirmeyi seviyorum"*
K2	Teknik konularda konuşmaya katılmıyor Rahatsız değil	*"Spesifik konularda, programlama dili konuşulduğunda çok özel kodlar söz konusu olduğunda sadece konuşmaya katılmam ancak bu beni rahatsız ve gergin hissettirmez. Oldukça rahatımdır."*
K3	Saygı duyuyor Teknik dil bilmiyor İsteğini dile getirebiliyor	*"Saygı duyuyorum, teknik bilgi sahibi değilim ama istediğimi çok net açıklayabilirim. Onlarla konuşmak program dili olmadığı sürece anlaşılabilir."*
K4	Teknik dil bilmiyor İsteğini dile getirebiliyor İşine yarayacak uygulamalar konusunda faydalanmaya çalışıyor	*"Rahatsız hissetmiyorum zaten genel olarak veriler ile ilgili bazı taleplerimizi bilgisayar programcılarına kendimiz ilettiğimizden sorun ne istediğimi anlatabilmek. Alanımda iyi olduğum için bu konuda da bir sıkıntı yaşamıyorum. Hatta teknik olarak bana yardımcı olabilecek uygulamalar olduğunu düşündüğümde onlardan faydalanmaya çalışıyorum."*
K5	Alandan mezun olduğu için programlama dili konuşabiliyor Alan mezunu olmamış olsaydı yabancı hissedebilirdi	*"Eşim, arkadaş çevrem bilgisayar programcılarından oluşuyor ve sohbetlerimiz de eğlenceli. Ama bu alanda eğitim görmemiş olsaydım, yabancı hissedebilirdim."*
K6	İlgi ve merak alanı değil Bilgisayar hızı, kapasitesi ve gelişimini takip etmeye çalışıyor Teknik konuşmalara katılmıyor Rahatsız değil	*"Benim ilgi ve merak alanım değil bilgisayar programcılığı ama bilgisayar hızı, kapasitesi, gelişimi konularında takip etmeye çalışıyorum. Ama programcılık kısmını düşünürsek ilgi alanım değil, böyle bir ortamda kendimi rahatsız hissetmem tabiî ki sadece konuşmalara çok katılmayabilirim."*
K7	Teknik dil bilmiyor Kendini yabancı hissediyor Rahatsız değil	*"Çok o tür ortamlarda olmuyoruz ama teknik olarak çok anlamadığım için kendimi yabancı hissedebilirim ama rahatsız olmam."*
K8	Yeni şeyler öğrendiği için mutlu oluyor Rahatsız değil	*"Otomasyon programı kullanıyoruz, her bölümün kendi biriminde tuttuğu menüler var Excel'de veriler var. Excel'deki verileri otomasyon programına almak*

		istiyoruz, yazılımcı arkadaşlar var 1 aydır bir araya geliyoruz. Tabi insan yeni şeyler öğreniyor. Sql'e çok hakimler, tabiî ki konunun uzmanı onlar kadar bilmemiz mümkün değil, yeni bir şeyler öğrendiğim için ben çok mutlu oluyorum."
K9	Sıkılıyor Gelecekle ilgili konular ilgisini çekiyor Yeni cihaz tanıtımı dikkatini çekiyor Rahatsız olmuyor Program dilini anlamıyor	*"Sıkılırım, çok teknik konularsa gerçekten ortam beni sıkabiliyor. Ancak vizyoner yani ileriki manzarayı gösterecek konular konuşuluyorsa, ilgimi çeker. Yeni bir cihaz tanıtımı yapılıyorsa, onun kullanımı veya faydaları dikkatimi çekebilir ve ortamdan rahatsız olmam ancak yazılımla ilgili yani programlama dilinin konuşulduğu bir ortam ilgimi çekmiyor, sıkılırım. Ancak kendimi rahatsız hissetmem."*
K10	Rahatsız değil İsteğini rahatlıkla dile getirebiliyor	*"Olumsuz yönde hiçbir şey hissetmem, aksine rahatımdır. Program yazmam ancak program yapmaları konusunda derdimi çok iyi anlattığımdan ve ne istediğimi bildiğimden onlara yardımcı bile olabilirim."*
K11	Rahatsız değil Programlama ilgi alanı değil İsteğini rahatlıkla dile getirebiliyor Anlatılanları anlayabiliyor	*"Rahatsız hissetmiyorum ama programlama çok ilgili olduğum bir alan değil. Programcılarla daha çok istediğimizi anlatma konusunda bir araya geliyoruz o anlamda ne istediğimi bildiğim için sıkıntı yaşamıyorum, derdimi anlatabiliyorum ve onların anlattıklarını da anlayabiliyorum."*
K12	Yabancı hissediyor Bilgisi yok	*"Yabancı hissediyorum, hiçbir bilgim yok çünkü."*
K13	Yabancı hissediyor Konuşmalara katılamıyor Sıkılıyor İsteğini rahatlıkla dile getirebiliyor Teknik dil bilmiyor	*"Yabancı hissediyorum, konuşmalara katılamıyorum ve sıkılıyorum. Ama programcılara yönelik olarak bir talebi iletme konusunda işime hakim olduğum için ne istediğimi rahatlıkla anlatabiliyorum onlar bana bir takım şeyleri izah ederken de anlayabileceğim dilden söylemelerini istiyorum. Ama kendimde eksiklik hissediyor muyum? Hayır hissetmiyorum, bilgisayar biraz ilgi ve merak konusu. Ben çok meraklı değilim bu konuda."*
K14	Sıkılıyor Konuşmanın bitmesini bekliyor Bazen programcılara özeniyor	*"Çok anlamıyorum, çok anlamadığım için de sıkılıyorum. Belli etmeden konuşmanın bitmesini bekliyorum. Ben de bunları bilseydi iyi olurdu diye düşündüğüm oluyor ama çok da bilgisayar kullanmıyorum, işim için gerekli olanları kullanabiliyorum, evde de sosyal paylaşım sitelerini kullanıyorsun, izleyemediğin dizileri izliyorsun o kadar zaten aman aman bir bilgisayar kullanımım yok zaten."*
K15	Rahatsız olmuyor Yabancı değil Yöneticiler teknik konulara hakim olmalı Teknik bilgi sahibi olmayan yönetici işini layıkıyla yapamaz Yöneticiler teknolojiyi kullanmalı Teknolojiyi kullanarak verileri yorumlamalı Programcılara sorunu anlatabilmek için teknik bilgi	*"Bu konulara yabancı değilim ve böyle bir ortamda rahatsız olmuyorum, uyum sağlayabiliyorum. Ben yöneticinin teknik konulara hakim olması gerektiğini düşünüyorum. Özellikle üst düzey bir yöneticinin her türlü teknik donanım ve bilgiye sahip olması gerektiğini düşünüyorum. Aynı zamanda pratiğe de dökmeli. Ben bir üst düzey yöneticinin her türlü teknik donanım ve bilgiye sahip olması gerektiğini düşünüyorum. Bir yöneticinin "ben bu bilgisayarın dilinden anlamıyorum, ben bundan anlamıyorum gel benim için bunu düzelt" diye birinden yardım istememesi gerektiğini düşünüyorum. Örneğin veriler*

	sahibi olmak gerekiyor	*bizim için çok önemli, ben bir tuşa bastığımda kaç kişi gelmiş, nereden gelmiş, ne sıklıkta gelmiş, ne ciro yapmışım, nerelerden cirolarım artmış ya da azalmış, bunların detaylarını bilgisayar programları sayesinde alabilirim. Dolayısıyla bunları kullanmayı bilmezsem benim bir kolum sakat kalmış olur. Bu nedenle bir yöneticinin teknoloji ve teknolojiyi kullanarak verileri yorumlayabilme yeteneğine sahip olması gerekiyor. Her şeyden önce yönetici ihtiyaç analizi yapabilmeli, teknik konularda donanımlı olması gerekiyor, bazen teknik olarak otomasyonun cevap veremediğini konular olabiliyor onda da program yazdırmak gerekebiliyor, bunu anlatabilmeniz ne istediğinizi karşıdakine anlatabilmek için bile teknik bilgi sahibi olmanız gerekiyor, yoksa derdinizi anlatamayabiliyor, anlattıklarınızı karşı tarafa ifade edemiyorsunuz."*
K16	Bilmediğini kabul etmek rahatsızlığı ortadan kaldırır Rahatsız olmuyor Saygı duyuyor İyi işler çıkarmaları konusunda onları motive ediyor	*"Şimdi eğer bilmediğinizi kendiniz kabul ederseniz çok rahat hissedebilirsiniz. Sizin onlara karşı bilgiçlik veya ukalalık yapamazsınız çünkü sizden daha iyi biliyorlar. Hocam demiyorum ama aslanlar, çocuklar hadi siz bunu yapın diyerek onları destekliyorum. Herhangi bir rahatsızlık duymuyorum."*
K17	Ortamda bulunmak hoşuna gidiyor İlgisini çekiyor Kişisel olarak teknolojiyle ilgileniyor Özel olarak ilgi duyuyor	*"Öyle ortamlarda bulunmak hoşuma gidiyor, sohbetlere katılıyorum. İlgimi çekiyor gerçekten mesleki olarak da kişisel olarak da teknoloji ilgi alanıma giriyor. Bu biraz da abimin mühendis olmasından kaynaklı. Aslında ben de bilgisayar bölümünü bitirmek istemiştim. Abimin yaptıklarını görmek beni bu alana daha ilgili hale getirdi. Özel olarak ilgi duyuyorum."*
K18	Rahat hissediyor Görev alanına giriyor	*"Çok rahat hissederim. Kendi alanım olduğu için sıkıntı yaşamam."*
K19	Bilgisiz hissediyor Yetersiz hissetmiyor Rahatsız olmuyor Özel olarak ilgi duymuyor Özel olarak ilgi duymak teknoloji konusunda bireyi donanımlı hale getiriyor Teknolojik detay bilmeye gerek olmadığını düşünüyor	*"Teknolojik sohbette bilgisiz hissederim. Bu beni rahatsız etmez çünkü yönetici olarak belli bir düzeyde bilgisayar bilmek işinize yarayabiliyor. Her şeyi bilmem mümkün değil, özel bir ilgi alanım yok ise. Bazı kişilerin veya yöneticilerin özellikle teknolojiye, teknolojik bilgiye ilgi duydukları için özel olarak kendilerini bu konuda donanımlı yapabilirler. Ama ben şu ana kadar kendimi hiç yetersiz bulmadım, ihtiyaç da duymadım açıkçası. Teknolojik detay bilme konusunda ihtiyaç duymadım, ilgi de duymadım."*
K20	Zekasını sorguluyor Anlamıyor İlgisini çekmiyor Rahatsız hissetmiyor Konuşulanlar yabancı geliyor	*"Zeka konusunda geri kalmış gibi hissediyorum. Yani anlamıyorum ama açıkçası ilgimi de çekmiyor. Kendimde eksiklik veya rahatsızlık hissetmiyorum sadece konuşulanlar çok yabancı geliyor."*
K21	Öğrenmeye açık Tüm algıları açık Öğrenme ortamı olarak görüyor Rahatsız hissetmiyor Mutlu oluyor	*"Öğrenmeye çok açığımdır o nedenle algılarımın tamamını bu konuşmalara yoğunlaştırarak bir şeyler öğrenmeye çalışırım, bu tür ortamlar öğrenmemi sağlıyor. O nedenle kendimi bilgi edinmeye hazır ve iyi hissediyorum. Beni rahatsız etmiyor bu tür ortamlar aksine mutlu oluyorum."*
K22	Çok rahatsız hissetmiyor İlgisini çekiyorsa dinliyor Programlama dili ilgisini çekmiyor	*"Çok rahatsız hissetmem. İlgimi çeken konu olduğunda dinlerim, katılırım ancak programlama dili ilgimi çekmiyor."*

Yöneticilerin teknolojiye yönelik endişe ve kaygı durumlarına yönelik cevaplar Tablo 20'de verilmiştir. Bu yorumlar değerlendirildiğinde bilgisayar programcıları veya uzmanlarıyla teknik konuların konuşulduğu bir ortamda rahatsızlık hissetmeyen yöneticilerin oranı %54,55'tir. Yöneticiler; teknik konuları bilmediğini ancak istediğini rahatlıkla ifade edebildiğini (%36,35), işine yarayacak uygulamaları anlamaya çalıştığını (%22,72), bu tür ortamlara katılarak kendini geliştirmeyi sevdiğini (% 18,20), teknolojiye yönelik ilgi ve bilgi sahibi olduklarını (%18,20), gelecekteki cihazlar ve tanıtımlarının ilgisini çektiğini (%9,10), böyle bir ortamda bulunmaktan hoşlandığını ve mutlu olduğunu (%9,10) belirterek genel olarak rahatsızlık duymadıklarını ifade etmişlerdir. Rahatsız olduğunu belirten yönetici oranı ise %45,45'tir. Rahatsızlığın nedenini de; teknik dili anlamakta güçlük çektiğini ve bu nedenle konuşmalara katılmaması, teknolojiye meraklı olmama, ilgi duymama, bilgi sahibi olmadığından yabancılık hissetme ve sıkılma, eksik ve geri kalmış hissetme olarak belirtmişlerdir.

Katılımcıların teknolojik gelişmeleri takip etme ve kullanma durumlarını belirlemeye yönelik sorulan soruya vermiş oldukları cevaplar Tablo 21'de verilmiştir.

Tablo 21

Yöneticilerin Teknolojik Gelişmeleri Takip Etme Durumuna İlişkin Cevaplar

13. Soru

"Kurumunuzda teknolojik gelişmeleri takip etme ve kullanma konusunda yönetici olarak genel durumunuzu nasıl değerlendirirsiniz?"

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
K1	Teknolojik gelişmeleri takip ediyor Teknolojik gelişmeleri kullanma konusunda iyi değil Araştırma yapmayı seviyor Daha iyisi nasıl olur diye sorguluyor	*"Çok iyi değilim yani elbette takip ediyorum ama kullanma konusunda çok iyi olduğumu söyleyemem. Çok okuyorum, çok araştırıyorum ve daha iyisi nasıl olur diye sorguluyorum."*
K2	En son teknoloji diye bir ürünü almıyor En yeni teknoloji diye bir ürünü almıyor İşe yararlılığı önemli Minimum düzeyde yarar sağlaması var olan teknolojiyi kullanması için yeterli	*Bir teknoloji en son ve en yeni diye almam, işime "ne kadar yaradığına bakarım. Minimum bile olsa bir teknoloji ihtiyacımı karşılayacak düzeyde ise onu değiştirmeyi düşünmem ancak takip ederim. Son çıkan teknolojiler özellikle telefon ve bilgisayar konusunda bilgi sahibi olmak adına onları takip ediyorum ama son teknoloji olduğu için bir ürünü satın almam ya da kullanmam. İşime yaraması önemli."*

	Teknolojik gelişmeleri takip ediyor Teknoloji konusunda bilgi sahibi olmak için teknolojik gelişmeleri takip ediyor	
K3	Kurum açısından teknolojik gelişmeleri takip etmek zorunda Araştırmayı seven kişiler teknolojiyi takip ediyor Yeniliği seven kişiler teknolojiyi takip ediyor Araştırmayı ve yeniliği seven kişiler teknolojiye yönelik bakış açınızı etkiliyor	*"Teknolojileri kurum açısından takip etmek durumundasınız, özellikle sağlık sektöründe teknoloji her geçen gün yenilenmekte ve gelişmekte, bu gelişmeleri takip ediyorsunuz geneline takip etmek imkansız belki ama kendi alanınızla ilgili olarak, ben çocuk sağlığı ve hastalıkları profesörüyüm ve bu alandaki teknolojileri takip ediyorum. Hastane genelinde de bu konuda olumlu bir tutum var. Genelde araştıran, yeniliği seven kişilerle bir arada çalışıyoruz ve bu da sizin bakış açınızı da etkiliyor."*
K4	Çok takip etmiyor	*"Çok takip ettiğim söylenemez."*
K5	Teknolojiyi takip ediyor İşini kolaylaştıracak teknolojik uygulamaları takip ediyor İşini kolaylaştıracak teknolojik uygulamaları uyguluyor	*"Takip ediyorum, özellikle işimi kolaylaştıracak uygulamaları takip ediyor ve uyguluyorum. Zaman zaman arkadaşlarımızla bir araya geldiğimizde işlerimi kolaylaştıracak Excel formüllerini deniyor ve yeni şeyler ortaya çıkarabiliyoruz."*
K6	Kurumda teknolojik gelişmeleri takip ediyor İhtiyaç doğrultusunda hareket ediyor İşi gereği takip ediyor	*"Kurumda gelişmeleri takip ediyorum, İhtiyaç doğrultusunda hareket ediyoruz. Tıbbi cihazların içerisinde de bilgisayarlar var ister istemez takip ediyoruz. Gelinen seviye nedir, yapacağı işler, fonksiyonlar neler takip etmek zorundayız."*
K7	Mevzuatı sürekli takip ediyor Son teknoloji ürünleri takip etme konusunda istekli değil Son teknoloji ürünleri takip etmek ilgisini çekmiyor	*"Mevzuatı sürekli takip ediyorum. Ama son teknoloji ürünleri takip etme konusunda çok istekli değilim, çok ilgimi çekmiyor."*
K8	Gelişime çok açık Öğrenmeye çok açık İş ile ilgili yeni şeyler öğrenmek mutluluk veriyor İşe yarayacak yenilikleri takip etme konusunda yenilikçi İşe yarayacak yenilikleri kullanma konusunda yenilikçi	*"Gelişime ve öğrenmeye çok açık olduğumu düşünüyorum, özellikle işimle ilgili yeni şeyler öğrenmek beni mutlu ediyor bu anlamda işime yarayacak yenilikleri takip etme ve kullanma konusunda yenilikçi olduğumu düşünüyorum."*
K9	Yeni cihazlar hastaya sunulduğu için takip etmek zorunda Teknolojinin hastaya ve tedaviye etkisini bilmek zorunda Tıbbi cihazların ne işe yaradıklarını bilmek zorunda Tıbbi cihazların etkisini bilmek zorunda	*"Yeni cihazlar, hastaya sunulduğu için bilmek zorundayım. Teknolojinin hastaya ve tedaviye etkisi bilinmeli. MR'ın gücü ve özellikleri bilinmeli, Tıbbı cihazlarla ilgili teknik ve ayrıntılı bilgi sahibi değilim ancak genel olarak ne işe yaradıklarını, nasıl bir etki yarattıklarını bilmek zorundayım o neden le teknolojiyi takip ediyorum."*
K10	Teknolojik gelişmeleri takip ediyor Yenilikleri kullanmaya açık bir insan	*"Teknolojik gelişmeleri takip ediyorum ve yenilikleri kullanma konusunda da açık bir insanım."*
K11	İşi ile ilgili yeni uygulamaları takip ediyor Teknolojiyle çok ilgili değil İşinin gerektirdiği kadar teknoloji takip ediyor	*"İşimle ilgili yeni uygulamaları takip ediyorum. Ancak teknolojiyle çok ilgili değilim işimin gerektirdiği kadarını takip ediyor ve uygulamaya çalışıyorum."*

	İşinin gerektirdiği kadar teknolojik gelişmeleri uygulamaya çalışıyor	
K12	Takip etmiyor Mevzuatı yakından takip ediyor	*"Takip ettiğim söylenemez. Sadece mevzuatı çok yakından takip ediyorum, sürekli değişiyor çünkü kesintiler veya ödenekler."*
K13	Alanına yönelik teknolojik gelişmeleri takip ediyor Tıbbi cihaz ve malzemeleri çok takip etmiyor Tıbbi cihaz ve malzemelere yönelik gelişmelerle ilgilenmiyor	*"Alanıma yönelik program ve teknolojileri takip ediyorum ama hastane içinde kullanılacak tıbbi cihaz ve malzemeler konusunda çok takip ettiğim ya da ilgilendiğim söylenemez."*
K14	Yeniliğe açık olmak gerektiğini savunuyor Yeniliklere açık bir şekilde çalışıyor Yetkisini yenilikleri direnmeme konusunda kullanıyor Yeniliklerin uygulanmasını destekliyor	*"Bunu bu kurum olarak değerlendiremem çünkü bir aydır bu kurumdayım. Ancak Gazi Mustafa Kemal Devlet Hastanesinde görev yaptım. Şuan bu hastanedeki hastane yöneticimle birlikte o kurumda çalışıyorduk ve iyi iş çıkardığımızı düşünüyorum. Biz yönetim olarak yeniliğe hep açık olmak gerektiğini savunduk ve bu yönde çalıştık. Türkiye'de evraksız hastane gelişimini tamamladık. Türkiye'de birçok hastanede yok, bir iki hastanede bu uygulama olduğunu söyleyebilirim. Doktorun reçetesi, raporlar, hasta dosyalarının taratılarak sisteme işlenmesi ve saklanması. Acil serviste gelen hastaların tablet üzerinden doktorların uyguladıkları tedaviler tablet üzerinden okunuyor ve ona göre tedavi yapılıyor. Doktor artık ben bu tedaviyi yazmıştım, yazmamıştım, hemşire yanlış anladı diyemiyor, yaptığı tedavinin ve işlemin sorumluluğu tamamen doktora ait. Doktor hastanın tedavisini tablete giriyor, hemşire de tabletten aldığı tedavi prosedürlerini hastaya uyguluyor, her şey yazılı. 2012 yılından 2015 yılına kadar o kurumda görev yaptım. O kurumda güzel ve faydalı yeniliklere hastane yöneticimizle imza attık. Ben satın alma kısmındaydım ve bu yeniliklere direnmedim. Satın alma olarak gereksiz gördüğümüz uygulamalara direnebiliyoruz. İhtiyaç yok diyerek komisyondan çıkardığımız olabiliyor ama orada ben de faydalı olacağını düşünerek direnmedim ve elimden gelen desteği sağladım. Şuan o hastane uygulama olarak birçok hastanenin önüne geçmiştir. O hastane şuan özel hastane gibi."*
K15	Teknolojik gelişmeleri takip etme ve uygulama konusunda çok iyi Teknolojik gelişmelere göre hedeflerini revize ediyor	*"Övünmüş gibi olacağım ama ben yine aynı şekilde çok iyi olduğumu düşünüyorum. Örneğin 3-5 yıl arasında malzemelerimizi yeniliyoruz. 10 yıllık cihazla devam etmiyoruz. Mutlaka güncellemeleri satın alınıyor, teknoloji ne yönde ilerliyorsa biz de ona göre hedeflerimizi revize ediyoruz. Örneğin göz alanından örnek verecek olursak, lazer teknolojisi bu konuda çok hızlı ilerleyen bir teknoloji ve her gün yeni bir gelişme yaşanıyor bu alanda. Dolayısıyla 10 yıl önceki teknoloji ile bugünü birbirine adapte edemiyorsunuz. Bunu takip etmek gerekiyor, gerek yurt dışı kongreler, gerek cihazların lansmanlarını takip ederek, nereye gidiyor dünya bunun analizini yapabilmek çok önemli. Mesela ben bugün ileriye dönük bir karar alırken, o dönemde teknoloji nereye gidiyor olacak, ne kullanılacak bugünkü mevcut teknoloji geçerliliğini*

		yitirmiş mi olacak yoksa aynı teknoloji devam mı edecek onların kıyaslamasını yaparak karar almak zorundayım. Bu nedenle teknolojinin çok yakından takip edilmesi gerektiğini düşünüyorum ve bu konuda da gereken neyse yapıyorum. Bazen kendi yönetici arkadaşlarımla konuşurken, "ben o teknolojiyi kullanmayı bilmiyorum, benim o teknoloji ile aram yok" gibi cümleler geçiyor ama ben bunları hiç kabullenemiyorum. Çünkü bizlerin teknolojiye uzak kalma gibi bir lüksü yok. Teknolojinin hayatımızın bir parçası haline gelmesi gerektiğini düşünüyorum."
K16	Teknolojik gelişmeleri takip ediyor Yapabileceğinin en iyisini yapıyor Yenilikleri takip etmek zorundasınız Yönetici olarak yenilikleri takip etmezseniz ayakta kalamazsınız	*"Teknolojik gelişmeleri çok iyi değil ama iyi bir şekilde takip edebildim. Ayrıntı bilmediğim için yapabileceğimin en iyisini yaptığıma inanıyorum. Ama bilgim dışındaki bir süreci örneğin radyoloji ünitesindeki bir gelişmeyi radyolog benden daha iyi takip ediyor tabii. Ama SGK veya Maliye ile ilgili konuları yakından takip ediyor ve uyguluyordum. Yenilikleri takip etmek zorundasınız, yoksa bir yönetici olarak ne siz ne de kurumunuz ayakta kalamaz."*
K17	Kişisel olarak teknolojileri yakından takip ediyor Kurumsal olarak teknolojik gelişmeleri takip edemiyor	*"Kişisel olarak teknolojileri yakından takip ediyorum ancak kurumsal olarak değerlendirildiğinde teknolojik gelişmelerin çok da takip edildiğini düşünmüyorum, takip de edemiyorum."*
K18	Görevi teknolojik gelişmeleri takip etmek Teknolojik sorunlar yaşamamak için kendini sürekli geliştiriyor	*"Kurumdaki teknolojik yenilikleri ve teknolojileri takip etmek görevim olduğu için bu teknolojileri yakından takip ediyor, olası problemler ve çözüm yolları konusunda da kendimi sürekli geliştiriyorum."*
K19	Teknolojiye çok ilgi duymuyor Teknolojik gelişmeleri takip ediyor	*"Teknolojiye çok ilgi duymuyorum ancak gelişmeleri takip ediyorum."*
K20	İşi gerektirdiği zamanlarda takip ediyor	*"Görüşme yaptığım doktorların talepleri doğrultusunda teknolojiyi takip ediyorum, yönetime bildirmek için ama yaptığım iş çok teknoloji takibini gerektirmiyor. O nedenle takip etmiyorum."*
K21	Teknolojik gelişmeleri takip etme konusunda olumlu Kurumda teknolojik gelişmeleri takip etme konusunda başarılı, genç ve dinamik bir ekip var Mesleği gereği takip etmeye çalışıyor	*"Olumlu ve pozitif düşünüyorum, Teknoloji insana özellikle sağlıklı olmayan insana hizmetin yoğun ve dikkatli bir şekilde verildiği sağlık kurum ve kuruluşlarında etkili bir şekilde kullanılmalı ve kurumumuz da teknoloji bakımından gelişmeleri takip etme konusunda oldukça başarılı, genç ve dinamik bir ekibe sahip o nedenle teknoloji yakından takip ediliyor ve gerek görüldüğünde kurum bünyesine alınıyor. Yönetici olarak kendi durumumu değerlendirdiğimde ise teknolojiye yönelik olumlu duygu ve düşünceler besliyorum. Mesleğim gereği takip etmeye çalışıyorum."*
K22	Teknolojik gelişmeleri takip etmek zorunda Sağlık sektöründeki teknolojileri kullanmak için takip etmek gerekiyor	*"Teknolojik gelişmeleri takip ediyorum, zaten etmem de gerekiyor. Sağlık hizmetlerinde her geçen gün yeni teknolojiler çıkıyor, bunları kullanma ve yönlendirmeler yapabilmek için takip ediyorum."*

Yöneticilerin yenilikçilik durumlarını ortaya koymak amacıyla yapılandırılmış soruya vermiş oldukları cevaplar Tablo 21'de verilmektedir. Cevapların analizi sonucunda yöneticilerin %36,35'i teknolojik gelişmeleri takip ettiğini, %31,80'i işiyle ilgili gelişmeleri takip etmek zorunda olduğunu belirtmiştir. Gelişmeleri takip etme sebeplerini ise; işini kolaylaştıracak gelişmeleri takip ettiğini aynı zamanda da uygulama; yeni çıkanı hemen almak ya da uygulamak isteme; gelişime, yeniliğe ve öğrenmeye açık bir kişi olma olarak ifade etmişlerdir. Yöneticilerin %18,20'si gelişmeleri takip etmediğini, % 9,10'u ihtiyaç söz konusu olduğunda, %4,55'i ise fayda sağlayacağını düşünüyorsa gelişmeleri takip ettiğini belirtmiştir.

Katılımcıların teknolojiye yönelik kaygı durumlarını belirlemek amacıyla sorulan soruya vermiş oldukları cevaplar Tablo 22'de verilmiştir.

Tablo 22

Yöneticilerin Teknolojik Rahatsızlığına İlişkin Cevaplar

14. Soru

"Son teknoloji ürünleri kullanırken kendinizi nasıl hissedersiniz?

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
K1	Heyecanlı Meraklı Yabancı Kurcaladıkça çözüyor	*"Heyecanlı, meraklı biraz da yabancı ama kurcaladıkça çözüyorum."*
K2	Keşfetmeye çalışan Heyecanlı İşe yararlılığına bakan İşe yarayan fonksiyonları kullanmaya çalışan Meraklı	*"Onu keşfetmeye çalışırım. Yeni aldığım için keşif konusunda heyecanlanırım. Daha sonra benim ne kadar işime yaradığına bakarım ve işime yarayacak fonksiyonları kullanmaya çalışırım. Aslında merak beni tetikliyor, içinde ne var ne tür uygulamalar var onu merak eder ve keşfederim."*
K3	İlgili değil Son teknoloji ürünleri çok kullanmıyor İşi görüyor olması varolanla yetinmek için yeterli Alışkanlıklarından kolay vazgeçemiyor	*"Ben çok ilgili değilimdir, yani son teknoloji ürünleri çok kullanmıyorum, mesela cep telefonum bile eskidir ancak benim işimi görüyor, çocuklarım çok değiştirmeye çalıştı ama ben alıştığım şeylerden kolay vazgeçmiyorum o nedenle bu güne kadar istikrarlı bir şekilde yenilememe konusunda direndim ancak artık direnemiyorum. Galiba yakın bir zamanda telefonumu değiştireceğim."*
K4	Benzerini kullanmışsa sıkıntı yaşamıyor İlk kez kullanıyorsa uygulamaları birinin göstermesini istiyor	*"Daha önce benzerini kullanmışsam sıkıntı yaşamıyorum. Ama ilk kez kullandığım bir teknoloji ise önce birilerinin uygulamaları göstermesini istiyorum."*

K5	Son teknoloji ürünleri seviyor Yeni uygulamaları keşfetmek hoşuna gidiyor	*"Seviyorum son teknoloji ürünleri ama endişe veya korku hissetmiyorum. Yeni uygulamaları keşfetmek hoşuma gidiyor."*
K6	Çok zorlanmayan Rahat kullanabilir	*"Çok zorlanmayacağımı düşünüyorum. Yanlış bir tuşa basarım gibi endişelerim yok. Rahat kullanabilirim."*
K7	Kullanma kılavuzu varsa sıkıntı yaşamıyor Gösteren bir rehber varsa sorun yaşamıyor Tedirgin hissediyor Bildiği teknolojileri kullanmak güvenli geliyor	*"Kullanma kılavuzu varsa ya da birileri göstermişse sıkıntı yaşamıyorum, yanlış bir tuşa basarım diye tedirgin olduğum zamanlar da oldu ama alıştığım, bildiğim teknolojileri kullanmak daha güvenli geliyor."*
K8	Meraklı Kurcalıyor Yeni şeyler öğrenmek hoşuna gidiyor Yeni hizmetleri keşfetme konusunda istekli Mutlu oluyor Heyecan duyuyor	*"Merak ediyorum, kurcalıyorum. Yeni şeyler öğrenmek hoşuma gidiyor. Yeni hizmetleri keşfetme konusunda da istekliyim, mutluluk veya heyecan diyebilirim."*
K9	Ürkek davranıyor Öğrenme aşaması sıkıcı Öğrendikten sonra hoşuna gidiyor	*"Önce ürkek davranıyorum. Öğrenme aşaması ise çok sıkıcı geliyor, öğrendikten sonra hoşuma gidiyor. Yeni bir şey öğrenirken beyniniz yorgun ve doygun olduğundan sıkıcı olabiliyor."*
K10	Çok rahat İlgi duyuyor Kurcalıyor Öğrenmeye çalışıyor	*"Çok rahatım, ilgi duyarım, kurcalarım ve öğrenmeye çalışırım."*
K11	Bilmediğinden dolayı önce tedirgin Kurcalayınca çözüyor Eğlenceli	*"Biraz tedirgin, bilmezlikten kaynaklı olarak, sonra biraz kurcalayınca çözüyorum. Özellikle yeni cihazların görüntü yani fotoğraf konusunda sundukları yenilikleri keşfetmeyi seviyorum, eğlenceli buluyorum."*
K12	Yabancı Son teknoloji ürün kullanmıyor	*"Yabancı hissediyorum çok son teknoloji ürün kullanmıyorum zaten."*
K13	Heyecanlı Zorlanacağını düşünerek korkuyor Kullanma konusunda çok istekli değil Alıştığı şeylerin dışına çıkamıyor Bildiği şeylerin dışına çıkamıyor	*"Heyecan verici aynı zamanda zorlanacağımı düşünerek korkutuyor. Son teknoloji ürünleri kullanma konusunda çok istekli değilim. Alıştığım, bildiğim şeylerin dışına çok fazla çıkmıyorum."*
K14	Yeni bir şey keşfetmiş gibi hissediyor Mutlu Hizmeti yeni keşfetmek mutlu ediyor Heyecanlandırıyor Rahatlatıyor	*"Yeni bir şey keşfetmiş gibi hissediyorsunuz zaten, onun mutluluğu çok farklı. Akıllı telefona ilk geçtiğimde bu duyguyu yaşamıştım mesela. Şimdi sürekli kendini yenileyerek gittiği için yenilikle karşılaşmış gibi hissetmiyorsunuz zaten alışıyorsunuz bir bakıma. Nokia 3210'dan sonra S4'e geçtiğinizi düşünün mesala, fotoğraf çekebiliyorsunuz, kamera kaydı yapabiliyorsunuz, dokunmatik ekran, navigasyonundan faydalanıyorsunuz, kaybolmuyorsunuz en önemli bu bence, böyle bir şeyi keşfetmiş olmak o icadı sen yapmamış olabilirsin ama hizmeti keşfetmiş olmak insanı çok mutlu ediyor, heyecanlandırıyor, rahatlatıyor, mutlu ediyor."*
K15	Uyumlu Yıllardır o teknolojiyi	*"Gayet uyumlu, sanki yıllardır o teknolojiyi kullanıyormuşum gibi. Hemen hızlıca kavramam*

	kullanıyormuş gibi Hızlı bir şekilde öğrenmek zorunda olduğunu düşünüyor Öğrenmek zorunda olmak teknik olarak yeniliğe ve duruma hazırlıyor insanı 6 ayda bir kişisel teknolilerini değiştiriyor Yeni çıkan ne varsa onu alıyor Yeni çıkan ne varsa onu kullanıyor Teknolojiye meraklı	*gerektiğini düşünerek bir adaptasyon sağlıyorum bu da beni teknik olarak birçok yeniliğe ve duruma hazırlıyor. Örneğin kendi cep telefonumu 6 ayda bir değiştiririm, ya da yeni çıkan ne varsa onu alıp kullanırım. Teknolojiye meraklıyımdır."*
K16	Kullanabilirse çok mutlu Kullanabilirse özgüvenli Gençler son teknolojileri kullanma konusunda daha iyi	*"Eğer kullanabilirsem kendimi çok mutlu, özgüvenli hissediyorum. "ben yapabilirim" diyorum ama ben yine gençlerden yanayım."*
K17	Önce ilgili Meraklı Kurcalıyor Yeni şeyler keşfetmek heyecanlandırıyor Mutlu oluyor	*"Yeni bir ürün denemekten dolayı önce ilgiliyimdir, merak duyarım, kurcalarım yeni şeyleri keşfetmek beni heyecanlandırıyor tabi bu heyecan mutluluk olarak da ifade edilebilir."*
K18	Heyecanlı Meraklı Son teknoloji ürünleri seviyor İşe yararlılık önemli Sırf yeni diye bir teknolojiyi almıyor	*"Heyecanlı, meraklı. Son teknoloji ürünleri seviyorum ama telefonunu sürekli değiştiren biri de değilim. Fonksiyonlardan hangilerini daha çok kullandığınız önemli, kullanmadığım fonksiyonlar için sadece üst model veya daha yeni diye bir teknoloji satın almam yani."*
K19	Önce tedirgin Sonra meraklı Kurcalıyor Kurcaladıkça öğreniyor	*"Öncelikle tedirgin hissederim. Sonra merak etmeye başlıyorum, merak ettikçe kurcalıyorum. Kurcalarken öğreniyorum. Önce kapat sonra aç."*
K20	Önce yabancı Kurcalamaktan korkmuyor Öğrendikçe hoşuna gidiyor	*"Önce yabancı hissediyorum ama dokunmaktan ya da kurcalamaktan korkmuyorum. Çözdükçe ve işime yaradığını gördükçe hoşuma gidiyor."*
K21	Önce karmaşık Kurcalayınca ve öğrenince mutlu İlk karşılaştığında heyecanlı	*"Son teknoloji ürünleri karmaşık buluyorum ancak biraz kurcalayınca çözülebilir olduğunu görüyor ve mutlu oluyorum. Böyle bir ürün ile ilk karşılaştığımda heyecan duyuyorum."*
K22	Önce meraklı Benzerini kullanmışsa yabancılık çekmiyor Rahat	*"Önce merak ediyorum, kullanırken herhangi bir tedirginlik yaşamıyorum. Zaten daha önce benzer teknolojileri biliyor ve kullanmış iseniz yabancılık da çekmiyorsunuz. Rahatımdır."*

Yöneticilerin teknolojiye yönelik endişe/kaygı/rahatsızlık durumlarını ortaya koymak amacıyla yapılandırılmış soruya vermiş oldukları cevaplar incelendiğinde %22,72'si tedirgin, %18,20'sinin yabancı, %13,64'ünün son teknoloji ile ilgilenmediği ve kullanmadığı, %9,10'unun alışkanlıklarından vazgeçemediği görülmektedir. Bulgulardan yola çıkarak yöneticilerin büyük bir bölümünün teknoloji kullanımı konusunda rahatsızlık duyduğu sonucuna varılabilir. Teknolojiye yönelik rahatsızlık duymayan yöneticilerin

oranı ise %36,35'tir. Bu yöneticiler son teknoloji ürün kullanırken kendilerini meraklı; keşfetmeye ve kurcalayarak çözmeye çalışan; yeni uygulamaları keşfetmekten hoşlanan ve mutlu; daha önce benzerini kullandıysa rahat; kullanma konusunda rahat ve uyumlu; öğrenebilir ve kullanabilirse mutlu ve özgüvenli, son teknoloji ürünlere ilgili, işe yararlılığını biran önce görmeye çalışan olarak ifade etmiştir. Aynı zamanda yöneticiler kişinin teknolojiyi öğrenme ve kullanma zorunluluğu bulunuyorsa o teknolojiye kendilerini hazırlamak zorunda olduklarını, gençlerin son teknoloji ürünleri daha iyi kullandıklarını da belirtmişlerdir.

Katılımcıların teknolojiye güvenme durumlarını belirlemek amacıyla sorulan soruya vermiş oldukları cevaplar Tablo 23'te verilmiştir.

Tablo 23

Yöneticilerin Teknolojiye Güvenme Durumlarına İlişkin Cevaplar

15.Soru

"Herhangi bir finansal işin ya da gizli bir yazışmanın internet ortamında yapılması konusundaki düşünceleriniz nelerdir?

- Güvenilir buluyor musunuz?"

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
K1	Zaman kazandırdığından dolayı güvenli bulmamasına rağmen kullanıyor Kişisel yazışmaları iş ortamında yapmak doğru değil	*"Günümüzde güvenli ortam diye bir şey söz konusu değil, bu alanda çok ileri düzeyde beceri sahibi kişiler var ve giremeyecekleri sistem yok diye düşünüyorum. Ama yine de bu sistemleri kullanıyorum, yapıyoruz tabi ki zamanın en önemli unsur olduğu bu dönemde sizin bankaya giderek ya da iş saati içerisinde özel mesajlarınızı iletmek üzere kişilerin şahsen yanına gitme diye bir durumunuz söz konusu değil zaten. Kişisel yazışmaları zaten bilgisayar ortamında yapmak doğru değil."*
K2	Sağladığı faydalardan dolayı kullanıyor	*"Güvenli bulmuyorum, yapılmaması gerektiğine inanıyorum ama yapıyorum. Sağladığı faydayı düşündüğümde yapıyorum."*
K3	İşleri kolaylaştırdığından ve hız kazandırdığından dolayı güvenli bulmamasına rağmen kullanıyor	*"Ben kullanmıyordum, güvenli bulmuyorum, özellikle internet bankacılığını ama dediğim gibi oğlum çok ısrar ediyor ve yeni yeni kullanmaya başladım. Gerçekten işlemleri yapmak çok kolay ve hızlı. Artık yoruluyor insan bu kalabalıkta ve yoğunlukta bankaya gidip işlem yaptırmaya, ikna oldum ve kullanıyorum. Ama güvenli buluyor muyum? Hayır."*
K4	İşleri kolaylaştırdığından Çabayı azalttığından	*"Güvenli bulmuyorum ama yine de kullanıyorum. Çok zamanım olmuyor bankacılık işlemleri için internet bankacılığını kullanıyorum. Aslında hastane içerisinde*

	dolayı güvenli bulmamasına rağmen kullanıyor	*banka şubemiz var ama ona rağmen oturduğum yerden işlem yapmak daha kolay geliyor."*
K5	Sağladığı faydadan dolayı güvenli bulmamasına rağmen kullanıyor Çok gizli yazışma ve büyük finansal işlemler yapmadığı için tedirgin değil	*"Gizliliğin olmadığını biliyorum ama bilmeme rağmen aktif bir şekilde kullanıyorum. Sağladığı faydayı bir kenara bırakamam. Zaten çok gizli yazışmalar ya da büyük miktarlarda finansal işlemleri kişisel tabi ki yapmadığım için çok da tedirgin olmuyorum açıkçası."*
K6	Sağladığı faydadan dolayı güvenli olmamasına rağmen kullanıyor	*"Bilgisayar hiç güvenli bir alet değil, herkes her şeye ulaşabilir. Bilgisayara yazdığınız her şey umuma açık bir bilgi olarak değerlendirilebilir. Finansal işlemleri bilgisayar ortamında yapıyoruz sağladığı faydayı düşündüğümde güvenli bulmasam bile kullanıyorum."*
K7	Görevini yerine getirmek zorunda olduğundan güvenli olmamasına rağmen kullanıyor	*"Gizli bir şeylerin kaldığını ya da olacağını düşünmüyorum. Bu bilgisayarı kullanarak yaptığımız her işlem elbette birileri tarafından görülüyor ama o da o kişilerin niyetine bağlı. Sonuçta bu teknolojileri kullanmak, verileri girmek zorundayız, yasal sorumluluklarımız var. Görevim gereği neyse onu yapmak zorundayım. Evet güvenmiyorum ama yapıyorum."*
K8	Hayatı kolaylaştırdığı için güvenli olmamasına rağmen kullanıyor.	*"Intenet bankacılığı da kullanıyorum, zaman zaman bankaların hesaplarına girildiği, şahsi bilgilerin ele geçirildiği ve banka hesaplarının çökertildiğine dair bilgiler geliyor. Güvenmek zorunda kalıyoruz, hayatımızı kolaylaştırmak zorunda olduğumuz için. Ama arka planda da korkum yok değil, hesapların ya da kullandığımız programların ele geçirilmeyeceği gibi bir şey söz konusu değil ama yine de kullanıyoruz, hayatımızı kolaylaştırdığı için."*
K9	İşler bilgisayarlar sayesinde bitirildiğinden güvenli olmamasına rağmen kullanıyor. İşi bilgisayar kullanmayı gerektiriyorsa güven konusunu düşünmek kurumun işi Sağladığı hız ve faydadan dolayı iş dışında da kullanıyor	*"Aslında güvenmiyorum ama güvenmek istiyorsunuz, işi bilgisayarlar sayesinde bitiriyoruz. Güvensizlik paranoya yaratır. Güvenmek benim sorunum değil, kurum teknoloji kullanmamı gerektiriyorsa, ona güvenmek ya da güvenmemek benim sorunum değil, işim gereği kullanmam gerekiyordur ve kullanıyorumdur, güvenliği sağlamak kurumun işi. Bilgisayar ve diğer teknolojiler hız ve fayda sağlıyor o nedenle iş dışında da kullanmak durumundayım, sağladığı faydayı düşündüğümde, güvenmek istiyorum."*
K10	Güvenliği sağlamak kurumun işi İşin gereği bilgisayar kullanmak Sadece yetkili kişiler bilgilere ulaşabilir Güvenlik sağlanamıyorsa yetki verilen kişiler sorumlu tutulabilir	*"Gizli yazışmam yok, işimin tamamı finansal ve ödeme yapıyorum. Güvensizlik yok, benim bilgisayarım ağ bağlantısına sahip olduğu sürece bilgi işlem benim bilgisayarıma girebiliyor, bütün e-postalarımı görebilir, personel tahakkuk bilgilerine ulaşabilir, bu yönetim bu bilgi işleme benim bilgilerimi görebilme yetkisi veriyorsa, benim bilgilerimin gizliliğinden bilgi işlem sorumludur. Bu bilgileri ben ifşa etmeyeceğim için, herhangi bir yerde bu bilgiler konuşulursa, sorumluluk bilgi işlemindir."*
K11	Güvenliği sağlamak kurumun işi İşinin gereği teknolojiyi	*"Güvenmiyorum ama kurumsal olarak bu teknoloji kullanmak zorundayım ve bana sunulan teknoloji ve sağlanan güvenlik imkanları dahilinde güven duymak*

	kullanmak zorunda Güvenlik ihlali kurumun ilgili birimlerini ilgilendirir Güvenli olduğunu düşünmüyor ancak yine de kullanıyor	*zorundayım. Eğer güvenlik ihlali söz konusu olursa bu kurumun ilgili birimlerini ilgilendirir. Sonuçta onların sağladıkları imkanlar doğrultusunda hareket ediyorum, güvenmek zorundayım. Bireysel olarak da iş yerinde finansal işlemlerimi gerçekleştiriyorum, sonuçta kurum olarak bir takım önlemlerin alındığını düşünüyorum ama yine de güvenli bulduğum söylenemez. Kafamda soru işaretleri olmuyor değil."*
K12	Güvenliği sağlamak kurumun işi İşlerimi bilgisayar ortamında yapmak zorundayım	*"Kurumun tüm finansal işini bilgisayarlar aracılığıyla sisteme yükleyerek yapıyoruz. Güvenliği sağlamak benim işim olmadığı için ve bu işlemleri bu şekilde yapmak zorunda olduğum için tedirgin olmuyorum."*
K13	Çaba faydasından dolayı güvenli olmamasına rağmen kullanıyor Zaman faydasından dolayı güvenli olmamasına rağmen kullanıyor Kurumun güvenlik önlemlerinin evdekine göre daha iyi olduğunu düşünüyor	*"Güvenli bulmuyorum ama bilgisayar veya diğer teknolojilerin tek bir tuş ile yapacağı bir iş için saatlerimi harcamak da çok mantıklı gelmiyor. Özellikle bankacılık işlemlerinde bilgisayarı kullanıyorum, kullanmak zorundayım çünkü gerçekten vaktim yok ve zamanı etkili bir şekilde kullanmak adına kurum içerisinden bu tür işlemlerimi yapıyorum. Evdeki ağlara çok güvenmiyorum ama kurumun güvenlik önlemlerinin daha fazla olduğunu ve erişimin daha zor olduğunu düşünerek bu tür işlemlerimi bilgisayar ortamında yapıyorum."*
K14	Güvenmiyor ve tedirgin hissediyor Zaman faydasından dolayı güvenli olmamasına rağmen kullanıyor Çaba faydasından dolayı güvenli olmamasına rağmen kullanıyor Sağladığı rahatlık riski göze almaya neden oluyor Çok para limiti olmadığından, zararın büyük olmayacağını düşündüğünden kullanıyor Çok parası olsa korkabilir	*"Dünyanın dört bir yanında bu siber güçler hakkındaki haberleri duyunca insan güvenmiyor ve tedirgin hissediyor kendini. Ama yapacak bir şey de yok kullanmaya devam ediyoruz. Özellikle bankacılık işlemleri. Neden yapacak bir şey yok, artık bankacılık hizmetleri dışarıda inanılmaz vakit alıyor ve eskisi gibi tek banka da kullanmıyorsunuz, birden fazla banka ile çalışıyorsunuz. Kredi kartları, faturalar bu kadar yoğun çalışma ortamında onlara vakit ayırmak imkansız. Biz gençken babam ödememiz için bize veriyordu ama bizim öyle bir şansımız da yok. Şimdi oturuyorsun tek tuşla, kiranı, faturalarını, kredi kartlarını ödüyorsun. Güvenli bulmadığım kısımları var ama onun rahatlığı o riskleri göze almamı sağlıyor, görmezden geliyorum. Bir de hep şey vardır ya insanların benim başıma gelmez düşüncesi, o tutum bende de var galiba. Bir de çok fazla nakit para limitim olmadığı için fazla bir zararım olmayacağını düşünüyorum, çok param olsa belki korkarım ama şuan ki durumum beni korkutmuyor."*
K15	Güvenli olduğunu düşünüyor Çekinmeden kullanıyor	*"İzlenebilirlik anlamında soruyorsanız hiç rahatsız olmuyorum, güvenli olduğunu düşünüyorum ve çekinmeden kullanabiliyorum."*
K16	Gizlilik diye bir şey yok Güvenlik ihlali insanlarla ilgili, Her kullanıcı kendi yaptığı işten sorumlu, kimin hangi bilgiye ulaştığı belli o nedenle güvenlik sorunu kurumun sorunu	*"Artık her şeyi kırıp tüm sistemlere girdikleri için gizlilik diye bir şey kalmadı. Zaten bir nevi şeffaflık var artık. Eğer bir şey aklınızdaysa gizli, aklınızda kaldığı sürece gizli. Söz ya da yazıya döküldüğünde bilemiyorum, Midas'ın kulakları diye bir oyun vardı, onun gizli kalma şansı yok. Etik olarak konunun fazlaca yayılması engellenebilir ama maalesef bu iletişim çağında, dijital çağda her şey beyinde kaldığı sürece gizli. Güvenli olmadığını düşünüyorum. Ama herkes sisteme şifresiyle giriyor örneğin personel sicillerini dolduruyor ve*

		personel daire başkanlığına gönderiyorsunuz, o artık personel daire başkanlığının etik değerleriyle ilgili bir konu haline geliyor. Gizlilik olayı artık insana bağlı bir hal aldı. Siz istediğiniz kadar gizli tutmaya çalışın, karşınızdakinin tavrı gizliliği koruyor ya da ortadan kaldırıyor."
K17	Gizlilik diye bir şey yok Zaman faydası sağladığından dolayı güvenli olmamasına rağmen kullanıyor Çaba faydası sağladığından dolayı güvenli olmamasına rağmen kullanıyor Teknoloji kullanımı zaman karşısında bir zorunluluk	*"Gizlilik diye bir şeyin olduğunu düşünmüyorum. Bilgisayar veya internet ortamının güvenli olduğunu da düşünmüyorum açıkçası ancak bankaya gitme, sıra bekleme, zaman kaybetme gibi olumsuzları ortadan kaldırdığı ve rahatlık sağladığı için kullanıyorum. Bu teknolojileri kullanmak zorundasınız çünkü diğer türlüsüne vaktiniz yok."*
K18	Tam güvenlik diye bir şey söz konusu değil Zaman faydası sağladığından dolayı güvenli olmamasına rağmen kullanıyor	*"İşin içinde olduğunuz için teknoloji ile neler yapılabileceğini ve nelere ulaşılabileceğini bilmek daha ürkütücü. Önlemler alınıyor ama dediğim gibi işin içinde olunca aşılmayacak gibi görünmüyor. Ama kullanıyorum, kullanmak zorundayım çünkü zamanla yarışıyoruz ve birçok finansal işimizi bilgisayar ortamında yapıyoruz. Sağladığı faydayı düşününce kullanmamak imkansız."*
K19	Hız faydasından dolayı güvenli olmamasına rağmen kullanıyor. Çalıştığı bankaya güveniyor	*"Güvenmiyorum derken, dışarıdan müdahale açısından evet kendi finansal işlerimi yaparken tedirgin oluyorum. Internet bankacılığını çok sık ve yoğun bir şekilde kullanıyorum, size sağladığı avantajları düşündüğünüzde özellikle hız bakımından ama onlarda tedirgin oluyorum fakat çalıştığım bankanın bu konuda yeterli önlemleri aldığını düşünüyorum. Ama maalesef ve maalesef vazgeçilmez olduğu için kullanıyorum internet bankacılığını, kafamda soru işaretleri oluyor mu oluyor."*
K20	Güvenli bulmuyor mecburiyetten kullanıyor. Kullanmazsa diğer işlerine yetişemeyeceğini düşünüyor Zaman faydasından dolayı güvenli olmamasına rağmen kullanıyor.	*"Hiç güvenli bulmuyorum ama mecburen kullanıyorum. Kullanmak zorundasınız neden çünkü kullanmazsanız diğer işlerinize yetişemezsiniz. Bilgisayarla 10 saniyede yapacağınız bir iş için saatlerinizi harcamak çok ekonomik gelmiyor. Fayda analizi yapıyorsunuz. Kaybedeceğinizin hesabını da yapıyorsunuz tabiî ki, Internet bankacılığı yapıyorum ama alışveriş yapmıyorum, güvenmediğim sitelerde kredi kartı numaram ya da özel bilgilerimi paylaşmıyorum."*
K21	Zaman faydasından dolayı güvenli olmamasına rağmen kullanıyor. Hız faydasından dolayı güvenli olmamasına rağmen kullanıyor.	*"Kesinlikle güvenli değil. Ama kullanıyor muyum kullanıyorum, sağladığı avantajları düşündüğünüzde kullanmamak mümkün değil. Teknolojinin gelişimine bağlı olarak işler daha hızlı yapılır hale geldi ve işlerin hızlanmasıyla birlikte talep de arttı ve yoğun bir kurum olan hastanelerde iş yapmanız gereken zamanlarda, başka şeylere vakit ayırmanız pek mümkün olmuyor, bankacılık işlemleri veya yazışmalar olsun bilgisayar ortamında daha hızlı yapılabiliyor o nedenle bu teknolojilerin güvensiz olduğunu bilmek bile sağladığı fayda nedeniyle göz ardı ediliyor. Ama güvenli değil."*
K22	Çaba faydası sağladığından dolayı	*"Güvenmiyorum ama güvenmesem de kullanıyorum. Çünkü teknoloji size oturduğunuz yerden birçok işinizi yapma*

	güvenli olmamasına rağmen kullanıyor. Zaman faydası sağladığından dolayı güvenli olmamasına rağmen kullanıyor. Kurumun güvenlik önlemlerine güveniyor	*imkanı sağlıyor. Zaman ve emek açısından düşündüğünüzde sağladığı yararın yanında güvenmemeyi düşünmek istemiyorsunuz. Kurum içerisinde kullanmış olduğumuz teknolojinin güvenlik önlemlerine de güveniyorum. Ama dışarıda kullanmam gerektiğinde de kullanıyorum."*

Yöneticilerin teknolojiye güven durumunu ortaya koymak amacıyla yapılandırılmış soruya vermiş oldukları cevaplar incelendiğinde, güvensizlik konusunda daha çok finansal işler ve kurumun özel yazışmalar (personel sicil, faturalar gibi) olarak değerlendirdiği görülmektedir. Yöneticilerin %68,20'si güvenli bulmadığını ancak sağladığı yarardan dolayı kullandığını, %22,72'si işinin teknoloji kullanımını gerektirdiğini ve kullanmak zorunda olduğunu, %4,55'i finansal işlem/özel/gizli yazışma yapmadığını, %4,55'i de güvenli bulduğunu ve çekinmeden kullandığını belirtmiştir. Yöneticiler, teknoloji ile işlerin daha hızlı ve kolay yapıldığını, güvenliği sağlamanın kurumun görevi olduğunu, gizlilik diye bir şeyin olmadığını, kaybedecek çok parası olmadığını, kurumsal bilgilere ulaşılması halinde erişim izni olan kişilerin sorumlu tutulacağını düşündüğünden dolayı güvenli bulmamasına rağmen yine de teknolojiyi kullanmaktadır.

Katılımcıların bilgisayar ve diğer teknolojilerin otomatik olarak yaptığı bir işi kontrol etme ihtiyacı hissedip hissetmediğini yani teknolojiye güvenme durumunu belirlemek amacıyla sorulan soruya vermiş oldukları cevaplar Tablo 24'te verilmiştir.

Tablo 24

Yöneticilerin Teknolojiye Güvensizlik Durumlarına İlişkin Cevaplar

16.Soru

"Bilgisayar veya diğer teknolojilerin otomatik olarak yaptığı bir işi kontrol etme ihtiyacı hisseder misiniz?

- E-posta gönderdiğinizde telefonla teyit almak,
- Toplantıları hatırlatan bir program kullandığınızda yine de ajanda kullanmak gibi"

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
K1	Kontrol ediyor. Kullanıcı hatasının olabileceğini düşünüyor	*"Tabii, mutlaka ama bu sisteme güvenmemekten değil, dalgınlık olabilir, o an kafanız çok meşguldür yanlış veri girebilirsiniz o nedenle kendim yine kontrolünü*

		yaparım."
K2	Kontrol ediyor İnsanlara güvenmiyor. Kullanıcı hatasının olabileceğini düşünüyor.	*"Kendi işime örnek vereyim, e-posta ile sipariş gönderdiğimde mutlaka teyit mesajı isterim, teyit mesajı gelmiyorsa, telefonla arıyorum. Türkiye'de insanlar e-postaları almadım, görmedim gibi bahaneler sunabiliyor. Verilerle yapılan işlerde de programı kontrol ediyorum, doğru veriyi almış mı diye? Yüzde yüz güvenmiyorum açıkçası. Bilgisayarın yanlış yapabilmesi söz konusu değil ancak biz bir formül girerken ya da veri girişi sırasında bir hata yapmış olabiliriz diye kontrol ediyorum. Kullanıcı hatasından dolayı güvensizlik var, yoksa bilgisayara ne verirseniz onu alıyor, sizin talimatlarınız dışında bir şey yapamadığından söz konusu güvensizlik kullanıcılara."*
K3	Kontrol ediyor. Kullanıcı hatasının olabileceğini düşünüyor Daha geleneksel yöntemlerle çalışıyor.	*"Ben teknolojik olarak hatırlatmaları filan çok kullanmıyorum, ajanda kullanıyorum. Ancak tablo hazırlarken, ya da e-posta gönderdiğimde sekreterim aracılığıyla teyidini yaptırıyorum. Bazen sıkıntı yaşanabileceğini düşünüyorum. Ancak geneline bakarsanız kullanıcı hatalarından kaynaklı yanlışlıklar olabiliyor. Değerler çok fazla veya alışılmıştan çok farklı bir durum varsa o zaman tekrar kontrol ediyorum."*
K4	Kontrol ediyor. Kullanıcı hatasından olabileceğini düşünüyor	*"Verilerle çalıştığım için girilmiş verilere müdahale edemiyorum. Ama yine de daha önceki verilerle kontrolünü sağladığım oluyor ya da ilgili birimi arıyorum."*
K5	Kontrol ediyor Teknolojiye güveniyor. Kullanıcı hatasından olabileceğini düşünüyor	*"Ediyorum, ama teknolojiye güveniyorum, kendi yaptığım işlerde ya da personelin yaptığı işlerde yine de manuel olarak bir kontrol söz konusu çünkü yazıların ve ödemelerin altında imzanız var ve sorumluluk size ait. Kimse mükemmel değil ve herkes hata yapabilir, bilgisayara komut vermeden kendi kendine hata yapması mümkün olmadığından, çalışanların yanlış yapmış olma ihtimalini düşünerek mutlaka bir kontrol ederim."*
K6	Önemli ve hızlı bir iş için mutlaka kontrol ediyor Mekanik ve elektronik bir dünyada da hatalar olabileceğini düşünüyor	*"Rutin olarak kontrol mekanizmasını çalıştırmakta fayda var. Sonuçta bilgisayarda bir tuşa basıyorsunuz tamam bunun geçtiği evreler var, bunun geçtiği mekanik ve elektronik bir dünya var, arada bir kıvılcım da olsa çok nadir de olsa var. Önemli ve hızlı bir işin yapılmasında elbette ki kontrol ihtiyacı duyuyorum."*
K7	Kontrol ediyor. Yasal sorumluluklardan çekiniyor Bilgisayara güveniyor. Kullanıcı hatasının olabileceğini düşünüyor.	*"Evet, kontrol ederim, yanlış bir işlem yapmak sizi yasal anlamda zora sokar o nedenle yaptığım bir işi ya da yazıyı kontrol ederim. Veriler doğru girilmiş mi formüller doğru çalışıyor mu bunları tekrar tekrar kontrol ederim. Ama bilgisayara güvensizlik değil de bu işini garantiye almak istemekten kaynaklı. Sonuçta bu verileri bizler giriyoruz, yanlış yapabiliriz. Yanlış yapmamak adına sürekli kontrol ediyorum."*
K8	Kontrol ediyor. Kullanıcı hatasının olabileceğini düşünüyor.	*"Kontrol tabiî ki ediyorum. Satın alma biriminde Excel ile çalışıyoruz verilerin yanlış girilmiş olması ihtimaline karşı elle de olsa birkaç satırı kontrol ediyorum."*

K9	Kontrol ediyor. Kişilerin dikkatini çekmek için teyit ediyor. Kişilere karşı kontrol duygusu içerisinde	*"Evet kontrol ederim, kişilerin dikkatini çekmek, mesajın doğru anlaşıldığını teyit için ulaşıp ulaşmadığından emin olmak daha doğrusu işi sağlama almak için kontrol etme ihtiyacı duyarım. Teknolojiye değil kişilere karşı kontrol duygusu içerisindeyim."*
K10	Yazılımları hazırlayan insanlar da hata yapabiliyor. Yazılımda her bir güncelleme mutlaka bir yerlerde defekte sebep olabiliyor.	*"Tabi ki kontrol etme ihtiyacı duyarım. Ben yıllardır ticari paket program kullanırım, kullanırım ama onların defektlerini de biliyorum. Versiyon atlattınız mesela, her versiyon atlatmada tecrübe ile sabittir ki bir yerinde bir eksiklik vardır. Kontrol edebileceğimiz yerler var, hastane programından verileri alıyoruz, bunu ticari paket programa aktarıyoruz, buradaki genel toplamı biliyorum. Toplamları karşılaştırırız. Bu programa güvensizlik değil ancak yazılım insan yapısı, bana faydası var ancak kontrol etmek durumundayım, mali sorumluluklarım var. Veri benim için çok kıymetli ve bir yerlere sunuyorsam işin içinde para da söz konusu, yaptığımız işi sürekli kontrol ederiz. Bilgi işlem kendi eski programlarında günlük olarak gelirleri sunuyor yönetime, yönetimin elinde her sabah kümülatif gelirleri gösteren bir belge vardır. Sonra yönetim bana elindeki verilere göre dönüyor "bak burada bir rakam var, bu rakamı senin gelir tablonda göremiyorum" diyor, ay bitiyor biz kayıtlarımızı kapatıyoruz. Benim söylediğim tek şey "bilgi işlemin size verdiği veriler günlük veriler, değişken verilerdir, iptal edilebilir, iadeler olabilir" Benim sunmuş olduğum gelir tablosunun arkasında o tabloyla ilgili tüm belgeler bulunur. İşimi sağlam yaparım. Sürekli test ediyoruz, geriye dönük değişiklikler var mı diye, iptallerimizi yapıyoruz. Değişikliği tekrar düzenleyerek, kaydediyoruz. Veriler kontrol edilirken, nihai veriler benim elimde olduğundan diğer birimlerin neden birbirini tutmuyor diye kendilerini kontrol etmeleri gerekiyor."*
K11	Daha çok geleneksel yöntemlerle çalışıyor.	*"Ben teknolojiyi yoğun olarak kullanmıyorum, yani hatırlatmalarımı ajanda kullanarak yapıyorum, her yıl ajandamı yeniliyorum ve ayın başlangıcında da bir önceki yıldan hatırlatmaları yeni ajandama aktarıyorum, yazmayı seviyorum. Ajanda kullanmak alışkanlık galiba ve bu alışkanlığımdan vazgeçmek de istemiyorum açıkçası. Yazım da güzeldir."*
K12	Kontrol ediyor. Kullanıcı hatası olabileceğini düşünüyor.	*"Evet özellikle maaşlar ve ödenekler konusunda yapılan bir işlemi tekrar tekrar kontrol ediyorum. Veriler, değerler ya da işlemler de yanlışlık yapılmış mı diye."*
K13	Önemli ve acil durumlarda kontrol ediyor. Zaman teknoloji kullanımını gerektiriyor. Teknolojiye güveniyor.	*"Önemli ve acil durumlarda gönderdiğim e-postaları telefonla takip ettiğim de oluyor ama aciliyetinden kaynaklı olarak. Yoksa gönderilen bir e-postanın mutlaka iletileceğini düşünüyorum. Kişisel yazışmalarımı zaten telefonumla yapıyorum ya da telefonla görüşerek yapıyorum. Uydular aracılığıyla herkesin yetkisi ve gücü olması durumunda her türlü bilgiye ulaşabileceğini bilmek de korkutmuyor değil ancak yapabilecek çok bir şeyimiz yok. Zaman teknoloji kullanımını gerektiriyor."*

K14	Kontrol ediyor. Kullanıcı hatasının olabileceğini düşünüyor. Kişi kendini kontrol ediyor, bilgisayarı değil.	*"Duyuyorum, Satın alma gibi bir birime bakıyorum, çok büyük ihaleler söz konusu, en son yaptığımız ihalenin tutarı 19.000.000 TL formül kullanıyorum ama yine de bir iki tanesini kontrol ediyorum manuel olarak. Bu güvensizlik bizim verileri yanlış girebileceğimizden kaynaklı yoksa ben bilgisayarın yanlış yapacağını düşünmem. Zaten bilgisayar için kullanıcısı ne kadar zeki ise o da o kadar zekidir derler. Ben verileri ne kadar doğru girersem, o da o kadar doğru hesaplar. Ben kontrol ederken verileri doğru girip girmediğime dair kendimi kontrol ediyorum, bilgisayarı değil.*
K15	Kontrol ediyor. Özellikle formüllerin doğru çalışıp çalışmadığını deniyor.	*Teyit etme ihtiyacı duyuyorum, Excel'de bir tabloda yazdığım bir formülü, toplama işlemini manuel olarak da kullanıyorum. Tekrar bir gözden geçirip sağlamasını yapıyorum."*
K16	Daha çok geleneksel yöntemlerle çalışıyor. Alışkanlıklarından vazgeçemiyor. Teknoloji konusunda kendini eksik hissediyor. Teknolojiye güveniyor.	*"Teknolojik hatırlatmalardan çok ajanda kullanıyorum, üç tane ajandam var mesela. Unutmayayım diye kağıtlara da yazıyorum ama teknolojiye kullanmam benim eskiliğimden kaynaklanıyor, teknolojiye güvenmemek değil. Ajanda veya not almak benim alışkanlığım ve alışkanlıklarımı devam ettiriyorum."*
K17	Kontrol ediyor. Özellikle formüllerin doğru çalışıp çalışmadığına bakıyor. Kullanıcı hatası olabileceğini düşünüyor. Bireyler hata yapabilir. Önemli ve acil durumlarda mutlaka kontrol ediyor. Kontrolü teknoloji ya da karşıdaki kişiye bırakmak istemiyor.	*"Evet, kontrol ederim, özellikle Excel'de bir formül girdiğimde hesaplamayı bir de elle yaparım ama şunu da belirtmek gerekir ki, bu bilgisayar veya teknolojiye güvensizlikten değil kendime olan güvensizlikten dolayı olur. Çünkü bilgisayar siz ne talimat verirseniz onu yapan bir mekanizma. Burada kişinin kendi hatası devreye giriyor. Yani formülü girerken ya da adres belirtirken yapmış olduğunuz bir hata yanlış sonuçlar verebiliyor o nedenle tekrar kontrol ediyorum. Önemli ve acil durumlarda e-posta gönderdiğimde mutlaka kontrol ediyor, teyit ediyorum o da yine işimi sağlama almaktan kaynaklı ve karşıdaki kişinin kontrolüne bırakmak istememekten kaynaklı. Yine kişiye olan güven veya güvensizlik yani."*
K18	Kontrol ediyor. Kullanıcı hatası olabileceğini düşünüyor.	*"Bilgisayarda kullanıcı hatasından dolayı olabiliyor ama hastanede kullanılan diğer teknolojilerin bakımı, çalışma durumları sürekli takip etmek, kontrol etmek durumundayız."*
K19	Daha çok geleneksel yöntemlerle çalışıyor. Yazmayı seviyor. Teknolojiye güveniyor.	*"Yazmayı severim, ajanda kullanıyorum teknolojik olarak ajanda vb. şeyleri kullanmıyorum, çünkü yazmayı seviyorum. Yazmayı sevdiğim için de küçük kağıtlara not alıp, cebimde vs. sürekli taşıyorum, ulaşabildiğim için de o yüzden çok ihtiyaç duymuyorum. Çok sık kullandığım bilgileri notlar kısmında telefonumda bulundururum."*
K20	Kontrol ediyor. E-postalarını mutlaka takip ediyor.	*"Çok kullanmıyorum, ama gönderdiğim bir e-postayı takip ediyorum. Ne olur ne olmaz diye düşünüyorum."*
K21	Kontrol etmiyor Kullanıcı hatası olabileceğini düşünüyor. İşin başlangıcında kontrol ediyor, sonrasında kontrol etme ihtiyacı duymuyor.	*"Hayır, kontrol etme ihtiyacı hissetmiyorum. Kullanıcı hatası olabiliyor ama teknoloji kendi başına sizin verdiğiniz bir talimatı değişikliğe uğratmıyor. Ben işimi sağlam yaparım ve genellikle kontrol ederim işi başında doğru yaptığınızı bildiğinizde tekrar kontrol etme ihtiyacı duymuyorsunuz."*

K22	Kontrol ediyor. Özellikle formüllerin doğru çalışıp çalışmadığını kontrol ediyor. Kullanıcı hatalarının olabileceğini düşünüyor. E-postalarını takip ediyor. Bağlantı hatalarının olabileceğini düşünüyor.	*"Şöyle anlatayım, hastane bilgi yönetim sisteminden çektiğimiz verilerin doğruluğu konusunda endişelerim yok ancak Excel'de bir tablo hazırlandığında ya da bir işlem yapıldığında manuel olarak da kontrol ediyorum. Verilerin girilirken ya da formüllerin oluşturulurken hata yapılabileceğini düşünüyorum sonuçta bunları sisteme giren de insan ve hata olabileceğini düşünüyorum ama sistemden ya da programdan kaynaklı olduğunu düşünmüyorum. E-posta gönderdiğimde de bazen telefonla veya teyit mesajı ile mesajın ulaşıp ulaşmadığını kontrol ediyorum. Sonuçta bağlantılardan kaynaklı olarak da hatalar olabiliyor."*

Yöneticilerin teknolojiye güvensizlik durumlarını belirlemeye yönelik soruya vermiş oldukları cevaplar analiz edildiğinde %22,72'si teknolojinin ne istenirse onu yapan bir araç olduğunu ve ona güvendiğini, %18,20'si alışkanlıklarından vazgeçmediği için bu tür işlerde daha çok geleneksel yöntemlerle çalıştığını belirtmiştir. Teknolojinin otomatik olarak yaptığı bir işi çeşitli sebeplerden dolayı kontrol etme ihtiyacı hisseden yöneticiler bu nedenleri; kullanıcı hatası olabileceği, mekanik ve elektronik bir dünyada aksaklık veya yazılımda hata olabileceği, insanların iyi niyetine güvenmeme, önemli ve acil işlerin kontrol gerektirmesi, garantici bir kişilik yapısına sahip olma olarak ifade etmişlerdir.

Katılımcıların teknolojinin kullanım kolaylığına yönelik algılarını belirlemek amacıyla sorulan soruya vermiş oldukları cevaplar Tablo 25'te verilmiştir.

Tablo 25

Yöneticilerin Teknoloji Kullanım Kolaylığına Yönelik Algılarına İlişkin Cevaplar

17.Soru

"Bilgisayar veya diğer teknolojileri kullanmak veya öğrenmek çok çaba gerektiren bir iş midir?"

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	*Aktarılmış ifadeler*
K1	Hayır, kesinlikle diğil Çocuk bile kullanabilir. Öğrenmek istemekle ilgili. Bilmediğini kabul etmek çözümün temeli. Kendini geliştirmeye açıksan zor veya imkansız değil.	*"Hayır, kesinlikle değil, çocuk bile kullanabilir yeter ki öğrenmek ve kullanmak istesin. Problem şu özellikle kendi çalıştığım kişiler açısından söylüyorum, bilmediğini kabul etmemek, şöyle açıklayayım müdür yardımcısı arkadaşlarımız var gerçekten bilgisayarın b sinden anlamıyor ama anlamadığını kabul etmiyor ve dışarıya açık vermek istemiyor, esas sorun bu bence. Bir kere kendine dürüst değil, sorsan şaşıp kalacak ama sen de rencide etmek istemediğinden sesini çıkarmıyorsun. Bilmemek, bilmediğini kabul*

		etmek yani kendine dürüst olması gerekir insanın ve içinde biraz da öğrenme isteği olacak. Kendini geliştirmeye açıksan gerçekten zor veya imkansız diye bir şey yok."
K2	İlgi ve istekle ilgili bir durum İlginiz ve isteğiniz varsa sorun yok.	*"Bu ilgiyle, istekle ilgili bir durum, ilginiz ve isteğiniz varsa zaten hiçbir şeye gerek yok. Mesela ben birçok şeyi internet aracılığıyla buluyorum. Problemin tespiti önemli problemi tespit ettikten sonra internetten bilgiye ulaşmaya çalışıyorsunuz, internet zaten derya deniz, öğrenmek veya kullanmak konusunda sıkıntı yaşamıyorum."*
K3	Hayır değil, Çocuklar bile kullanıyor. Yaş Eğitim İlgi meselesi. Şimdiki çocuklar doğuştan becerikli Tecrübe ve deneyim öğrenmeyi kolaylaştırıyor.	*"Hayır değil, benim torun bile kullanıyor bu teknolojiyi. Ama biraz yaş, biraz eğitim biraz da ilgi meselesi gibi. Şimdi doğan çocuklar dijital çocuklar ve sanki doğdukları andan itibaren bu teknolojiyi kullanabilecek bilgi ve beceriye sahipler. Biz teknoloji ile çok geç tanıştık ama aradaki farkı kapatmaya çalışıyoruz. Zor bir iş değil, ancak önce hiç böyle bir teknoloji ile tanışmamış iseniz ilk başlarda daha oyalayıcı olabiliyor sonrasında kendiliğinden yapar hale geliyorsunuz zaten."*
K4	Hayır değil. İşle ilgili olana öğrenmek zorundasınız. İlginiz varsa Gösterileni anlıyorsanız sorun yok	*"Hayır, aslında değil. İşle ilgili olarak soruyorsanız zaten seçim yapma şansınız yok öğreniyorsunuz, kolay veya zor ama ben kendi açımdan düşündüğümde zor olduğunu düşünmüyorum. Biraz ilgiliyseniz ve gösterileni anlıyorsanız sıkıntı yaşamıyorsunuz."*
K5	Hayır değil, İlgi önemli	*"Hayır değil. Biraz ilginiz varsa o sizi tetikliyor. Herkes öğrenebilir ya da kullanabilir."*
K6	Teknoloji kullanmayı bilmeyen yok. 7-8 yaşında çocuklar bile kullanıyor.	*"Bugün için bu teknolojileri kullanmayı bilmeyen var mı diye düşünmek lazım. Çok çaba gerektirdiğini düşünmüyorum. Bugün örnekleri var 7-8 yaşında çocuklar rahatlıkla bilgisayar ve diğer teknolojileri kullanabiliyor. Böyle bir kıyaslama yapıldığında çok çaba gerektirdiğini ya da çok zor olduğunu düşünmüyorum."*
K7	İlginiz varsa, hiç zor değil. İlgi yoksa biraz çaba gerektiriyor. Yaşla da ilgisi var, gençler daha rahat öğreniyor ve kullanıyor.	*"İlgiye bağlı, ilgiliyseniz hiç zor gelmiyor ama benim gibi çok ilgilenmiyorsanız biraz çabalayabiliyorsunuz. Öğrenmek veya kullanmak biraz da yaşla ilgili belli bir yaştan sonra öğrenmek de kullanmak da zor gelebiliyor."*
K8	Hayır değil, kesinlikle Bilgisayar herkesin kullandığı bir şey. Biraz merak olması gerekiyor. İnsanın bilgiye ve yenilenmeye aç olması gerekiyor. İstek ve ihtiyaç meselesi.	*"Çok zor bir şey değil kesinlikle. Bilgisayar tabiatı gereği, herkesin bir şekilde bilinçsizce de olsa kullandığı bir şey. Biraz merak olması gerekiyor. Merak olduktan sonra ki zaten günümüzde de zaten internetten her bilgiye ulaşabiliyorsun, mevzuat olsun, programın kullanımı olsun her türlü bilgiye ulaşabiliyorsun. Tamamen insanın kendini yenileme, bilgiye ihtiyacı anlamında yani çaba gerektirmiyor. İstek ve ihtiyaç meselesi."*
K9	Hayır gerektirmiyor. Çaba gerektirmeyeni ideal olanı zaten. Kolay anlaşılır olması önemli. En iyi sistem en basit algılanan sistemdir.	*"Çok çaba gerektirmiyor ama zaten çaba gerektirmeyeni benim için ideal, kolay anlaşılır olması önemli, kullanıcı dostu olmayan sistemleri sevmiyorum. En iyi sistem en basit algılanan sistemdir."*

K10	İş hayatında zaten kullanmak zorundasınız. İşnizi kolaylaştırıyor zaten. Az çaba gerektiren sistem en uygunu.	*"Yok, yani ama bizim için şöyle düşünün, iş hayatında olan insanlar zaten bir şekilde sürükleniyor buna, zorunlu kalıyorsunuz, bir de işiniz kolaylaşıyor, dediğim gibi 20 bin faturayı ben hiçbir zaman tek tek oturup işlemeyi düşünmem. Bilgisayar programı bile olsa bunun daha kolay bir yöntemi varsa hadi öyle yapalım derim. Şöyle bir teklifimiz var, biz faturalarda entegre çalışıyoruz. Günlük olarak faturalar düzenleniyor, gönderiliyor, biz onları kayıtlara alıyoruz. Mesela elektronik ortamda düzenlediğimiz faturalar için adet başına para ödüyoruz. Maliyeti düşürmek adına teknolojiden faydalanalım diyoruz ve en büyük en fazla fatura düzenlediğimiz kurumlarla görüşerek, siz otomasyonunuz üzerinde bir düzenleme yapsanız biz faturalarımızı kategorize edip, haftalık, yatan hasta, poliklinik olarak ayıralım 10 bin fatura yerine haftalık 50 fatura olarak düzenleyerek gönderelim siz de faturaları kabul ederken fazla para ödemeyin diyoruz. Çünkü biz fatura düzenlerken onlar da faturaları kabul ederken fatura başına ücret ödüyorlar. Karşı kurumunda benim kurumumun da cebinden çıkıyor. Bu teklife nasıl yaklaşır ve bilgi işlemler nasıl çalışır bilemiyorum. Yazılımcı ise yazılımcı bulup bu yazılım geliştirilerek, entegretörlere para yedirmemek gerekiyor."*
K11	Hayır, kesinlikle değil İşiniz gerektiriyorsa zaten yaparak öğreniyorsunuz. Bir kez olsun tecrübe etmek sonraki öğrenmeler için önemli. İş dışındakiler ise ilgi ve merakla ilgili İlgi duyuyorsanız takip ediyor ve zorlanmıyorsunuz.	*"Hayır, kesinlikle değil. İşiniz bu teknolojileri kullanmayı gerektiriyorsa zaten yaparak öğreniyorsunuz, yeni bir uygulamayı da bir kez gösterildikten sonra kendiliğinizden geliştirerek öğreniyorsunuz. İş dışındaki uygulamalar ise biraz ilgi ve merakla ilgili bir durum. İlgi duyuyorsanız sürekli takip ediyor ve zorlanmıyorsunuz."*
K12	Daha önce kullandığınız bir teknolojinin yenisi veya üst modelini kullanmak ve öğrenmek zor değil. Hiç kullanmadığınız bir teknoloji biraz daha zor olabiliyor.	*"Teknolojisine bağlı bence, daha önce kullandıysanız yenisi veya bir üst modelini kullanmak veya öğrenmek benzer olduğu için zor değil. Daha önce hiç kullanmadıysanız belik biraz daha zor olabiliyor."*
K13	Hayır, kesinlikle değil. Çocuklar bile kullanabiliyor. İlgi ve istek meselesi İlgi duyuyor ve öğrenmek istiyorsanız öğreniyorsunuz. İşinizin gerektirdiği kadarını zaten öğreniyorsunuz.	*"Hayır, kesinlikle değil, çocuklar bile kullanabiliyor. Bilgisayar ve diğer teknolojilerin kullanımını öğrenmek biraz ilgi ve istek meselesi. Yani ilgi duyuyor ve öğrenmeyi istiyorsanız öğreniyorsunuz. Rehber bulamasanız bile bir şekilde kurcalayarak çözüyorsunuz. Ama benim çok ilgim yok. İşimin gerektirdiği kadarını da zaten biliyorum. Çok çaba sarf etmeden öğrenebiliyorsunuz."*
K14	Hayır, değil. Yaptığınız iş çok teknik ve programcılığı gerektiriyorsa zor. Kullanıcılar için çok zor değil. 10-15 dakikalık eğitimle yapmak istediğinizi öğrenebilirsiniz.	*"Yok bence değil. Daha doğrusu ne yapmak istediğinize bağlı. Mühendisseniz ve bilgisayarı çok iyi kullanmanız gerekiyorsa o zaman öğrenmek çaba gerektirebilir ama benim gibi pasif kullanıcıysanız, öğrenmek ne çok çaba gerektirir ne de zordur. Gerektirmiyor yani 10-15 dakikalık eğitimle yapmak istediğiniz şeyi öğrenebilirsiniz. Ama Autocad kullananlar veya program yazanlar için ayrı bir eğitim gerekiyor."*

K15	Hayır, değil. İnsanın doğasında olmalı	*"Hayır, hiç değil, bence insanın doğasında olması gerekiyor."*
K16	Cep telefonu kullanabilen herkes kullanabilir. Akıllı telefonlar çıktıktan sonra herkes daha rahat bilgisayar kullanabilir oldu.	*"Elimdeki cep telefonunu kullanabilen, tuşlara basabilen herkes teknolojiyi çok rahat kullanabilir. 4 yıl önceki verilerle konuşacak olursak, cep telefonu kullanan kişi sayısı 50 milyon. 50 milyon kişi bu teknolojiyi kullanabiliyorsa diğer teknolojileri de rahatlıkla kullanabilir. Akıllı telefonlar çıktıktan sonra."*
K17	Hayır, kesinlikle değil. Çocuklar bile kullanabiliyor. İlgi ve merakla ilgili bir durum. Biraz eğitim almışsanız tecrübe sahibi oluyor ve öğreniyorsunuz İlgi ve merak varsa öğrenme kendiliğinden oluyor.	*"Hayır, kesinlikle değil, çocuklar bile bilgisayarı kullanabiliyor ya da son teknoloji ürünleri. Bu biraz ilgi ve merakla alakalı bir durum. Biraz ilgi duyuyor biraz merak ediyorsanız az da olsa bir eğitiminiz varsa hangi teknoloji olursa olsun çok geçmeden tecrübe sahibi oluyor ve öğreniyorsunuz. İlgi ve merak varsa öğrenme de kendiliğinden oluşuyor zaten."*
K18	Hayır, kesinlikle değil, Daha önce benzer kullanmışsanız üst modelleri de kullanabilirsiniz. Çocuklar bile kullanabiliyor Teknolojik ürünler kolay anlaşılır tasarlanıyor.	*"Hayır, kesinlikle değil. En zor görünen teknoloji bile daha önce benzerini ya da en basiti kullandığınızda hemen uyum sağlayabiliyorsunuz. Kullanmak zor bir iş değil. Artık çocuklar bile teknolojileri rahatlıkla kullanabiliyor ve teknolojik ürünler de insanların rahat kullanabileceği kolay çözümleyebileceği şekilde tasarlanıyor."*
K19	İlgi duymak önemli Hayatınızı kolaylaştırdığını düşündüğünüz her yerde teknoloji kullanılıyor. Özel ilgi yoksa, kurcalamadan öğrenemiyorsunuz. İhtiyaçlar doğrultusunda kullanıyorsanız, işinize yarayanı kadarıyla yetiniyorsunuz.	*"Bence kolay yeter ki ilgi duyun. Hayatınızı kolaylaştırdığını düşündüğünüz her yerde zaten teknolojiyi kullanıyorsunuz. Ama özel bir ilgi duymadığınız takdirde , onu kurcalamadığınız zaman öğrenemiyorsunuz. Özellikle size yetecek kısım konusunda kendinize bir limit koyarsanız. Bana telefonumun şu şu özellikleri çok güzel ve hayatımı kolaylaştırıyor diyorsam bu bana yetiyor. Ben teknolojiyi ihtiyaç duyduğunda kullananlardanım."*
K20	İlgi varsa kolay İlginiz yok ama kullanmak zorundaysanız kullanarak öğreniyorsunuz. Dört işlem yapmayı bilen herkes kullanabilir.	*"Hayır değil tabiî ki, ilginiz varsa süre çok kısalabiliyor, ilginiz yok ama kullanmak zorundaysanız da kullanarak öğreniyorsunuz ama ekstra bir çaba veya eğitim gerektirmiyor. Dört işlem yapmayı bilen herkes bu teknolojileri kullanabilir."*
K21	Hayır, gerektirmiyor. Çok zor görünen bile işin içine girince çözülebiliyor. Benzer teknolojileri daha önce kullanmış olmak, öğrenme ve kullanmayı kolaylaştırıyor. Çocuklar bile kullanabiliyor. İlgi duyuyorsa, faydalı olacağına inanıyorsa kolay öğreniyor ve uyguluyor.	*"Hayır, çok çaba gerektirmiyor, çok çaba gerektiriyor gibi görünen teknolojiler bile biraz etkileşim sağladığınızda çözülebiliyor. Çaba gerektirdiğini düşünmeniz, o teknolojiyi tanımadığınızdan kaynaklı. Daha önce benzeri olan bir teknolojiyi kullandıysanız, sonrakileri kullanmak ya da öğrenmek çok zor bir iş değil. Artık 3 yaşındaki çocuk bile bilgisayar ile etkileşim halinde ve bunu bilerek yapıyor ilk başta deniyor, yanılıyor ama doğrusunu buluyor. Yetişkinler de öyle eğer biraz ilgi duyuyor ve size faydalı olacağına inanıyorsanız deniyorsunuz, denedikçe daha kolay yapıyorsunuz."*
K22	Hayır, kesinlikle değil, Cep telefonunu kullanabiliyorsanız hepsini kullanabilirsiniz. İlgi duyuyorsanız, zaman konusunda sıkıntınız yoksa zor değil.	*"Hayır, kesinlikle değil, cep telefonunu kullanabiliyorsanız, bilgisayarı ve diğer teknolojileri de kullanabilirsiniz. Biraz ilgi duyuyorsanız, biraz da zaman konusunda sıkıntınız yoksa öğrenmek veya kullanmak zor bir iş değil."*

Yöneticilerin bilgisayar ve diğer teknolojilerine yönelik kullanım kolaylığı algılarını ve dolaylı olarak özyeterliklerini belirlemeye yönelik sorulan soruya vermiş oldukları cevaplar incelendiğinde, yöneticilerin %4,55'i teknik bilgi ve programcılığın çaba gerektirdiğini, %9,10'u ileri yaşlarda öğrenme ve kullanmanın zor olduğunu belirtmiştir. Yöneticilerin %86,35 ise bazı unsurlar varsa herkesin kolaylıkla kullanabileceğini ifade etmiştir. Bu unsurlar; ilgi istek ve merak, eğitim, deneyim, zorunluluk, algılanan yarar, kullanılabilirlik, kullanıcı dostu olma, kendini geliştirme isteği ve yeterli zamandır.

Katılımcıların teknoloji kullanımının yararına ilişkin algılarını belirlemek amacıyla sorulan soruya vermiş oldukları cevaplar Tablo 26'da verilmiştir.

Tablo 26

Yöneticilerin Teknolojinin Faydasına Yönelik Algılarına İlişkin Cevaplar

18.Soru

""Bilgisayar ve diğer teknolojileri kullanmanın size fayda sağladığını düşünüyor musunuz?

- Ne tür bir fayda?"

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
K1	Zamandan tasarruf İşleri hızlı yapma İşleri kolaylaştırma Güvenilir verilere ulaşma Küreselleşmeyi sağladı	*"Evet, zaman, hız, kolaylık, etkili karar vermede sağlam verilerin sağlanması, küreselleşme bunların hepsi ve bilmediğimiz daha fazlası belki de."*
K2	İşleri hızlı yapma İşleri kolay yapma Zamandan tasarruf	*"İşleri çok hızlı ve kolay yapabiliyorsunuz. Zamandan fayda sağlıyorsunuz."*
K3	Bilginin artmasını sağladı Bilgiye kolay erişme Bilgiyi kolay kullanma Zamandan tasarruf Gizliliği ortadan kaldırdı Herkesin ulaşabileceği ortam	*"Bilginin artışı, kolay erişim, kolay kullanım, zamandan ekonomi. Sonsuz bilgi üretimi söz konusu, internet ortamında bir kelime yazıyorsunuz size sayfalar dolusu bağlantı sağlıyor. Gazete, kitap, dergi bunların hepsini bu ortamlardan takip edebiliyorsunuz. Gizli diye bir şey kalmadı. Kitle iletişim araçları sayesinde insanlar artık her konuda bilgi sahibi oldu."*
K4	İşlerin daha hızlı yapılması İşlerin daha kolay yapılması Zamandan tasarruf	*"Bir kere işlerinizi daha hızlı ve kolay yapıyorsunuz. Tek tuş ile günlerce sürebilecek verileri elde edebiliyorsunuz."*
K5	İşlerin kolay yapılması Fiziksel uzaklığı ortadan kaldırdı Ucuz iletişim imkanı İşlerin hızlı yapılması	*"İçinde olduğunuz için daha etkin kullanabiliyorsunuz. Gerçekten tanımlanan fonksiyonların bir kaçını bile kullanmak işinizde büyük kolaylık sağlıyor. Bir kere sınır diye bir şey kalmadı. Fiziki uzaklık ortadan kalktı. Daha ucuz iletişim imkanı sağlıyor. Hız kazandırıyor."*

K6	Zamandan tasarruf İşlerin daha hızlı yapılması	*"Evet düşünüyorum. Bir kere her şey çok hızlı ilerliyor ve sizin buna ayak uydurabilmeniz için bu teknolojileri kullanmanız gerekiyor. Az zamanda çok iş yapabiliyorsunuz."*
K7	İşlerin daha hızlı yapılması İşlerin daha kolay yapılması Kişileri erişimi kolaylaştırdı Hastaların sağlıklarına daha hızlı kavuşması Hastaların sağlıklarına daha az hasarla kavuşması	*"İşler daha hızlı ve kolay yapılabiliyor. İnsanlara erişmek daha kolay. Hastalar açısından düşündüğünüzde ise teknoloji hastaların sağlıklarına daha hızlı ve daha az hasarla kavuşmalarını sağlıyor. Gerçekten de önceki teknolojileri değerlendirdiğinizde tanı ve teşhis daha zor ya da tedavi süreci daha fazla sürerken artık dikişsiz ameliyatlarla insanlar daha kısa sürede sağlıklarına kavuşuyorlar."*
K8	Hayatı kolaylaştırıyor İşlerin daha hızlı yapılmasını sağlıyor	*"Tabi tabi, hayatı kolaylaştırıyor, istediğin bilgiye kısa sürede ulaşmanı sağlıyor. Çok faydalı."*
K9	İşlerin kolay yapılması Zamandan tasarruf sağlaması	*"İşi kolay kılması, zamandan tasarruf sağlaması en büyük fayda."*
K10	Zamandan tasarruf sağlıyor İşlerin daha az çaba ile yapılmasını sağlıyor İşlerin daha hızlı yapılmasını sağlıyor	*"Tabi ki bir kere zamandan inanılmaz fayda sağlıyor, az çaba ile çok iş yapmaya imkan tanıyor."*
K11	Zamandan tasarruf sağlıyor Daha az çaba ile işlerin yapılmasını sağlıyor	*"Daha önce de söylediğim gibi eğer doğru kullanıyorsa çok faydalı. Hem zamandan hem de emekten tasarruf ediyorsunuz."*
K12	İşlerin daha hızlı yapılmasını sağlıyor İşlerin daha kolay yapılmasını sağlıyor Malzemeden tasarruf sağlıyor Fiziksel alandan tasarruf sağlıyor	*"İşler daha kolay ve hızlı yapılıyor. Kağıttan ve mekandan tasarruf sağladı."*
K13	Hatasız çalışma İşlerin daha hızlı yapılmasını sağlıyor	*"Hatasız çalışma ve daha hızlı iş yapabilme diyebilirim."*
K14	Zamandan tasarruf sağlıyor Sağlıkla ilgili tahliller ancak bu teknolojiler ile yapılıyor Hastalıkları tanı koyulmasını sağlıyor Vazgeçilmez bir unsur	*"Kesinlikle zamandan tasarruf bir de bu teknoloji ilerledikçe, insan sağlığı için gerekli tetkik ve tahliller o kadar gelişti ki teknoloji olmazsa o tahlillerin bir çoğu yapılamaz. MR olsun, radyoloji, ultrasyon, diğer laboratuar tetkikleri bunların hepsi teknoloji ile yapılıyor. Eskiden bel fıtığının teşhisini koymak için bacağını kaldır, nerede ağrın var, şuraya dön vb şekilde yapılıyorken, şimdi MR'a giriyor ve nerede ne var detaylı bir şekilde görebiliyorsunuz. Bu teknolojileri hayatımızdan çıkaramayız, çıkardığımızda birçok hastalığa tanı da koyamayacaksınız. Eskiden birçok hastalığın tanısı yokken kalp krizinden öldü diyerek geçiştiriliyordu. Ama şimdi hepsinin tanısı konulabiliyor ve tedavisi yapılıyor. İnsan için teknoloji vazgeçilmez bir unsur."*
K15	Hayatı kolaylaştırıyor Prestij sağlıyor	*"Hayatı kolaylaştırıyor, prestij sağlıyor."*
K16	İşlerin hızlı yapılmasını sağlıyor Çabadan tasarruf sağlıyor Zamandan tasarruf sağlıyor Verilere kısa sürede erişim	*"Elbette bir kere her şeyden önce hız kattı, daha az çaba ile daha fazla işi daha kısa sürede yapıyorsunuz. Tüm veriler elinizin altında, geçmişe yönelik kayıtları aradığınızda daha kısa sürede ulaşabiliyorsunuz."*

K17	Karışık işi daha kolay kılıyor İşlerin daha hızlı yapılmasını sağlıyor Fiziksel alandan tasarruf Sınırsız depolama alanı Hayatı kolaylaştırıyor	*"Kesinlikle fayda sağladığını düşünüyorum bir kere en karışık işi bile kolayca yapabiliyorsunuz (formülü bir kez girmek yeterli oluyor), çok hızlı iş yapabiliyorsunuz, depolama konusunda size fiziksel mekandan bağımsız olarak çok geniş alanlar sağlıyor. Hayatı kolaylaştırıyor."*
K18	İşleri standart hale getiriyor İnsan hatasını ortadan kaldırıyor İşlerin daha kolay yapılmasını sağlıyor İşlerin daha hızlı yapılmasını sağlıyor Fiziksel mekandan bağımsız iş yapma imkanı Her yerde her zaman iş yapma imkanı	*"Teknoloji kullandığınızda bir işi standart bir şekilde yapabiliyorsunuz, yani insan yapısına bağlı hatalar dışında teknoloji kullanımında bir standardizasyon var. İşlerini çok daha kolay çok daha hızlı bir şekilde yapabiliyorsunuz. Mekan kavramını ortadan kaldırdı. Artık iş yaparken sabit bir mekanda değilsiniz ve elinizde telefon ya da tabletiniz varsa istenen bir işi anında ve bulunduğunuz mekandan yapabiliyorsunuz. Bulut bilişim teknolojisi sayesinde artık evdeki bilgisayarınız ya da büronuzdaki bilgisayarınızda kullanıcı adı ile oturum açtığınızda yapmış olduğunuz tüm işlemleri farklı bir bilgisayarda kullanıcı adı ve şifrenizi girdiğiniz takdirde kendi bilgisayarınızda yapıyormuş gibi yapabiliyorsunuz."*
K19	İşlerin hızlı yapılmasını sağladı Daha az çaba ile daha çok iş	*"Bir kere çok hızlı bir şekilde işlerini tamamlıyorsunuz. Oturduğunuz yerden bir çok işinizi yapabiliyorsunuz."*
K20	Her yerde ve her zaman iletişim Mekana bağlı çalışma zorunluluğunu kaldırdı	*"Her yerde ve her zaman iletişim sağlayabiliyorsunuz. Mekana bağlı kalarak çalışma zorunluluğunu ortadan kaldırdı. Artık evinizden bile işlerinizi yürütebiliyorsunuz."*
K21	İşlerin hızlı yapılmasını sağlıyor İşlerin daha kolay yapılmasını sağlıyor	*"Kesinlikle hız ve kolaylık teknolojinin sağladığı en büyük fayda."*
K22	Mekandan bağımsız çalışma imkanı Bilgiye kısa sürede ulaşma Az çaba ile büyük işler Zaman faktörünü ortadan kaldırdı İşlerin daha hızlı yapılmasını sağladı Az hasar ve müdahale ile insanları sağlığını kavuşturma Hayatı kolaylaştırdı.	*"Bir kere sınırları ortadan kaldırdı, sadece iş yerinde değil evinizden de işinizi yönetebilir hale geldiniz. Bu büyük bir avantaj sağlıyor. İstediğiniz bilgiye kısa sürede ulaşabiliyor, üzerinde istediğiniz işlemleri bir tuşa basarak gerçekleştirebiliyorsunuz. Zaman faktörünü ortadan kaldırdı diyebiliriz. Daha önceleri imza için bekletilen yazılar çok kısa sürede imzadan çıkıyor, yazınızın nerede olduğunu hangi aşamada olduğunu takip edebiliyorsunuz. Ya da tıbbi cihazlar konusunda teknolojik olarak yaşanan gelişmeler, insanların vücudunu açmadan gerekli cerrahi müdahaleyi yapabiliyorsunuz. Teknoloji hayatı kolaylaştırdı."*

Yöneticilerin teknolojinin yararına yönelik algıları değerlendirildiğinde ilk sırayı işlerin daha hızlı yapılması (%77,30) ikinci sırayı ise işlerin daha kolay yapılması (%72,70) almaktadır. Diğer yararlar ise; bilgiye kolay ve hızlı erişim (%22,72), hayatı kolaylaştırma (%18,20), yer ve zamandan bağımsız iş yapma imkanı (%13,64), tedavi hizmetlerinde tanıların doğru ve kolay konması ile tedavinin hızlı ve insana daha az hasar verir şekilde tamamlanması (%13,64), fiziksel alan ve malzemeden tasarruf (%9,10), kolay/hızlı/ucuz

iletişim (%9,10), sistemin insan hatalarından arınması (%9,10), insan ömrünü uzatma (%4,55), prestij sağlama (%4,55) olarak belirtilmiştir.

Katılımcıların bilgisayar ve diğer teknoloji kullanma konusunda güvendiği, saygı duyduğu kişilerden etkilenme yani sosyal etki durumunu belirlemeye yönelik sorulan soruya vermiş oldukları cevaplar Tablo 27'de verilmiştir.

Tablo 27

Yöneticilerin Teknoloji Kullanımında Sosyal Etkiye İlişkin Cevaplar

19.Soru

"Bilgisayar veya diğer teknolojileri kullanma konusunda bilgisine güvendiğiniz kişiler, sizi bu teknolojileri kullanma konusunda etkiler mi?

- Ne yönde etkiler?"

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
K1	Kişinin bilgisine güveniyorsa İyi niyetli olduğuna dair kuşku yoksa Gençler teknoloji konusunda daha bilgili Uzmanlığı olan kişiler etkiler	*"Evet, ben bilgiye saygı duyarım ve eğer o kişinin bilgisine güveniyorsam ve benim hakkımda iyi niyetli olduğuna dair de bir kuşkum yoksa etkilenirim. Ben çocuklarımdan bile bir şeyler öğrenmeye istekliyimdir. Özellikle gençler bu konuda daha bilgili diye düşünüyorum, önemli olan bilgi eğer gerçekten bilgisi varsa sorarım ve etkilenirim."*
K2	Güvendiği kişilere danışır Kendi bilgisinin olmaması durumunda İkna edilmesi gerekiyor İşine yarayıp yaramaması önemli Denemek istiyor İşi daha basit ucuz ve uygun yapan teknolojiye sahipse etkilenmiyor	*"Eğer benim bilgimin olmadığı bir durumsa, elbette bilgisine güvendiğim kişilere danışırım. Bilgisine bile güvensem öncelikle bine ikna etmek durumunda, gerçekten işime yarayıp yaramadığı konusunda, önce denemek isterim sadece birilerinin sözüne bakarak almam. Kurumda satın alma biriminde olduğum için günlük yüzlerce firma geliyor ve ürünlerinin satışını sağlamaya çalışıyorlar. Ürünün özelliklerinden bahsediyor ama anlattığı şey benim ilgimi çekmiyor neden çünkü bunu daha basit, ucuz ve uygun yapan teknolojilerimiz var. Herkes bir şekilde ürününü satmaya çalışıyor ve kimse yoğurdum ekşi demiyor. Bizim işimize ne kadar yarıyor biz ona bakıyoruz, kaliteliyi ucuza almaya çalışıyoruz."*
K3	Kurum içi ihtiyaçlarda uzmanlar yönlendiriyor İhtiyaçları bireyi yönlendiriyor İhtiyacı yoksa etkilenmiyor	*"Kurum için alınacak bir yazılım veya bir cihaz söz konusu olduğunda zaten uzman kişilerden bilgi alıyoruz. Kişisel olarak ben gelişime açık bir insanım ancak ihtiyaçlarım daha çok beni yönlendirir. Daha önce de söylediğim gibi eski bir telefonum var ve ben iletişim ihtiyacımı onunla gideriyorsam sorun yok ve kolay kolay etkilenmem ancak ihtiyacım var ve bilgim yok ise o zaman birilerinden referans alıyorum."*

K4	İhtiyacı yoksa etkilenmiyor	*"Evet, güvenirim, ama daha çok ihtiyacım önemli eğer bir teknoloji almaya ihtiyacım varsa o zaman yönlendirilebilirim."*
K5	Yakın ve güvendiği kişiler etkileyebiliyor	*"Daha çok kendim araştırırım ya da eşimle tartışırım, o öğrendiği yenilikleri bana aktarır ben de ona. Birbirimizden etkileniriz."*
K6	Uzmanlara güveniyor İhtiyacı yoksa etkilenmiyor İşe yararlılık önemli	*"İhtisas sahibi insanların bilgisine güvenmek lazım. Ancak teknoloji konusunda kendi tecrübelerime güvenerek hareket ederim. 20 fonksiyonu olan bir ürünü sadece 2-3 fonksiyonu işinize yarayacaksa tercih etmem."*
K7	Bilgisine güvendiği kişiler etkiliyor	*"Evet, kendim bu alanda çok bilgi sahibi olmadığım için diğer kişiler özellikle bilgisine güveniyorsam beni yönlendirebilir."*
K8	Prestij sağlayacağını düşünmüyor Uzmanlığına ve bilgisine güvendiği kişiler etkiliyor	*"Yüzde yüz yönelmem diyemem ama teknoloji ya da yeni cihazlar söz konusu olduğunda bilgisine güvendiğimiz kişiler değiştirebiliyor düşüncelerimizi. Prestij anlamında katkı sağlayacağını düşünmüyorum."*
K9	Fayda sağlayacağına dair görüş etkiliyor	*"Yönlendirebilirler, etkilenirim ve dinlerim. Bana fayda sağlayacağına dair görüş beni yönlendirir."*
K10	İhtiyacı yoksa etkilenmiyor İhtiyacı varsa bilgisine güvendiği kişiler etkiliyor	*"Evet, etkilenirim ancak kendi ihtiyacım doğrultusunda. Eğer ihtiyacım bulunmuyorsa, sadece birileri önerdi diye etkilenmem. Bana fayda sağlıyor olması elbette etkiler."*
K11	İhtiyacı yoksa etkilenmiyor İhtiyacı ve bilgisi yoksa etkileniyor İhtiyaçları teknolojiye yönlendiriyor Fayda sağladığına dair kanıtlar etkiliyor	*"Eğer ihtiyacım varsa ve almayı düşündüğüm teknoloji ile ilgili yeterli bilgiye sahip değilsem, bilen arkadaşlarıma soruyorum. Önce gerçekten böyle bir şeye ihtiyacım var mı onu sorarım kendime, eğer varsa ve gerçekten fayda sağlayacağına dair kanıtlar da varsa alma yönünde etkilenirim."*
K12	Yeni uygulamalar konusunda daha önce o uygulamayı kullanmış kişiler etkileyebilir	*"Evet etkilenirim. Yeni uygulamalar konusunda o uygulamayı kullanmış bir arkadaşım beni etkileyebilir."*
K13	İhtiyaç yoksa etkilenmiyor İhtiyacını kendi belirliyor İhtiyacı doğrultusunda araştırma yapıyor Bilgisine güvendiği kişileri kendi araştırdıktan sonra soruyor İşi için gerekli ve faydalı ise etkileniyor	*"Hayır etkilenmem. İhtiyaç önemli bence. İhtiyacımı da kendim belirlerim, araştırırım daha sonra bilgisine güvendiğim kişilerle de konuşarak teknolojiyi edinir veya kullanırım. Ama önce gereksinim duymam gerekiyor. Ya da şöyle söyleyeyim işim gereği kullanmam gerekiyorsa ve işimi daha iyi yapacaksam etkilenebilirim."*
K14	Etkileniyor Rahatına düşkün İşi düştükçe ve ihtiyaç duydukça öğreniyor İhtiyaç duyduğunda öğreniyor ve etkileniyor	*"Yönlendiriyorlar ama bu biraz da rahatına düşkünlük ya da kendini yorma meselesi, ben işim düştükçe ya da ihtiyaç duydukça öğrenirim. Yoksa ben şunu da öğreneyim, daha sonra işime yarar tarzında biri değilim. Bence pek çok kullanıcı da ihtiyaç duydukça, gerek oldukça öğreniyor."*
K15	Kurum için bilgi işlem bölümü ile görüşüyor Uzmanlara soruyor Kendi araştırarak teyit ediyor Çabuk ikna olmuyor	*"Bilgi işlem ile sıkı temas halindeyim, yeni bir teknoloji alınacağı zaman mutlaka onlarla bilgi alışverişinde bulunurum ama daha çok kendim araştırarak teyidini yaparım. Çabuk ikna olmam."*
K16	Bilgi ve tecrübe sahibiyseniz kendiniz değerlendirme	*"Konu ile ilgili eğer bilgi sahibiyseniz ya da tecrübeniz varsa siz de bir değerlendirme*

	yapıyorsunuz Bilginiz yoksa ve uzmanlık gerektiren bir konu ise diğer kişiler etkiliyor	*yapıyorsunuz, ancak hiçbir bilginiz yoksa ve gerçekten üst düzey bilgi gerektiren bir konu ise diğer insanlara güvenmek zorundasınız ve onların düşünceleri sizi etkiliyor.*
K17	Etkiliyor Kendisine fayda sağlayacağını düşünenlere güveniyor Bilgisine güvendiği kişilere güveniyor Mutluluk duyuyor	*"Etkiler, benim için faydalı olacağını düşünen özellikle bilgisine güvendiğim kişiler beni yönlendirebilirler. Mutluluk duyarım."*
K18	Bilgisi olmadığında etkileniyor Uzmanlık gerektiren konularda etkileniyor İşe yararlı olduğunu düşündüğü teknolojiyi kendisi analiz ediyor İşine yarar olması etkiliyor İhtiyacı yoksa etkilenmiyor Fayda sağlayacağına inanıyorsa etkileniyor	*"Etkilenirim ama daha çok bilmediğim konularda, uzmanlık alanı gerektiren işlerde daha çok etkilenirim. Onun dışında bir teknolojik ürünün ne kadarının benim işime yarayacağı hangi fonksiyonlarını kullanıp kullanmayacağımı analiz edebilirim ve sadece farklı fonksiyonları var diye farklı bir ürünü alma konusunda ikna olmam. Mühim olan benim ihtiyacımı ne kadar karşılayacağı, ihtiyacım varsa ve gerçekten fayda sağlayacaksa o zaman etkilenebilirim."*
K19	Etkileniyor Yönlendirme sonucu konuyla ilgilenmeye başlıyor Sorgulayıcı yapısı var Daha önce denenmiş ve memnun kalınmış ise etkileniyor Hayatını kolaylaştıracaksa etkileniyor Fayda sağlayacaksa etkileniyor	*"Elbette etkilenirim, ilgilenmeye başlarım. Sorgulayıcı bir yapım var, yeni bir cihazı veya ürünü kendi üzerimde denemek istemem. Sonuçlarını gördüğüm, rüştünü ispatlamış dozunda bir teknolojiyi kullanmak isterim. Ama en önemlisi benim hayatımı kolaylaştırması gerekiyor, bana fayda sağlayacak ve benim hayatımın bir yerinde o anını kolaylaştıracak bir ürün olacak ki ben o ürünle ilgileneyim ve kullanayım."*
K20	Etkilenmiyor Alışkanlıklarına düşkün Esneklik gösteremiyor İhtiyaç duyduğunda yeni şeyler kullanıyor	*"Hayır etkilenmem, alışkanlıklarıma düşkünüm ve kolay kolay esneklik gösteremiyorum. O nedenle çok ihtiyaç duyduğumda yeni bir şeyleri kullanırım."*
K21	Etkileniyor Bilgisi ve uzmanlığına güveniyorsa etkileniyor	*"Evet etkiler. Olumlu yönde etkiler, bilgisi ve uzmanlığına güveniyorsam düşüncelerini dikkate alırım."*
K22	Uzmanlık gerektiren konularda Fayda sağlayacağına inanırsa etkilenir İhtiyacı yoksa etkilenmiyor İhtiyacını kendi analiz ediyor İhtiyaç var ve gerekliyse ve bilgisi yoksa etkileniyor	*"Uzmanlık gerektiren konularda diğer insanların bana fayda sağlayacağını düşündükleri teknolojileri kullanmayı düşünürüm ama daha çok ihtiyacım doğrultusunda kendi analizimi yaparak gerçekten böyle bir teknolojiye ihtiyacımın olup olmadığını düşünür ve ona göre hareket ederim. Ama ihtiyacım var gerekliyse ve bu konuda benim de bilgim sınırlı düzeyde ise o zaman bilgisine ve uzmanlığına güvendiğim kişiler beni yönlendirebilirler."*

Yöneticilerin teknoloji kabul ve kullanımlarında sosyal etkinin ne derece etkili olduğunu belirlemek amacıyla hazırlanan soruya vermiş oldukları cevaplar incelendiğinde, yöneticilerin %45,45'i ihtiyacı yoksa etkilenmediğini, %4,55'i işi daha ucuza ve kolay yapan teknolojiye sahipse etkilenmediğini, %4,55'i alışkanlıklarına düşkün olduğundan esneklik gösteremediğini ifade etmiştir. Etkinin daha çok konuyla ilgili bilgi sahibi

olunmadığında, bilgisine, uzmanlığına, iyi niyetine güvenilen, yakın bulunan kişiler söz konususya oluştuğu görülmektedir.

Katılımcıların kurumun ihtiyaç duyduğu veya duyacağı teknolojik donanım/ürünler/yazılımların nasıl belirlendiğine yönelik görüşleri Tablo 28'de verilmiştir.

Tablo 28

Yöneticilerin Kurumlarında Teknoloji İhtiyacını Belirleme Sürecine İlişkin Cevaplar

20.Soru

"Kurumun ihtiyaç duyduğu veya duyacağı teknolojik donanım/ürünler/yazılımlar nasıl belirleniyor?"

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
K1	Yönetim belirliyor Katkısı yok Eksiklik ve problemleri bidiriyor	*"Yönetim belirliyor, bizim bu konuda çok katkımız olduğunu düşünmüyorum, sadece eksiklik veya problemleri bildiriyoruz, onlar gerekli araştırmayı yapıyorlar ve bize sağlananı kullanıyoruz."*
K2	İhtiyaç birimlerce belirleniyor Özellikler belirtiliyor Teklifler alınıyor Yönetim değerlendiriyor	*"İhtiyaç birimlerce belirleniyor, özellikler belirtiliyor, buna göre teklifler alınıyor ve yönetim kuruluna sunularak kabul ediliyor veya edilmiyor."*
K3	İhtiyaç birimlerce belirleniyor Komisyon değerlendiriyor Ne kadar fayda sağlayacağı Kendini ne kadar amorte edeceği önemli Komisyondan olumlu karar çıkmazsa tekrar görüşülüyor İkna edici kanıtlar sunulursa satın alma kararı veriliyor	*"Gerek personel olsun gerekse sağlık çalışanlarımız, taleplerini bize birim aracılığıyla iletirler, biz de komisyonu toplar ve analiz ederiz, gerekli olup olmadığı, ne kadar fayda sağlayacağı, sağlayacağı fayda için harcanan parayı ne kadar sürede amorte edeceği vb. konular konuşulur. Gerekli olduğu düşünülürse satın alınır. Ancak komisyondan olumlu karar çıkmazsa bir de biz değerlendiririz, itiraz eden kişilerle konuyu mütalaa ederiz ve ikna edici sunular ve somut kanıtlar sunulduğunda satın alma kararı verebiliriz."*
K4	Birimlerce belirleniyor Komisyon karar veriyor	*"Birimler ve komisyon kararları önemli."*
K5	Birimlerce ihtiyaç belirleniyor Komisyon kuruluyor Fayda maliyet analizi yapılıyor Alınması gerekiyor ve kar sağlayacaksa Hastalara faydalı olacaksa Bütçe de uygunsa satın alma kararı veriliyor	*"Daha çok birimlerden ihtiyaçları doğrultusunda teklif geliyor, komisyon kuruluyor ve durum değerlendirmesi yapılıyor, daha çok fayda maliyet analizi yapıyoruz ve gerçekten alınmaya değerse ve kuruma kar sağlayacak ve hastalara fayda olacaksa bütçe de uygunsa alınma kararı veriliyor."*
K6	Birimlerce ihtiyaçlar belirleniyor Teklifler hazırlanıyor Yönetim kurulunca değerlendiriliyor	*"Birimler tarafından ihtiyaçlar belirleniyor, teklifler hazırlanıyor ve yönetim kurulunca değerlendiriliyor."*

K7	Birimlerce ihtiyaçlar belirleniyor Komisyon değerlendiriyor Talepte bulunan bölümün uzmanı durumu değerlendiriyor Mevzuat ve ihale kanununa göre işlemler yapılıyor Teknoloji ne kadar sürede kendini amorte edebilecek değerlendiriliyor	*"Birimler teklif ediyorlar, satın alma komisyonumuz var tabi bir de talepte bulunan bölümün teknik personeli uzman doktoru ya da teknisyeni, durum değerlendirmesi yapılıyor ama önemli olan bu tür alımlarda mevzuat, ihale kanunu bunlara uygun olarak prosedürlerin işlemesi gerekiyor. Eğer satın alınması elzem ise onay veriliyor tabi bütçe de önemli, bu tür alımların hastaneye de gelir sağlaması önemli çünkü biz dahil bütün hastanelerin devlete borcu bulunmakta, her ne kadar indirim yapılsa da baktığınızda yine çok borç var bu borcu artırmadan hatta azaltacak teknolojilere yatırım yapmak gerekiyor. Alınacak teknoloji ne kadar sürede kendini amorte ediyor bunlar değerlendiriliyor."*
K8	Satın alma komisyonu var Birimler ihtiyaçlarını komisyona sunuyor Komisyon ihtiyacı ve mevcut durumu değerlendiriyor Gerçekten ihtiyaçsa ödenek bulunarak karşılanmaya çalışılıyor Cihazların işe yararlık durumları değerlendiriyor Hastalara fayda sağlayacak daha az hasar verecek teknolojiler temin edilmeye çalışılıyor	*"Bir kere her türlü malzeme ya da cihaz alımında bir komisyonumuz var. Haftanın belli gün ve saatinde olmak üzere orada belirli hocalar, hemşireler, anabilim dalı başkanları ihtiyaçlarını dile getiriyorlar. Biz de o ihtiyacın yerinde olup olmadığını, geçen yıl ne oranda alınmış, başka bir yerde atıl bekleyen malzeme veya cihaz o ihtiyacın yerine kullanılabilir mi, mali durum da çok iyi olmadığından, gelen talepleri gerçekten ihtiyaç mı değil mi şeklinde değerlendirmek zorundayız. Onun dışında da üniversite hastanesi olarak bazı alanlarda oldukça geriyiz, otelcilik hizmetleri olsun, servislerimizi koğuş sisteminden çıkararak, tek kişilik ya da iki kişilik oda şeklinde, gereken ekipman, telefon, tıbbı cihazlar, kanepe, yatak ne gerekiyorsa bunları da yavaş yavaş ödenek durumuna göre, bölüm talebi olmamasına rağmen yapılmaya çalışılıyor. Bazı cihazları alacak durumumuz yoksa bile Üniversitenin BAP birimine yönlendirerek çözüm bulmaya çalışıyoruz. İmkanlar dahilinde bölümden gelen talepler ya da kendi inisiyatifimize göre evet bu cihaz bizim işimize yarar diyerek yeni cihazlar almaya çalışıyoruz. Yeni bir cihaz alacağız mesela PetMR diye bölümün önemsediği bir cihaz, o mesela hastanın daha az radyasyon almasını sağlayacak."*
K9	Birimlerce ihtiyaçlar belirleniyor İhtiyaca yönelik olarak İşe uygun olan Gerekli olan teknoloji Kurul kararınca karar veriliyor	*"Birimler bazında ve ihtiyaca yönelik olarak belirleniyor, fizibilite çalışması yapılıyor ve sonrasında işe uygun olan, gerekli kılan teknoloji alım kararı kurulumuzca veriliyor."*
K10	Yönetim Kurulunca değerlendirilerek karar veriliyor Birimlerce ihtiyaç belirleniyor Teklifler alınıyor	*"Yönetim kurulu kararı ile belirleniyor. İhtiyacı olan birimler ihtiyaçları doğrultusunda gereken donanım ve yazılımları belirliyor, bu doğrultuda teklifler alınıyor ve yönetim kurulunca değerlendiriliyor."*
K11	Yönetim kurulunca değerlendiriliyor Birimlerce ihtiyaç belirtiliyor Fizibilite çalışmaları yapılıyor	*"Yönetim kurulunca belirleniyor. Birimlerin ihtiyacı halinde fizibilite çalışmaları yapılıyor ve onay veriliyor."*
K12	Komisyonca belirleniyor	*"Komisyonca."*
K13	Birimlerce ihtiyaç bildiriliyor Yönetim Kurulu değerlendirerek karar veriyor	*"Birimler ihtiyaçlarını bildiriyor, Yönetim Kurulu onaylıyor veya onaylamıyor."*

K14	Kullanıcılar ihtiyaçlarını bildiriyor İhtiyaç Tespit Komisyonunca ihtiyaç analizi yapılıyor Satın alma komisyonunda hukuki yönü kontrol ediliyor Fayda-maliyet analizi yapılıyor İhtiyaçlar kullanıcıların talepleri doğrultusunda değerlendiriliyor	*"İhtiyaç Tespit Komisyonu diye bir komisyonumuz var ben de o komisyona başkanlık ediyorum. Kullanıcılar daha çok ihtiyaçlarını söylüyorlar, daha sonra biz o ihtiyaçların şartnamesini belirleyecek bir komisyonumuz var yine. O komisyonda 3 satın alma personeli, 2 tane de işin uzman üyesi mesela röntgen teknisyeni ya da radyoloji uzmanı, cihazlar hangi özelliklere sahip olmalı, hangi amaçla kullanılacaklar, mevcut cihazlardan farkı ne onlar o konuda bize yardımcı oluyor, gerekirse biz firmalardan destek alıyoruz. Satın alma komisyonu olarak hukuki yönünü kontrol ediyoruz, tek firmaya mı yönelik yoksa istediğiniz belgeler yürürlükten kalkmış mı, devam mı ediyor, rekabeti engelleyici koşullar var mı, fiyat olarak kurumu zarara uğratır mı, aynı işlevlere sahip daha ucuz bir cihaz alabilir miyiz? Biz işin bu yönleriyle ilgileniyoruz. Onun dışında ihtiyaçların belirlenmesinde kullanıcıların fikirlerine önem veriyoruz."*
K15	Teknik kadrolardan talepler geliyor Yönetici olarak incelemeye tabi tutuyor Stratejik uygulama ise karar yönetici tarafından veriliyor Teknik kadrolardan da bilgi alışverişi var	*"Mesela ilgili teknik kadroların yeni teknolojiye dair talepleri geliyor, talepler geldikten sonra benim ilgi alanım ve incelememe tabi oluyor veya ileriye dönük daha stratejik bir uygulama ise o ayrımı biz yapıyor ve kararı biz veriyoruz ancak biz bu anlamda çalışanlarımızla sürekli işbirliği halindeyiz, sadece benim karar verdiğim bir alan değil. Teknik kadrolardan bilgi alıp birlikte yürüttüğümüz bir işlem, sonuçta tamamen benim işim değil, üst yönetim teknik olarak da ilgili personelden konuyla ilgili bilgi ediniyor."*
K16	Hangi birime alınacaksa, o birimden fizibilite raporu talep ediliyor Birimlerdeki kullanıcılar danışman olarak değerlendiriliyor Fizibilite raporları doğrultusunda yönetim kurulunca karar veriliyor	*"Laboratuvara alınacak bir teknoloji için o anabilim dalından bir fizibilite istemek zorundayız. Her durumda danışman kullanmak zorundasınız. Onların raporları doğrultusunda yönetim kurulunca görüşülerek, gerekli olduğuna karar verildiğinde alınıyor."*
K17	İhtiyaç tespit komisyonunca belirlenir Uzman kişilerin bulunduğu satınalma komisyonu ile değerlendirilir Fayda maliyet analizi yapılır Komisyon ikna olursa olumlu yönde karar verilir. İkna olmazsa hastane yöneticisine sunum yapılır ve onun kararı doğrultusunda karar verilir.	*"İhtiyaç tespit komisyonunca belirlenir ve uzman kişilerin de bulunduğu satınalma müdür ve müdür yardımcıları ile bir toplantı yapılarak, teknolojiye gerçekten ihtiyaç duyulup duyulmadığını tartışılır ve fayda-maliyet analizi yapılır, komisyon ikna olursa onay verir ikna olmazsa hastane yöneticimize durum aktarılır ona sunum yapılır ve yöneticinin verdiği karar doğrultusunda hareket edilir."*
K18	Birimlerce ihtiyaçlar belirleniyor Tıbbi cihazların bir kısmı hariç fayda-maliyet analizi yapılıyor Değerlendiriliyor, onay verilirse alınıyor	*"Genelde birimler teknik olarak ihtiyaç duydukları donanım, ürünleri talep ediyor, genelde bu tür tekliflerde değerlendirme bizim tarafımızdan da yapılıyor tıbbi cihazların bir kısmı hariç, gerçekten ne işe yarıyor, nasıl bir fayda sağlıyor, gerçekten fiyatı bu faydaya değer mi? Değerlendiriliyor ve onay verilirse alınıyor."*

K19	İhtiyaçlar doğrultusunda belirleniyor İşi kolaylaştıracak Fayda sağlayacak olanlar değerlendiriliyor	*"İhtiyaçlar doğrultusunda alınacak teknolojik ürünler belirleniyor ve işimizi kolaylaştıracak, fayda sağlayacak olanlar değerlendiriliyor."*
K20	Birimlerce ihtiyaçlar belirleniyor Üst yönetim karar veriyor	*"Üst yönetim tarafından alınan kararlar doğrultusunda ve birimlerin ihtiyaçları tespitinde belirleniyor."*
K21	Birimlerce ihtiyaçlar belirleniyor Fizibilite çalışmaları yapılıyor Fayda sağlayacağı konusunda anlaşılırsa Yönetim kurulu kararı ile alınıyor	*"Yönetim kurulunca belirleniyor, şöyle söyleyeyim, birimler ihtiyaçları doğrultusunda talepte bulunuyor, gereken araştırma yapılıyor ve yönetim kurulunda görüşülüyor. Gerçekten fayda sağlayacağı konusunda fikir birliği sağlanırsa, alınıyor."*
K22	Bölümlerden gelen talepler doğrultusunda ihtiyaçlar belirleniyor Kurul toplanıyor Birim sorumlularının görüşleri ve sunumları değerlendiriliyor Kurul olarak karar veriliyor	*"Destek aldığımız, ihtiyaç analizi yapacak herhangi bir firma yok. Ha nasıl bir işleyiş var birimlerin ihtiyaç duydukları teknolojiler bölümlerden gelen talepler doğrultusunda belirleniyor ve başhekimlik ve müdürlük olarak kurul toplanıyor, birim sorumlularının görüşleri ve sunumları değerlendirilerek alınmasına gerek olup olmadığı ya da alternatifleri değerlendiriliyor. Sadece müdür olarak benim karar verme gibi bir yetkim yok."*

Yöneticilerin görev yaptıkları kurumda teknolojik ürün satın alma sürecini belirlemeye yönelik soruya verilen cevaplar incelendiğinde kurumun ihtiyacı olan teknolojilerin birimlerce belirlendiği, uzmanlar tarafından fizibilite raporunun hazırlandığı, hazırlanan raporun komisyon/yönetim kurulu tarafından değerlendirildiği ve son olarak gereklilik ve işe uygunluğu değerlendirildikten sonra, yönetim kurulunca satın alma ya da almama kararı verildiği görülmektedir.

Katılımcıların kurumlarına teknolojik ürün alımı sürecindeki rolünü belirlemeye yönelik sorulan soruya vermiş oldukları cevaplar Tablo 29'da verilmiştir.

Tablo 29

Teknoloji Satın Alma Sürecinde Yöneticilerin Rolüne İlişkin Cevaplar

21.Soru

"Kuruma yeni bir teknoloji ürünü alımı karar sürecinde sizin oynadığınız rol nedir?"

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
K1	Rolüm yok	*"Çok rolüm olduğunu düşünmüyorum."*
K2	Rolüm yok İhtiyaç ve bütçe değerlendiriliyor	*"Karar sürecinde pek rol oynadığım söylenemez, ihtiyaç var, bütçe de uygunsan alınıyor."*

K3	Rolüm yok Kurulca değerlendiriliyor	*"Kurulca onay veriliyor."*
K4	Rolüm yok	*"Herhangi bir rolüm yok."*
K5	İmza yetkimiz yok Fayda-maliyet analizleri İhtiyaç analizleri konusunda fikir beyan ediyor Bütçe uygunluğu konusunda onay veriyor	*"İmzadan ziyade, fayda maliyet analizleri, benzer ürünlerin fiyatlandırması, ihtiyaç analizi konusunda fikir beyan edebiliyoruz ama daha çok bütçe konusunda alınmasına onay veriyor ya da direniyoruz."*
K6	Tıbbi cihazlar konusunda uzmanları görüşleri değerlendirilir Uzmanların ihtiyaçları doğrultusunda satın alma yapılır.	*"Tıbbı cihazlar konusunda ihtisas sahibi kişilerin görüşlerine başvurulur ve onların ihtiyaçları doğrultusunda satın alma işlemi yapılır."*
K7	Mevzuata uygunluğu değerlendiriliyor Yasal prosedürlere uygunluğu değerlendiriliyor	*"Mevzuata uygunluk konusu bizi daha çok ilgilendiriyor, herhangi bir açık vermeksizin ve yasal prosedürlere uygun olarak bu teknolojilerin alımını sağlamak bizim işimiz."*
K8	Bütçe durumu değerlendiriliyor Diğer kurumlar aynı teknolojiyi kaça almış değerlendiriliyor İhtiyaç analizi yapılıyor Komisyonda mali durumu ortaya koymak	*"Biz ödenek durumunu değerlendiriyoruz. Diğer kurumlar kaça almış, bunun bize getirisi nedir, ne kadar ihtiyaç bunları göz önünde bulundurarak o komisyonda mali durumu ortaya koyarak, o bakış açısından ihtiyaçları değerlendiriyorum."*
K9	İşi daha kolaylaştıracak teknolojiler konusunda bilgilendirme yapmak Satın alma kararında rolü yok	*"Hasta hizmetlerine yönelik olarak yeni bir uygulama olduğunda, işi daha kolay yapacak, o konuda bilgilendirme yapabilirim ama satın alma kararı bizim dışımızda."*
K10	Rolü yok Birim bazında ihtiyaç analizi Temin edilmesi konusunda yönlendirmeler	*"Aslında kurum içinde çok rolüm yok, ancak kendi birimimde ihtiyaç olan durumları tespit ederek, temin edilmesi konusunda yönlendirmeler yaparım."*
K11	Kendi biriminin ihtiyaçlarını belirleme	*"Sadece birimimde ihtiyaç duyduğum teknolojileri belirleme konusunda rolüm var."*
K12	Satın alım için ödeme işlemi	*"Çıkan kararlar doğrultusunda ödeme işleminin gerçekleştirilmesi."*
K13	Rolü yok	*"Benim herhangi bir rolüm bulunmuyor."*
K14	Onay vermek Hasta faydasını gözeterek yeniliğe direnmeme	*"Yeni bir teknoloji ürünü alınırken itiraz yoksa benim onayım yeterli, itiraz varsa hastane yöneticimize sunuluyor dosya, komisyondan geçmedi tarzında. Orada yöneticimiz neden kabul etmediğimize dair bir sunum istiyor, sunumumuz uygun görülürse satın alma işleminden vazgeçiliyor ya da maddiyatı bir kenara bırakalım, hasta yararı söz konusu denirse, alınıyor. Biz üç kriter belirliyoruz, ürün alındığında gerçekten hasta çok fayda görecek mi? Almadığımızda bu faydayı sağlayacak alternatiflerimiz var mı? Bütçemiz bunu almaya uygun mu? Mesela son olarak laporoskopik bir cihaz istendi, 6 kadın doğum doktorundan 1'i sadece bu cihazı kullanıyor. Diğerleri açık ameliyat yapıyor. Ben hasta olarak değerlendirdiğimde kocaman dikişlerim mi olsun isterim yoksa küçücük 3 delik mi? Tabi ki dikişlerim olsun istemiyorum ama cihaz ne kadar 90.000 TL*

		fiyatlar afaki hasta ameliyatı ne kadar 750 veya 1000 TL, benim o cihazı etkin kullanabilmem için en az 90 hasta ile çalışması gerekiyor, 6 doktordan sadece 1'i bunu kullandığı için çok da efektif kullanacakmışız gibi gelmiyor, onu almak yerine alınacak cihaz daha etkili kullanılacak o zaman vazgeçebiliyoruz. Ama 6 doktor da onu kullanacak ve daha çok hastaya fayda sağlayacak olsaydı o zaman alınacaktı. Hasta faydasını bu şekilde gözetmeye çalışıyoruz."
K15	Yönlendirme Alınacak ürünün markasını tercih etme	*"Sadece imza atmak değil görevim, teknoloji konusunda yönlendirme de yapıyorum. Özellikle ben Amerikan Teknolojisine güveniyorum. Benim belli başlı kriterlerim vardır. Alman teknolojisi ve alman mühendisliğine de güveniyorum ama Amerika benim için daha önde geliyor."*
K16	Fayda maliyet analizi yapma Ürünün sürekliliğini kontrol etme Ürüne karar verme Ürünün kullanılabilir hale gelmesini sağlama	*"Yönetici olarak benim karar vermem gereken durumlarda fayda maliyet analizi yaparım ve en iyisini en ucuza almaya çalışırım. Ucuz olsun, kötüsü olsun değil tabii ki. İyisi olsun ama ucuzu olsun diye düşünürüm. Bir de tabii beni asıl etkileyen bakım hizmetleri, teknolojiyi aldıktan sonra bu teknolojinin bozulma ihtimali de var. Onun sürekliliği, garanti kapsamı, parçaların bulunabilirliği. Bu ürün Çin Malı mı, Alman malı mı uzun süre kullanabilecek miyim? Bakım onarım çok önemli. Yönetici olarak yeni bir teknolojiyi bünyenizi almanız ve bunu işler hale getirmeniz gerekiyor. Hastanelerde makine parkı bulunur, yani bir makinenin çalışabilmesi için gerek parçaları, gerek bu parçaları entegre edecek mühendisler, teknikerler vs. Siemens marka bir teknoloji satın aldık ancak bu teknolojinin hayata geçirilmesi nerden bakarsanız bakın 6-7 ayı buluyor. Parça uymuyor, değişmesi gerekiyor, Sürekli mühendislerle çalışıyorsunuz, bu arada hastaları dışarıya yönlendirmek durumundasınız. Teknolojinin çalışır hale gelmesini beklerken hastane faaliyetlerine devam etmek durumunda ve geçici de olsa sorun olmaksızın çözüm üretmek zorundasınız. Ben teknoloji biran önce işler hale gelsin ve sorun çıkmasın, parçalar hemen temin edilsin diye Siemens mühendisleri için lojman kiralamıştım, işler biran önce halledilsin diye."*
K17	Kararlara katılma Yönetim kurulu kararı ile alınıyor Fayda maliyet ve süreklilik değerlendirmesi yapma	*"Kararlara katılıyorum ancak uzmanlık gerektiren bilgi konusunda o alanın uzmanlarının görüşlerini değerlendiriyor, bütçemizi kontrol ediyoruz ve satın alabilecek durumda isek satın alma kararını alıyoruz. Kendi bilgimiz dahilinde alınacak bir teknoloji ise yine yönetim kurulu tüm müdür, müdür yardımcıları toplanıyor ve en az maliyetle en fazla fayda sağlayacak ve sürekliliği olan yani garanti süresi vb. olanakları sağlayan ürünleri tercih ediyoruz."*
K18	Teknoloji hakkında teknik bilgi sağlama Teknolojinin kullanılabilirliği ve sürdürülebilirliğini değerlendirme	*"Teknik hizmetler olduğu için bizden de bilgi talep ediliyor, piyasa araştırması, parça, bakım-onarım konusunda biz de sunum yapıyoruz. Bu anlamda alan uzmanları dışında bu ürünlerin sürdürülebilirliğini sağlayan birim olarak bizden de fikir alıyorlar."*

K19	Karar aşamasında görüş bildirme Ciddi teknolojiler konusunda öneride bulunma	*"Karar aşamasında ben daha çok orta üst yönetici konumundayım, kararı üst yönetici veriyor, ancak karar aşamasında toplantıda tabiî ki bizlerin de düşünceleri fikirleri sunuluyor. Özellikle ciddi bir teknolojik alt yapı söz konusu olduğunda kara verici değil önericiyim."*
K20	Var olan teknoloji ve talep edilen teknoloji konusunda bilgi sağlama Karar aşamasında rolü yok	*"Ben anlaşma yapacağım doktorların taleplerini yönetime bildiriyorum, onlar elimizdeki mevcutlar veya tedarik edebileceklerimizi bana iletiyorlar ben de anlaşma yapacağımız doktorlara, sadece aracı konumdayım, teknolojinin temin edilmesi konusunda herhangi bir rolüm bulunmuyor ancak kurumun mevcut teknolojileri konusunda bilgi sahibi olmak durumundayım."*
K21	Görüşünü bildiriyor İkna edilmiş ise yeniliğe direnmiyor	*"Fikir beyan ediyorum, eğer ihtiyaç konusunda ikna edilmişsem olumlu yönde tutum sergiliyorum."*
K22	Teklifleri değerlendirmek Bütçeyi değerlendirmek Satın alım konusunda görüş bildirme	*"Teklifleri değerlendirmek, mevcut kaynaklarımızı belirlemek ve eğer yeterli kaynağımız varsa olumlu yönde görüş bildirmek."*

Kuruma teknolojik ürün satın alma sürecinde yöneticilerin rolünü belirlemeye yönelik sorulan soruya verilen cevaplar incelendiğinde, yöneticilerin %31,80'i herhangi bir rolünün bulunmadığını belirtirken, %68,20'si ihtiyaç ve bütçeyi değerlendirme, uzman olarak görüş bildirme, ürünün kullanılabilirliği ve sürekliliğini değerlendirme, biriminin ihtiyacını belirleme ve yönlendirme, fayda-maliyet analizini yapma, ürün ve markayı belirleme ve teknik bilgi sağlama gibi rollerinin bulunduğunu belirtmişlerdir.

Hastane personelinin teknoloji konusundaki mesleki gelişimi ile ilgili sistem ve uygulamalara ilişkin durum ve yöneticilerin bu süreçteki rolünü belirlemek amacıyla sorulan soruya vermiş oldukları cevaplar Tablo 30'da verilmiştir.

Tablo 30

Yöneticilerin Teknoloji Liderliğine İlişkin Cevaplar

22.Soru

"Hastane personelinin teknoloji konusundaki mesleki gelişimi ile ilgili nasıl bir sistem/uygulama sözkonusu?

- Sizin bu süreçteki rolünüz nedir?"

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
K1	Mesleki gelişim ile ilgili bir uygulama yok Göreve başlamadan önce teknoloji yeterliliği ölçülmeli Yöneticilerin de teknoloji yeterliliği değerlendirilmeli	*"Öyle bir uygulama yok, keşke olsa, bence göreve başlamadan önce mutlaka bunların ölçülmesi ve liyakat ilkesine uyulması gerekiyor, sadece idari personel değil bence yöneticilerin de zaman zaman bu becerilerinin ölçülmesi ve bu doğrultuda eğitime tabi tutulması gerekiyor."*
K2	Mesleki gelişim ile ilgili bir uygulama yok Yeni teknolojide firmalar eğitim veriyor	*"Yeni bir yazılıma geçildiğinde, firma yetkililerince eğitim veriliyor ve sorun çıktığında bire bir çözülmeye çalışılıyor. Yönetici olarak herhangi bir rolüm bulunmuyor."*
K3	Mesleki gelişimle ilgili bir uygulama yok İhtiyaç olduğunu hissedersem destek sağlar, yönlendiririm	*"Rutin bir uygulama yok, ancak ben yanımda çalıştığım ekibin zaten bilgisayar ve diğer teknolojileri kullanma konusunda iyi olduğunu düşünüyorum. Böyle bir ihtiyaçlarının olduğunu görürsem ya da böyle bir talep gelirse bu eksikliklerini gidermeleri konusunda destek sağlarım."*
K4	Mesleki gelişimle ilgili bir uygulama yok İş başında birebir eğitim veriliyor	*"Aslında bir uygulama yok. Ama benimle çalışacak olan kişilerle birebir eğitim verme yolu ile işi öğretiyorum."*
K5	Mesleki gelişimle ilgili bir uygulama yok Yeni başlayanların teknoloji bildiği kabul ediliyor İşe yeni başlayan personele deneyimli personel tarafından iş başında birebir eğitim veriliyor	*"Sistematik bir uygulama yok, başlayanların zaten temel düzeyde olsa bilgisayar bildiği kabul ediliyor ve deneyimli çalışanların yanında teknolojik oryantasyon eğitimi veriliyor."*
K6	Mesleki gelişime yönelik bir uygulama yok Yeni teknoloji geldiğinde firma yetkililerince eğitim veriliyor Sorun olursa tekrar firma yetkililerine başvuruluyor	*"Genel olarak değerlendirdiğinizde teknoloji konusunda mesleki gelişime yönelik herhangi bir uygulama yok. Ancak yeni bir teknoloji geldiğinde, firma yetkilileri tarafından teknoloji tanıtılır, eğitim verilir ve sorun çıktığında tekrar onlara başvurulur."*
K7	Mesleki gelişime yönelik bir uygulama yok Yeni bir teknoloji geldiğinde firma yetkililerince eğitim veriliyor	*"Genel bir uygulama yok aslında. Oryantasyon sağlanıyor ya da firmalar yeni ürünlerle ilgili olarak eğitim veriyor."*
K8	Toplantılar düzenleniyor Kararlar astlarla birlikte alınıyor İhtiyaçlar belirleniyor İhtiyaç doğrultusunda yönlendiriliyor	*2Şöyle arkadaşların inisiyatif almasını istiyoruz, böyle bir ortamda belli zamanlarda toplantılar yaparak, işimizi daha iyi nasıl yapacağımıza dair kararlar alıyoruz, kararları beraber alıyoruz, karar alımını tabana yaymaya çalışıyoruz. Sorumluluk, ihtiyaçlar*

		belirleniyor, ihtiyaçlar konusunda yönlendiriyoruz."
K9	Yeni başlayanların teknoloji bildiği kabul ediliyor Yeni bir teknoloji geldiğinde firma yetkililerince eğitim veriliyor	*"Teknoloji konusunda eğitimli olanları tercih ediyoruz. Yeni bir teknoloji veya cihazla ilgili olarak da kullanacak olan personel firma yetkililerince bilgilendiriliyor."*
K10	Mesleki gelişimle ilgili bir uygulama yok Yeni bir teknoloji geldiğinde firma yetkililerince eğitim veriyor Sorun olursa yine firma yetkililerine başvuruluyor	*"Hizmet içi eğitim şeklinde bir uygulamamız yok, ancak yeni bir teknolojiye geçildiğinde firma yetkililerince verilmekte ve sorun yaşadıklarında da çözüm sağlamak amacıyla yine firma yetkililerince görüşülmektedir."*
K11	Yeni bir teknoloji alındığında firma yetkilileri eğitim veriyor İşe yeni başlayan personele iş başında deneyimli personel tarafından birebir eğitim veriliyor	*"Yeni bir cihaz alındığında, firmalar gerekli eğitimi veriyor. Onun dışında oryantasyon sağlanarak yeni gelen personelin teknoloji konusunda eğitimi sağlanıyor."*
K12	Mesleki gelişime yönelik bir uygulama yok İşe yeni başlayan personele iş başında deneyimli personel tarafından birebir eğitim veriliyor	*"Yeni başlayan personele daha çok çalışma arkadaşları yardımcı oluyor. Onun dışında bir eğitim verilmiyor."*
K13	İşe yeni başlayan personele iş başında deneyimli personel tarafından bire bir eğitim veriliyor İşe yeni başlayan personelin teknoloji konusunda yeterli olduğu varsayılıyor Yeni bir teknoloji geldiğinde birebir eğitim veriliyor	*"İşe yeni başlayan bir personel için önceki personeller yardımcı oluyor ve iş başında öğreniyor. Kuruma yeni başlayan personelin bilgisayar kullanımı konusunda yeterli olduğunu düşünüyoruz ancak hastane bilgi yönetim sistemleri hastaneden hastaneye değişiyor bu anlamda sistemi öğrenmesi bakımından tecrübeli kullanıcıların yanında ve onların yardımıyla öğrenmeleri sağlanıyor. Eğer kuruma yeni bir cihaz ya da teknoloji alındıysa bununla ilgili ilk aşamada bir eğitim düzenleniyor ve daha çok bire bir eğitim veriliyor."*
K14	Eğitim birimleri var Yeni bir teknoloji alındığında firma yetkililerince eğitim veriliyor Teknoloji konusunda sıkıntı olduğunda bir üst kurumdan destek sağlanıyor Üst kurumdaki VIP eleman gerekli eğitim alıyor ve talep eden kuruma aldığı eğitimi sunuyor	*"Bizim eğitim birimimiz var ama biz her cihaz aldığımızda şartnamede cihazın firmalarından mutlaka eğitim talep ediyoruz. Cihazı kurduklarında mutlaka bir eğitim süresi oluyor. Sıkıntılarımız olduğunda üst kurumlardan destek alıyoruz. Mesela bizim klinik mühendislik birimimiz kuruluyor, programlar var ama biz o programı kullanma konusunda yetersiziz. Üçüncü bölgenin bu konuda VIP bir elemanı var onu eğitime gönderiyoruz. Genel Sekreterin planlamış olduğu bir eğitim değil, bizim çabamızla talep edilen bir eğitim, personelimizi gönderiyoruz eğitim görüyor 1-2 gün sonra o gelip bizi bilgilendiriyor. Uygulama bu şekilde. Talep bizden gidiyor. Genel Sekreterlik klinik mühendislik birimi kurulacak diyor, cihazların künyesi olacak, bakım ve onarıma bu künyelerle çıkacak diyor ama biz bunu nasıl yapacağımızı bilmiyoruz. Araştırıyoruz diğer hastanelerde bu işin uzmanı olan kişileri, sonra Genel sekreterlikten bu kişilerin bize eğitim vermesini talep ediyoruz, o birimde görev alacak personeli o eğitime biz gönderiyoruz. İhtiyaç halinde eğitime gönderiyoruz."*

K15	Bilgisayarın yoğun kullanıldığı bir bölümde çalışacaksa önce bilgi işlemde eğitime tabi tutuluyor Eğitim sonrası uygulayıcılar tarafından pratikliği kontrol ediliyor Yönetici olarak birebir kontrollerini yapıyor Yeni bir teknoloji için ya da yeni gelen personel için firma yetkilileri veya deneyimli personel birebir eğitim veriyor Bilgi işlem bölümü her türlü desteği sağlıyor	*"Şöyle özellikle bilgisayar kullanımı ve onun uygulamalarına iyi hakim olmayı gerektiren bir bölümde çalışıyorsa önce bilgi işlem biriminde eğitim alıyor, daha sonra uygulayıcılar tarafından pratikliği kontrol ediliyor. Benim tarafımdan da kontrol ediliyor. Bizim hastanemizde yoğun bir şekilde bilgisayar kullanılıyor, uyum ve adaptasyon çok önemli, kullandığımız teknolojik ekipman da test cihazları, ekipmanlar bunların hepsi bilgisayar bağlantılı ve bunların bağlantılarının da iyi kurulmuş olması gerekiyor. Sağlıkçıların da bu sisteme hakim olması gerekiyor ya firmadan yetkilisi geliyor ya da eğer çok standart kullandığımız otomasyon programı ise çalışanlar eğitim veriyor. Otomasyon sistemi konusunda bilgi işlem biriminden ağırlıklı olarak destek alınıyor ve bu sistemi kullanan çalışma arkadaşları da yeni kullanıcının uyum ve adaptasyonunu sağlama konusunda gerekli desteği sağlıyor. Sıfırdan eğitmek zor."*
K16	Teknoloji konusunda donanımlı genç ekiple çalışılıyor Yeni bir teknoloji için firma yetkilileri eğitim veriyor	*"Teknoloji konusunda zaten donanımlı olarak gelen genç ekiple çalışıyoruz. Yeni teknolojilerin kullanılmasıyla firma yetkililerince zaten eğitim veriliyor."*
K17	Mesleki gelişimle ilgili bir uygulama yok İşe alınırken ileri teknoloji kullanımı yeterliliği aranıyor	*"Öyle bir uygulamamız yok, işe alınırken zaten teknoloji konusunda genel olarak Word, Excel, PowerPoint konularında ileri düzeyde bilgi ve beceri sahibi olduklarını düşündüğümüzden dolayı herhangi bir sistematik uygulamamız yok."*
K18	İşe yeni başlayan personele iş başında deneyimli personel tarafından birebir eğitim veriliyor Yeni bir teknoloji alındığında genel bir eğitim veriliyor Kullanıcı sorunları teknik ekip tarafından değerlendiriliyor Firma yetkilileri sorunları çözüyor	*"İşe yeni başlayan personel daha çok deneyimli kullanıcıların yanına verilerek gelişimleri sağlanıyor. Onun dışında yeni bir otomasyon programı alındığında bununla ilgili olarak önce biz ve daha sonra kullanıcılar genel olarak bir eğitim görüyor. Sonrasında otomasyon ile ilgili kullanıcıların yaşadıkları sıkıntılar önce bizim havuzumuza düşüyor bunları topluyor ve firmalara sunuyoruz. Yazılım geliştirmeleri gerekiyorsa yazılımı geliştiriyor ya da var olan yazılıma yeni fonksiyonlar eklenerek problemler çözülüyor."*
K19	Mesleki gelişimle ilgili bir uygulama yok Firma yetkilileri tarafından kullanıcılara eğitim veriliyor Yeni bir teknoloji alındığında önce firma yetkilileri tarafından eğitim veriliyor İşe yeni başlayanlara iş başında deneyimli personel tarafından bire bir eğitim veriliyor	*"Öyle bir sürekli eğitim olsun, teşvik edici bir çalışma yok. Herkes kendi alanıyla ilgili olarak özellikle tıbbi cihaz alanında orada başta hekimler olmak üzere, esas kullanıcılar bize gerek kalmadan hem programcıların vermiş olduğu destek özellikle firma yetkilileri son kullanıcıları sürekli uyardığı ve günceli sunduğu için tamamen sistemli bir eğitim, sürekli bir eğitim, hizmet içi eğitim söz konusu değil. Şöyle söyleyeyim 1 Haziran 2014 tarihinden itibaren yeni bir bilgi yönetim sistemi ile çalışmaya başladık, orada eğitim olmazsa olmaz. Özellikle bu sistemi kullanacak yeni işe başlayanlara özel bir eğitim söz konusu değil, bu sistemi daha önce kullanmış akıllı bir kullanıcının yanına o kişiyi yerleştirip oradan öğrenmesini sağlıyoruz."*
K20	Mesleki gelişimle ilgili bir uygulama yok Gerekli görüldüğünde iş başında	*"Sistematik bir eğitim sürecimiz yok, gerekli görüldüğünde iş başında, yaparak eğitim veriliyor."*

	eğitim veriliyor	
K21	Yeni başlayan personele iş başında deneyimli personel tarafından birebir eğitim veriliyor	*"Oryantasyon süreci ile teknoloji konusunda gelişimleri sağlanıyor. İşe yeni başlayan personel, deneyimli personelin yanına verilerek kullanılan teknolojiler hakkında bilgi ve beceri sahibi olmaları sağlanıyor."*
K22	Mesleki gelişimle ilgili bir uygulama yok Yeni bir teknoloji alındığında firma yetkilileri tarafından eğitim veriliyor İşe yeni başlayan personele iş başında deneyimli personel tarafından birebir eğitim veriliyor Sorun yaşandığında da firma yetkililerince destek sağlanıyor	*"Teknoloji konusunda aslında sistematik bir uygulama yok, yeni bir sistem kullanılmaya başlandığında, bu sisteme yönelik eğitim programı planlanıyor ve firma yetkililerince bu sistemi kullanacak olan çalışanlara bir eğitim programı sağlanıyor ama eğitime tüm personelin katılması mümkün olmuyor, bazı personeller katılmak istemiyor bu durumda da öğrenen çalışanların eğitime katılmayanlara, iş başında bu sistemi göstermeleri sağlanıyor. Kullanılan bir sistemle ilgili kuruma gelen yeni personel de herhangi bir oryantasyon programına dahil edilmiyor, sadece deneyimli çalışanların onlara yardım etmeleri sağlanıyor. Problem yaşandığında da sistem üzerinden kullanıcılardan gelen istekler, bilgi işlem merkezine düşüyor ve bu sorunlar firma yetkililerine bildirilerek çözüm sağlanmaya çalışılıyor."*

Yöneticilerin görev yaptıkları kurumdaki çalışan personelin teknoloji konusundaki mesleki gelişim uygulamaları ve bu süreçte yöneticinin rolünün yani teknoloji liderliğini belirlemeye yönelik yapılan analizde, yöneticilerin %59,10'u kurumda personelin teknoloji konusunda gelişimine yönelik ekstra bir uygulama bulunmadığını, %54,55'i yeni teknoloji satın alındığında firma yetkililerince kullanıcılara genel bir eğitim verildiğini, %45,45'i göreve yeni başlayanlara iş başında deneyimli çalışanlarca bire bir eğitim verildiğini belirtmişlerdir. Yeni alınan teknoloji ile ilgili sorun yaşandığından firma yetkililerince bire bir eğitim ile personele destek sağlandığını belirten yönetici oranı ise %22,72'dir. Yöneticilerin %13,64'ü işe alımlarda adayın teknolojiyi ileri düzeyde ve etkin kullandığını varsaydıklarını, %9,10'u genç ve teknoloji konusunda ileri düzeyde bilgi ve beceri sahibi kişileri işe almayı tercih ettiklerini belirtmiştir. Yöneticilerin %4,55'i yeni çalışanın teknolojiye uyum ve adaptasyonunun bizzat kendisi tarafından değerlendirildiğini, %4,55'i de gerek işe alım sürecinde gerekse daha sonraki dönemlerde yöneticilerin teknoloji konusundaki yeterliliklerinin değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Katılımcıların sağlık yönetimi eğitimi alan üniversite öğrencilerinin sağlık yöneticiliğini etkili bir şekilde yerine getirmeleri için ne tür becerilere sahip olarak mezun olmaları gerektiğine ilişkin görüşleri Tablo 31'de verilmiştir.

Tablo 31

Yöneticilerin Sağlık Yönetimi Eğitimine Yönelik Önerileri

23.Soru

"Sağlık kurumları yönetimi eğitimi alan üniversite öğrencilerinin ne tür becerilere sahip olarak mezun olmaları gerektiğini düşünüyorsunuz?

- Sizce hangi konularda ağırlıklı olarak eğitim verilmeli?

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
K1	İletişim Bilgi okuryazarlığı Eleştirel düşünme Alan uygulaması	*"İletişim, okuduğunu anlama ve yorumlama becerisi, algısı açık olacak, eleştirel düşünme becerisine sahip, bilgiye ulaşma konusunda nerelere bakacağını bilen bilgi okuryazarı olmaları gerekiyor. Bir de hastanenin yönetsel basamaklarında mutlaka alan eğitimi almaları gerekiyor."*
K2	Tıbbi cihaz bilgisi Bilgi yönetimi Lojistik ve tedarik hizmetleri yönetimi Alan uygulaması	*"Mezunlar bilgiye nasıl ulaşacaklarını bilmiyor, ilgisiz ve meraksız olarak yetişiyorlar. Bilgi okuryazarı değil, bilgiyi nereden bulacağını bilmeleri gerekiyor, biraz da ilgi meselesi biraz ilgili olmaları gerekiyor. Alandan mezunlar minimum da olsa belli bir eğitim seviyesinde mezun ediliyorlar, o teorik bilginin sağlam olması gerekiyor daha sonra zaten bu teorik bilginin üzerine bir şeyler ekleyebiliyorlar. Çok spesifik olarak cihaz kullanma becerisine sahip olmalarını öneririm. Tıbbi cihazlar demiyorum ama alandan mezunlar çalışacakları alanı hiç bilmeden mezun oluyorlar, bize gelen stajyerlere ben özellikle çamaşırhaneden tutun da çöp atıklarına kadar her şeyi göstermeye çalışıyorum bir anlamda hastane yönetimi anlatmaya çalışıyorum. Çünkü hastane yönetimi masa başında yapılacak bir iş değil, 50 tane parametresi var çöpünden de tutun da çamaşırhanesine kadar, suyun yedeği, mazotun yedeği vb. şeylerin tedariki ve kullanımı konusunda alanı bilmeleri gerektiğine inanıyorum. Hastanenin girdisinden tutun da çıktısına kadar her süreci bilmeleri gerekiyor bence. Hastane sadece doktorlar ve hemşirelerin sağlık hizmeti verdiği yerler değildir. Bunun bir de görünmeyen arka planı var hastane yönetimi zaten bu noktada devreye giriyor. Hastane sadece tıbbi değil aynı zamanda geri planda destek hizmetinin bulunduğu yerler bunları görmeleri gerekiyor."*
K3	Alan uygulaması Tıbbi terminoloji Tıbbi cihaz bilgisi	*"Alan uygulaması konusunda çok yeterli olduklarını düşünmüyorum. Bir kere hastane çok karışık bir yapıya sahip ve alandan mezun öğrenciler staj dönemlerinde genelde arşiv veya yönetici asistanlarının yanında bu işi öğrenmeye çalışıyorlar ancak yanılıyorlar. Hastanenin her bölümünde mutlaka görev almaları gerekiyor ancak kısa sürede böyle bir uygulama yapmak da güç. Tıbbi terminoloji, tıbbi cihaz konusunda mutlaka bilgi sahibi olmaları gerekiyor çünkü hastane hem yönetsel hem sağlık*

		hizmetlerinin bir arada sunulduğu yerler. Böyle bir kurumda yöneticilik yapmak hem tam bir yönetsel hem de sağlık hizmetlerine yönelik temel de olsa bir takım bilgi ve becerilere sahip olmayı gerektiriyor. Deneyim çok önemli."
K4	Bilgi ve iletişim teknolojileri kullanımı İstatistik Alan uygulaması	*"Bilgisayar konusunda Office programlarını etkili bir şekilde kullanmaları, istatistik ve hastane yönetimi ile ilgili alan uygulaması mutlaka olmalı."*
K5	Bilgi ve iletişim teknolojileri Mevzuat Satın alma ve sözleşme yönetimi Alan uygulaması	*"Teknoloji konusunda mutlaka donanımlı olmaları gerekiyor, mevzuat, satın alma ve sözleşmelerle ilgi olarak eğitim almaları gerekiyor ancak bu aldıkları eğitimi alanda uygulama konusunda da deneyim sahibi olmaları gerekiyor."*
K6	İletişim Psikoloji İnsan ilişkileri Davranış bilimleri	*"İnsanlar bir eğitimden geçiyor, teknolojik olarak bir seviyeye geliyor ancak yine bu insanlar kiminle çalışacak, başka bir insanla. Ben şuna inanıyorum ki iletişim, kişiler arası iletişim burada psikolojinin çok büyük bir fonksiyonu var, konuşma, hitap, yeri geldiği zaman sıkıştırma, yeri geldiği zaman serbest bırakma, göz teması bunların öğretilmesi lazım. Ancak görünen o ki bu fonksiyonlar hiçbir yöneticiye öğretilmiyor, bu noktada bir eksiklik var. İnsan ilişkileri, davranış bilimleri, iletişim konularında yöneticilerin mutlaka eğitim almış olmaları gerekiyor. Çoğu yönetici kendi çabası ile iletişim konusunda bir yerlere geliyor ancak bunun formal olarak verilmesi gerekir."*
K7	Mevzuat Tıbbi cihaz bilgisi Tıbbi terminoloji	*"Mevzuat çok önemli bu konuda alanla ilgili her türlü yasayı, kanunu bilmek zorundalar. Her şey yasalar elverdiği şekilde yürütülüyor o nedenle kendinizi ve işinizi sıkıntıya sokmayacak yürürlükteki mevzuatı bilmeniz gerekiyor. Sağlık sektörü olduğu için tıbbi cihazlar ve tıbbi terminoloji konusu da önemli."*
K8	Maliye Muhasebe Satın alma ve sözleşme yönetimi Hastanenin genelinde görev yapacak şekilde alan uygulaması	*"Öncelikle maliye ve muhasebeyi çok iyi bilmesi gerekiyor. Muhasebe bilmemesi, süreci bilmemesi ciddi sıkıntılara sebep olabiliyor. Bazen üniversitede aldığınız eğitim ile çalışma hayatı çakışmayabiliyor. Ben kendi adıma H.Ü. Sağlık İdaresinden mezun oldum, bazı dersleri hiç kullanmadığımı, hiç işime yaramadığını gördüm. Özellikle muhasebe anlamında ciddi katkısı olmuştur. Mesela bir ihale süreci, satın alma süreci, SUT nedir SGK nedir ya da gider tahakkukta işler nasıl olması gerekiyor, üniversitede biraz teoride kalıyor. Benim avantajım hem okuyor hem çalışıyor olmamdı. Kurumda birçok birimde çalıştık o nedenle yabancı değildim. Ama üniversiten mezun olmuş alanla ilgisi olmayan birini hangi yöneticiliğe getirirseniz getirin çok ciddi zorlanacağını düşünüyorum. Alan uygulaması önemli ama staj olarak değerlendirirsek. Stajın denetlenmesi ya da staj yapılan alanların çok da doğru yerlerde olmadığını düşünüyorum. Bir depo, bir gider tahakkukunun yapıldığı yerler olmalı bence. Eğitim oluyor belki ama çok kısa ve teoride kalıyor. Yürürlükteki mevzuatlar üzerinden gidilerek, belli kanunları bilirse sıkıntı olmaz, ama bu kanunları ilk defa duyuyorsa ciddi sıkıntı."*

K9	Alana yönelik uygulama Ussal ve mantıksal kariyer hedefleri Deneyime saygı	*"Alana yönelik uygulama, kariyer hedeflerini çok yüksek tutmamaları gerekiyor, hayatın gerçekleri, hastanenin işleyişi, iş hayatının dinamikleri, iletişimde bulundukları alan mezunu olmayan kıdemli çalışanlardan da bir şeyler öğrenebileceklerini kabul edecekleri bir dünya görüşü kazandırılarak mezun olmaları gerekiyor."*
K10	Yüksek lisans eğitim seviyesi bile çok düşük Maliyet muhasebesi Hastanenin genelini kapsayacak şekilde alan uygulaması İki yıl süreyle yoğun alan uygulaması Tıbbi terminoloji Tıbbi cihaz bilgisi	*"Ben sağlık kurumları yöneticiliği eğitimi üzerine yüksek lisans eğitimi yaptım. Yaptım ama yüksek lisans eğitiminde gördüklerimiz hiç yüksek lisans seviyesinde değildi, bunun yüksek lisansı böyleyse kim bilir lisans seviyesi nasıldır diye düşündüm açıkçası. Yani lise seviyesinde bir eğitim var aslında. Benim amacım şuydu bu eğitime giderken, ben hep farklı sektörlerde çalıştım. Hastanede göreve geldiğim sene iç işleyişi, tıbbi kısmın işleyişini çözemedim, maliyeti nerden yakalayacağımı bilemiyordum. Maliyeti nerden yakalarım, bunun araştırmasını nasıl yaparım, hangi noktaları zorlamalıyım, nasıl verimi artırabilirim kısmı, yani defekt olan yerleri veya karlı olan yerleri belirleyerek durumu ortaya koymak istiyordum. Ben bunu nasıl anlarım dedim ve yüksek lisans yaptım. İç denetim konusunda muhasebe denetimi konusunda yapacaktım ama olmadı. Ama belli bir iki ders dışında vasat, bir işe yaramayan, yüksek lisans seviyesine yakışmayan bir eğitimdi. Aslında lisans seviyesinde şu hastanede gördüğünüz, adı geçen her şeyin eğitiminin sağlanması gerekir. Öyle bir şey yok, ezbere dayalı bir eğitim var. Bence atacaksınız o öğrencilerin hepsini hastanenin içine, hastanede eğitilecekler, yoğun alan uygulaması sağlanacak yani. En büyük eğitim burada olacak, yoksa kitapta yazdığı gibi olmuyor. Her okulun son iki senesinin, nasıl tıpta son iki yıl faal olarak geçiriliyorsa, üniversitede de böyle olmalı, işi tanımalı, belki adam yaptığı, yapacağı işten soğuyacak, soğuyabilirler. Bir de şöyle bir şey var sağlık kurumları yöneticiliğinden mezun olan, dört senedir bu sektördeyim, yönetici görmedim. Belki hani kamu sektöründeki devlet hastanelerinde filan bir yerlere alınıyordur, ama ben bizim hastanemizde ben sağlık kurumları yönetiminden mezun oldum geldim diyerek, bir yönetici alınacağını sanmıyorum. Neden söyleyeyim, bir hastaneyi yöneten mesul müdür, mesul müdür hastanenin yöneticisidir sadece. Sağlık bakanlığı tarafından kurumda bir yönetici tanımlanması gerekiyor, yasal olarak bu böyle, o yetkiliyi de tanımlıyorsunuz. Tanımlıyorsunuz ama böyle büyük bir hastanede mesul müdürün o kadar işi yapması, o kadar şeyden haberdar olmasını kimse bekleyemez. Mesul müdür doktordur ve işini icra eder çünkü diyor ki doktor olacak, başka yolu yok bunun diyor. Yasalarımız da bir ilginç, bu ağız ve diş kliniklerimizde de böyle, poliklinik olarak çalışan hastanelerimizde de böyle, bir kere şeyi ayırmak gerekiyor, hastane yönetmek demek, illa doktor olacak, doktor bakacak da değil, illa sağlık kurumları yönetimi mezunu olacak, o bakacak da değil. Aslında ikisinin arasında bir şey olacak. Burada bir satın alma*

		yapılıyor o satın almada alınacak malzeme tıbbi malzeme, ben tıbbi malzemeden anlamam. Sağlık kurumları yöneticiliğinde değil de , sağlık kurumları işletmeciliği olsun içeride ne alıyor, ne satıyor, bu cihazlar ne işe yarıyor, yani satın almasında da çalışsın, mali işlerinde de çalışsın, teknik hizmetlerinde de çalışsın, oralarda da çalışabilsin, uzak olmasın. Sağlık kurumları yönetimi alanından mezun öğrenciler kağıt üzerinde öyle, ama bir bakıyorsunuz ki kağıt üzerinde gösterilen bir paragraf için bu hastanede bir bölüm kurulmuş, altında da 25-30 kişi çalışıyor. Sektörümüz karışık, iç işleyişi de karışık, hatta benim öğrendim kadarıyla, diğer hastaneler ne yapar bilmiyorum ama duyumlarım ve gözlemlerime göre biz farklı çalışan bir hastaneyiz, diğer hastanelere gittiğinizde idari kadroların çok daha küçük olduğunu görüyorsunuz, 2-3 kişilik bir mali işleri var, 1 veznesi var daha çok dışarıdan taşere etmeyi seviyorlar o nedenle yönetici kadroları daha küçük ve doktorları çok daha yoğun olarak yönetimde görüyorsunuz. Bizim yönetimimizde doktorlar yoğun olarak yönetimde değil, daha çok alandan mezunlar var. Şöyle düşünün biz tam bir örnek değiliz, şöyle ki biz bir banka kuruluşuyuz, eski bir holdingin kültürünü de taşıyoruz, piyasadaki diğer hastanelerle eş değiliz. Burası kendi kültürünü geliştirmiş, yasalara uyan, hasta haklarını ön planda tutan, kurucu kurumun kültürünü taşıyan bir yönetimiz. Başka bir hastaneye gitseniz buradaki işlerle uğraşmazsınız, diğer hastanelerde kar ön planda onun için de sağlık yöneticileri kısmı çok önemli değildir. Hastane yöneticisi var ama siz hasta olarak gittiğinizde karşınıza doktor çıkıyor ve pazarlık yapıyorsunuz. Biz de böyle bir uygulama yok. Biz de doktor ile pazarlık yapamazsınız, standart fiyatlar vardır, genel ilkeler çerçevesinde bu fiyatlar uygulanır. Doktorun keyfine ve refleksine göre bir fiyat verir ve ya kabul edersiniz ya da etmezsiniz. Özel sağlık sektöründe yöneticiye fazla ihtiyaç duymuyorlar, biz de böyle değil."
K11	İletişim İnsan ilişkileri	*"Kesinlikle iletişim, insan ilişkileri ve alana yönelik uygulama."*
K12	Maliyet muhasebesi Genel muhasebe	*"Maliyet Muhasebesi, Genel Muhasebe gerçi herkes kendi alanını düşünerek bu soruya cevap verecek ama gerçekten önemli. Hastanenin yönetimini sağlayacak olan kişilerin muhasebe konusunda bilgili olması gerekiyor."*
K13	Bilgi ve iletişim teknolojileri İletişim Beden dili Tıbbi terminoloji Tıbbi cihaz bilgisi	*"Teknoloji kullanımı önemli yani en azından temel bilgisayar paket programları Word, Excel, Powerpoint önemli. İletişim, beden dili yine hastalar ile sürekli etkileşimde bulunacaklarından dolayı önemli. Bir de Tıbbi terminoloji ve tıbbi cihazlarla ilgili olarak temel düzeyde bilgi sağlanmalı. Cihazların adı ve ne işe yaradığıyla ilgili olarak."*
K14	Hastane genelini kapsayacak alan uygulaması Literatür ve alan örtüşmüyor Alan uygulaması uzun süreli ve	*"Bu bölümde eğitim veren hocalarımız bana kızacak belki ama, ben okulda alınan eğitimin sahada uygulama kısmının çok az olduğunu düşünüyorum. Sadece bizi orada liderlik, karar verme, olaylara*

	alan uygulaması konusunda istekli kurumlarda yapılmalı	*yaklaşım tarzını belirleme konusunda özgüvenli olma konusunda eğitiyorlar. Bir kere şunu diyorsun, ya ben sağlık kurumları yönetimi eğitimi aldım güveni ile geliyorsun. Literatürde öğrendiklerin alanla hiç örtüşmüyor. Sen sadece o disiplini almış oluyorsun, ama öğrendiklerin literatür alana hiç uymuyor. Ama stajda da sorun var. Bir dönemde 50-60 öğrenci birden staja başlıyor ve 1-2 kurumla anlaşıyorsun, kurumların kendi personelini oturtacak yeri yok zaten. Sen gidiyorsun oturacak yerin yok, yapacak işin yok. Bölüm fazla, bir çok bölümde bilgi sahibi olman gerekiyor, rotasyon yapılıyor ama ayniyat bölümünde 15 gün çalışan öğrenciye bölüm ve işler öğretiliyor sonra yeni öğrenciler geliyor tekrar bir öğrenme söz konusu, bu sefer çalışanlar da sürekli öğretmekten dolayı bir bıkkınlık oluyor bu sefer öğretmemeye başlıyorlar. Gelen öğrenciler de bakıyor karşısında ona iş öğreten biri yok, motivasyon sıfıra düşüyor, kıralım bu stajı diyor ve kırıyorlar. Stajı eğitime taşıma sıkıntısı da var zaten. Bu böyle gidecek gibi görünüyor. İdari kısımda görev yapacak öğrencilerin eğitimine önem verilmiyor. Bu nasıl çözülür bilmiyorum, biz de bunun sıkıntısını yaşadık. Göreve başladığımızda biz hem memur hem öğrenciydik, sağlık memuru diploması ile sağlık idaresini seçiyorduk çünkü ek puan veriyordu. Hastane yapısını bildiğimiz için kolay atlattık ancak son dönemlerde çok fazla normal liseden mezun ve sağlık yönetimi alanını seçen hiç hastane görmemiş mezunlar daha fazla zorlanıyor. Geldiklerinde sudan çıkmış balık gibi olacaklar."*
K15	Genel sağlık yönetimi Halkla ilişkiler Örgütsel davranış Bilgi ve iletişim teknolojileri İstatistik Tıbbi terminoloji Etik İletişim Muhasebe	*"Bence işletme çatısı altında işletmesi en zor hizmet kurumu sağlık sektörü, çok kompleks bir yapıya sahip. Birçok hizmeti barındırıyor, sağlık hizmeti sunmanın yanında restoran hizmeti, otelcilik, temizlik, güvenlik, destek, memnuniyet, hijyen, hata yapmama, komplikasyona sebep vermeme gibi birçok alan. Hizmet alamaya gelenlerin de sıkıntılı geldikleri bir yer, problem çözme, halkla ilişkiler konusunda insanla ilişkinin yoğun olduğu bir alan empati, örgütsel davranış, kurumsal yaklaşım, istatistik, teknoloji, bilgi işlem, tıbbi terminoloji, etik aslında her şeyi bilmeleri gerekiyor. Kendini ifade etmesi gerekiyor hastaneye hem Çinli, hem Alman hasta geliyor bu nedenle yabancı dil mutlaka bilmesi gerekiyor, Kendini ifade, insanlarla konuşma, ikna etme, beklentileri anlayabilme, muhasebe gelir-gider, insan kaynakları yöneticisi olması gerekiyor, ne bekliyor, ne ile motive oluyor, nelerden uzaklaşıyor, çözüm odaklı olması gerekiyor, sürekli kendini geliştiriyor olması gerekiyor."*
K16	Hastanenin genelini kapsayacak şekilde alan uygulaması Mesai saatleri dışında 16:00-08:00 arası alan uygulaması	*"Bu çocukların hastane yönetimiyle ilgili stajlarını saat 16:00-08:00 arası sağlık idaresi bölümünde yapmaları gerekir. O saatlerde hastanenin tüm bölümlerine hakim olurlar. İki aylık stajlarını burada yapmalılar bu konuda eksikler ve hiç işimize yaramıyorlar. Her alanda eksik olduklarını*

		görüyorum, onları getirip koyuyorlar poliklinikteki ya da arşivdeki memurun yanına hasta kaydını gir çık o kadar. Ancak gece yönetimi farklıdır. Hastane yönetimi zaten matris bir yönetimdir, teknisyeni, postası, laboratuvarı hepsi girifttir. O saatlerde insanlar ayak altından çekildiği için, yönetici daha iyi görür hastane ortamını ve işleyişi. Bu sağlık kurumları yönetimi eğitimi veren kuruluşların büyük eksiğidir ve uygulama bu şekilde yapılmadığı için hastane yönetiminden mezun öğrenci sekreterlik yapıyor, yazık. Öğrencilerin bu yollardan geçmesi gerekir, staj çok önemli ama hafta sonları ve gece vardiyalarında çalışmalılar en azından iki ay kadar. Gece yaşam durmuyor hastanelerde 24 saat çalışıyor, gece de hasta geliyor, ölüm oluyor, laboratuvar çalışıyor. Bu saatlerde seyretseler bile yeter."
K17	Bilgi ve iletişim teknolojileri İleri düzeyde bilgisayar ve programlama Teknoloji bilgi ve becerisi sizi farklı kılıyor	*"Ben teknoloji konusunda bu alandan mezun öğrencilerin gerekli donanıma sahip olarak mezun olmaları gerektiğine inanıyorum. Hatta sadece Office programlarını ileri düzeyde bilmek yeterli değil, programlama konusunda da bir eğitim verilmeli, Visual Basic vb programlama dilleri çok önemli. Kendimden örnek verecek olursam, teknolojiye ilgi duymam, kendimi bu alanda geliştirmiş olmam beni diğerlerinden ayıran en büyük özellik diyebilirim ve şuan bu görevde bulunmam da teknolojiyi gerçekten en etkili şekilde kullanabilmemdir diyebilirim."*
K18	Bilgi ve iletişim teknolojileri Hastanenin genelini kapsayacak şekilde alan uygulaması Problem çözme İletişim Kendini ifade etme	*"Teknoloji gerçekten önemli gerek donanım gerekse yazılım konusunda donanımlı olmaları onlara artı puan kazandıracaktır. Hastane yönetimi karmaşık bir yapı ve bu alandan mezun öğrencilerin her birimde mutlaka bir deneyim sahibi olması gerektiğini düşünüyorum. Problem çözme becerisi, iletişim, kendini ifade etme bunlar çok önemli."*
K19	İletişim Yabancı dil Bilgi ve iletişim teknolojileri Finansal yönetim	*"Sağlıkta başrol hep insan, hasta, hekim. Özellikle iletişim konusunda mutlaka donanıma sahip olmaları gerekir. Yine günümüz sağlık sektöründe, sağlık turizmi çok gündeme geldiği için yabancı dil konusunda donanımlı olmalarını, her ne kadar kendi eğitim aldıkları kurumlarda ne kadar bu verilebiliyor bilmiyorum ancak o konuda mutlaka eğitim almaları, destek almaları gerektiğini. Biraz öncede konuştuğumuz üzere kendi işlerini yürütebilecek kadar bilgisayar, program bilgisine sahip olmaları. Yine yönetim becerileri, ama o biraz daha işin içine girdikten sonra, kişilik özelliklerine bağlı olarak kişinin kendini geliştirebileceği bir alan, yöneticilik veya yönetim. Ama iletişim olmazsa olmaz. Yaptığım iş, bulunduğumuz sektör bire bir insanlarla ilgili, mutsuz insanlarla sürekli muhatabız. Sektörümüz diğer sektörlerden çok çok farklı, mutsuz, negatif, endişeli, sağlığı için endişe duyan hasta ve sevdiği için endişelenen hasta yakını ile iletişim çok önemli. O nedenle iletişim konusunda alabildikleri her türlü eğitimi ve kendilerini bu yönde geliştirmeleri en önemli nokta. Ama dediğim gibi sağlık turizmi gündeme geldiği için yabancı dil, teknoloji kendine yetecek kadar bilgi düzeyi sonra biraz da girdikleri*

		sahada alana yönelik olarak kavrulmalarıyla, bir kere süreçleri çok iyi bilmeleri en alttan başlayarak yani hastanın kapıdan girmeden önceki süreçte neler olabileceğini öngörerek o konuda kendilerini eğitmeleri. Finans konusunda da mutlaka kendilerini geliştirmeleri gerekmekte."
K20	İletişim Beden dile Problem çözme becerisi Protokol kuralları Tıbbı terminoloji	*"İletişim ile ilgili ne kadar eğitim varsa bu konuda kendilerini geliştirmeleri tavsiye ediyorum. Beden dili, problem çözme becerisi, Protokol kuralları bunlar çok önemli. Tıbbi terminoloji de yine çok önemli çünkü tıp alanında eğitim görmüş kişilerle bire bir iletişim sağlıyorsunuz ve onlarla iletişim kurarken söylediklerini anlamamak insanın kendisini kötü hissetmesine sebep oluyor."*
K21	Kişisel gelişim eğitimi Stres yönetimi Kriz yönetimi	*"Bu alandan mezun kişilerin kesinlikle kişisel gelişim eğitimi almış olmaları gerekiyor çünkü önce kendi gelişimi konusunda eğitim almalı insan, mutlaka ve mutlaka stres yönetimi eğitimi almalı gelen hastalar sağlıklı psikolojiye sahip olarak gelmiyor ve yoğun stres ve sıkıntı altında olduklarından onları idare edecek ve sağlıklı bir şekilde yönlendirecek personele ihtiyaç duyuluyor, Kriz yönetimi yine çok önemli."*
K22	Bilgi ve iletişim teknolojileri İleri düzey bilgisayar ve programlama eğitimi Teknoloji etkin kullanmak sizi diğerlerinden ayırır İstatistik programı Bilgi okuryazarlığı Bilgisayar okuryazarlığı Tıbbi cihaz bilgisi	*"Bir kere kesinlikle Teknoloji kullanımı konusunda temel de olsa ki bence temel düzey yeterli değil, fark yaratmak istiyorlarsa ileri düzeyde teknoloji kullanmaları gerekiyor, Office programlarını özellikle Excel'i formül girme ve formülü çalıştırma konusunda etkili bir şekilde kullanmaları gerekiyor. SPSS kesinlikle gerekli, HBYS'ni her hastanenin sistemi farklı olmakla birlikte bu sistemi kullanarak hangi verileri ulaşabilirler, hangi analizler için hangi verileri kullanmaları gerekiyor bu konuda eğitim görmeleri gerekiyor. Bir de tıbbı cihazların ne işe yaradığını tamir, bakım ve onarım olmasa da sürdürülebilirlikleri konusunda nelere dikkat etmeleri gerektiğine dair temel düzeyde bilgi sahibi olmaları gerekir."*

Gelecekte sağlık yöneticiliği yapacak olan öğrencilere kazandırılması gereken bilgi ve becerilere yönelik hangi eğitimlerin verilmesi gerektiğine dair vermiş oldukları cevaplar incelendiğinde yöneticilerin %54,55'i hastanenin her biriminde ve mesai saatleri dışında, kontrolün tamamen stajyer öğrencilerde olacağı, uzun süreli staj yani alan uygulaması ile hastane yönetimi bilgi ve becerisi, %36,35'i iletişim ve insan ilişkileri becerisi, %36,35'i bilgi ve iletişim teknolojileri kullanımı bilgi ve becerisi, %27,30'u tıbbi cihaz bilgisi ve %27,30'u tıbbi terminoloji bilgisi eğitimlerine ağırlık verilmesi gerektiğini, mezun olduklarında da bu bilgi ve becerileri kazanmış olmaları gerektiğini ifade etmiştir.

Katılımcıların teknoloji konusundaki eğitim ihtiyaçlarını belirlemek amacıyla sorulan soruya vermiş oldukları cevaplar Tablo 32'de verilmiştir.

Tablo 32

Yöneticilerin Teknoloji Eğitimi İhtiyacına İlişkin Cevaplar

24.Soru

"Teknoloji kullanımını düşündüğünüzde eğitim ihtiyacınızı nasıl değerlendirirsiniz?"

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
K1	Fazlasıyla ihtiyacı var Temel bilgisayar eğitimi ardından ileri düzey bilgisayar eğitimi ihtiyacı var	*"Çok fazla gerçekten öyle, her geçen gün yeni bir şeyler çıkıyor ama bunları takip etmek zor. Sadece işlerimizde kullandığımız programların bile çok azını biliyoruz. Önce temel ve daha sonra ileri düzeyde bir eğitim almak isterdim."*
K2	Şuan için yok Yeni uygulamalara yönelik sürekli ihtiyaç duyabiliyor	*"Sürekli kendimi geliştiriyorum, işlerimi yaparken herhangi bir sorun yaşamıyorum ama yeni bir durum ortaya çıktığında tabi ki kendimi geliştirmek adına eğitim ihtiyacı hissedebilirim. Şu an için yok diyebilirim."*
K3	İşini görecek kadar teknoloji kullanıyor İleri düzey teknoloji eğitimine ihtiyaç duyuyor Yaş ile eğitimi ihtiyacını giderme isteği arasında ters ilişki bulunuyor	*"Daha iyi olabilirdim diye düşünürsem ve yeni teknolojileri tam anlamıyla kullanmak derseniz gerçekten kapsamlı bir eğitim olabilir ancak benim için artık böyle bir eğitim düşünmek zaman açısından doğru olmayabilir. İşimi görecek kadar teknoloji kullanıyorum."*
K4	Eğitime ihtiyaç duymuyor	*"Genel olarak yok."*
K5	Eğitime ihtiyaç duymuyor Bilgisayar bilgi ve becerisi ile eğitim ihtiyacı arasında ters ilişki bulunuyor	*"Genel olarak yok, ortalamanın çok üzerinde kullanıyorum."*
K6	İşin gerektirdiği kadarını biliyor Eğitime ihtiyaç duymuyor	*!Şu gün için kendi işimi rahatlıkla yapabiliyorum, bu nedenle herhangi bir eğitime ihtiyacım olduğunu düşünmüyorum.!*
K7	Eğitime ihtiyaç duyuyor Office programlarına yönelik ileri düzey eğitim ihtiyacı duyuyor Özellikle Excel formülasyonları	*"Eksik olduğunu düşünüyorum, Word, Excel, Powerpoint konusunda detaylı bir eğitim almak isterdim. Excel sadece tablolama yapmıyor çünkü formüller çok işimize yarıyor."*
K8	Eğitime ihtiyaç duyuyor İşinin gerektirdiği kadar teknoloji kullanıyor Office programlarına yönelik ileri düzey eğitim ihtiyacı duyuyor Özellikle Excel formülasyonları	*"Kullandığım Office programlarında çok yeterli değilim bence. Evet buradaki işimi görecek şekilde hakimim ama yeterli bir eğitim tekrar alınabilir. Excel daha detaylı olabilir. Formüller konusunda mesela."*
K9	Eğitime ihtiyaç duyuyor İhtiyaç ve gereklilik durumunda eğitim alıyor Var olan teknolojinin bile çok azı kullanılıyor İleri düzey kullanım için eğitim almak istiyor	*"Olabilir tabi, bilmediğim, kolaylık sağlayacak kullanımlara yönelik bir eğitim olabilir. İhtiyaçlar ve gereklilikler doğrultusunda eğitim almaya ihtiyacım doğabilir. Sonuçta var olan teknolojilerinde %10'unu ancak kullanıyoruz. Yani kullandığımız programların bile tamamı hakkında bilgi sahibi değiliz."*

K10	İşin gerektirdiği ve ihtiyaç duyulan teknolojiler alınıyor, bunların kullanımı için eğitime ihtiyaç duyuyor Hizmet yılı ve yaş ile eğitim ihtiyacını giderme konusunda ters ilişki bulunuyor	*"Şimdiden sonra mı? Yeni bir şey geldiğinde ben hemen öğreniyorum. Yeni bir şey zaten bizim ihtiyacımıza göre geliyor ve biz onu kullanacağız zaten. Kullanmak için de öğrenmek zorundayız. Bizim talep ettiğimiz bir şey ve talep ettiysek kullanıyoruz. İşin gerektirdiği ve ihtiyaç duyulan teknoloji alınıyor ve bunu öğrenmek zorundayız. Öğreniyoruz da."*
K11	Çok çok yeterli olduğunu düşünmüyor İşinin gerektirdiği kadar teknoloji kullanıyor Eğitim ihtiyacı bulunmuyor	*"Teknoloji konusunda çok çok yeterli olduğumu düşünmüyorum ama şuan için eğitim gereksinim olduğunu düşünmüyorum."*
K12	Oldukça fazla eğitim ihtiyacı duyuyorum İşinin gerektirdiği kadar teknoloji kullanabiliyor	*"Objektif olarak değerlendirirsem oldukça fazla. Ama işlerimi yapabildiğim sürece sıkıntı yaşamıyorum."*
K13	Eğitime ihtiyaç duymuyor Excel formülasyonları konusunda ileri düzey eğitim almak istiyor	*"Kullanıcı olarak bir eğitime ihtiyaç duymuyorum ama Excel'i daha ileri düzeyde kullanmak isterdim."*
K14	Eğitime ihtiyaç duymuyor İhtiyaç duyduğunda eğitim almaya istekli	*"Şuan ihtiyacım yok gibi ama ihtiyaç olursa eğitim almak isterim."*
K15	Oldukça iyi olduğunu düşünüyor Eğitime ihtiyacı bulunmuyor Yeni uygulamalar olduğunda öğrenmeye istekli	*"Teknoloji konusunda gerçekten çok iyi olduğumu düşünüyorum ve eğitim ihtiyacı duymuyorum şöyle yeni şeyler olduğunda mutlaka öğrenmek konusunda istekliyimdir ancak şuan teknoloji konusunda eğitim ihtiyacım yok gibi görünüyor."*
K16	Eğitim ihtiyacı bulunuyor Yaş ve eğitim ihtiyacını giderme isteği arasında ters ilişki bulunuyor	*"Eğitim ihtiyacım mutlaka var tabii ki ama ben eğitim için biraz geç kaldım. Yaş çok önemli bir faktör."*
K17	Programlama konusunda eğitime ihtiyacı bulunuyor	*"Programlama konusunda eğitim almak isterdim."*
K18	Eğitime ihtiyacı bulunmuyor	*"Eğitim ihtiyacımın olduğunu düşünmüyorum."*
K19	İşinin gerektirdiği kadar teknoloji kullanıyor İlgisi ve merakı bulunmadığından işi ile ilgili olmayan teknolojileri öğrenme konusunda istekli değil Kişisel merak eğitim ihtiyacını artırıyor	*"İşimde bana yetecek kadarını, ihtiyacım olan kadarını biliyorum o nedenle merak da duymadığımdan dolayı böyle bir eğitim ihtiyacımın olduğunu düşünmüyorum."*
K20	Genel olarak eğitim ihtiyacı var İşinin gerektirdiği teknolojiyi kullanma konusunda eğitim ihtiyacı bulunmuyor	*"Genel olarak değerlendirdiğimde elbette eğitime ihtiyacım var ancak yaptığım işi düşünürsek herhangi bir eğitim ihtiyacı hissetmiyorum."*
K21	Donanım ve teknik konularda eğitim ihtiyacı var	*"Teknik olarak donanım konusunda eğitim ihtiyacımın olduğunu düşünüyorum."*
K22	Programlama konusunda eğitim ihtiyacı duyuyor İstatistik programları konusunda eğitim ihtiyacı duyuyor	*"Programlama ve SPSS konusunda eğitim almak isterdim."*

Yöneticilerin teknoloji eğitimi algılarına yönelik vermiş oldukları cevaplar incelendiğinde, %31,80'i eğitim ihtiyacının bulunmadığını, %27,30'u yeni uygulama ve teknolojiler olduğunda eğitim ihtiyacı duyduğunu, %22,72'si özel ilgi ve merak olmadığından işini görecek kadarını bilmesinin yeterli olduğunu düşündüğünü, %13,64'ü ileri yaş ile eğitim ihtiyacı arasında ters ilişki bulunduğunu, %13,64'ü ileri düzeyde temel bilgisayar programları eğitimi ihtiyacı bulunduğunu, %18,20'si programlama, donanım ve teknik konular ve istatistik konusunda, %9,10'u ise fazlasıyla eğitim ihtiyacı bulunduğunu belirtmiştir.

Katılımcıların göreve başlamadan önce almış oldukları teknolojik eğitimler ve bu eğitimlerin yeterliğine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla sorulan soruya vermiş oldukları cevaplar Tablo 33'te verilmiştir.

Tablo 33

Yöneticilerin Göreve Başlamadan Almış Oldukları Teknoloji Eğitimine İlişkin Cevaplar

25.Soru

"Göreve başlamadan önce teknoloji konusunda bir eğitim aldınız mı?

- Aldıysanız eğitimin görevinizde size katkı sağladığını düşünüyor musunuz?
- Ne tür bir katkı?"

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
K1	Teknoloji eğitimi almadı Alsa faydalı olacağını düşünüyor	*"Böyle bir eğitim almadım. Alsaydım faydalı olabilirdi."*
K2	Teknoloji eğitimi almadı Gerekli olduğunda kendiliğinden ve mecburen öğrenildiğini düşünüyor İşiniz teknoloji kullanımını gerektiriyorsa öğreniyorsunuz İlgi duyuyorsanız kendi kendinize öğreniyorsunuz	*"ODTÜ fizik mezunuyum, her şeyi lisans eğitimi vermiyor, bilgisayar konusunda herhangi bir eğitim almadım, kendinizi geliştiriyorsunuz. İlk e-posta adresini yahoo'dan aldık ve acayip heyecanlandık, birbirimize e-posta gönderdik. Daha sonra ödevlerimizi bilgisayar ortamında yaptık, o esnada öğrendik zaten. Durduk yere kimse şunu öğreneyim demiyor, eğer işiniz gerektiriyorsa öğrenmek zorunda kalıyorsunuz ve bir şekilde kendiliğinden öğreniyorsunuz. Programcılık da öyle işin içine girince öğreniyorsunuz. İşiniz gerektiriyorsa ve biraz da ilginiz varsa öğreniyorsunuz zaten. Bizde de öyle oldu."*
K3	Eğitim almadı İşiniz teknoloji kullanımını gerektiriyorsa kendiliğinden öğreniyorsunuz	*"Böyle bir eğitim almadık, tıp kökenli olduğum için daha çok tıbbi cihazlar ve tıp eğitimi aldım. Göreve başladıktan sonra kendi kendime öğrendim."*

K4	Eğitim aldı Aşinalık kattığı için diğer teknolojileri öğrenmekte zorluk çekmediğini düşünüyor	*"Evet, işime yaradı, çalışarak üzerine bir şeyler katıyorsunuz ama genel olarak baktığımda en azından bir kez olsun word'de yazışma yapmış olmak ya da Excel kullanmış olmak önemli."*
K5	Eğitim aldı Programcılık bilmenin işinde avantaj sağladığını düşünüyor	*"Evet, mutlaka, bilgisayar programcılığı eğitimi almış olmak zaten fazlasıyla avantaj sağlıyor."*
K6	Eğitim aldı Teknolojinin felsefesini anlamaya yardımcı olduğunu düşünüyor	*"Okul zamanında bilgisayar kurslarına gittik, okulda teknoloji ile ilgili almış olduğum eğitim teknolojinin felsefesini anlamam konusunda bana yardımcı oldu. İşletme mezunuyum."*
K7	Eğitim aldı Yeterli olduğunu düşünmüyor İş teknoloji kullanımını gerektiriyorsa kendiliğinden ve mecburen öğrenildiğini düşünüyor Zorunluluk öğrenmeyi gerekli kılıyor	*"Aldığımız eğitim sadece bilgisayarı açmak ve kapatmak diyebilirim. İş başında işiniz gerektirdikçe öğreniyorsunuz. Mecbur kalınca öğrenmek zorunda kalıyorsunuz demek daha doğru oluyor."*
K8	Eğitim aldı Yeterli olmadığını düşünüyor	*"Üniversitede kısa süreli bir teknoloji eğitimi gördüm ama başlangıç seviyesinde olduğu için yeterli olmadı."*
K9	Eğitim aldı Yeterli olmadığını düşünüyor Aşinalık sağladığından diğer teknolojileri öğrenme ve kullanma konusunda kolaylık sağladığını düşünüyor	*"Evet, teknoloji eğitimi aldım ama yeterli değildi. İşte öğrendim. Daha önce duyduğunuz şeyler veya temel de olsa aldığınız eğitim aşinalığı artırıyor ve kullandıkça beceri artıyor."*
K10	Eğitim aldı Yeterli olduğunu düşünmüyor İşine yarayan bir eğitim değildi	*"Hangi göreve? Yüksek lisansta Spss programı kullandım ancak işime yaramadı."*
K11	Eğitim almadı İş teknoloji kullanımını gerektiriyorsa kendiliğinden öğreniliyor Teknoloji kullanımının bir kez gösterilmesi bile kullanmasını kolaylaştırıyor	*"Yok, öyle bir eğitim almadım, iş başında yaparak öğrendim. Dediğim gibi birinin bir kere göstermesi yeterli sonrasında kendi kendime uygulayabiliyorum."*
K12	Eğitim almadı Almış olsaydı faydalı olacağını düşünüyor	*"Böyle bir eğitim almadım. Alsam faydalı olabilirdi."*
K13	Eğitim aldı Fayda sağladığını düşünüyor Aşina olmayı sağlıyor Teknolojiye yabancı kalmıyorsunuz Daha önce alınan eğitim özgüveni olumlu yönde etkiliyor	*"Evet aldım, faydalı olduğunu da düşünüyorum. Şöyle ki almış olduğunuz eğitim çok kapsamlı bir eğitim olmamış olsa bile bir kere o teknoloji ile tanışmış oluyorsunuz ve temel olarak bir şeyleri görüyorsunuz. Yabancılığınız ortadan kalkmış oluyor o bakımdan fayda sağladığını düşünüyorum. İşinizin tamamı için kullanacağınız teknolojiyi zaten öğrenmiyorsunuz, size öğretilen temel düzeyde kullanım ancak bu bile teknoloji kullanmaya yönelik özgüveninizi olumlu yönde etkiliyor."*
K14	Eğitim aldı Fayda sağladığını düşünüyor Aşina olmayı sağladı Öğrenci olarak layıkıyla verilen eğitimi almış olsa daha iyi olabileceğini düşünüyor	*"Okulun verdiği eğitim tabiî ki katkı sağladı ancak okulun o eğlence ortamı, arkadaş ortamı, gençliğin verdiği o hayatı yaşama çabası eğitimi ciddiye almamızı engelledi yoksa ben eğitimin yeterli olduğunu düşünüyorum. Bilgisayar laboratuvar ortamı, herkesin çalışacağı bir bilgisayarın olması,*

	Öğrenci olarak verilen eğitimi ciddiye almadığından çok faydasını göremediğini düşünüyor	*öğretiyorlar da biz eğitimi almaya çok hevesli değildik. Eğitimi layıkıyla alan arkadaşlarımız oldu elbette ama yine de eğitimin katkı sağladığını düşünüyorum. Eğitim aşina olmamızı sağladı, derste bilgisayardan gazete okumak bile bilgisayar kullanmayı öğretiyordu."*
K15	Eğitim aldı Yeterli olduğunu düşünmüyor Uyguluma ve pratiğe yönelik eğitimin eksik olduğunu düşünüyor Bilgi ve iletişim teknolojileri iş hayatından önemli bir ihtiyaç Bilgi ve iletişim teknolojileri ancak uygulama yoluyla öğrenilebilen bir alan İşi teknoloji kullanımı gerektirdiğinden mecburen iş başında kendiliğinden öğrenmiş	*"Teknoloji konusunda aldığım eğitimin yeterli olduğunu düşünmüyorum. Lisans döneminde Karar destek sistemleri dersi vardı aldığım o da bu konulara çok az değindi. Teknoloji ile ilgili uygulamaya yönelik, pratiğe dönük ders hiç almadım. Bence daha fazla yer verilmesi gerekiyor. Çok önemli. İşe başladıktan sonra Bilgi ve İletişim teknoloji eğitiminin ihtiyaç olduğunu özellikle uygulamayla öğrenilebileceğini anladıktan sonra, işe başladıktan sonra kendi kendimi bu alanda geliştirdim. Zaman geçtikçe de üzerine artı bir şeyler konuldu. Bilgi teknolojisi olursa sağlık yönetici var olur ya da yönetsel işlevleri olursa sağlık yönetici var olur şeklinde bir formül yok. Bu çoklu bir formülasyon ve birçok parametrenin bir arada olması gerekiyor."*
K16	Eğitim almadı Yeni mezunların teknoloji eğitimi almış olmalarının onlar için faydalı olduğunu düşünüyor Alınan eğitim daha sonraki öğrenmeleri kolaylaştırıyor Alınan eğitim farklı teknolojilerin kullanımını kolaylaştırıyor Alınan eğitim teknolojik yatkınlığı artırıyor	*"Hayır, böyle bir eğitim almadım ama yeni mezunlar mutlaka böyle bir eğitim alıyor ve fark ediliyor. Bir kere daha hızlı öğreniyorlar ve kullanmakta zorluk çekmiyorlar. Öğrendiklerinden daha başka bir teknoloji ile karşılaştıklarında bile bizim yaşadığımız zorluğu yaşamadıklarını görüyorum. Teknoloji kullanımına daha yatkınlar bence."*
K17	Eğitim aldı Yeterli olduğunu düşünmüyor Kişisel ilgi ve merak teknoloji öğrenimi ve kullanımını artırıyor	*"Aldığım eğitimin çok yeterli olduğunu düşünmüyorum, sonrasında kişisel ilgi ve merakımla bu tür programları çok iyi kullanmaya başladım. Ancak, yüksek lisans eğitimi sırasında hazırlamış olduğum sunular bu alanda kendimi geliştirmeme fayda sağladı."*
K18	Eğitim aldı Yönetici olarak atanma sebebinin etkili teknoloji kullanımı olduğunu düşünüyor Kişisel ilgi teknoloji öğrenimi ve kullanımını artırıyor	*"Kesinlikle evet, şuan bulunduğum noktada olmamın sebebi gerçekten lisans eğitimi ile yetinmemek ve teknolojik olarak sürekli kendimi geliştirmektir. Okulda sınırlı ve temel düzeyde verilen eğitimi siz kendi çabalarınızla ve ilginizle geliştiriyorsunuz."*
K19	Eğitim almadı	*"Hayır böyle bir eğitim almadım."*
K20	Eğitim aldı Aşina olmasını sağladı İşi teknoloji kullanımını gerektirdiği için iş başında kendiliğinden öğrendi	*"Evet, eğitim aldım, ama işe başladıktan sonra iş başa düşünce öğrendim. Ama az da olsa katkısı oldu diyebilirim. Yabancılık çekmedim."*
K21	Eğitim aldı Avantaj sağladığını düşünüyor Verilere ulaşma konusunda diğerlerinden daha başarılı olduğunu düşünüyor Verileri bilgiye dönüştürme	*"Evet, teknoloji eğitimi aldım ve bu eğitimin bana avantaj sağladığını düşünüyorum. Yönetici olarak işiniz daha çok veriler ve bu verilerin bilgiye dönüştürülmesini içeriyor ve etkin teknoloji kullanımı verilere ulaşma konusunda sizi farklı kılabiliyor yine bu veriyi nasıl işleyeceğinizi bilmek özellikle Excel*

	konusunda daha başarılı olduğunu düşünüyor Aşina olmasını sağladı İlgi teknoloji konusunda kişisel gelişimi olumlu yönde etkiliyor	*kullanarak bunları bilgiye dönüştürmenin çok önemli olduğunu düşünüyorum ve alınan eğitim sizin yabancılık duymanızı engelliyor ve biraz da ilgili iseniz kendinizi geliştirerek işinizi kolay hale getirebiliyorsunuz."*
K22	Eğitim aldı Yeterli olduğunu düşünmüyor Gereklilik, zorunluluk bireyin teknoloji kullanımını öğrenmesini sağlıyor	*"Bu alanda doktora eğitimi yapıyorum, teknoloji konusunda ödevler hazırlarken deneyim sahibi olduk. Bilgi ve İletişim Teknolojileri konusunda almış olduğum eğitimin çok yeterli olmadığını düşünüyor ama iş başında ya da iş başa düştüğünde öğrenmek durumunda kalıyorsunuz."*

Yöneticilerin %31,80'i bilgisayar konusunda bir eğitim almadığını, % 68,20'si ise eğitim aldığını ifade etmiştir. Eğitim alanların %46,67'si eğitimin yeterli olmadığı görüşündedir. Eğitim almayan yöneticiler de dahil olmak üzere yöneticilerin %45,45'i alınan eğitimin aşinalığı artırdığı, yatkınlık sağladığı ve benzer teknolojilerin öğrenimi ve kullanımını kolaylaştırdığı görüşünü desteklemektedir. Yine yöneticiler gereklilik veya zorunluluk olması halinde bireyin teknoloji kullanımını kendiliğinden öğrendiğini, kişisel ilgi ve merakın kendiliğinden öğrenmeyi sağladığı ve ileri düzey teknoloji eğitimi almış olmanın kariyer gelişimini olumlu yönde etkilediğini belirtmişlerdir.

Katılımcıların genel eğitim ihtiyaçlarını belirlemek amacıyla sorulan soruya vermiş oldukları cevaplar Tablo 34'te verilmiştir.

Tablo 34

Yöneticilerin Genel Eğitim İhtiyaçlarına İlişkin Cevaplar

26.Soru

"Şuan imkanınız olsa, hastane yöneticisi olarak hangi konuda, ne tür bir eğitim almak isterdiniz?"

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
K1	Teknoloji Psikoloji Örgütsel davranış Tıbbi terminoloji	*"Teknoloji, Psikoloji olabilirdi. Örgütsel davranış da önemli çünkü fiziksel unsurların dışında psikolojik unsurların da yoğun olduğu bir ortamda çalışıyorsunuz. İnsan davranışlarını anlamak önemli özellikle yöneticilikte çok önemli. Tıbbi terminoloji yine mutlaka bilinmesi gereken bir alan."*
K2	Biomedikal Tıbbi cihaz Tıbbi terminoloji	*"Sağlıkla ilgili bir eğitim almadım, tıbbi yanım zayıf kaldı. Buraya geldiğimde tıbbi literatüre hakim değildim ve bu konuda zorluk yaşadım. Tıbbi terminoloji konusunda zayıftım ama işin içine girdikçe*

		alıştım. Biomedikal alanında, tıbbi cihaz ve tıbbı terminoloji konusunda eğitim olsa fena olmazdı."
K3	Eğitim ihtiyacı hissetmiyor	*"Şöyle deniz kenarında bir hizmet içi eğitim almak isterdim. Tabi bu işin şakası ama şuan öyle bir eğitim ihtiyacı hissetmiyorum."*
K4	Yabancı dil	*"Belki yabancı dil olabilir."*
K5	Sağlık mevzuatı Örgütsel davranış	*"Mevzuat sürekli değişiyor belki onunla ilgili bir eğitim almak isterdim. Ya da örgütsel davranış olabilir."*
K6	Psikoloji	*"Eğitim her alanda çok gerekli ama psikoloji eğitimi daha bir gerekli."*
K7	Sağlık mevzuatı	*"Mevzuat eğitimi almak isterdim."*
K8	Muhasebe Bilgisayar programcılığı	*"Satın almacıyım, kanun, mevzuat ve yönetmelikler sürekli değişiyor, işin içinde olduğum için yeterli olduğumu düşünüyorum ama fatura kısmı, ödeme kısmı ile ilgili olabilir. Programlama eğitimi almak isterdim, ihtiyacım olan uygulamaları, bana kolaylık sağlayacak şekilde programa dönüştürmek ya da programcı arkadaşları yönlendirebilmek amacıyla olabilir."*
K9	Yönetim Bakış açısı Performans değerlendirme Teknoloji Sağlık yönetimi İnsan kaynakları yönetimi Sağlık mevzuatı	*"Yöneticilik, bakış açısı, değerlendirme, teknoloji eğitimi, Sektörel olarak (sağlık alanındaki gelişmeler, insan kaynakları yönetimi, çalışanların hukuki hakları vb.) konularda eğitim almak isterdim."*
K10	Sürekli eğitimi savunuyor	*"Ben sürekli bir eğitim halindeyim. Bu bana has bir özellik. Geçtiğimiz sene bağımsız denetçilik eğitimini tamamladım, yüksek lisans yaptım. Mali müşavirlik sürem bitiyor, şimdi de yeminli mali müşavir olmak için eğitime başlayacağım. Yasal sürem bitiyor çünkü. Bir üst kademeye çıkacağım. Bitmiyor. Bunların hepsi temelde yaptığınız işi direkt etkileyen eğitimler değil ama şöyle düşünürsek biraz öngörü ile bulunduğunuz konum itibariyle belki bağımsız denetçilik eğitimine ihtiyacınız yoktu ama biliyorum ki o eğitimi neden yaptım diye düşündüğümde, bununla ilgili çıkarılan yeni yasalarla, büyüklüklerine göre şirketler bağımsız denetlemeye tabi. Avrupa Birliğine uyum süreci ile birlikte, bu büyüklük sınırının küçültülmesi isteniyor, büyüklük sınırının üzerinde kalan firma sayısı az ancak büyüklük sınırı küçültülünce sayı artacak. Denetime ihtiyaç duyanların sayısı artacağından, bağımsız denetçi ihtiyacı ortaya çıkacak. Bu kenara koyduğunuz bir yeterlilik. Bizim kurumumuzda bağımsız denetlemeye tabi, daha önceden dışarıdan denetleniyorduk ama şimdi tabloları biz hazırlayacağız ve denetçiler sadece hazırladığımız tabloları inceleyecek. Tablo hazırlamak için bile olsa gerekli bir eğitim."*
K11	Sağlık mevzuatı	*"Mevzuat olabilir, sürekli değişiyor çünkü."*
K12	Yabancı dil Sağlık mevzuatı	*"Yabancı dil ve mevzuat olabilir."*

K13	Sağlık mevzuatı	*"Mevzuat olabilir."*
K14	İhtiyaç olduğunda eğitim konusunu belirliyor	*"Hayır yok, illa ki eğitim ihtiyacım var ama ben ihtiyaca göre hareket eden bir insan olduğum için, ihtiyaç duyduğum noktada belirliyorum."*
K15	Sağlık mevzuatı Sağlık hukuku	*"Ben biraz fazla eğitime düşkün bir insanım, örnek vermek gerekirse, şan dersi, piyano dersi, İtalyanca dersi, hitabet dersi, tiyatro eğitimi gibi bir çok alanda bir çok eğitim aldım. Sağlık hukuku ile ilgili bir eğitim almak isterim, sürekli takip etmeme rağmen mevzuat değiştikçe kendimizi güncellememiz gerekiyor."*
K16	Sağlık mevzuatı	*"Maliye, harcamalarla ilgili olarak bir eğitim alsam iyi olurdu."*
K17	Tıbbi terminoloji Tıbbi cihaz Sağlık mevzuatı İstatistik	*"Tıbbi Terminoloji konusunda gerçekten eğitim almak isterdim, biz yöneticilerin en büyük eksikliği sağlık alanına özgü terminoloji ve cihazlara yönelik fazla donanımlı olmamamız. Yine sağlık mevzuatı çok önemli evet sürekli değişen bir alan ama temelini iyi almış olmak gerekiyor. İstatistik çok önemli çünkü çoğu zaman verileri analiz etmek durumunda kalıyorsunuz ve SPSS konusunda da ayrıca bir eğitim almak isterdim."*
K18	Sağlık mevzuatı	*"Hiç düşünmedim gerçekten ama galiba, mevzuat konusunda olabilir."*
K19	Finansal yönetim	*"Finans, parayı yönetimi konusunu daha fazla eğitim almak isterdim."*
K20	Psikoloji Yaşam koçluğu	*"Psikoloji ve Yaşam Koçluğu"*
K21	Yabancı dil	*"Dil eğitimi almak isterdim."*
K22	Sağlık mevzuatı	*"Mevzuat konusunda eğitim almak isterdim. Sonuçta bir Kamu İktisadi Teşekkülü olarak faaliyet gösteriyorsunuz ve sağlık konusunda yasal mevzuatı yakından takip etmek gerekiyor."*

Yöneticilerin imkan olması durumunda almak istedikleri eğitime yönelik vermiş oldukları cevaplar incelendiğinde %45,45'i sağlık mevzuatı, %13,64'ü psikoloji, %13,64'ü tıbbi terminoloji, %13,64'ü yabancı dil, %9,10'u örgütsel davranış, %9,10'u bilgi ve iletişim teknolojileri, %9,10'u finansal yönetim, %9,10'u tıbbı cihaz ve %9,10'u da eğitim ihtiyacının bulunmadığını belirtmiştir.

Katılımcıların kurumlarında çalışacak personelin işe alımında aradıkları yeterlikleri belirlemeye yönelik sorulan soruya verdikleri cevaplar Tablo 35'te verilmiştir.

Tablo 35

Yöneticilerin Eleman Alımında Değerlendirdikleri Yeterliklere İlişkin Cevaplar

27.Soru

"Hastanede çalışacak idari personelin işe alımında hangi yeterliliklere dikkat edersiniz?"

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
K1	İletişim Özgüven Kendini ifade etme Algılama becerisi	*"İletişim, özgüven, kendini ifade etme becerisi ve söylediğini anlama yeteneği.!*
K2	İşini sevmesi Sorumluluk sahibi olması Problem çözme becerisi Bilgi ve iletişim teknolojilerini etkin kullanma Bilgisayar okuryazarı olması Bilgi okuryazarı olması	*!Herkes doğuştan öğrenerek doğmuyor. İşi isteyerek, severek, zamanında bitirecek, sorumluluk sahibi kişileri tercih ederim. Hastanecilik kritik bir meslek malzeme anında bitebiliyor ve hemen temin edilmesi gerekebiliyor. Hastaya malzeme yok diyemezsiniz. Problem çözme becerisine sahip, sorumluluk sahibi, işi zamanında bitirebilen, işini takip eden özellikle malzemeyle ilgili çalışıyorsanız. Bilgisayar ve interneti etkili bir şekilde kullanma becerisine sahip olması gereken, hem bilgisayar hem de bilgi okuryazarı olması gerekiyor."*
K3	İletişim Problem çözme becerisi Empati yeteneğine sahip Dış görünüş Bilgi ve iletişim teknolojilerini etkin kullanma	*"İletişim çok önemli, problem çözme becerisi benim için önemli çünkü benimle çalışacak kişinin benim işimi kolaylaştırması, yönetsel işlerimi yapabilmem için bana zaman kazandırması gerekiyor, bizim kurumumuza gelen kişiler gerek fiziki gerek ruh sağlığı olumsuz yönde etkilenmiş ve yıpranmış kişiler dolayısıyla bunlarla etkili bir şekilde iletişim kurabilecek, empati yeteneği gelişmiş, problem çözmeye odaklı personeller bizim için daha uygun. Tabi dış görünüşü ve kılık kıyafet de önemli bir faktör. Eğitim seviyesi önemli, en az lise mezunu olmalı, diğer işleri zaten iş başında bire bir uygulayarak öğrendiği için yeterlilik konusunda çok irdelemiyorum ama teknoloji kullanımı konusunda yeterlilik gerekiyor mutlaka."*
K4	Akademik eğitimi Bilgi ve iletişim teknolojilerini etkin kullanma İşbirliği yapma	*"Diploma önemli, bilgisayar kullanımı, iletişim becerisi ve işbirliği yapma becerisi benim için önemli."*
K5	İşe uygunluğu İletişim Mantık yürütme İnsan ilişkileri Kendini ifade etme	*"Görev yapacağı alana yönelik eğitim durumu önemli, iletişim becerisi, mantık, insan ilişkileri, kendini ifade etme becerisi önemli."*
K6	İletişim İnsan ilişkileri	*"İletişim çok önemli, kişiler arası ilişkiler."*
K7	Sağlık mevzuat bilgisi Bilgi ve iletişim teknolojilerini etkin kullanma	*"Mevzuat, iletişim, bilgisayar kullanımı benim için öncelikli."*

K8	Merak duygusu Kendini geliştirme becerisi Yaptığı işi seven Aidiyet duygusu olan Bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma	*"Merakını yitirmemesi gerekir, Kendini geliştirmeyi seven. Bana sorsalar, uzun yıllar aynı birimde çalışmış ama kendini geliştirmeyi sevmeyen bir çalışan mı yoksa işe yeni alınmış ancak kendini geliştirmeye hazır, meraklı, istekli bir memur mu diye sorarsanız, ikinciyi seçerim çünkü o insana bir şeyler verebiliyorsunuz. Yönlendirebiliyorsunuz. Özellikle yaptığı işin doğru olduğuna inanan, kanıksamış belli bir yaşın üzerindeki çalışana bir şeyler katmak gerçekten zor. Birkaç arkadaşımız yeni geldi ama uzun yıllar çalışanları geçtiğini görüyorum. Meraklı, ilgili, yaptığı işi kabullenen, aidiyet duygusu olan birinin kurum ahlakı varsa, iyi veya kötü bilgisayar konusunda biraz da eğitimi varsa gelişebiliyor."*
K9	Akademik eğitim Dış görünüş İletişim Beden dili Algılama becerisi Özgüven İş yerinden beklentisi	*"Eğitim çok önemli, profili, iletişim becerisi, beden dili, algısı, medeni cesareti ve iş yerinden beklentisi benim için önemli."*
K10	İşe uygun eleman Beklentisi az olan	*"Kendi birimimde çalışacak personelin alımında inisiyatif zaten bende. Hangi iş için eleman arıyorum, o işin gerekleri neler önce onları belirlerim. Asgari seviyesi nedir, mali işler sektöre göre değişir. Rutin işlerimiz var bu rutin işler için çok eğitimli kişi gerekmiyor, eğitimli olunca üzülüyorum çünkü yükselemiyor. Beklentisi az olan kişileri tercih ediyorum. Bizim beklentimiz açık aylık 15-20 bin fatura girecek birini arıyoruz. Çalışacak kişinin beklentisini yükseltmiyorum. Çok açık ve netimdir. 60 günlük deneme süresi sonunda yapılacak işi öğrenirse devam eder, yoksa el sıkışırız."*
K11	İletişim İnsan ilişkileri Problem çözme becerisi Akademik eğitim	*"İletişim, kişilerarası ilişkiler, problem çözme becerisi, diploma da önemli tabiî ki ama diğer yeterlilikler sonradan iş başında öğreniliyor."*
K12	İş yapma isteği Sorumluluk sahibi olması Algılama becerisi Bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma	*"İş yapmaya istekli, sorumluluk sahibi, söylenileni anlayan, algısı açık, bilgisayar konusunda yeterli."*
K13	İletişim Bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma Problem çözme becerisi	*"İletişim, teknoloji kullanımı ve problem çözme becerisi önemli. Özellikle hasta yönlendirme konusunda problem çözme becerisine sahip çalışanlar hastanenin imajını olumlu yönde etkiliyor."*
K14	Yeterlilik kriterlerini mevzuat belirliyor İletişim Davranış kuralları Bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma	*"İnisiyatif ihalelerle aldığımız işlerde zaten tamamen bizde. Yeterlilik kriterlerini mevzuatlar belirliyor. Ancak bilgi işlem personeli, yönlendirme personeli, güvenlik personeli bizim idari mali işlerin alım kapsamında, sertifikalar mevzuatlarla belirlendiğinde bizim baktığımız yeterlilikler iletişim, oturup-kalkması, olaylara yaklaşımı nasıl onu belirleyerek işe alım sağlanıyor. Teknoloji kullanımı, güncel verilere sahip misin, iletişim gücü bunlara bakıyoruz."*
K15	Davranış-tavır Algılama becerisi	*"Öncelikle çok kısa sürede bir şeyleri ölçmeye çalışıyorsunuz, ama girişinden çıkışına kadar*

	Stres yönetimi Sabırlı olması Çözüm odaklılık Akademik eğitimi Dış görünüşü Deneyimi Kendini ifade etme becerisi Yabancı dil	*personelin tavrı size bir fikir veriyor. Söyleneni anlama, stres altında çalışmaya uygun bir yapısının bulunup bulunmadığı, bazen kasıtlı olarak bekletirim, geldiğinde tepkisini ölçmek için. Bazen damarına basan sorular sorarım agresyonu var mı diye çünkü bizim işimizde sabır çok önemli tartışma ve çatışma yaşayacak bir yapı bu alanda çalışmaya uygun değil. Söyleneni anlıyor mu, çözüm odaklı mı psikometrik testler de yapıyoruz, algıya yönelik. Eğitim, bilgi düzeyi, görüntüsü, deneyimi, kendini ifade ediş şekli, rahatlığı, fazla rahatlığı, bildiği yabancı dil."*
K16	Akademik eğitim Dış görünüş Engelli olmaması Kilolu-obezite olmaması Sigara alışkanlığı Kendini geliştirme becerisi	*"Bir kere en azından posta dışında üniversite mezunu olması lazım, en düşük dediğimiz seviye lise olmalı. Kişinin dış görünüşü son derece önemli. Fiziksel olarak hastanın veya çalışanların saygı duyacağı bir formatta olmalı. Engelli olmamalı, engelli kontenjanım varsa alırım zaten %10 mutlaka olur da. Kilosu olmamalı. Çok şişman bir kişiyi ne danışman, ne sekreter, ne hemşire ne de doktor olarak kullanmak isterim. Örnek olmalı. Sigara içmemeli mesala, sigara içen birini almam ben hastaneye, şişman olması demek şeker, kalp, tansiyon hastası olması demek. Kılık kıyafet bakımından özenli olması gerekir. Alana özgü olarak kendini eğitebilecek özelliği varsa öğrenir zaten."*
K17	İletişim Beden dili Bilgi ve iletişim teknolojilerini etkin kullanma İnsan ilişkileri	*"Biz sağlık sektörüyüz ve işimiz insanlarla. Bunlar günlük hayatlarına devam eden, mutlu insanlar değil. Hastaneye gelen insanlar sağlık problemlerinden dolayı mutsuz, huzursuz ve tedirgin. Bu alanda çalışacak olan insanın da iletişim konusunda son derece donanımlı olması gerekiyor. İletişim teknikleri, beden dili bunlar gerçekten çok önemli. Sonuçta doktorun verdiği ilaç A hastanesinde de aynı B hastanesinde de. Burada önemli olan gerçekten o hastayı hastaneye bağlayacak insan ilişkileri ve iletişim. Yine temel bilgisayar programlarının olmazsa olmaz olduğunu düşünüyorum. Biz kurumda çalışacak olan, bize başvuran çalışanların temel bilgisayar program eğitimini almış ve bize başvurmuş olduklarını varsayıyoruz. Dolayısıyla teknoloji kullanımına yönelik bir problemin kişinin kendinden kaynaklı olduğunu düşünüyoruz ve yine bu problemin kişinin kendisi tarafından çözülmesi gerektiğine inanıyoruz. O nedenle işe alımlarda, iletişim, insan ilişkileri ve bilgisayarı kullanma (temel programlar) konusunda yeterli olduklarını düşünüyoruz."*
K18	Bilgi ve iletişim teknolojilerini etkin kullanma Problem çözme becerisi Kendini geliştirme becerisi Takım çalışması yapabilen	*"Ben kendi birimim için düşündüğümde teknolojiye hakim, sorun çözmeye yönelik, kendini geliştirebilen, takım çalışmasına önem veren kişileri tercih ederdim."*
K19	İletişim Kendini ifade etme becerisi Dış görünüş Güleryüzlü ve saygılı Okurken çalışmak istemesi Akademik eğitim Sağlık kurumları işletmeciliği	*"Birincisi biraz önce söylediğim gibi iletişim. Bu konu benim için gerçekten çok önemli hatta takıntılıyım da diyebilirim. Neden olduğunu bilmiyorum ama dün daha bir mülakatta bulundum. Kendisini ne kadar ifade ettiği benim için çok önemli. Kafanızda bir takım düşünceler olabilir ama onları karşınızdakine aktaramadığınız sürece hiçbir önemi yok. Bilgi*

	bölümü mezunları	*düzeyiniz çok yüksek olabilir ama onu bana aktaramadığı sürece benim için hiçbir değeri yok. Kılık kıyafet yine çok önemli. Kılığınızla kıyafetinizle karşılanırsınız, davranışlarınızla uğurlanırsınız diye bir laf vardır ya bu benim için çok önemli. İş görüşmesine kot ile gelmiş birinin üzerini çizmem ama benden eksi puan alır. Çünkü işinize verdiğiniz bir önem de budur. Onun dışında güler yüzlü olması yine çok önemli, hasta ve hasta yakını ile olması önemli değil ama güler yüzlü ve saygılı bir iletişim kurabiliyorsa benimle, benden çok büyük artı alır. Okurken çalışan aday benim için çok değerlidir. Ekonomik durumu ile bağlantılı değil ama kendi ayakları üzerinde durabilen ve iş hayatını koklamış bir aday benim için önde gelir. Bitirdiği okul yine aynı şekilde. Sağlık kurumları işletmeciliği bölümü mezunları diğer adayların önüne geçebilir çünkü staj yaparken hastanede çalışmış o havayı koklamış kişi benim için çok çok değerli. Diğer özellikleri çalışmaya başladıkça ortaya çıkıyor zaten."*
K20	İletişim Kendini ifade etme becerisi Dış görünüş Diksiyon İş bitirici olması Sabırlı Duygularını yönetebilme	*"İletişim, kendini ifade etme becerisi çok önemli, dış görünüş yine öyle diksiyon ve iş bitiriciliği benim için önemli. Psikolojik testlerden de geçiririm, sabır ve öfke kontrolü çok önemli."*
K21	Kendini geliştirme becerisi Akademik eğitim İnsan ilişkileri İletişim Beden dili	*"Kişisel olarak bilgi ve beceri donanımı önemli, kendini geliştirmişliği yani. Diploma yine önemli bir kriter ancak kişilerarası iletişimi, beden dili bunlar daha önemli."*
K22	Bilgi ve iletişim teknolojilerini etkin kullanma İletişim Hastane yönetimi bilgisine sahip olma Dış görünüş Problem çözme becerisi Olumlu dünya görüşü	*"Bilgisayarı etkin kullanan, iletişim becerileri gelişmiş, hastane yönetimi konusunda fikir sahibi, dış görünüşüne dikkat eden, problem çözme becerisi olan ve işlerin yapılabilirliği konusunda olumlu bakış açısına sahip kişileri tercih ederim."*

Yöneticilerin işe idari personel alımında göz önünde bulundurdukları kriterlere yönelik vermiş oldukları cevaplarda ilk sırayı iletişim/kendini ifade etme/insan ilişkileri becerisi (%63,65), ikinci sırayı Bilgi ve İletişim Teknolojilerini etkin kullanma (%50), üçüncü sırayı çözüm odaklı/iş bitirici/olumlu dünya görüşüne sahip olma (%36,35), dördüncü sırayı akademik eğitim (%31,80) ve dış görünüş (%31,80), beşinci sırayı ise genel tavır/davranış/beden dili (%22,72) almaktadır.

Katılımcıların bireysel yenilikçilik özelliklerini belirlemeye yönelik sorulan soruya vermiş oldukları cevaplar Tablo 36'da verilmiştir.

Tablo 36

Yöneticilerin Bireysel Yenilikçilik Durumlarına İlişkin Cevaplar

28.Soru

"Teknoloji kullanımı konusunda kendinizi lider/başkalarını etkileyen-yönlendiren/teknoloji öncüsü biri olarak tanımlıyor musunuz?

- (Cevap evet ise) Sizce hangi kişisel özellikleriniz sizi teknoloji kabul ve kullanımı konusunda öne çıkarıyor?
- (Cevap hayır ise) Peki hangi kişisel özellikleriniz nedeniyle bu tanımlamaları kendinize uygun bulmuyorsunuz"

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
K1	Teknoloji kullanımı konusunda kendini lider/başkalarını etkileyen-yönlendiren/teknoloji öncüsü biri olarak tanımlamıyor Gerektiğinde teknolojiyi kullanıyor Yenilikçi değil	*"Hayır, ben daha çok gerektiğinde teknolojiyi kullananlardanım çok yenilikçi değilim bence."*
K2	Teknoloji kullanımı konusunda kendini lider/başkalarını etkileyen-yönlendiren/teknoloji öncüsü biri olarak tanımlamıyor İhtiyaç doğrultusunda hareket ediyor İhtiyacı olduğunda teknoloji alıyor ve kullanıyor	*"Hayır, bu tanımlama bana uygun değil, ben ihtiyaçları doğrultusunda hareket eden biriyim. İhtiyacım olmadan bir teknolojiyi alayım ve kullanayım gibi bir durum söz konusu değil benim için. Yeni olduğu için bir şeyi almam ve diğer insanları da yönlendirmem. Daha fonksiyonel bir ürün belki satın almamı sağlar ama daha çok ihtiyaçlarım satın alma kararımı etkiler."*
K3	Teknoloji kullanımı konusunda kendini lider/başkalarını etkileyen-yönlendiren/teknoloji öncüsü biri olarak tanımlamıyor Öncü bir teknoloji kullanıcısı değil Her yeni teknolojiyi alıp kullanmıyor İhtiyaçları doğrultusunda teknolojiyi kullanıyor	*"Hayır, hiç değilim, Öncü bir teknoloji kullanıcısı değilim, her yeni çıkan teknolojiyi alıp kullanmam. İhtiyaçlarım doğrultusunda teknoloji kullanma taraftarıyım."*
K4	Teknoloji kullanımı konusunda kendini lider/başkalarını etkileyen-yönlendiren/teknoloji öncüsü biri olarak tanımlamıyor Teknolojiyi ilk kullanan olmak istemiyor Referans teknolojiyi kullanma konusunda önemli Denenmiş ve yararlı olduğu kanıtlanmış ürünleri kullanıyor	*"Hayır, o kadar değil. Teknolojiyi ilk kullanan olmak istemem, referans benim için önemli yani birilerinin o teknolojiyi kullanmış ve işini yaramış olması daha doğrusu memnun olmasını dikkate alırım. İhtiyacım doğrultusunda alışveriş yapan biri olduğum için bir teknolojiyi yeni çıktı ve mutlaka iyi işime yarar diye düşünmem."*

	İhtiyaçları doğrultusunda hareket ediyor Yeni çıkan herşey iyi ve işe yarar diye düşünmüyor	
K5	Teknoloji kullanımı konusunda kendini lider/başkalarını etkileyen-yönlendiren/teknoloji öncüsü biri olarak tanımlıyor Teknolojiye özel ilgi duyuyor Yenilikleri uygulamayı seviyor Yeni olanı merak ediyor Yeni olanı takip ediyor Referans teknolojiyi satın almasında etkili Yeni ve iyi olan herşeyi kullanmayı seviyor Yeni ve iyi olan herşeyi diğer insanların kullanması konusunda onlara rehber olmayı seviyor	*"Evet, kesinlikle. Belki temelden bu alanın eğitimini almış olmak bu alana özel ilgimin olması ve yenilikleri uygulamayı sevmemden kaynaklı diyebilirim. Yeni olanı merak ediyorum ama hemen satın almıyorum, önce çevremdeki insanların kullanmasını bekliyorum ama takip ediyorum. Yeni ve iyi olan şeyi kullanmayı ve diğer insanların kullanması konusunda onlara rehber olmayı da seviyorum."*
K6	Teknoloji kullanımı konusunda kendini lider/başkalarını etkileyen-yönlendiren/teknoloji öncüsü biri olarak tanımlamıyor Teknoloji konusunda öz-yeterliğinin farkında Teknoloji ayrılmaz parçası değil Teknoloji hobi ve ilgi alanıyla ilgili bir durum İhtiyacı doğrultusunda teknoloji ile ilgileniyor	*"Kendimi öyle görmüyorum. Bulunduğum seviyeyi biliyorum, programcılık bilmiyorum. Teknoloji benim ayrılmaz bir parçam değil, onsuz düşünemiyorum demiyorum. Teknoloji liderliği, öncülüğü bence hobi ve ilgi alanıyla ilgili bir durum. Bazı insanların 5 dakikası olsa, teknoloji konusunda ne olmuş, neler yapılmış her an onu bilmek ister. Ben sadece ihtiyacım olduğunda teknoloji ile ilgilenirim, ama ihtiyacım olursa"*
K7	Teknoloji kullanımı konusunda kendini lider/başkalarını etkileyen-yönlendiren/teknoloji öncüsü biri olarak tanımlamıyor Yenilikçi olmadığını düşünüyor Teknolojiye ilgi duymuyor İhtiyaçları doğrultusunda gerektiği kadarını kullanıyor	*"Hayır, kesinlikle değilim. Yenilikçi değilim, ilgi duymuyorum, ihtiyacım olduğunda gerektiği kadarını kullanıyorum."*
K8	Teknoloji kullanımı konusunda kendini lider/başkalarını etkileyen-yönlendiren/teknoloji öncüsü biri olarak tanımlamıyor İşinin gerektirdiği kadar teknoloji kullanıyor	*"Yok o çok iddialı olur, işimi yapacak kadar biliyorum. Bir şey yapmak istediğimde bunu bir şekilde bulur uygularım. Evet her şeyi bilemeyebilirim, teknolojik çağda yaşıyoruz her şeye ulaşma şansınız var, bilginiz yoksa bile kesinlikle bir şekilde araştıran, bilmiyorum diye işin içinden sıyrılmam, amirim bir şey istediğinde de bölümümle ilgili olmasa bile benden bir şey istediği zaman kesinlikle onunla ilgili çalışma yaparım. Bilirim diye kendime güvenmem ama onunla ilgili bir şekilde bir strateji geliştirip, hazır bir şekilde bunu sunabileceğime inanıyorum. Mevzuat konusu zordur, diğer birimler az tecrübeyle yürütülebilir ama satın alma ve ihale söz konusu olduğunda ciddi bir tecrübe ve birikim gerekiyor."*
K9	Teknoloji kullanımı konusunda kendini lider/başkalarını etkileyen-yönlendiren/teknoloji öncüsü biri olarak kısmen	*"Orta düzeyde evet diyebilirim. Korformistim, hayatı kolaylaştıran durumlarda, çok inandığım ve memnun olduğum teknolojiler olduğunda da yanımda çalışan insanları bu teknolojileri kullanma konusunda teşvik*

	tanımlayabiliyor Konformist Hayatını kolaylaştıracağını düşündüğü teknolojileri kullanıyor Çok inandığı ve memnun olduğu teknolojileri kullanma konusunda çalışanlarını yönlendiriyor	*ederim."*
K10	Teknoloji kullanımı konusunda kendini lider/başkalarını etkileyen-yönlendiren/teknoloji öncüsü biri olarak tanımlamıyor Liderlik yapacak durumda değil İhtiyacı doğrultusunda teknoloji kullanıyor Her yeniliği hayatına katmıyor Gerekli olduğuna inandığı teknolojiyi temin ediyor Kullanma konusunda yanında çalışanları ikna ediyor ve yönlendiriyor	*"Yok öyle tanımlamam, o kadar da liderlik yapacak durumda değilim. Ben teknolojiyi kullanabiliyorum ama ihtiyacım doğrultusunda kullanıyorum. Bu liderlik dediğinizde yenilikler çıktığında alıp onu hayatınıza katmak var ben onu çok bilmem. Ama ne yaparım kendi ekibim içerisinde, gerekli olduğuna inandığım teknolojiyi, değişime her zaman sert tepki gösteriyor çalışanlar, ellerindeki eski alışkanlıklarını bırakmak istemiyorlar. Ama çok iyi ikna ederim. Yeniliğin şöyle bir sıkıntısı da olabiliyor. Kişiler eski yaptıkları işi çok hızlı yapıyorlar, alışık oldukları için. Yeni bir şey getirdiğinizde hızları düşüyor, belki bir tarafta yaptıkları çok az bir şey varken, yenilikler hep öyledir çünkü, o artıyor, başka bir tarafta bana faydası olan bir şey var ama çalışan bunu hissetmiyor, o sadece daha fazla iş yükü bindiğini düşünüyor. Çalışan yeni yöntemle veriyi girdiğinde ben daha güzel bir rapor elde edeceğim, ben de ona bu durumu açıklayarak, ikna etmeye gidiyorum "Tamam bu seni yoracaktır, yıpratacaktır ama bir süre sonra elin alışacak, geliştirebileceğimiz bir şey varsa programcılarla konuşarak, biraz daha rahatlatırız seni" diyerek ikna ederim. İkna kabiliyetim çok iyidir."*
K11	Teknoloji kullanımı konusunda kendini lider/başkalarını etkileyen-yönlendiren/teknoloji öncüsü biri olarak tanımlamıyor İhtiyaçları doğrultusunda teknoloji kullanıyor Denenmiş ve faydası kanıtlanmış ürünleri tercih ediyor İnsanları etkileyen değil, etkilenen bir yapısı var	*"Hayır tanımlayamam. Çünkü ben ihtiyaç doğrultusunda bir teknolojiyi kullanırım ve daha çok diğer insanların denedikleri ve fayda sağladıklarını gördükten sonra o teknolojiyi kullanırım. Daha çok etkilenen taraftayım."*
K12	Teknoloji kullanımı konusunda kendini lider/başkalarını etkileyen-yönlendiren/teknoloji öncüsü biri olarak tanımlamıyor Teknolojiye ilgi duymuyor İşi gerektirdiği için teknoloji kullanıyor Yenilikçi değil Yeni olanı hemen alan kullanan ve diğer insanları da kullanmaları konusunda yönlendiren değil İşine yarayan teknolojileri kullanıyor Teknolojinin ömrü sağladığı fayda ile sınırlı	*"Hiç değilim. Teknoloji ilgi meselesi ve benim ilgimi çekmiyor doğrusu. Teknolojiyi daha çok işim gerektirdiği için kullanıyorum ve yenilikçi bir yapım yok. Yani yeni olan bir ürünü hemen alıp kullanan ve diğer insanları kullanma konusunda yönlendiren biri değilim. İşime yarayacak teknolojileri kullanıyorum ve fayda sağladığı sürece de o teknolojiyi değiştirmiyorum."*

K13	Teknoloji kullanımı konusunda kendini lider/başkalarını etkileyen-yönlendiren/teknoloji öncüsü biri olarak tanımlamıyor İhtiyaçları doğrultusunda teknoloji kullanıyor Yeniyi ilk almak ve denemek onu korkutuyor İşe yarayan ve faydası kanıtlanmış teknolojileri kullanmayı tercih ediyor İşini kolaylaştıran teknolojileri kullanmaları konusunda çalışma arkadaşlarını yönlendiriyor	*"Hayır, ihtiyacım doğrultusunda bu teknolojileri kullanıyorum ve yeni bir şeyleri ilk alan ve deneyen olmak beni korkutur. Ben daha sonraki, yani önceki deneyimleri değerlendirerek, işime yaradığını görürsem ancak bu teknolojileri alırım ya da kullanırım. Ama işime yarayan, işimi kolaylaştıran teknolojiler konusunda birlikte çalıştığım arkadaşlarımı yönlendiririm."*
K14	Teknoloji kullanımı konusunda kendini lider/başkalarını etkileyen-yönlendiren/teknoloji öncüsü biri olarak tanımlamıyor Yönlendirilen kişi İhtiyaç olduğunda teknoloji kullanıyor Teknoloji meraklısı değil Yönlendirdiği kimse yok İhtiyaç olduğunda teknoloji kullanmayı öğreniyor	*"Hayır, ben yönlendirilen kişiyim. Ben ihtiyaçlar söz konusu olduğunda teknolojiyi kullanıyorum, teknoloji meraklısı biri değilim. Bilip de şunu da şöyle yapın daha iyi olur dediğim kimse de yok. Yolumu kaybediyorsam, benim bir navigasyon cihazına ihtiyacım var deyip, navigasyon kullanmayı öğreniyorum ya da yüksek lisans öğrencisiyken İngilizce çeviri programına ihtiyacım vardı onu aldım nasıl kullanıldığını öğrendim. Ben ihtiyaç duydukça öğrenen biri olduğumdan birilerini yönlendirebilecek biri değilim."*
K15	Teknoloji kullanımı konusunda kendini lider/başkalarını etkileyen-yönlendiren/teknoloji öncüsü biri olarak tanımlıyor Teknoloji öncüsü Yeni ne çıktıysa alıp, adapte oluyor Yenilikçi Gelişime açık Öğrenmeye açık Yeni şeyler öğrenmek mutluluk veriyor	*"Evet tanımlarım. Çünkü o konuda early adapter konumundayımdır. Yani yeni ne çıktıysa onu hemen alıp, kendi bünyeme adapte etmek isterim. Şuan burada görev yapıyorsam beni diğerlerinden ayıran en belirgin özelliğim, tamam burada bitti, yeterli dememem. Sürekli üzerine yeni bir şeyler koyarak, yenilikle beslenmem, öğrenmekle beslenmem bence. Halan da öğrenmeye açık olmam. Ne kadar çok yeni şey öğrenirsem o kadar mutlu olurum, Gelişim ve yeniliklere açık bir insanımdır."*
K16	Teknoloji kullanımı konusunda kendini lider/başkalarını etkileyen-yönlendiren/teknoloji öncüsü biri olarak tanımlamıyor Teknoloji liderliği/öncülüğü ile yaş arasında ters ilişki var	*"Hayır, tanımlamam, teknoloji takibi konusunda ben 68 yaşındayım. Bana tekrar geç bu işin başına deseler geçmem, genç birini alın 40 yaşlarında biri teknolojiyi takip etme konusunda benden daha ileride. Yaş faktörü gerçekten çok önemli."*
K17	Teknoloji kullanımı konusunda kendini lider/başkalarını etkileyen-yönlendiren/teknoloji öncüsü biri olarak tanımlıyor Yenilikleri seviyor Yenilikleri ilk kullanan olmayı seviyor Yenilikler konusunda önder ve yönlendirici bir kişiliğe sahip	*"Evet, çocukluktan gelen özelliklerden dolayı diyebiliriz, abim bana örnek oldu. Yenilikleri seviyorum ve yenilikleri ilk kullanan olmayı da sevdiğimden dolayı bu konuda önderlik yapan ve çevremdeki kişileri de bu doğrultuda yönlendirebilen bir kişiliğe sahibim."*
K18	Teknoloji kullanımı konusunda kendini lider/başkalarını etkileyen-yönlendiren/teknoloji öncüsü biri olarak tanımlıyor İşe yarar yenilikleri kullanma	*"Kesinlikle evet, yenilikler özellikle de işe yarayacağını düşündüğüm yenilikleri kullanma konusunda meraklı ve istekliyimdir ve çevremdekileri de bu teknolojileri kullanma konusunda yönlendiren biriyimdir."*

	konusunda meraklı ve istekli İşe yaradığını düşündüğü teknolojiler konusunda çevresindekileri yönlendiriyor	
K19	Teknoloji kullanımı konusunda kendini lider/başkalarını etkileyen-yönlendiren/teknoloji öncüsü biri olarak tanımlamıyor Garantide olmayı seviyor Stabiliteyi seviyor Klasik yönetici değil ancak klasik biri Dozunda değişikliği seviyor Teknolojiye meraklı değil İhtiyacı olan teknolojiyi kullanıyor	*"Teknoloji konusunda lider veya önder değilim. Garantide olmayı seviyorum. Stabiliteyi seviyorum. Hayatımın her aşamasında garanticiyimdir. Klasik bir yönetici değilim ama klasik biriyim. Teknolojik lider neden olamam çünkü aldığım eğitim tıp fakültesi, doktorların teknolojiyi sevmesi çok nadirdir. Genellikle stabil, garantici, alışılagelmiş bir eğitim alıyoruz. Değişikliği ama dozunda değişikliği sevdiğim için, çok meraklı olmadığımdan, ihtiyacım olan kadarını ve dozunda olanını kullandığım için olsa gerek bir de bu konuya meraklı olmadığımdan dolayı lider veya önder diye tanımlayamam kendimi."*
K20	Teknoloji kullanımı konusunda kendini lider/başkalarını etkileyen-yönlendiren/teknoloji öncüsü biri olarak tanımlamıyor Teknolojiye ilgi duymuyor İşinin gereği teknoloji kullanıyor Yeniliklere çok açık değil Sadece yeni olduğu için bir teknolojiyi alıp kullanmak istemiyor Teknolojinin amacına hizmet etmesi kullanımının devamı için yeterli	*"Hayır, böyle bir tanımlama yapmam mümkün değil çünkü teknoloji benim ilgi alanım değil. İşimde teknoloji kullanıyorum. Yeniliklere çok açık biri değilim ve yeni olan iyidir gibi bir düşüncem yok özellikle teknoloji konusunda insanları tüketir hale getirmek için her geçen gün işe yaramayacak yeni özelliklerin eklendiği teknolojiler piyasaya sürülüyor. Bazı kişiler de sadece yeni olduğu için bu teknolojileri satın alıyor. Etkili kullanıyor veya kullanmıyor bilemiyorum ancak ben teknolojinin amacına hizmet edip etmediği ile ilgileniyorum. Amacına uygun ve beklenen görevi yerine getiriyorsa bu benim için yeterli bir kriter."*
K21	Teknoloji kullanımı konusunda kendini lider/başkalarını etkileyen-yönlendiren/teknoloji öncüsü biri olarak tanımlıyor Çalışanları koordine etmeye odaklı Yenilikleri koordine ediyor Yenilikleri birlikte çalıştığı kişilerin kullanması konusunda yönlendirici	*"Evet tanımlarım. Koordine odaklıyımdır, yani yenilikleri koordine eder ve birlikte çalıştığım kişilerin de kullanması konusunda onları yönlendiririm."*
K22	Teknoloji kullanımı konusunda kendini lider/başkalarını etkileyen-yönlendiren/teknoloji öncüsü biri olarak tanımlamıyor Teknolojiyi yakından takip etmek için gerekli zamanı yok Teknolojiyi takip ediyor ancak diğer insanları yönlendirmiyor	*"Hayır, değilim, lider olmak için sürekli olarak kendinizi geliştirmek durumundasınız ancak ben bu konuda yeterli zamanım olduğunu düşünmüyorum. Evet teknolojiyi takip ediyorum ancak başkalarına liderlik yapacak ya da her yeni teknolojiyi yakından takip ederek bunları diğer insanların kullanmasını sağlayacak şekilde yönlendirme yapmıyorum."*

Yöneticilerin %77,30'u (17 kişi) teknoloji kullanımı konusunda kendini lider/başkalarını etkileyen-yönlendiren/teknoloji öncüsü biri olarak tanımlamazken, % 22,70'i bu şekilde tanımladığını ifade etmiştir.

Tanımlamayan yöneticilerin kendilerini; gerektiğinde/ihtiyacı olduğunda teknoloji satın alan/kullanan, teknolojiye ilgi/istek/merak duymayan, sadece yeni olduğu için bir teknoloji satın almayan/insanları yönlendirmeyen, teknoloji yaygın olarak kullanıldığında satın alan/garantici yapısı olan, daha işlevsel/işe yarayan teknolojileri uzun süre kullanan, yenilikçi olmayan, teknolojiyi ilk kullanan olmak istemeyen, teknoloji konusunda kendini yeterli hissetmeyen, daha çok etkilenen/yönlendirilen kişi olduğundan, alışkanlıklarından kolay vazgeçemeyen, öncü bir teknoloji kullanıcısı olmayan, teknolojinin ayrılmaz bir parçası olduğunu düşünmeyen, yeni teknolojiyi kullanmanın ve ona alışmanın zaman alıcı olduğunu düşünen, teknoloji liderliği/öncülüğü için yaşlı olduğunu düşünen, değişiklik/yenilikleri sevmeyen kişiler olarak tanımladıkları görülmektedir.

Tanımlayan yöneticilerin ise kendilerini; faydalı olduğuna inandığı teknoloji kullanımı konusunda diğer insanları yönlendiren yenilikleri uygulamayı seven, hayatı kolaylaştıran yenilikleri seven, yeni ve işe yarar teknolojileri kullanma konusunda meraklı ve istekli, teknoloji kullanımında öncü yeniliğe kolay adaptasyon sağlayan, özel olarak teknoloji ile ilgi duyan, yeni çıkan her şeyi alan ve kullanan, yeniliklere, gelişime, öğrenmeye açık, yeni olanı ilk kullanmayı seven, yaratıcı ve yeni şeyler ortaya koymayı seven kişiler olarak tanımladıkları görülmektedir.

Görüşmelerin Genel Olarak Değerlendirilmesi

Genel olarak literatür değerlendirildiğinde bireylerin teknoloji kabul ve kullanımına etki eden pek çok faktör bulunmaktadır. Araştırma kapsamında yöneticilerin teknoloji kabul ve kullanımına etki eden faktörler algılanan kullanım kolaylığı, algılanan yarar, sosyal etki, gönüllülük, kolaylaştırıcı durumlar, kaygı, özyeterlik olarak belirlenmiştir. Görüşmeler de bu çerçevede değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Tablo 37

Görüşmelerin Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Boyutlarına Göre Analizi

Soru	Algılanan kullanım kolaylığı		Algılanan yarar		Sosyal etki		Gönüllülük		Kolaylaştırıcı durumlar		Kaygı		Özyeterlik	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
1	-	-	15	0,12	-	-	7	0,09	-	-	-	-	-	-
2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	-	-	-	-	-	-	6	0,08	-	-	-	-	-	-
4	-	-	1	0,01	1	0,11	3	0,04	18	0,49	-	-	-	-
5	-	-	2	0,02	1	0,11	18	0,23	-	-	-	-	-	-
6	1	0,05	13	0,10	-	-	16	0,20	-	-	-	-	1	0,01
7	1	0,05	1	0,01	2	0,22	3	0,04	-	-	-	-	16	0,21
8	1	0,05	-	-	-	-	1	0,01	-	-	-	-	19	0,25
9	1	0,05	1	0,01	-	-	-	-	16	0,43	-	-	6	0,08
10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
11	2	0,10	18	0,14	-	-	1	0,01	-	-	-	-	1	0,01
12	1	0,05	2	0,02	-	-	-	-	-	-	-	-	8	0,11
13	-	-	7	0,06	-	-	6	0,08	1	0,03	-	-	-	-
14	1	0,05	4	0,03	-	-	-	-	2	0,05	5	0,16	5	0,07
15	-	-	16	0,13	-	-	9	0,11	-	-	19	0,61	-	-
16	-	-	-	-	-	-	1	0,01	-	-	7	0,23	-	-
17	6	0,29	2	0,02	-	-	3	0,04	-	-	-	-	17	0,22
18	-	-	22	0,17	1	0,11	2	0,03	-	-	-	-	-	-
19	-	-	13	0,10	2	0,22	1	0,01	-	-	-	-	-	-
20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
21	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Soru	Algılanan kullanım kolaylığı		Algılanan yarar		Sosyal etki		Gönüllülük		Kolaylaştırıcı durumlar		Kaygı		Özyeterlik	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
22	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
23	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
24	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
25	6	0,29	-	-	1	0,11	3	0,04	-	-	-	-	3	0,04
26	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
27	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
28	1	0,05	10	0,08	1	0,11	-	-	-	-	-	-	-	-
Toplam	21	0,06	127	0,33	9	0,02	80	0,21	37	0,10	31	0,08	76	0,20

Tablo 37'de yöneticilerle yapılan görüşmede teknoloji kabul ve kullanım niyetine etki eden faktörlere yönelik vermiş oldukları cevapların soru bazında toplamları ve yüzdeleri (boyuta ilişkin toplam cevap sayılarına göre) verilmektedir. En alt satırda toplam olarak verilen rakamlar görüşmenin tamamında (toplam 28 soruda) 7 boyuta ilişkin verilen cevaplar ve yüzdeleri (381 toplam cevap bazında) verilmiştir.

Görüşmelerde teknoloji kabul ve kullanım niyetine etki eden faktörler incelendiğinde algılanan yarar yani bireyin bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanarak işlerini daha kolay ve çabuk yapacağına, performansının ve verimliliğinin artacağına yönelik algılarının (Davis, 1989) %33 oran ile en çok durulan faktör olduğu görülmektedir. İkinci olarak üzerinde durulan faktör ise gönüllülüktür ve oranı %21'dir. Gönüllülük bilgi ve iletişim teknolojileri kullanımının bireyin isteğine bağlı olması ve bireyin bu teknolojileri kullanmak için bir zorunluluk durumunun olmamasıdır (Venkatesh vd., 2003) ancak yöneticilerle yapılan görüşmede teknoloji kullanımının gönüllülükten ziyade tamamen zorunluluk olduğu görülmektedir. Üçüncü faktör %20 oran ile özyeterliktir. Özyeterlik, bireyin belli bir davranışı gerçekleştirebileceğine dair inancıdır (Venkatesh ve Bala, 2008). Bireyin yeterli zamanı, olanakları, zorlandığında yardım alacağı kişilerin olması ve bir kez

olsun gösterilmesi durumunda bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanabileceğine dair kendine olan inancını ifade etmektedir. Dördüncü faktör %10 oran ile kolaylaştırıcı durumlar yani bireyin bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanmak için gerekli kaynaklar, rehberlik ve yardım alacağı kişiler, kullanıma yönelik yönergeler veya kılavuzlara sahip olmasıdır. Beşinci faktör %8 oran ile kaygıdır. Kaygı, bireyin bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanırken ürkek davranma, yanlış bir tuşa basıp bilgilerini kaybetme ve düzeltemeyeceği hataları yapma ya da bilmediği bir sebepten dolayı korku, endişe ve kaygı duymasını ifade etmektedir. Yöneticiler yeni bir teknoloji ile karşılaştıklarında kaygı ve endişe gibi duygular yaşadıklarını ifade etmektedir. Altıncı faktör %6 oran ile algılanan kullanım kolaylığıdır. Algılanan kullanım kolaylığı bireyin bilgi ve iletişim teknolojilerinin nasıl kullanılacağını öğrenmesi, kullanmak istediğinde ne yapması gerektiğini kolay, anlaşılır bulması ve bu araçları kullanmayı açık ve anlaşır bulmasıdır (Davis, 1989). Son faktör ise sosyal etkidir. Yöneticilerin %2'si teknoloji kullanımının prestij ve başarı getirdiği inancındadır.

Araştırmada ele alınan boyutların dışında yöneticiler teknolojiye yönelik özel ilginin, alınan eğitimin ve farkındalığın yani teknoloji kullanımının öneminin ve gerekliliğinin farkında olmanın da teknoloji kullanımını etkilediğini belirtmiştir.

Yöneticilere Uygulanan Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Anket Bulguları

Araştırmanın ikinci aşamasını oluşturan sağlık kurumları yöneticilerinin teknoloji kabul ve kullanım niyetini ortaya koymak amacıyla uygulanan ankete yönelik bulgular bu bölümde yer almaktadır.

Anket Ankara'da kamu, özel ve üniversite sağlık kurum ve kuruluşlarında görev yapan yöneticilere uygulanmıştır. Araştırmanın örneklemini 303 sağlık kurumları yöneticisi oluşturmaktadır.

Anket uygulamasına katılan sağlık kurumları yöneticilerinin demografik özellikleri Tablo 38'de verilmiştir:

Tablo 38

Yöneticilerin Demografik Özellikleri

		n	%
Cinsiyet	Kadın	117	38,6
	Erkek	186	61,4
Medeni durum	Evli	237	78,2
	Bekar	66	21,8
Yaş	30 ve altı	18	5,9
	31-35 arası	63	20,8
	36-40 arası	81	26,7
	41-45 arası	66	21,8
	46-50 arası	46	15,2
	51 ve üzeri	29	9,6
Öğrenim durumu	Lisans	156	51,5
	Yüksek Lisans	101	33,3
	Doktora	46	15,2
Öğrenim gördüğü alan	Sağlık Yönetimi	114	37,6
	İktisadi ve İdari Bilimler	73	24,1
	Tıp-Diş Hekimliği	69	22,8
	Hemşirelik	20	6,6
	Diğer	27	8,9
Yabancı dil düzeyi	Zayıf	56	18,5
	Orta	139	45,9
	İyi	72	23,8
	Çok iyi	36	11,9
Görev yaptığı kurum	Devlet Hastanesi	48	15,8
	Eğitim ve Araştırma Hastanesi	79	26,1
	Üniversite Hastanesi	65	21,5
	Özel Hastane	88	29,0
	Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi	11	3,6
	Halk Sağlığı Merkezi	12	4,0
Görevi	Başhekim	26	8,6
	Başhekim yardımcısı	29	9,6
	Müdür	78	25,7
	Müdür yardımcısı	133	43,9
	Diğer	37	12,2

Yöneticilerin %61,4'ü erkek, %38,6'sı ise kadın olup, %78,2'si evlidir. Yöneticilerin büyük çoğunluğunun 31-50 yaş arası olduğu görülmektedir. 30 yaş altı ve 51 yaş üzeri yönetici oranı %15,5 oranındadır. Öğrenim durumu verilerine göre katılımcıların %51,5'i lisans, %33,3'ü yüksek lisans, %15,2'si ise doktora düzeyinde eğitim almıştır. Yöneticilerin %37,6'sı sağlık yönetimi, %24,1'i iktisadi ve idari bilimler, %22,8'i ise tıp-diş hekimliği alanına yönelik eğitim görmüştür. Öğrenim gördüğü alanda "diğer" başlığı altında toplanan bölümler halkla ilişkiler, iletişim, mühendislik, bilgisayar programcılığı, bilişim, elektriktir. Yabancı dil düzeyinin zayıf olduğunu belirten %18,5, orta olduğunu belirten %45,9, iyi olduğunu belirten %23,8, çok iyi olduğunu belirten yöneticiler ise %11,9 oranındadır. Katılımcıların %29,0'ı özel hastanede, %21,5'i üniversite hastanesinde, %49,5'i ise kamu hastanelerinde görev yapmaktadır. Yöneticilerin %69,6'sı müdür ve müdür yardımcısı, %18,2'si başhekim ve başhekim yardımcısı, %12,2'si ise diğer (şube müdürü, şube müdür yardımcısı, idari birim sorumlusu) olarak görev yaptıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 39

Yöneticilerin Bilgi ve İletişim Teknolojileri Kullanımlarına İlişkin Veriler

		n	%
Kullanım amacı	İletişim-resmi yazışma	226	74,6
	İletişim-resmi yazışma-araştırma	18	5,9
	İletişim-resmi yazışma-araştırma-sosyal ağlara erişim	16	5,3
	İletişim-resmi yazışma-araştırma-sosyal ağlara erişim-alışveriş	17	5,6
	İletişim-resmi yazışma-araştırma-sosyal ağlara erişim-alışveriş-hastane güvenliği	11	3,6
	İletişim-resmi yazışma-araştırma-sosyal ağlara erişim-alışveriş-hastane güvenliği-diğer	15	5,0
Kullanılan teknolojiler	Masaüstü bilgisayar	23	7,6
	Masaüstü, dizüstü bilgisayar	69	22,8
	Masaüstü, dizüstü bilgisayar, akıllı cep telefonu	82	27,1
	Masaüstü, dizüstü, tablet bilgisayar, akıllı telefon	90	29,7
	Masaüstü, dizüstü, tablet bilgisayar, akıllı telefon, güvenlik sistemleri	39	12,9
Kullanım süresi	1-5 yıl	21	6,9
	6-10 yıl	63	20,8
	11 yıl ve üzeri	219	72,3
Günlük kullanım süresi	1-2 saat	42	13,9
	3-4 saat	111	36,6
	5 saat ve üzeri	150	49,5

Tablo 39 incelendiğinde, yöneticilerin %74,6'sı teknolojiyi iletişim ve resmi yazışmalar yapmak için kullandığı görülmektedir. Kullanım amacında "diğer" amacın da bulunduğu seçeneği işaretleyen yöneticiler "diğer" amacı, hastane uygulamaları, kaynak tarama, haberleri takip etme olarak belirtmişlerdir. Teknoloji olarak sadece masa üstü bilgisayar kullanan yönetici oranı %7,6; birden çok teknoloji kullandığını belirtenlerin oranı ise %92,4'tür. Kullanım süresi 11 yıl ve üzeri olan yöneticilerin %72,3 ile büyük çoğunlukta oldukları görülmektedir. Günlük kullanım süresi bakımından 5 saat ve üzeri teknoloji kullanan yöneticilerin %49,5 oranla ilk sırada, 3 ve 4 saat arası teknoloji kullanan

yöneticilerin ise %36,6 oranla ikinci sırada olduğu görülmektedir. Yöneticilerle yapılan görüşme sonuçlarında da yöneticilerin bilgi ve iletişim teknolojilerini günlük kullanma sürelerinin 4 saat ve üzeri olduğu görülmektedir (bakınız Tablo 11).

Tablo 40

Yöneticilerin Teknoloji Eğitimine İlişkin Önerileri

	n	%
Teknoloji kullanımına yönelik uygulamalı eğitim verilmeli	72	32,1
Temel ve ileri düzey Office eğitimi verilmeli	66	29,5
Sağlık bilişimi ile ilgili eğitim verilmeli	16	7,1
Güncel gelişmeleri takip etme	12	5,4
Bilgisayar okur-yazarlığı	14	6,3
Paket programlar ile ilgili eğitim verilmeli	19	8,5
Etik kullanım/gereksiz ve zaman kaybı kullanımlar	10	4,5
Programcılık	9	4,0
Diğer	6	2,7
Toplam	224	100

Sağlık yöneticilerinin, sağlık yönetiminde teknoloji eğitimi konusundaki önerilerine ait veriler Tablo 40'da yer almaktadır. Yöneticilerin79'u herhangi bir öneride bulunmaz iken 224 yönetici sağlık yönetiminde teknoloji eğitimi konusunda öneride bulunmuştur. Öneride bulunan 224 katılımcının %32,1'i teknoloji kullanımına yönelik uygulamalı eğitim, %29,5'i temel ve ileri düzey Office eğitimi, %8,5'i satın alma, tahakkuk gibi paket programlara yönelik eğitim, %7,1'i de sağlık bilişimi eğitimi verilmesini önermiştir. Diğer başlığı altındaki öneriler ise teknik konular, uzaktan eğitim, deontoloji, eğitim psikolojisi konularını kapsamaktadır.

Tablo 41

Yöneticilere Uygulanan Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Ölçeğinde Yer Alan İfadelere Verilen Cevapların Frekans Dağılımı

No	İfadeler	Kesinlikle katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		$\bar{X}$	s.s.
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		
1	BİT kullanmak işlerimi daha çabuk yapmamı sağlar.	0	0	3	1,0	8	2,6	93	30,7	199	65,7	4,61	,593
2	BİT kullanmak performansımı arttırır	0	0	2	,7	11	3,6	110	36,3	180	59,4	4,54	,601
3	BİT kullanmak işlerimi kolaylaştırır.	1	,3	3	1,0	6	2,0	100	33,0	193	63,7	4,59	,618
4	BİT kullanmak verimliliğimi arttırır.	1	,3	0	0	15	5,0	111	36,6	176	58,1	4,52	,624
5	BİT kullanmayı yararlı buluyorum.	3	1,0	4	1,3	7	2,3	94	31,0	195	64,4	4,56	,701
6	BİT kullanmamın işim için oldukça önemli olduğunu düşünüyorum (terfi etmemde ya da ödül almamda)	4	1,3	48	15,8	50	16,5	93	30,7	108	35,6	**3,83**	1,118
7	BİT kullanmak hastanedeki prestijimi arttırıyor.	10	3,3	51	16,8	42	13,9	115	38,0	85	28,1	**3,71**	1,143
8	BİT'in nasıl kullanılacağını öğrenmek benim için kolaydır.	3	1,0	12	4,0	36	11,9	134	44,2	118	38,9	4,16	,856
9	BİT kullanmak istediğimde ne yapmam gerektiğini kolay ve anlaşılır buluyorum	1	,3	17	5,6	37	12,2	141	46,5	107	35,3	4,11	,848
10	BİT araçlarını (bilgisayar, internet vs.) kullanmayı açık ve anlaşılır buluyorum.	2	,7	15	5,0	23	7,6	146	48,2	117	38,6	4,19	,828
11	BİT kullanabilecek beceriye sahip olmak, benim için kolaydır.	1	,3	13	4,3	31	10,2	133	43,9	125	41,3	4,21	,820
12	BİT kullanmayı kolay buluyorum.	1	,3	17	5,6	30	9,9	129	42,6	126	41,6	4,19	,856
13	BİT kullanarak işlerimi yapmak hoşuma gidiyor.	2	,7	16	5,3	23	7,6	129	42,6	133	43,9	4,24	,855
14	BİT'i kullanmak oldukça iyi bir fikir.	2	,7	6	2,0	17	5,6	138	45,5	140	46,2	4,35	,734

No	İfadeler	Kesinlikle katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		$\bar{X}$	s.s.
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		
15	BİT'i kullanmak işlerimi daha eğlenceli ve ilginç yapıyor.	5	1,7	41	13,5	44	14,5	113	37,3	100	33,0	**3,86**	1,073
16	Gelecekte BİT kullanmayı planlıyorum.	2	,7	4	1,3	19	6,3	137	45,2	141	46,5	4,36	,718
17	Gelecekte BİT kullanmayı devam ettirmeye niyetim var.	3	1,0	2	,7	15	5,0	136	44,9	147	48,5	4,39	,705
18	Gelecekte BİT kullanmaya devam edeceğimi biliyorum.	3	1,0	4	1,3	12	4,0	135	44,6	149	49,2	4,40	,720
19	BİT kullanmak yararlı olmasına rağmen, BİT'i kullanmanın zorunlu olmadığını düşünüyorum	93	30,7	98	32,3	31	10,2	48	15,8	33	10,9	**2,44**	1,355
20	İşimde BİT kullanmak tamamen benim isteğime bağlı.	63	20,8	131	43,2	37	12,2	41	13,5	31	10,2	**2,49**	1,247
21	BİT kullanmak için gerekli kaynaklara (bilgisayar, internet bağlantısı, yazılımlar) sahibim.	3	1,0	7	2,3	20	6,6	136	44,9	137	45,2	4,31	,778
22	BİT'i kullanabilmek için gerekli bilgiye sahibim.	2	,7	6	2,0	40	13,2	142	46,9	113	37,3	4,18	,783
23	BİT araçlarını (bilgisayar, internet, bilgisayar yazılımları) kullanırken zorlandığımda, hastanede rehberlik ve yardım alacağım kişiler var.	5	1,7	14	4,6	43	14,2	151	49,8	90	29,7	4,01	,880
24	Hastane BİT araç ve ortamlarının nasıl kullanıldığına ilişkin düzenlemeler yapılmakta ve açıklayıcı yönergeler bulunmaktadır.	13	4,3	54	17,8	77	25,4	101	33,3	58	19,1	**3,45**	1,117
25	BİT kullanırken ürkek davranıyorum.	87	28,7	130	42,9	29	9,6	48	15,8	9	3,0	**2,21**	1,114
26	BİT araçlarını kullanırken yanlış bir tuşa basıp bilgilerimi kaybetme düşüncesi beni korkutuyor.	59	19,5	109	36,0	37	12,2	64	21,1	34	11,2	**2,69**	1,306
27	BİT araçlarını kullanırken düzeltemeyeceğim hataları yapma korkusundan BİT araçlarını kullanmaya çekiniyorum.	85	28,1	135	44,6	41	13,5	29	9,6	13	4,3	**2,17**	1,076
28	BİT kullanmak bir şekilde beni korkutuyor.	97	32,0	131	43,2	29	9,6	38	12,5	8	2,6	**2,11**	1,071
29	Hastanede BİT'i kullanan personel, kurum içinde daha yüksek bir profile sahiptir.	11	3,6	56	18,5	55	18,2	122	40,3	59	19,5	**3,53**	1,109
30	Benim davranışlarımdan etkilenen insanlar, işlerimi yaparken BİT imkanlarını kullanmamın iyi olacağını düşünürler.	14	4,6	55	18,2	58	19,1	129	42,6	47	15,5	**3,46**	1,097

No	İfadeler	Kesinlikle katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		$\bar{X}$	s.s.
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		
31	Benim için önemli kişiler, işlerimi yaparken BİT imkanlarını kullanmamın iyi olacağını düşünürler.	11	3,6	44	14,5	56	18,5	134	44,2	58	19,1	**3,61**	1,065
32	Yeterli zamanım ve BİT olanaklarım var ise BİT'i kullanabilirim.	7	2,3	16	5,3	19	6,3	158	52,1	103	34,0	4,10	,902
33	Bir kişi bir kereye mahsus bana nasıl yapıldığını gösterirse, BİT'i kullanabilirim.	3	1,0	19	6,3	36	11,9	129	42,6	116	38,3	4,11	,912
34	Zorlandığım zaman yardıma bir kişiyi çağırabilirsem, BİT olanaklarını kullanabilirim.	8	2,6	18	5,9	27	8,9	146	48,2	104	34,3	4,06	,953

Tablo 41'de yöneticilerin teknoloji kabul ve kullanım niyetlerine yönelik ifadelere vermiş oldukları cevapların frekansları yer almaktadır. Genel olarak değerlendirildiğinde teknoloji kabul ve kullanım niyet boyutlarındaki (algılanan yarar (1,2,3,4,5), algılanan kullanım kolaylığını (8,9,19,11,12,22), kolaylaştırıcı durumlar (21,23,24), özyeterlik (32,33,34), niyet (13,14,15,16,17,18)) ifadelerin ortalamaları 4 ve üzerindedir. Yani "*Katılıyorum*" ve "*Kesinlikle Katılıyorum*" şeklindedir. Ancak sosyal etki boyutunu belirleyen ifadelerin (6,7,29,30,31) ortalamalarının 4'ün altında olduğu görülmektedir. Niyet boyutuna ilişkin "BİT'i kullanmak işlerimi daha eğlenceli ve ilginç yapıyor" ifadesine (15) verilen cevapların ortalaması da 3,86'dır. Boyutlardan gönüllülüğe ait ifadelere (19,20) verilen cevap ortalamalarının da oldukça düşük olduğu görülmektedir (sırasıyla ortalamalar=2,44; 2,49). Yöneticilerin teknoloji kabul ve kullanım niyetlerini etkileyen kaygı boyutuna ilişkin ifadelerin (25,26,27,28) ortalamalarının da 2,11 ve 2,69 arasında değiştiği görülmektedir. Ancak ortalamaların düşük olması yöneticilerin teknolojiye yönelik kaygı düzeylerinin düşük olduğu anlamına gelmektedir. Kolaylaştırıcı durumlardan "Hastane BİT araç ve ortamlarının nasıl kullanıldığına ilişkin düzenlemeler yapılmakta ve açıklayıcı yönergeler bulunmaktadır" ifadesine (24) verilen cevapların ortalaması da 3,45'tir yani "*Kararsızım*" ile "*Katılıyorum*" arasında bir yerdedir.

Yöneticilerin Demografik Özelliklerine Göre Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Farklılıkları

Araştırmada, sağlık yöneticilerinin teknoloji kabul ve kullanım niyetlerinin demografik özelliklerine göre farklılık gösterip görmediğine ilişkin veriler analiz edilmiştir. Analizlerde grup sayısı iki olan değişkenler için bağımsız örneklerler için t-testi, grup sayısı ikiden fazla olan değişkenler için de Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way ANOVA) testleri uygulanmıştır.

Tablo 42

Yöneticilerin Cinsiyetine Göre Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Farklılıkları

Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	s.s.	s.d.	t	p
Algılanan kullanım kolaylığı	Kadın	117	4,1795	,61477	,05684	,077	,938
	Erkek	186	4,1729	,77506	,05683		
Algılanan yarar	Kadın	117	4,5265	,53666	,04961	-,993	,322
	Erkek	186	4,5903	,55732	,04086		
Sosyal etki	Kadın	117	3,5829	,79115	,07314	-,812	,418
	Erkek	186	3,6581	,77338	,05671		
Niyet	Kadın	117	4,2721	,53229	,04921	,133	,894
	Erkek	186	4,2616	,73476	,05388		
Gönüllülük	Kadın	117	2,5427	1,11914	,10346	,940	,348
	Erkek	186	2,4167	1,16470	,08540		
Kolaylaştırıcı durumlar	Kadın	117	3,8604	,65979	,06100	-1,282	,201
	Erkek	186	3,9659	,75419	,05530		
Kaygı	Kadın	117	2,2927	,91403	,08450	-,039	,969
	Erkek	186	2,2970	,99295	,07281		
Özyeterlik	Kadın	117	4,0940	,69872	,06460	,093	,926
	Erkek	186	4,0860	,78024	,05721		
Genel	Kadın	117	3,6689	,34071	,03150	-,285	,776
	Erkek	186	3,6811	,39861	,02923		

Tablo 42'de teknoloji kabul ve kullanım niyetinin cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği analiz edilmiş ve bu analizlerin sonuçları verilmiştir. Yapılan analiz sonucunda teknoloji kabul ve kullanım niyeti cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Cinsiyete göre teknoloji kabul ve kullanım niyetinin değişmediğini gösteren pek çok çalışma bulunmaktadır. Mccombs'un (2011) çalışmasında da teknoloji kabul ve kullanım niyeti boyutlarından performans beklentisi (algılanan yarar), çaba beklentisi (algılanan kullanım kolaylığı), sosyal etki ve kolaylaştırıcı durumların davranışsal niyeti yordamasında cinsiyet faktörünün herhangi bir etkisinin bulunmadığı görülmektedir.

Şenel'in (2011) çalışmasında genel olarak teknoloji kabulü ve kullanma davranışının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini test etmiş, kadın ve erkek katılımcıların teknoloji kabul oranlarında anlamlı bir farklılık bulunmadığını belirtmiştir.

Tuncer ve Özüt (2012) de çalışmalarında öğrencilerin eğitsel internet kullanımına yönelik özyeterlik algılarının cinsiyete göre bir farklılık göstermediğini belirtmiştir.

Mendi'nin (2012) çalışmasında, çaba beklentisi (algılanan kullanım kolaylığı), performans beklentisi (algılanan yarar), sosyal etki, kolaylaştırıcı şartlar ve davranışsal niyet cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Benzer bir şekilde Becit İşçitürk (2012) de çalışmasında, kullanıcıların cinsiyetlerinin BİT kabul ve kullanımlarına yönelik davranışsal niyetleri üzerindeki çaba beklentisi (algılanan kullanım kolaylığı, performans beklentisi (algılanan yarar), sosyal etki, kolaylaştırıcı durum ve özyeterliğin yordama düzeyleri üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna varmıştır.

Yöneticilerin cinsiyetlerinin teknoloji kabul ve kullanımına etkisinin bulunduğu yönünde çalışmalar da bulunmaktadır. Bağlıbel, Samancıoğlu ve Summak'ın (2010) çalışmalarında yöneticilerin cinsiyetinin teknolojiye ilişkin algılanan fayda ve mesleki alaka boyutunda anlamlı, algılanan kullanım kolaylığı, kişisel norm, imaj, çıktı kalitesi ve sonuçların gösterilebilirliği boyutları üzerinde ise anlamlı bulunmadığı görülmüştür. Yani erkek yöneticiler kadın yöneticilere göre teknolojinin daha faydalı ve mesleki açıdan daha önemli olduğunu düşünmektedir.

Tablo 43

Yöneticilerin Medeni Durumlarına Göre Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Farklılıkları

Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti	Medeni Durum	n	$\bar{X}$	s.s.	s.d.	t	p
Algılanan kullanım kolaylığı	Evli	237	4,1653	,73390	,04767	-,501	,617
	Bekar	66	4,2121	,65342	,08043		
Algılanan yarar	Evli	237	4,5899	,53795	,03494	1,388	,168
	Bekar	66	4,4788	,58481	,07199		
Sosyal etki	Evli	237	3,6245	,77585	,05040	-,190	,850
	Bekar	66	3,6455	,79984	,09845		
Niyet	Evli	237	4,2736	,66812	,04340	,398	,691
	Bekar	66	4,2374	,64851	,07983		
Gönüllülük	Evli	237	2,4135	1,12460	,07305	-1,430	,156
	Bekar	66	2,6515	1,21519	,14958		
Kolaylaştırıcı durumlar	Evli	237	3,9662	,69216	,04496	1,889	,060
	Bekar	66	3,7778	,80028	,09851		
Kaygı	Evli	237	2,2848	,95591	,06209	-,355	,723
	Bekar	66	2,3333	,98872	,12170		
Özyeterlik	Evli	237	4,1378	,74771	,04857	2,188	,031*
	Bekar	66	3,9141	,73102	,08998		
Genel	Evli	237	3,6819	,37400	,02429	,478	,634
	Bekar	66	3,6563	,38883	,04786		

*p<0,05

Yöneticilerin teknoloji kabul ve kullanım niyetlerinin medeni durumlarına göre farklılık gösterip göstermediği istatistiksel olarak analiz edilmiş olup, teknoloji kabul ve kullanım niyeti boyutlarından özyeterlik boyutunda medeni duruma göre bir farklılık bulunduğu ve evli yöneticilerin teknoloji özyeterliğinin ($\bar{X}$=4,13) bekar yöneticilerin özyeterliğinden ($\bar{X}$=3,91) daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır (p=0,03).

Alan yazında Işık ve Akbolat'ın (2010) sağlık çalışanlarının bilgi teknolojileri ve hastane bilgi sistemi kullanım becerilerini ve hastane bilgi sisteminin sağlık kuruluşlarına sağladığı faydalara ilişkin görüşlerini belirlemeye yönelik çalışmalarında, bekar çalışanların hastane bilgi sistemlerini kullanmaya yönelik yeterliklerinin evli çalışanlara göre daha yüksek

olduğu görülmektedir. Benzer bir şekilde Günbayı ve Cantürk'ün (2012) çalışmalarında da bekar yöneticilerin teknoloji kullanım düzeylerinin evli yöneticilere oranla daha yüksek olduğu görülmektedir. Araştırmada ise evli çalışanların özyeterliklerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Evli çalışanların bekar çalışanlara göre daha ileri yaş grubunda ve hizmet süresinin dolayısıyla teknoloji deneyimlerinin daha fazla olduğu düşünüldüğünde artan deneyimin özyeterliği olumlu yönde etkilediği sonucuna varılabilir.

Tablo 44

Yöneticilerin Yaşlarına Göre Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Farklılıkları

Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti	Yaş	n	$\bar{X}$	s.s.	F	p	Scheffe
Algılanan kullanım kolaylığı	1)30-altı	18	4,2685	,66455	5,438	,000*	2-6 3-6
	2)31-35	63	4,4153	,58343			
	3)36-40	81	4,2798	,63071			
	4)41-45	66	4,0379	,86568			
	5)46-50	46	4,1341	,69799			
	6)51-üstü	29	3,6839	,62416			
Algılanan yarar	1)30-altı	18	4,6778	,49056	1,466	,201	
	2)31-35	63	4,6286	,49885			
	3)36-40	81	4,5926	,48728			
	4)41-45	66	4,4152	,69928			
	5)46-50	46	4,6217	,52193			
	6)51-üstü	29	4,5379	,47840			
Sosyal etki	1)30-altı	18	3,8111	,80139	,471	,798	
	2)31-35	63	3,6508	,85230			
	3)36-40	81	3,6543	,73076			
	4)41-45	66	3,5697	,82815			
	5)46-50	46	3,6522	,81588			
	6)51-üstü	29	3,4966	,56725			
Niyet	1)30-altı	18	4,0370	,68732	5,694	,000*	2-4-6 3-6
	2)31-35	63	4,4709	,56602			
	3)36-40	81	4,4156	,49380			
	4)41-45	66	4,0707	,87514			
	5)46-50	46	4,3116	,59795			
	6)51-üstü	29	3,9138	,53009			
Gönüllülük	1)30-altı	18	3,4444	1,13616	4,839	,000*	1-4-6
	2)31-35	63	2,6587	1,19416			
	3)36-40	81	2,5000	1,06946			
	4)41-45	66	2,1742	1,05061			
	5)46-50	46	2,4239	1,22460			
	6)51-üstü	29	2,0690	,97031			

Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti	Yaş	n	$\bar{X}$	s.s.	F	p	Scheffe
Kolaylaştırıcı durumlar	1)30-altı	18	4,0000	,78382	1,197	,311	
	2)31-35	63	3,8042	,67901			
	3)36-40	81	3,9383	,65640			
	4)41-45	66	3,8636	,87115			
	5)46-50	46	4,1232	,73823			
	6)51-üstü	29	3,9310	,46615			
Kaygı	1)30-altı	18	2,3472	1,10193	5,055	,000*	2-6 3-6
	2)31-35	63	2,0754	,90544			
	3)36-40	81	2,0988	,88801			
	4)41-45	66	2,3712	,94079			
	5)46-50	46	2,3587	,95547			
	6)51-üstü	29	3,0172	,93046			
Özyeterlik	1)30-altı	18	3,8889	,70479	1,027	,402	
	2)31-35	63	4,0159	,89288			
	3)36-40	81	4,1399	,77793			
	4)41-45	66	4,1162	,80276			
	5)46-50	46	4,2319	,48620			
	6)51-üstü	29	3,9425	,51999			
Genel	1)30-altı	18	3,8094	,43954	2,246	,050	
	2)31-35	63	3,7150	,33789			
	3)36-40	81	3,7024	,34749			
	4)41-45	66	3,5773	,45001			
	5)46-50	46	3,7322	,37754			
	6)51-üstü	29	3,5740	,24712			

*p<0,05

Yöneticilerin yaşı ile teknoloji kabul ve kullanım niyeti arasında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığı belirlemek amacıyla yapılan analiz sonucunda yaş ile algılanan kullanım kolaylığı, niyet, gönüllülük, kaygı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın bulunduğu belirlenmiştir (p<0,05).

Algılanan kullanım kolaylığı boyutundaki farklılığın hangi grup ya da gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla post-hoc testlerden çoklu gruplar için kullanılan Scheffe testi yapılmıştır. Scheffe testi sonucunda teknoloji kabul ve kullanım niyetinin algılanan kullanım kolaylığı boyutunda yaşı 31-35 aralığında olan yöneticilerle 51 ve üzeri olan yöneticiler arasında ve 36-40 yaş aralığı ile 51 ve üzeri yaş aralığında olan yöneticilerde anlamlı farklılık söz konusudur. Yaşı 31-35 aralığında olan yöneticilerin

kullanım kolaylığına yönelik algılarının ($\bar{X}$=4,41) 51 ve üzeri yaş aralığında olan yöneticilere ($\bar{X}$=3,68) göre daha yüksek olduğu; 36-40 yaş arası yöneticilerin kullanıma yönelik algılarının ($\bar{X}$=4,27) yine 51 ve üzeri yaş aralığında olan yöneticilere ($\bar{X}$=3,68) göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Niyet boyutundaki farklılık analiz edildiğinde yaşı 31-35 aralığında olan yöneticilerle, 41-45 yaş aralığında ve 51 ve üzeri yaş aralığında olan yöneticiler arasında anlamlı farklılık görülmüştür. Buna göre yaşı 31-35 yaş aralığında olan yöneticilerin ($\bar{X}$=4,47) teknoloji kabul ve kullanım niyetinin 41-45 yaş aralığındaki yöneticiler ($\bar{X}$=4,07) ve 51 ve üzeri yaş aralığındaki yöneticilerden ($\bar{X}$=3,91) daha yüksek olduğu görülmektedir. Bir diğer farklılık ise 36-40 yaş aralığındaki yöneticiler ile 51 ve üzeri yaş aralığındaki yöneticiler arasındadır. 36-40 yaş aralığındaki yöneticilerin ($\bar{X}$=4,41), 51 ve üzeri yaş aralığındaki yöneticilere (($\bar{X}$=3,91) teknoloji kabul ve kullanım niyetleri daha yüksektir.

Gönüllülük boyutunda ise yaş aralığı 30 ve altı yaş aralığındaki yöneticiler ile 41-45 yaş aralığındaki yöneticiler ve 51 ve üzeri yaş aralığındaki yöneticiler arasında anlamlı farklılık görülmektedir. Bu farklılığa göre, 30 ve altı yaş aralığındaki yöneticilerin ($\bar{X}$=3,44) teknoloji kabul ve kullanım niyetine yönelik olarak 41-45 yaş aralığındaki yöneticiler ($\bar{X}$=2,17) ve 51 ve üzeri yaş aralığındaki yöneticilerden ($\bar{X}$=2.06) daha gönüllü oldukları söylenebilir.

Kaygı boyutundaki anlamlı farklılığın 31-35 yaş aralığındaki yöneticiler ile 51 ve üzeri yaş aralığındaki yöneticiler arasında ve 36-40 yaş aralığındaki yöneticiler ile 51 ve üzeri yaş aralığındaki yöneticilerde olduğu görülmektedir. 31-35 yaş aralığındaki yöneticilerin($\bar{X}$=2.07) ve 36-40 yaş aralığındaki yöneticilerin ($\bar{X}$=2.09) kaygı düzeylerinin, 51 ve üzeri yaş aralığındaki yöneticilerden ($\bar{X}$=3,01) daha düşük olduğu sonucuna varılmıştır. İleri yaş teknoloji kullanıcılarının teknolojiye yönelik kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

Genel olarak araştırma sonucu değerlendirildiğinde, genç yöneticilerin teknolojiyi daha kolay kullanılabilir olarak algıladıkları, kullanmaya yönelik daha gönüllü ve niyetli oldukları, kaygı düzeylerinin de ileri yaştaki yöneticilere göre daha düşük olduğu söylenebilir.

Alanyazında da araştırma sonuçlarına benzer çalışma sonuçları bulunmaktadır. Phillips ve Sternthal'ın (1977 aktaran Özkan & Purutçuoğlu, 2010, s. 38) çalışmasında yeni ürünlerin

karmaşık yapısı nedeniyle ileri yaştaki bireylerin bu ürünleri kullanmada isteksiz davrandıklarını, Morrell ve Echt (1997 aktaran Özkan & Purutçuoğlu, 2010, s. 38) ise kullanım kılavuzundaki eksik ifadeler nedeniyle ileri yaştaki bireylerin bu araçlardan düşük düzeyde yararlandıklarını ifade etmişlerdir.

Venkatesh vd. (2003) performans beklentisi, çaba beklentisi, sosyal etki ve kolaylaştırıcı durumların niyeti yordamalarında cinsiyet, yaş, deneyim ve gönüllülüğün moderatör etkisinin bulunduğunu belirtmiştir. Venkatesh vd.(2003) çalışmalarında yaş ve cinsiyetin birlikte ele alındığında çaba beklentisi (algılanan kullanım kolaylığı), performans beklentisi (algılanan yarar), sosyal etki ve kolaylaştırıcı durumların niyete etkisinin bu moderatörlere bağlı olarak değiştiğini belirtmişlerdir. Plude ve Hoyer (1986) ilerleyen yaşın bir yazılım sistemi kullanırken gerekli olan karmaşık uyarıcıları işleme ve bilgiye odaklanmada zorluklar yaşamaya sebep olduğunu belirtmiştir. Venkatesh vd. (2003) çalışmalarında, çaba beklentisinin (algılanan kullanım kolaylığı) kadınların ve yaşlı çalışanların davranışsal niyetini güçlü bir şekilde etkilediği sonucuna varmıştır.

Kolaylaştırıcı durumların teknoloji kullanımına etkisinde yaş ve deneyimin anlamlı olduğuna dair çalışmalar da bulunmaktadır. Bu çalışmalarda kolaylaştırıcı durumların etkisinin daha ileri yaşlardaki çalışanlarda arttığını göstermektedir (Venkatesh vd., 2003).

Hazer ve Kılınç (2005) yaptıkları çalışmada ileri yaştaki bireylerin teknolojik bir aracı hiç kullanmama nedenini çoğunlukla nasıl kullanacağını bilmeme ve kullanımının karmaşık ve zor olması şeklinde sıralandığını; satın aldıkları teknolojik bir aracı önce kullanıp daha sonra kullanmama nedenini ise kullanım ve bakım/temizlik zorluğu olarak belirtmişlerdir.

Bağlıbel vd.'nin (2010) çalışmalarında yaş değişkeninin algılanan fayda, algılanan kullanım kolaylığı ve sonuçların gösterilebilirliği boyutlarını algılamada anlamlı fark yaratan bir etken olduğunu görülmektedir. Yaş grupları arasındaki farklara bakıldığında genel olarak 30 yaş ve altı yöneticilerinin diğer yaş grubundaki yöneticilerden daha olumlu görüş bildirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. 51 yaş ve üzeri yöneticileri algılanan kullanım kolaylığı boyutuna ilişkin 41-50 yaş arası yöneticilerden daha olumlu görüş bildirmiştir. Çalışmanın genelinde, genç yöneticiler, sistemi, anlamlı boyutların hepsinde görece daha yaşlı olan yöneticilere göre daha olumlu değerlendirirken, elde edilen bu bulgu dikkat çekici görünmektedir. Bu durumun sebebi, yöneticilerinin yeni kullanmaya başladıkları yazılımdan önce de kurumlarında benzeri bilgisayar yazılımları kullanmaları olarak belirtilmiştir. Bu noktadan hareketle özellikle 51 yaş ve üzerindeki yöneticilerin

çoğunluğunun uzun süredir yöneticilik yaptıkları için bu tür yazılımlara daha aşina oldukları ve deneyim kazandıkları belirtilmektedir.

Tablo 45

Yöneticilerin Öğrenim Durumlarına Göre Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Farklılıkları

Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti	Öğrenim Durumu	n	$\bar{X}$	s.s.	F	p	LSD
Algılanan kullanım kolaylığı	1-Lisans	156	4,0331	,78731	7,080	,001*	1-2
	2-Yüksek lisans	101	4,3647	,58105			
	3-Doktora	46	4,2428	,63509			
Algılanan yarar	1-Lisans	156	4,4679	,60896	5,451	,005*	1-2
	2-Yüksek lisans	101	4,6891	,44942			
	3-Doktora	46	4,6261	,47816			
Sosyal etki	1-Lisans	156	3,4705	,80155	7,286	,001*	1-2
	2-Yüksek lisans	101	3,8337	,72059			
	3-Doktora	46	3,7174	,72489			
Niyet	1-Lisans	156	4,1143	,75153	8,837	,000*	1-2-3
	2-Yüksek lisans	101	4,4340	,45770			
	3-Doktora	46	4,4094	,61233			
Gönüllülük	1-Lisans	156	2,4487	1,14184	,035	,966	
	2-Yüksek lisans	101	2,4802	1,08379			
	3-Doktora	46	2,4891	1,31440			
Kolaylaştırıcı durumlar	1-Lisans	156	3,8355	,72784	2,616	,075	
	2-Yüksek lisans	101	4,0033	,72341			
	3-Doktora	46	4,0580	,65661			
Kaygı	1-Lisans	156	2,5272	1,03315	10,015	,000*	1-2-3
	2-Yüksek lisans	101	2,0248	,80584			
	3-Doktora	46	2,1033	,83596			
Özyeterlik	1-Lisans	156	3,9615	,79601	4,789	,009*	1-2-3
	2-Yüksek lisans	101	4,2277	,73171			
	3-Doktora	46	4,2174	,52219			
Genel	1-Lisans	156	3,6074	,39912	5,625	,004*	1-2-3
	2-Yüksek lisans	101	3,7572	,33111			
	3-Doktora	46	3,7329	,35488			

*p<0,05

Tablo 45'te yöneticilerin eğitim durumlarının teknoloji kabul ve kullanım niyetinde herhangi bir farklılık gösterip göstermediğine yönelik yapılan analiz sonucunda teknoloji kabul ve kullanım niyeti alt boyutlarından gönüllülük ve kolaylaştırıcı durumlar dışındaki tüm boyutlarda istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmektedir. Farklılığın hangi öğrenim düzeyinden kaynaklandığını ortaya koymak amacıyla çoklu karşılaştırma (post-hoc) testlerinden yararlanılmıştır. Grup sayısı az olan (üç grup) değişkenleri birbirleriyle karşılaştırmak amacıyla LSD testi uygulanmıştır.

Yapılan analiz sonucunda algılanan kullanım kolaylığı boyutundaki farklılığın lisans mezunu yöneticiler ile yüksek lisans mezunu yöneticilerden kaynaklandığı görülmektedir. Buna göre yüksek lisans mezunu yöneticilerin ($\bar{X}$=4,36), lisans mezunu yöneticilere ($\bar{X}$=4,03) göre teknolojiyi daha kolay kullanılabilir olarak algıladıkları söylenebilir.

Algılanan yarar boyutunda farklılık lisans mezunu yöneticiler ile yüksek lisans mezunu yöneticiler arasında görülmektedir. Lisans mezunu yöneticilerin algılanan yarar ortalamaları ($\bar{X}$=4,46), yüksek lisans mezunu yöneticilerinkinden ($\bar{X}$=4,68) daha düşüktür. Yüksek lisans yöneticiler lisans mezunlarına göre teknolojiyi daha yararlı bulmaktadır.

Sosyal etki boyutundaki farklılık yine lisans mezunu yöneticiler ile yüksek lisans mezunu yöneticiler arasında bulunmaktadır. Yüksek lisans mezunu yöneticilerinin sosyal etki düzeyleri ($\bar{X}$=3,83) lisans mezunu yöneticilere oranla ($\bar{X}$=3,47) daha yüksektir.

Niyet boyutundaki farklılık lisans mezunu yöneticiler ile yüksek lisans ve doktora mezunu yöneticiler arasında görülmektedir. Bu sonuca göre lisans mezunu yöneticilerin ($\bar{X}$=4,11) teknoloji kabul ve kullanım niyetlerinin yüksek lisans ($\bar{X}$=4,43) ve doktora ($\bar{X}$=4,40) mezunu yöneticilere göre daha düşük olduğu söylenebilir.

Kaygı boyutunda yine lisans mezunu yöneticiler ile yüksek lisans ve doktora mezunu yöneticiler arasında farklılık görülmektedir. Lisans mezunu yöneticilerin ($\bar{X}$=2,52) kaygı düzeylerinin yüksek lisans ($\bar{X}$=2,02) ve doktora ($\bar{X}$=2,10) mezunu yöneticilere göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

Özyeterlik boyutundaki farklılık da aynı şekilde lisans mezunu yöneticiler ile yüksek lisans ve doktora mezunu yöneticiler arasındadır. Lisans mezunu yöneticilerin ($\bar{X}$=3,96) özyeterlik ortalamaları yüksek lisans ($\bar{X}$=4,22) ve doktora ($\bar{X}$=4,21) mezunu yöneticilerinkinden daha düşüktür

Genel teknoloji kabul ve kullanım niyetinde de lisans mezunu yöneticiler ile yüksek lisans ve doktora mezunu yöneticiler arasında anlamlı farklılık görülmektedir. Bu sonuca göre lisans mezunu yöneticilerinin genel teknoloji kabul ve kullanım niyetlerinin ($\bar{X}$=3,60), yüksek lisans ($\bar{X}$=3,75) ve doktora ($\bar{X}$=3,73) mezunu yöneticilerininkinden daha düşük olduğu görülmektedir.

Araştırma sonuçları değerlendirildiğinde lisansüstü eğitim almış yöneticilerin lisans eğitimi almış yöneticilere oranla teknolojiyi daha kolay kullanılabilir, daha yararlı, iş hayatında daha prestij ve başarı getiren bir unsur olarak gördüğü, diğer insanların düşüncelerinden daha fazla etkilendiği, özyeterlik düzeylerinin daha yüksek, teknoloji kullanımına yönelik kaygı düzeylerinin daha düşük olduğu ve teknolojiyi kullanmaya daha niyetli oldukları söylenebilir. Eğitim düzeyi arttıkça teknoloji kabul ve kullanım niyetinin de arttığı görülmektedir.

Işık ve Akbolat (2010) tarafından yapılan çalışmada ise lise mezunu çalışanların hastane bilgi sistemleri kullanımlarına yönelik yeterliklerinin lisans ve yüksek lisans mezunu çalışanlara göre daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Ancak çalışmada sağlık çalışanlarının en çok kullanabildikleri sistemlerin hasta kayıt kabul-danışma modülü, ayakta tedavi gören hasta modülü, ağız ve diş sağlığı modülü ve acil servis modülüdür. Yani hastanenin genelinde ve rutin olarak sağlık çalışanları (memur, hemşire, sağlık teknikeri ve sekreter) tarafından kullanılması gereken modüllerdir. Kullanım oranları en düşük olanlar ise istatistik modülü, cihaz takip modülü, satın alma modülü ve personel-bordro işlemleri modülleridir. Kullanım oranları düşük olan modüller alana yönelik daha özel bir eğitim, daha ayrıntılı bilgi ve beceri gerektirmektedir. Bu açıdan bakıldığında kullanım oranları en düşük modüllerin daha yüksek bir eğitim düzeyi ile üst kademe çalışan olmayı gerektirdiği sonucuna varılabilir.

Tablo 46

Yöneticilerin Öğrenim Gördükleri Alanlara Göre Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Farklılıkları

Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti	Öğrenim Gördüğü Alan	n	$\bar{X}$	s.s.	F	p	LSD
Algılanan kullanım kolaylığı	1-Sağlık Yönetimi	114	4,3070	,72346	2,761	,028*	2-1-5 1-5 1-3
	2-İktisadi ve İdari Bilimler	73	4,0251	,78157			
	3-Tıp-Diş Hekimliği	69	4,0507	,64315			
	4-Hemşirelik	20	4,1667	,62126			
	5-Diğer	27	4,3519	,64605			
Algılanan yarar	1-Sağlık Yönetimi	114	4,5526	,59870	,378	,824	
	2-İktisadi ve İdari Bilimler	73	4,5342	,58695			
	3-Tıp-Diş Hekimliği	69	4,6319	,45584			
	4-Hemşirelik	20	4,5100	,51289			
	5-Diğer	27	4,5778	,49094			
Sosyal etki	1-Sağlık Yönetimi	114	3,6386	,77932	1,259	,286	
	2-İktisadi ve İdari Bilimler	73	3,4658	,81244			
	3-Tıp-Diş Hekimliği	69	3,7043	,68480			
	4-Hemşirelik	20	3,7200	,86426			
	5-Diğer	27	3,7704	,84070			
Niyet	1-Sağlık Yönetimi	114	4,2749	,74897	4,074	,003*	1-2 1-5 2-1-3-4-5
	2-İktisadi ve İdari Bilimler	73	4,0434	,64671			
	3-Tıp-Diş Hekimliği	69	4,3116	,56441			
	4-Hemşirelik	20	4,4833	,43896			
	5-Diğer	27	4,5494	,52055			
Gönüllülük	1-Sağlık Yönetimi	114	2,6053	114	,965	,427	
	2-İktisadi ve İdari Bilimler	73	2,2808	73			
	3-Tıp-Diş Hekimliği	69	2,4348	69			
	4-Hemşirelik	20	2,5500	20			
	5-Diğer	27	2,3889	27			
Kolaylaştırıcı durumlar	1-Sağlık Yönetimi	114	3,8918	,79018	,638	,636	
	2-İktisadi ve İdari Bilimler	73	3,9224	,69947			
	3-Tıp-Diş Hekimliği	69	4,0386	,61976			
	4-Hemşirelik	20	3,8333	,71328			
	5-Diğer	27	3,8519	,72403			

Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti	Öğrenim Gördüğü Alan	n	$\bar{X}$	s.s.	F	p	LSD
Kaygı	1-Sağlık Yönetimi	114	2,1513	,91607	2,975	,020*	1-2-4 2-3
	2-İktisadi ve İdari Bilimler	73	2,5582	1,08695			
	3-Tıp-Diş Hekimliği	69	2,2029	,76849			
	4-Hemşirelik	20	2,6375	,95791			
	5-Diğer	27	2,1759	1,09372			
Özyeterlik	1-Sağlık Yönetimi	114	4,0497	,83464	,732	,570	
	2-İktisadi ve İdari Bilimler	73	4,1324	,65673			
	3-Tıp-Diş Hekimliği	69	4,1884	,58152			
	4-Hemşirelik	20	3,9833	,76069			
	5-Diğer	27	3,9630	,95780			
Genel	1-Sağlık Yönetimi	114	3,6839	,40931	,615	,652	
	2-İktisadi ve İdari Bilimler	73	3,6203	,38365			
	3-Tıp-Diş Hekimliği	69	3,6954	,31669			
	4-Hemşirelik	20	3,7355	,36561			
	5-Diğer	27	3,7036	,37373			

*p<0,05

Tablo 46'da yöneticilerin teknoloji kabul ve kullanım niyetlerinin öğrenim gördükleri alana göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan analiz sonuçları verilmektedir. Tablo 46'ya göre algılanan kullanım kolaylığı, niyet ve kaygı boyutlarında öğrenim görülen alana göre anlamlı farklılık bulunduğu görülmektedir. Farklılığın hangi grup veya gruplardan kaynaklandığı belirlemek amacıyla post-hoc testlerinden LSD testi uygulanmıştır.

Öğrenim görülen alanın algılanan kullanım kolaylığı boyutundaki farklılığın sağlık yönetimi mezunları ile iktisadi ve idari bilimler mezunları ve diğer grup mezunları arasında bulunduğu görülmektedir. Sağlık yönetimi mezunlarını ($\bar{X}$=4,30) kullanım kolaylığı algısı iktisadi ve idari bilimler mezunlarınınkinden ($\bar{X}$=4,02) yüksek, diğer bölüm mezunlarınınkinden ise ($\bar{X}$=4,55) düşüktür. İktisadi ve idari bilimler mezunlarının kullanım kolaylığı algısı ise hem sağlık yönetimi hem diğer bölüm mezunlarınınkinden düşüktür. Tıp ve diş hekimliği alanından mezun yöneticilerin ($\bar{X}$=4,05) kullanım kolaylığı algısı da sağlık yönetimi bölümünden ($\bar{X}$=4,30) mezun olanlarınkine göre daha düşüktür.

Kaygı boyutunda ise anlamlı farklılık sağlık yönetimi mezunları ile iktisadi ve idari bilimler mezunları ve hemşirelik bölüm mezunları arasında anlamlı bulunmuştur. Sağlık yönetimi mezunlarının ($\bar{X}$=2,15) kaygı düzeyi iktisadi ve idari bilimler mezunları ($\bar{X}$=2,55) ve hemşirelik mezunlarından ($\bar{X}$=2,63) daha düşüktür. İktisadi ve idari bilimler mezunları ($\bar{X}$=2,55) ile sağlık yönetimi ($\bar{X}$=2,15) ve tıp-diş hekimliği ($\bar{X}$=2,20) mezunlarının kaygı düzeyleri arasında da anlamlı farklılık görülmektedir. Buna göre sağlık yönetimi, tıp-diş hekimliği öğrenimi görmüş yöneticilerin kaygı düzeylerinin, iktisadi ve idari bilimler öğrenimi görmüş yöneticilerden daha düşük olduğu görülmektedir.

Niyete göre farklılığın bulunduğu gruplar ise sağlık yönetimi ile iktisadi ve idari bilimler mezunları ve diğer bölüm mezunları arasında anlamlı bulunmuştur. Sağlık yönetimi ($\bar{X}$=4,27) niyet ortalaması iktisadi ve idari bilimler mezunlarınınkinden ($\bar{X}$=4,04) yüksek, diğer bölüm mezunlarınınkinden ($\bar{X}$=4,54) düşüktür. İktisadi ve idari bilimler mezunlarının ($\bar{X}$=4,04) niyet ortalamaları sağlık yönetimi, tıp-diş hekimliği, hemşirelik ve diğer bölüm mezunlarının ortalamalarından oldukça düşük görülmektedir.

Genel bir değerlendirme yapılacak olursa, İktisadi ve İdari Bilimler alanında öğrenim görmüş yöneticilerin algılanan kullanım kolaylığının ve teknoloji kullanımına yönelik niyetlerinin en düşük ortalamaya sahip olduğu, kaygı düzeylerinin ise hemşirelik bölümünden mezun yöneticilerden sonra ikinci sırada yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 47

Yöneticilerin Yabancı Dil Düzeylerine Göre Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Farklılıkları

Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti	Yabancı Dil	n	$\bar{X}$	s.s.	F	p	Scheffe
Algılanan kullanım kolaylığı	1-Zayıf	56	3,9524	,68881	12,168	,000*	1-3-4 2-3-4
	2-Orta	139	4,0240	,76206			
	3-İyi	72	4,4398	,54119			
	4-Çok iyi	36	4,5787	,56271			
Algılanan yarar	1-Zayıf	56	4,5393	,45274	2,362	,071	
	2-Orta	139	4,5007	,63308			
	3-İyi	72	4,6167	,47560			
	4-Çok iyi	36	4,7556	,42791			
Sosyal etki	1-Zayıf	56	3,4750	,70897	5,492	,001*	1-2-3
	2-Orta	139	3,5266	,79241			
	3-İyi	72	3,9361	,73758			
	4-Çok iyi	36	3,6500	,77736			
Niyet	1-Zayıf	56	4,1399	,67178	3,716	,012*	1-3-4 2-3-4
	2-Orta	139	4,1882	,70449			
	3-İyi	72	4,4074	,58065			
	4-Çok iyi	36	4,4769	,55371			
Gönüllülük	1-Zayıf	56	2,5179	,98148	1,125	,339	
	2-Orta	139	2,3381	1,09050			
	3-İyi	72	2,6111	1,25659			
	4-Çok iyi	36	2,5833	1,34960			
Kolaylaştırıcı durumlar	1-Zayıf	56	3,8690	,67473	5,936	,001*	1-3 2-3-4
	2-Orta	139	3,7770	,69318			
	3-İyi	72	4,1852	,69851			
	4-Çok iyi	36	4,0648	,78808			
Kaygı	1-Zayıf	56	2,5938	1,04290	7,378	,000*	1-3-4 2-3-4
	2-Orta	139	2,4173	,94139			
	3-İyi	72	2,0729	,83649			
	4-Çok iyi	36	1,8056	,89863			
Özyeterlik	1-Zayıf	56	3,9762	,56446	1,568	,197	
	2-Orta	139	4,0408	,80404			
	3-İyi	72	4,2037	,82138			
	4-Çok iyi	36	4,2222	,58554			
Genel	1-Zayıf	56	3,6329	,32818	6,037	,001*	1-3 2-3-4
	2-Orta	139	3,6016	,38890			
	3-İyi	72	3,8091	,35040			
	4-Çok iyi	36	3,7671	,37454			

*p<0,05

Tablo 47'de yöneticilerin teknoloji kabul ve kullanım niyetlerinin yabancı dil düzeyine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak amacıyla yapılan analiz sonucunda teknoloji kabul ve kullanım niyeti boyutlarından algılanan kullanım kolaylığı, sosyal etki, niyet, kolaylaştırıcı durumlar, kaygı boyutlarında ve genel teknoloji kabul ve kullanım niyetinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmektedir.

Farklılığın hangi grup ya da gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonucunda *algılanan kullanım kolaylığı* ve *niyet* boyutunda farklılığın yabancı dil düzeyi zayıf olan yöneticiler ($\bar{X}$=3,95; $\bar{X}$=4,13) ile yabancı dil düzeyi iyi ($\bar{X}$=4,43; $\bar{X}$=4,40) ve çok iyi ($\bar{X}$=4,57; $\bar{X}$=4,47) olan yöneticilerden; yabancı dil düzeyi orta olan yöneticiler($\bar{X}$=4,02; $\bar{X}$=4,18) ile yabancı dil düzeyi iyi ($\bar{X}$=4,43; $\bar{X}$=4,40) ve çok iyi ($\bar{X}$=4,57; $\bar{X}$=4,47) olan yöneticilerden kaynaklandığı görülmüştür.

Sosyal etki boyutundaki farklılık ise yabancı dil düzeyi zayıf ($\bar{X}$=3,47) olan yöneticiler ile iyi ($\bar{X}$=3,93) olan yöneticiler arasında; orta ($\bar{X}$=3,52) olan yöneticiler ile iyi ($\bar{X}$=3,93) olan yöneticiler arasında görülmektedir.

Kolaylaştırıcı durumlar ve genel teknoloji kabul ve kullanım niyetindeki anlamlı farklılık incelendiğinde ise, yabancı dil düzeyi zayıf olan yöneticiler ile iyi olan yöneticiler arasında ve yabancı dil düzeyi orta olan yöneticiler ile iyi ve çok iyi olan yöneticiler arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur. Yabancı dil düzeyi iyi ($\bar{X}$=4,18) ve çok iyi ($\bar{X}$=4,06) olan yöneticilerin ortalamaları zayıf ($\bar{X}$=3,86) ve orta ($\bar{X}$=3,77) düzeyde olanlara göre göre daha yüksektir.

Yabancı dil düzeyi zayıf ($\bar{X}$=2,59) ve orta ($\bar{X}$=2,41) olan yöneticilerin kaygı düzeylerinin ise iyi ($\bar{X}$=2,07) ve çok iyi ($\bar{X}$=1,80) olan yöneticilerinkinden daha yüksek olduğu söylenebilir.

Sonuç olarak yabancı dil düzeyi iyi ve çok iyi olan yöneticilerin teknolojiyi daha kolay kullanılabilir olarak gördüğü, teknoloji kullanımına yönelik gerekli kaynaklar, rehber ve imkanlara daha fazla sahip olduğu, teknoloji kullanımının prestij, başarı ve statü sağladığını düşündüğü, saygı duyduğu kişilerin görüşlerinden etkilendiği ve teknoloji kullanmaya daha fazla niyetli olduğu söylenebilir.

Araştırma sonucunda yabancı dil düzeyinin teknoloji kabul ve kullanım niyetinde anlamlı farklılık yarattığı görülmektedir. Ancak alanyazında Becit İşçitürk (2012) yabancı dil düzeyinin BİT kabul ve kullanımına yönelik davranışsal niyeti üzerinde performans

beklentisi (algılanan yarar), çaba beklentisi (algılanan kullanım kolaylığı, sosyal etki, kolaylaştırıcı durum ve özyeterliğin yordama düzeyleri üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir değişikliğe yol açmadığı sonucuna ulaşmıştır.Genel olarak değerlendirildiğinde öğrencilerin eğitim ortamında kullanmış oldukları teknolojilerin ve sahip oldukları kişisel teknolojilerin kullanımı yabancı dil gerektirmemektedir. Bu teknolojilerin dili Türkçe'dir. Ancak bu çalışmanın örneklemini yöneticiler oluşturmaktadır ve yöneticiler işlerinin doğası gereği farklı ve daha kompleks teknolojileri kullanabilmektedir. Bu teknolojilerin fonksiyonlarının etkili kullanımı ve uyarı mesajlarının anlaşılabilmesi için yabancı dil gerekmektedir.

Tablo 48

Yöneticilerin Görev Yaptıkları Kurumlara Göre Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Farklılığı

Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti	Kurum	n	$\bar{X}$	s.s.	F	p	LSD
Algılanan kullanım kolaylığı	1-Kamu hastanesi	150	4,0433	,69873	7,219	,001*	1-2-3
	2-Üniversite hastanesi	65	4,1744	,80225			
	3-Özel hastane	88	4,4015	,62445			
Algılanan yarar	1-Kamu hastanesi	150	4,6307	,48202	6,046	,003*	2-1-3
	2-Üniversite hastanesi	65	4,3600	,70374			
	3-Özel hastane	88	4,6068	,49499			
Sosyal etki	1-Kamu hastanesi	150	3,6467	,74489	,420	,657	
	2-Üniversite hastanesi	65	3,5508	,86965			
	3-Özel hastane	88	3,6568	,77368			
Niyet	1-Kamu hastanesi	150	4,2889	,58494	2,379	,094	
	2-Üniversite hastanesi	65	4,1128	,88492			
	3-Özel hastane	88	4,3390	,58310			
Gönüllülük	1-Kamu hastanesi	150	2,3200	1,01875	4,050	,018*	1-2
	2-Üniversite hastanesi	65	2,8000	1,30144			
	3-Özel hastane	88	2,4659	1,19336			
Kolaylaştırıcı durumlar	1-Kamu hastanesi	150	3,9378	,63385	7,845	,000*	2-1-3
	2-Üniversite hastanesi	65	3,6513	,82165			
	3-Özel hastane	88	4,1061	,72458			
Kaygı	1-Kamu hastanesi	150	2,4050	,95787	2,280	,104	
	2-Üniversite hastanesi	65	2,2615	1,13574			
	3-Özel hastane	88	2,1335	,80135			
Özyeterlik	1-Kamu hastanesi	150	4,1244	,69035	3,963	,020*	2-1-3 3-2
	2-Üniversite hastanesi	65	3,8667	,77460			
	3-Özel hastane	88	4,1932	,79866			
Genel	1-Kamu hastanesi	150	3,6746	,32811	2,637	,073	
	2-Üniversite hastanesi	65	3,5972	,48395			
	3-Özel hastane	88	3,7379	,35720			

*p<0,05

Tablo 48'de görev yapılan kurum/kuruluşa göre teknoloji kabul ve kullanım niyetinin farklılık gösterip göstermediğine dair yapılan analiz sonuçları yer almaktadır. Tablo 48 de yöneticilerin görev yaptıkları kurum/kuruluşa göre teknoloji kabul ve kullanım niyetinin algılanan kullanım kolaylığı, algılanan yarar, gönüllülük, kolaylaştırıcı durumlar, kaygı ve özyeterlik boyutlarında anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. Farklılığın kaynaklandığı grup ve grupları belirlemek amacıyla LSD testi yapılmıştır.

Algılanan kullanım kolaylığı boyutunda farklılık özel hastanede görev yapan yöneticiler ile kamu ve üniversite hastanelerinde görev yapan yöneticiler arasında görülmektedir. Sonuçlara göre özel hastanede görev yapan yöneticiler ($\bar{X}$=4,40), üniversite hastanesinde ($\bar{X}$=4,17) ve kamu hastanesinde ($\bar{X}$=4,04) görev yapan yöneticilere göre teknolojiyi daha kolay kullanılabilir olarak algılamaktadır.

Teknolojinin yararlılığı ile ilgili algılar incelendiğinde ise üniversite hastanesinde ($\bar{X}$=4,36) görev yapan yöneticilerin, kamu hastanesi($\bar{X}$=4,63) ve özel hastanede ($\bar{X}$=4,60) görev yapan yöneticilere göre daha düşük ortalamaya sahip olduğu görülmektedir.

Gönüllülük boyutundaki farklılık ise kamu ve üniversite hastanelerinde görev yapan yöneticilerde anlamlı görülmektedir. Buna göre üniversite hastanesinde ($\bar{X}$=2,80) görev yapan yöneticiler teknoloji kullanımı konusunda kamu hastanesinde ($\bar{X}$=2,32) görev yapan yöneticilere göre daha gönüllüdür.

Kolaylaştırıcı durumlar boyutundaki farklılık ise kamu hastanesinde görev yapan yöneticiler ile üniversite hastanesinde görev yapan yöneticiler arasında ve özel hastanede görev yapan yöneticiler ile üniversite hastanesinde görev yapan yöneticiler arasında anlamlı bulunmuştur. Kamu ($\bar{X}$=3,93) ve özel ($\bar{X}$=4,10) hastanelerde görev yapan yöneticilerin üniversite hastanesinde ($\bar{X}$=3,65) görev yapan yöneticilere göre teknoloji konusunda daha iyi şartlara sahip oldukları söylenebilir.

Özyeterlik boyutunda ise farklılık kamu hastanesinde çalışan yöneticiler ile üniversite hastanesinde çalışan yöneticiler arasında, üniversite hastanesinde çalışan yöneticiler ile kamu ve özel hastanede çalışan yöneticiler arasında, özel hastanede çalışan yöneticiler ile üniversite hastanesinde çalışan yöneticiler arasında anlamlı bulunmuştur. Kamu hastanesinde ($\bar{X}$=4,12) çalışan yöneticilerin özyeterliği, üniversite hastanesinde ($\bar{X}$=3,86) çalışan yöneticilerden daha yüksek; özel hastanede çalışan yöneticilerin ($\bar{X}$=4,19) özyeterliği de kamu hastanesinde ($\bar{X}$=4,12) çalışan yöneticilerden daha yüksektir. En

düşük özyeterliğe sahip grup ise üniversite hastanesinde çalışan yöneticilerin oluşturduğu gruptur.

Sonuç olarak, üniversite hastanesinde görev yapan yöneticilerin algılanan yarar, kolaylaştırıcı durumlar ve özyeterlik ortalamalarının diğer kurum ve kuruluşlarda görev yapan yöneticilere oranla daha düşük, gönülülük ortalamasının ise daha yüksek olduğu görülmektedir. Özel hastanede görev yapan yöneticiler teknolojiyi daha kolay kullanılabilir bulmakta ve özyeterlik düzeyleri de daha yüksektir.

Tablo 49

Yöneticilerin Görevlerine Göre Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Farklılıkları

Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti	Görev	n	$\bar{X}$	s.s.	F	p
Algılanan kullanım kolaylığı	1-Başhekim	26	4,1026	,68326	,986	,415
	2-Başhekim yardımcısı	29	3,9655	,58313		
	3-Müdür	78	4,2564	,69303		
	4-Müdür yardımcısı	133	4,1967	,78061		
	5-Diğer	37	4,1441	,63119		
Algılanan yarar	1-Başhekim	26	4,6000	,46648	1,018	,398
	2-Başhekim yardımcısı	29	4,6552	,49251		
	3-Müdür	78	4,5974	,50606		
	4-Müdür yardımcısı	133	4,5639	,59024		
	5-Diğer	37	4,4108	,57725		
Sosyal etki	1-Başhekim	26	3,6692	,75034	1,158	,329
	2-Başhekim yardımcısı	29	3,8897	,65156		
	3-Müdür	78	3,6436	,69853		
	4-Müdür yardımcısı	133	3,5910	,85983		
	5-Diğer	37	3,5027	,74030		
Niyet	1-Başhekim	26	4,3141	,55041	,497	,738
	2-Başhekim yardımcısı	29	4,3506	,57277		
	3-Müdür	78	4,3034	,59322		
	4-Müdür yardımcısı	133	4,2068	,76270		
	5-Diğer	37	4,2973	,55851		
Gönüllülük	1-Başhekim	26	2,2885	1,05993	1,354	,250
	2-Başhekim yardımcısı	29	2,2759	1,05717		
	3-Müdür	78	2,4295	1,12736		
	4-Müdür yardımcısı	133	2,4586	1,18393		
	5-Diğer	37	2,8378	1,15503		
Kolaylaştırıcı durumlar	1-Başhekim	26	4,2051	,67381	1,712	,147
	2-Başhekim yardımcısı	29	3,9425	,52757		
	3-Müdür	78	3,9017	,74266		
	4-Müdür yardımcısı	133	3,9348	,74135		
	5-Diğer	37	3,7297	,72366		
Kaygı	1-Başhekim	26	2,1827	,86763	,228	,923
	2-Başhekim yardımcısı	29	2,2328	,79319		
	3-Müdür	78	2,3237	,88467		
	4-Müdür yardımcısı	133	2,3327	1,05830		
	5-Diğer	37	2,2297	,97071		
Özyeterlik	1-Başhekim	26	4,1410	,46354	1,237	,295
	2-Başhekim yardımcısı	29	4,2759	,48032		
	3-Müdür	78	4,1752	,67682		
	4-Müdür yardımcısı	133	4,0175	,86973		
	5-Diğer	37	3,9820	,73680		
Genel	1-Başhekim	26	3,6879	,34414	,254	,907
	2-Başhekim yardımcısı	29	3,6985	,27455		
	3-Müdür	78	3,7039	,33168		
	4-Müdür yardımcısı	133	3,6628	,43239		
	5-Diğer	37	3,6418	,35375		

*p<0,05

Sağlık yöneticilerinin teknoloji kabul ve kullanım niyetinin yaptıkları göreve göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan tek yönlü varsans analizi sonuçları Tablo 49'da verilmektedir. Analiz sonucunda yöneticilerin yaptıkları göreve ile teknoloji kabul ve kullanım niyeti arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmadığı görülmüştür.

Sağlık yöneticilerinin teknoloji kabul ve kullanım niyetinin teknoloji kullanım amacına göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 50'de verilmiştir.

Tablo 50

Yöneticilerin Teknoloji Kullanım Amacına Göre Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Farklılıkları

Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti	Kullanım Amacı	n	$\bar{X}$	s.s.	F	p	Scheffe
Algılanan kullanım kolaylığı	1-İletişim-resmi yazışma	226	4,1121	,72960	2,631	,024*	6-1-2-3
	2-İletişim-resmi yazışma-araştırma	18	4,2222	,62098			
	3-İletişim-resmi yazışma-araştırma-sosyal ağlara erişim	16	4,1563	,66797			
	4-İletişim-resmi yazışma-araştırma-sosyal ağlara erişim-alışveriş	17	4,3529	,79905			
	5-İletişim-resmi yazışma-araştırma-sosyal ağlara erişim-alışveriş-hastane güvenliği	11	4,4091	,50752			
	6-İletişim-resmi yazışma-araştırma-sosyal ağlara erişim-alışveriş-hastane güvenliği-diğer	15	4,7222	,43033			
Algılanan yarar	1-İletişim-resmi yazışma	226	4,5566	,56794	1,347	,244	
	2-İletişim-resmi yazışma-araştırma	18	4,3667	,54124			
	3-İletişim-resmi yazışma-araştırma-sosyal ağlara erişim	16	4,5750	,50000			
	4-İletişim-resmi yazışma-araştırma-sosyal ağlara erişim-alışveriş	17	4,7059	,44787			
	5-İletişim-resmi yazışma-araştırma-sosyal ağlara erişim-alışveriş-hastane güvenliği	11	4,5091	,50091			
	6-İletişim-resmi yazışma-araştırma-sosyal ağlara erişim-alışveriş-hastane güvenliği-diğer	15	4,8133	,38889			
Sosyal etki	1-İletişim-resmi yazışma	226	3,5726	,75481	2,239	,051	
	2-İletişim-resmi yazışma-araştırma	18	3,5889	,85260			
	3-İletişim-resmi yazışma-araştırma-sosyal ağlara erişim	16	3,7750	,80291			
	4-İletişim-resmi yazışma-araştırma-sosyal ağlara erişim-alışveriş	17	3,8235	,77422			
	5-İletişim-resmi yazışma-araştırma-sosyal ağlara erişim-alışveriş-hastane güvenliği	11	3,5636	,89361			
	6-İletişim-resmi yazışma-araştırma-sosyal ağlara erişim-alışveriş-hastane güvenliği-diğer	15	4,2000	,81064			

Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti	Kullanım Amacı	n	$\bar{X}$	s.s.	F	p	Scheffe
Niyet	1-İletişim-resmi yazışma	226	4,2198	,68791	1,611	,157	
	2-İletişim-resmi yazışma-araştırma	18	4,4074	,61629			
	3-İletişim-resmi yazışma-araştırma-sosyal ağlara erişim	16	4,3333	,68041			
	4-İletişim-resmi yazışma-araştırma-sosyal ağlara erişim-alışveriş	17	4,1961	,55975			
	5-İletişim-resmi yazışma-araştırma-sosyal ağlara erişim-alışveriş-hastane güvenliği	11	4,5000	,40825			
	6-İletişim-resmi yazışma-araştırma-sosyal ağlara erişim-alışveriş-hastane güvenliği-diğer	15	4,6222	,43855			
Gönüllülük	1-İletişim-resmi yazışma	226	2,4801	1,17693	,711	,615	
	2-İletişim-resmi yazışma-araştırma	18	2,5556	,96846			
	3-İletişim-resmi yazışma-araştırma-sosyal ağlara erişim	16	2,8125	1,04682			
	4-İletişim-resmi yazışma-araştırma-sosyal ağlara erişim-alışveriş	17	2,2353	1,09141			
	5-İletişim-resmi yazışma-araştırma-sosyal ağlara erişim-alışveriş-hastane güvenliği	11	2,2273	,75378			
	6-İletişim-resmi yazışma-araştırma-sosyal ağlara erişim-alışveriş-hastane güvenliği-diğer	15	2,2000	1,30658			
Kolaylaştırıcı durumlar	1-İletişim-resmi yazışma	226	3,8761	,69736	3,597	,004*	1-4-6 2-3-4-6 5-4-6
	2-İletişim-resmi yazışma-araştırma	18	3,6667	,60499			
	3-İletişim-resmi yazışma-araştırma-sosyal ağlara erişim	16	4,1667	,76980			
	4-İletişim-resmi yazışma-araştırma-sosyal ağlara erişim-alışveriş	17	4,3137	,74973			
	5-İletişim-resmi yazışma-araştırma-sosyal ağlara erişim-alışveriş-hastane güvenliği	11	3,7576	,81773			
	6-İletişim-resmi yazışma-araştırma-sosyal ağlara erişim-alışveriş-hastane güvenliği-diğer	15	4,4000	,72594			
Kaygı	1-İletişim-resmi yazışma	226	2,2965	,96756	,156	,978	
	2-İletişim-resmi yazışma-araştırma	18	2,2639	1,00173			
	3-İletişim-resmi yazışma-araştırma-sosyal ağlara erişim	16	2,3281	1,01126			
	4-İletişim-resmi yazışma-araştırma-sosyal	17	2,4412	,83633			

Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti	Kullanım Amacı	n	$\bar{X}$	s.s.	F	p	Scheffe
	ağlara erişim-alışveriş						
	5-İletişim-resmi yazışma-araştırma-sosyal ağlara erişim-alışveriş-hastane güvenliği	11	2,1364	,76944			
	6-İletişim-resmi yazışma-araştırma-sosyal ağlara erişim-alışveriş-hastane güvenliği-diğer	15	2,2333	1,14746			
Özyeterlik	1-İletişim-resmi yazışma	226	4,0649	,72057	2,735	,020*	6-2-3
	2-İletişim-resmi yazışma-araştırma	18	3,6481	,95296			
	3-İletişim-resmi yazışma-araştırma-sosyal ağlara erişim	16	4,3333	,58373			
	4-İletişim-resmi yazışma-araştırma-sosyal ağlara erişim-alışveriş	17	4,2941	,82397			
	5-İletişim-resmi yazışma-araştırma-sosyal ağlara erişim-alışveriş-hastane güvenliği	11	4,1212	,73443			
	6-İletişim-resmi yazışma-araştırma-sosyal ağlara erişim-alışveriş-hastane güvenliği-diğer	15	4,4667	,76428			
Genel	1-İletişim-resmi yazışma	226	3,6473	,37175	2,969	,012*	6-1-2-5
	2-İletişim-resmi yazışma-araştırma	18	3,5899	,38737			
	3-İletişim-resmi yazışma-araştırma-sosyal ağlara erişim	16	3,8100	,38693			
	4-İletişim-resmi yazışma-araştırma-sosyal ağlara erişim-alışveriş	17	3,7953	,37003			
	5-İletişim-resmi yazışma-araştırma-sosyal ağlara erişim-alışveriş-hastane güvenliği	11	3,6530	,25209			
	6-İletişim-resmi yazışma-araştırma-sosyal ağlara erişim-alışveriş-hastane güvenliği-diğer	15	3,9572	,38850			

*p<0,05

Tablo 50'ye göre yöneticilerin teknolojiyi kullanım amacına göre algılanan kullanım kolaylığı, kolaylaştırıcı durumlar, özyeterlik boyutlarında ve genel teknoloji kabul ve kullanım niyetlerinde anlamlı farklılık bulunmaktadır Farklılığın hangi grup veya gruplarda anlamlı olduğunu belirlemek amacıyla Scheffe testi yapılmıştır.

Algılanan kullanım kolaylığındaki farklılık incelendiğinde Bilgi ve İletişim Teknolojilerini iletişim-resmi yazışma, iletişim-resmi yazışma-araştırma, iletişim-resmi yazışma-araştırma-sosyal ağlara erişim amacıyla kullanan ile iletişim-resmi yazışma-araştırma-sosyal ağlara erişim-alışveriş-hastane güvenliği-diğer amaçla kullanan yöneticilerde anlamlı olarak farklılık göstermektedir. Kullanım kolaylığına yönelik algı Bilgi ve İletişim Teknolojilerini iletişim-resmi yazışma-araştırma-sosyal ağlara erişim-alışveriş-hastane güvenliği-diğer amaçla kullanan yöneticilerde oldukça yüksektir ($\bar{X}$=4,72).

Kolaylaştırıcı durumlardaki farklılık ise iletişim-resmi yazışma ($\bar{X}$=3,87) ile iletişim-resmi yazışma-araştırma-sosyal ağlara erişim-alışveriş ($\bar{X}$=4,31) ve iletişim-resmi yazışma-araştırma-sosyal ağlara erişim-alışveriş-hastane güvenliği-diğer ($\bar{X}$=4,40) arasında; İletişim-resmi yazışma-araştırma ($\bar{X}$=3,66) ile iletişim-resmi yazışma-araştırma-sosyal ağlara erişim ($\bar{X}$=4,16), iletişim-resmi yazışma-araştırma-sosyal ağlara erişim-alışveriş($\bar{X}$=4,31) ve iletişim-resmi yazışma-araştırma-sosyal ağlara erişim-alışveriş-hastane güvenliği-diğer ($\bar{X}$=4,40) arasında; iletişim-resmi yazışma-araştırma-sosyal ağlara erişim-alışveriş-hastane güvenliği ($\bar{X}$=3,75) ile iletişim-resmi yazışma-araştırma-sosyal ağlara erişim-alışveriş ($\bar{X}$=4,31) ve iletişim-resmi yazışma-araştırma-sosyal ağlara erişim-alışveriş-hastane güvenliği-diğer ($\bar{X}$=4,40) amaçla teknoloji kullanan yöneticilerde anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. Kullanım amacı ile kolaylaştırıcı durumlar arasında doğru orantılı bir ilişkinin bulunduğunu göstermektedir. Ancak Bilgi ve İletişim Teknolojilerini iletişim-resmi yazışma-araştırma-sosyal ağlara erişim-alışveriş-hastane güvenliği amacıyla kullanan yöneticilerin kolaylaştırıcı durumlara yönelik ortalamalarının düşük olması hastane güvenliğine yönelik kullanılan teknolojilerle ilgili olarak kurum ve kuruluşlarda kolaylaştırıcı durumların çok da yeterli olmadığını göstermektedir.

Özyeterlik boyutundaki farklılık ise iletişim-resmi yazışma-araştırma-sosyal ağlara erişim-alışveriş-hastane güvenliği-diğer ($\bar{X}$=4,46) amaçla teknoloji kullanan yöneticiler ile iletişim-resmi yazışma ($\bar{X}$=4,06) ve iletişim-resmi yazışma-araştırma ($\bar{X}$=3,64) amacıyla Bilgi ve İletişim Teknolojilerini kullanan yöneticiler arasındadır. Bilgi ve İletişim

Teknolojilerine yönelik özyeterliği yüksek yöneticilerin yoğun olarak teknolojiyi kullandıkları görülmektedir. Diğer bir deyişle teknolojiyi çok amaçlı kullanan yöneticilerin Bilgi ve İletişim Teknolojilerine yönelik özyeterliği oldukça yüksektir.

Genel teknoloji kabul ve kullanım niyetleri ile kullanım amacına yönelik farklılık ise iletişim-resmi yazışma-araştırma-sosyal ağlara erişim-alışveriş-hastane güvenliği-diğer ($\bar{X}$=3,95) amaçla teknoloji kullanan yöneticiler ile iletişim-resmi yazışma ($\bar{X}$=3,64) , iletişim-resmi yazışma-araştırma ($\bar{X}$=3,58) ve iletişim-resmi yazışma-araştırma-sosyal ağlara erişim-alışveriş-hastane güvenliği ($\bar{X}$=3,65) amacıyla Bilgi ve İletişim Teknolojilerini kullanan yöneticilerde görülmektedir.

Sonuç olarak çok amaçlı olarak teknoloji kullanan yöneticilerin teknolojiyi daha kolay kullanılabilir olarak algıladıkları, teknoloji kullanımı konusunda daha fazla imkan, kaynak ve desteğe sahip oldukları ve özyeterlik düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Ya da diğer bir bakış açısıyla özyeterlik düzeyi yüksek, teknolojiyi kolay kullanılabilir olarak algılayan ve gerekli donanım ile desteğe sahip yöneticiler teknolojiyi çok amaçlı olarak kullanmaktadırlar.

Alanyazın incelendiğinde Koçak Usluel ve Seferoğlu'nun (2003), eğitim fakültelerindeki öğretim elemanlarının bilgisayar kullanımına yönelik özyeterlik algılarını belirlemek amacıyla yapmış oldukları çalışmada öğretim elemanlarının teknolojiyi kullanma sıklıkları kullanma amaçları olarak ele alınmış ve kullanım sıklıkları ve kullanma düzeyleri ile özyeterlik algıları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur.

Sağlık yöneticilerinin teknoloji kabul ve kullanım niyetlerinin kullandıkları teknolojiye göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 51'de verilmiştir.

Tablo 51

Yöneticilerin Kullandıkları Teknolojilere Göre Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Farklılıkları

Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti	Kullanılan teknoloji	n	$\bar{X}$	s.s.	F	p	Scheffe
Algılanan kullanım kolaylığı	1-Masaüstü bilgisayar	23	3,6812	1,03342	13,024	,000*	5-4-1-2
	2-Masaüstü, dizüstü bilgisayar	69	3,8865	,71486			
	3-Masaüstü, dizüstü bilgisayar, akıllı telefon	82	4,1260	,69466			
	4-Masaüstü, dizüstü, tablet bilgisayar, akıllı telefon	90	4,3722	,53062			
	5-Masaüstü, dizüstü, tablet bilgisayar, akıllı telefon, güvenlik sistemleri	39	4,6282	,50067			
Algılanan yarar	1-Masaüstü bilgisayar	23	4,5391	,56708	3,395	,010*	5-1
	2-Masaüstü, dizüstü bilgisayar	69	4,4522	,64685			
	3-Masaüstü, dizüstü bilgisayar, akıllı telefon	82	4,4878	,56139			
	4-Masaüstü, dizüstü, tablet bilgisayar, akıllı telefon	90	4,6267	,47138			
	5-Masaüstü, dizüstü, tablet bilgisayar, akıllı telefon, güvenlik sistemleri	39	4,8051	,40907			
Sosyal etki	1-Masaüstü bilgisayar	23	3,5739	,84918	4,307	,002*	5-1
	2-Masaüstü, dizüstü bilgisayar	69	3,3855	,75484			
	3-Masaüstü, dizüstü bilgisayar, akıllı telefon	82	3,6488	,75527			
	4-Masaüstü, dizüstü, tablet bilgisayar, akıllı telefon	90	3,6444	,69203			
	5-Masaüstü, dizüstü, tablet bilgisayar, akıllı telefon, güvenlik sistemleri	39	4,0154	,89134			
Niyet	1-Masaüstü bilgisayar	23	3,9638	,97566	9,204	,000*	5-1 5-4-2
	2-Masaüstü, dizüstü bilgisayar	69	3,9734	,76463			
	3-Masaüstü, dizüstü bilgisayar, akıllı telefon	82	4,3415	,51580			
	4-Masaüstü, dizüstü, tablet bilgisayar, akıllı telefon	90	4,3315	,53381			
	5-Masaüstü, dizüstü, tablet bilgisayar, akıllı telefon, güvenlik sistemleri	39	4,6496	,52676			
Gönüllülük	1-Masaüstü bilgisayar	23	2,5870	1,42743	3,345	,011*	5-2
	2-Masaüstü, dizüstü bilgisayar	69	2,2246	1,00928			
	3-Masaüstü, dizüstü bilgisayar, akıllı telefon	82	2,5366	,99313			
	4-Masaüstü, dizüstü, tablet bilgisayar, akıllı telefon	90	2,3278	1,09432			
	5-Masaüstü, dizüstü, tablet bilgisayar, akıllı telefon, güvenlik sistemleri	39	2,9872	1,44863			

Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti	Kullanılan teknoloji	n	$\bar{X}$	s.s.	F	p	Scheffe
Kolaylaştırıcı durumlar	1-Masaüstü bilgisayar	23	3,8841	,81407	4,609	,001*	5-2
	2-Masaüstü, dizüstü bilgisayar	69	3,6667	,64676			
	3-Masaüstü, dizüstü bilgisayar, akıllı telefon	82	3,9268	,70082			
	4-Masaüstü, dizüstü, tablet bilgisayar, akıllı telefon	90	3,9926	,69235			
	5-Masaüstü, dizüstü, tablet bilgisayar, akıllı telefon, güvenlik sistemleri	39	4,2479	,75980			
Kaygı	1-Masaüstü bilgisayar	23	2,8587	1,22897	8,151	,000*	5-4-1-2
	2-Masaüstü, dizüstü bilgisayar	69	2,6522	,98258			
	3-Masaüstü, dizüstü bilgisayar, akıllı telefon	82	2,2683	,85145			
	4-Masaüstü, dizüstü, tablet bilgisayar, akıllı telefon	90	2,0972	,76225			
	5-Masaüstü, dizüstü, tablet bilgisayar, akıllı telefon, güvenlik sistemleri	39	1,8462	1,05696			
Özyeterlik	1-Masaüstü bilgisayar	23	3,8116	,63426	1,358	,249	
	2-Masaüstü, dizüstü bilgisayar	69	4,0097	,70240			
	3-Masaüstü, dizüstü bilgisayar, akıllı telefon	82	4,1341	,71408			
	4-Masaüstü, dizüstü, tablet bilgisayar, akıllı telefon	90	4,1741	,68373			
	5-Masaüstü, dizüstü, tablet bilgisayar, akıllı telefon, güvenlik sistemleri	39	4,1026	1,03775			
Genel	1-Masaüstü bilgisayar	23	3,6124	,46869	7,073	,000*	5-1-2-3
	2-Masaüstü, dizüstü bilgisayar	69	3,5313	,38083			
	3-Masaüstü, dizüstü bilgisayar, akıllı telefon	82	3,6837	,34009			
	4-Masaüstü, dizüstü, tablet bilgisayar, akıllı telefon	90	3,6958	,30039			
	5-Masaüstü, dizüstü, tablet bilgisayar, akıllı telefon, güvenlik sistemleri	39	3,9103	,43102			

Yöneticilerin kullandıkları teknolojilere göre algılanan kullanım kolaylığı, algılanan yarar, sosyal etki, niyet, gönüllülük, kolaylaştırıcı durumlar, kaygı boyutları ve genel teknoloji kabul ve kullanım niyetlerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmektedir. Farklılığın hangi grup ya da gruplarda anlamlı olduğunu belirlemek amacıyla Scheffe testi uygulanmıştır.

Masaüstü-dizüstü-tablet bilgisayar-akıllı telefon-güvenlik sistemlerinin tamamını kullanan yöneticiler ($\bar{X}$=4,62) ile masaüstü bilgisayar ($\bar{X}$=3,68), masaüstü-dizüstü bilgisayar ($\bar{X}$=3,88), masaüstü-dizüstü bilgisayar-akıllı cep telefonu ($\bar{X}$=4,12) kullanan yöneticiler arasında algılanan kullanım kolaylığı boyutunda farklılık anlamlıdır. Ayrıca masaüstü-dizüstü-tablet bilgisayar-akıllı cep telefonunu kullanan yöneticiler ($\bar{X}$=4,37) ile masaüstü bilgisayar ($\bar{X}$=3,68), masaüstü-dizüstü bilgisayar ($\bar{X}$=3,88) kullanan yöneticilerinde kullanım kolaylığına yönelik algıları anlamlı görünmektedir. Yöneticilerin teknolojiyi kolay kullanılabilir olarak algılamaları onların daha fazla teknolojik ürün kullanmalarına sebep olmaktadır yorumu yapılabilir.

Algılanan yarar, sosyal etki, gönüllülük ve kolaylaştırıcı durumlar boyutlarındaki farklılık ise teknolojik ürün olarak masaüstü-dizüstü bilgisayar ($\bar{X}$=4,45; $\bar{X}$=3,38; $\bar{X}$=2,22; $\bar{X}$=3,66) kullanan yöneticiler ile masaüstü-dizüstü-tablet bilgisayar-akıllı telefon-güvenlik sistemlerini ($\bar{X}$=4,80; $\bar{X}$=4,01; $\bar{X}$=2,98; $\bar{X}$=4,24) kullanan yöneticiler arasında anlamlıdır. Teknoloji olarak sadece masaüstü bilgisayar kullanan yöneticilere göre ölçekte belirtilen tüm teknolojilere sahip olan ve kullanan yöneticilerin teknolojiyi daha yararlı buldukları; prestij, başarı sağlayan bir unsur olarak gördükleri, teknoloji kullanımı konusunda daha fazla imkan/ kaynağa sahip ve daha gönüllü oldukları görülmektedir.

Niyet boyutundaki farklılık ise masaüstü bilgisayar ($\bar{X}$=3,96) kullanan yöneticiler ile masaüstü-dizüstü-tablet bilgisayar-akıllı telefon-güvenlik sistemlerini ($\bar{X}$=4,64) kullanan yöneticiler arasında ve masaüstü-dizüstü bilgisayar ($\bar{X}$=3,97) kullanan yöneticiler ile masaüstü-dizüstü bilgisayar-akıllı cep telefonu ($\bar{X}$=4,34); masaüstü-dizüstü-tablet bilgisayar-akıllı telefon ($\bar{X}$=4,33) ve masaüstü-dizüstü-tablet bilgisayar-akıllı telefon-güvenlik sistemleri ($\bar{X}$=4,64) kullanan yöneticiler arasında anlamlı bulunmuştur. Kullanılan teknolojik ürün sayısı arttıkça teknoloji kullanımına yönelik niyetin de arttığı söylenebilir.

Kaygı boyutundaki farklılık ise masaüstü-dizüstü, tablet bilgisayar-akıllı telefon($\bar{X}$=2,09) ve masaüstü-dizüstü-tablet bilgisayar-akıllı telefon-güvenlik sistemleri ($\bar{X}$=1,84) kullanan

yöneticiler ile masaüstü bilgisayar ($\bar{X}$=2,85) ve masaüstü-dizüstü bilgisayar ($\bar{X}$=2,65) kullanan yöneticiler arasında anlamlı bulunmuştur. Kullanılan teknolojik ürün sayısı ile kaygı arasında ters ilişki bulunduğu söylenebilir. Kaygı düzeyi düşük olan yöneticiler daha çok sayıda teknolojik ürün kullanmaktadır.

Yöneticilerin genel teknoloji kabul ve kullanım niyetindeki farklılık incelendiğinde ise masaüstü-dizüstü-tablet bilgisayar-akıllı telefon-güvenlik sistemleri ($\bar{X}$=3,91) kullanan yöneticiler ile masaüstü bilgisayar ($\bar{X}$=3,61), masaüstü-dizüstü bilgisayar ($\bar{X}$=3,53) ve masaüstü-dizüstü bilgisayar-akıllı telefon ($\bar{X}$=3,68) kullanan yöneticilerde anlamlı bulunmuştur. Genel olarak değerlendirme yapılırsa yine kullanılan teknolojik ürün sayısı ile teknoloji kabul ve kullanım niyeti arasında doğru orantılı bir ilişki olduğu söylenebilir.

Araştırma sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde, kullanılan teknoloji sayısı arttıkça algılanan kullanım kolaylığı, algılanan yarar, sosyal etki, gönüllülük, kolaylaştırıcı durumlar ve teknoloji kullanımına yönelik niyetin arttığı, kaygının ise azaldığı söylenebilir. Ya da diğer açıdan değerlendirilirse, teknolojiyi kolay kullanılabilir ve yararlı olarak algılayan, teknolojinin prestij, statü ve başarıyı artırdığına inanan, diğer insanlardan etkilenen, teknolojiyi kendi isteği ile gönüllü olarak kullanan, teknolojik imkan, kaynak ve desteğe sahip yöneticilerin teknoloji kullanmaya daha niyetli olduğu yorumu yapılabilir.

Alanyazında Verhoeven vd.'nin (2010) bilgisayar kullanım niyetinin bilgisayar kullanım sıklığı, kaynaklara sahiplik ve özyeterlik algılarına göre farklılık gösterip göstermediğini araştırdığı çalışmalarında, bilgisayar kaynaklarına sahiplik ile niyet arasında anlamlı pozitif ilişki bulunduğu sonucuna varmıştır. Sonuca göre teknolojik kaynaklara sahiplik oranı arttıkça niyette artış göstermektedir.

Sağlık yöneticilerinin teknoloji kabul ve kullanım niyetlerinin teknoloji kullanım sürelerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 52'de verilmiştir.

Tablo 52

Yöneticilerin Teknoloji Kullanım Sürelerine Göre Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Farklılıkları

Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti	Kullanma süresi (yıl)	n	$\bar{X}$	s.s.	F	p	LSD
Algılanan kullanım kolaylığı	1)1-5	21	3,5317	1,08220	12,872	,000*	3-1
	2)6-10	63	4,0344	,67611			
	3)11 ve üzeri	219	4,2778	,64596			
Algılanan yarar	1)1-5	21	4,0762	,86366	11,095	,000*	3-2-1
	2)6-10	63	4,4984	,58901			
	3)11 ve üzeri	219	4,6320	,47146			
Sosyal etki	1)1-5	21	3,7905	,75227	,573	,565	
	2)6-10	63	3,6540	,81455			
	3)11 ve üzeri	219	3,6064	,77374			
Niyet	1)1-5	21	3,6825	1,21095	9,613	,000*	1-2-3
	2)6-10	63	4,2460	,60379			
	3)11 ve üzeri	219	4,3272	,57798			
Gönüllülük	1)1-5	21	2,7857	1,32826	4,642	,010*	3-1 2-1
	2)6-10	63	2,7857	1,01487			
	3)11 ve üzeri	219	2,3425	1,14602			
Kolaylaştırıcı durumlar	1)1-5	21	3,4127	1,04830	7,277	,001*	3-1
	2)6-10	63	3,8360	,66092			
	3)11 ve üzeri	219	4,0000	,67804			
Kaygı	1)1-5	21	2,8690	1,17956	4,811	,009*	3-1
	2)6-10	63	2,3770	,85534			
	3)11 ve üzeri	219	2,2169	,95169			
Özyeterlik	1)1-5	21	3,7937	,72630	2,680	,070	
	2)6-10	63	4,0000	,67202			
	3)11 ve üzeri	219	4,1431	,76548			
Genel	1)1-5	21	3,4928	,61449	2,746	,066	
	2)6-10	63	3,6789	,37994			
	3)11 ve üzeri	219	3,6932	,34267			

*p<0,05

Tablo 52 incelendiğende yöneticilerin Bilgi ve İletişim Teknolojilerine yönelik deneyimlerinin yani kullanım sürelerinin algılanan kullanım kolaylığı, algılanan yarar, niyet, gönüllülük, kolaylaştırıcı durumlar ve kaygı boyutlarında anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir.

Farklılığın hangi grup ya da gruplarda olduğunu belirlemek amacıyla LSD testi uygulanmıştır.

Algılanan kullanım kolaylığındaki farklılık 11 yıl ve üzeri ($\bar{X}$=4,27) süredir teknoloji kullanan yöneticiler ile 1-5 yıl arası ($\bar{X}$=3,53) teknoloji kullanın yöneticiler arasında anlamlı bulunmuştur.

Algılanan yarar boyutunda 11 yıl ve üzeri ($\bar{X}$=4,63) süredir teknoloji kullanan yöneticiler ile 1-5 yıl arası ($\bar{X}$=4,07) ve 6-10 yıl arası ($\bar{X}$=4,49) teknoloji kullanan yöneticiler arasında anlamlı farklılık göstermektedir.

Niyet boyutundaki farklılık 1-5 yıl arası ($\bar{X}$=3,68) teknoloji kullanan yöneticiler ile 6-10 yıl arası ($\bar{X}$=4,24) ve 11 yıl ve üzeri ($\bar{X}$=4,32) süredir teknoloji kullanan yöneticiler arasında anlamlıdır. Uzun süredir teknoloji kullanan yöneticilerin teknoloji kullanımına yönelik niyetlerinin daha fazla olduğu söylenebilir.

Yöneticilerin teknoloji kullanımına yönelik gönüllülük boyutunda ise 11 yıl ve üzeri ($\bar{X}$=2,34) süredir teknoloji kullanan yöneticilerin 1-5 yıl arası ($\bar{X}$=2,78) ve 6-10 yıl arası ($\bar{X}$=2,78) süredir teknoloji kullanan yöneticilere göre daha az gönüllü olduğu görülmekte ve anlamlı farklılık göstermektedir.

Kolaylaştırıcı durumlara yönelik farklılık ise 11 yıl ve üzeri ($\bar{X}$=4,00) süredir teknoloji kullanan yöneticiler ile 1-5 yıl arası ($\bar{X}$=3,41) teknoloji kullanan yöneticiler arasında görülmektedir. 11 yıl ve üzeri süredir teknoloji kullanan yöneticiler teknoloji kullanımına yönelik kaynak, yönerge, rehberlik ve teknik destek gibi durumları kapsayan kolaylaştırıcı durumlara sahiplik konusunda 1-5 yıl arası teknoloji kullanan yöneticilere göre daha olumlu görüş belirtmişlerdir.

Kaygı boyutunda ise 11 yıl ve üzeri süredir ($\bar{X}$=2,21) teknoloji kullanan yöneticilerin kaygı düzeylerinin 1-5 yıl arası ($\bar{X}$=2,86) teknoloji kullanan yöneticilere göre daha düşük olduğu görülmektedir. Teknoloji kullanım süresi arttıkça kaygı düzeyinin azaldığı söylenebilir.

Teknolojiyi kullanım süreleri bireylerin teknolojik deneyimlerini belirleyen bir unsurdur ve daha önceki çalışmalarda da, araştırma sonuçlarını destekler bir şekilde deneyimin teknoloji kabul ve kullanım niyetini yordayan değişkenler üzerinde etkisinin bulunduğu görülmektedir. Venkatesh vd. (2003) performans beklentisi, çaba beklentisi, sosyal etki ve kolaylaştırıcı durumların niyeti yordama düzeyi üzerinde deneyimin etkisinin bulunduğunu belirtmektedir. Çalışmada artan deneyimin algılanan kullanım kolaylığı, algılanan yarar ve kolaylaştırıcı durumların niyeti yordama düzeyini artırdığı görülmüştür. Çalışmada kolaylaştırıcı durumların kullanıma etkisi yaş ve deneyim moderatörleri ile bulunmuş ve özellikle daha yaşlı çalışanlar ve deneyimi fazla olanlarda kolaylaştırıcı durumların niyete etkisinin daha fazla olduğu ortaya konmuştur. Sosyal etki boyutunda ise deneyimin ilk aşamalarında niyeti yordama düzeyinin daha fazla olduğu, deneyimin artmasıyla sosyal etkinin yordama düzeyinin de azaldığı sonucuna varılmıştır.

Deneyimin BİT kabul ve kullanımına yönelik davranışsal niyete etkisini belirlemeye yönelik çalışmalardan bazılarında (Agarwall & Prasad, 1997; Davis vd., 1989) algılanan kullanım kolaylığının gönüllü ve zorunlu kullanımlarda anlamlı farklılık yarattığı görülmektedir. Çaba temelli yapılarda yeni davranışın ilk aşamalarında algılanan kullanım kolaylığının daha önemli bir etkiye sahipken, ilerleyen aşamalarda sistemin sağladığı yarar yani algılanan yarar algılanan kullanım kolaylığının etkisini azaltmaktadır (Davis vd., 1989).

Deneyimin teknoloji kabul ve kullanım niyetine herhangi bir etkisinin bulunmadığına dair çalışmalar da bulunmaktadır. McCombs (2011) çalışmasında deneyimin teknoloji kabul ve kullanım niyeti üzerinde performans beklentisi (algılanan yarar), çaba beklentisi (algılanan kullanım kolaylığı), sosyal etki ve kolaylaştırıcı durumların yordama düzeyi üzerinde istatistiksel olarak anlamlı değişiklik yaratmadığını belirtirken, benzer bir şekilde Becit İşçitürk (2012) de çalışmasında deneyimin BİT kabul ve kullanımına yönelik davranışsal niyet üzerinde performans beklentisi (algılanan yarar), çaba beklentisi (algılanan kullanım kolaylığı), sosyal etki, kolaylaştırıcı durum ve özyeterliğin yordama düzeyi üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir değişiklik yaratmadığı sonucuna varmıştır.

Sağlık yöneticilerinin teknoloji kabul ve kullanım niyetlerinin günlük teknoloji kullanım süresine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 53'te verilmektedir.

Tablo 53

Yöneticilerin Günlük Teknoloji Kullanım Sürelerine Göre Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Farklılıkları

Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti	Günlük kullanım (saat)	n	$\bar{X}$	s.s.	F	p	LSD
Algılanan kullanım kolaylığı	1) 1-2	42	3,6984	,91749	15,355	,000*	3-1 3-2
	2) 3-4	111	4,1216	,63602			
	3) 5 ve üzeri	150	4,3489	,64285			
Algılanan yarar	1) 1-2	42	4,3619	,75900	5,079	,007*	3-1
	2) 3-4	111	4,5279	,50797			
	3) 5 ve üzeri	150	4,6507	,49273			
Sosyal etki	1) 1-2	42	3,4000	,80849	3,172	,043*	3-1
	2) 3-4	111	3,5856	,71894			
	3) 5 ve üzeri	150	3,7253	,80353			
Niyet	1) 1-2	42	3,9246	,93429	9,816	,000*	3-1
	2) 3-4	111	4,2072	,60102			
	3) 5 ve üzeri	150	4,4044	,57390			
Gönüllülük	1) 1-2	42	2,3333	1,05152	,323	,724	
	2) 3-4	111	2,4910	1,14412			
	3) 5 ve üzeri	150	2,4833	1,17926			
Kolaylaştırıcı durumlar	1) 1-2	42	3,6032	,81063	10,050	,000*	3-1
	2) 3-4	111	3,8198	,63211			
	3) 5 ve üzeri	150	4,0933	,71327			
Kaygı	1) 1-2	42	2,7440	1,04690	7,588	,001*	3-1
	2) 3-4	111	2,3604	,87496			
	3) 5 ve üzeri	150	2,1217	,95790			
Özyeterlik	1) 1-2	42	3,7857	,69774	4,611	,011*	3-1
	2) 3-4	111	4,0841	,66738			
	3) 5 ve üzeri	150	4,1778	,79958			
Genel	1) 1-2	42	3,4814	,48198	9,304	,000*	1-2-3 3-2
	2) 3-4	111	3,6497	,34378			
	3) 5 ve üzeri	150	3,7507	,34604			

Tablo 53'e göre, günlük Bilgi ve İletişim Teknolojileri kullanım süresi algılanan kullanım kolaylığı, algılanan yarar, sosyal etki, niyet, kolaylaştırıcı durumlar, kaygı ve özyeterlik boyutlarında ve genel teknoloji kabul ve kullanım niyetinde anlamlı olarak farklılık göstermektedir. Farklılığın hangi grup ya da gruplarda anlamlı olduğunu belirlemek üzere LSD testi uygulanmıştır.

Algılanan kullanım kolaylığı boyutunda 5 saat ve üzerinde teknoloji kullanan yöneticilerin teknolojiyi daha kolay kullanılabilir olarak algıladıkları görülmektedir. 5 saat ve üzerinde

teknoloji kullanan yöneticilerin algılanan kullanım kolaylığı ortalamaları ($\bar{X}$=4,34), 1-2 saat arası ($\bar{X}$=3,69) ve 3-4 saat arası ($\bar{X}$=4,12) teknoloji kullanan yöneticilerinkinden daha yüksektir.

Algılanan yarar, sosyal etki, niyet, kolaylaştırıcı durumlar, kaygı ve özyeterlik boyutlarındaki anlamlı farklılık ise 5 saat ve üzerinde teknoloji kullanan yöneticiler ile 1-2 saat arası teknoloji kullanan yöneticilerde anlamlı bulunmuştur. Günlük 5 saat ve üzerinde teknoloji kullanan yöneticilerin algılanan yarar ($\bar{X}$=4,65), sosyal etki ($\bar{X}$=3,72), niyet ($\bar{X}$=4,40), kolaylaştırıcı durumlar ($\bar{X}$=4,09), özyeterlik ($\bar{X}$=4,17) ortalamaları 1-2 saat arası teknoloji kullanan yöneticilerin ortalamalarından daha yüksek iken, kaygı boyutunda 1-2 saat arası teknoloji kullanan yöneticilerin kaygı ortalamaları ($\bar{X}$=2,74) 5 saat ve üzerinde teknoloji kullanan yöneticilerin kaygı ortalamalarından ($\bar{X}$=2,12) daha yüksektir. Günlük olarak teknolojiyi daha az sürede kullanan yöneticilerin kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

Genel teknoloji kabul ve kullanım niyetindeki farklılık değerlendirildiğinde ise günlük 5 saat ve üzerinde teknoloji kullanan yöneticilerin teknoloji kabul ve kullanım niyetleri günlük 1-2 saat ve 3-4 saat arası teknoloji kullanan yöneticilere göre daha yüksektir. Günlük 1-2 saat kullanan yöneticiler ile 3-4 saat ve 5 saat ve üzerinde kullananlar arasında; 3-4 saat kullananlar ile 5 saat ve üzerinde kullananlar arasında; 5 saat ve üzeri kullananlar ile de 1-2 saat arası kullananlar arasında anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir.

Araştırmanın bulgusunu destekler şekilde daha önceki çalışmalarda da teknolojinin kullanım süresi (yıl) ve sıklığına göre teknoloji kullanımına yönelik özyeterlik algısının da istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir (Koçak Usluel ve Seferoğlu, 2003; Kutluca ve Ekici, 2010). Çalışmalarda teknolojiyi kullanım süresi (yıl) ve sıklığı (saat, defa) arttıkça bireylerin teknolojiye yönelik özyeterlik algılarının da arttığı belirtilmektedir.

Yöneticilere Uygulanan Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Ölçeği Boyutları Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Sağlık yöneticilerine uygulanan teknoloji kabul ve kullanım niyeti ölçeği boyutlarının arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin bulunup bulunmadığını test etmek amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonuçları aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 54

Yöneticilere Uygulanan Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyet Ölçeği Boyutlarına İlişkin Ortalamalar

Boyutlar	$\bar{X}$	s.s.	n
Algılanan kullanım kolaylığı	4,1755	,71636	303
Algılanan yarar	4,5657	,54942	303
Sosyal etki	3,6290	,77985	303
Niyet	4,2657	,66301	303
Gönüllülük	2,4653	1,14710	303
Kolaylaştırıcı durumlar	3,9252	,71993	303
Kaygı	2,2954	,96171	303
Özyeterlik	4,0891	,74864	303
Genel	3,6764	,37677	303

Tablo 54'te sağlık yöneticilerinin teknoloji kabul ve kullanım niyet boyutlarının ortalamaları yer almaktadır. Ortalamalar incelendiğinde algılanan yarar, niyet, algılanan kullanım kolaylığı ve özyeterlik ortalamalarının diğer boyutlarınkine göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Gönüllülük ve kaygı boyutu ise en düşük ortalamaya sahiptir. Katılımcıların kaygı boyutuna ait ortalamalarının düşük olması onların teknolojiyi kullanırken kaygı, endişe, korku gibi duyguları çok fazla duymadıklarını göstermektedir. Ancak gönüllük boyut ortalamalarının düşük olması teknolojiyi kullanmak zorunda olduklarını ve teknoloji kullanımının kendi isteklerine bağlı olmadığını ifade etmektedir.

Yöneticilerin Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Analiz Sonuçları (Korelasyon Analizi)

Tablo 55'te sağlık yöneticilerinin teknoloji kabul ve kullanım niyeti boyutları arasındaki ilişkileri belirlemeye yönelik yapılan korelasyon analizi sonuçları yer almaktadır. Sonuçlar incelendiğinde algılanan kullanım kolaylığı boyutunun, algılanan yarar, sosyal etki, niyet, kolaylaştırıcı durumlar ve özyeterlik ile pozitif yönde anlamlı ilişkisi bulunmaktadır. Kaygı boyutu ile negatif yani ters yönde ilişkisi bulunmaktadır. Kaygı düzeyinin yüksek olması kullanım kolaylığı algısını olumsuz yönde etkilemektedir.

Algılanan yarar ile algılanan kullanım kolaylığı, sosyal etki, niyet, kolaylaştırıcı durumlar ve özyeterlik arasında istatistiksel olarak pozitif anlamlı ilişki bulunurken yine kaygı boyutu ile ters yönde ilişkisi bulunmaktadır. Kaygı düzeyi arttıkça teknolojinin yararına ilişkin algı azalmaktadır.

Sosyal etki ile algılanan kullanım kolaylığı, algılanan yarar, niyet, gönüllülük, kolaylaştırıcı durumlar ve özyeterlik arasında istatistiksel olarak pozitif, kaygı ile ise negatif ilişki bulunmaktadır. Sosyal etki arttıkça kaygı düzeyi azalmaktadır.

Niyetin yine kaygı hariç diğer tüm boyutlarla pozitif, kaygı ile negatif anlamlı ilişkisi bulunmaktadır. Kaygı diğer boyutlarda olduğu gibi teknoloji kullanımına yönelik niyeti olumsuz yönde etkilemektedir.

Gönüllülük ile sosyal etki ve niyet arasında pozitif, özyeterlik boyutu ile negatif anlamlı ilişki bulunmaktadır. Teknoloji kullanımına yönelik olarak yöneticilerin istekli olması ve teknolojiyi tamamen kendi isteği doğrultusunda kullanması onların kullanımına yönelik niyetlerini olumlu yönde etkilemektedir. Teknoloji kullanımıyla birlikte yöneticinin kazanacağını düşündüğü prestij, başarı, terfi ve saygı duyduğu ya da önem verdiği kişilerin gözünde farklı bir yerlere geleceği düşüncesi yönündeki olumlu görüş de gönüllülüğü artırmaktadır.

Kolaylaştırıcı durumların gönüllülük boyutu ile istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkisi bulunmaz iken, algılanan kullanım kolaylığı, algılanan yarar, sosyal etki, niyet ve özyeterlik ile pozitif yönde; kaygı ile de ters yönde ilişkisi bulunmaktadır. Kolaylaştırıcı durumlara sahip olma yönünde yöneticilerin olumlu düşünceye sahip olmaları kaygı düzeylerini azaltmaktadır.

Kaygı boyutunun gönüllülük boyutu dışındaki tüm boyutlarla istatistiksel olarak anlamlı ters yönde ilişkisi bulunmaktadır.

Özyeterlik boyutu yine tüm boyutlar ile pozitif, kaygı ve gönüllülük boyutu ile negatif anlamlı ilişkisi bulunmaktadır. Yöneticilerin teknoloji kullanımına yönelik özyeterliklerinin düşük olması onların kaygı düzeylerinin ve teknolojiyi isteyerek değil de bir mecburiyetten dolayı kullanmak zorunda oldukları düşüncesinin artmasına neden olduğuna dair bir yorum yapılabilir.

Tablo 55

Yöneticilerin Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Boyutları Arasındaki İlişki

Boyutlar	*Algılanan kullanım kolaylığı*		*Algılanan yarar*		*Sosyal etki*		*Niyet*		*Gönüllülük*		*Kolaylaştırıcı durumlar*		*Kaygı*		*Özyeterlik*	
	r	p	r	p	r	p	r	p	r	p	r	p	r	p	r	p
Algılanan kullanım kolaylığı			,551	,000	,352	,000	,651	,000	,110	,057	,470	,000	-,582	,000	,342	,000
Algılanan yarar	,551	,000			,378	,000	,642	,000	,012	,838	,448	,000	-,358	,000	,301	,000
Sosyal etki	,352	,000	,378	,000			,489	,000	,145	,011	,335	,000	-,191	,001	,379	,000
Niyet	,651	,000	,642	,000	,489	,000			,150	,009	,424	,000	-,506	,000	,318	,000
Gönüllük	,110	,057	,012	,838	,145	,011	,150	,009			,085	,140	-,025	,667	-,184	,001
Kolaylaştırıcı durumlar	,470	,000	,448	,000	,335	,000	,424	,000	,085	,140			-,197	,001	,298	,000
Kaygı	-,582	,000	-,358	,000	-,191	,001	-,506	,000	-,025	,667	-,197	,001			-,154	,007
Özyeterlik	,342	,000	,301	,000	,379	,000	,318	,000	-,184	,001	,298	,000	-,154	,007		

Yöneticilerin Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Analiz Sonuçları (Regresyon Analizi)

Yöneticilere uygulanan Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Ölçeğinde yer alan boyutların kullanım niyetini ne düzeyde ve ne yönde yordadığını belirlemek amacıyla yapılan Regresyon analiz sonuçları Tablo 56'da yer almaktadır.

Tablo 56

Yöneticilerin Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyetine Etki Eden Değişkenlere İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	SH_B	β	t	p	İkili r	Kısmi r
Niyet (Sabit)	,768	,283		2,711	,007	-	-
Algılanan kullanım kolaylığı	,230	,050	,249	4,570	,000	,651	,257
Algılanan yarar	,404	,056	,334	7,219	,000	,642	,387
Sosyal etki	,172	,036	,203	4,748	,000	,489	,266
Gönüllülük	,051	,022	,088	2,267	,024	,150	,131
Kolaylaştırıcı durumlar	,033	,040	,036	,816	,415	,424	,047
Kaygı	-,131	,031	-,189	-4,185	,000	-,506	-,237
Özyeterlik	,028	,038	,032	,748	,455	,318	,044
R=,781; R^2=,610							
F (7,302) =65,965 ; p=,000							

∗p<0,05

Algılanan kullanım kolaylığı, algılanan yarar, sosyal etki, gönüllülük, kolaylaştırıcı durumlar, kaygı ve özyeterlik değişkenlerine göre BİT kullanım niyetinin yordanmasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 56'da yer almaktadır.

Yordayıcı değişkenlerle (algılanan kullanım kolaylığı, algılanan yarar, sosyal etki, gönüllülük, kolaylaştırıcı durumlar, kaygı, özyeterlik) yordanan değişken (niyet) arasındaki ikili ve kısmi korelasyonlar incelendiğinde algılanan kullanım kolaylığı ve niyet arasında pozitif ve orta düzeyde bir ilişkinin (r=0,65) olduğu, ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde iki değişken arasındaki korelasyonun r=0,26 olarak hesaplandığı

görülmektedir. Algılanan yarar ve niyet arasında pozitif ve orta düzeyde bir ilişkinin (r=0,64) olduğu, ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde iki değişken arasındaki korelasyonun r=0,39 olarak hesaplandığı görülmektedir. Sosyal etki ve niyet arasında da pozitif ve orta düzeyde bir ilişkinin bulunduğu (r=0,49) diğer değişkenler kontrol edildiğinde ise korelasyonun r=0,27 olduğu görülmektedir. Yöneticilerin gönüllülük puanları ile niyet arasında hesaplanan pozitif ve düşük ikili korelasyonun (r=0,15) diğer değişkenler kontrol edildiğinde r=0,13 olduğu görülmektedir. Kolaylaştırıcı durumlar ve niyet arasında pozitif ve orta düzeyde bir ilişkinin bulunduğu (r=0,42) ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde iki değişken arasındaki korelasyonun r=0,05 pozitif ve düşük düzeyde olduğu görülmektedir. Yöneticilerin kaygı puanları ile niyet arasında hesaplanan negatif ve orta düzeyde korelasyonun (r=-0,51) diğer değişkenler kontrol edildiğinde negatif ve düşük düzeyde olduğu görülmektedir (r=-0,24). Son olarak özyeterlik ve niyet arasında pozitif ve düşük düzeyde olan ilişkinin (r=0,32) diğer değişkenler kontrol edildiğinde r=0,04 olduğu görülmektedir.

Algılanan kullanım kolaylığı, algılanan yarar, sosyal etki, gönüllülük, kolaylaştırıcı durumlar, kaygı ve özyeterlik değişkenleri bir arada yöneticilerin BİT kullanımına yönelik davranışsal niyet puanları ile yüksek düzeyde ve anlamlı bir ilişki vermektedir (R=0,781; R^2=0,610; p<0,05). Söz konusu yedi değişken birlikte, niyetteki toplam varyansın %61'ini açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre, yordayıcı değişkenlerin niyet üzerindeki göreli önem sırası; algılanan yarar, algılanan kullanım kolaylığı, sosyal etki, kaygı, gönüllülük, kolaylaştırıcı durumlar ve özyeterliktir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde ise, algılanan kullanım kolaylığı, algılanan yarar, sosyal etki, gönüllülük ve kaygı değişkenlerinin niyet üzerinde anlamlı birer yordayıcı oldukları, kolaylaştırıcı durumlar ve özyeterlik değişkenlerinin ise anlamlı bir etkisinin bulunmadığı görülmektedir.

Regresyon analizi sonuçlarına göre davranışsal niyetin yordanmasına ilişkin regresyon eşitliği (matematiksel model) şu şekilde verilebilir:

BİT KULLANIM NİYETİ = 0,768 + 0,230ALGILANAN KULLANIM KOLAYLIĞI + 0,404ALGILANAN YARAR + 0,172SOSYAL ETKİ + 0,051GÖNÜLLÜLÜK - 0,131KAYGI

Koca ve Koçak-Usluel'in (2007) modelinde algılanan yarar, kullanım kolaylığı, sosyal etki ve özyeterliğin BİT kullanım niyeti üzerinde anlamlı etkisinin olduğu ve davranışsal niyeti %65 oranında açıkladığı belirlenmiştir. Ancak araştırma sonucunda sağlık yöneticilerinin BİT kullanımına yönelik niyetlerini anlamlı bir şekilde yordayan değişkenlerin algılanan kullanım kolaylığı, algılanan yarar, sosyal etki, gönüllülük ve kaygı olduğu görülmektedir. Alanyazın incelendiğinde de algılanan yarar , algılanan kullanım kolaylığı (Aksoy & Kara, 2013; Chang & Tung, 2008; Chau & Hu, 2002; Haitham, 2014; Hu vd., 1999; Kaşmer-Erdem, 2011;Pan & Marsh, 2010; Raaij & Schepers, 2008; Rezaei vd., 2008; Richardson-Moore, 2012; Süral-Özer vd., 2012; Svendsen vd, 2013; Turan & Çolakoğlu, 2008; Verhoeven vd., 2010; Yuen &Ma, 2002;), sosyal etki (Aksoy & Kara, 2013; Hsieh, 2015; Kaşmer-Erdem, 2011; Lee vd., 2012; Pan & Marsh, 2010; Raaij & Schepers, 2008; Richardson-Moore, 2012; Svendsen vd, 2013; Turan & Çolakoğlu, 2008), gönüllülük (Venkatesh, 2003) ve kaygının (Raaij &Schepers, 2008; Rezaei vd., 2008; Verhoeven vd., 2010) BİT kullanımına yönelik niyeti yordadığı görülmektedir.

Öğrencilerle Yapılan Odak Grup Görüşmelerine İlişkin Bulgular

Sağlık yöneticileri ile yapılan görüşme ve uygulanan anket sonucunda sağlık yönetiminde teknoloji kullanımının çok önemli, olmazsa olmaz bir unsur olduğu sonucuna varılmıştır. Yöneticilerin büyük bir bölümü teknoloji konusunda daha önce eğitim aldığını ancak eğitimin yeterli olmadığını belirtmiştir. Yapılan görüşmeler sonucunda bu alandan mezun öğrencilerin teknolojiyi ileri düzeyde ve etkin kullandıklarının varsayıldığı; işe alımlarda ileri düzeyde bilgi ve iletişim teknolojileri kullananların tercih edildiği; teknoloji konusunda eğitimin çok önemli olduğu ve alınan eğitimin yeni teknolojilerin öğrenimini ve kullanımını kolaylaştırdığı ifade edilmiştir.

Uygulanan anket sonucunda ise bu alanda görev yapacak potansiyel yöneticiler yani sağlık yönetimi eğitimi alan öğrencilerin teknoloji eğitiminde uygulamalı eğitim, temel ve ileri düzey Office eğitimi, sağlık bilişimi eğitim, teknolojik gelişmeler eğitimi ve bilgisayar okur-yazarlığı eğitimi konularına önem ve ağırlık verilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Sağlık yöneticilerinden elde edilen veriler doğrultusunda sağlık yönetimi alanında eğitim alan öğrencilerin;

- Teknolojik yeterlik durumları,
- Teknoloji konusunda üniversitede almış oldukları eğitim ve eğitimin yeterliği,
- Gelecek kariyerlerinde kullanacakları teknolojilere yönelik farkındalıkları,
- Gelecekte kullanacakları programlara yönelik almış oldukları eğitimler,
- Teknoloji konusundaki gelişmeleri takip etme durumları,
- Yenilikçilik özellikleri,
- Teknoloji kabul ve kullanımında sosyal etki durumları,

hakkında derinlemesine bilgi edinme, öğrencilerin bakış açıları, yaşantıları, deneyimleri, fikirleri ve tutumlarını belirlemek amacıyla odak grup görüşmesi yapılmıştır.

Toplam 53 öğrencinin dahil olduğu 6 odak grup görüşmesi yapılmıştır. Bu görüşmeler Ankara'da Sağlık Yönetimi lisans eğitimi alan öğrencilerle yapılmıştır. Birinci görüşme 7 (3 erkek, 4 kadın), ikinci görüşme 6 (2 erkek, 4 kadın), üçüncü görüşme 11 (3 erkek, 8 kadın), dördüncü görüşme 9 (5 erkek, 4 kadın), beşinci görüşme 10 (5 erkek, 5 kadın), altıncı görüşme 10 (5 erkek, 5 kadın) katılımcı olmak üzere toplam 53 kişi ile yapılmıştır. Birinci ve ikinci gruptaki öğrenciler ikinci, üçüncü ve beşinci gruptaki öğrenciler üçüncü, dördüncü ve altıncı gruptaki öğrenciler dördüncü sınıf öğrencisidir. Buna göre 53 katılımcının 30'u kadın (%56,60), 23'ü (%43,40) erkektir.

Odak grup görüşmesi ses kayıt cihazları ile kayıt edilmiş ve sonrasında birebir metin haline getirilmiş ve moderatörlerin notları ile birleştirilmiştir. Görüşmeler sırasında birinci moderatör ve bazı oturumlarda ikinci moderatörün aldığı notlardan da faydalanılarak görüşmelerden hemen sonra ses kayıtları metin haline getirilerek tablolar oluşturulmuştur. Odak grup görüşme metinlerinin tamamı ve sonrasında metinlerin kısa/özet/anahtar kelimelerin yer aldığı tablolar aşağıda sunulmaktadır. 6 odak grup görüşmesine ait tablolar verildikten sonra değerlendirme ve yorumlar toplu halde verilmiştir.

Birinci Odak Grup Görüşmesi

Görüşme tarihi	15.05.2015
Katılımcı sayısı	7
Birinci moderatör	Fatma MANSUR

Birinci odak grup görüşmesindeki katılımcılara ilişkin kodlama Tablo 57'de verilmiştir.

Tablo 57

Birinci Odak Grup Görüşmesi Katılımcı Kodları

	Kodu	Cinsiyet	Yaş	Staj durumu
1.Katılımcı	A1	Erkek	24	Yapmadı
2.Katılımcı	A2	Kadın	20	Yapmadı
3.Katılımcı	A3	Kadın	22	Yapmadı
4.Katılımcı	A4	Erkek	22	Yapmadı
5.Katılımcı	A5	Erkek	19	Yapmadı
6.Katılımcı	A6	Kadın	21	Yapmadı
7.Katılımcı	A7	Kadın	22	Yapmadı

Birinci odak grup görüşmesine 7 öğrenci katılmış olup 3'ü erkek, 4'ü kadındır. Yaş aralıkları 19 ile 24 arasında değişmekte olup, öğrenciler ikinci sınıf öğrencisi olduğundan hiçbiri stajını yapmamıştır.

Tablo 58

Birinci Odak Grup Görüşmesi Birinci Soruya Verilen Cevaplar

1. Soru:

"Bilgisayarda yazışma yapma, rapor hazırlama, formül yazma ve çalıştırma, program yazma, hastane bilgi yönetim sistemlerini kullanma konularına yönelik yeterlilik durumunuzu nasıl değerlendirirsiniz?

Bunların dışında bilgisayar kullanımına yönelik herhangi bir yeterliliğiniz bulunuyor mu?"

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
A1	Staj yapmadı Orta düzeyde biliyor Word kullanabiliyor Excel'de tablo hazırlayabiliyor Excel'de formülle çalışamıyor Programlama bilmiyor Powerpoint'i biraz kullanabiliyor	*"İyi değil, orta. Word ve Excel kullanabiliyorum. Yazışma yapabiliyor ve tablo hazırlayabiliyorum. Excel'de formül yazamam bir de Access konusunu bilmiyorum. Program yazamam. Powerpoint'i biraz kullanabiliyorum."*
A2	Staj yapmadı Çok bir şey yapamıyor. Word kullanabiliyor. Excel kullanamıyor Powerpoint kullanabiliyor Programlama bilmiyor	*"Çok bir şey yapamıyorum. Word'da yazışma yaparım ama Excel kullanamam. Sunum da hazırlayabilirim ancak programlama konusunda bir bilgim yok."*
A3	Staj yapmadı Word kullanabiliyor Excel'i ortaokulda gördü Lise ve üniversitede Excel eğitimi almadı.	*"Word kullanabiliyorum. Excel'i ortaokulda görmüştüm. Lise ve üniversitede Excel konusunda herhangi bir eğitim almadım"*
A4	Staj yapmadı Word kullanabiliyor Daha önceki eğitimlerinde ve üniversitede diğer programlarla ilgili bir eğitim verilmedi	*"Sadece Word kullanabiliyorum. Daha önceki eğitimlerimde ve üniversitede Excel ve diğer programlarla ilgili herhangi bir şey görmedim"*
A5	Staj yapmadı Word kullanabiliyor Daha önceki eğitimlerinde ve üniversitede diğer programlarla ilgili bir eğitim verilmedi	*"Sadece Word kullanıyorum çünkü diğerlerini kullandığım bir ortam olmadı. Ortam olmadı derken bu programları hiç bilmiyorum, bilmememin sebebi öğreneceğim bir ortam olmadı"*
A6	Staj yapmadı Word kullanabiliyor	*"Word kullanırım, Powerpoint'te sunu hazırlarım, Excel'de tablo hazırlarım ama formül veya*

	PowerPoint kullanabiliyor Excel'de tablo hazırlayabiliyor Excel'de formülleri bilmiyor Programlama bilmiyor	*programlamayla ilgili bir bilgim yok, daha önce hiç yapmadım."*
A7	Staj yapmadı Word kullanabiliyor Excel kullanabiliyor Excel'de formülleri kurcaladığında yapabiliyor Lisede çok iyi bilgisayar eğitimi aldı Lisede ders görsel olarak anlatılarak ve uygulama yaptırıldı. Lisedeki eğitimi sayesinde şuan ki seviyesinde kullanabiliyor	*"Word, Excel kullanabiliyorum. Excel'de formül girme ve diğer işlemleri kurcaladığımda yapabiliyorum. Lisede eğitim aldım. Lise hocamız gerçekten çok iyiydi. Görsel olarak dersi anlatıyor ve uygulama yaptırıyordu. Lisedeki eğitim sayesinde biraz olsun kullanabiliyorum."*

Tablo 58'de öğrencilerin bilgisayar kullanımı konusundaki yeterliklerini belirlemeye yönelik sorulan soruya vermiş oldukları cevaplar ve cevapların analizleri yer almaktadır. Katılımcıların %100'ü Word'ü, %43'ü ise Powerpoint'i, %14'ü Excel'i basit düzeyde kullanabildiklerini belirtmiştir. Excel'de tablo hazırlayabilen ancak formüllerle çalışamayan katılımcıların oranı %29 iken, Excel'i hiç bilmeyenlerinki %14'tür. Kendini bilgisayar konusunda yetersiz bulanlar ile görüşme sonrası eksikliğini farkeden katılımcı oranı ise %14'tür. Genel olarak bir değerlendirme yapılırsa katılımcılar Word ve Powerpoint'i basit düzeyde kullanabildiklerini, Excel'de tablo hazırlayabildiklerini ancak formüllerle çalışamadıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcılardan kendini yetersiz bulan, eksikliğini görüşme sonrasında fark eden, Excel'i hiç bilmeyenler de bulunmaktadır.

Tablo 59

Birinci Odak Grup Görüşmesi İkinci Soruya Verilen Cevaplar

2. Soru:

"Önceki soruda tartıştığımız yeterlilikleri üniversitede aldığınız eğitim sonucu mu kazandınız?

Üniversite eğitim yeterli oldu mu yoksa farklı kaynakların (arkadaşlardan, kendi kendinize öğrenme) öğrenmenize katkısı oldu mu?"

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
A1	Babası bilgisayar programcısı ve ondan öğrendi Babasının vergi iade fişlerini yazarken öğrendi Office programları çok önemli Office programları olmazsa olmaz Office programlarının önemli olduğunu daha sonra fark ediyor	*"Babam öğretti. Babam bilgisayar programcısıdır. Mecburen öğrendim. Office programları çok önemli, gerçekten olmazsa olmaz. Ödev hazırlarken. Öğrenirken önemli olduğunun farkında değildim. Babamın vergi iadesi için fişlerini yazıyordum o sayede öğrendim. Bir ara Access'i de öğrenmeye çalıştım ama olmadı. Access biraz zor, kod yazmak filan."*
A2	Ödevler sayesinde arkadaşlarından öğrendi Üniversitede bir şey öğrenmedi Üniversitedeki eğitimin yeterli olduğunu hiç düşünmüyor Bilgisayarı etkili kullanma dersi istiyor	*"Normalde bu programları çok kullanmıyordum. Üniversitede verilen ödev sayesinde arkadaşlarımdan öğrendim. Üniversitede bu konuda bir eğitim almadım. Almadım derken bir şey öğrenmedim anlamında. Üniversitedeki eğitimin yeterli olduğunu hiç düşünmüyorum. Müfredatta olmasa bile bilgisayarı etkili kullanma konusunda böyle bir dersin olmasını istiyorum."*
A3	Eğitimin kesinlikle yeterli olduğunu düşünmüyor Lisede ve üniversitede eğitim yetersiz Bilgisayar derslerinin içeriğinin saçma sapan olduğunu düşünüyor Yoğun olarak bilgisayar programları ve muhasebe programları dersi almak istiyor Lisede verilen ödevleri yaparken kendi kendine öğrendi Lisedeki eğitimin üniversiteye göre biraz daha yoğun olduğunu düşünüyor	*"Eğitim bence kesinlikle yeterli değil. Lisede de üniversitede de. Bazen çok saçma sapan dersler aldığımızı düşünüyorum. Bence verilmesi gereken dersler bunlar değil. Yoğun olarak alabileceğimiz bilgisayar programları, muhasebe programları dersleri olmalı. Ben kendim öğrendim, kurcalayarak. Lisede verilen ödevler sayesinde öğrendim. Lisedeki eğitim üniversiteye göre biraz daha yoğundu. Şuan kullanmıyorum bile bu programları."*
A4	Üniversite eğitiminin yeterli olduğunu düşünmüyor Lise ve üniversitede ödev	*"Üniversitede aldığımız eğitim yeterli değildi. Ben de ödevler sayesinde öğrendim. Lisede ve üniversitede verilen ödevlerden dolayı iş başa düştüğü için*

	hazırlarken kendi kendine öğrendi Eğitim sayesinde öğrenmedi Lisede ders işlenmedi Lisedeki ders hocası boş/serbest bıraktı Lisede derste daha çok oyun oynadı	*öğrendim. Aldığım eğitim sonucu değil yani. Lisede de hocamız boş bırakırdı arkadaşlar ne isterse onu yapardı. Daha çok oyun oynardık."*
A5	Word kullanmayı kendi kendine öğrendi Excel ve diğer programları merak etmiyor Eğitim sonucu öğrenmedi Word'de kopyala yapıştır yapabiliyor Lisede ders işlenmedi	*"Ben de Word programını kendi çabalarımla öğrendim. Excel ve diğer programları merak etmiyordum. Kimse de bana gel sana öğretelim demedi. Genel olarak merak etmiyorum bu tür uygulamaları. Excel'i ne zaman tıkladığımı hatırlamıyorum mesela. Word'de de kopyala yapıştır yapıyorum. Kullanmıyorum çoğunlukla. Lisede de bilgisayar dersimiz vardı ama ders işlemiyorduk. Lisedeki hocamız serbest bırakırdı, daha çok oyun oynardık. Kendi kendime öğrendim."*
A6	Üniversitedeki dersin var olan bilgi ve becerisine herhangi bir katkısı olmadı İlkokulda çok iyi bir bilgisayar eğitimi almış Lise ve üniversitede verilen ödevleri yaparken geliştirdi.	*"Üniversitede aldığım bilgisayar eğitiminin benim bildiklerimin üzerine bir şeyler eklemediğini düşünüyorum. Ek olarak hiçbir şey öğrenmedim. İlkokuldaki bilgisayar eğitimi çok iyiydi ve bilgisayarı ilkokulda iyi bir şekilde öğrendim. Lise ve üniversitede de verilen ödevler için daha çok kendim kurcalayarak, araştırarak üzerine bir şeyler koydum. İlkokulda öğrendim, lise ve üniversite ödevleriyle de kullandıkça pekiştirdim"*
A7	Lisede öğrendi.	*"Ben de bilgisayarı lisede öğrendim, bildiklerimin hepsini. Onun dışında üniversiteye geldiğimde zaten hiçbir şey yok. Zamanla zaten kullanmadıkça da unutuyor insan. Unuttum çoğunu. Şuan Word ve Powerpoint kullanabiliyorum biraz da Excel."*

Katılımcıların *"Önceki soruda tartıştığımız yeterlilikleri üniversitede aldığınız eğitim sonucu mu kazandınız? Üniversite eğitim yeterli oldu mu yoksa farklı kaynakların (arkadaşlardan, kendi kendinize öğrenme) öğrenmenize katkısı oldu mu?"* sorusuna vermiş oldukları cevaplar ve cevapların analizi Tablo 59'da verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre:

Katılımcıların %29'ü üniversitede teknoloji kullanımına yönelik herhangi bir şey öğrenmediklerini, %100'ü verilen eğitimin yeterli olmadığını, %29'u üniversite öncesindeki eğitim kurumlarında da Word dışında herhangi bir eğitim almadıklarını belirtmişlerdir. İlkokul ve lisede almış oldukları teknoloji eğitimi sayesinde şuan bilgisayar kullanabildiklerini belirterin oranı %29, ebeveynleri sayesinde teknoloji kullanımını öğrendiklerini belirtenlerinki ise %14'tür. Katılımcıların %57'i teknoloji kullanımını ödev hazırlarken kendi kendine öğrendiğini, %14'ü ise yine ödev hazırlarken arkadaşlarının

yardımıyla öğrendiğini ifade etmiştir. Verilen eğitime yönelik değerlendirmeleri ise %29'u ders içeriğinin basit ve yüzeysel olduğunu, %14'ü derste gereksiz bilgilerin verildiğini ifade ederken, %100'ü uygulama ağırlıklı eğitim verilmesi gerektiği görüşündedir. Genel bir değerlendirme yapılacak olursa üniversitede verilen eğitimin yeterli olduğunu düşünen öğrenci bulunmamaktadır vekatılımcıların tamamı eğitimin uygulamalı olarak verilmesi gerektiğini düşünmektedir.

Tablo 60

Birinci Odak Grup Görüşmesi Üçüncü Soruya Verilen Cevaplar

3. Soru:

"Gelecekteki kariyerinizde gerekli olacak/kullanmak zorunda olacağınız teknolojiler veya bilgisayar programları neler olacak? Bu konuda bir bilginiz var mı?"

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
A1	Kesinlikle Word Excel	*"Bilgisayar, telefon bu teknolojileri kullanacağız. Word, Excel kullanılır. Word kesinlikle kullanacağız, yazışma yapmak için. Aklıma gelen fazla yok."*
A2	Word Excel Muhasebe programları	*"Word, Excel, Muhasebe programları olabilir ama ben adlarını bilmiyorum."*
A3	Excel çok önemli Muhasebe programları	*"Ben Excel'in daha önemli olduğunu düşünüyorum Word'e göre ileri Excel kullanımının önemli ve gerekli olduğunu düşünüyorum. Muhasebe programları."*
A4	Yoğun olarak Word Yoğun olarak Excel	*"Office programlarından Word, Excel'in yoğun olarak kullanılacağını düşünüyorum."*
A5	Bilgim yok Excel kullanılır herhalde Bilgisayarla ilgili bir şey bilmiyor	*"Kullanmadığım için bir bilgim yok. Arkadaşların dediği gibi Excel kullanılır herhalde. Bilgisayarla ilgili bir şey bilmiyorum o nedenle bu konuyla ilgili bir şeyler de söyleyemiyorum. Ama bir tuşa bastığında A tuşuna bastığında A ile ilgili tüm bilgilerin ekrana geldiği bir program vardır herhalde."*
A6	Excel Muhasebe paket programları Üst yönetimde görev alırsa sunu programları	*"Excel diğerlerinin söylediği gibi Muhasebe ile ilgili paket programlar. Daha iyi yerlere gelirsem insanlara eğitim vermek için belki sunum programları, powerpoint olabilir."*
A7	Excel Powerpoint Prezy SPSS gibi istatistik programları	*"Ben de katılıyorum. Excel, powerpoint, Prezy, SPSS istatistik programları olabilir."*

Katılımcıların *"Gelecekteki kariyerinizde gerekli olacak/kullanmak zorunda olacağınız teknolojiler veya bilgisayar programları neler olacak? Bu konuda bir bilginiz var mı?"* sorusuna vermiş oldukları cevaplar ve cevaplara ilişkin analizler Tablo 60'ta verilmektedir. Katılımcıların gelecek kariyerlerinde teknoloji kullanımına yönelik farkındalıklarını ortaya koymak amacıyla yapılandırılmış soruya vermiş oldukları cevaplar incelendiğinde %86'sı Excel, %43'ü Word, % 43'ü Muhasebe programları, %29'u Powerpoint, %14'ü Prezy ve %14'ü İstatistek programlarını kullanabileceklerini belirtmiştir. Konu hakkında hiç bilgi sahibi olmadığını belirten öğrenci oranı ise %14'tür. Genel bir değerlendirme yapılırsa; ağırlıklı olarak Excel, Word, muhasebe programları, üst yönetimde olurlarsa Powerpoint, Prezy ve İstatistik programlarını kullanacaklarını belirten öğrencilerle birlikte, konu ile ilgili hiç bilgisi olmayan öğrenci de bulunmaktadır.

Tablo 61

Birinci Odak Grup Dördüncü Soruya Verilen Cevaplar

4. Soru:

"Bir önceki soruda tartıştığımız programlarla ilgili üniversitede bir eğitim aldınız mı?

- *Aldıysanız yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?*
- *Bu konuda yetersiz ve eksik hissediyorsanız bunu nasıl gidermeyi planlıyorsunuz?*
- *Programa ne tür dersler konulabilir?"*

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
A1	Eğitim almadı Eksikliklerini zamanla gidereceğini düşünüyor Temel programları kendi kendine öğrenebileceğini düşünüyor Access öğrenmek içen kursa gitmek gerektiğini düşünüyor Müfredatta Word, Excel, Access olmalı Uygulama ağırlıklı eğitim Yüzeysel olmayan bir eğitim Uygulama olmadan öğrenme kalıcı olmuyor	*"Üniversitede herhangi bir eğitim almadım. Eksikliklerimi de zamanla gidereceğimi düşünüyorum. Kendi araştırmamla öğrenirim. Temel programlar ve basit işlemleri kendi kendime öğrenebilirim. Ama Access biraz daha detaylı onun için bir eğitim gerekiyor. Eğitim programında da Word, Excel, Access verilebilir bence. Eğitimler yüzeysel veriliyor, biraz daha uygulamaya ağırlık verilse, eğitim daha akılda kalıcı olabilir. Uygulamalı bir Access mesela. Powerpoint ve Access üzerine bir saat teorik anlatım yapılmıştır ama uygulama olsa daha iyi olabilirdi."*

A2	Eğitim almadı Bu eğitime ihtiyaç var Eğitim almanın gerekli olduğunu düşünüyor Görsel sunumlar Uygulama ağırlıklı eğitim Her öğrencinin kullanabileceği bilgisayar olmalı Bire bir eğitim verilmeli Uygulama olmadan öğrenme kalıcı olmuyor Bilgisayar kursuna gitmek istiyor ve planlıyor	*"Üniversitede bir eğitim almadım. Alırsak iyi olabilir çünkü hepimizin ihtiyacı var bu eğitime. Görsel sunumlar ve uygulamalı bir eğitim daha kalıcı öğrenmeler sağlıyor. Her öğrencinin bir bilgisayarının olduğu ve hocanın tek tek bize gelip öğrettiği. Slayt mesela ya da önümüzdeki bilgisayarlarda yaparak öğrenmenin daha kalıcı olacağını düşünüyorum. Kağıt üzerindeki bilgiyi hepimiz okuruz, anlarız ama uygulama olmadan kalıcı olmaz. Bana göre öyle. Eksikliğimi gidermek için de bilgisayar kursu almak istiyorum. En kısa zamanda da bu isteğimi gerçekleştirmeyi planlıyorum."*
A3	Eğitim almadı Excel konusunda fazlasıyla eksiklik hissediyor Kitaptan okuyarak, internetten araştırarak kendi kendine öğrenmeyi planlıyor Programları bilmediği için ileride mutlaka sıkıntı yaşayacağını düşünüyor Öğrenmek zorunda olduğunu düşünüyor Uygulama ağırlıklı eğitim Staj başvurusu için bile hangi bilgisayar programı kullanıldığı soruluyor Yabancı dilin bile önünde bilgisayar kullanımı Bilgisayar programı bilmediği için staja bile kabul edilmeyeceğini düşünüyor	*"Üniversitede bir eğitim almadık. Excel konusunda fazlasıyla eksiklik hissediyorum. Eksikliğimi gidermek için de kurs olabilir, oturup kendim de çalışabilirim milyon tane kitap var sonuçta bilgisayar kullanımıyla ilgili. Bu kitaplar üzerinden giderek internetten de giderilebilir. Bu programları bilmediğim için ileride mutlaka sıkıntı yaşayacağım. Mecburen öğrenmek zorundayım. Müfredatta da kesinlikle uygulamalı olmalı, çünkü hocanın anlattığı her şey zaten kitapta var. Yazılı olduğundan anlamak çok zor değil ama uygulamalı en doğru olan öğrenme için. Yaz için özel bir hastaneye başvurdum staj yapmak ve ortamı görmek için. Bana ilk sorulan soru hangi bilgisayar programlarını bildiğim oldu. Yabancı dilden önce program bilgisini sordular. Ben de bilmediğim için kabul edilmeyeceğim galiba."*
A4	Eğitim almadı Bilgisayar kullanma konusunda kendini çok eksik hissediyor Gerçekten kursa gitmeyi düşünüyor Uygulama ağırlıklı eğitim Uygulama olmadan öğrenme kalıcı olmuyor	*"Ben de üniversitede böyle bir eğitim almadım. Eksik olduğumu düşünüyorum. Epey eksiğim. Bilgisayar kullanımı ile ilgili bir kursa gitmeyi gerçekten düşünüyorum. Ders programına uygulamalı olarak bilgisayar derslerinin konması daha iyi olabilir bence. Uygulamalı olduğunda akılda kalıcı olabiliyor."*
A5	Genelde eksikliklerinin farkında Bilgisayar veya Excel konusunda hiçbir zaman eksiklik	*"Ben genelde eksikliklerimin farkındayımdır. Mesela İngilizce bilmiyorum bu bir eksiklik, hep aynı alanda eğitim gördüm farklı alanlarda eğitim alabilirdi bu da*

	hissetmemiş Eksiklik hissetmemekle hata yaptığını düşünüyor Görüşme sonrasında özellikle Excel konusunda eksik olduğunu anlamış Herkesin Excel bilmediğini düşünüyormuş Uygulamalı eğitim olmalı Uygulama olmadan öğrenme kalıcı olmuyor Kişinin kendi çabasının olması gerektiğini düşünüyor Bilgisayar gibi beceriler ilgi ve merak gerektiriyor	*bir eksiklik benim için ama bilgisayar veya Excel konusunda hiçbir zaman bir eksiklik hissetmedim. Ama anlıyorum ki hata etmişim bu konuşmadan sonra bilgisayar özellikle Excel konusunda eksik olduğumu anladım. Excel bilmiyorum ama herkes bilmiyor diye düşünüyordum. Müfredat olarak da kesinlikle pratik olmalı. Sadece eğitim görmek de yetmiyor zaman içerisinde unutuyor insan o nedenle sürekli tekrar edilmeli. İnsanın kendi çabası olmalı. Öğrensen bile eğer ilgilenmiyorsan unutursun. Bu tür beceriler biraz özel ilgi ve merak gerektiriyor. Eğer ilgin varsa kendi kendine de öğrenebiliyorsun."*
A6	Eğitim almadı Tam olarak kullanabildiği bir program yok Eksikliğinin farkında ve kurs araştırmaya başlamış Uygulama ağırlıklı eğitim Her öğrenci için aynı özelliklere sahip bir bilgisayar Standart donanımlara sahip bir eğitim Bilgisayar kullanmanın önemini aynı bölümden mezun olacak arkadaşı sayesinde anlamış İş başvurusu için bilgisayar sertifika isteniyor Staja başlamadan kursa gitmesi gerektiğini düşünüyor	*"Genel olarak bilgisayar programları konusunda hepsinden az buçuk bir şeyler biliyorum. Ancak tam olarak kullanabildiğim bir program yok. O yüzden bunun eksiklik olduğunu bildiğimiz için kurs araştırmaya başladık. Şuan ders programımız çok yoğun değil, bu kadar boş vaktimiz varken. Okulda verilen eğitim konusunda da kesinlikle uygulamalı bir eğitim olmalı ve her öğrencinin elinin altında aynı özelliklere sahip teknolojiler bulunmalı. Okullarda genellikle iki kişi bir bilgisayarı kullanıyor ya da bilgisayarın biri yeni diğeri eski oluyor. Bu anlamda eğitimin standart olması gerekiyor benim fikrim. Ben bilgisayar eğitimin gerekliliğini, bu sene farklı bir üniversitenin aynı bölümünden mezun olacak arkadaşım var özel bir hastaneye staj başvurusu yapmak isteğinde hastanenin kendisinden özgeçmiş istediğini ve bu özgeçmişte sadece bilgisayar biliyorum demenin yeterli olmadığını elinde bilgisayar bildiğine dair bir belgenin olması gerektiğini söyledi. Bana da iyi veya orta derece bilgisayar biliyorum demek yerine, elinde mutlaka bir belgenin olması gerektiğini söyledi. Arkadaşım söyledikten sonra ben bilgisayar kullanma konusunda bir sertifikanın gerekli olduğunu düşünmeye başladım en azından staja kadar mutlaka bir kursa gitmek gerekiyor."*
A7	Eğitim almadı Bilgisayar konusunda yeterli olduğunu düşünmüyor Verilen eğitimlerde programların güncel sürümleri anlatılmalı Uygulama ağırlıklı eğitim Bilgisayar programcısı kuzeni ve istatistik mezunu ablasından öğrenerek kendini geliştiriyor	*"Ben de kesinlikle hepsinde yeterli olduğumu düşünmüyorum çünkü programlara sürekli yeni şeyler ekleniyor. En azından müfredatta yer alan bilgisayar dersleri bugünün Word programı ya da Excel'i olarak verilmeli. Bir de uygulamalı olursa çok daha güzel olur. Güncel programlar verilmeli. Gelecek için de kuzenim bilgisayar programcılığı mezunu, ablam istatistik mezunu onlardan öğreniyorum."*

Katılımcıların gelecekteki kariyerlerinde kullanacakları programlara yönelik üniversite eğitim alma durumları, eğitimin yeterliği, eğitim konusunda kendi eksiklikleri ve bunları gidermeye yönelik planları ile üniversite müfredatında teknoloji eğitimi konusunda verilmesi gereken derslerin ne olması gerektiğine dair sorulan soruya vermiş oldukları cevaplar ve cevapların analizleri Tablo 61'de verilmiştir. Katılımcıların %100'ü Hastane Bilgi Yönetim Sistemleri veya Sağlık Bilişimi konusunda eğitim almadıklarını belirtmiştir. İş hayatında teknoloji kullanımının çok önemli olduğunu düşünen katılımcıların oranı %43'tür. Katılımcıların %57'si teknoloji kullanımı konusunda çok eksiği olduğunun farkında olup, %29'ü işe başlamadan önce bu eksikliğini gidermek için kursa gitmeyi planlamaktadır. Katılımcıların %100'ü teknoloji kullanımına yönelik uygulama ağırlıklı eğitim verilmesi, %29'u her öğrencinin tek başına kullanabileceği ve standart özelliklere sahip bir bilgisayar olması, %14'ü görsel sunumlarla desteklenen ve birebir eğitimin verilmesi durumunda eğitimin daha etkili olacağını ifade etmiştir. Katılımcıların %14'ü müfredat programa ileri düzey Word ve Excel kullanım, %14'ü ise muhasebe uygulamaları vb. paket programlar dersi konulması gerektiğini düşünmektedir.

Tablo 62

Birinci Odak Grup Görüşmesi Beşinci Soruya Verilen Cevaplar

5. Soru:

"Cep telefonu, tablet, dizüstü veya masaüstü gibi teknolojik cihazlardaki gelişmeleri (yeni modeller veya uygulamalar) takip eder misiniz?

- *Nerelerden takip ediyorsunuz?"*

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
A1	Takip ediyor Takip etmeyi seviyor Teknoloji insanın işini kolaylaştırıyor Sosyal medyadan takip ediyor Kendi sitelerinden takip ediyor Internetten alışveriş yapıyor Her yeniyi alıp kullanmıyor Teknoloji hastası değil ama yeniliği seviyor Teknoloji insanı değiştiriyor	*"Takip ediyorum, seviyorum. Teknoloji güzel bir şey insanın işini kolaylaştırıyor. Ben daha çok Twitter'dan takip ediyorum. Sosyal medya ve kendi sitelerinden takip ediyorum. Genelde internetten alışveriş yapıyorum. Her yeni çıkanı alıp kullanmıyorum, teknoloji hastası değilim ama yeniliği severim. Teknoloji insanın hayatını değiştirir, saçımı kestirmek yerine telefon alırım. Teknolojinin insan hayatı için hem yararlı hem de zararlı olduğunu düşünüyorum. Ama zararları daha fazla çünkü insan ilişkileri gerçekten bitti. İlişkiler çok hızlı yaşanıyor. Daha önce evlilikler de uzun sürüyormuş ama şimdi öncekilerin yirmi yılda konuştuğu paylaştığı şeyi ben bir yılda konuşuyorum, alfabede harf kalmıyor ki. Sonra da aşk bitti deniyor, söylenecek yazılacak her şeyi yazıp söylemişim daha söyleyecek ya da yazacak bir şey kalmıyor ki. Kısa*

	Saç kestirmek yerine telefonunu değiştirir Teknoloji insan ilişkilerini bitirdi İlişkiler çok hızlı yaşanıyor ve tüketiliyor Teknoloji çok hızlı gelişiyor Yeni bir teknoloji çıkacak ve tüm bu teknolojiler alt üst olacak.	*sürede bitiyor paylaşılacaklar. Yararı da var tabi ki. Birinde ödev yapmayı unutmuştum. Dolmuşta gelirken hazırladım Word'de kopyala-yapıştır. Fakülteye gelince çıktısını alıp verdim mesela. Ben teknolojinin zamanla çöküşe geçeceğini düşünüyorum. Şuan tüm büyük şirketler satıyorlar. Sürekli bir satış var çünkü daha iyisi var. Araba markaları mesela elektronik markalar sürekli orta doğuya satıyorlar. Yeni bir teknoloji gelip tüm bu teknolojileri alt üst edecek. 3D yazıcılar mesela yazıcılarla ilgili bir yazı okudum. Yapay zeka yanında sönük kalacak robotlar dünyayı yönetecek ve insanlar bir şey yapamayacak."*
A2	Teknoloji en iyi icatlardan biri Teknoloji çok güzel bir şey Teknoloji hayata yenilik katıyor Her yeni teknolojiyi alıp kullanmıyor Teknolojiyi takip ediyor Teknoloji mağazalarına gidiyor, saatlerce kalıyor ve özelliklerini okuyor	*"Teknoloji dünyadaki en iyi icatlardan biri. Teknoloji çok güzel bir şey hayatımıza yenilik katıyor. İşlerimizi çok kolaylaştırıyor. Her yeni teknolojiyi alıp kullanmam ancak takip ederim. Teknoloji mağazalarına giderim, saatlerce kalırım, özellik okurum. Gelecekte alma ihtimalimi düşünerek inceliyorum."*
A3	Teknolojiyi çok sevmiyor Bilgi ve kazanımlar açısından güzel bir şey Amacına göre kullanıldığında yararlı Teknolojiye karşı ilgisi yok Teknolojiyi çok takip etmiyor	*"Teknoloji tabi güzel bir şey. Ben çok sevmiyorum teknolojiyi. Bilgilenmek ve kazanımlar elde etmek için güzel bir şey eğer iyi anlamda kullanılıyorsa. Ama çoğu insan onun için kullanmıyor mesela Instagram'ın amacı ürün tanıtmak, satış yapmaktı ama şuan insanlar fotoğraf yüklüyor, yedikleri yiyeceklerin resmini yüklüyor en basitinden. Amaç saptırılıyor bizde. Evet teknoloji iyi bir şekilde kullanıldığında güzel bir şey kitap bile okuyabiliyorsunuz e-kitaplar var ama bu şekilde kullanılmıyor bence. Teknolojiye karşı ilgim yok o nedenle çok takip etmiyorum."*
A4	Teknolojiye ilgisi var Teknolojiyi genelde takip ediyor Sosyal medyadan takip ediyor Kendi sitelerinden takip ediyor Gelecekte alabileceği teknolojiler hakkında bilgi edinmek için teknoloji mağazalarına gidiyor Teknoloji ürünlerini karşılaştırıyor hangisinin daha iyi ve faydalı olacağını anlamak için	*"Teknolojiye ilgim var ve takip ediyorum genelde. Özel olarak ilgi değil de genel olarak ilgileniyorum. Sosyal medya ve kendi sitelerinden takip ediyorum. Teknoloji mağazalarına da gidiyorum gelecekte alabileceğim teknolojiler hakkında bilgi sahibi olmak için. Teknolojileri birbiri ile karşılaştırıyorum hangisinin daha iyi ve işime daha fazla yarayacağını anlamak için."*
A5	Kısmen, çok az ilgileniyor Teknoloji ile ilgilenmenin maddi durumla ilgili olduğunu düşünüyor Teknoloji amacından farklı	*"Ben de kısmen ilgileniyorum. Teknoloji ile ilgilenmek biraz ekonomi işi. Ne kadar çok ilgilenirsen ilgilen, paran yoksa bakarsın sadece ve bitmiştir senin için. Ben 3 terabayt'lık bilgisayara gitmiyorum 7 milyar çünkü alamayacağım ortada. Ben de teknolojinin amacından farklı kullanıldığını, saptırıldığını düşünüyorum. İki*

	kullanılıyor Sürekli teknoloji değiştirmenin amacının dışında kullanmak olduğunu düşünüyor	*ayda bir telefon değiştiriyorlar mesela. Kimseye de karışmak istemem iki ayda bir telefon değiştiriyor diye ama ben çok az ilgileniyorum."*
A6	Teknolojiyi takip ediyor Teknolojiden çok hoşlanmıyor Sosyal medya zaman kaybı Sosyal medya kişiye bir şey katmıyor Sosyal medyadan uzaklaşmak kişiye daha faydalı şeyler yapması için zaman kazandırıyor Teknolojiyi çok sevmiyor Teknoloji insanlar arası ilişkiyi olumsuz etkiliyor Teknoloji hayatı kolaylaştırıyor Amacı dışında kullanımı olumsuz etkiliyor	*"Ben de takip ediyorum ama çok kullanmıyorum, çok içinde değilim. Çok hoşlanmıyorum açıkçası. Sosyal medya kullanmıyorum bir yılı aşkın bir süredir. Önceleri sosyal medyayı çok yoğun bir şekilde kullanıyordum ancak ne kadar zamanımı aldığını, beni ne kadar oyaladığını ve bana hiçbir şey katmadığını anladıktan sonra kapattım tüm hesaplarımı. Şuan çok daha iyi olduğunu düşünüyorum. Bilgisayarı açtığımda hesaplarımı kontrol etmek yerine daha güzel ve daha keyif alabileceğim şeyler okuyorum, yeni şeyler öğreniyorum bu daha çok hoşuma gidiyor, daha güzel oluyor. Teknolojiyi çok sevmiyorum, insanlar arası iletişimi etkilediğini düşünüyorum. Tamam çok faydalı ve hayatı kolaylaştırıyor olabilir ancak birçok insan bu şekilde bakmıyor teknolojiye."*
A7	Teknoloji insanları tembelleştiriyor Teknolojiyi takip ediyor Internetten takip ediyor Satış mağazalarından takip ediyor Özelliklerini öğreniyor ve gerekiyorsa alıyor Teknolojiyi sevmiyor Teknoloji insanlar arası iletişimi bitiriyor Teknoloji ile bilgiye erişim hızlı ama daha kısa sürede unutuluyor Ansiklopediden bilgi araştırdığı çocukluk dönemlerindeki bilgilerin hala aklında olduğunu ve daha kalıcı olduğunu düşünüyor.	*"Ben teknolojinin insanları tembelleştirdiğini düşünüyorum. Teknoloji kullanıyor musun diye sorarsanız evet kullanıyorum. Yenilikleri takip ediyorum. Internet ve satış mağazalarından bakıyorum. Özelliklerini öğreniyorum, gerekiyorsa alıyorum. Ama insanlar bir düğmeye basıyor ocağın altını kapatıyor, bir düğmeye basıyor perdeyi kapatıyor. Ben sevmiyorum insanları tembelleştiriyor ve arasındaki iletişimi bitiriyor. Teknoloji daha çok iletişim için kullanılıyor ama insanlar birbirinin suratına bakmıyor. Internette tüm bilgilere çok kolay bir şekilde erişiyoruz ama iki dakika sonra unutuyoruz. Ben bilgiyi ansiklopediden araştırdığım zamanları düşünüyorum mesela evet çocuktum ama o zaman araştırdığım bilgilerin hepsi aklımda."*

Katılımcıların yenilikçilik özelliklerini belirlemek amacıyla yapılandırılmış soruya vermiş oldukları cevaplar ve cevapların analizleri Tablo 62'de verilmiştir. Katılımcıların %57'si teknolojik gelişmeleri takip ettiğini, %43'ü ise takip etmediğini belirtmiştir. Takip eden katılımcılar teknolojiyi ve yenilikleri sevdiklerini, özel olarak ilgi duyduklarını ve merak ettiklerini belirtirken, takip etmeyen katılımcılar teknolojiyi sevmediklerini, özel olarak ilgi

duymadıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların %43'ü teknolojiyi ve yenilikleri internet sitelerinden, %43'ü teknoloji mağazalarından %29'u ise bloglardan takip ettiklerini belirtmiştir. Katılımcıların %43'ü teknolojinin insan ilişkilerini, %29'u ise iletişimi olumsuz etkilediği görüşünde iken, %29'u insan hayatını kolaylaştırdığı görüşündedir.

Tablo 63

Birinci Odak Grup Görüşmesi Altıncı Soruya Verilen Cevaplar

6. Soru:

"Maddi imkanınız olsa, kullandığınız teknolojileri (cep telefonu, bilgisayar vb.) her yeni modeli çıktığında yenisi ile değiştirmek ister misiniz? Neden?"

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
A1	Gerekli görürse değiştirir Teknoloji ihtiyacı karşılayamaz duruma geldiğinde değiştirir Teknoloji ihtiyaçtan çok lüks ve gösteriş için bir pazar oldu	*"İsterim yok istemem gerekli gördüğümde alırım herhalde. Teknoloji ihtiyacımı karşılayamaz duruma geldiğinde değiştiririm. İhtiyaçtan çok bir pazar oldu yani. Gösteriş oldu yani lüks için kullanılıyor bu teknolojiler."*
A2	Teknoloji ihtiyacı karşılayamaz duruma geldiğinde değiştirir	*"Hayır, alıp kullanmam, ihtiyacı karşıladığı sürece kullanırım."*
A3	Teknoloji ihtiyacı karşılayamaz duruma geldiğinde değiştirir Şuan kullanılan ürünler de ileri teknoloji Sürekli teknoloji değiştiren insanlara karşı	*"Hayır, kesinlikle kullanmam. İhtiyacım olursa belki ama şuan kullanılanlar bile ileri teknoloji ürünler. Iphone 5s var, 6 geliyor sonra. Bazen öyle insanlar var ki 5s telefon alıyor sonra 6'ya bakıyor ve 5s'te aynı özellik yok diye deli gibi koşup değiştiriyor. Ben buna karşıyım. Çok abartmamak lazım."*
A4	Değiştirmez Teknoloji ihtiyacı karşılayamaz duruma geldiğinde değiştirir	*"Ben de arkadaşıma katılıyorum. Abartılmamalı bence. Benim ihtiyacımı karşıladığı sürece teknolojiyi değiştirmem ne kadar param olursa olsun."*
A5	Değiştiririm Ekonomin iyiyse en iyisine alır ve kullanırsın	*"Teknoloji almak parayla ilgili bir durum demiştim. Eğer paran varsa mutlaka daha iyisine bakarsın. Ama ihtiyacını karşıladığı sürece en iyisini kullanmaya devam edersin."*
A6	Değiştiririm Kullanılan telefonun özelliklerin büyük bir kısmı kullanılmıyor	*"Ya ben katılmıyorum şuan elimizdeki telefonların hangi özelliğini ihtiyaçtan dolayı aldık ve ne kadar kullanıyoruz özelliklerini. Hangimiz elindeki özelliklerine ihtiyacımız olduğundan dolayı adı telefonunu. Çok param varsa yeni olanı alırım."*
A7	Değiştirmez Teknoloji ihtiyacı karşılayamaz duruma geldiğinde değiştirir	*"Gerek yok bence. Fazlası yanlış yerlerde, yanlış şeyler için kullanılıyor. Elimdeki telefon eğer benim görüşmelerimi sağlıyorsa yeterlidir. Amacına uygun hizmet veriyorsa kullanmaya devam ederim."*

Katılımcıların yenilikçilik özelliklerini ortaya koymak amacıyla yapılandırılmış soruya vermiş oldukları cevaplar Tablo 63'te verilmektedir. Katılımcıların %43'ü sahip olduğu teknolojiyi her yenisi çıktığında değiştirebileceğini, %57'si ise değiştirmeyeceğini belirtmiştir. Katılımcıların %14'ü son teknoloji ürünlerin prestij sağladığından, %14'ü en iyisine sahip olmak, %14'ü de yeniyi almak ve denemek istediğinden dolayı her yeni teknolojiyi alıp kullanmak istediğini belirtmiştir. Sahip olduğu teknolojiyi yenisi her çıktığında değiştirmeyeceğini belirten katılımcıların %43'ü sahip olduğu teknolojiyi ihtiyacı karşıladığı sürece kullanmak istediğini, % 29'u mevcut teknolojilerin de ileri teknoloji olduğunu, %29'u ise teknoloji satın almanın insanlar tarafından abartıldığını ifade etmiştir.

Tablo 64

Birinci Odak Grup Görüşmesi Yedinci Soruya Verilen Cevaplar

7. Soru:

"Teknolojileri satın alma veya kullanma konusunda değer verdiğiniz kişilerin veya arkadaşlarınızın düşünceleri sizi nasıl etkiler?"

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
A1	Genelde kendisi tavsiyede bulunuyor Alacağı teknolojiyi uzun süredir kullananlardan fikir alıyor ve etkileniyor Genelde kendisi araştırıyor Kullandığı teknoloji kötü bile olsa kişi çok para ödediyse bunu dile getirmiyor	*"Belki alırım ama genelde ben tavsiye ederim. Genelde başkalarından tavsiye almam. Eğer alacağım teknolojiyi uzun süredir kullanan birileri varsa çünkü memnuniyet uzun kullanım sonrası oluşur ve uzun süre kullandığınızda tüm özelliklerini kullanma fırsatınız olur o zaman etkilenirim ama genelde kendim araştırırım ve benden fikir alır arkadaşlarım. Ben kimseden etkilenmem. Fikir alma konusunda şöyle de bir durum var çok para verip bir teknolojiyi alan kimse de aldığı teknolojiye kötü diyemiyor çünkü çok para vermiş."*
A2	Kendi araştırıyor ve arkadaşlarına soruyor	*"Hem kendim araştırırım, hem de arkadaşlarıma sorarım, bir orta yol bulurum."*
A3	Kendi araştırıyor ve arkadaşlarına soruyor Teknoloji bilgisi yok Daha çok tavsiye alan taraf Arkadaşlarının kullandığı teknolojiden etkilenmiyor	*"Ben de hem araştırırım hem de arkadaşlarıma sorarım. Daha çok tavsiye alırım çünkü teknoloji ile ilgili çok bilgim yok. Arkadaşlarıma sorarım ama arkadaşlarımın kullandığı teknolojilerden etkilenmem."*
A4	Kendi araştırıyor Araştırdığı teknoloji konusunda arkadaşlarının memnuniyetlerini öğreniyor Bilgisine güvendiği kişilere soruyor	*"Önce kendim araştırırım, arkadaşlarıma da memnun olup olmadıklarını sorarım ondan sonra karar veririm. Bilgisine güvendiğim kişilere danışırım."*
A5	Kendi araştırıyor Karşılaştırma yaparak karar veriyor	*"Kişisel teknolojik ürünlerde kendim araştırırım, karşılaştırmalar yaparım ve kendim karar veririm."*
A6	Kendi araştırmıyor Kullanan insanlara danışıyor	*"Kendim araştırmam açıkçası. Daha çok kullanan insanlara sorarım."*
A7	Kendisi araştırıyor Arkadaşlarını soruyor ancak daha önce belirlediği ürünü alıyor Arkadaşlarından çok etkilenmiyor Kendi istekleri daha önemli	*"Arkadaşlarıma sorarım ama daha önce ne karar verdiysem onu uygularım. İhtiyacım olan o telefon mu gider o telefonu alırım. Çok etkilenmiyorum. Bana daha önce Iphone al onun programları ve işletim sistemi daha iyi dediler ama ben büyük ekranlı bir telefon istiyordum ve gittim istediğimi aldım."*

Katılımcıların teknoloji satın alma veya kullanma konusunda sosyal etki durumunu ortaya koymak amacıyla yapılandırmış soruya vermiş oldukları cevaplar ve cevapların analizleri Tablo 64'te verilmiştir. Katılımcıların %100'ü ihtiyaçları doğrultusunda teknoloji satın alma ve kullanma kararı verdiklerini belirtmiştir. Satın alma ve kullanma konusunda katılımcıların %86'sı kendi araştırmaları sonucunda karar verdiğini, %14'ü ise teknolojiyi uzun süre kullanmış olan arkadaşlarından etkilendiğini ifade etmiştir. Genel bir değerlendirme ile katılımcıların yeni bir teknolojik ürün alacakları zaman daha çok kendilerinin araştırdığı, konu ile ilgili bilgilerinin olmadığı durumlarda, aynı teknolojiyi kullanan arkadaşlarının ve büyüklerinin tavsiyesini dikkate aldığı;, marka konusunda kimseden etkilenmediği, teknolojik ürünleri daha çok kendisinin karşılaştırdığı ve kafasında belirlediği ürünü aldığı görülmektedir.

Tablo 65

Birinci Odak Grup Görüşmesi Sekizinci Soruya Verilen Cevaplar

8. Soru: *"Bilgisayar veya diğer teknolojileri iyi/ileri düzeyde kullanmanın öğrencilik hayatında/okul çevresinde/arkadaşlar arasında kullanan kişiye bir katkısı var mı? Nasıl?"*		
Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
A1	Son ürün/iyi teknoloji kullanmak iş hayatında önemli Son teknoloji ürünün etkisi ortama göre değişir Ortam prestij ve katkıyı belirler	*"Sosyal çevre değil de iyi bir teknoloji kullanmak iş hayatında önemli çünkü. Bence ortamla alakalı bir iş. Durup dururken biri gelip "ben çok iyi bilgisayar biliyorum" derse komik olur. Ortam bence prestij ve katkıyı belirler. Ortamda teknoloji ile bir durum varsa tamam ama bir kafede biriyle tanışırken çok iyi teknoloji kullanmak ve bunu dile getirmek işi daha da zorlaştırabilir."*
A2	Yerine göre değişir Teknolojiyi iyi bilmek ve kullanmak kişiyi bir adım öne geçirir Teknoloji hayatın kendisi	*"Yerine göre değişir bence. Ödev konusunda mesela çok uğraştığımız bir konuda bir arkadaşımızın abisi telefonla bile sorunumuzu çözdü. Ona özendim mesela keşke ben de öyle iyi bir şekilde kullanabilseydim dedim. Teknoloji hayatın kendisi bence. Her alanda kullanıyorsun ve bilmek bence insanı bir adım öne geçirir."*
A3	Teknolojiyi iyi kullanmak üstünlük ve hâkimiyet sağlar İyi teknoloji kullanmak arkadaşlar arasında da kullanan kişide hâkimiyet hissi yaratabilir Teknoloji sadece bir araç	*"Teknolojiyi şu zamanda iyi bir şekilde kullanmak üstünlüktür ve hâkimiyet kurar insanlar üzerinde. Ama ben çok değer vermediğim için bir arkadaşımın iyi kullanması benim açımdan ona bir katkı sağlamaz ama o psikolojik olarak bir hâkimiyet hisseder. Teknolojinin prestij kattığını düşünüyorum bireyin iç dünyası açısından. Ama bu marka veya son teknoloji üründen*

		dolayı olmamalı bence, prestij beyinde olmalı. Teknoloji benim iş hayatım için önemli ama orada önemli oradan çıktığımda benim için hiçbir önemi yok. Teknoloji sadece bir araçtır."
A4	Teknolojiyi iyi kullanmak kişiyi farklı kılar Teknolojiyi iyi kullanan birinden yardım istenir Teknoloji konusunda bilene gidilir	*"Ben iyi teknoloji değil de teknolojiyi iyi kullanmanın insanı farklı kıldığını düşünüyorum. Ödev konusunu düşündüğümde teknolojiyi çok iyi kullanan birinden yardım ister onun yanına giderim."*
A5	Prestij katar Teknolojiyi iyi kullanmak kişiyi farklı kılar	*"Bence prestij katar. Arkadaşlar arasında herkesin danıştığı ya da sorununu çözmesi için gittiği kişi olur. Farklı bakılabilir."*
A6	Kesinlikle prestij katar Teknolojiyi iyi kullanmak kişiyi farklı kılar Teknolojiyi iyi kullanan kişi kendini daha iyi hisseder Teknolojiyi iyi kullanan kişinin özgüveni artar Teknolojiyi iyi kullanan kişinin egosu artar	*"Bence kesinlikle prestij katar. Bir problem var mesela on kişi var çözememiş, ben geliyorum ve "çekilin on kişi bir problemi çözememişsiniz" diyerek sorunu çözüyorum. Tabi ki insanların bana bakış açısı değişir. Ben de kendimi daha iyi hissederim. Özgüvenim ve egom artar."*
A7	Ortama göre değişir Teknolojiyi iyi kullanan kişinin özgüveni artar Teknolojiyi iyi kullanan kişinin egosu artar Teknolojiyi iyi kullanan kişiler bazı durumlarda tepeden bakabiliyorlar	*"Ortama göre değişir yani insanların egosu ve özgüvenleri daha yüksek olabiliyor. Bazı durumlarda tepeden bakabiliyorlar."*

Teknoloji kabul ve kullanım niyetine etki ettiği düşünülen sahip olan veya kullanan kişiye itibar/prestij/saygınlık kazandırma yani sosyal etkiye yönelik diğer bir boyuta yönelik katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ve cevapların analizleri Tablo 65'te verilmektedir. Katılımcıların %14'ü son teknoloji ürün kullanmanın herhangi bir katkı sağlamayacağını, %14'ü iş hayatında prestij sağlayacağını, %43'ü ise son teknolojinin kullanıldığı ortamın insanlar üzerindeki etkiyi olumlu veya olumsuz yönde etkileyebileceğini belirtmiştir. Katılımcılar son teknoloji üründen ziyade teknolojiyi iyi kullanmanın olumlu etkilerinin bulunduğu görüşündedir. Katılımcıların %29'u teknolojiyi iyi kullanmanın iş hayatında,

%29'u akademik hayatta, %29'u da arkadaş ortamında prestij ve saygınlık kazandıracağını belirtmektedir. Katılımcıların %57'si teknolojiyi iyi bilmek ve kullanmanın kişiyi diğer insanların gözünde daha farklı/saygın ve üstün kılacağı, % 43'ü de teknolojiyi iyi bilen ve kullanan kişinin kendini daha farklı/üstün ve havalı hissedeceği görüşündedir.

İkinci Odak Grup Görüşmesi

Görüşme tarihi	16.05.2015
Katılımcı sayısı	6
Birinci moderatör	Fatma MANSUR

İkinci odak grup görüşmesindeki katılımcılara ilişkin kodlama Tablo 66'da verilmiştir.

Tablo 66

İkinci Odak Grup Görüşmesi Katılımcı Kodları

	Kodu	Cinsiyet	Yaş	Staj durumu
1.Katılımcı	B1	Erkek	20	Yapmadı
2.Katılımcı	B2	Erkek	21	Yapmadı
3.Katılımcı	B3	Kadın	21	Yapmadı
4.Katılımcı	B4	Kadın	20	Yapmadı
5.Katılımcı	B5	Kadın	19	Yapmadı
6.Katılımcı	B6	Kadın	20	Yapmadı

İkinci odak grup görüşmesine altı öğrenci katılmış olup 4'ü kadın 2'si erkektir. Katılımcıların yaşları 19-21 arasında değişmektedir. Katılımcılar ikinci sınıf öğrencisi olduğundan henüz stajlarını yapmamışlardır.

Tablo 67

İkinci Odak Grup Görüşmesi Birinci Soruya Verilen Cevaplar

1. Soru:

"Bilgisayarda yazışma yapma, rapor hazırlama, formül yazma ve çalıştırma, program yazma, hastane bilgi yönetim sistemlerini kullanma konularına yönelik yeterlilik durumunuzu nasıl değerlendirirsiniz?

Bunların dışında bilgisayar kullanımına yönelik herhangi bir yeterliliğiniz bulunuyor mu?"

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
B1	Stajını yapmadı Yetersiz Bilgisayar konusunda bir eğitim almadı Bilgisayar konusunda genel olarak beceriksiz olduğunu düşünüyor Word kullanabiliyor Excel biliyordu ama unuttu	*"Bahsettiğiniz konularda yetersizim, bu konuda bir eğitim almadım. Bilgisayar konusunda da genel olarak beceriksizim. Word'de yazışma yapabilirim. Orta düzeyde basit işleri yapabilirim. Excel'i biliyordum fakat eksikliğim var, unuttum diyelim".*
B2	Stajını yapmadı Kendini beceriksiz buluyor Bilgiye sahip değil	*"Ben de kendimi oldukça beceriksiz buluyorum. Bilgi donanımına sahip değilim."*
B3	Stajını yapmadı Word kullanabilir Powerpoint kullanabilir Excel'de tablo hazırlamayı öğrendi ama yapamıyor	*"Word ve Powerpoint kullanabilirim. Excel tablo konusunda birkaç kez gösterildi ama kullanamıyorum, yapamıyorum yani."*
B4	Stajını yapmadı Word kullanabiliyor Powerpoint kullanabiliyor Excel'de tablo hazırlayabiliyor Ortaokulda formül kullanmış ancak hatırlamıyor	*"Word ve Powerpoint kullanabiliyorum. Excel'de tablo yapabiliyorum. Ortaokulda formül de kullanmıştım ancak şimdi hatırlamıyorum. Belki görsem yapabilirim tekrar."*
B5	Stajını yapmadı Word iyi bir şekilde kullanabiliyor Powerpoint iyi bir şekilde kullanabiliyor Lisede Excel ile ilgili çok çalışma yapmış ancak unutmuş olabilir	*"Word ve Powerpoint'i iyi bir şekilde kullanıyorum. Excel konusunda da Lisede üzerinde baya çalışma yaptık ama şuan unutmuş olabilirim."*
B6	Stajını yapmadı Çok yeterli değil Eksikliği çok fazla Konuştukça eksikliğini daha da fark etti Word kullanabiliyor Powerpoint kullanabiliyor Başka herhangi bir yeterliliği yok	*"Çok yeterli değilim. Eksiğim çok fazla. Konuştukça eksikliğimi daha da fark ettim. Mesela Word, Excel, Access. Word'de yazabilirim, sunu da hazırlayabilirim ancak diğerleri konusunda hiçbir yeterliliğim yok."*

Katılımcıların bilgisayar yeterliklerini belirlemek üzere sorulan soruya vermiş oldukları cevaplar ve cevapların analizleri Tablo 67'de verilmiştir. Tablo 67 incelendiğinde Katılımcıların %50'si kendini yetersiz, %33'ü ise beceriksiz bulduğunu belirtmiştir. Katılımcıların %67'si Word'ü, %50'si ise Powerpoint'i basit % 17'si Word ve Powerpoint'i çok iyi düzeyde kullanabildiklerini ifade etmiştir. Excel'de tablo hazırlayabilen katılımcıların oranı %17 iken, Excel konusunda herhangi bir yeterliliği bulunmayanlarınki ise %83'tür. Bilgisayar kullanımı konusunda yetersizliğini görüşme esnasında farkettini belirten bir katılımcı da bulunmaktadır.

Tablo 68

İkinci Odak Grup Görüşmesi İkinci Soruya Verilen Cevaplar

2. Soru:

"Önceki soruda tartıştığımız yeterlilikleri üniversitede aldığınız eğitim sonucu mu kazandınız?

Üniversite eğitim yeterli oldu mu yoksa farklı kaynakların (arkadaşlardan, kendi kendinize öğrenme) öğrenmenize katkısı oldu mu?"

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
B1	Üniversitede eğitim aldığını düşünmüyor Lisede bilgisayar eğitimi aldı ancak unuttu Lisede öğrendiklerinden hatırladıklarıyla üniversitede verilen ödevleri hazırlıyor	*"Üniversitede eğitim aldığımı düşünmüyorum. Sadece lisedeki bilgilerime dayanarak, Word'deki bilgilerimi de sürekli kullanarak kazandım. Ödev hazırlarken, sunum hazırlarken öğrendim. Lisede bilgisayar dersimiz vardı ikinci sınıfta. Ama tabi lisede öğrendiklerimi unuttum, hatırladığım kadarıyla da buradaki ödevlerimi hazırlıyorum."*
B2	Üniversitede eğitim aldığını düşünmüyor Lisede Word ile ilgili eğitim aldı ancak unuttu Bilgisayar ile ilgili yeterlilik durumu çok zayıf	*"Üniversitede hiçbir eğitim almadım. Bilgisayar dersi aldım ama bana bir katkısı olmadı. Sadece lisede bilgisayar dersi vardı orada Word filan anlatıldı ama onları da şimdi unuttum yani. Aklımda pek bir şey kalmadı şuan bilgisayarla ilgili yeterliliğimin çok zayıf olduğunu söyleyebilirim."*
B3	Üniversitede eğitim aldığını düşünmüyor Lisedeki hocası da programları kullanmayı bildiklerini varsayarak bir şey öğretmedi İlkokulda bilgisayar eğitimi aldı Lisedeki ödevleri hazırlarken	*"Ben de üniversitede aldığım eğitimde öğrenmedim. Lisede okulda bilgisayar dahi yoktu. Hoca şöyle bir ithamda bulunmuştu "hepiniz biliyorsunuzdur bu programları kullanmayı, sunu hazırlayın siz kendiniz" diyerek ödev veriyordu. Bilgisayarı ilkokulda öğrendim, ilkokuldan beri de tekrar ederek unutmamaya çalıştım. Lisede hazırladığım ödevlerle de biraz pekişti. Excel'i de ben merak etmiştim. O şekilde öğrenmeye çalıştım.*

	biraz pekiştirdi Excel'i kendi merak etmiş Excel'i kendi kendine öğrendi Teknolojiye ilgi duyuyor Programlar ve programlarda neler yapabileceğini merak ediyor ve öğrenmeye çalışıyor	*Teknolojiye ilgi duyuyorum, özellikle programları ve o programlarla neler yapabileceğimi merak ediyorum."*
B4	İlkokulda öğrendi İlkokuldaki bilgisayar eğitimi iyi Bilgisayar programlarının sürümü sürekli yenileniyor, bilginin de yenilenmesi gerekiyor Üniversitede eğitim aldığını düşünmüyor Kendi çabasıyla öğrenmeye çalışıyor	*"Ben de ilkokul da öğrendim. Gerçekten bizim de ilkokuldaki eğitim iyiydi. Ama şöyle bir şey var ilkokulda öğreniyoruz. Bu Office programının sürümü sürekli yenileniyor 2004, 2007 şimdi 2010 bildiğimizi de sürekli yenilememiz gerekiyor. Üniversitede yeterli bir eğitim almadık, ders görmedik. Ben de yine işimiz düştükçe kendi araştırmalarımız ve çabalarımızla yeni bilgiler ekliyoruz."*
B5	İlkokulda herhangi bir eğitim almadı Lisedeki bilgisayar eğitimi iyi Üniversitede eğitim aldığını düşünmüyor Lisede aldığı eğitim ile devam ediyor Lisede ağırlıklı olarak Excel eğitimi verildi	*"Ben de ilkokulda bu programlarla ilgili bir eğitim almadım. Lisede eğitimimiz çok iyiydi. Hocamız bilgisayar eğitiminin üzerinde çok duruyordu. Üniversitede aldığımız eğitimin verimli olduğunu düşünmüyorum. Sadece lisedeki eğitimimle devam ettim. Lisede özellikle Excel konusuna ağırlık veriyordu hocamız. Hocamız özellikle formüller üzerinde durmuştu. Ama üzerinden epey zaman geçti unutmuş da olabilirim"*
B6	Lisede bilgisayar eğitim aldı Üniversitede eğitim aldığını düşünmüyor Çocukken bilgisayarı kullanarak kardeşleriyle hikaye yazıyordu	*"Lise eğitiminde bilgisayar gördük ama üniversitede herhangi bir şey öğrenmedim. Çocuk yaşlarda, hikaye filan yazardık kardeşlerimle birlikte*."

Üniversitede verilen teknoloji eğitiminin yeterliliği ve katılımcıların teknoloji kullanımı konusundaki yeterliklerini nerede kazandıklarını belirlemeye yönelik sorulan soruya vermiş oldukları cevaplar ve cevapların analizleri Tablo 68'de verilmektedir. Tablo 68 incelendiğinde katılımcıların %83'ü üniversitede teknoloji konusunda bir şey öğrenmediğini ve verilen eğitimin kendine katkısının bulunmadığını, %17'si lise ve üniversitede öğrencilerin bilgisayar kullandıkları varsayılarak ders işlenmediğini, belirtmiştir. Katılımcıların %67'si lisede, %33'ü ilkokulda teknoloji eğitimi almıştır. Üniversite eğitimi öncesinde Excel eğitimi alan ancak şuan hatırlamadığını belirten

katılımcı oranı %83'tür. Katılımcıların %33'ü teknoloji kullanımını ödev hazırlarken kendi kendilerine öğrendiklerini ve geliştirdiklerini bilertmiştir.

Tablo 69

İkinci Odak Grup Görüşmesi Üçüncü Soruya Verilen Cevaplar

3. Soru:

"Gelecekteki kariyerinizde gerekli olacak/kullanmak zorunda olacağınız teknolojiler veya bilgisayar programları neler olacak? Bu konuda bir bilginiz var mı?"

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
B1	Bilgisi yok Eksikliği ile karşı karşıya geldiğinde kursa giderek eksikliklerini gidermek istiyor Sağlık alanında uzmanlaşmak istiyor Sağlık alanında kendini geliştirmesi için bilgisayar kullanmak zorunda olduğunu düşünüyor Bilgisayar konusunda çok eksiğinin olduğunun farkında	*"Bilgim yok ama gerekli bilgisayar kurslarına giderek bilgisayarla ilgili eksikliklerimi tamamlamak istiyorum. Onun için de gerekli araştırmayı yapmadım. Sağlık konusunda uzmanlaşmak istiyorum, sağlık sürekli gelişen ve değişen bir alan ve bizim kendimizi geliştirebilmek için teknolojiye ihtiyacımız var o nedenle bilgisayarı kullanmak zorundayız. Hangi programların kullanıldığını ya da hangi konuda bir eğitim alsam daha faydalı olabilir bu konuda da herhangi bir bilgim ve fikrim yok. Kursa giderim derken de bu biraz spontane gelişecek bir durum ne zaman karşıma çıkarsa o zaman eksikliğimi gideririm. Mesleğe başladıktan sonra mı öncesinde mi bilmiyorum ama eksikliğimin çok çok olduğunun farkındayım."*
B2	Bilgisi yok. Mesleğe başlamadan kursa gitmek istiyor Teknolojiyi kullanarak işini daha iyi yapacağını düşünüyor	*"Ben de ileride mesleğe başladığımda hangi programları kullanacağım bilmiyorum açıkçası. Mesleğe başlamadan önce bir kursa gitmek isterim kesinlikle. Teknolojiyi kullanarak işimi daha iyi yaparım sonuçta."*
B3	Yoğun olarak Excel Muhasebe programları İstatistik programları	*"Excel'in daha çok kullanılacağını düşünüyorum. Muhasebe ve istatistiki verilerle ilgili programların daha önemli olacağını düşünüyorum. Çünkü yönetimde kararlar için verilere ihtiyaç duyacağız o açıdan önemli."*
B4	Yoğun olarak Office programları Muhasebe programları Hastane kayıt sistemleri Medula	*"Ben de Office programlarının kullanılacağını düşünüyorum yoğun olarak. Muhasebe programları yine kullanabiliriz. Bir de hastanelerde kullanılan hasta kayıt sistemleri gibi, Medula sanırım. Bunları da bilmemizin faydalı olacağını düşünüyorum."*
B5	Word Excel Muhasebe programları	*"Ben de aynı şekilde arkadaşlarıma katılıyorum. Word, Excel yine Muhasebe programları kullanılacağını düşünüyorum ama isimlerini bilmiyorum."*
B6	Bilgisi yok	*"Program olarak mı? Alet filan mı? Tam anlamıyla bir bilgim yok. Word filandır herhalde."*

Katılımcıların gelecek kariyerlerinde kullanacakları bilgisayar programlarının farkındalığını belirlemek amacıyla sorulan soruya vermiş oldukları cevaplar ve cevapların analizleri Tablo 69'da verilmiştir. Katılımcıların %50'sinin gelecek kariyerlerinde kullanacakları teknolojiler konusunda bilgisi bulunmamaktadır. Katılımcıların %50'si Excel, %50'si Muhasebe programları, %33'ü Word, %17'si Powerpoint, %17'si HBYS kullanabilecekleri görüşündedir.

Tablo 70

İkinci Odak Grup Görüşmesi Dördüncü Soruya Verilen Cevaplar

4. Soru:

"Bir önceki soruda tartıştığımız programlarla ilgili üniversitede bir eğitim aldınız mı?

- *Aldıysanız yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?*
- *Bu konuda yetersiz ve eksik hissediyorsanız bunu nasıl gidermeyi planlıyorsunuz?*
- *Programa ne tür dersler konulabilir?"*

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
B1	Eğitim almadı Üniversitede bilgisayar dersinde bir şey öğrenmedi Bilgisayar kullanmak zorunda kalırsa kursa gitmek istiyor Uygulama ağırlıklı eğitim	*"Üniversitede herhangi bir eğitim almadım yani herhangi bir şey öğrenmedim bilgisayar dersimiz vardı ama bana hiçbir şey katmadı diyebilirim. Biraz önce de söylediğim gibi eğer bilgisayar kullanmak durumunda kalırsam o zaman bir kursa gitmek ve bu eksikliğimi gidermek isterim. Müfredat programına da uygulamalı olarak bilgisayar dersinin konması ve dersin gerçekten uygulamalı olarak işlenmesi belki daha iyi olur."*
B2	Üniversitede bilgisayar dersinde bir şey öğrenmedi Mesleğe başlamadan kursa giderek eksikliğini gidermeyi düşünüyor Mesleğe başlayınca mutlaka bilgisayar kullanacağını ve mutlaka sorun yaşayacağını düşünüyor Örneklerle anlatım Uygulama ağırlıklı eğitim Uygulama ile daha iyi öğreniyor Uygulama yaptığında unutmuyor	*"Ben de üniversitede hiçbir şey öğrenmedim. Bu eğitimin katkı sağlayacağını da düşünmüyorum. Ben mesleğe başlamadan önce bu eksikliğimi gidermeyi düşünüyorum mutlaka bilgisayar kullanacağız ve ben mutlaka sorun yaşayacağım o nedenle mesleğe başlamadan bir kursa gitmek istiyorum. Dersler de aslında hiçbir şey verilmiyor. Ders işlemedik diyebilirim. Örneklerle anlatılsa ve yaptırılsa daha iyi olabilir hem öğrenme hem de unutmama açısından."*
B3	Uygulama ağırlıklı eğitim Uygulama ile bilgi tekrar ediliyor	*"Ben de okullarda uygulamalı eğitim verilmesinden yanayım. Uygulamalı olduğunda hem akılda kalıcı olur, hem de bilgi devamlı tekrar edilir. Öğrencilere de*

	Uygulama öğrenmeyi kalıcı hale getiriyor Teknolojinin önemi sözde anlatılıyor Güncel bilgiler verilmeli Maddi imkanlarına göre kurs araştırıyor Bilgisayarın mesleki açıdan gereklilik olduğunu düşünüyor Tüm alanlara yönelik iş ilanlarını incelediğinde bilgisayar programlarını en iyi şekilde bilme şartı aradığını belirtiyor Bilgisayar kullanmanın çok önemli ve gerekli olduğunu düşünüyor	*"teknoloji gelecekte çok önemli hale gelecek, bu konu dünya bazında bir konu" demekten ziyade bu konuyla ilgili en güncel bilgilerin verilmesi, gerekli eğitimin verilmesi daha önemli. Kendi adıma da bir kursa gitmek istiyorum ama bunun içine maddiyat da giriyor, çok iyi bir kurs olur, çok iyi eğitim verebilir, en uygunu hangisi olur diye araştırıyorum. Öğrenmek istiyorum zaten bilgisayar mesleki açıdan bir gereklilik. Aynı zamanda her anlamda her alanda kullanmamız gerekiyor. O nedenle öğrenmek durumundayız. Ben de bir yıl kadar önce iş imkanlarını araştırdım tüm alanlara yönelik iş imkanlarını ve tabi bizim sağlık yöneticiliğine dair olanları da. Hangi iş imkanı olursa olsun, hepsinde de bilgisayar programlarını en iyi şekilde bilmek yazıyordu. Bilgisayar programlarını kullanabilmek çok önemli ve gerekli."*
B4	Uygulama ağırlıklı eğitim Programlar bilgisayar dersi olarak tek bir ders altında toplanarak yüzeysel işlenmemeli Word dersi, Excel dersi, Access dersi gibi ayrıştırılmalı Her program ayrı ders olarak verilerek kapsamlı bir şekilde işlenmeli Eksikliklerini kendi çabasıyla gidermeyi düşünüyor Çok gerekli olursa kursa gidebilir	*"Ben de okulda uygulamalı eğitimden yanayım. Bir de dersin adı bilgisayar değil de Word, Powerpoint gibi daha basit, Excel ve Access daha zor bence kurcalayarak öğrenilecek konular değil. Haftada bir saat Excel dersi, haftada bir saat Access dersi olabilir mesela ve dersler kapsamlı bir şekilde işlenir. Bilgisayar dersinde tüm programlar yer alıyor ve yüzeysel işleniyor ve kalıcı olmuyor. Eksikliklerimi de kendi çabalarımla gidermekten yanayım, hiç düşünmemiştim nasıl gideririm diye ama gerekli olursa da kursa gidebilirim."*
B5	Uygulama ağırlıklı eğitim Alana özgü bilgisayar dersleri "muhasebe uygulamalarına yönelik bilgisayar" gibi Kendi imkanlarıyla kursa gitmek istiyor ve düşünüyor	*"Ben de eğitimin uygulamalı olmasını istiyorum. Evet biz bazı şeylerin temel eğitimini almış olabiliriz ama ben dördüncü sınıfa geldiğimde bir muhasebe uygulamalarına yönelik bilgisayar dersi almak isterim. Kendi çabalarımla bir kursa gitmeyi çok istiyorum ve düşünüyorum."*
B6	Uygulama ağırlıklı eğitim Uygulama öğrenmeyi kalıcı hale getiriyor Üniversitede bilgisayar dersinde bir şey öğrenmedi Şu ana kadar eksikliklerini hiç düşünmemiş Gerekli olursa kursa gitmeyi düşünebilir.	*"Ben de katılıyorum arkadaşlarıma, uygulamalı olursa çok daha iyi olur. Geçen sene bilgisayar dersimiz olmuştu ama uygulama hiçbir şekilde olmamıştı. Uygulamalı olursa daha kalıcı olur. Kendi eksikliklerim için de %100'lük bir uygulama değil de %60 kullanabiliyorum bilgisayarı, şu ana kadar hiç düşünmemiştim bilgisayar konusunda eksikliklerimi ama ilerleyen zamanlarda gerekli olursa kursa gitmeyi düşünebilirim."*

Katılımcıların gelecek kariyerlerinde kullanacakları bilgisayar programlarına yönelik üniversitede almış oldukları eğitim, eğitimin yeterliği ve kendi yeterliklerine ilişkin vermiş oldukları cevaplar ve cevapların analizleri Tablo 70'te verilmiştir. Tablo 70 incelendiğinde katılımcıların %100'ünün HBYS veya Sağlık Bilişimi konusunda herhangi bir eğitim almadıklarını belirtmiştir. İş hayatında teknoloji kullanımının öneminin farkında olduğunu belirten katılımcı oranı %67'dir. Katılımcıların %17'si teknoloji kullanımı konusunda çok eksiği bulunduğunun farkında olduğunu, %67'si işe başlamadan önce bilgisayar kullanım kursuna gitmeyi planladığını, %17'si de işe başladığında gerekirse ve kullanmak zorunda kalırsa kursa gitmeyi düşünebileceğini belirtmiştir. Müfredat program ve derslerin işlenişine yönelik öneriler değerlendirildiğinde, katılımcıların %100'ü teknoloji derslerinin uygulama ağırlıklı olması, %17'si örneklerle anlatımın yapılması,%17'si bilgisayar dersi adı altında tüm programları anlatmak yerine her bir programın ayrı birer ders olarak verilmesi, %17'si de gelecekte işe yarayacak ve alana özgü teknoloji eğitiminin verilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Tablo 71

İkinci Odak Grup Görüşmesi Beşinci Soruya Verilen Cevaplar

5. Soru:

"Cep telefonu, tablet, dizüstü veya masaüstü gibi teknolojik cihazlardaki gelişmeleri (yeni modeller veya uygulamalar) takip eder misiniz?

- *Nerelerden takip ediyorsunuz?"*

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
B1	Güncel haberleri almak için gelişmeleri takip ediyor Cep telefonundan takip ediyor Sitelerdeki bloglardan takip ediyor Cep telefonuyla ilgili yenilikleri takip ediyor Bilgisayar veya diğer teknolojilerle çok ilgilenmiyor	*"Gelişmeleri takip ediyorum, güncel haberlerden haberdar olmak için. Daha çok cep telefonumdan takip ediyorum cep telefonu ile ilgili yenilikleri takip ediyorum, sitelerdeki yorumlara bakıyorum, blogları takip ediyorum. Bilgisayar veya diğer teknolojilerle çok ilgilenmiyorum daha çok cep telefonu."*
B2	Akıllı telefon ve bilgisayardaki gelişmeleri takip ediyor İleride cep telefonunu	*"Ben de akıllı telefon ve bilgisayarlardaki gelişmeleri takip ediyorum. Çıkan haberleri okuyorum. Cep telefonlarını şuan takip ediyorum, ileride cep telefonumu yenileyeceğim için şimdiden gelişmeleri*

	değiştireceğinden gelişmeleri takip ediyor. Çıkan haberleri okuyor	*takip ediyorum."*
B3	Gelişmeleri takip ediyor Internetten ve mağazalardan inceliyor Yeni özellikleri ve gelişmeleri takip ediyor Teknolojinin iyi ve kötü tarafları var Çok büyük bir pazar payı var, küçüleceğini düşünmüyor.	*"Takip ediyorum, gerek internetten gerek gittiğim mağazalardan inceliyorum, hangi özellikleri var, ne kadar gelişmiş ne gibi özellikler eklenmiş. Son zamanlarda çok daha fazla gelişti mesela kalem şeklinde telefon, göğüs hizasından konuştuğunda işlerini görebileceğin bir teknoloji. Ya da göz ile kontrol edebileceğin aletler. Doğruluğu veya yanlışlığı tartışılır bence. Elbette iyi tarafları da var, kötü tarafları da var. Çok büyük bir pazarı var teknolojinin ve bu pazarın gerileyeceğini ya da küçüleceğini düşünmüyorum. Çöküşe geçeceğini düşünmüyorum."*
B4	Özel olarak takip etmiyor Reklamlar, sosyal medya ve arkadaşları aracılığıyla gelişmeleri görüyor Bazı teknolojileri abartılı buluyor	*"Ben de takip ediyorum demeyeyim de böyle reklamlar, sosyal medya ve arkadaşlar aracılığıyla görüyorum özel olarak takip etmiyorum. Ama kullanıyoruz tabi ki, bazılarını çok abartılı buluyorum."*
B5	Özel olarak ilgi duymuyor Özel alarak takip etmiyor Cep telefonu dışındaki teknolojilerle ilgilenmiyor Teknolojinin yararlı olduğunu düşünüyor Kullanım amacı yarar veya zararı belirler Arkadaşlar arası iletişimi bitirdi	*"Özel olarak ilgi duymuyorum, önüme gelirse bakıyorum ama özel olarak araştırmıyorum. En çok da telefonlara bakıyorum, bilgisayar olsun televizyon olsun onları hiç araştırmadım. İlgilenmiyorum ama teknolojinin çok yararlı olduğundu düşünüyorum. Tembelleştirdiği doğru ama kişinin kullanımı yarar veya zararı belirleyen faktör. Mesela bir ortama gidiyoruz. Gittiğimiz zaman herkes telefonuna odaklanıyor birbirimizin yüzüne bakmıyoruz. Ben de yapıyorum yapmıyorum değil, alışkanlık haline geldi çünkü. Birbirimizle konuşmuyoruz, iletişimi bitirdi yani."*
B6	Kullanımı bilindiğinde yararlı	*"Cep telefonu, tablet, bilgisayar bunların hepsinde Facebook, Twitter var ben teknolojinin çok yararlı olduğunu düşünüyorum. Tabii kullanımını bilirsek."*

Katılımcıların yenilikçilik özelliklerini ortaya koymak amacıyla sorulan soruya vermiş oldukları cevaplar ve cevapların analizleri Tablo 71'de verilmiştir. Katılımcıların %83'ü teknoloji özellikle cep elefonu ve bilgisayar konusundakileri gelişmeleri takip etmektedir, %17'si özel olarak ilgi duymadığı için gelişmeleri takip etmediğini belirtmiştir. Katılımcıların %33'ü gelişmeleri sosyal medyadan, %17'si internetten, %17'si bloglardan, %17'si ise teknoloji mağazalarından takip etmektedir.

Tablo 72

İkinci Odak Grup Görüşmesi Altıncı Soruya Verilen Cevaplar

6. Soru:

"Maddi imkânınız olsa, kullandığınız teknolojileri (cep telefonu, bilgisayar vb.) her yeni modeli çıktığında yenisi ile değiştirmek ister misiniz? Neden?"

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
B1	Değiştirmez Adapte olmanın uzun zaman aldığını düşünüyor Alışkın olduğu şeyleri değiştirmek istemiyor Sadece teknoloji değil hayat görüşü alışkanlıklarından vazgeçmemek	*"Yok hayır değiştirmem, çünkü adapte olmak uzun sürüyor. Alışkın olduğum şeyleri değiştirmek istemiyorum. Sadece cep telefonu değil her şey için geçerli bu durum genel hayat görüşü diyebiliriz.*
B2	Değiştirir Yeni teknoloji yeni uygulamalar demek Eskisinden kolay vazgeçen yapısı var Yenisine kolay adapte olan yapısı var Her yeni teknolojinin daha iyi olduğunu düşünüyor	*"Ben değiştiririm. Yeni teknoloji demek yeni uygulamalar demek. Yeni birçok program olacak ve ben ona ayak durmaya çalışacağım. Eskisini çabuk bırakabilen, yeniye kolay adapte olabilen biriyim. Ben her yeni teknolojinin daha iyi olduğunu düşünüyorum"*
B3	İhtiyacı olduğunda değiştirir İhtiyacını karşılarken de herkes tarafından kullanılan teknolojileri takip ediyor	*"İhtiyaç meselesi bence. Telefonumu değiştirdim yakın zamanda diğer telefonum bozuldu, yenisini almam gerekiyordu evet bir telefona ihtiyaç duyduğum için aldım ama elimdeki telefonun içindeki özelliklere ihtiyacım olduğu için almadım. Sadece bu dönemde bu tarz telefonlar daha uygun, daha çok kullanılıyor, elbet bir gün işime yarar diye aldım."*
B4	İhtiyacı olduğunda değiştirir	*"Kısmen alırım gibi geliyor ama daha çok ihtiyaç duyarsam alırım."*
B5	Değiştirir Maddi durumu iyi olsa her yeniyi alır	*"Ben yenisi çıktı mutlaka bunu almalıyım gibi düşünceye sahip değilim ama mesela elimdeki telefon bu telefona ihtiyacım yoktu ama diğeri eski model olduğu için bu telefonu aldım. Maddi durumum olsa her yeniyi alırım."*
B6	Denemek için bile yenisini alabilir	*"Elimdeki telefon işimi görüyor ama yeni telefonu da denemek için alırdım."*

Katılımcıların maddi imkanı olması halinde her yeni teknolojiyi alıp kullanma durumlarını belirlemeye yönelik sorulan soruya vermiş oldukları cevaplar ve cevapların analizleri Tablo 72'de verilmiştir. Katılımcıların %50'si sahip olduğu teknolojiyi yenisi her çıktığında değiştireceğini belirtirken, %50'si de ihtiyaç duymadığı sürece değiştirmeyeceğini belirtmektedir. "Değiştiririm" diyen katılımcılar daha çok yeniyi merak ettiklerinden ve denemek istediklerinden dolayı yeni teknolojileri alacağını ifade ederken, "değiştirmem" diyen katılımcılar da adaptasyon süresinin zaman alması, ihtiyaç duymama ve alışkanlıklardan vazgeçememe gibi nedenlerde her yeniyi almayacaklarını ifade etmiştir.

Tablo 73

İkinci Odak Grup Görüşmesi Yedinci Soruya Verilen Cevaplar

7. Soru:

"Teknolojileri satın alma veya kullanma konusunda değer verdiğiniz kişilerin veya arkadaşlarınızın düşünceleri sizi nasıl etkiler?"

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
B1	Mutlaka etkiler Teknoloji konusunda kendinden iyi olan arkadaşlarının görüşlerini mutlaka alır Marka değil ama arkadaşlarınınkine benzer özelliklere dikkat ediyor Ortama ayak uydurmaya çalışmıyor	*"Arkadaşlarım beni mutlaka etkiler. Özellikle teknoloji konusunda benden çok daha iyiyse mutlaka onların görüşlerini alırım. Ona göre de kendime en uygun şeyi seçmeye çalışırım. Arkadaşlarımın kullandığı teknolojinin markasına dikkat etmem ve etkilenmem ancak özelliklerine dikkat ederim. Farklı marka kullanmak benim için bir sıkıntı oluşturmaz, uygulamalara bakarım ve benim için hangisi uygunsa ona yönelirim. Ortama ayak uydurmaya çalışmam."*
B2	Marka ve özellikler bakımından arkadaşları etkiler Arkadaşlarının kullandıkları ile kendi kullandığı telefonu kıyaslar Uygulama ve fonksiyonların hangisinin daha iyi olduğunu araştırır Markaya önem veriyor	*"Arkadaşlarım beni gerek marka gerekse özellikler bakımından kullandıkları teknolojiler ile etkiler. Arkadaşlarımın kullandıkları ile kendi kullandığımı kıyaslarım. Arkadaşlarımın kullandıkları fonksiyonlara bakarım ve onlara kullandıkları uygulamaların nasıl olduğunu, bu uygulamalardan daha iyisinin olup olmadığını sorarım. Marka takıntısı da olabilir biraz."*
B3	Önce kendi inceler Kendi inceledikten sonra arkadaşlarına sorar Kendinin teknolojiyi kullanma tarzına göre arkadaşlarından görüş alır	*"Öncelikle ben incelerim, sonra sorarım. Ben teknolojiyi nasıl kullandığımı bildiğim için ben teknolojiyi şu şekilde kullanıyorum hangisi daha uygun olur diye sorarım."*
B4	Önce kendi araştırır Anlamadığı özellikler için bilgi sahibi arkadaşlarına sorar Arkadaşlarından etkilenir	*"Ben de arkadaşıma katılıyorum. Önce kendim araştırırım, özelliklerine bakarım ancak özelliklerini anlamadığım için daha bilgi sahibi birine sorarım. Arkadaşlarımdan da etkilenirim."*
B5	Teknoloji ile ilgili kullanıcı yorumları daha önemli Arkadaşlarına da çok sorar	*"Ben teknolojinin özelliklerine değil de daha çok o teknoloji ile ilgili kullanıcı yorumlarına bakarım. Arkadaşlarıma çok çok sorarım. Çok başını ağrıttığım zamanlar olmuştur."*
B6	Kendi istediği teknolojiye dair arkadaşlarının görüşlerini alır Arkadaşlarından sonra satış görevlilerinin görüşlerini alır	*"Ben de arkadaşlarımdan benim istediğim teknolojiyi kullananlardan tavsiyeler alırım sonra satış mağazasında çalışan kişilerin tavsiyelerini dikkate alırım. Ona göre karar veririm."*

Teknolojileri satın alma veya kullanma konusunda değer verilen kişilerin veya arkadaşların görüşlerinden etkilenme durumu belirlemek amacıyla sorulan soruya verilen cevaplar ve cevapların analizleri Tablo 73'te verilmiştir. Katılımcıların %67'si teknoloji satın alma konusunda arkadaşlarından etkilendiklerini ifade etmiştir. Teknolojiyi kullanan arkadaşlarının tavsiyesini almak, onların deneyimlerinden faydalanmak suretiyle etkilendiğini belirtmiştir. Katılımcıların %50'si satın almak istediği teknoloji ile ilgili öncelikle kendi araştırma yaptığını belirtmiştir. Konu ile ilgili bilgi eksikliğininarkadaşlardan etkilenme düzeyini Artırdığı görülmektedir.

Tablo 74

İkinci Odak Grup Görüşmesi Sekizinci Soruya Verilen Cevaplar

8. Soru:

"Bilgisayar veya diğer teknolojileri iyi/ileri düzeyde kullanmanın öğrencilik hayatında/okul çevresinde/arkadaşlar arasında kullanan kişiye bir katkısı var mı? Nasıl?"

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
B1	Öğrencilik hayatında katkı sağlayacağını düşünmüyor Öğrencilerin teknoloji ile iç içe olmadığını düşünüyor İş hayatında çok büyük katkısı olduğunu düşünüyor Teknolojiyi iyi kullanmanın adaptasyon süreci yaşamadan işe başlama imkanı sunacağını düşünüyor Son teknolojiye sahip olmaktansa teknolojiyi iyi kullanmanın prestij sağladığını düşünüyor Şekilden çok uygulama önemli	*"Açıkçası öğrencilik hayatında çok bir katkı sağlayacağını düşünmüyorum. Öğrencilik hayatında eğitim sisteminin de özelliğinden kaynaklı olarak öğrenci teknoloji ile çok iç içe değil. Öğrencilik hayatında ön plana çıkan bir özelliği olmuyor. İş hayatına geçince çok büyük etkisi oluyor tabi ki. İş hayatında katkısı da hiçbir alışma sürecimiz olmayacak, o işi bilerek iş hayatına atılacağız. Teknolojiye sahip olmaktan ziyade teknolojiyi iyi kullanmak bir prestij sağlar. Eldeki malzemeden ne kadar faydalanılıyor ona bakmak lazım. Şekilden çok uygulama önemli."*
B2	Katkı sağladığını düşünüyor Teknolojiyi iyi kullanan birine özenir Teknolojinin tüm özelliklerini kullanmak önemli	*"Katkı sağlar tabi ki. Ben teknolojiyi iyi kullanan birine özenirim, aynı şekilde olmayı isterim. Markaya takılmam ama elindeki teknolojiyi iyi kullanıyorsan bütün yönlerini etkili bir şekilde kullanıyorsan o önemli"*
B3	Prestij kattığını düşünüyor Ortam etkiyi belirliyor İş ortamında aranılan, danışılan	*"Ben de prestij kattığını düşünüyorum ama gerçekten ortama bağlı. Sıradan bir günde bunu söylediğimizde çok önemli olmuyor ama iş ortamında ya da sürekli aranılan, danışılan kişiysen "bu işi sen yapabilirsin, bize sen lazımsın" denilmesi kişinin önemli hissetmesini*

	kişi kendini önemli hisseder İş ortamında önemli kişi olmasını sağlar	*ve çevresindekilerin de onu önemli bulmasına neden olur. Artısı vardır yani."*
B4	Ortam etkiyi belirler. Mevcut teknolojiyi iyi kullanmak artı sağlar Bilgi ve beceriye ihtiyacın olduğu ortamda bilen kişiye prestij katar	*"Ben de ortam ve yaşanılan duruma bağlı olduğunu düşünüyorum. Ben de sırf prestijim artsın diye son teknoloji bir ürün almam. Elindeki teknolojiyi iyi kullanıyorsan bir adım öndesin bulunduğun toplumda. Bir örnek vereceğim. Dün bir festivale gittik Aile Filmleri Festivali. Yaklaşık yirmi beş kişiydik yaklaşık. Hacettepe'den de bir grup vardı. Film Farsça altyazısı da İngilizceydi. Hiçbirimiz altyazıyı anlayacak ve Türkçeye çevirecek kadar İngilizce bilmiyoruz ancak aramızdan bir kişi çıktı ve "ben sizin için Türkçeye çevirebilirim" dedi. Hacettepe üniversitesinin öğrencisiydi ve hepimiz imrendik kendisine. O an prestij kattı kendisine ama şuan burada otururken gelip İngilizce bir şeyler söylese o hareketi boş ve görgüsüzce olarak değerlendirebiliriz."*
B5	Teknolojiyi iyi kullandığını düşünüyorsa o kişiye bakış açısı değişir Kendisi teknolojiyi iyi kullandığını düşündüğünde öz güveni artıyor	*"Ben de eğer o kişinin teknoloji kullanma konusunda iyi olduğunu düşünüyorsam, teknoloji konusunda iyi ise ben sürekli ona danışabilirim ve onu örnek gösterebilirim. Ama kendim kullandığımda bana prestij kattığını düşünerek hareket etmem. Özgüvenim olur tabi ki."*
B6	Prestij katacağını düşünüyor Ortama bağlı etki değişiyor	*"Ben prestij katacağını düşünüyorum ama ortama bağlı. Durup dururken "ben çok iyi teknoloji kullanıyorum" dese görgüsüz olarak kabul edebilirim."*

Son teknoloji ürün veya son teknoloji ürünü iyi kullanmanın katılımcılara ne tür katkılar sağladığını belirlemek amacıyla sorulan sorulara katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ve cevapların analizleri Tablo 74'te verilmiştir. Tablo incelendiğinde katılımcıların %17'si son teknoloji ürüne sahip olmanın herhangi bir katkısının bulunmadığını, %50'si de son teknoloji ürünün kullanıldığı ortamın etkiyi olumlu veya olumsuz yönde etkileyebileceğini belirtmiştir. Katılımcıların %83'ü teknolojiyi iyi kullanmanın bireye iş hayatında, %50'si akademik hayatta, %33'ü arkadaş ortamında prestij/saygınlık/üstünlük kazandıracağını ifade etmiştir. Teknolojiyi iyi bilmek ve kullanmanın kişiyi diğer insanların gözünde daha farklı/üstün/saygıdeğer kılacağını düşünen katılımcı oranı %50 iken, teknolojiyi iyi bilen ve kullanan bireyin kendini daha farklı/üstün ve havalı hissedeceğini belirtenlerinki ise %33'tür. Genel olarak katılımcıların tamamı teknolojiyi iyi kullanmanın bireye prestij sağlayacağı görüşündedir.

Üçüncü Odak Grup Görüşmesi

Görüşme tarihi	21.05.2015
Katılımcı sayısı	11
Birinci moderatör	Fatma MANSUR
İkinci moderatör	Öğr. Gör. Dr. Asuman ATİLLA

Üçüncü odak grup görüşmesindeki katılımcılara ilişkin kodlama Tablo 75'te verilmiştir.

Tablo 75

Üçüncü Odak Grup Görüşmesi Katılımcı Kodları

	Kodu	Cinsiyet	Yaş	Staj durumu
1.Katılımcı	C1	Kadın	21	Yapmadı
2.Katılımcı	C2	Kadın	22	Yapmadı
3.Katılımcı	C3	Kadın	21	Yapmadı
4.Katılımcı	C4	Kadın	21	Yaptı
5.Katılımcı	C5	Erkek	21	Yapmadı
6.Katılımcı	C6	Erkek	20	Yaptı
7.Katılımcı	C7	Erkek	20	Yaptı
8.Katılımcı	C8	Kadın	22	Yapmadı
9.Katılımcı	C9	Kadın	20	Yapmadı
10.Katılımcı	C10	Kadın	21	Yapmadı
11.Katılımcı	C11	Kadın	22	Yapmadı

Tablo 75 incelendiğinde üçüncü odak grup görüşmesine 8 kadın, 3 erkek olmak üzere toplam 11 üçüncü sınıf öğrencisi katılmıştır. Katılımcılardan 3'ü staj yapmış, 8'i yapmamıştır.

Tablo 76

Üçüncü Odak Grup Görüşmesi Birinci Soruya Verilen Cevaplar

1. Soru:

"Bilgisayarda yazışma yapma, rapor hazırlama, formül yazma ve çalıştırma, program yazma, hastane bilgi yönetim sistemlerini kullanma konularına yönelik yeterlilik durumunuzu nasıl değerlendirirsiniz?

Bunların dışında bilgisayar kullanımına yönelik herhangi bir yeterliliğiniz bulunuyor mu?"

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
C1	Staj yapmadı Orta seviyede biliyor Word kullanabiliyor Excel kullanamıyor İstatistik dersinde gördüğü bir iki formülü kullanabiliyor	*"Orta seviyede diyebilirim. Yazışma yapabilirim ama rapor filan hazırlayamam. Tablo da hazırlayamam. Excel'de formül yazma konusunda da iyi değilim. Sadece istatistik dersinde gördüğüm birkaç formülü belki."*
C2	Staj yapmadı Orta seviyede biliyor Word kullanabiliyor Excel'i yardım alırsa biraz	*"Orta seviyede belki. Gerektiği kadar yapabiliyorum. Yazışma biraz, tablo yardım alarak biraz, formül de biraz."*
C3	Staj yapmadı Orta seviyede Öğrendiklerini ve bildiklerini unuttu	*"Ben de aynı seviyedeyim. Öğrendim, biliyordum ama unuttum."*
C4	Staj yaptı Word kullanabiliyor Excel'de tablo hazırlayabiliyor Excel'de formül girebiliyor Powerpoint kullanabiliyor Programlama bilmiyor Hastane Bilgi Yönetim Sistemleri ile ilgili teorik eğitim aldı ama uygulama yapmadı	*"Ben yapabiliyorum. Yazışma, tablo hazırlama, formül girme bunların hepsini yapabiliyorum. Sunum da hazırlayabiliyorum ancak program yazamam. Programlama konusunda bir bilgim yok açıkçası. Hastane Bilgi Yönetim Sistemleri ile ilgili de uygulama yapmadık ama teorik olarak ders gördük."*
C5	Staj yapmadı Word kullanabiliyor Excel'i tam olarak kullanamıyor	*"Yazışma yapabiliyorum. Word ve Excel'i kullanabiliyorum. Excel'i tam olarak kullanıyorum denemez"*
C6	Staj yaptı	*"Word ve Excel'i iyi kullanıyorum. Tablo hazırlayabiliyorum, formül de girebiliyorum. Hastane*

	Word kullanabiliyor Excel'de tablo hazırlayabiliyor Excel'de formül girebiliyor Hastane Bilgi Yönetim Sistemlerinden birini kullandı Elektronik Belge Yönetim Sistemi kullandı	*Bilgi Yönetim Sistemlerinden birini kullandım. Yine Elektronik Belge Yönetim Sistemi (EBYS) kullandım."*
C7	Staj yaptı Teknolojiye ilgisi var İlgisi olduğundan kursa gitti Word kullanabiliyor Excel'i ileri seviyede kullanabiliyor Hastane Bilgi Yönetim Sistemini yoğun olarak kullandı ve kullanıyor	*"Benim biraz ilgim var açıkçası. Bu alana ilgim olduğu için kurslarına filan gittim. Excel ve diğer programlar olsun. Makrolarla çalışıyorum. Yaptığım stajlarda bilgi sistemlerini yoğun olarak kullandım şuan da kullanıyorum."*
C8	Staj yapmadı Word kullanabiliyor Excel'i biraz kullanabiliyor Excel'de formül giremiyor Powerpoint kullanabiliyor	*"Ben de yazışma filan yaparım ama Excel'i de biraz kullanabiliyorum ama formül filan giremem. Öncesinde bir yardım almam gerekiyor. Tablo hazırlayabiliyorum ama. Sunum da hazırlayabilirim. HBYS ile ilgili herhangi bir uygulamam olmadı."*
C9	Staj yapmadı Word kullanabiliyor Excel'i hiç kullanamıyor	*"Word'u kullanabiliyorum ancak Excel'i kullanamıyorum. Tablo dahi oluşturamam."*
C10	Staj yapmadı Word kullanabiliyor Excel kullanabiliyor Araştırma yöntemleri dersi için hazırladığı tez kapsamında Excel'i gördü	*"Ben de Excel'i bir araştırma kapsamında kullanmıştım. Bir kez kullandım ancak uzun sürmüştü. Tez kapsamında kullandım yani. Araştırma yöntemleri dersi için hazırlamış olduğum tezdi."*
C11	Staj yapmadı Ders dışında da bilgisayar dersi aldı Word'u biraz kullanabiliyor Excel'i biraz kullanabiliyor Programlama yapamıyor ve yapamaz Word ve Excel'i öğrenebileceğini düşünüyor	*"Ben dersler dışında da bilgisayar eğitimi almıştım. Word ve Excel'i biraz olsun kullanabiliyorum. Programlama yapamam da Word ve Excel'i halledebileceğimi düşünüyorum."*

Katılımcıların bilgisayar kullanım yeterliklerini belirlemek amacıyla sorulan soruya vermiş oldukları cevaplar ve cevapların analizi Tablo 76'da verilmiştir. Tablo 76 incelendiğinde katılımcılardan %18'i yetersiz/zayıf, %64'ü orta, %27'si iyi ve ileri düzeyde bilgisayar kullanabildiklerini belirtmiştir. Yetersiz ve zayıf olduklarını belirten katılımcıların Word'u kullanabildikleri ancak Excel'i hiç kullanamadıkları görülmektedir. Orta düzeyde olduklarını belirten katılımcılar Word ve Powerpoint'i kullanabildiklerini, Excel'de tablo oluşturabildiklerini, formül giremediklerini ancak biraz yardım alarak kullanabileceklerini ifade etmiştir. İleri ve iyi düzeyde bilgisayar kullandığını belirten katılımcıların staj yaptıkları, bilgisayara ilgi duydukları, Word, Excel ve Powerpoint'i iyi düzeyde kullanabildikleri aynı zamanda HBYS, EBYS gibi uygulamaları da yapabildikleri görülmektedir .

Tablo 77

Üçüncü Odak Grup Görüşmesi İkinci Soruya Verilen Cevaplar

2. Soru:

"Önceki soruda tartıştığımız yeterlilikleri üniversitede aldığınız eğitim sonucu mu kazandınız?

Üniversite eğitim yeterli oldu mu yoksa farklı kaynakların (arkadaşlardan, kendi kendinize öğrenme) öğrenmenize katkısı oldu mu?"

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
C1	Karşılaştırmalı bilgi sistemleri dersi aldı ama bir şey öğrenmedi Teorik olarak ders gördü Bilgi ve iletişim teknolojileri dersi aldı ancak içeriğinin verimli olmadığını düşünüyor Uygulamalı olarak bilgisayar dersi almadı Dersin hocasının ders işlediğini düşünmüyor Uzun süredir teknoloji ile iç içe olduğundan arkadaşlarından ve kendi çabalarıyla görendi	*"Karşılaştırmalı bilgi sistemleri diye bir ders aldık ama açıkçası doğru düzgün bir şey görmedik. O konularda bir eğitim almadık sadece ders olarak teorik bir şekilde işlendi. Bilgi ve iletişim teknolojileri diye de bir ders aldım ancak içeriği hiç verimli olmadı. Ders uygulamalı olarak yapılmadı. Hatta teorik olarak bile bir şey anlatılmadı. İsimlerini hatırlamıyorum ancak iki bilgisayar dersi aldık biri uzaktan eğitim şeklindeydi. Genel olarak değerlendirdiğimde dersin hocasının ders işlediğini düşünmüyorum. Yapabildiğim şeyleri de uzun süredir teknoloji ile iç içe olduğumuzdan dolayı arkadaşlar olsun, kendi çabam olsun bir şekilde öğrendim."*
C2	İlk dönem teknoloji dersi aldı Teorik olarak işlendi Uygulama hiç yapılmadı	*"Biz ilk dönemde sağlık kurumlarında teknoloji yönetimi isminde bir ders aldık. Dersler iyiydi ancak sadece teorik olarak anlatıldı. Pratikte hiçbir şey yoktu. Arkadaşımın da dediği gibi bilgi ve iletişim teknolojileri*

	Bilgi ve iletişim teknolojileri diye bir ders aldı ancak yeterli olmadığını düşünüyor İhtiyacı olduğunda arkadaşlarından yardım alarak kendi kendine yapmaya çalıştı Üniversitede aldığı eğitimin yeterli olmadığını düşünüyor Kendi kendine öğrenme çalıştı	*dersi diye bir ders de aldık ancak hiç yeterli değildi. Ben de gerekli olduğu zaman birilerinden yardım alarak yapmaya çalıştım. Üniversitede aldığım eğitimin yeterli olduğunu düşünmüyorum daha çok kendi kendime öğrenmeye çalıştım."*
C3	Ders aldı ancak içeriğinin yeterli olmadığını düşünüyor Dersin hocasının yeterli olmadığını düşünüyor Derslere katıldı ve elinden geleni yaptı Dersin devam zorunluluğu yoktu Dersin hocası derse gelmeme konusunda öğrencileri yönlendiriyor Dersin çok önemli ve zorunlu olduğunu düşünmediğinden derslere katılmadı	*"Ben de ders gördüm ancak içeriği hiç iyi değildi. Hocamızın yeterli olduğunu düşünmüyorum. Derslere katıldım, elimden geleni de yaptığımı düşünüyorum. Hocamız bizden daha rahat olduğu için devam zorunluluğu yoktu. Derse istersek geliyorduk, hatta hocamız işlerimizin daha önemli olduğunu düşündüğümüz vakit derse gelmeyebileceğimizi söylüyordu. Ben de çok önemli ve zorunlu olduğunu düşünmediğim için derslere çok katılmadım."*
C4	Farklı bir üniversiteden geliyor Kendi üniversitelerinde derslere katılmak zorunluydu Word ve Excel'i ayrıntılı bir şekilde ve uygulamalı olarak gördü Kendi kendine tekrar ile ileri düzeyde kullanabileceğini düşünüyor Teorik olarak Hastane Bilgi Yönetim Sistemleri dersi aldı Hastane Bilgi Yönetim Sistemlerini çok kullanmadı	*"Ben bilgi ve iletişim teknolojileri dersini burada almadım Eskişehir'de aldım. Farabi nedeniyle buradayım. Bizim üniversitemizde derslere katılmak zorunluydu, derslere katıldım. Biz Word ve Excel'i ayrıntılı bir şekilde ve uygulamalı olarak görmüştük. İşlerimi yapabilecek kadarını biliyorum. Biraz tekrar etsem bir şeylerin daha iyi oturacağını biliyorum. Hastane bilgi sistemleri yönetimi dersini de teorikte gördük ancak pratikte herhangi bir uygulamamız olmadı. Sınıf ortamında slaytlarla gösterildi. Bir dönem staj yaptım ancak orada da çok kullanmadım."*
C5	Bilgi ve iletişim teknolojileri dersi aldı Dersin katkısı olmadı Derse çok katılmadı Dönem başında derslere katıldı Dersin ve hocanın kendisine katkısı olmayacağını düşündüğü için derse devam etmedi Ders hocasının tavrı derse katılmamasına neden oldu	*"Ben de bilgi ve iletişim teknolojileri dersi aldım ancak pek bir etkisi olmadı. Derslere çok katılmadım. Aslında başlarda derse katılıyordum ancak hocamızı ve dersin bana bir şey katmayacağını görünce ben de devam etmedim. Hocanın tavrı, ders işlemeyişi, derse devamı zorunlu tutmaması, derse katılmak istediğimizde oturacak yerin olmaması derse katılmamama neden oldu. Bir şey daha söylemek istiyorum devam zorunluluğu olmayan birçok dersimiz var ancak onlara katılıyorum çünkü bir şeyler öğreniyoruz ve gelecekte öğrendiklerimizin önemli olacağını düşünüyoruz."*

	Ders hocasının ders işlemeyişi derse katılmamasına neden oldu Derse devam zorunluluğunun olmaması derse katılmamasına neden oldu Derste kullanabileceği bilgisayarın olmaması derse katılmamasına neden oldu Derse devam zorunluluğundan ziyade derste bir şeyler öğrendiğini görmek derse katılımını artırıyor Derste öğrendiklerinin gelecekte işine yarayacağını ve önemli olduğunu düşünmek derse katılımını artırıyor	
C6	Bilgi ve iletişim teknolojileri dersi aldı Ders işlenmedi Dersin sınavı evde hazırladıkları ödevle yapıldı Çalıştığından dolayı derse devam etmedi Sağlık meslek lisesi mezunu Lisede bilgisayar eğitimi oldu Liseden sonra memur oldu İş hayatında teknolojiyi kullandı ve katkısı oldu Üniversite teknoloji konusunda bir şey katmadı Hastane Bilgi Yönetim Sistemleri ile ilgili bir derslerinin olduğunu bilmiyor Hastane Bilgi Yönetim Sistemleri dersinin olmayışının yetersizlik olduğunu düşünüyor	*"Bilgi ve iletişim teknolojileri dersimiz çok işlenmedi. Hatta hiç işlenmedi. Derslere çok devam etmek söz konusu değil benim için çalıştığımdan dolayı. Birinci sınıfta bilgi ve iletişim teknolojileri dersi aldım fakat ders yoktu ortada, sınavı bile evde yapıp geliyorduk biz. Ben Sağlık meslek lisesi mezunuyum zaten. Orada bilgisayar konusunda bir eğitimimiz oldu. Onun dışında üç yıllık bir memuriyet hayatım var. Bu teknolojileri ister istemez kullanıyorum onun artısı var. Üniversite hayatım bana çok da bir şey katmadı bilgi sistemlerini öğrenmek adına. Hastane otomasyon sistemleriyle ilgili hiçbir eğitim almadım ve programımızda yok diye biliyorum. Büyük bir yetersizlik bizim için. Çünkü çok kompleks bir yapısı var hastane bilgi sistemlerinin veya otomasyon sistemlerinin. Bu dersin bizim programımızda yer almaması oldukça negatif bir durum."*
C7	Üniversitede teknoloji konusunda çok şey öğreneceğini hayal ediyordu Hayal kırıklığı yaşadı Çok hevesli olmasına rağmen dersin hocasının ilgisiz olmasından olumsuz yönde etkilendi Üniversite dışında kendi kendine öğrenmeye çalıştı Teknolojinin kendisi için ne	*"Ben de üniversiteye teknoloji konusunda bana çok şey katılacağı hayaliyle gelmiştim ancak öyle olmadı. Bizim çok hevesli olmamıza rağmen karşı tarafın ilgisiz olması bizi olumsuz yönde etkiledi. Biz de dışarıda kendi kendimize bu işi çözmeye çalıştık. Ben teknolojinin bizim için ne kadar önemli olduğunu ve öğrenmek zorunda olduğumu biliyordum. Ona göre davrandım. Her ne kadar istediğimiz seviyeye gelemesek de belli bir noktaya geldiğimi düşünüyorum."*

	kadar önemli olduğunun farkında Teknolojiyi öğrenmek zorunda olduğunu biliyor Teknoloji kullanımı konusunda istediği kadar olmasa da belli bir seviyeye geldiğini düşünüyor	
C8	Birinci sınıfta bilgisayar uygulaması dersi aldı Dersin faydalı olduğunu düşünmüyor Derslere genel olarak katıldı Dersin hocası boş bırakıyor ya da ders işlemek istemediğini belirterek dersi iptal ediyordu Dersi işledikleri zaman da dersin hocası sohbet ediyordu Uzaktan eğitim yoluyla BEB 650-Temel Bilgi ve iletişim Teknolojileri Kullanımı dersi aldı BEB-650'de de uygulama yapılmadı BEB-650 dersinin sınavına notları ezberleyip girdi Ödev hazırlarken ödev hazırlamaya yetecek kadarını kendi kendine ya da arkadaşlarına sorarak öğrendi Bilgisayar konusunda hiç yeterli olmadığını düşünüyor	*"Ben de birinci sınıfta ders aldım. Bilgisayar uygulaması diye bir dersti ama pek bir faydası olmadı bizim için. BEB 650- Temel Bilgi ve İletişim Teknolojileri Kullanımı dersini uzaktan eğitim yoluyla aldık. Uygulama olmadı, sınavlara da ezberleyip girdiğimiz için onun da bir faydası olmadı. Derslere de genel olarak katıldım ancak gittiğimizde de hoca ya boş bırakıyordu ya da "bugün benim canım istemiyor" diyerek dersi iptal ediyordu ya da insanlara takılmaktan ders anlatmıyordu. Daha çok ödev hazırlarken, kendi kendime ya da arkadaşlara sorarak sadece ödevi hazırlayacak kadarını öğrenebildim. Bilgisayar konusunda yeterli olduğumu hiç düşünmüyorum."*
C9	Birinci sınıftayken bilgisayar dersi aldı Dersin bir faydası olmadı Üçüncü sınıfta da bir bilgisayar dersi vardı ancak dersi aynı hoca verdiği için ve faydası olmayacağını düşündüğünden almadı	*"Birinci sınıftayken bilgisayar dersi aldım ancak dersin bana bir faydası olmadı. Bu yıl da bilgi sistemleri dersi vardı birinci sınıftaki dersin bir faydası olmadığını gördüğüm için bu dersi de almadım. Bilgisayar derslerini genelde aynı hoca veriyor ve birinci sınıftaki dersin faydasını görmeyince üçüncü sınıftaki bilgi sistemleri dersini almıyorsunuz."*
C10	Farklı bir üniversiteden geldi Geldiği üniversitede bilgisayar dersi aldı Dersin çok verimli geçtiğini düşünüyor Hocalarının çok iyi olduğunu düşünüyor Dersin kendisine bir şeyler kattığını düşünüyor	*"Ben Gümüşhane Üniversitesinden Farabi Programıyla geldim ve bu üniversitede bu yıl bir ders aldım ancak verimli geçmedi. Daha önceki iki yılda kendi üniversitemde dersler çok verimli geçti, hocalarımız çok iyiydi ve bana bir şeyler kattığını düşünüyorum."*

	Bu üniversitede aldığı bilgisayar dersinin verimli geçmediğini düşünüyor	
C11	Farklı bir üniversiteden geldi Gediği üniversitede devam zorunluğu olmamasına rağmen derslere katıldı Geldiği üniversitede teknoloji eğitiminin çok iyi olduğunu düşünüyor Geldiği üniversitede dersin hocasının çok ilgili olduğunu düşünüyor Bu üniversitede olanakların yeterli ancak hocadan kaynaklı sıkıntıların yaşandığını düşünüyor Üniversite eğitimi sırasında bilgisayar kursuna gitti Sağlık yönetimi alanında teknolojiyi ileri seviyede kullanmak gerektiğini düşündüğünden kursa gitti	*"Ben de Gümüşhane Üniversitesinden Farabi Programı ile geldim. Bizde de derslere devam zorunluluğu yoktu ama ben bütün derslere katıldım. Çok az kişi olmamıza rağmen bizimle çok ilgileniyordu. Bir de fark ettiyseniz dışarıdan gelenler daha olumlu konuşuyor, buradakiler hocalarından kaynaklı olarak çok olumsuz konuşuyor. Bu üniversitede de olanakların yeterli olduğunu düşünüyorum ama genel olarak hocadan kaynaklı sıkıntılar yaşanıyor. Ben üniversiteye devam ederken kursa da gittiğim için bilgisayar programları konusunda herhangi bir sıkıntı yaşamıyorum. Üniversitemdeki eğitim çok iyiydi ancak ben bu alanda teknolojiyi daha ileri seviyede kullanmak gerektiğini düşündüğüm için kursa gittim. Her ne kadar üniversitede verilse de ben ileri seviye için kendimi eksik hissettiğimden dolayı kursa gitmeyi istedim."*

Üniversitede almış oldukları teknoloji eğitiminin yeterliğini ortaya koymak amacıyla sorulan soruya katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ve cevapların analizi tablo 77'de verilmiştir. Katılımcılardan %27'si farklı üniversitelerden Farabi Programı kapsamında şuan bu üniversitede bulunduklarını belirtmiş olup, kendi üniversitelerinde almış oldukları BİT dersinin oldukça verimli geçtiğini, hocalarının derse gereken önemi verdiğini ve üniversitede bilgisayar eğitiminin fazlasıyla katkı sağladığını ifade etmiştir. Katılımcıların %73'ü ise BİT ile ilgili olarak üniversitede birinci sınıfta bir ders aldıklarını, ders işlenmediğini ve dersin hiçbir katkısının bulunmadığını belirtmişlerdir. Ayrıca uzaktan eğitim yoluyla bir ders aldıklarını ancak hiçbir şekilde ders işlemediklerini sadece notları ezberleyip sınava girdiklerini ifade ederek bu derslerin kendilerine hiçbir fayda sağlamadığını hatta daha sonraki dönemlerdeki bilgisayar derslerini seçmemelerine neden olduğunu belirtmiştir.

Tablo 78

Üçüncü Odak Grup Görüşmesi Üçüncü Soruya Verilen Cevaplar

3. Soru:

"Gelecekteki kariyerinizde gerekli olacak/kullanmak zorunda olacağınız teknolojiler veya bilgisayar programları neler olacak? Bu konuda bir bilginiz var mı?"

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
C1	Fazla bilgisi yok Teknoloji kullanmanın gerekli olduğunu düşünüyor Excel kullanılabilir Powerpoint kullanılabilir	*"Çok fazla bir bilgim yok. Gerekli olduğunu düşünüyorum ama. Bilgisayar sistemleri olarak yok da Excel'i kullanabiliriz. Sunum hazırlamak için Powerpoint olabilir"*
C2	Bilgisi yok Teknoloji çağında mutlaka bilgisayar kullanması ve bilmesi gerektiğini düşünüyor	*"Teknoloji çağında olduğumuz için illaki bilgisayar kullanmamız ve bilmemiz gerekiyor ama ileride ne kullanırız, zaman neyi gerektirir bu konuda bir bilgim yok."*
C3	Hastane Bilgi Yönetim Sistemleri kullanılabilir Kullanmayı bilmiyor	*"Benim bildiğim birkaç program var ama kullanmayı bilmiyorum sadece isimlerini biliyorum. Hastanede RIS, Avicenna var. Bu konularda eğitim de almak istiyorum."*
C4	Office programlarının hayatın her aşamasında kullanılacağını düşünüyor Hastane Bilgi Yönetim Sistemleri kullanılıyor Programlara adapte olmak gerektiğini düşünüyor	*"Office programları hayatımızın her bölümünde olacaktır sadece bizim için değil bütün insanlar için de bu durum geçerli. Staj yaptığım yerde hastane bilgi yönetim sistemi olarak iki program kullanılıyordu şuan isimlerini hatırlamıyorum ama zaten sürekli değişiyor, güncelleniyor. Göreve başladığımız yerdeki programlar da farklı olabilir ama adapte olmamız gerekiyor."*
C5	Hastane Bilgi Yönetim Sistemi kullanılıyor Programları nasıl kullanacak bilmiyor SPSS programı kullanılacağını biliyor	*"Ben de bir iki program ismi biliyorum ama bu programları nasıl kullanırım, neler yapabilirim bilmiyorum. Bir de SPSS programı vardı. Onu kullanacağımı da biliyorum, gördüm çünkü baya karşımıza çıktı."*
C6	Office programlarını öğrendiği takdirde daha iyi olacağını düşünüyor Hastane Bilgi Yönetim Sistemi kullanılacağını biliyor Hasta-doktor ilişkisinde teknolojinin ne kadar yoğun kullanıldığını gördüğünde teknolojiyi iyi bir şekilde öğrenmek ve takip etmek	*"Ben daha çok Microsoft programlarını öğrendiğimiz takdirde daha iyi olacağını düşünüyorum. Hastane bilgi sistemi programları sürekli güncelleniyor ve değişiyor SUT'tan vs. dolayı. Onun dışında teknoloji hakikaten çok gelişti. Şöyle bir anım oldu yeğenimi sünnet ettirdik ve üç sefer kontrole götürmemiz gerekiyordu ama doktor "artık gelmenize gerek yok whatsupp'tan resmini çek gönder, sıkıntı olursa o zaman gelirsin" dedi. Bu olayı da görünce teknolojinin ileride hasta-doktor ilişkisinde ya da hasta-sağlık sunucusu arasında daha çok kullanılacağını düşündüğümden dolayı teknolojiyi*

	gerektiğini farketti	*iyi bir şekilde öğrenmek ve takip etmek gerektiğini düşünüyorum"*
C7	İşin içine girince ve işin mantığını görünce daha iyi öğreneceğini düşünüyor Staj yaptığından hangi teknolojileri kullanacağını biliyor ve aşina Aşinalık ve kullandıkça öğrenildiğini düşünüyor Kursa gidilse de kullanmadıktan sonra unutulacağını düşünüyor Kamu ve özel sektörde kullanılan programların farklı olduğunu biliyor	*"Ben işin içine gireceğimizden ve bunlarla daha çok haşır neşir olacağımızdan dolayı bir mantık çerçevesi içerisinde daha iyi öğreneceğimizi düşünüyorum. Ben staj yaptığımdan dolayı biraz daha aşinayım bu konuya ve hangi teknolojileri kullanacağımızı da biliyorum. Aşina oldukça ve kullandıkça öğreniyoruz. Diyelim ki bir kursa gittik ama sonrasında kullanmadık mutlaka unuturuz. İster istemez bilgi azalıyor. Kamu veya özel sektörde çalışma durumumuza göre değişecek zaten programlar kamuda farklı, özelde farklı programlar kullanılıyor çünkü. Teknik olarak da farklı programlar seçiliyor."*
C8	Bilgisi yok Staj yaparken programları öğreneceğini düşünüyor	*"Benim de programlar hakkında çok bilgim yok ama arkadaşlarımın da dediği gibi stajda o programların içinde olduktan sonra öğreneceğimizi düşünüyorum."*
C9	Bilgisi yok Word ve Excel kullanacağını düşünüyor	*"Benim de programlar hakkında bir bilgim yok ama bu Office programlarını Word, Excel onları kullanacağımızı düşünüyorum."*
C10	Bilgisi yok Ders dışında bir program görmedi Stajda öğreneceğini düşünüyor	*"Ben de programlarla ders dışında pek iç içe olamadım. O nedenle stajda daha çok öğreneceğimi düşünüyorum. Daha stajımı yapmadım o nedenle bir bilgim yok açıkçası."*
C11	Kullanılan programın çalıştığı alana göre değişeceğini düşünüyor Muhasebe bölümünde görev almak istiyor ve bilgisayarlı muhasebe kullanması gerektiğini düşünüyor Akademik kariyer için de SPSS bilmek gerektiğini biliyor Hastane için paket programlar kullanılıyor Bu programlara hakim olup olamayacağını bilemiyor	*"Hastanede çalışıyor olsak bile birçok program alana özgü özel bilgi gerektiriyor. Mesela ben muhasebe bölümünde görev almayı istiyorum ve bilgisayarlı muhasebe programları kullanmam gerektiğini düşünüyorum. Ben akademik kariyer de düşünüyorum onun için de SPSS bilmek gerekiyor en ince ayrıntısına kadar. Artık yöneldiğin alana göre programlar değişiyor ve bunları öğrenmek gerekiyor sanırım. Hastane yönetici olarak düşündüğümde değil de genel olarak ÇKYS var MEDULA var. Biz bu konulara ne kadar hakim oluruz onu bilemiyorum."*

Katılımcıların gelecek kariyerlerinde kullanacakları teknolojilere yönelik farkındalık durumlarını belirlemek amacıyla sorulan soruya vermiş oldukları cevaplar ve cevapların analizleri Tablo 78'de verilmiştir. Tablo 78 incelendiğinde katılımcıların %45'ikullanacakları programlara ilişkin bilgisinin bulunmadığını, staj yaptıktan sonra bilgi

sahibi olacaklarını belirtmiştir. Katılımcıların %45'i Excel, %36'sı Word, %36'sı Powerpoint, %45'i HBYS, %18'i muhasebe programları, %9'u istatistik programları kullanabileceklerini ifade etmiştir.

Tablo 79

Üçüncü Odak Grup Görüşmesi Dördüncü Soruya Verilen Cevaplar

4. Soru:

"Bir önceki soruda tartıştığımız programlarla ilgili üniversitede bir eğitim aldınız mı?
- *Aldıysanız yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?*
- *Bu konuda yetersiz ve eksik hissediyorsanız bunu nasıl gidermeyi planlıyorsunuz?*
- *Programa ne tür dersler konulabilir?"*

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
C1	Bilgi ve iletişim teknolojileri SPSS Dersler sözel olarak anlatıldı Uygulamalı eğitim yapılmadı Eksikliğini gidermek adına yaptığı bir şey yok Kursa gitmek istiyor İşini yaparken yetersiz olmak istemediğinden öğrenmek istiyor Uygulama ağırlıklı eğitim Gerçekten işlenecek bir ders	*"Bilgi ve iletişim teknolojileri dışında sadece SPSS programı ile ilgili bir eğitim aldım. Kantitatifte gördüğümüz karar vermek için birkaç program daha var ama sözel olarak anlatıldı, uygulamalı olarak herhangi bir şey yapmadık. Eksikliğimi gidermek adına yaptığım bir şey yok şuana kadar. Biz genelde bahaneyi hep karşı tarafta buluyoruz, hoca gelmedi, ders işlemedi filan diye ama kendi adımıza da bir şey yapmıyoruz. Bu konuda kursa gitmek istiyorum, öğrenmek istiyorum çünkü yetersiz kalmak istemem bir işi yaparken. Ben de bir işi yaparken en iyi şekilde ve uzmanlaşarak yapmak istiyorum o nedenle bir kurs mutlaka düşünüyorum. Ders programına da uygulamalı olarak ve gerçekten işlenecek bilgisayar derslerinin konması iyi olabilir."*
C2	Hastane bilgi yönetim sistemleri dersi almadı Farklı bir üniversiteden geldi Geldiği üniversitede uygulamalı ve ayrıntılı SPSS aldı Üniversite bitmeden eksikliğini gidermek zorunda olduğunu düşünüyor Uygulama ağırlıklı eğitim	*"Hastane bilgi yönetim sistemleri ile ilgili herhangi bir ders almadık. SPSS aldık, ben Selçuk Üniversitesinden geldim ve Araştırma Yöntemleri dersinde SPSS uygulamasını baya ayrıntılı olarak öğrendik. Eksikliğimi gidermek adına da pek bir girişimim yok şimdilik ama aslında geçen sene bilgisayar kursuna başlamıştım onu da yarım bıraktım ama okul bitmeden bu konuyu halletmem gerektiğini düşünüyorum. Aslında bilgisayar dersinin uygulamalı olarak yapılması kalıcı öğrenmeleri sağlayabilir."*
C3	Hastane bilgi yönetim sistemleri dersi almadı SPSS aldı Bilgisayar kursuna gitti Office programlarını	*"Sadece SPSS dersi aldık, onun dışında herhangi bir ders almadık. Ben bilgisayar kursuna gittim. Diğer programları değil ancak Office programlarını kullanabiliyorum. Alana özgü uygulamaların yer aldığı bilgisayar dersleri olmalı diye düşünüyorum. Yani sadece teorik olarak anlatmak değil de bir tablo*

	kullanabiliyor Alana özgü bilgisayar dersleri olmalı Uygulama ağırlıklı eğitim	*hazırlamak, formüller filan daha etkili olabilir."*
C4	Hastane bilgi yönetim sistemlerinin isminin geçtiği bir ders aldı ama uygulamalı bir eğitim almadı SPSS adı Bilgisayar kursuna gitti Staj yaparken bilgisayar programlarını kullandı Uygulama ağırlıklı eğitim	*"Pratik olarak görmedik ama isim olarak gördük. SPSS dersini gördük. Hastane bilgi sistemleri için de ÇKYS olduğu söylendi ama uygulama filan yapılmadı. Ben de üniversitede bilgisayar kursuna gitmiştim geçen sene. Staj yaptığım dönemde de ÇKYS ve Microsoft'u kullanmıştım. Uygulamalı eğitimin olması gerekiyor."*
C5	Hastane bilgi yönetim sistemleriyle ilgili bir ders almadı SPSS aldı Bilgisayar kursuna gitti tekrar gitmeyi düşünüyor Uygulama ağırlıklı eğitim	*"Ben sadece SPSS programı görmüştüm. Onun dışında bir ders görmedik. Ben de bilgisayar kursuna gittim ama tekrar gitmeyi düşünüyorum. Teorik olarak işlendiğinde bazı şeyler havada kalıyor, anlatılanların örneklerle uygulamaya dökülmesi bence daha yararlı olabilir"*
C6	Hastane bilgi yönetim sistemleriyle ilgili bir ders almadı Üniversite bitmeden kursa gidemeyeceğini düşünüyor Uygulama ağırlıklı eğitim Her öğrenciye kullanacağı bir bilgisayarın olduğu laboratuvar Her öğrencinin uygulama yapmasına imkan verecek bir ders	*"Herhangi bir ders görmedim. Ben herhangi bir bilgisayar kursuna gitmedim, okul bitmeden de gidemem. Uygulamalı olarak ve herkesin bir bilgisayarının olduğu bir ortamda, herkesin uygulama yapmasına imkan verecek şekilde düzenlenmeli bence ders programı."*
C7	Hastane bilgi yönetim sistemleriyle ilgili bir ders almadı İşe başlayınca kurumun eğitim vereceğini düşünüyor Bilgisayar programlarının yeni sürümlerinin öğretilmesi Uygulama ağırlıklı eğitim	*"Görmedim. Ben iş hayatına girdikten sonra bilgisayarla ilgili gerekli eğitimlerin verileceğini düşünüyorum. İş başında uzman bir şekilde öğrenileceğini düşünüyorum. Bilgisayar programlarının yeni sürümlerinin ve işimize yarayacak uygulamaların yapılması gerekir bence."*
C8	Hastane bilgi yönetim sistemleriyle ilgili bir ders almadı SPSS aldı İlgisini çekmediği için kursa gitmemiş	*"Görmedim. Sadece SPSS gördüm. Ben herhangi bir kursa gitmedim ilgimi de çekmiyordu zaten. Teknolojiye hiç ilgi duymuyorum eksikliğimi gidermek için bir kursa gider miyim onu da bilmiyorum. Uygulamalı eğitim olmalı."*

	Teknolojiye hiç ilgi duymuyor Kursa gidip gitmeyeceğini bilmiyor Uygulama ağırlıklı eğitim	
C9	Hastane bilgi yönetim sistemleriyle ilgili bir ders almadı SPSS aldı Kursa gitmeyi düşünüyor Derste işlerine yarayacak konuların işlenmesi Uygulama ağırlıklı eğitim	*"SPSS dışında herhangi bir ders görmedim. Eksikliğimi gidermek için de bir kursa gitmeyi düşünüyorum. Üniversitede aldığımız eğitimin de daha işe yarar bilgilerin olduğu ve arkadaşlarımın da dediği gibi uygulamalı olarak yapılması daha iyi öğrenmemizi ve unutmamamızı sağlayabilir."*
C10	Hastane bilgi yönetim sistemleriyle ilgili bir ders almadı SPSS ve Excel dersi aldı Eksikliğinin farkında Bu görüşmeden sonra kursa gitmeyi düşünüyor Üniversite eğitimi sırasında eksikliğini giderme fırsatı olmasını isterdi Uygulama ağırlıklı eğitim Ayrıntılı bir eğitim	*"SPSS ve Excel dışında herhangi bir ders görmedik. Eksikliğimin farkındayım ama gidermek için herhangi bir girişimde bulunmadım. Bu konuşma görüşmeden sonra bir kursa gitmeyi düşünüyorum. Keşke eğitim aldığımız bu dönemde eksikliğimizi giderme fırsatımız olmuş olsaydı. Uygulamanın fazlasıyla öğrenmeye yardımcı olduğunu düşünüyorum. Yüzeysel değil de daha ayrıntılı ve uygulamalı bir eğitim katkı sağlayabilir."*
C11	Hastane bilgi yönetim sistemleriyle ilgili bir ders almadı Üniversite öncesinde kursa gitmiş Bilgisayarlı muhasebe kursuna gitmeyi düşünüyor Alana özgü seçmeli bilgisayar dersleri olmalı	*"Hastane bilgi yönetim sistemi ile ilgili herhangi bir eğitim almadım. Ben daha önce bir kursa gitmiştim ama şimdi de aklımda bilgisayarlı muhasebe kursları var bakalım artık. Muhasebe alanına yönelmek istiyorum. Ben alana göre ders seçebilmeme imkan verecek derslerin olmasını isterdim. Örneğin bilgisayarlı muhasebe, bilgisayar programlama vb."*

Katılımcılara gelecek kariyerlerinde kullanacakları programlara ilişkin üniversitede bir eğitim alıp almadıkları, bu eğitimin yeterliği, bu konuda kişisel eksiklikleri ve eksiklikleri giderme yönündeki planları ile üniversite müfredat programına hangi derslerin konması gerektiğini ve derslerin ne şekilde işlenmesi gerektiğine dair sorulan soruya vermiş oldukları cevaplar ve cevapların analizi Tablo 79'da verilmiştir. Tablo 79 incelendiğinde katılımcıların %9'u içerisende HBYS isminin geçtiği teorik bir ders aldığını, %91'i ise HBYS ile ilgili herhangi bir eğitimalmadığını belirtmiştir. Katılımcıların %73'ü istatistik programına yönelik bir eğitim aldıklarını ve bu ders dışında almış oldukları eğitimin yeterli

olmadığını belirtmiştir. Eğitimin yeterli olmama nedenlerini ise derslerin sözel olarak anlatılması, uygulama yapılmaması olarak belirtmiştir.Katılımcıların %18'i teknoloji kullanımı konusunda çok eksiğinin bulunduğunu, %27'si iş hayatında teknoloji kullanımının çok önemli olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların %36'sı eksikliğini gidermek adına daha önce kursa gittiğini, %36'si işe başlamadan bir kursa gitmeyi planladığını, %9'u ilgisi olmadığı için kursa gidip gitmeyeceği konusunda henüz karar vermediğini, %9'u ise işe başladığında kurumun eğitim vereceğini düşündüğünden kursa gitmeyi planlamadığını belirtmiştir. Dersin işlenişi ve müfredat programlara yönelik öneriler incelendiğinde ise katılımcıların %9'u birebir eğitim ve örneklerle anlatımın yapıldığı, %9'u her öğrencinin tek başına kullanabileceği ve diğer bilgisayarlarla standart özelliklere sahip bilgisayarların bulunduğu bir ortamda uygulamalı olarak ve gerçek anlamda ders işlenmesi gerektiğini belirtmiştir. Katılımcıların %27'si gelecekte işe yarayacak alana özgü teknoloji eğitimi, %9'u öğrenci eksikliklerinin belirlenerek bunların giderilmesine yönelik bir eğitimin, %9'u da alana özgü seçmeli bilgisayar derslerinin müfredat programında yer alması gerektiği görüşündedir.

Tablo 80

Üçüncü Odak Grup Görüşmesi Beşinci Soruya Verilen Cevaplar

5. Soru:

"Cep telefonu, tablet, dizüstü veya masaüstü gibi teknolojik cihazlardaki gelişmeleri (yeni modeller veya uygulamalar) takip eder misiniz?

- *Nerelerden takip ediyorsunuz?"*

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
C1	Çok fazla takip etmiyor İhtiyacı olduğunda satın almak istediğinde takip ediyor Özel olarak ilgilenmiyor Teknoloji kullanırken gözüne çarpan yeniliklere bakıp geçiyor	*"Ben yenilikleri çok fazla takip etmiyorum. Sadece ihtiyacım olduğunda yani bir şey almak istediğimde takip ediyorum. Yoksa genel olarak takip etmiyorum. Genel olarak zaten teknoloji kullanıyoruz yenilikler de sadece gözüme çarpıyor ve sadece bakıp geçiyorum. Özel olarak ilgilenmiyorum yani."*
C2	Çok takip etmiyor Gerektiğinde internet sitelerinden Teknoloji çok ilgisini çekmiyor Teknoloji ile ilgilenmiyor	*"Çok takip etmiyorum, gerektiği zamanlarda da internet sitelerinden takip ediyorum. Teknoloji çok ilgimi çekmiyor ve ilgilenmiyorum."*
C3	Teknoloji ilgisini çekiyor	*"Benim ilgimi çekiyor aslında. Ben de gelişmeleri*

	Internetteki haberlerden	*internetteki haberlerden takip ediyorum."*
C4	İhtiyacı olduğunda takip ediyor Alacağı zaman çevresinde bilgi sahibi kişilere danışıyor Gözüne çarparsa yeniliklere bakıyor Teknolojiye ilgi duyuyor Gelişmeleri takip etmeye gerek duymuyor	*"Ben ihtiyacım olduğu zamanlarda takip ediyorum, çevremde bilgi sahibi olan insanlar oluyor onlara danışıyorum. İstersem ben de araştırıyorum. İhtiyacım olduğu zamanlarda araştırıyorum onun dışında da eğer gözüme çarparsa bakıyorum. Teknolojiye ilgi duyuyorum ama gerek duymuyorum."*
C5	Telefonla ilgili gelişmeleri takip ediyor Her gün takip ediyor İhtiyacı olsun olmasın Satın alsın ya da almasın	*"Ben genellikle telefonla ilgili gelişmeleri yakından takip ediyorum. Her gün bakıyorum diyebiliriz. İhtiyacım olsun veya olmasın, almasam bile takip ediyorum."*
C6	Takip ediyor Teknolojiye ilgi duyuyor	*"Ben de takip ediyorum, ilgi de duyuyorum ama sonuçlandıramıyorum tabi çok pahalı olduğundan dolayı."*
C7	Teknolojiye çok ilgi duyuyor Elinden geldiğince takip etmeye çalışıyor	*"Ben de elimden geldiğince takip etmeye çalışıyorum. Zaten çok ilgi duyuyorum teknolojiye."*
C8	İhtiyacı olduğu zaman takip ediyor İhtiyacı olduğunda abisinin araştırmasını istiyor	*"Ben de ihtiyacım olduğu zamanlarda takip ediyorum ama genelde ihtiyacım olduğu zamanlarda abime takip ettiriyorum. Abim benim yerime bakıyor."*
C9	İhtiyacı olduğunda bakıyor Özel olarak teknoloji ile ilgilenmiyor Internetten bakıyor	*"İhtiyacım olduğu zaman bakıyorum. Özel olarak ilgilenmiyorum. Daha çok internetten bakıyorum."*
C10	Takip etmiyor Teknolojiye ilgi duymuyor	*"Ben çok takip etmiyorum, ilgi duymuyorum."*
C11	İhtiyacı olduğunda takip ediyor Öğrenci olduğundan teknolojiyle iç içe bulunmadığını düşünüyor	*"Şuan zaten öğrenci olduğumuz için takip etsek de çok fazla içinde bulunamıyoruz ama ben de mesela ihtiyacım olduğu zamanlarda takip ediyorum."*

Katılımcıların yeni teknoloji ve uygulamaları takip etme durumlarınailişkin vermiş oldukları cevaplar Tablo 80'de yer almaktadır. Katılımcıların %55'i teknolojik gelişmeleri özel olarak takip etmediğini, % 45'i ise takip ettiğini belirtmiştir. Teknolojik gelişmeleri özel olarak takip etmeyen katılımcılar teknolojiye ilgi duymadaklırını, gözüne çarparsa yeniliklere göz gezdirdiğini ve yeni bir teknolojiye ihtiyacı olduğunda araştırdığını

belirtmiştir. Teknolojik gelişmeleri takip eden katılımcılar ise teknolojiyi sevdiğini, ilgi duyduğunu ve ihtiyacı olmasa bile gelişmeleri takip ettiğini ifade etmiştir. Katılımcıların %18'i yenilikleri internet sitelerinden takip etmektedir.

Tablo 81

Üçüncü Odak Grup Görüşmesi Altıncı Soruya Verilen Cevaplar

6. Soru:

"Maddi imkânınız olsa, kullandığınız teknolojileri (cep telefonu, bilgisayar vb.) her yeni modeli çıktığında yenisi ile değiştirmek ister misiniz? Neden?"

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
C1	İsrafçı olmak istemiyor Son teknoloji ürün kullanmanın güzel olduğunu düşünüyor Her yenisi çıktığında değiştirmez	*"Ben o kadar israfçı olacağımı düşünmüyorum. Tamam güzel bir şey son teknoloji ürün kullanmak ama her yenisi çıktığında da değiştireceğimi düşünmüyorum."*
C2	Değiştireceğini sanmıyor Gerektiğinde değiştirir Sürekli değiştirmez Her yeniyi almaz	*"Değiştireceğimi pek sanmıyorum, gerektiğinde olur ama sürekli sürekli değiştirmem. Üç günde bir her markanın yeni bir modeli çıkıyor hangisini alacağım o zaman? Her yeniyi almam."*
C3	Bekleyip en yenisi alır Özelliklerini göre daha gelişmişini görürse alır	*"Ben daha çok beklerim ve en yeni çıkanını alırım. Özelliklerine bakarım ve daha gelişmişi ise yenisini alırım."*
C4	Özellikleri işine yarayacaksa değiştirir Özellikleri kendini geliştirmeye yarayacaksa değiştirir	*"O anki psikolojime bağlı ama şöyle söyleyebilirim özelliklerine bakarım ve o an için benim işime yarayacak, beni geliştirecek daha yeni özellikleri varsa alırım."*
C5	Değiştirir Teknoloji çok ilgisini çekiyor Teknolojiyi çok seviyor İmkanı olsa her yeniyi kesinlikle alır ve dener	*"Ben değiştiririm. Çok ilgimi çekiyor. Çok seviyorum ve öyle bir imkanım olsa her yeniyi alır denerim kesinlikle."*
C6	Satın almaz ama denemek için yeniyi kiralar	*"Ben satın almam ama kiralarım herhalde. Satın almam ama denemek için her yeniyi kiralarım."*
C7	Elindeki teknolojinin tüm özelliklerini kullanmadığını düşünüyor Elindeki teknolojiyi daha iyi	*"Aslında şuan sahip olduğumuz teknolojilerin bile tüm özelliklerini kullanmıyoruz, bence elimizdekileri nasıl daha iyi kullanırız bu daha önemli. Ben yenisini almaktansa uygulamaları daha iyi kullanmayı tercih ederim."*

	nasıl kullanacağı daha önemli Yeniyi almak yerine uygulamaları daha iyi kullanmayı tercih ediyor	
C8	İhtiyacını karşılayacak en iyisini alır Daha sonra çıkan yenilerle ilgilenmez	*"Ben ilk aldığımda benim ihtiyacımı en iyi karşılayacak hangisi ise onu alırım, fiyatı ne olursa olsun. Sonrasında yeni çıkanla ilgilenmem. Önemli olan benim ihtiyacımı karşılıyor olması."*
C9	Değiştirmez İhtiyacını karşıladığı sürece mevcut teknolojiyi kullanır	*"Elimdeki bana yeterli geliyorsa sürekli yenileyeceğimi düşünmem."*
C10	Sürekli değiştireceğini düşünmüyor İhtiyacı olursa değiştirebilir	*"Ben de sürekli yenileyeceğimi düşünmüyorum ama ihtiyacım doğrultusunda, gerekli olursa değiştirebilirim."*
C11	İhtiyacı olduğunda değiştirir Gereksiz olan her şey israf İhtiyacı yoksa aynı özellikteyse, kendisini geliştirmeye yaramayacaksa değiştirmez	*"Benim için önemli olan ihtiyaç. Bence gereksiz yere alınan her şey israf. Gerekli değilse, aynı özellikleri taşıyorsa ve bana bir şeyler katmayacaksa değiştirmem diye düşünüyorum."*

Katılımcıların her yeni teknolojiyi alıp kullanma eğilimini belirlemek amacıyla sorulan soruya vermiş oldukları cevaplar ve cevapların analizleri Tablo 81'de verilimiştir. Tablo 81 incelendiğinde katılımcıların 73'ü maddi imkanı olsa bile her yeniyi almak istemediği, son teknoloji yerine mevcut teknolojiyi iyi kullanmanın önemli olduğu ve ihtiyaç doğrultusunda alışveriş yapmak gerektiğini düşünmektedir. "Değiştiririm" cevabını veren katılımcıların oranı ise %27'dir ve özellikleri daha iyi ve gelişmiş olanı kullanmak istediklerini, teknolojiyi çok sevdiklerini ve ilgi duyduklarını, imkanı olsa her yeniyi alıp kullanmak istediklerini belirtmişlerdir.

Tablo 82

Üçüncü Odak Grup Görüşmesi Yedinci Soruya Verilen Cevaplar

7. Soru:

"Teknolojileri satın alma veya kullanma konusunda değer verdiğiniz kişilerin veya arkadaşlarınızın düşünceleri sizi nasıl etkiler?"

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
C1	Belli bir noktaya kadar etkilenir Gelir durumu kararını etkiler Çok fazla etkilenmez	*"Arkadaşlarımın görüşleri belli bir noktaya kadar beni etkiler. Ama daha çok benim gelir durumum, alabilme gücüm benim satın alma kararımı etkiler. Bana öneride bulunabilirler önerilerini dikkate alabilirim ama ondan sonrası benim kararımdır. Yani çok fazla etkilenmem."*
C2	Arkadaşlarından etkilenmez Kendi görüşü daha önemli İhtiyacı varsa değiştirir	*"Ben arkadaşlarımdan çok etkilenmem kendi görüşüm daha önemli. İhtiyacım varsa zaten değiştiririm arkadaşlarımın önerisinin bir önemi yok."*
C3	Arkadaşlarından etkilenmez Kendi araştırır Arkadaşlarıyla aynı teknolojiyi kullanmak zorunda değil	*"Arkadaşlarımın görüşlerinden etkilenmem. Daha çok kendim araştırırım. Arkadaşlarımın kullandığı teknolojiyi kullanacağım diye bir şey yok."*
C4	Çevresindekiler benzer teknolojiler kullandığından önerileri dikkate alır Arkadaşlarıyla aynı teknolojiyi kullanmak zorunda değil Teknoloji alacağında bilene danışıyor	*"Çevremdeki insanların çoğu zaten benzer özelliklere sahip teknolojiler kullanıyor, onların önerilerini dikkate alırım ancak onlar o teknolojiyi kullanıyor diye ben de aynısını almak zorunda değilim. Teknolojiyi değiştireceksem bilen birinden bilgi alırım mutlaka."*
C5	Arkadaşlarından fikir alır Değerlendirir Daha çok kendi karar verir	*"Ben de arkadaşlarımın fikirlerini alırım ama değerlendirmeyi kendim yaparım ve daha çok kendim karar veririm."*
C6	Arkadaşlarından fikir alır Gelir durumu kararını etkiler Daha çok kendi karar verir	*"Ben de arkadaşlarımdan bilgi alırım ama karar cebime ve bana aittir."*
C7	Konu hakkında bilgi sahibi ise kendisi değerlendirir Konu hakkında bilgisi yoksa mutlaka uzman arkadaşlarının fikrini alır	*"Çevremdeki insanların bilgi birikimlerine bakarım konuyla ilgili olarak. Konu hakkında söz sahibi bir insansa tabi ki onun görüşlerini dikkate alırım. Konuyla ilgili kendi bilgi birikimime güveniyorsam daha çok kendim değerlendiririm ancak bilgim yoksa mutlaka arkadaşlarıma ama uzmanlığına güvendiğime sorarım."*
C8	Çevresindekilerin görüşleri önemli	*"Ben de fikirlerini önemserim arkadaşlarımın ya da abimin diyeyim. Ben daha çok düşündüğüm bir model*

	Model veya markaya kendi karar verir sonra araştırır	*varsa onun iyi olup olmadığını araştırırım."*
C9	Arkadaşlarından fikir alır Arkadaşlarından çok etkilenmiyor	*"Beni de arkadaşlarım pek etkilemez ama fikirlerini alırım."*
C10	Arkadaşlarından fikir alır Kendi görüşü daha önemli Arkadaşlarına göre almaz	*"Benim kendi görüşüm daha önemli benim için. Arkadaşlarımın da görüşlerini yine dikkate alırım, onların önerilerini ama yine ben karar veririm. Arkadaşlarıma göre gidip bir şey almam yani."*
C11	Arkadaşı aynı teknoloji kullanmış ve deneyim sahibiyle etkilenir Kendisi de araştırır Deneyimler kararını etkiler	*"Ben o kişi o teknolojik aleti kullanıyorsa elbette bir fikri olacaktır. İyi veya kötü diye bir geribildirimde bulunacaktır. Eğer arkadaşım kullanmış ve o teknolojiyle ilgili kötü bir deneyim yaşamışsa ben de etkilenirim onun deneyimlerinden. İyice araştırmadan karar vermem zaten ama deneyimler de benim kararımı etkiler."*

Katılımcıların yeni bir teknolojiyi alma ve kullanma kararlarında değer verdiği kişiler veya arkadaşlarından etkilenme durumlarını belirlemek amacıyla sorulan soruya vermiş oldukları cevaplar ve cevapların analizleri Tablo 82'de verilmiştir. Katılımcıların %18'i etkilenmediğini, %92'si ise etkilendiğini belirtmiştir. "Etkilenmem" cevabını veren katılımcılar kendi ihtiyaçları, araştırmaları ve kararlarının daha önemli olduğunu ifade etmiştir. "Etkilenirim" cevabını verenler ise ise arkadaşlarının deneyim ve görüşlerinden etkilendiklerini ancak gelir durumları ve kendi kararlarına göre hareket ederek satın aldıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 83

Üçüncü Odak Grup Görüşmesi Sekizinci Soruya Verilen Cevaplar

8. Soru:

"Bilgisayar veya diğer teknolojileri iyi/ileri düzeyde kullanmanın öğrencilik hayatında/okul çevresinde/arkadaşlar arasında kullanan kişiye bir katkısı var mı? Nasıl?"

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
C1	Son teknoloji ürün prestij katar Markaya önem veren çevrede imaj olumlu Markanın benim gözümde bir önemi yok Teknolojiyi iyi kullanan gözümde değer kazanır	*"Son teknoloji ürün kullanan birinin arkadaş çevresinde bir popülaritesi olabilir bence. Arkadaş çevresinin yapısı aslında durumu değiştirir. Markaya önem veren bir çevrede ise bu onun imajını olumlu yönde etkileyebilir. Kendi açımdan değerlendirdiğimde ise benim için bir önemi yok açıkçası. Ama teknolojiyi iyi bir şekilde kullanıyorsa o benim gözümde bir değer kazanır."*
C2	Ortam katkıyı etkiler Yaptığı işte kişiye avantaj sağlar İş dışındaki ortamlarda bir katkısı yok	*"Yaptığı işte kullandığı teknoloji kişiye bir avantaj sağlar ama diğer ortamlarda bir avantaj sağladığını düşünmüyorum."*
C3	Son teknolojiyi iyi kullanmak imajı olumlu etkileyebilir Sadece son teknoloji ürün sahibi olmak katkı sağlamaz	*"Son teknoloji bir ürün ve o teknolojiyi iyi kullanmak imajı olumlu etkileyebilir ama elindeki son teknolojiyi iyi bir şekilde kullanmıyorsan bence herhangi bir katkı sağlamaz."*
C4	İş hayatında son teknoloji ürün kullanmak çok önemli Okul hayatında son teknoloji ürün kullanmanın katkısı yok Okul hayatında teknolojiyi iyi kullanmak başarıyı artırır	*"İş hayatında son teknoloji ürün kullanmak bence çok önemli. Mesela bir mimarın son teknoloji bir bilgisayar ve Autocat programı kullanması lazım. Okul hayatında ise teknolojiyi iyi bir şekilde kullanmak bireyin başarısını artırır ama son teknoloji bir ürün kullanması herhangi bir katkı sağlamaz diye düşünüyorum."*
C5	Elindeki teknolojiyi iyi kullanmak prestij katar Son teknoloji ürün prestij katmaz	*"Ben elindeki teknolojiyi iyi kullanan birinin daha prestijli olacağını düşünüyorum. Son teknoloji bir ürün kullanmak bence prestij sağlamaz."*
C6	Teknolojiyi iyi kullanmak iş hayatında başarıyı artırır Kendi açısından son teknoloji ürün kullananın diğerlerinden bir farkı yok Diğer insanlar son teknoloji üründen etkilenebilir "Ye kürküm ye"	*"Teknolojiyi iyi bir şekilde kullanmak kişiye katkı sağlar bir kere işinde daha başarılı olacağını düşünüyorum. Son teknoloji ürün kullanması nasıl bir katkı sağlayabilir ki? Kendi açımdan düşündüğümde son teknoloji ürün kullanan birinin benim için diğerlerinden bir farkı yok ama diğer insanlar açısından düşündüğümde kişiye bakış açısını değiştirebilir. "Ye kürküm ye" atasözü zaten bu gibi durumları açıklamak için ortaya çıkmış."*

C7	Teknolojiyi iyi kullanmak elbette prestij sağlar Teknolojiyi sizin kadar iyi kullanan biri yoksa iş hayatında bu size değer katar Diğer çalışanların saygısını kazanırsınız Son teknoloji ürün kullanmak popülariteyi artırabilir Son teknoloji ürün kullanmanın önemli olduğunu düşünmüyor	*"Bence teknolojiyi iyi bir şekilde kullanmak elbette prestij sağlar. O teknolojiyi sizin kadar iyi kullanan biri yoksa iş hayatında bu size değer katar ve herkes sizden yardım istemeye başlar dolayısıyla insanların gözündeki yeriniz değişir, saygınlık kazanırsınız. Son teknoloji ürün kullanmak ise genelde bizim kültürümüzde daha popüler olmak için kullanıldığından dolayı çok önemli bir şey olduğunu en azından ben düşünmüyorum."*
C8	Teknolojiyi iyi kullanmak önemli Teknolojiyi iyi kullanmak ayrıcalık katar İhtiyacı var ve son teknoloji ürün kullanıyorsa katkı sağlayabilir Sadece son teknoloji ürün katkı sağlamaz Elindeki teknolojinin özelliklerini kullanamıyorsa boş	*"Bence de teknolojiyi iyi kullanmak daha önemli ve ayrıcalık katabilir diğer insanlara göre. Sonuçta herkes bu kadar iyi bilmeyebilir teknoloji kullanımını. Kişi eğer ihtiyacından dolayı son teknolojiyi kullanıyorsa bu ona fayda sağlayabilir ama hiçbir işine yaramadığı halde son teknoloji ürün kullanması bence bir katkı sağlamaz. Elindeki son teknolojinin hiçbir özelliğini kullanmıyorsa bence biraz boş."*
C9	Teknolojiyi iyi kullanmak önemli Teknolojiyi iyi kullanmak katkı sağlar Sadece son teknoloji ürün olması katkı sağlamaz Son teknoloji ürünü iyi bir şekilde kullanabiliyorsa o zaman katkı sağlar	*"Teknolojinin iyi kullanılması önemli ve katkı sağlar. Ancak son teknoloji bir ürün kullanmak benim için bir şey ifade etmiyor. Son teknoloji ürünü iyi bir şekilde kullanıyorsan yani ikisini bir arada kullanabiliyorsan en iyisi. O zaman katkı sağlar."*
C10	Elindeki teknolojiyi iyi kullanması daha önemli Son teknoloji ürüne ihtiyaç duyuyorsa katkı sağlayabilir Sadece son teknoloji ürün gösteriş Genel olarak son teknoloji ürün prestij katıyor Son teknoloji ürün kullanmanın önemli olmadığını düşünüyor	*"Son teknoloji üründen ziyade elindeki teknolojiyi iyi kullanması daha önemli benim için. Son teknoloji ürün eğer sana bir katkı sağlıyorsa tamam ama bir işine yaramıyorsa sadece gösterişe giriyor. Genel olarak kişiyi prestijli gösterebilir ama bence prestij sağlamaz çünkü benim için önemli değil."*
C11	Teknolojiyi iyi kullanması katkı sağlar Teknolojiyi iyi kullanması saygınlığı artırır Son teknoloji ürün sadece maddi imkanın bir göstergesidir	*"Teknolojiyi iyi kullanması hem benim gözümde hem de çalıştığı ortamda, etrafındaki kişilerde bir farkındalık yaratır o kişiye karşı. Son teknolojiye sahip olması ise sadece imkanlarının iyi olduğunu gösterir benim açımdan o kişiye herhangi bir farklılık katmaz."*

Katılımcıların iyi ve ileri düzeyde teknoloji kullanmanın katkısına yönelik görüşleri Tablo 83'te verilmiştir. Tablo 83 incelendiğinde katılımcıların %64'ü son teknoloji ürün kullanmanın herhangi bir katkısının bulunmadığını, %36'sı ise son teknoloji ürünü iyi bir şekilde kullanmanın katkı sağlayacağı görüşündedir. Katılımcıların %27'si son teknoloji ürünün kullanıldığı ortamın etkiyi olumlu veya olumsuz etkileyeceğini, %36'sı son teknoloji ürünün bireye prestij katacağını, %18'i ise son teknoloji ürün kullanmanın sadece iş hayatında prestij sağlayacağını belirtmiştir. Son teknoloji üründen ziyade teknolojiyi iyi kullanmanın bireye katkı sağladığı görüşler daha fazladır. Katılımcıların %67'si teknolojiyi iyi kullanmanın bireyi diğer insanların gözünde daha farklı/üstün/saygıdeğer kılacağını, %27'si iş hayatında, %9'u akademik hayatta, %9'u da arkadaş ortamında prestij sağlayacağını ifade etmiştir.

Dördüncü Odak Grup Görüşmesi

Görüşme tarihi	21.05.2015
Katılımcı sayısı	9
Birinci moderatör	Fatma MANSUR
İkinci moderatör	Öğr. Gör. Dr. Asuman ATİLLA

Dördüncü odak grup görüşmesindeki katılımcılara ilişkin kodlama Tablo 84'te verilmiştir.

Tablo 84

Dördüncü Odak Grup Görüşmesi Katılımcı Kodları

	Kodu	Cinsiyet	Yaş	Staj durumu
1.Katılımcı	Ç1	Kadın	21	Yaptı
2.Katılımcı	Ç2	Kadın	21	Yaptı
3.Katılımcı	Ç3	Erkek	22	Yaptı
4.Katılımcı	Ç4	Erkek	24	Yaptı
5.Katılımcı	Ç5	Erkek	23	Yaptı
6.Katılımcı	Ç6	Erkek	22	Yaptı
7.Katılımcı	Ç7	Erkek	21	Yapmadı
8.Katılımcı	Ç8	Kadın	22	Yaptı
9.Katılımcı	Ç9	Kadın	22	Yapmadı

Tablo 84 incelendiğinde dördüncü odak grup görüşmesine 4'ü kadın, 5'i erkek olmak üzere toplam 9 dördüncü sınıf öğrencisi katılmıştır. Katılımcılardan 7'si staj yapmış, 2'si yapmamıştır.

Tablo 85

Dördüncü Odak Grup Görüşmesi Birinci Soruya Verilen Cevaplar

1. Soru:

"Bilgisayarda yazışma yapma, rapor hazırlama, formül yazma ve çalıştırma, program yazma, hastane bilgi yönetim sistemlerini kullanma konularına yönelik yeterlilik durumunuzu nasıl değerlendirirsiniz?

Bunların dışında bilgisayar kullanımına yönelik herhangi bir yeterliliğiniz bulunuyor mu?"

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
Ç1	Staj yaptı Word kullanabiliyor Excel'i hiç bilmiyor	*"Ben bilgisayar adına Word' biliyorum. Excel'i hiç bilmiyorum, tablo hazırlama, formül girme gibi şeyleri hiç yapamam yani. Staj yaptım."*
Ç2	Staj yaptı Word kullanabiliyor Powerpoint kullanabiliyor Excel'i hiç bilmiyor	*"Word bilgim biraz daha fazla. Lise zamanı da Powerpointte slayt hazırlamıştım baya oradan aklımda kalmış. Excel ile ilgili hiçbir bilgim yok. Staj yaptım."*
Ç3	Staj yaptı Word kullanabiliyor Excel kullanabiliyor Powerpoint kullanabiliyor Üniversite eğitimi sırasında kursa gitti Kursta aldığı eğitimden dolayı iyi kullanabiliyor	*"Ben Word, Excel, Powerpoint bunların hepsini kullanabiliyorum. Kurs almıştım zaten dışarıdan. Üniversitedeki eğitimimden hariç bir de dışarıda bir kursa gitmiştim bu dönemde. Kursta aldığım eğitimden dolayı biraz daha iyiyim bu konularda diyebilirim. Staj yaptım."*
Ç4	Staj yaptı Word kullanabiliyor Powerpoint'i hiç bilmiyor Excel'i hiç bilmiyor	*"Benim Word bilgim var ama Powerpoint ve Excel konusunda hiç bilgim yok yani. Staj yaptım."*
Ç5	Staj yaptı Hastane bilgi yönetim sistemlerini biliyor Word'u çok iyi kullanabiliyor Excel'i çok iyi kullanabiliyor Powerpoint'i çok iyi kullanabiliyor Access'i hiç bilmiyor	*"Hastane programlarından sadece Fonit ve Medula'yı biliyorum. Staj sırasında uygulamalarımız oldu onları kullanabiliyorum. Office uygulamalarının tamamını biliyorum yalnız Access hariç. Access ile ilgili hiçbir işim olmadı o nedenle Access ile ilgili bir bilgim yok. Powerpoint, Excel, Word ve Office'teki diğer uygulamaların tamamını çok iyi bir şekilde kullanabiliyorum. Staj yaptım."*
Ç6	Staj yaptı	*"Ben daha önce çok iyi kullanıyordum ama tekrarlamadığım için unuttum ama Google'dan*

	Önceleri çok iyi kullanabiliyordu Tekrarlamadığı için unuttu Google'dan bakarak hepsini tekrar yapabilir Lise ve üniversitede ödev hazırlarken oldukça fazla kullandı Office programlarına hakim Programlama bilmiyor	*bakarak tekrardan yapabilirim hepsini. Lise ve üniversitede ödev hazırlarken oldukça fazla kullanıyordum. Sonradan kullanmaya kullanmaya unuttum. Office programlarına hakimim. Program yazmak bana göre fazla beni aşar yani. Staj yaptım"*
Ç7	Staj yapmadı Office programlarını biliyor Programlama bilmiyor	*"Ben de Office programlarını biliyorum ancak programlama ile ilgili bir bilgim yok. Staj yapmadım henüz."*
Ç8	Staj yaptı Word kullanabiliyor Excel kullanabiliyor Programlama bilmiyor	*"Ben de Word ve Excel programlarını kullanabilirim ama programlama yapamam. Staj yaptım."*
Ç9	Staj yapmadı Word kullanabiliyor Powerpoint kullanabiliyor Excel'de tablo hazırlayabiliyor Excel'e formül çalıştıramıyor Programlama bilmiyor	*"Ben de Word, Excel, Powerpoint kullanabilirim. Excel'de formül girip çalıştıramam ama basit tabloları hazırlayabilirim. Program yazamam. Staj yapmadım henüz."*

Tablo 85'te katılımcıların teknoloji kullanma konusunda yeterliklerini belirlemeye yönelik sorulan soruya vermiş oldukları cevaplar ve cevapların analizleri yer almaktadır. Katılımcıların bilgisayar yeterliliklerine ilişkin cevaplar incelendiğinde, katılımcıların %78'i Word'u, %44'ü Powerpoint'i, %33'ü Excel'i basit düzeyde, %22'si Word, Excel ve Powerpoint'i çok iyi düzeyde kullanabildiğini, %11'i Excel'de tablo hazırlayabildiğini ancak formüllerle çalışamadığını, %11'i HBYS kullanabildiğini belirtmiştir. Katılımcıların %33'ü Excel'i, %11'i Powerpoint'i hiç bilmemektedir.

Tablo 86

Dördüncü Odak Grup Görüşmesi İkinci Soruya Verilen Cevaplar

2. Soru:

"Önceki soruda tartıştığımız yeterlilikleri üniversitede aldığınız eğitim sonucu mu kazandınız?

Üniversite eğitim yeterli oldu mu yoksa farklı kaynakların (arkadaşlardan, kendi kendinize öğrenme) öğrenmenize katkısı oldu mu?"

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
Ç1	Üniversitede eğitim aldı Üniversite eğitiminin katkısı olmadı Zorunlu olduğu için dersi aldı Kendi kendine öğrendi Bilgisayar kullanmanın önemli olduğunu düşündüğü için kendi kendine öğrendi Bilgisayar kullanması gerektiğinden kendi kendine öğrendi	*"Üniversitede bilgisayar dersi aldık ama bir şey öğrendiğim söylenemez. Dersi aldım çünkü zorunlu dersti. Bilgisayar kullanmayı ben kendi kendime öğrendim. Bilgisayar kullanmanın önemli olduğunu düşünüyordum bir de öğrenmeye ihtiyacım vardı o nedenle kendi kendime öğrendim."*
Ç2	Küçük yaşta bilgisayar öğrenmeye hevesliymiş Babasının aldığı masaüstü bilgisayarla öğrenmiş Word ve Powerpoint'i lise ödevlerini hazırlarken kendi kendine öğrenmiş Üniversitede eğitim aldı Üniversite eğitiminin katkısı olmadı	*"Benim bilgisayar hevesim küçüklükte başladı. Babam bize masaüstü bir bilgisayar almıştı. Onu çökerte çökerte öğrendik. Word ve Powerpoint'i lisede ödevlerimi hazırlarken yine kendi kendime öğrendim. İlgi duyuyordum aynı zamanda. Üniversiteye geldiğimde de ders aldım ama hiçbir katkısı olmadı bana. Benim bildiklerimin haricinde bana herhangi bir şey katmadı."*
Ç3	Üniversitede eğitim aldı Üniversite eğitiminin yeterli olduğunu kesinlikle düşünmüyor Uygulama ağırlıklı eğitim Bilgisayar kursuna gitti Lisede bilgisayar eğitimi aldı Kursta Excel ile ilgili yoğun eğitim aldı Formül girme ve çalıştırma konusunda kurs faydalı oldu	*"Üniversitede ders aldım ama ben de yeterli görmüyorum kesinlikle. Daha fazla uygulama olsa, uygulamaya yönelik yapılsa daha iyi olabilir. Ben bilgisayar eğitimini kurs ile destekledim. Kredi Yurtlar Kurumunun yurdunda kalıyordum ve bedava bilgisayar kurs imkanı vardı kaçırmayayım diye, sertifika da veriyorlardı MEB onaylı o nedenle kursa gittim. Lisede de biliyordum bilgisayar kullanmayı ama kursta Excel ile ilgili yoğun bir eğitim verildi. Formül girme ve çalıştırma konularını kapsıyordu, onlar daha faydalı oldu."*
Ç4	Üniversitede eğitim aldı Üniversitede eğitimin katkısı	*"Ben de birinci sınıfta bilgisayar dersi aldım ama hiçbir şey bilmiyorum. Verilen eğitim teorik, pratiğe*

	olmadı Eğitim teorik verildi Uygulama hiç yapılmadı Lisede eğitim almadı Kendi çabalarıyla biraz öğrendi	*dökülmediğinden hiçbir şey bilmiyorum. Yeterli görmüyorum bilgisayar eğitimini. Lisede de hiç görmedim. Kendi çabalarımla biraz öğrenebildim."*
Ç5	Üniversitede eğitim aldı Üniversitede eğitimin katkısı olmadı Uygulama hiç yapılmadı Eğitim teorik verildi Ders notları verildi onlara çalışıp sınavı geçtik Bilgisayar öğrenmek içinizden gelmiyorsa öğrenemiyorsunuz Bilgisayarı sevmiyorsanız öğrenemiyorsunuz Bilgisayarı küçük yaşta ve aile içinde öğrendi Evde masaüstü bilgisayarını bozarak ve yaparak öğrendi	*"Ben pek burada bir şey öğrendiğimi düşünmüyorum çünkü bizde bilgisayar uygulamaları pek olmadı. Sadece ders verildi, hoca derse geldi, sonra bize kağıtları verdi biz onları öğrendik ve sınava girdik. Bilgisayar öğrenme böyle derste veya kurslarla filan olmuyor. İçinizden gelmiyor ve sevmiyorsanız olmuyor. Bizde birazda şey vardı bilgisayara yönelik bir eğitim söz konusu idi ailevi olarak. Arkadaşımın dediği gibi bizde de bir masaüstü bir bilgisayar vardı. Bilgisayarı çökerte çökerte format atmadan tutun da her türlü problemi çözer hale geldim. Ekran kırılsa format atacak duruma gelmiştim."*
Ç6	Üniversitede eğitim aldı Üniversitede eğitimin katkısı olmadı Ders işlenmedi Ders sohbet etmekle geçti Dönem boyunca sadece bir haftasında ders işlendi Derse devam zorunluluğu yoktu Hoca kimseyi dersten bırakmıyor Lisede eğitim aldı Lisede aldığı eğitim sonrasında kendini geliştirdi Önceleri mecbur kaldığından öğrenmeye çalıştı Bilgisayarın sağladığı kolaylıkları görmeye başlayınca öğrenme isteği arttı İsteyerek kendi kendine öğrendi	*"Bizim hocamızdan kaynaklı biraz durum. Derste daha çok hayattan ve gündemden bahsediyordu. Dönemde 14-16 hafta ders görüyorsak bunun 1 haftasında sadece dersle ilgili konuşmuştur. Diğer zamanlar bilgisayar başında oturuyorduk. Çünkü hocamız "çoğunuz bunu Google'dan bakıp yapabilecek kapasitedesiniz üniversiteye geldiğinize göre" diyordu. Derse devam zorunluluğu da yoktu. Dersten bırakmıyordu da. İyi notlar veriyordu herkese. Ben bilgisayar konusunda kendimi lisede aldığım eğitim sonucu geliştirdim. Öğrendiklerimin üzerine de kendim bir şeyler katarak geliştirdim. İlk başta zorunlu kaldığım için yapmaya başladım. Daha sonra onun içindeki teknolojik kolaylıkları gördükçe insanın daha da çok şey yapası geliyor yani. Bir sunum hazırlayacaksam eğer kağıtla, yazıyla anlatmak yerine görsele dökerek daha güzel olacağını düşündüm, bu şekilde kendim isteyerek öğrendim. Daha az zaman alıyor."*
Ç7	İlkokul ve lisede öğrendikleriyle işlerini yapıyor Üniversitede eğitim aldı	*"Ben de ilkokul ve lisede öğrendiklerimle şuan işlerimi yapabiliyorum. Üniversitede bir şey öğrendiğimi düşünmüyorum. Sırf dersi vermiş olmak için ders verdiğinden dolayı gerekli eğitimi alamadık.*

	Üniversitede eğitim katkı sağlamadı Ders hocasının dersi vermiş olmak için ders yaptığını düşünüyor İstatistik dersinde SPSS öğrendi ve katkısı oldu	*Bilgisayar hocamızdan öğrenemedik ama diğer derslerde İstatistik dersinde mesela SPSS gibi değişik program uygulamaları öğrendik. Bu dersin bir katkısı oldu bana onun dışında lise ve ilkokulda öğrendiklerimle ve bilgisayar sürekli hayatımızın içinde olduğundan ister istemez öğreniyoruz."*
Ç8	Üniversitede eğitim aldı Üniversitede eğitimin katkısı olmadı Eğitim aldığını bile düşünmüyor Teorik olarak da bir şey öğretilmedi Derse birkaç kez gelip bir şey verilmediğini görünce derse devam etmedi Kendi kendine tuşa basmaktan korkmadan öğrendi Lisede bilgisayar eğitimi almadı İlkokulda bilgisayar eğitimini iyi bir şekilde aldı	*"Ben de herkes gibi aldığımız eğitimin yeterli olduğunu düşünmüyorum. Hatta bir eğitim aldığımızı bile düşünmüyorum. Sadece pratik değil teorik olarak da bir şey öğretilmedi. Hatta ben derslere gelmedim. Derslere birkaç kere geldim ama gördüm ki hiçbir faydası yok gelmedim. Onun dışında ben de arkadaşlarım gibi kendim, hani korkmadım hiçbir şeye basarken, her şeyin bir geri dönüşü olacağını düşünerek basa basa öğrendim. Kendi çabalarımla öğrendim. Ben lisede bilgisayar ile ilgili bir eğitim almadım ilkokulda bilgisayar eğitimi aldım. İlkokulda güzel eğitim almıştım."*
Ç9	Yatay geçişle geldiğinden bu üniversitede bilgisayar eğitimi almadı Geldiği üniversitede bir dönem boyunca uygulama ağırlıklı eğitim aldı Eğitimin katkı sağladığını düşünüyor Lisede de bilgisayar eğitimi aldı Eğitimler sonrası kendi sürekli uygulama yaparak unutmamaya çalıştı	*"Ben lisede bilgisayar ile ilgili eğitim aldım. Daha sonra kendim merak ederek yapmaya çalıştım. Ben üniversitede burada eğitim görmedim. Yatay geçişle geldim ben. Geldiğim üniversitede bir dönem boyunca ve uygulamaya yönelik bir eğitim gördüm. Bu eğitimin bana bir şeyler kattığını düşünüyorum. Ama eğitim sonrasında kendim bir şeyler yapmamış olsam unutuluyor. "*

Katılımcıların üniversitedeki bilgisayar eğitiminin yeterliğine ilişkin vermiş oldukları cevaplar ve cevaplara ilişkin analizler Tablo 86'da verilmiştir. Tablo 86 incelendiğinde katılımcıların %89'ü üniversitede verilen bilgisayar eğitiminin kendilerine herhangi bir katkı sağlamadığı görüşündedir. Katılımcıların %33'ü üniversitede ders işlenmediğini, %44'ü uygulama yapılmadığını ve %11'i de lise ve üniversitede öğrencilerin bilgisayar kullandıkları varsayıldığından etkili bir eğitim verilmediği görüşündedir. Üniversitede verilen eğitimin katkı sağladığı görüşünde olan 1 katılımcı ise farklı bir üniversiteden yatay

geçişle geldiğini ve geldiği üniversitede bilgisayar derslerinin ağırlıklı olarak uygulamalı anlatıldığını belirtmiştir. Katılımcıların %44'ü lisede bilgisayar eğitimi aldığını, %22'si lisede almış olduğu eğitim sayesinde şuan bilgisayar kullanabildiğini, %22'si ödev hazırlarken kendi kendine öğrendiğini, %22'si çocukluktan beri kişisel olarak bilgisayara ilgi ve merak duyduğundan öğrendiğini, %11'i staj yaparken Excel'i biraz öğrendiğini, %11'i eksik olduğunu düşünerek kursa gittiğini, %11'i iş hayatında teknoloji kullanımının çok önemli olduğunu düşünerek kursa gittiğini, %11'i internetten video izleyerek öğrendiğini belirtmiştir.

Tablo 87

Dördüncü Odak Grup Görüşmesi Üçüncü Soruya Verilen Cevaplar

3. Soru:

"Gelecekteki kariyerinizde gerekli olacak/kullanmak zorunda olacağınız teknolojiler veya bilgisayar programları neler olacak? Bu konuda bir bilginiz var mı?"

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
Ç1	Excel çok önemli Word Powerpoint Excel programını bir kez kullanmaya çalıştı ancak çok karışık geldi	*"Tabi ki de Excel, Word, Powerpoint. Excel çok önemli bizim bölümümüz için. Excel programını açmıştım bir keresinde. Yapabilir miyim diye baktım ama çok karışık geldi."*
Ç2	En çok kullanılan program Excel	*"İş ortamında da en çok kullanılan program Excel."*
Ç3	Office programları Hastane uygulamaları	*"Office programlarının hemen hemen her işte kullanılacağını düşünüyorum. Onun dışında hastanede çalışırsak Medula vb. hastane uygulamaları kullanmak zorunda kalacağız."*
Ç4	Word Excel Powerpoint Bu konulara yoğunlaşması gerektiğini düşünüyor	*"Word, Excel ve Powerpoint kullanacağız ve ben bu konulara yoğunlaşacak gibiyim."*
Ç5	Hastane yöneticisi olmak istemiyor Tezgahları kesmek için kullanılan CNC makinelerinin programlarını yazmak istiyor Mühendislik programlarını	*"Ben aslında bu CNC makineleri var tezgahları kesmek için kullanılan. Ben aslında bu makinelerin programlarını öğrenmek istiyorum. Mühendislik programlarına hep merak duymuşumdur. Ben hiçbir zaman hastane yöneticisi olmak istemedim hep esnaf olmak istedim. Buradan sadece diplomayı alıp gitmek istiyorum. Gittikten sonra da ya bir bilgisayar*

	öğrenmek istiyor	*öğretmeni olacağım ya eczane açacağım ya da bir mobilya dükkanı açacağım. Burada zaten bağlantılarım var Kayseri'de sadece bir ayağı olacak. Böyle bir planım var o nedenle ben mühendislik programlarını öğrenmek istiyorum."*
Ç6	Office programları Hastane uygulamaları	*"Ben başta Office programları olmak üzere Medula ve diğer hastane bilgi yönetim sistemi programlarını kullanacağımızı düşünüyorum."*
Ç7	Word ve Excel hastane yöneticiliğinin vazgeçilmezi Programların öğrenilmesi gerektiğini düşünüyor Stajını yaparken hangi programların kullanıldığını görmeyi umut ediyor	*"Ben de Word ve Excel'in işimizin vazgeçilmezi olduğunu ve bu programları herkesin bilmesi gerektiğini düşünüyorum. Onun dışında daha stajımı yapmadım ama staj süresinde bazı programları öğreneceğimizi umuyorum."*
Ç8	Office programlarının tamamı Hastane uygulamaları	*"Ben de Office araçlarının hepsini kullanacağımızı düşünüyorum. Onun dışında hastanede hangi programları kullanmamız gerekiyorsa gittiğimizde öğreniriz."*
Ç9	Office programları Hastane uygulamaları	*"Ben de Office programlarını kullanacağımızı düşünüyorum. Yine çalıştığımız kurumdaki hastane bilgi yönetim sistemlerini kullanabiliriz."*

Katılımcıların gelecek kariyerlerinde kullanacakları teknolojiler konusundaki farkındalık durumlarını belirlemek üzere sorulan sorulara vermiş oldukları cevaplar ve cevapların analizleri Tablo 87'de verilmiştir. Tablo 87 incelendiğinde katılımcıların %89'u Excel'i, %78'i Word'u, %67'si Powerpoint'i, %44'ü ise HBYS'nin gelecek kariyerlerinde kullanmak zorunda oldukları programlar olduğunu ifade etmiştir.

Tablo 88

Dördüncü Odak Grup Görüşmesi Dördüncü Soruya Verilen Cevaplar

4. Soru:

"Bir önceki soruda tartıştığımız programlarla ilgili üniversitede bir eğitim aldınız mı?
- *Aldıysanız yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?*
- *Bu konuda yetersiz ve eksik hissediyorsanız bunu nasıl gidermeyi planlıyorsunuz?*
- *Programa ne tür dersler konulabilir?"*

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
Ç1	Üniversitede aldığı eğitimin yeterli olduğunu düşünmüyor Kurcalayarak ve zaman ayırarak öğreneceğini düşünüyor Excel ile ilgili kursa gitmek istiyor Uygulama ağırlıklı eğitim	*"Üniversitede aldığımız eğitimin yeterli olduğunu düşünmüyorum. Kurcalayarak öğrenebilirim belki ama ayrıca bir zaman ayırmam gerekiyor. Derslerin yoğunluğundan dolayı şuan için zaman ayıramam ama Excel ile ilgili bir kurs almak istiyorum. Uygulamaların yoğun olarak verildiği sadece teoride kalmayan bir ders iyi olabilirdi."*
Ç2	Üniversitede aldığı eğitimin yeterli olduğunu düşünmüyor Kurs veya özel dersle eksikliğini gidermesi gerektiğini düşünüyor	*"Ben de aynı görüşteyim. Bu konudaki eksikliğimizi bir kurs veya özel bir dersle gidermemiz gerekiyor. Çağımız teknoloji çağı olduğu için her iş bilgisayar ortamında yapılıyor ve bilmediğin takdirde işler yürümüyor. Öğrenmek için de yaz aylarında filan bir kursa katılmak istiyorum."*
Ç3	Hastane uygulamaları ile ilgili eğitim almadı Hastanede çalışma konusunda karar vermiş değil Hastanede çalışırsa da mutlaka öğrenmesi gerekiyor	*"Hastanede kullanılacak programlarla ilgili bir eğitim almadık o nedenle bu programlarla ilgili bir bilgimiz yok ancak onları kullanacağız. Hastanede çalışıp çalışmayacağım konusunda bir karar vermediğim için şuan bu eksikliği giderme ihtiyacım yok. KPSS ile bir yerlere atanmayı istiyorum, hastanede çalışmaktan ziyade. Ama hastanede çalışırsam da öğreneceğim mutlaka."*
Ç4	Eğitim almadı Çok eksiğinin olduğunun farkında Kendi kendine geliştirmeyi düşünüyor	*"Bir eğitim almadım. Çok eksiğim var o konularda. Kurs düşünmüyorum ama kendi kendime bilgisayar kullanma becerimi geliştirmeyi düşünüyorum."*
Ç5	Mühendislik programları öğrenmek istiyor Mezun olduktan sonra kursa gidebilir	*"Ben mühendislik programları öğrenmek istiyorum. Mezun olduktan sonra da bir kursa filan giderim herhalde."*
Ç6	Hastane uygulamalarıyla ilgili bir eğitim almadı Hastanede çalışmaya mecbur kalırsa öğrenmeyi planlıyor	*"Hastane bilgi yönetim sistemleri ile ilgili herhangi bir eğitim almadım. Mecbur kalırsam hastanede görev yapmaya, ben de öncelik olarak başka yerlerde başka işler düşünüyorum. Mecbur kaldığımda öğrenirim diye düşünüyorum. Hastanede çalışmayacaksam eğer bu programları araştırıp öğrenmek istemem."*

Ç7	Üniversitede bilgisayar kullanımı konusunda herhangi bir kazanımı olmadı Üniversitede hastane uygulamaları konusunda herhangi bir kazanımı olmadı İşe başladığında oryantasyon programına dahil olacağını ve orada öğreneceğini düşünüyor İşe başlamadan önce kullanmayacağı bir programın eğitimini almak istemiyor	*"Üniversitede ne teknoloji kullanımı ile ilgili ne de hastane bilgi yönetimi sistemleri ile ilgili herhangi bir kazanımım olmadı gerçekten. İleride işe başladığımızda zaten bir oryantasyon programına dahil olacağımızı düşünüyorum, orada da bir şeyler öğreniriz. Temelini öğrenerek sonra üzerine bir şeyler katarak ilerletmeyi düşünüyorum. Oryantasyonda bana işimin gerekleri ve hangi programları kullanacağımı anlatacaklar diye düşünüyorum. Ben şuan kullanmayacağım bir programı gidip öğrenmek istemem. Arkadaşım mühendislik programlarını öğrenmek istiyor o alanı düşünüyor çünkü benim gidip o programı öğrenmem anlamsız olur."*
Ç8	Üniversitede bilgisayar eğitimi almadı Hastane bilgi yönetim sistemlerini de bilmiyor İşe başlayınca kullanmak ve öğrenmek gereken programları kendi çabasıyla öğreneceğini düşünüyor İş başında görerek daha kolay öğreneceğini düşünüyor	*"Okulda bir eğitim almadık zaten. Hastane bilgi yönetim sistemlerini de bilmiyoruz. Kendimiz de çaba sarf ederiz ekstradan "bunları öğrenmeniz gerekiyor" dediklerinde. Ama orada görerek de daha çabuk öğreniyoruz. Biz staj yaptığımız dönemde bile bir çok şeyi öğrendik. İş başında görerek öğrenmek daha kolay oluyor."*
Ç9	Staj yaparken hangi programların kullanılacağını öğrenip, hastanede çalışacaksa iş başında görerek ve uygulayarak öğreneceğini düşünüyor	*"Hastane ortamında hangi programları kullanacağımızı staj yaparken öğrenip, arkadaşlarımın dediği gibi hastanede çalışacaksam orada uygulayarak, görerek öğreneceğimi düşünüyorum."*

Katılımcıların gelecek kariyerlerinde kullanacakları teknolojiler ve programlara ilişkin üniversitedeki eğitimin yeterliğine ilişkin cevaplar ve cevapların analizleri Tablo 88'de verilmiştir. Tablo 88 incelendiğinde katılımcıların %89'u HBYS ile ilgili herhangi bir eğitim almadıklarını, diğer teknolojilere yönelik almış oldukları eğitimin de yeterli olmadığını belirtmiştir. Teknoloji kullanımı konusundaki eksikliklerinin farkında olan katılımcıların %33'ü teknoloji kullanımını iş başında, %22'si zaman içerisinde kendi kendine, %22'si işe başlamadan kursa giderek, %11'i işe başladıktan sonra kendi imkanlarıyla kursa giderek öğreneceğini belirtmiştir. Katılımcıların %33'ü ise hastane yöneticisi olmayı düşünmediğinden şuan bu konudaki eksikliklerini gidermek istemediğini ifade etmiştir. Katılımcıların %22'si teknoloji derslerinin uygulama ağırlıklı olarak yapılması gerektiğini düşünmektedir.

Tablo 89

Dördüncü Odak Grup Görüşmesi Beşinci Soruya Verilen Cevaplar

5. Soru:

"Cep telefonu, tablet, dizüstü veya masaüstü gibi teknolojik cihazlardaki gelişmeleri (yeni modeller veya uygulamalar) takip eder misiniz?

- *Nerelerden takip ediyorsunuz?"*

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
Ç1	Çok ilgisi yok Teknoloji bağımlılığı yok Telefon markalarını bile bilmiyor	*"Benim çok ilgim yok şu bilgisayar şuradaymış bu cep telefonu buradaymış. Teknoloji bağımlısı olan bir insan değilim. Telefon markalarını bile bilmem mesela."*
Ç2	Satın alacağı zaman ilgi duyuyor ve araştırıyor Hangisinin daha iyi olduğuna bakıyor Internetten bakıyor Arkadaşları ve abisine danışıyor Şuan telefonu ve bilgisayarı olduğundan takip etmeye ihtiyaç duymuyor	*"Babam bana bir şeyler alacaksa o zaman ilgi duyuyor ve araştırıyorum. Araştırıyorum hangisi daha iyi diye. Daha çok internetten bakıyorum, arkadaşlarım ve abime danışıyorum. Kendi bilgisayarım ve telefonum var ve istediğim şeyleri yapabiliyorum onlarla o yüzden de takip etmeye ihtiyaç duymuyorum."*
Ç3	Takip etmiyor Teknolojiye özel ilgi duymuyor	*"Araştırma yapmıyorum o konuda, özel bir ilgim yok. İhtiyacım olduğunda bakıyorum."*
Ç4	Teknolojiye ilgi duymuyor	*"İlgim yok, ilgi duymuyorum ben. Ne olursa kullanırım."*
Ç5	Bilgisayar bağımlısı Bilgisayarla ilgili gelişmeleri yakından takip ediyor Bilgisayar teknolojisi ile ilgilenmeyi seviyor Telefon teknolojisinin belli bir noktaya geldiğini düşünüyor Telefon teknolojisinde önceki ve sonraki arasında fark olmadığını belirtiyor	*"Benim burada dizüstü bilgisayarım yok çünkü benim bilgisayarla ilgili problemlerim var. Bilgisayar olunca kendimi tutamıyorum. Sabahlara kadar oyun oynuyorum. Derslerim alt üst oluyor. Ondan dolayı şuan bilgisayar bana yasak ancak Kayseri'ye gittiğim zaman orada benim masaüstü bilgisayarım var. Kendisi toplama bir bilgisayar içerisindeki ana karttan hafıza kartına kadar, fanından power'ına kadar bütün parçalarını tek tek kendim topladım onun için dizüstü bilgisayardan daha üstün özelliklere sahip. Seviyorum. İçerisine led bile yükledim. Onun dışında telefon olayı şu şekilde elimdeki telefon Sony Xperia-L bir buçuk sene önce aldım. Şuan Galaxy S4 mü Note4 mü, ekranın yan tarafı devam ediyor kavisli bir şekilde 4 mü tam bilemiyorum. Artık bir nokta aşıldı, kilometre taşı aşıldı ama o zamanki telefon ile şu anki telefon arasında hiçbir fark yok. Asphalt 8 gibi çok yüksek grafik motoru gerektiren oyunlar da yine bu telefonda çalışıyor hiç takılmadan, kasılmadan. O nedenle pek önemli değil diye düşünüyorum ama masaüstü bilgisayar benim ilgi alanım."*

Ç6	Telefon teknolojisi ile ilgileniyor Sosyal medyadan takip ediyor İyi bir uygulama olduğunda arkadaşlar arasındaki iletişimin hızlı olduğunu belirtiyor	*"Ben telefonla ilgileniyorum daha çok. Sosyal medyada paylaşılıyor böyle haberler. Sosyal medyayı her gün kullandığım için takip ediyorum. Çevremdeki arkadaşlarım da iyi bir uygulama olduğunda herkes birbirine haber veriyor o şekilde takip ediyorum."*
Ç7	Takip etmiyor Kullandığı cihazın özelliklerini biliyor İhtiyacı olduğunda araştırıyor Fiyat karşılaştırması yapıyor Teknolojiye özel ilgisi bulunmuyor	*"Ben de öyle pek takip etmiyorum da sadece kullandığım cihazın genel anlamda özelliklerini bilirim. Ama öyle şu model çıkmış, şu çıkmış özelliklerini filan takip etmem. Sadece ihtiyacım varsa, telefonumu değiştireceksem araştırırım. Nedir, hangisi daha güzeldir? Fiyatlarını karşılaştırırım. Alacaksam araştırırım ama onun dışında özel bir ilgim yok."*
Ç8	Takip ediyor Çevresindeki kişilerden Internetten Geliştirilmiş özelliklerine bakıyor Elindeki model ile yeni çıkan modelin özelliklerini karşılaştırıyor Önceki ve sonraki arasında çok fark olmadığını belirtiyor	*"Ben takip ederim genelde çevremden duyarak ya da internetten bakarak. Özelliklerine filan bakarım, gelişmiş özellikleri var mı diye. Almayacak olsam bile bakarım. Neler gelişmiş. Bende 3'ü var 4'ünü çıkarmışlar, niye çıkarmışlar, hangi özellikleri farklı diye bakarım. Ne artısı var diye bakıyorum, gerçi bir artısı yok ama."*
Ç9	İhtiyacı olduğunda bakıyor Marka veya model tutkusu yok	*"İhtiyacım olduğunda bakıyorum. Yoksa marka veya model tutkum yok."*

Katılımcıların teknolojik gelişmeleri takip etme durumlarını belirlemeye yönelik soruya vermiş oldukları cevaplar ve cevapların analizleri Tablo 89'da verilmiştir. Tablo 89 incelendiğinde katılımcıların %44'ü gelişmeleri özel olarak takip etmediğini, %22'si takip ettiğini, %22'si bilgisayarla ilgili, %11'i cep telefonu ile ilgili yenilikleri takip ettiğini belirtmiştir. Gelişmeleri takip etmediğini belirten katılımcılar yeni bir ürün almayı düşündüklerinde araştırma yaptıklarını ifade etmiştir. Katılımcıların %33'ü sosyal medya, %11'i ise internet siteleri aracılığıyla yenilik ve gelişmeleri takip ettiklerini belirtmiştir.

Tablo 90

Dördüncü Odak Grup Görüşmesi Altıncı Soruya Verilen Cevaplar

6. Soru:

"Maddi imkânınız olsa, kullandığınız teknolojileri (cep telefonu, bilgisayar vb.) her yeni modeli çıktığında yenisi ile değiştirmek ister misiniz? Neden?"

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
Ç1	Değiştirmez Kullandığı şey bozulmadan onu değiştirmemek gibi bir huyu var Alışkanlıklarından vazgeçmiyor İsraf olduğunu düşünüyor	*"Değiştirmem. Benim bir huyum var. Ben eğer bir şeyi kullanıyorsam o bozulmadığı sürece ben onu kullanırım. Alışkanlıklarımdan çok vazgeçmem. Bir de israf olarak görürüm ben onu."*
Ç2	Değiştirmez Yeniliklere hemen ayak uyduramıyor Alışkanlıklarından vazgeçmesi zor	*"Yeniliklere hemen ayak uydurabilen biri değilim. Bu nedenle eski alışkanlıklarımdan vazgeçmek kolay değil benim için. Ben bir şey aldıysam o bozulana kadar gitmeli. Maddi imkanım da olsa değiştirmem."*
Ç3	Değiştirmez Teknoloji sürekli yenileniyor Her yeniyi alıp kullanmak gereksiz	*"Ben de değiştirmezdim imkanım olsa bile. Gerek duymazdım öyle bir şeye. Sonuçta her yıl değişiyor bu teknolojiler bir yıl sonra yenisi çıkıyor. Ben her yıl yenisini almaya ihtiyaç duymazdım. İstemezdim."*
Ç4	Değiştirmez Teknoloji sürekli yenileniyor Teknoloji kısa sürede eskiyor	*"Değiştirmezdim. Bu yıl çıkan teknoloji iki yıla kadar zaten eskiyecek. Farkı olmayacak yani boşuna para harcamazdım."*
Ç5	Bağlı olduğu belli markalar var Takip ettiği markanın her yeni ürününü alıp kullanır Özelliği değişmese ismi değişse bile alıp kullanır	*"Ben öyle düşünmüyorum. İsraf haramdır ama şöyle de bir durum var hard disklerde mesela Mempus diye bir marka var. Bu marka kainatta görebileceğiniz en dandik marka. Böyle bir hard disk alırsanız bilgisayarınız iki gün içerisinde yanar çünkü ana karta enerji gitmez ama C-gate vardır. C-gate Kore malıdır ve son derece kalitelidir. Kolay kolay bozulmaz, su bile geçirmez, dört tane altın kablosu vardır. Bu kablolardan yüksek düzeyde enerji akışı sağlanır. Bilgisayar biraz fazla enerji emer ama kesinlikle bilgisayara zarar vermez, aynı anda dört büyük işlem gerçekleştirebilirsiniz. Ondan dolayı bir C-gate almak hiçbir zaman israf olmaz bence. Hiçbir özelliği değişmese sadece ismi değişse ben yine gider alırım. Bildiğim bir marka ve her yeniyle eskisini değiştiririm. Markaya bağlılık diyebiliriz ama bir de parçalar arasında koordinasyon vardır."*
Ç6	Değiştirir Geliştirilen özellikleri ilgisini	*"Ben değiştirirdim ama önce bir bakardım hangi özellikler gelişmiş diye ve ilgimi çekerse değiştirirdim. Elimde sahip olduğum teknolojinin özellikleri ile*

	çekerse değiştirir Kullandığı marka ve modelin bir üst modeli çıksa hiç düşünmez alır	*karşılaştırırım eğer üstün görürsem mesela ben telefon almaya karar verdiğimde şuan aldığımın bir alt modelini alacaktım Sony Z2 alacaktım sonra ben alana kadar Z3 çıktı. Z3'ün işlemcisi daha hızlı, görüntü kalitesi daha iyi ve önceki modellerdeki hataları düzeltmişler ben de Z3 aldım. Bugün Z4 çıksa ki çok büyük değişikliklerin veya farklı özelliklerin olacağını düşünmüyorum hiç düşünmez alırım."*
Ç7	Değiştirir Bir üst model önceki modelin özelliklerine yeni özellikler eklenerek çıkarılıyor Yeni teknolojilerin daha özellikli olduğunu düşünüyor Yeni teknoloji yeni uygulamalar demek	*"Ben de değiştirirdim. Markaların bir üst modeli çıkarırken "bir önceki modeldeki özellikleri silerim" dediğini görmedim ben hep üzerine bir şeyler koyarak gidiyorlar. Ben bir telefonu bir yıl kullanıyorsam ve üst modeli çıkıyorsa mutlaka üst modelin artıları vardır. Maddi olarak sıkıntı yaşamayacaksam gider alırım, bana bir şeyler katacağını düşünüyorum ben. Yeni uygulamalar mutlaka oluyordur o nedenle telefon olsun, bilgisayar olsun değiştiririm."*
Ç8	Katkı sağlayacağını düşünürse alır Sadece şeklinden dolayı değiştirmez	*"Gerçekten bana bir artısı olduğunu düşünürsem değiştiririm. Sadece şeklini değiştiriyorlar gidip onu almam. Araştırırım eğer bana artısı olacaksa alırım."*
Ç9	İhtiyacı varsa değiştirir Değiştirmiş olmak için değiştirmez	*"Benim ihtiyacım varsa ve gerekliyse çıkan o üst model ve maddi imkanım varsa değiştiririm. Sırf değiştirmiş olmak için değiştirmem."*

Katılımcıların maddi imkanları olması halinde sahip oldukları teknolojileri yenisi her çıktığında değiştirip değiştirmeyeceklerine ilişkin cevapları Tablo 90'da verilmiştir. Tablo 90 incelendiğinde katılımcıların %56'sı değiştirmeyeceğini, %44'ü ise değiştireceğini belirtmiştir. Her yeni teknolojiyi alıp kullanmayacağını belirten katılımcılar sahip olduğu teknoloji ihtiyacı karşıladığı sürece kullanmaya devam edeceğini, yeni teknolojiye adapte olmanın zaman alıcı olduğunu, alışkanlıklarından vazgeçemeyeceğini, her yeniyi almanan gereksiz olduğunu ve her gün yeni bir teknolojinin piyasaya sürüldüğünü ifade etmiştir. Her yeni teknolojiyi alıp kullanabileceğini düşünen katılımcılar ise bağlı bulunduğu markanın her yeni modelini alıp kullanmak istediğini, yeni teknolojinin yeni uygulamaları olduğunu, yenin her zaman daha iyi olduğunu, çağa ayak uydurmak için her yeniyi alıp kullanmak istediğini belirtmiştir.

Tablo 91

Dördüncü Odak Grup Görüşmesi Yedinci Soruya Verilen Cevaplar

7. Soru:

"Teknolojileri satın alma veya kullanma konusunda değer verdiğiniz kişilerin veya arkadaşlarınızın düşünceleri sizi nasıl etkiler?"

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
Ç1	Arkadaşlarının deneyimlerinden etkilenir Marka konusunda arkadaşlarından etkilenmiyor	*"Arkadaşlarımdan etkilenirim ama şöyle mesela çevremde aynı markayı kullanan arkadaşlarım var ve telefondan memnun değiller. Eğer yeni bir telefon alacak olsam o markayı almam. Arkadaşlarımın deneyimleri beni etkiler. Markasına bakarak sırf arkadaşlarım bu markayı kullanıyor ben de aynı marka alayım şeklinde etkilenmiyorum ama deneyimleri beni etkileyebilir."*
Ç2	Arkadaşlarının kullanıp memnun kaldıkları teknolojilerden etkilenir Marka konusunda arkadaşlarından etkilenmiyor Markanın maddiyatla ilgili olduğunu düşünüyor	*"Ben bundan önceki iki telefonumda da aynı markayı kullanıyordum ama şuan arkadaşlarım başka bir marka kullanıyor ve memnunlar. Ben de arkadaşlarımın kullandığı telefonu aldım. Ancak sırf herkes aynı telefonu kullanıyor diye gidip o telefonu almam bu biraz maddiyatla ilgili. Ancak etkilenirim."*
Ç3	Herkes kullanıyor aynısı olsun diye teknoloji değiştirmez Teknoloji konusunda bilgisi yok ve takip etmiyor Teknoloji konusunda bilgisi olan arkadaşlarına danışıyor Arkadaşlarının deneyimlerinden etkileniyor Marka konusunda arkadaşlarından etkilenmiyor	*"Ben herkeste aynı telefon var diye telefonumu değiştirmem ancak değiştirmem gereken bir durum varsa o zaman değiştiririm. Ben teknolojiyi çok takip etmediğim için özelliklerini de çok bilmiyorum o nedenle arkadaşlarıma danışırım. O anlamda bir etki olabilir. Arkadaşlarımın deneyimlerinden etkilenirim ancak markadan etkilenmem."*
Ç4	Arkadaşlarının deneyimlerinden etkileniyor Marka konusunda arkadaşlarından etkilenmiyor	*"Ben etkilenmiyorum da arkadaşımın telefon hakkında olumlu düşünceleri varsa o zaman o telefonu kullanabilirim. Kullandığı marka çok önemli değil benim için."*
Ç5	Herkesin kullandığını alıp kullanmıyor Özel olsun, hiç kimsede olmasın istiyor Her konuda herkesten farklı olmaya çalışıyor	*"Bende biraz daha farklı çünkü ben herkeste olan bir şeyi istemem. Özel olsun, hiç kimsede olmasın isterim. Bu sadece teknolojide değil her şeyde var elbiseler olsun, telefon olsun, yaşam tarzı olsun. Her şeyde herkesten farklı olmaya çalışıyorum. Takıntılıyım galiba biraz."*
Ç6	Arkadaşlarının deneyimlerinden	*"Ben deneyimleri dikkate alırım. Ne kalabalık kullanırken ayrı olayım derim ne de kalabalık*

	etkileniyor Ne ayrı ne de aynı olmak için teknoloji alıp kullanmıyor Değerlendirmeyi kendi yapıyor	*kullanıyor ben de kullanayım derim. Değerlendiririm kendime göre."*
Ç7	Arkadaşlarının deneyimlerinden etkileniyor Arkadaşlarının sorun yaşadığı teknolojiler onu başka marka ve modele yönlendiriyor Telefon alırken konuyla ilgili bilgisi olan ve araştıran kişilere başvuruyor	*"Ben de etkilenme biraz daha negatif yönde. Arkadaşlarımın çoğu Samsung kullanıyor ben Apple kullanıyorum. Onları gördükçe biraz daha Apple'a bağlanıyorum git gide. Ama tabi telefon alırken konuyla ilgili bilgisi olan ve araştırma yapan arkadaşlarıma başvuruyorum. Ben telefonumdan çok memnunum ve arkadaşlarımı görüyorum telefonda sorun yaşıyor ve sinirleniyorlar. Onları gördükçe ben kullandığım markaya daha da bağlanıyorum."*
Ç8	Herkesin kullandığını alıp kullanmıyor Herkesin kullandığını karşı antipati duyuyor Arkadaşlarının hepsinden etkilenmiyor Bilgisine ve araştırmasına güvendiği arkadaşlarından etkileniyor Doğruyu söyleyeceğine inandığı arkadaşlarından etkileniyor Sırf marka olduğu için o teknolojiyi önermeyeceğini bildiği kişilerden etkileniyor	*"Ben de Ç7 gibi düşünüyorum. Bir şeyi herkes kullanıyorsa ona karşı bir antipati oluşuyor bende. Sevmiyorum yani. Mesela şuan Iphone dendiği zaman itici geliyor bana. Onun dışında arkadaşlarımın da hepsinden etkilenmem. Mesela Uğurcan'ın araştırdığını biliyorum ondan etkilenirim, gerçekten güvenebileceğim, özelliklerini araştırdığını bildiğim, bana doğruyu söyleyeceğini, sırf marka olduğu için bana o teknolojiyi önermeyeceğini bildiğim kişilerden etkilenirim."*
Ç9	Arkadaşlarının deneyimlerinden etkilenir Marka konusunda arkadaşlarından etkilenmiyor	*"Ben de herkes aynı teknolojiyi kullanıyor diye gidip o teknolojiyi almam ancak teknoloji satın alacağım zaman arkadaşlarımın deneyimlerinden faydalanırım."*

Katılımcıların yeni bir teknolojiyi alıp kullanma konusunda değer verdiği kişiler veya arkadaşlarından etkilenme durumlarını belirlemeye yönelik sorulan soruya vermiş oldukları cevaplar ve cevapların analizleri Tablo 91'de verilmiştir. Tablo 91 incelendiğinde katılımcıların %89'unun arkadaşlarının tavsiye ve deneyimlerinden etkilendiği, %11'inin ise farklı olmaya özen gösterdiğinden ve herkeste olanı kullanmak istememesinden dolayı etkilenmediği görülmektedir.

Tablo 92

Dördüncü Odak Grup Görüşmesi Sekizinci Soruya Verilen Cevaplar

8. Soru:

"Bilgisayar veya diğer teknolojileri iyi/ileri düzeyde kullanmanın öğrencilik hayatında/okul çevresinde/arkadaşlar arasında kullanan kişiye bir katkısı var mı? Nasıl?"

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
Ç1	Teknolojiyi ne amaçla kullandığına bağlı Son model marka ürünler ilkokul çağındaki çocuğun eline düşmüş durumda Teknolojiyi iyi kullanması o kişinin işiyle ilgili Teknolojiyi iyi kullanmanın kişiyi farklı kıldığını düşünmüyor	*"Son teknoloji kullanan bir arkadaşımın teknolojiyi ne amaçla kullandığına bağlı. Şimdi bu telefona o kadar bağımlı hale gelmiş ki insanlar bakıyorsun otobüste telefon, ayakta yürürken bile telefon. Bu telefon artık ilkokul çağındaki çocuğun eline düşmüş durumda. İlkokul çocuğunun elinde bile son model telefon var. Üzülüyorum ben bu derece teknoloji bağımlısı olunmasına. Ben insanları kullandıkları son teknoloji ürünlere göre değerlendirmem. İnsanların kendilerini geliştirmelerini isterim. Kendi alanında teknoloji çok iyi bir şekilde kullanması güzel ama benim gözümde bir farkı olmaz."*
Ç2	Telefonların amacından farklı kullanıldığını düşünüyor Son teknoloji veya teknolojiyi iyi kullanmanın kişiyi farklı kıldığını düşünmüyor Derslerde teknolojiyi çok iyi kullanıyor, başkalarına yardım ediyor ve işi kolaylaştırıyorsa o kişiye bakış açısı değişiyor	*"Dokunmatik telefonlar ilk çıktığı dönemlerde, çok moda olduğu dönemlerde herkes aldı. Ben o dönem eski model bir telefon kullanıyordum. Arkadaşlarla dışarıda bir kafeye gittiğimizde bakıyordum bir tek benim elimde telefon yok. Herkes elinde telefonla fotoğraf çekiniyor, facebook'a atıyor, sohbet muhabbet kalmamıştı artık. Telefon insanlar arasındaki iletişimi biraz daha kopardı. Bu nedenle ben telefonların bile amacından çıktığını düşünüyorum. Mesela telefon önceden haberleşmek için vardı şimdi oyun oynamaktan tutun da her bir şeyi yapabiliyorsunuz telefonla. O nedenle teknoloji kimi zaman iyi kimi zaman kötü. Teknolojiyi iyi kullanması ya da son teknoloji kullanması benim değerlendirme kriterim değil. Ancak derslerde teknolojiyi çok iyi kullanıyor, yardımcı oluyor ve işimizi kolaylaştırıyorsa o zaman ona bakış açım tabi ki değişir."*
Ç3	Son teknolojiyi kullanması bir katkı sağlamaz Teknolojiyi iyi kullanıyorsa ve bilgisi varsa takdir edilir	*"Benim açımdan herhangi bir katkı sağlamaz yani benim bakış açımı değiştirmez. Son teknoloji kullanması değil de teknolojiyi iyi kullanıyorsa ve bilgisi varsa takdir ederim."*
Ç4	Prestijini artırır Son teknoloji ürün prestij sağlamaz Elindeki teknolojiyi çok iyi kullanması prestij sağlar	*"Bence prestijini artırır. Marka telefon kullanması prestij sağlamaz ama elindeki teknolojiyi çok iyi kullanıyorsa benim açımdan prestij sağlar."*
Ç5	Teknoloji ihtiyaç duyulduğunda	*"Benim kahramanım dediğim babam, amcam ve akrabalarıma bakıyorum ellerinde tuşlu telefonlar var.*

	kullanılmalı Teknoloji kullanmadıkları halde çok saygı duyduğu insanlar var Teknoloji kullanımının abartılmaması gerektiğini düşünüyor Teknoloji aile ve insan ilişkilerini olumsuz yönde etkiliyor	*Ben bir şeyi not alacağım zaman telefonuma alırken onlar kağıt kalem çıkarıp not alıyorlar. Teknoloji bizi etkilememeli, bağlı kalmamalıyız teknolojiye. İhtiyacınız varsa kullanırsınız fazla da abartmamanız lazım bence. Sizlerin evinizde mutlaka televizyon vardır. Ben evdeki televizyonu kaldırdım ve şuan bizim evimizde akşamları meyve yenerek sohbet ediliyor. Daha güzel vakit geçiriyoruz. Teknoloji kötü bir şey."*
Ç6	Son teknoloji ürün kullanmak prestij katmaz, statü değiştirmez Elindeki teknolojiyi iyi kullanmak kişiye saygıyı artırır	*"Bence son teknoloji ürün kullanması kişiye prestij katmaz, statüsünü de değiştirmez. Ancak elindeki teknolojiyi iyi kullanıyorsa gözümde büyür ve saygı duyarım."*
Ç7	Son teknoloji veya marka ürün kullanmak prestij sağlamaz Son teknoloji veya marka ürünle gösteriş yapıldığını düşünüyor Teknolojinin özelliklerini iyi kullanmak kişiye saygıyı artırır Sadece teknoloji değil herhangi bir konuda bilgi sahibi olmak saygınlığı artırır	*"Bence marka veya son teknoloji ürün kullanması prestij veya herhangi bir katkı sağlamaz. Ben biraz gösteriş yaptığını düşünürüm açıkçası. Ben kendi yaş grubum için konuşuyorum sonuçta hepimiz öğrenciyiz. Onun dışında teknolojik aletlerin özelliklerini iyi kullanan insanlara karşı saygı duyarım. Mesela tarih veya edebiyat konularında çok bilgili bir insandır ve ben ondan bir şeyler öğrenmeye çalışırım çok saygı duyarım o tiplere. Teknoloji konusunda da bir insan ona çok zaman ayırmış ve bilgi sahibi olmuşsa saygı duyarım ve bir şeyler öğrenmeye çalışırım."*
Ç8	Ne kullandığı değil nasıl kullandığı prestij katar Teknolojiyi iyi kullanmak da tartışılır Facebook'ta resim paylaşmak, güzel fotoğraf çekmekle teknoloji kullanımı ölçülmemeli Telefona indirdiği bir dosyayı neresine indirdiğini bile bilmiyor ama facebook'a resim atabildiği için o teknolojiyi kullandığını düşünen insanlar var	*"Benim için de bireyin ne kullandığı bir prestij sağlamaz ama nasıl kullandığı katar. Şu anda insanların teknolojiyi iyi kullanma derecesi facebook'ta resim paylaşabiliyor mu? Güzel fotoğraf çekebiliyor mu? Bunlarla ölçülüyor oysa ki telefona indirdiği bir dosyayı neresine indirdiğini bile bilmiyor ama facebook'a resim atabildiği için o teknolojiyi kullanabildiğini düşünüyor. Ben buna karşıyım ve görerek anlayamam elindeki teknolojiyi ne kadar iyi kullandığını."*
Ç9	Teknoloji kötü amaçlı kullanılıyor Prestij ya da statü katmaz Teknolojiyi iyi ve doğru yönde kullanan biri takdir edilir Teknolojiyi iyi kullanan biri yardım alınan ve danışılan kişidir.	*Benim için de bir prestij ya da statü katmaz çünkü gerçekten kötü amaçlı kullanılıyor. Teknolojiyi gerçekten iyi ve doğru yönde kullanan biriyse onu takdir ederim öncelikle. Benim yapamadığım bir şey olduğunda ondan yardım alır ve ona danışırım.*

Katılımcıların son teknoloji ürün kullanmanın kişiye sağlayacağı katkıya yönelik görüşlerini belirlemeye yönelik sorulan soruya vermiş oldukları cevaplar ve cevapların analizleri Tablo 92'de verilmiştir. Tablo 92 incelendiğinde katılımcıların %78'i son teknoloji ürün kullanmanın bireye herhangi bir katkısının bulunmadığını, %11'i genel anlamda bir prestij sağladığını, %11'i ise iş hayatında prestij sağladığı görüşündedir. Katılımcıların %55'i ise teknoloji kullanımını iyi bilmek ve kullanmanın kişiyi diğer insanların gözünde farklı/üstün/saygıdeğer kıldığı görüşündedir.

Beşinci Odak Grup Görüşmesi

Görüşme tarihi	21.05.2015
Katılımcı sayısı	10
Birinci moderatör	Fatma MANSUR

Beşinci odak grup görüşmesindeki katılımcılara ilişkin kodlama Tablo 93'te verilmiştir.

Tablo 93

Beşinci Odak Grup Görüşmesi Katılımcı Kodları

	Kodu	Cinsiyet	Yaş	Staj durumu
1.Katılımcı	D1	Erkek	22	Yaptı
2.Katılımcı	D2	Erkek	22	Yaptı
3.Katılımcı	D3	Kadın	22	Yaptı
4.Katılımcı	D4	Kadın	22	Yaptı
5.Katılımcı	D5	Erkek	23	Yaptı
6.Katılımcı	D6	Kadın	23	Yaptı
7.Katılımcı	D7	Kadın	23	Yaptı
8.Katılımcı	D8	Erkek	22	Yaptı
9.Katılımcı	D9	Erkek	23	Yaptı
10.Katılımcı	D10	Kadın	22	Yaptı

Beşinci odak grup görüşmesindeki katılımcıların 5'i kadın 5'i erkek, 22-23 yaş aralığında ve tamamı stajını yapmış üçüncü sınıf öğrencileridir.

Tablo 94

Beşinci Odak Grup Görüşmesi Birinci Soruya Verilen Cevaplar

1. Soru:
"Bilgisayarda yazışma yapma, rapor hazırlama, formül yazma ve çalıştırma, program yazma, hastane bilgi yönetim sistemlerini kullanma konularına yönelik yeterlilik durumunuzu nasıl değerlendirirsiniz? Bunların dışında bilgisayar kullanımına yönelik herhangi bir yeterliliğiniz bulunuyor mu?"

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
D1	Staj yaptı Yeterlilik durumu çok kötü Word kullanabiliyor Powerpoint'i kullanabiliyor Excel'de tablo ve biçimlendirme yapabiliyor Excel'de formül çalıştıramıyor	*"Stajımı yaptım. Çok kötü. Word'de yazı yazabilirim. Slaytın nasıl hazırlanması gerektiği hakkında bilgim var. Hazırlayabilirim ama çok hızlı hazırlayamam. Excel'de biçimlendirme ve tablolama yapabilirim ama formül girip çalıştıramam."*
D2	Staj yaptı Orta seviye Bilgisayar dersi yetersizdi Sınıf olarak da okul olarak da aktif olmadıklarını düşünüyor Uygulama az yapıldığı için yetersiz Excel'i basit işlemleri yapacak kadar az biliyor	*"Stajımı yaptım. Ben de çok iyi olmamakla birlikte orta derecede diyebilirim. Bilgisayar dersini iyi bir şekilde almadık. Aktif değiliz, sınıf olarak da okul olarak da. Eğitim sisteminden kaynaklı olarak aktif olmadığımızı düşünüyorum. Nasıl yapılacağını biliyoruz az çok ama uygulamayı çok fazla yapmadığımız için. Excel'de basit işlemleri yapabilirim. Çok az. Hazır verilerle toplama çıkarma yapma. Daha karışık şeyleri yapamıyorum."*
D3	Staj yaptı Yeterli olmadığını düşünüyor Eğitim aldı ancak çok uygulama yapılmadı Excel'de tablo hazırlayabilir Excel'de formüllerle çalışamıyor Hastane uygulamalarından basit olanları yapabiliyor	*"Stajımı yaptım. Ben de yeterli olmadığımı düşünüyorum çünkü okulda eğitimini aldık ama o kadar çok uygulama yapmadık. Ben de girip formül yapamam yani. Tablo hazırlayabilirim. Stajda sadece hasta yatışta bilgisayar üzerinden provizyon filan aldık."*
D4	Staj yaptı Üniversitedeki eğitimin yeterli olmadığını düşünüyor Slaytlar ile anlatılarak tüm sınıfa aynı anda uygulama yaptırıldığı için etkili olmadığını düşünüyor Stajda satın alma biriminde görev yaptı Excel'i kullanabiliyor Word'ü kullanabiliyor Powerpoint'i kullanabiliyor Üniversitede bilgisayar eğitimi çok basit düzeyde verildi Uygulama ağırlıklı bir eğitim almadı	*"Stajımı yaptım. Okulda aldığımız eğitimin yeterli olmadığını düşünüyorum çünkü birebir bir öğretim tarzı değildi. Bütün sınıfa projeksiyon cihazıyla adım adım yapıldığı için yeterli olduğunu düşünmüyorum. Yaptığım stajda da hastanenin satın alma biriminde girdinin çıktının nasıl işlendiğini öğrendim. Excel'de de her türlü işlemi yapabilirim. Tüm formülleri kullanabilirim, tablo hazırlayabilirim onun haricinde Word veya powerpoint'te sunum hazırlamada herhangi bir sıkıntım yok ama bu okul sayesinde olmadı. Okulun verdiği düz mantık, bilgisayarı açıp kapatma, Word'e yazı yazma, Slayt nasıl hazırlanır, Excel'de tablo hazırlama bundan ibaretti. İlerleme durumu çoğulcu bir eğitim olduğundan dolayı ve antrenman yapılmadığından dolayı olmadı yani.*

	Bilgisayar ders sayısı da çok az	*Ayrıca ders sayısı da çok az. Dersin bir saati Powerpoint'i açma ve slayt çoğaltma öğretiliyor mesela."*
D5	Staj yaptı Bilgisayar konusunda her zaman yetersiz olduğunu düşünüyor Bilgisayar dersinin üzerine düşmedi Bilgisayar ile ilgilenmiyor Word'da yazı yazmak bile kendisi için zor olduğunu belirtiyor	*"Stajımı yaptım. Ben bilgisayar konusunda hep kötü oldum. Dersin üzerine düşmedim. İlgilenmiyorum açıkçası. Word'de yazı yazmak bile zor benim için."*
D6	Staj yaptı Word'u kullanabiliyor Excel'i kullanabiliyor Powerpoint'i kullanabiliyor Hastane uygulamalarını staj yaptığı dönemde verilen hızlandırılmış eğitim sayesinde öğrendi	*"Stajımı yaptım. Orta derecede bilgim var diyebilirim. Powerpoint'e sunu hazırlayabilirim. Word'de yazı yazabilirim, Excel'de de tablo hazırlayabilirim, formül girebilirim. Stajımı insan kaynakları bölümünde yaptım, hasta kayıtlarını tuttum, başka formları kayıt altına aldım, izin günlerini kayıt altına aldım ama hastane bana bir iki günlük hızlandırılmış eğitim verdi. Bu eğitim sayesinde yapabildim oraya gittiğimde çok fazla bir bilgim yoktu. Orada uygulama yaparak öğrendim."*
D7	Staj yaptı Bilgisayar konusunda yeterli olduğunu düşünmüyor Ortaokulda gördüğü eğitimin üzerine bir şey öğrenmedi Staj yaptığı dönemde bilgisayarla işi olmadığından hastane uygulamalarını öğrenemedi	*"Stajımı yaptım. Ben de bilgisayar konusunda yeterli olduğumu düşünmüyorum. Ortaokulda gördüğüm bilgisayar dersinin üzerine pek bir şey katılmadı. Hastanede de pek bir şey öğrenmedim çünkü bilgisayarla işim olmadı. Hastane bilgi yönetim sistemleriyle ilgili herhangi bir bilgim yok, stajda görmedim ama diğer Office programları için idare eder diyebilirim."*
D8	Staj yaptı Word kullanabiliyor Excel'de tablo hazırlayabiliyor Excel'de formül kullanamıyor Powerpoint kullanabiliyor Staj döneminde hastane bilgi yönetim sistemi kullandı	*"Stajımı yaptım. Ben Excel'de formül hariç hepsini biliyorum. Stajımı Acıbadem hastanesinde yaptım ve onların hastane bilgi yönetim sistemini kullandım"*
D9	Staj yaptı Word kullanabiliyor Powerpoint kullanabiliyor Excel'de formülleri kullanamıyor Bilgisayarlar eski ve yavaş Bilgisayar eğitimi kısıtlı ve yetersiz Üniversite eğitiminin katkısı olmadığını düşünüyor	*"Stajımı yaptım. Ben de Powerpoint, Word bunları kullanabiliyorum ama formüller hariç. Okulda verilen eğitimin yeterli düzeyde olduğunu düşünmüyorum. Arkada gördüğünüz (masaüstü bilgisayarı gösteriyor) bilgisayardan da anlayacağınız üzere bilgisayarlar eski, yavaş ve eğitim de kısıtlı. Ben bildiğim konuları tekrar gördüm, üzerine bir şey katamadım. Eğitimi çok yeterli görmüyorum."*
D10	Staj yaptı Word kullanabiliyor Powerpoint kullanabiliyor Excel ve diğer programları kullanamıyor Eğitim yetersiz Ders saati az Tüm sınıfa aynı anda uygulama yaptırılmaya ve herkese yetişmeye çalışıldığından yeterli değil	*"Stajımı yaptım. Ben de Powerpoint ve Word kullanabiliyorum onun dışında diğer programları kullanamıyorum. Eğitim konusuna ben de katılıyorum. Ders saati az, hocaların verebileceği eğitimin de kısıtlı olduğunu görüyorum çünkü herkese birden yetişmeye çalışıyorlar ancak yeterli olmuyor. Bir taraf dinlerken bir taraf kopuyor ve uğultu oluyor ders o şekilde geçiyor. Sınavlarımız aksadı mesela geçen dönem."*

Katılımcıların bilgisayar yeterliklerini belirlemeye yönelik sorulan soruya vermiş oldukları cevaplar ve cevapların analizleri Tablo 94'te verilmiştir. Tablo 94 incelendiğinde katılımcıların %10'unun Word'u dahi kullanamadığı ve bilgisayar kullanımı konusunda çok yetersiz olduğu, %70'inin Word ve Powerpoint'i kullanabildiği, Excel'de tablo hazırlayabildiği ancak formüllerle çalışamadığı, %10'unun Excel'i hiç kullanamadığı, %10'unun ise Office programlarının tamamını etkin bir şekilde kullandığı görülmektedir.

Tablo 95

Beşinci Odak Grup Görüşmesi İkinci Soruya Verilen Cevaplar

2. Soru:

"Önceki soruda tartıştığımız yeterlilikleri üniversitede aldığınız eğitim sonucu mu kazandınız?

Üniversite eğitim yeterli oldu mu yoksa farklı kaynakların (arkadaşlardan, kendi kendinize öğrenme) öğrenmenize katkısı oldu mu?"

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
D1	Dersin hocası sağlık nedeniyle izin aldığından farklı hocalar derse girdi Bazı zamanlar ders yapılmadı Derste Word ve Excel eğitimi yetersizdi Powerpoint'te etkili sunum hazırlama teknikleri öğretilmedi İlkokulda bilgisayar eğitimi almadı Lisede Word'u basit olarak gördü Lisede bir ödev hazırladı ve sınav olarak değerlendirildi Üniversiteye başlamadan Excel'i hiç bilmiyordu Halk eğitimde bilgisayar kursuna ödevleri yapabilmek için gitti	*"Bizim eğitimimiz aslında iyi gidiyordu ancak hocamız doğum iznine ayrıldı. Birinci sınıfta verilen bilgisayar eğitiminde hocamız doğum iznine ayrılınca derslerimize birkaç tane hoca girmeye başladı. Farklı hocalar girmeye başladı hatta bir süre hoca da girmedi. Geldik bir saat ders yaptık, çıktık gittik. Derste de Excel ve Word'u gördük ama yeterli miydi hayır değildi. Etkili sunum hazırlama teknikleri filan gösterilmedi bize. Üniversiteye başlamadan önce Excel'i filan hiç bilmiyordum ama Word'u biliyordum. İlkokulda bilgisayarla ilgili hiçbir eğitim görmedim. Lisede bilgisayar gördüm ben. Lisede de çok geniş kapsamlı bir şey yapılmadı zaten. Sadece slayt filan hazırladık büyük ihtimal. O kadardı yani. Hatırlamıyorum bile çünkü derste bir tane ödev verdik o da sınavımızdı bizim. Halk eğitimde filan öğrendik. Halk eğitimden kurs aldım o da ödevleri yapabilmek için gittim."*
D2	İlkokulda bilgisayar eğitimi aldı Lisede bilgisayar dersi yoktu İlkokuldaki basit düzeydeydi Üniversitede da basit düzeyde	*"Bizim ilkokulda bilgisayar eğitimi vardı ama lisede yoktu. İlkokuldaki de basit düzeydeydi. Üniversitede verilen de aynı düzeyde. Zaman yok belki o nedenle çok fazla karmaşık şeyler gösteremiyorlar. Biz de internetten videolardan takip ederek öğrenmeye çalışıyoruz. Kişisel olarak videoları izleyerek daha*

	verildi Ders saati sınırlı olduğundan dolayı ayrıntılı ve karmaşık konuların öğretilememiş olabileceğini düşünüyor Internetten videoları izleyerek öğrenmeye çalışıyor Kendisi farklı şeyler öğrenmek istiyor ve internetten videoları takip ediyor Derste basit konuların kısa tutulup daha karmaşık ve orijinal konuların öğretilebileceğini düşünüyor İleride mecburen bilgisayar kullanacağını biliyor Bilgisayarla ilgili her şeyi bilmek zorunda olduğunu düşünüyor Kursa gitmeyi düşünüyor	*farklı şeyler öğrenmek istiyorum. Derste hiç kimsenin bilmediği şeyler gösterilebilirdi bence. Daha karmaşık ve orijinal şeyler öğretilebilirdi. Basit konuları kısa tutup daha karmaşık şeylere zaman ayrılabilirdi. Ben de dışarıda kursa gitmeyi düşünüyorum bilgisayar konusunda çünkü ileride bilgisayar kullanacağız. Mecburen bilgisayar kullanacağız ve bilgisayarla ilgili her şeyi bilmek zorundayız. Bu yüzden gerekli diyorum bilgisayar."*
D3	Lisede eğitim aldı Üniversite eğitiminin katkısı olmadı	*"Ben lisede bilgisayar eğitimi aldım. Üniversiteye geldiğimde bilgisayar bilgime herhangi bir katkı olmadı. Lisede öğrendiğimle kaldım."*
D4	İlkokuldan itibaren bilgisayar eğitimi aldı Eğitim basit düzeydeydi Milli Eğitim Bakanlığı bilgisayar kursuna gitti Kursa üniversitede ödev ve tez hazırlayacağı düşüncesiyle üniversiteye başlamadan önceki yaz tatilinde gitti	*"Ben ilkokuldan beri bilgisayar dersi aldım. Yine oradaki düzey basitti. Onun haricinde Milli Eğitim Bakanlığının açmış olduğu bilgisayar kursuna gittim. Kursa hem kişisel ihtiyaçtan hem de okuldaki gereksinimlerim ödev olsun, son sınıfta tez hazırlayacağız mesela başlıklar nasıl olur? Nasıl hazırlanır? Word düzenlemesi nasıl yapılır? Onları öğrenmek için sertifikalı bir programa gittim. Lise eğitimini tamamladıktan sonraki yaz tatilinde kursa gittim. Üniversitede işime yarayacağını düşünerek gittim."*
D5	Lisede bilgisayar eğitimi aldı Lisede bilgisayar konusunda başarılı olmadığını düşünerek bilgisayar öğrenmeyi bıraktı Bilgisayar kullanımına ilgi duymuyor Bilgisayarı eğlence amaçlı kullanıyor	*"Ben de lisede iyi kötü öğrenmeye çalıştım. Başaramayınca, bir şeyi başaramadığımda üzerine gitmek gibi bir niyetim yoktur, o nedenle bıraktım. Benim ilgim yok evet ilgim yok diyelim. Benim Word'de yazı yazma, sunu hazırlama bu konulara hiç ilgi duymuyorum. Ben sadece internette yazı okuyayım, oyun oynayayım. Eğlence amaçlı kullanabiliyorum ama onun dışında kullanamıyorum zaten bilgisayarı."*
D6	Lisede bilgisayar eğitimi aldı Üniversitede eğitimi yeterli bulmuyor Kendi imkanlarıyla eğitim almayı düşünüyor	*"Lisede bilgisayar eğitimi aldım. Okulumuzda verilen bilgisayar eğitiminin yeterli olmadığını düşünüyorum. Ben de bir eğitim almayı düşünüyorum kendi imkanlarımla."*

D7	Ortaokulda bilgisayar eğitimi aldı Ortaokulda aldığı eğitimi kendi geliştirdi Üniversitede de ortaokuldaki düzeyde eğitim gördü Üniversitedeki bilgisayar eğitimi ortaokulda gördüğü eğitimin üzerine bir şey katmadı Evindeki bilgisayarla kendini geliştirmeye çalışıyor	*"Ben de ortaokulda gördüğüm bilgisayar eğitimi ile geliştirdim. O zaman çok basit düzeyde görmüştük ama üniversitede de aynı şekilde basit anlatıldı. Üniversite eğitiminin ortaokulda görmüş olduğum bilgisayar eğitiminin üzerine bir şey kattığını düşünmüyorum. Hemen hemen herkesin evinde bilgisayar var bir şekilde pekiştiriyoruz."*
D8	İlkokuldan üniversiteye kadar bilgisayar eğitimi gördü Üniversitedeki bilgisayar eğitimi daha önce öğrendiklerinin üzerine bir şey katmadı Üniversitedeki bilgisayar eğitimini yeterli bulmuyor	*"İlkokuldan üniversiteye kadar bilgisayar eğitimi görmüşümdür. Daha önceki öğrendiklerimden farklı bir şey görmedim ve ben bildiğim için üniversite eğitimi yararlı değildi."*
D9	Üniversitedeki bilgisayar eğitimi ortaokulda gördüğü eğitimin üzerine bir şey katmadı Üniversitede bilgisayar ders sayısı artırılmalı Teknolojinin işi için çok önemli olduğunu biliyor İş hayatında Word ve Excel kullanmasını isteyeceklerini düşünüyor	*"Ben ortaokulda bir eğitim aldım yalnız o da basit düzeydeydi ama üniversitedeki eğitim de aynı düzeyde işlendi bir farkı yoktu. Üniversitede bence ders sayısı mı artırılacak, kredisi mi artırılacak bir şeyler yapılmalı bence bize faydası dokunması için. Teknoloji bizim işimiz için çok önemli bir şey. İleride iş hayatına atıldığımızda Word, Excel kullanmamızı isteyecekler bizden. Bu nedenle ben okulu yetersiz buluyorum."*
D10	Üniversiteden önce bilgisayar eğitimi aldı Üniversiteye büyük bir eğitim kurumu, birçok ders veriliyor hayaliyle gelmiş Staj yapmaya başladığında üniversite eğitimiyle hastane idaresinin alakası olmadığını görmüş Hastanede tüm işlemlerin bilgisayar ortamında yapıldığını görmüş Stajdan sonra üniversitedeki bilgisayar ve teknoloji eğitimiyle ilgili az olan beklentisi daha da azalmış İşe en alt kademeden ve öğrenerek başlayacağına inandığından öğrenmek gibi bir endişesi bulunmuyor	*"Ben ortaokuldayken gördüm mü görmedim mi hatırlamıyorum. Küçükken hep Powerpoint'te slayt hazırlatırlardı, araştırma ödevleri verilirdi. Biz sunardık ama hiç bakılmazdı neresi doğru neresi yanlış diye açıkçası geçiştirirlerdi. Üniversiteye geldik ki hani büyük bir eğitim kurumu, bir sürü eğitim veriliyor, ders veriliyor diye ama ben geçen sene staj yaptığımda hastaneye gittiğimde muhasebe bölümündeyken üniversite ile hastanenin hiçbir alakasının olmadığını gördüm. Hastanenin zaten kendi sistemi var Medula diye, küçük hesaplamaları sadece hesap makinesi ile yapıyorlar gerisini zaten hep bilgisayar ortamında yapıyorlar. Bunu gördükten sonra üniversitedeki bilgisayar ve teknoloji eğitimiyle ilgili az olan beklentim daha da azaldı. Üniversitede olmuyor diye düşündüm. Ben işe başladığımda banko çalışanı olarak en alt kademede başlayacağım ve onlar bana öğretecekler neyin ne olduğunu. Artık kasmaya gerek olmadığını düşünüyorum ve kasmıyorum."*

Katılımcıların üniversitedeki bilgisayar eğitiminin yeterliğine ilişkin vermiş oldukları cevaplar ve cevaplara ilişkin analizler Tablo 95'te verilmiştir. Tablo 95 incelendiğinde katılımcıların tamamının üniversite öncesinde (ilkokul, ortaokul, lise) bilgisayar eğitimi aldıkları görülmektedir. Ayrıca katılımcıların %40'ı teknoloji kullanımının iş hayatı açısından çok önemli olduğunu düşündüğünden kursa giderek, %10'u internetten video izleyerek, %10'u programları merak ettiğinden kendi kendine, %10'u çocukluktan beri kişisel ilgi ve merakla öğrendiğini belirtmiştir. Katılımcıların üniversitede verilen teknoloji eğitimini yeterli düzeyde bulmama nedenleri incelendiğinden %50'si ders içeriğinin basit ve yüzeysel olduğunu, %40'ı uygulamalı olarak ders işlenmediğini, %10'u da bilgisayarların eski ve yavaş olduğunu belirtmiştir.

Tablo 96

Beşinci Odak Grup Görüşmesi Üçüncü Soruya Verilen Cevaplar

3. Soru:
"Gelecekteki kariyerinizde gerekli olacak/kullanmak zorunda olacağınız teknolojiler veya bilgisayar programları neler olacak? Bu konuda bir bilginiz var mı?"

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
D1	SPSS Muhasebe programları Hastane bilgi yönetim sistemleri	*"SPSS kullanırız herhalde. Staj yaptım ama programları tam bilmediğimden sadece istatistik, muhasebe programları ve hastane bilgi yönetim sistemlerini kullanacağız herhalde."*
D2	SPSS Excel Word Powerpoint veya farklı sunum programları Üniversite az da olsa SPSS öğrenimine katkıda bulundu	*"Üniversite bir şey kattı bana. Az da olsa SPSS'i öğrendik. Girişini öğrendik tamamını öğrenemedik ama. Excel'i kullanırız herhalde. Grafik yapıp yıllara göre dağılımı göstermek için. Ne kadar hasta girdi çıktı bunları görmek için yine Excel olabilir. Bunun haricinde Word'u yazışmalarda kullanabiliriz. Belki daha üstlere sunum hazırlarken Powerpoint ya da farklı sunum tekniklerini gördük ama bizim bölümde görmedik."*
D3	SPSS, Excel, Word, Powerpoint Hastane bilgi yönetim sistemleri	*"Ben de arkadaşlarım gibi düşünüyorum SPSS, Excel, Powerpoint, Word ve hastanenin zaten kendi bilgi sistemini kullanacağız."*
D4	Üniversite SPSS'e veri girmek ve birkaç basit test öğrenmesini sağladı Staj yaparken üniversitede SPSS ile ilgili hiçbir şey öğrenmediğini fark etti SPSS eğitiminin okulda tam anlamıyla verilmesinin iş	*"Bölümümün bilgisayar anlamında bana katmış olduğu şey istatistikte kullanılan SPSS ve staj yaparken arşiv bölümünde çalıştım ve SPSS biriminin müdürü benim amirimdi. Amirimin üzerinde çalıştığı verileri görünce okulda hiçbir şey öğrenmediğimi anladım. Biz hastanenin idari bölümünde yer alacağımız için bu veriler ve programlarla en çok haşır neşir olacak kişiler biziz. Bu eğitimin hastane değil de okulda verilmiş olması belki bizim için bir artı*

	hayatında artı olacağını düşünüyor Hastane ile görüşmede "ben istatistik programı kullanmayı biliyorum" diyebilmenin hasta danışmanı olarak göreve başlamak yerine bir üst kademeden göreve başlama imkanı verebileceğini düşünüyor	*olurdu. Hastanede göreve başladığımızda "ben istatistik programı kullanmayı biliyorum" diyebilmek belki hasta danışmanı olarak göreve başlamamıza engel olurdu. Bir üst kademeye çıkmamıza sebep olurdu ama baktığımızda okulda böyle bir eğitim yok. Biz göreve başladığımızda idari personel olarak görev yapacağız belli bir süre sonra müdürlüğe yükselmemiz söz konusu olacak. Okulda aldığım eğitim sadece SPSS'in programına veri girmek ve birkaç testin yapılması başka bir şey değil."*
D5	Hangi programı kullanacağını hiç düşünmemiş Hastane bilgi yönetim sistemine hakim olması gerektiğini düşünüyor	*"Ben düşünmedim hangi programı kullanacağım diye. Staj yaptım ve gösterdikleri kadarını öğrendim. Paket programla çalışıyorlardı. O programa da tamamen hakim olmak gerekiyor. Hasta kaydı nasıl yapıldığını öğrendim o program üzerinde daha fazla işlem yapılabiliyor ama ben bu kadarını öğrenebildim."*
D6	Tüm Office programları İstatistik programları Hastane bilgi yönetim sistemleri Öğrenmek için altyapı gerekli	*"Tüm Office programlarının kullanılacağını düşünüyorum. Ayrıca istatistik programları ve hastanenin kendi paket programlarını kullanacağımı düşünüyorum. Bunun için bir alt yapının olması gerektiğini de düşünüyorum."*
D7	Word Excel SPSS	*"Benim de ekstra söyleyebileceğim bir şey yok aynı. Word, Excel ve SPSS. Ben staj yaparken herhangi bir şey öğrenmedim yaptığım iş bilgisayar kullanımını gerektirmiyordu."*
D8	Tüm Office programları İstatistik programları Hastane bilgi yönetim sistemi	*"Ben de arkadaşlarımı katılıyorum. Tüm Office programlarını ve istatistik programlarını kullanacağımızı düşünüyorum. Yine hastanenin paket programlarını da."*
D9	Staj yaparken bir çok program kullanıldığını görmüş Word ve Excel kullanacağını biliyor Staj yaparken bilgisayar konusundaki eksiğini fark edince bu işi yapamayacağını düşünmüş Word, Excel, SPSS ve diğer paket programları kullanmayı bilmediği takdirde hasta danışmanı olarak kariyerine devam edeceğini ve yükselemeyeceğini düşünüyor	*"Ben de staj yaptığım yerde bir sürü program var. Mesela muhasebe bölümünde iki tane program kullanıyorlardı. Bir veriyi giriyor daha sonra o veriyi başka programa atıyorlardı. İnsan kaynaklarında yaptım ben de stajımı. İnsan kaynaklarında da çalışanların izinlerini giriyordum ve de Word, Excel bu programları kullanmamı istiyorlardı benden. Bir keresinde insan kaynakları müdürü benden verileri bilgisayara girmemi istedi. Baktım o tıkır tıkır giriyor ben onu gördükten sonra bir anda moralim bozuldu ve bu işi yapamayacağımı düşündüm. Bizden her şeyi istiyorlar Word, SPSS, Excel işte bütün yardımcı programları bilmemizi istiyorlar yoksa hasta danışmanı olarak devam ederiz. Kariyerimiz hasta danışmanlığında son bulur."*
D10	Staj yaparken hastane bilgi yönetim sistemi kullanıldığını görmüş	*"Ben de aynı hastanede görmüştüm ortak bir sistem kullanıyorlar. Güven hastanesinde staj yapmıştım. Bütün birimler hastane bilgi sistemini kullanıyorlar."*

Katılımcıların gelecek kariyerlerinde kullanacakları teknolojileri yönelik farkındalıklarını belirlemek amacıyla sorulan soruya vermiş oldukları cevaplar ve cevapların analizleri

Tablo 96'da verilmiştir. Tablo 96 incelendiğinde %60'ı Word ve Excel, %50'si Powerpoint, %60'ı HBYS, %60'ı istatistik, %10'u muhasebe, %10'u Prezi kullanmaları gerektiğini belirtmiştir. Hangi programları kullanacağına dair bilgisi olmayan katılımcı oranı ise %10'dur. Katılımcıların %20'si Office ve SPSS programlarının etkin kullanımının hasta danışmanı olarak görev yapmak ve iş hayatının sonuna kadar bu basamakta kalmaktan kurtulma yolu olduğunu belirtmiştir. Teknolojiye hakim olmak ve etkin kullanmak kariyer basamaklarında bireye avantaj sağlamaktadır.

Tablo 97

Beşinci Odak Grup Görüşmesi Dördüncü Soruya Verilen Cevaplar

4. Soru:

"Bir önceki soruda tartıştığımız programlarla ilgili üniversitede bir eğitim aldınız mı?
- *Aldıysanız yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?*
- *Bu konuda yetersiz ve eksik hissediyorsanız bunu nasıl gidermeyi planlıyorsunuz?*
- *Programa ne tür dersler konulabilir?"*

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
D1	SPSS programı ile ilgili başlangıç seviyesinde bir eğitim aldı Eğitimin yeterli olduğunu düşünmüyor Bilgisayar kullanımı konusunda kursa gitmeyi düşünüyor Hastane uygulamalarını işe başlayınca öğreneceğini düşünüyor Hastane uygulamalarıyla ilgili temel bir eğitim verilmesi gerektiğini düşünüyor	*"Böyle bir eğitim almadım. Sadece SPSS programlı ile ilgili bir eğitim aldım ama o da başlangıç seviyesindeydi. Yeterli bir eğitim değildi. Bilgisayar konusunda belki bir kurs olabilir ama diğer sistemlerle ilgili artık görev başladığımda öğrenirim diye düşünüyorum. Programda da aslında temel bir eğitim verilebilirdi uygulama yapılarak."*
D2	SPSS programı ile ilgili bir eğitim aldı Eğitimin yeterli olduğunu düşünmüyor Mezun olduktan sonra eksikliklerini gidermeyi planlıyor	*"Ben de sadece SPSS ile ilgili bir eğitim aldım ama yeterli değildi. İleride çok sıkıntı yaşayacağımızı düşünüyorum şuan öğrenci olduğumuzdan eksiklikleri gidermeyi mezuniyet sonrasına bıraktım ben."*
D3	Word, Excel, İstatistik ve Hastane bilgi yönetim sistemleri ile ilgili üniversitenin bir katkısı olmadı Hastane bilgi yönetim	*"Gelecekte kullanacağımız Word, Excel, istatistik programları ve hastane bilgi yönetim sistemleri ile ilgili okulda hiçbir şey kazanmadığımızı düşünüyorum zaten hastane bilgi yönetim sistemleri ile ilgili bir eğitimimiz olmadı. Ben ders saatlerinin süresinin daha fazla olması ve uygulamanın ağırlıklı olarak*

	sistemleriyle ilgili bir eğitim almadı Ders saatlerinin fazla olması Uygulama ağırlıklı eğitim Yüzeysel değil ayrıntılı olarak ders işlenmesi	*yapılmasının daha faydalı olacağını düşünüyorum. Daha önceki dönemlerde ders saati daha fazlaymış ve iki dönem boyunca bilgisayar eğitimi veriliyormuş konular yüzeysel değil de daha ayrıntılı bir şekilde işleniyormuş yine öyle olsa daha faydalı olabilirdi diye düşünüyorum."*
D4	Bilgisayar ve SPSS dersini çok basit ve yüzeysel olarak aldı Eğitimin yeterli olduğunu düşünmüyor Kariyerinde gerekli olacak teknoloji kullanımı eğitimi almadı Üniversite öncesinde bilgisayar kullanım kursuna gittiğinden Office programlarında eksiklik hissetmiyor Hastane bilgi yönetim sistemleri konusunda ayrıntılı bir eğitim verilmesini istiyor Staj yaparken aldığı eğitimin ne kadar yetersiz olduğunu fark etti İstatistik programlarının kariyer gelişimi için önemli olduğunu düşünüyor İstatistik programları için kursa gitmeyi düşünüyor	*"Üniversitede kariyerimde gerekli olacak teknoloji kullanımı ile ilgili hiçbir eğitim almadım yani birinci sınıfta gördüğüm bilgisayar dersi ve istatistik dersini saymazsam onlar da zaten çok yüzeysel olarak işlendi. Ben kursa gitmiştim ve Word, Excel, Powerpoint kullanımı konusunda bir sıkıntı yaşayacağımı düşünmüyorum ama hastanenin kullanmış olduğu sistemleri düşündüğümde bunlarla ilgili ayrıntılı bir eğitim verilmesini isterdim. Çünkü verilen istatistik programı bile yetersiz. Staj yaptığım dönemde bunu gördüm. Belki bir istatistik kursu düşünebilirim çünkü bu programlar bizim kariyerimiz için oldukça önemli."*
D5	Eğitimin yeterli olduğunu düşünmüyor Hastane bilgi yönetim sistemleri her kurum için farklı ancak programın temeli ve mantığını gösteren bir eğitim verilmesi gerektiğini düşünüyor Kariyeri için bilgisayar kursunu düşünebilir ancak şuan böyle bir planı yok	*"Ben de arkadaşlarım gibi bir eğitim verildiğini düşünmüyorum. Hastane ortamında kullanılan program çok yönlü bir program ve belki onun temelini, mantığını bize öğretecek bir ders verilebilirdi. Kariyerim için de bilgisayar kursu düşünülebilir ancak şuan böyle bir planım yok."*
D6	Teknoloji kullanımı bir alt yapı gerektiriyor Eğitimin yeterli olduğunu düşünmüyor Üniversitede bilgisayar eğitimi basit ve yüzeysel işlendi Teknoloji kullanımını öğrenmek ayrıntılı uygulamayı gerektiriyor Eksiğini kendi imkanları ile kursa giderek gidermeyi	*"Ben de teknoloji kullanımının tamamen bilgi ve beceri gerektirdiğini düşünüyorum yani bir alt yapınızın olması gerekiyor. Üniversite eğitimi süresince çok basit işlendi konular ama teknoloji kullanımı bundan daha fazlasını gerektiriyor. Derslerin daha ayrıntılı bir şekilde ve gerçekten işimize yarayacak uygulamalara ağırlık verilerek işlenmiş olsa daha faydalı olabilirdi. Kendi adıma bu eksiğimi kendi imkanlarımla bir kursa giderek gidermeye çalışıyorum."*

	düşünüyor	
D7	Eğitim almadı Üniversitede aldığı eğitimin iş hayatı için yeterli ve yararlı olduğunu düşünmüyor Office programlarını kullanabiliyor Hastane bilgi yönetim sistemlerini göreve başladığı zaman öğreneceğini düşünüyor	*"Ben de bir eğitim almadım. Üniversitede aldığımız eğitimin iş hayatımız için yeterli ve yararlı olduğunu düşünmüyorum. Office programlarını kullanabiliyorum, her hastanenin bilgi yönetim sistemi de kendine özgü ve göreve başladığımız zaman öğrenirim diye düşünüyorum."*
D8	Hastane bilgi yönetim sistemleri dersi almadı Office programlarını kullanabiliyor Hastane bilgi yönetim sistemlerini göreve başladığı zaman öğreneceğini düşünüyor Bilgisayar derslerinin sayısı veya süresi artırılmalı Uygulama ağırlıklı eğitim Karmaşık ve zor işlemler öğretilmeli	*"Ben de hastane bilgi yönetim sistemleri dersi almadım. Diğer programları kullanabiliyorum bir sorun yaşayacağımı düşünmüyorum. Hastane içinde kullanmam gereken programları göreve başlayınca öğreniriz gibi geliyor. Ders programında bilgisayar programı derslerinin sayısının veya kredisinin artırılması ve uygulamalı olarak daha karmaşık ve zor işlemlerin öğretilmesi faydalı olurdu."*
D9	Hastane bilgi yönetim sistemleri dersi almadı Staj sonrası üniversitede hiçbir şey öğrenmediğini fark etti Çok eksikliği olduğunun farkında Kariyer gelişimi için öğrenmek zorunda olduğunun farkında Hastani bilgi yönetim sistemleri ile ilgili en az bir uygulama gösterilmesi iyi olabilirdi	*Stajdan sonra ben de üniversitede hiçbir şey öğrenmediğimizi gördüm. Çok eksiğimiz var bu alanda ve biz hiçbir eğitim görmedik. Kariyer gelişimi için öğrenmek zorundayız. Nasıl yaparım hiç düşünmedim ama eksiği gidermek zorunda olduğumu biliyorum. Stajda gördüğümüz programların en azından birinin uygulamalı olarak gösterilmesi bizim yabancı kalmamızı engelleyebilirdi. En azından mantığını öğrenmiş olsak ya da neyi neden yapıyoruz bu bile işimizi kolaylaştırabilirdi.*
D10	Staj sonrasında üniversitede hiçbir şey öğrenmediğini fark etti Göreve başladığında öğreneceğini düşünüyor Üniversitede yoğun ve uygulamalı eğitim verilmeliydi	*Ben de stajdan sonra üniversitede aslında hiçbir şey öğrenmediğimizi gördüm. Kariyerimle ilgili olarak çok büyük beklentilerim de yok zaten. Göreve başladığımda temelden öğretecekler diye düşünüyorum. Üniversitede de keşke daha yoğun bir şekilde ve uygulamalı olarak bir eğitim almış olsaydık.*

Katılımcıların gelecek kariyerlerinde kullanacakları programlara ilişkin üniversite almış oldukları eğitim ve eğitimin yeterliğine ilişkin cevaplar ve cevapların analizi Tablo 97'de verilmiştir. Katılımcıların %80'i HBYS'ye yönelik bir eğitim almadığını, %30'u ise SPSS

programına yönelik teorik eğitim aldığını ancak yeterli olmadığını belirtmiştir.Katılımcıların %30'u da staj yaptığı dönemde üniversitede verilen eğitimin çok yetersiz olduğunu farkettiğini belirtmiştir. Katılımcıların %20'si iş hayatında bilgisayar kullanımının çok önemli olduğunu, %10'u bu konudu çok eksiği bulunduğunu, %10'u işe başlamadan önce kursa gitmeyi planladığını, %20'si kendi imkanlarıyla kursa gitmeyi düşündüğünü, %40'ı ise iş başında öğreneceğini belirtmiştir. Teknoloji kullanımına yönelik dersin işlenişi ve müfredat programlara yönelik önerileri incelendiğinde %60'u ileri düzey Word ve Excel eğitimi verilmesi, %40'ı HBYS'nin temelini/felsefesini anlatacak uygulamalı eğitim, %60'u bilgisayar ders sayısı ve saatinin artırılması, %40'ı da uygulama ağırlıklı eğitim verilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Tablo 98

Beşinci Odak Grup Görüşmesi Beşinci Soruya Verilen Cevaplar

5. Soru:

"Cep telefonu, tablet, dizüstü veya masaüstü gibi teknolojik cihazlardaki gelişmeleri (yeni modeller veya uygulamalar) takip eder misiniz?

- *Nerelerden takip ediyorsunuz?"*

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
D1	Takip etmiyor Yeniliklere kapalı	*"Hiç takip etmiyorum. Dizüstü bir bilgisayarım vardı o da bozuldu şimdi bilgisayarsız kaldım. Yeniliklere kapalıyım."*
D2	Takip ediyor Internet ve televizyon üzerinden Takip etmese bile reklamlar göze çarpıyor Bilgisayar teknolojisinde yeni modeller ve özelliklerini takip ediyor	*"Ben takip ediyorum, internet üzerinden. Zaten takip etmeye de gerek yok reklamlar direk karşımıza geliyor, yeni bir şeyler çıktığında. İnsanları cezbetmek için. Televizyon veya internet üzerinden takip ediyorum. Yine açıp bakıyorum modellere, bilgisayar türlerine, hangilerinin daha hızlı, hangilerinin daha yavaş olduğuna."*
D3	Takip etmiyor İhtiyaç duyduğunda bakıyor	*"Ben öyle çok takip etmiyorum. İhtiyaç duyduğumda bakıyorum."*
D4	Telefon veya tablet diğer teknolojiler ile yapılan tüm işler yapılıyor Yenilikleri takip ediyor Kariyeri için teknolojiyi takip etmenin gerekli olduğunu	*"Çağımızda artık tek bir telefon veya bir tablet diğer teknolojilerle yaptığımız işleri yapmaya yetiyor. Slaytlar olsun, e-postalar olsun artık herkes cep telefonu veya tabletleriyle yapıyor. Ben yenilikleri takip ediyorum. İleride bir müdür veya amir olduğumda da teknolojiyi takip etmenin gerekli olduğunu düşünüyorum. Teknolojiyi sadece televizyon veya internetten değil çevremdeki kişilerin*

	düşünüyor Internet, televizyon ve çevredeki kullananlardan da takip ediyor	*kullanımlarına da bakıyorum. Benim gibi öğrenci arkadaşlarım ya da belli bir yerlere gelmiş insanların kullandıkları teknolojilere bakıyorum."*
D5	Takip ediyor Internetten takip ediyor Akıllı telefon ve tabletlerdeki gelişmeleri takip ediyor İhtiyacı olmasa bile takip ediyor Elindeki teknoloji ile yeni çıkanı karşılaştırıyor fark çoksa yeni çıkanı alıyor	*"Ben de takip ediyorum. Çoğunluk internetten takip ediyorum. Özellikle akıllı telefon ve tabletlerdeki gelişmelere bakıyorum. İhtiyacım olmasa bile takip ediyorum. Aralarındaki farklılıklara bakıyorum ve eğer kullandığım teknoloji ile yeni çıkan arasında çok farklılık varsa o teknolojiyi alıyorum fark yoksa almıyorum."*
D6	Takip ediyor Internet ve broşürlerden takip ediyor İhtiyacı olmasa bile takip ediyor	*"Ben de takip ediyorum. Internet üzerinden genellikle ya da elektronik markaların gönderdikleri broşürlerden takip ediyorum. Sadece ihtiyacım olduğunda değil genel olarak gelişmeleri takip ediyorum."*
D7	Takip etmiyor Babası takip ettiğinden gelişmelerden haberdar oluyor	*"Ben aslında takip etmiyorum ama babam aşırı derecede ve gereksiz meraklı olduğundan dolayı onun sayesinde gelişmelerden haberdar oluyorum."*
D8	Takip etmiyor İhtiyacı olduğunda Internetten takip ediyor Ürün özelliklerine bakıyor	*"Ben ihtiyacım oldukça internetten takip ediyorum. Teknolojik ürünlerin sayfalarından ürün özelliklerine bakıyorum."*
D9	Yeni teknolojileri merak ettiğinden takip ediyor Tablet, cep telefonu ve masaüstü bilgisayarları Internetten takip ediyor	*"Ben yeni bir şey çıktığında daha çok merak edip bakıyorum. Tablet olsun, cep telefonu olsun, dizüstü değil de daha çok masaüstü bilgisayarları daha çok internet üzerinden takip ediyorum."*
D10	Takip etmiyor İhtiyacı olduğunda çevresindekilere soruyor İyi olduğunu düşündüğü markayı alıyor ve ihtiyacını karşıladığı sürece kullanıyor	*"Ben çok isterdim böyle cep telefonları ya da akıllı cihazları takip edeyim, çok özenirim ama hiç takip etmem. İhtiyacım olduğu zamanda etrafımda kim varsa onlara sorarım. Hangi model ve markanın daha iyi olduğunu ve onu alırım ömrü yetene kadar da kullanırım. İhtiyacımı karşıladığı sürece kullanırım."*

Katılımcıların teknolojik gelişmeleri takip etme durumlarını belirlemeye yönelik sorulan soruya vermiş oldukları cevaplar ve cevapların analizi Tablo 98'de verilmiştir. Tablo 98 incelendiğinde katılımcıların %50'si teknolojik gelişmeleri takip ettiğini, %50'si de özel olarak takip etmediğini belirtmiştir. Takip eden katılımcılar teknolojiyi ve yenilikleri sevdiğini, ihtiyacı olmasıda takip ettiğini, kariyer için tekip edilmesi gerektiğini belirtirken;

takip etmediğini belirten katılımcılar teknoloji ve yenilikleri sevmediğini sadece yeni bir ürün alacakları zaman araştırdıklarını belirtmiştir. Katılımcıların %40'ı internet sitelerinden ve sosyal medyadan, %30'u bloglardan, %30'u teknoloji konusunda yenilikleri takip eden akraba/ebeveyn/arkadaşlarından, %20'si televizyon reklamlarından, %10'u ise reklam panolarından takip ettiğini ifade etmiştir.

Tablo 99

Beşinci Odak Grup Görüşmesi Altıncı Soruya Verilen Cevaplar

6. Soru:

"Maddi imkânınız olsa, kullandığınız teknolojileri (cep telefonu, bilgisayar vb.) her yeni modeli çıktığında yenisi ile değiştirmek ister misiniz? Neden?"

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
D1	Değiştirir Çağa ayak uydurmak için yeniyi alır Popülarite için önemli olduğunu düşünüyor	*"Değiştiririm. Yenisini kullanmak varken eskini kullanmak istemem. Çağa ayak uydurmak için yeniyi alırdım. Her yeni iyi diye düşünmüyorum, kötüsü de var ama yenisi olsun diye değiştirirdim. Popülerlik önemli bence."*
D2	Değiştirir Her yeni teknoloji eskinde olan özelliklerin üzerine bir şeyler katıyor İki yılda bir değiştirmek gerektiğini düşünüyor Yeni teknolojiler veri paylaşımını kolaylaştırdı Fotokopi ile ders notu çoğaltmak gerekmiyor artık Yeni teknolojiler ile ders çalışıyor Her yeni teknolojiyi alıp kullanmak ister	*"Ben de değiştiririm. Her yeni çıkan telefon diğerlerine göre farklı özellikte çıkıyor. İki senede bir değiştirmek lazım yani. Örnek vereyim şimdi Whatsapp programı çıktı. Kullandığımız için fotoğrafları çekip bir anda, ders olsun, başka bir şey olsun, hemen arkadaşlarımıza gönderiyoruz. Eski telefonlar olsaydı onları gönderemeyecektik fotokopiyle uğraşacaktık. Şimdi telefon üzerinden fotokopi yerine resimleri paylaşıyoruz. Bu teknolojilerle ders çalışıyoruz. Maddi imkanım olsa her yeni teknolojiyi alır kullanırım evet."*
D3	Değiştirir Her yeninin iyi olduğunu düşünüyor Her yeni teknoloji yeni özellik demek	*"Ben de katılıyorum. Her yeni iyi yani. Özellikleri artıyor."*
D4	Değiştirmez Kullandığı ile yeni arasında çok	*"Ben her yeniyi alırım diye düşünmüyorum. Eğer arada uçurum bir fark yoksa almam. İhtiyacım varsa alırım ama elimdeki ile arada çok uçurum yoksa*

	fark yoksa değiştirmez İhtiyacı varsa alır	*almam."*
D5	Değiştirir Mevcut teknoloji ile yeni çıkan arasında çok fark yok ve öğrenmek zaman gerektirmiyor Kullanmayı bildiği için değiştirir	*"Alırım ben. İmkanım olsa değiştiririm. Kim meraklı değil ki yeni teknolojiye? Şimdi elimizdeki teknoloji ile yeni çıkan arasında dağlar kadar fark yok ve öğrenmek de zaman gerektirmiyor, az çok biliyorsunuz bu teknolojileri o nedenle yeni çıkanı alırım."*
D6	Değiştirmez Elindeki cihaz ihtiyacını karşılıyorsa en üst modeli çıktıktan sonra değiştirmeyi düşünür Teknoloji çok hızlı gelişiyor, her yeniyi takip etmek ve almak imkansız	*"Ben her yeniyi satın almam. Eğer elimdeki cihaz benim ihtiyacımı karşılıyorsa daha bir üst modeli çıktıktan sonra değiştirmeyi düşünürüm. Teknoloji çok hızlı ilerliyor, bu hızlı bir süreç, her gün yeni modeller çıkıyor onu takip etmek ve almak bence imkansız. Maddi imkanım olsa da almazdım."*
D7	Değiştirmez İhtiyaç duyarsa değiştirir	*"Ben de her yeniyi almazdım. Artık sonuna kadar da yani beni yolda bırakana kadar beklemezdim yani."*
D8	Değiştirmez Gerek duymuyor Bozulana kadar elindeki teknolojiyi kullanıyor	*"Ben de her yeniyi almam. Gerek duymazdım. Ben telefonum bozulana kadar yani sonuna kadar kullanan biriyim."*
D9	Değiştirmez Bozulana kadar elindeki teknolojiyi kullanıyor Aynı işlemleri yaptığı halde eski ile yeniyi değiştirmek gereksiz	*"Ben de bozulana kadar almam. Değiştirmem diye düşünüyorum çünkü gereksiz buluyorum. Telefonla konuşabiliyorsam bu bana yetiyor. Aynı işlemleri yaptığı halde eskisini yenisiyle değiştirmek bana göre gereksiz."*
D10	Değiştirmez İhtiyacını karşıladığı sürece değiştirmiyor Kıyafet olsa değiştirir	*"Ben de ihtiyacımı karşıladığı sürece değiştirmem. Kıyafet filan olsa tamam ama telefonu değiştirmem."*

Katılımcıların maddi imkanları olduğu takdirde yeni çıkan her teknolojiyi alıp kullanma durumlarını belirlemeye yönelik sorulan soruya vermiş oldukları cevaplar ve cevapların analizleri Tablo 99'da verilmiştir. Tablo 99 incelendiğinde katılımcıların %40'ı maddi imkanı olsa elindeki teknolojiyi yenisi her çıktığında yenisiyle değiştireceğini, %60'ı ise değiştirmeyeceğini belirtmiştir. "Değiştiririm" cevabı veren katılımcılar teknolojinin ihtiyaçtan ziyade bir lüks olduğunu, her yeniyi alıp denemek istediğini, yeni teknolojilerin yeni uygulamalar anlamına geldiğini, yeninin her zaman daha iyi olduğunu, yeniye kolay

adapte olabildiğini belirtmiştir. "Değiştirmem" cevabı veren katılımcılar ise elindeki teknolojiyi ihtiyacı karşıladığı sürece değiştirmeyeceğini, teknolojinin takip edilmesinin güç ve her yeniyi almanın gereksiz bir davranış olduğunu belirtmiştir.

Tablo 100

Beşinci Odak Grup Görüşmesi Yedinci Soruya Verilen Cevaplar

7. Soru:

"Teknolojileri satın alma veya kullanma konusunda değer verdiğiniz kişilerin veya arkadaşlarınızın düşünceleri sizi nasıl etkiler?"

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
D1	İhtiyacı olması durumunda etkilenir Arkadaşlarının kullandığının daha üst modelini almak ister	*"Şuan için bir telefon alma niyetim yok ama olursa etkilenirim. Arkadaşlarımın kullandığının aynısını almam. Daha üst modelini almak isterim, 3-4 yılda bir değiştiriyoruz zaten almışken en iyisini almak isterim."*
D2	En iyisini alma düşüncesinde Arkadaşlarından sadece fikir alır Telefon konusunda herkes hem bilgi sahibi hem de benzer telefonlar kullanıyor	*"Ben genel olarak internetten araştırıp alacaksam en iyisini alayım düşüncesine sahibim. Arkadaşlarımdan sadece fikir alırım. Onlardan çok etkilenmem benzer özellikler olabilir, olmayabilir de. Telefon konusunda herkes hem bilgi sahibi hem de benzer telefonlar herkesin elinde."*
D3	Çok etkilenmiyor Kendisi için daha iyi olacağını düşündüğü teknolojiyi alır	*"Ben de çok etkilenmem. Benim için hangisinin daha iyi olacağını düşünüyorsam onu alırım."*
D4	Kendisi etkilenmiyor Bir çok insanın çevresinden etkilendiğini düşünüyor Özentinin çok fazla olduğunu düşünüyor	*"Kendim için değil ama birçok insan için çevrenin etkili olduğunu ve onların etkilendiğini düşünüyorum. Mesela benim erkek kardeşim parmak izi ile açıyorum ben telefonumu o da neden benim parmak izli telefonum yok, ben de böyle açmak istiyorum diyor. Özenti çok fazla bence. Ben de böyle bir şey yok özenmiyorum diğer insanlara ve gerek de yok diye düşünüyorum."*
D5	Etkileniyor Kullananları gördüğünde dahi etkileniyor Neden kendisinde yok diye düşünüyor Markadan çok özelliklerinden etkileniyor	*"Ben etkilenirim. Etrafta görsem de etkilenirdim yani. Ben de niye yok diye düşünürüm. Arkadaşlarımda görüp alabilirdim ama tabi özellikleri daha önemli."*
D6	Etkilenmiyor	*"Ben de etkilenmem. Bu konuda sabırlı bir insanım. Piyasa araştırması yaparım, beklerim ve en iyisini*

	Sabırlı biri, bekliyor Piyasa araştırması yapıyor En iyisini bulmaya çalışıyor	*bulmaya çalışırım."*
D7	Etkilenmiyor Alışkanlıklarından kolay vazgeçmiyor Alışkın olduğu marka ve modelleri tercih ediyor	*"Ben de arkadaşlarımdan etkilenmem. Daha çok alışkın olduğum marka ve modelleri tercih ederim. Alışkanlıklarımdan kolay vazgeçemem."*
D8	Teknolojinin özelliklerini bilmiyor Tek kriteri şarjı Arkadaşlarından etkilenmiyor Kullandığı telefonun görüntüsünden etkilenmiş ve almış	*"Ben özellikten filan çok anlamam. Benim için şarjı yetsin yeterli. Arkadaşlarımdan etkilenmem. Elimdeki telefonu da aldığım dönem bu çıkmıştı, herhangi bir özelliğine ya da pikseline bakmadım tipine baktım ve bunu aldım. "*
D9	Etkilenmiyor Kendi araştırıp alıyor	*"Ben değişimli olarak işte ortaokula giderken mi hatırlamıyorum ilk kameralı telefonları arkadaşlarımda görmüştüm ve öyle almıştım. Sonradan öyle bir şeyim kalmadı kendim araştırıp alıyorum."*
D10	Markaya önem veriyor Belli markaları tercih ediyor Arkadaşları tercih ettiği markayı kullanıyorsa fikirlerini alıyor Kendi araştırıp alıyor	*"Benim kullandığım telefon Iphone bundan önceki telefonum Samsung'du ve çalınmasaydı ben de yeni telefon almazdım. Ben de telefonlarda özellik filan aramıyorum. Benim için iki marka var biri Samsung diğeri Iphone. Samsung'u kullandım ve bu sefer Iphone aldım. Arkadaşlarım da bunu kullanıyordu ve özellikleri daha iyi filan dedi. Ben de araştırdım ve aldım."*

Katılımcıların teknolojik ürün alma ve kullanma konusunda değer verdiği kişilerden veya arkadaşlarından etkilenme durumlarını belirlemek amacıyla sorulan soruya vermiş oldukları cevaplar ve cevapların analizleri Tablo 100'de verilmiştir. Buna göre katılımcıların %30'u etkilendiğini, %70'i ise etkilenmediğini belirtmiştir. Katılımcıların %40'ı öncelikle kendi araştırma yaptığını, %20'si ise bağlı olduğu markayı tercih ettiğinden, %20'si de diğer insanların kullandıklarından daha iyisine sahip olmak istedikleri için üst modelleri tercih ettiklerinden dolayı diğer insanların görüşlerinden etkilenmediğini ifade etmiştir.

Tablo 101

Beşinci Odak Grup Görüşmesi Sekizinci Soruya Verilen Cevaplar

8. Soru:

"Bilgisayar veya diğer teknolojileri iyi/ileri düzeyde kullanmanın öğrencilik hayatında/okul çevresinde/arkadaşlar arasında kullanan kişiye bir katkısı var mı? Nasıl?"

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
D1	Katkı sağlar Son teknoloji ürünü gösteriş amaçlı taşımak kişiyi itici yapar Son teknoloji ürünü kendisi kullanıyorsa kendini farklı hissedebilir	*"Katkı sağlar. Son teknoloji ürün kullanmak, sürekli elinde taşımak, resim çekmek bence bunlar insanı daha itici hale getirir. Son teknoloji ürün bana aitse kendimi farklı hissettirebilir ama."*
D2	Teknolojiyi iyi kullanmak katkı sağlar Önemli olan teknolojinin iyisini değil teknolojiyi iyi kullanmak Gösteriş amaçlı teknoloji sahibi olanlar teknolojiyi kullanamıyor Teknolojiyi iyi kullananlar daha değerli	*"Bence elindeki teknolojiyi en iyi şekilde kullanan kişi daha iyidir bence. Önemli olan teknolojinin daha iyisini değil de elindeki teknolojiyi daha iyi kullanmak bence. Gösteriş amaçlı teknoloji kullananlar da var daha doğrusu kullanamayanlar ama benim gözümde elindeki teknolojiyi iyi bir şekilde kullanan daha değerli."*
D3	Teknolojiyi iyi kullanmak prestij sağlıyor	*"Teknolojiyi iyi bir şekilde bilmek ve kullanmak kişiye prestij sağlıyor bence."*
D4	Teknolojiyi iyi kullanmak farklılık yaratır Son teknoloji ürünlerin çoğu sadece kullanıcılar tarafından elde taşınıyor Son teknoloji ürünlerin de kişiye fazla bir şey katacağını düşünmüyor Teknoloji hızlı gelişiyor ve birbirinin aynı özellikler taşıyor	*"Elindeki teknolojiyi daha iyi ve güzel kullanan kişi benim nazarımda farklıdır. Ortamda %75'i en son teknolojiyi sadece elinde gezdiriyor. Tüm içeriğini bilmiyor. Kullandığı şeyler belli Whastapp, Facebook, birkaç görüntülü arama ve yer bildirimidir. Onun haricinde bir şey bilmiyorlar ve ben son teknoloji ürünün tüm özelliklerinin %100 kullanıldığını düşünmüyorum. Son teknoloji bir ürün kullanmak farklı hissetmemi sağlamaz çünkü son teknoloji ürünün bile bana katabilecekleri sınırlı o sınırın ilerisine geçemeyeceği için farklı hissettirmez. Zaten teknoloji çok hızlı gelişiyor yarın Iphone 7, Iphone 7 plus çıkarırlar artık teknolojiler arasında çok bir fark kalmadı."*
D5	Teknolojiyi iyi kullanmak prestij katar Teknolojiyi iyi kullansa kendini daha iyi hissedebilir Son teknolojiyi elde taşımak prestij sağlamıyor	*"Teknolojiyi iyi kullanmak bence prestij katar. Ben de teknolojiyi çok iyi kullanmış olsam kendimi daha iyi hissederim, son teknolojiyi boş boş elinde gezdirmek değil kastettiğim onun tüm özelliklerini kullanıyor olmak."*
D6	Son teknoloji ürün prestij	*"Bence de son teknoloji ürünler prestij sağlamıyor, arkadaşımın da dediği gibi şuan çıkan tüm ürünler*

	sağlamıyor Son teknolojiler benzer özellikler taşıyor ve sıradanlaştı Elindeki teknolojiyi doğru kullanmak artı değer katar	*benzer özellikler taşıyor, hepsi aynı artık sıradanlaştı. Elindeki teknolojiyi doğru kullanmak bence artı katar."*
D7	Teknolojiyi iyi kullanmak önemli ve prestij katar Telefonla hava atma dönemleri eskide kaldı	*"Benim için de teknolojiyi iyi kullanan biri daha iyi. Bence telefonla hava atılacak dönemler geçti diye düşünüyorum. Daha önceydi onlar yeni aldığında çıkarır gösterirsin. İyi kullanmak prestij katar bence."*
D8	Teknolojinin hiçbir önemi yok	*"Benim için hiçbir önemi yok. Biraz önce de demiştim şarjı yeten bir telefon benim için yeterli."*
D9	Son teknoloji ürün kullanmak katkı sağlamıyor Teknolojiyi iyi kullanıyor olması da önemli değil Teknolojiyi iyi kullanıyorsa ve yardıma ihtiyacın olduğunda başvurabiliyorsan kişiye saygınlık ve üstünlük katar	*"Ben de son teknoloji kullanmanın bir katkı sağladığını düşünmüyorum. Birinin teknolojiyi çok iyi kullanması da benim için önemli değil ama yardım alman gereken ödevlerde bilen bir kişiye başvuruyorsun. O kişiye saygınlık, üstünlük katıyor o anlamda."*
D10	Son teknoloji ürünü gösteriş için kullanan kişi itici geliyor Son teknoloji ürünü kullanmasını bilmiyor ve hava atıyor çocukça bir davranış	*"Son teknoloji ürün kullanan kişi bana itici bile gelebilir. Göstere göstere kullanması filan. Bazıları alıyor ama kullanmasını bilmiyor. Telefonla hava atmak bence çocuklukta kaldı."*

Katılımcıların son teknoloji ürün kullanmanın bireye herhangi bir katkısının olup olmadığı yönündeki görüşlerini belirlemek amacıyla sorulan soruya vermiş oldukları cevaplar ve cevapların analizleri Tablo 101'de verilmiştir. Katılımcıların %70'i son teknoloji ürün kullanmanın herhangi bir katkı sağlamayacağını, %20'si son teknoloji ürün kullanmanın genel anlamda prestij kazandıracağını, %40'ı ise son teknoloji ürünlerin de artık sıradanlaştığını ve herhangi bir fark yaratmayacağını belirtmiştir. Katılımcıların %60'ı teknolojiyi iyi bilmek ve kullanmanın kişiyi diğer insanların gözünde farklı/üstün/saygıdeğer kılacağını, %20'si teknolojiyi iyi kullanan bireyi kendini farklı/havalı/üstün hissedeceğini belirtmiştir.

Altıncı Odak Grup Görüşmesi

Görüşme tarihi	02.06.2015
Katılımcı sayısı	10
Birinci moderatör	Fatma MANSUR

Altıncı odak grup görüşmesindeki katılımcılara ilişkin kodlama Tablo 102'de verilmiştir.

Tablo 102

Altıncı Odak Grup Görüşmesi Katılımcı Kodları

	Kodu	Cinsiyet	Yaş	Staj durumu
1.Katılımcı	E1	Kadın	22	Yaptı
2.Katılımcı	E2	Erkek	22	Yaptı
3.Katılımcı	E3	Kadın	22	Yaptı
4.Katılımcı	E4	Erkek	22	Yaptı
5.Katılımcı	E5	Erkek	22	Yaptı
6.Katılımcı	E6	Erkek	22	Yaptı
7.Katılımcı	E7	Kadın	22	Yaptı
8.Katılımcı	E8	Erkek	22	Yaptı
9.Katılımcı	E9	Kadın	22	Yapmadı
10.Katılımcı	E10	Kadın	23	Yaptı

Altıncı odak grup görüşmesine 5'i kadın, 5'i erkek 10 öğrenci katılmıştır. Öğrencilerden 9'u stajını yapmıştır. 9 öğrenci 22 yaşında, 1 öğrenci de 23 yaşında olduğu belirtmiştir. Öğrencilerden sadece 1'i üçüncü,9'u ise dördüncü sınıf öğrencisidir.

Tablo 103

Altıncı Odak Grup Görüşmesi Birinci Soruya Verilen Cevaplar

1. Soru:

"Bilgisayarda yazışma yapma, rapor hazırlama, formül yazma ve çalıştırma, program yazma, hastane bilgi yönetim sistemlerini kullanma konularına yönelik yeterlilik durumunuzu nasıl değerlendirirsiniz?

Bunların dışında bilgisayar kullanımına yönelik herhangi bir yeterliliğiniz bulunuyor mu?"

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
E1	Staj yaptı Bilgisayar yeterliliği yok Ödev yapacak kadar biliyor Word kullanabiliyor Excel bilmiyor Powerpoint'i biraz kullanabiliyor	*"Stajımı yaptım. Bilgisayar yeterliliğim yok. Okul ödevlerimi yapacak, kendime yetecek kadarını biliyorum. Bilgisayar konusunda iyi değilim. Excel'de hiç iyi değilim. Powerpoint'te de çat pat sunu hazırlayabiliyorum."*
E2	Staj yaptı Word kullanabilir Excel kullanabilir Powerpoint kullanabilir Prezy kullanabilir Programlama bilmiyor	*"Stajımı yaptım. Ben program yazma hariç diğerlerinin hepsini yapabiliyorum. Fazladan Prezi programı da kullanabiliyorum."*
E3	Staj yaptı Word ileri düzeyde kullanabilir Excel ileri düzeyde kullanabilir Powerpoint ileri düzeyde kullanabilir Programlama bilmiyor	*"Stajımı yaptım. Program yazma konusunda bir bilgim yok ama Office programlarını ileri düzeyde kullanabiliyorum."*
E4	Staj yaptı Ödev yapacak kadar biliyor Word orta düzeyde kullanıyor Excel orta düzeyde kullanıyor Powerpoint orta düzeyde kullanıyor	*"Stajımı yaptım. Benim de orta yani ödevlere yetecek kadar yapabiliyorum. Word, Excel, Powerpoint bunları orta düzeyde yapabiliyorum."*
E5	Staj yaptı Word basit düzeyde kullanıyor Powerpoint basit düzeyde	*"Stajımı yaptım. Ben Office programlarını basit olarak herkesin bildiği şekilde uygulayabiliyorum. Herkesin bildiği kadar biliyorum. Word'de yazı yazabilirim. Excel'de tablo hazırlayabilirim ama formül girip çalıştıramam. Sunum da*

	kullanıyor Excel'de tablo hazırlayabilir Excel'de formül çalıştıramaz	*hazırlayabilirim."*
E6	Staj yaptı Word kullanabiliyor Excel kullanabiliyor Powerpoint kullanabiliyor Excel'de formüllerle çalışabiliyor Photoshop kullanabiliyor	*"Stajımı yaptım. Ben de herkes gibi Office programlarında kendimi yeterli görüyorum açıkçası. Stajım sırasında da Excel programında formüller olsun bunlarda da kendimi biraz daha geliştirdim. Staj yaptığım yerlerde sağ olsun birim yöneticilerim yardımcı oldu. Bunlar dışında bildiğim program çok yok ama Photoshop'u da arkadaşlardan gördüğüm kadarıyla biraz biliyorum, aşinalığım var yani."*
E7	Staj yaptı Word ileri düzeyde kullanıyor Powerpoint ileri düzeyde kullanıyor Excel konusunda yetersiz Programlama bilmiyor	*"Stajımı yaptım. Excel'de iyi değilim. Program yazmada tabi ki iyi değilim. Diğer Office programlarında iyi olduğumu düşünüyorum."*
E8	Staj yaptı Word ileri düzeyde kullanıyor Powerpoint ileri düzeyde kullanıyor Excel orta düzeyde kullanıyor Programlama bilmiyor	*"Stajımı yaptım. Ben Word'de iyiyim, Excel'de orta seviyede, Powerpoint'te de ortanın biraz ilerisi ama program yazmayı bilmiyorum."*
E9	Staj yapmadı Word ileri düzeyde kullanıyor Excel ileri düzeyde kullanıyor Powerpoint ileri düzeyde kullanıyor Programlama bilmiyor	*"Stajımı yapmadım. Program yazma yapamıyorum ama Word, Excel ve Powerpoint'i iyi derecede kullanabiliyorum."*
E10	Staj yaptı Bilgisayar kullanım sertifikası var Word ileri düzeyde kullanıyor Powerpoint ileri düzeyde kullanıyor Excel'de tablolama yapabiliyor	*"Stajımı yaptım. Ben de aynı şekilde. Benim sertifikam da var. Excel'de tablolama yapabiliyorum ama Word ve Powerpoint'i ileri düzeyde kullanabiliyorum."*

Katılımcıların bilgisayar yeterliklerini belirlemek üzere sorulan soruya vermiş oldukları cevaplar ve cevapların analizleri Tablo 103'te verilmiştir. Tablo 103 incelendiğinde

katılımcıların %30'unun bilgisayar kullanımı konusunda yetersiz sadece ödev yapmaya yetecek kadar bilgisayarı kullanabildikleri, %30'unun Word ve Powerpoint'i ileri düzeyde kullandığı ancak Excel'de formül girme ve çalıştırma konusunda yetersiz olduğu, %40'ının ise Word, Powerpoint ve Excel'i ileri düzeyde kullanıbildikleri görülmektedir. İleri düzey Office programları kullandıklarını belirten katılımcılardan biri Prezi programını bildiğini ayrıca web tasarımı da yapabildiğinidiğeri ise Photoshop programı kullandığını ifade etmiştir.

Tablo 104

Altıncı Odak Grup Görüşmesi İkinci Soruya Verilen Cevaplar

2. Soru:

"Önceki soruda tartıştığımız yeterlilikleri üniversitede aldığınız eğitim sonucu mu kazandınız?

Üniversite eğitim yeterli oldu mu yoksa farklı kaynakların (arkadaşlardan, kendi kendinize öğrenme) öğrenmenize katkısı oldu mu?"

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
E1	Bilgisayar dersi aldı Üniversite eğitimi katkı sağladı Lisede bilgisayar eğitimi aldı Rapor ve sunu hazırlamayı üniversitede geliştirdi Ödev hazırlarken arkadaşlarının katkısıyla öğrendi	*"Yok hayır. Birinci sınıfta bir bilgisayar dersi aldım ve üniversitenin bana katkısı oldu. Lisede de bilgisayar dersi aldım ama rapor hazırlama ve sunu hazırlama konularını üniversitede geliştirdim. Dersin bana katkısı oldu ama rapor yazma ve sunu hazırlamayı ben ödev hazırlarken arkadaşlarımın katkısıyla öğrendim. Ben de web tasarımıyla ilgili bir ders aldım ama kendimi geliştiremedim."*
E2	Web sitesi hazırlama konusunda eğitim aldı Sunum hazırlamayı öncesinde biliyor Ödev hazırlarken sunum hazırlamayı geliştirdi Web tasarımı ile ilgili bir işte çalışarak kendini geliştirdi	*"Ben zaten öncesinde biliyordum ama Web sitesi hazırlama ve üzerinde değişiklik yapmayı üniversitede öğrendim. Web sitesi yapmayı ikinci sınıfta verilen ders sayesinde öğrendim. Bir de iş vardı bir ara bu web sitelerindeki değişiklikleri kaydetmek üzere onu yaparken öğrendim bir de. Ama bu sunum yapmayı öncesinde biliyordum geliştirmeyi okulda verilen ödevler sayesinde yaptım. Web tasarımı konusunda da ben kendimi geliştirdim. Web sitesi ile uğraşan arkadaşlar var, network işiyle ben o nedenle web sitesi tasarımını biliyordum. Daha sonra web tasarımıyla ilgili işte çalışınca daha da ilerlettim becerimi."*
E3	Bilgisayara merakı olduğundan öncesinde biliyordu Üniversite eğitimin katkısı olmadı Üniversite eğitimi daha	*"Ben de daha öncesinde böyle bir merakım olduğu için biliyordum. Okulun çok bir şey kattığını düşünmüyorum çünkü bildiğim şeyleri gördüm. Okulda öğrettikleri ile daha önceki gördüklerim arasında bir fark göremedim. Bilgisayarla küçüklükten beri içli dışlı olduğum için bu programları biliyorum.*

	öncekilerin tekrarı oldu Babasının bilgisayara özel ilgisi var Babasından dolayı küçük yaştan itibaren bilgisayarın içinde	*Babamın özel ilgisi ve programlarla yoğun bir şekilde uğraşması nedeniyle ben de öğrendim."*
E4	Lisede bilgisayar eğitimi aldı Lisede verilen eğitim iyiydi Üniversitede bilgisayar eğitimi aldı Üniversitede uzaktan eğitim yoluyla bilgisayar eğitimi aldı Üniversitede web tasarımı dersi aldı Web tasarımı dersine katılmadı Bilgisayar kullanımını diğer derslerde ödev hazırlarken geliştirdi Uygulama yaparak öğrenmenin daha kalıcı olduğunu düşünüyor Bilgisayar dersinin teorik anlatılmasının yeterli olmadığını düşünüyor	*"Daha çok okuldaki sunum ve raporları hazırlarken geliştirme şansım oldu. Okulda aldığım bilgisayar eğitiminin haricinde bir eğitim almadım. Lise eğitiminde bilgisayar dersi gördüm ve baya ders veriyorlardı. O nedenle az buçuk bir bilgim vardı. Ama üniversitedeki ödevlerin çok katkısı oldu çünkü bir işi eline alıp yapmak daha çok öğretiyor ve kalıcı oluyor. Lisede de öğretmişlerdi hem de ileri düzeyde ama eline almadığın zaman sadece hocanın tahtada anlatması yeterli olmuyor. Üniversitede de bilgisayar dersindeki ödevler değil de diğer derslerde hocalarımızın vermiş olduğu ödevler için hazırladığımız ödevler, sunular ve staj dosyası için hazırladığımız raporlar sayesinde gelişti. Üniversite eğitiminde de birinci sınıftaki derste web tasarımı gördük bir de uzaktan eğitim şeklinde bir bilgisayar eğitimi aldık ama o da bilgisayar üzerinden teorik olarak anlatıldığı için çok katkı sağlamadı. Web tasarımı yapamam çünkü o derse katılmamıştım."*
E5	Ortaokulda eğitim aldı Lisede eğitim aldı Üniversitede eğitim aldı Bilgisayar kullanımını diğer derslerde ödev hazırlarken biraz geliştirdi Bilgisayar dersinin teorik anlatılmasının yeterli olmadığını düşünüyor	*"Üniversiteden önce ortaokul ve lisede eğitimini aldım gibi biraz ama üniversitede hazırladığımız ödevler sayesinde gelişti ancak çok da gelişmedi. Genel olarak aldığım eğitim yeterli değildi çünkü pratiğe dökemiyorduk sadece eğitimini görüyorduk."*
E6	Üniversitede temel bilgisayar dersi uzaktan eğitim olarak yapıldı Üniversitede web tasarımı dersini enformasyon yönetimi dersinde gördü Web tasarımıyla ilgili basit birkaç işlem gösterildi Üniversitede bilgisayar dersinin seviyesi yetersiz Üniversitedeki eğitimin yeterli olduğunu kesinlikle düşünmüyor Bilgisayar kullanımını bilen arkadaşlarının yardımıyla kendini geliştirdi	*"Bende de aynı şekilde. Zaten burada gördüğümüz temel bilgisayar dersi uzaktan eğitimle yapılıyordu. Bilgisayara giriş dersini uzaktan eğitim dersi olarak aldık, web tasarımı dersi de bir dönemde enformasyon yönetimi dersi olarak gördük. Web tasarımıyla ilgili olarak da çok basit seviyede bir eğitim aldık. Web tasarımı diye ayrıca bir bilgisayar dersimiz yoktu o yüzden okulda aldığımız eğitim seviyesi çok iyiydi, bizi çok aydınlattı, ileri seviyeye getirdi dersek yalan olur. Biz de daha çok bilen arkadaşlara sorarak ya da onların deneyim ve bilgilerinden yararlanarak bir şekilde geliştirdik. Okuldaki eğitimin yeterli olduğunu kesinlikle düşünmüyorum. Bilgisayar laboratuvarında çalışan bilgisayarımız çok az, internet zaten çalışmıyor, bilgisayar virüslü, hala Xp kullanıyorlar o nedenle imkanlar da çok kısıtlıydı."*

	Üniversitede çalışan bilgisayar sayısı az Üniversitede internet erişimi yok Üniversitedeki bilgisayarlar virüslü Üniversitede bilgisayarlarda programların eski sürümleri kullanılıyor	
E7	Üniversitede eğitim aldı Üniversitedeki eğitimin bir katkısı bulunmadı Bilgisayar kullanımını diğer derslerde ödev hazırlarken biraz geliştirdi Excel ile ilgili bir eğitim aldığını hatırlamıyor Ödevleri Word olarak hazırladığından Excel'i geliştiremedi	*"Aynı şekilde daha önce bildiğim şeyleri üniversitede farklı derslerde verilen ödevleri hazırlarken pratiğe dökerek geliştirdim sadece ekstra bir katkısı olmadı yani ders olarak. Excel ile ilgili üniversitede bir eğitim aldığımızı hatırlamıyorum zaten verilen ödevleri de Word'de hazırlıyorduk o nedenle Excel'i de geliştiremedim."*
E8	Ortaokulda eğitim aldı Lisede eğitim aldı Üniversitede eğitim aldı Tüm eğitimleri boyunca Excel'i hiç görmedi Powerpoint'i üniversitedeki ödevleri hazırlarken geliştirdi Excel'i staj yaptığı hastanede gördü ve biraz öğrendi	*"Ben Excel'i staj yaptığım hastanede biraz gördüm ve öğrendim. Zaten Word'u biliyordum ortaokul ve liseden dolayı. 4. Sınıftan itibaren bilgisayar dersi veriliyor ortaokul ve lisede. Excel'i hiç görmedim eğitimlerim sırasında başka yollardan öğrendim. Powerpoint'i de üniversitedeki ödevleri hazırlarken geliştirdim, temel bir eğitimim vardı ama ödevleri sunarken geliştirdim."*
E9	Lisede eğitim aldı Lisede sunu hazırlayarak Powerpoint'i öğrendi Lisede tablo hazırlarken Excel'i öğrendi Lisedeki bilgileri ile duruyor Üniversitede bilgisayar eğitimi aldı Üniversitedeki eğitimin katkısı olmadı Babasından gördükleri ve evde kendi uğranmaları sonucu kendini geliştirdi Babası muhasebeci ve Excel'i kullanıyor Babasından formül ve tabloları öğrendi	*"Ben lisede çok fazla sunu hazırlıyorduk, tablolama yapıyorduk ben o şekilde öğrendim. Oradan geldiğim bilgilerle duruyorum üniversitenin bana çok bir katkısı olmadı ya da babamdan gördüğüm kadarıyla evde uğraşmalarım sonucu gelişti. Babam muhasebeci olduğu için Excel programlarını çok fazla kullanıyor ben de ondan öğrendiğim kadarıyla formülleri ve tablolar yapmayı biliyorum. Onun haricinde üniversitede çok fazla bir şey öğrenmedim."*

E10	Üniversitede temel bilgisayar dersini uzaktan eğitim olarak aldı Üniversitede web tasarımı dersini enformasyon yönetimi dersinde öğrendi Üniversitenin imkanları kısıtlı Üniversitede sınırlı sayıda bilgisayar var Üniversitede çalışan bilgisayar bulmak zor Bilgisayar dersleri teorik olarak slaytlardan sunuluyor Bilgisayar dersinde uygulama yapılmadı Access ve Excel dışındaki programları diğer ödevleri hazırlarken geliştirdi Üniversitede aldığı eğitim kendini geliştirmesi için yeterli değil	*"Arkadaşlarımın da söylediği gibi eğitim olarak bir uzaktan eğitim aldık bir de enformasyon yönetimi dersi aldık iki dönem olarak onun da bir döneminde web tasarımı vardı, web tasarımı gördük. Genel olarak imkanlarımız az bizim üniversitemizde. Bilgisayar laboratuvarında sınırlı sayıda bilgisayar ver ve çalışan bilgisayar bulmak zor. Gördüğümüz dersleri slaytlardan görüyorduk, bilgisayar dersi ne kadar slaytlardan takip edilir ne kadar etkili olur orası tartışılır uygulama yapılmaksızın. Bilgisayarı Access ve Excel dışındaki programları ödev hazırlarken geliştirdik, uygulama yapma imkanımız olduğu için. Uygulama alanımız da sıkıntılı. Derslerde uygulamalı olarak bir şey görmedik o nedenle yeterli değildi ve kendimizi geliştiremedik."*

Katılımcıların üniversitede verilen teknoloji kullanımı eğitiminin yeterliliğine ilişkin sorulan sorulara vermiş oldukları cevaplar ve cevapların analizi Tablo 104'te verilmiştir. Tablo incelendiğinde katılımcıların %80'i üniversitede verilen eğitimin yeterli olmadığını ve kendisine herhangi bir katkısının olmadığı, %20'si ise katkısının olduğu görüşündedir. Katılımcıların %50'si bilgisayarların eski ve yavaş olduğunu, %30'u internet erişiminin bulunmadığını, %30'u bilgisayarların virüslü ve bozuk olduğunu, %30'u uygulamalı eğitim yapılmadığını, %30'u ders içeriğinin basit ve yüzeysel olduğunu, %30'u da bilgisayar dersinde gereksiz bilgiler verildiğini ifade etmiştir. Teknoloji kullanımı konusunda katılımcıların %50'si lise, %20'si ortaokul, %10'u da ilkokulda eğitim aldıklarını belirtmiştir. Katılımcıların %70'i bilgisayar kullanımını ödev hazırlarken kendi kendine, %20'si ödev hazırlarken arkadaşlarından, %10'u de teknolojiye ilgili ebeveynleri sayesinde öğrendiklerini ifade etmiştir. Katılımcıların %10'u bilgisayar kursuna giderek %10'u paket programları merak ettiğinden kurcalayarak, %10'u işe başlatıktan sonra, %10'u da staj yaparken kendini geliştirdiğini ifade etmiştir.

Tablo 105

Altıncı Odak Grup Görüşmesi Üçüncü Soruya Verilen Cevaplar

3. Soru:

"Gelecekteki kariyerinizde gerekli olacak/kullanmak zorunda olacağınız teknolojiler veya bilgisayar programları neler olacak? Bu konuda bir bilginiz var mı?"

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
E1	Office programlarını Office programlarını da iyi kullanamıyor	*"Ben zaten bilgisayar programlama konusunu bilmiyorum. Office programlarını kullanabilirim ama o programları da çok iyi kullanamadığımı söylemiştim."*
E2	Office programları	*"Ben staj yaparken genel olarak Office programlarının kullanıldığını gördüm."*
E3	Excel'i çok iyi kullanması gerektiğini düşünüyor Excel'i daha da geliştirebileceğini düşünüyor	*"Şuan bizim hocalarımızın da bize söylediği şey "Excel'i çok iyi kullanın, öğrenin, öğrenmeye çalışın". Ben de bu konuda öğrenmediğim bir şey varsa onu öğrenmeye çalışıyorum."*
E4	İleri düzeyde Office programları Yöneticilerin işlerini sunu yoluyla anlattıklarını düşünüyor Powerpoint'i etkili kullanmak gerektiğini düşünüyor	*"Bizim de hocalarımız Office programlarını iyi bir şekilde öğrenmemizi tavsiye ediyorlardı. Rapor hazırlamak için Word ve Excel'i bunları sunu haline getirmek içinde Powerpoint'i iyi bir şekilde öğrenmemiz gerektiğini söylüyorlardı. Bizler gelecekte yönetici olacağımız için yapacağımız işleri genelde sunu yoluyla anlatacağız o nedenle sunum programı, Powerpoint'i iyi bir şekilde bilmemiz gerekiyor. Sadece katılımcı olarak bir yere değil aynı zamanda kurum içerisinde de yaptıklarımızı sunmamız gerekeceği için bence sunu programını bilmemiz gerekiyor. Sunuyu hazırlamak için Word ve Excel'de hazırlanan rapor gerekli dolayısıyla Word ve Excel'i de bilmek önemli."*
E5	Office programları İleri düzeyde bir eğitim alması gerektiğini düşünüyor Hastane Bilgi Yönetim Sistemlerinin kurumdan kuruma değiştiğini düşünüyor Hastane Bilgi Yönetim Sistemlerini iş başında öğreneceğini düşünüyor	*"Biz hepimiz Office programlarını kullanacağız o yüzden bu programlarla ilgili detaylı bir eğitim almamız gerekiyor bence. Hastane bilgi yönetim sistemleri ise bir çok hastanede farklı olduğundan dolayı onları çalışarak ve görerek öğreneceğiz onu öyle düşünüyorum."*
E6	Office programları Hastane Bilgi Yönetim Sistemlerinin kurumdan kuruma değiştiğini düşünüyor	*"İleri düzeyde Office programları kullanacağız. Ben de E5 gibi düşünüyorum. Üniversitede bize tek bir bilgi yönetim sistemi gösteremezler çünkü hepimiz farklı hastanelerde ya da sağlık kurumlarında çalışacağız. İbn-i Sina Hastanesinde kullanılan*

	Hastane Bilgi Yönetim Sistemlerinin benzerliklerinin anlatıldığı uygulamalı bir eğitim verilmeli	*sistemle biz özel bir hastanede staj yaptık orada kullanılan sistem aslında çok farklı olmamakla birlikte farklı. Aralarında benzerlikler de var. Bu benzerliklerin anlatıldığı uygulamalı bir eğitim olabilirdi."*
E7	Office programları Hastane Bilgi Yönetim Sistemi	*"Ben de herkesin dediği gibi bu programların hepsini kullanacağımızı düşünüyorum."*
E8	Excel	*"Öncelikle Excel'in öğretilmesi gerektiğini düşünüyorum."*
E9	Office programları Hastane Bilgi Yönetim Sistemleri konusunda bilgi sahibi değil	*"Bize de üniversitede birkaç hocamız Office programları konusunda kendimizi geliştirmemiz gerektiğini söyledi. Ben daha staj yapmadım ikinci sınıftayım henüz. Hastaneye gittiğinizde şöyle bir programla karşılaşacaksınız şeklinde herhangi bir bilgi verilmedi."*
E10	Office programları Hastane Bilgi Yönetim Sistemi	*"Biz sürekli Word, Excel gibi Office programları üzerine konuşuyoruz. Biz hastane bilgi yönetim sistemleri hakkında bir eğitim gördük ve CSoft'tan yazılım mühendisi getirilerek bu ders bize anlatıldı. Tek bir firma gördük ve arkadaşlarımın dediği gibi her bir hastane farklı sistem kullanıyor. "*

Katılımcıların gelecek kariyerlerinde kullanacakları teknoloji ve bilgisayar programları konusundaki farkındalıklarını belirlemek amacıyla sorulan soruya vermiş oldukları cevaplar ve cevapların analizleri Tablo 105'te verilmiştir. Tablo 105 incelendiğinde Katılımcıların %100'ü Excel, %90'ı Word, %90'ı Powerpoint, %30'u da HBYS kullanımının gelecek kariyerleri için gerekli olduğunu ifade etmiştir.

Tablo 106

Altıncı Odak Grup Görüşmesi Dördüncü Soruya Verilen Cevaplar

4. Soru:

"Bir önceki soruda tartıştığımız programlarla ilgili üniversitede bir eğitim aldınız mı?
- *Aldıysanız yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?*
- *Bu konuda yetersiz ve eksik hissediyorsanız bunu nasıl gidermeyi planlıyorsunuz?*
- *Programa ne tür dersler konulabilir?"*

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
E1	Üniversitede ileriye yönelik bir eğitim verilmiyor Gelecekte kullanmaları gereken programlarla ilgili	*"Stajda da Excel'i gördüm maliyet analizi biriminde kendimi geliştirmek istiyorum da bu konuda ama zaten okulda ileriye yönelik bir eğitim verilmiyor. "Gelecekte şu programları kullanacaksınız size bu programları öğretelim" diye bir şey yok yani. Arkadaşlarımın*

	bilgilendirme yapılmadı Üniversitenin bilgisayar olanakları yetersiz Teknoloji kullanımı konusunda kendini geliştirmek istiyor Kursa gitmek istiyor Kariyerine alt basamaklarda başlayacağını ve bu sürede kendini geliştireceğini düşünüyor	*söylediği gibi bilgisayar da yok doğru dürüst okulda. İleride hangi programları kullanırım bilmiyorum ama teknoloji kullanımı konusunda kendimi geliştirmek istiyorum. Bu eksikliğimi de kursa giderek tamamlamak isterim. Mesleğe yönetici olarak başlamayacağım basit bir görevle başlayacağım ve bu arada da kendimi geliştireceğim."*
E2	Üniversitede verilen eğitimin yetersiz olduğunu düşünüyor Hastane Bilgi Yönetim Sistemi yazılımı konusunda eğitim verilmesi gerektiğini düşünüyor Hastane yöneticisinin Hastane Bilgi Yönetim Sistemini bilmesi ve yazmasının maliyetleri düşürür Office programları konusunda yeterli Excel konusunda kendini geliştirmek istiyor Hastane Bilgi Sistemi yazılımı konusunda dışarıda eğitim almayı düşünüyor	*"Müfredattan başlayacak olursak eğer benim kuzenim Gazi Üniversitesinde birinci sınıf, bilgisayar dersi aldı ve kendi bilgisayarı olmadığı halde şuan program bile yazabiliyor. Kuzenim endüstri mühendisliği bölümünde orada birinci sınıfta öğrendiğiyle şuan program yazabiliyor öncesinde Word'de yazı yazamıyor, sayfa bile düzenleyemiyordu. Gazi Üniversitesi Word ve Excel'i geçin program yazdırıyor. Bize de en azından hastane bilgi yönetim sistemlerinin yazılımı hakkında bir eğitim verilebilirdi. Hastanelerde bilgi yönetim sistemleri satın alınıyor ve onun sertifikası için çok para ödeniyor tabi bu bir bilgisayarla da bitmiyor birden çok bilgisayar söz konusu. Hastane yöneticisinin böyle bir programı bilmesi ve yazması bence maliyetleri epey düşürür. Ben staj yaparken genel olarak Office programlarının kullanıldığını gördüm ve bu konuda yeterli olduğumu düşünmekle birlikte daha da geliştirebilirim diye düşünüyorum özellikle Excel'i filan. Hastane bilgi yönetim sistemlerini oluşturma konusunda da dışarıdan destek almayı düşünüyorum. Ben stajımı Medicana hastanesinde yaptım. Oradaki yöneticiler bir araya gelerek hastane bilgi yönetim sistemi yazmışlar bu da maliyet açısından hastaneye çok büyük bir katkı sağlamış. O tarz bir eğitim verilse çok iyi olur bence."*
E3	Excel konusunda kendini sürekli geliştiriyor Babasından yardım alıyor Excel ile ilgili kursa gitmeyi düşünüyor Hastane Bilgi Yönetim Sisteminin kurumdan kuruma değiştiğini biliyor Hastane Bilgi Yönetim Sistemini iş başında öğreneceğini düşünüyor Uygulama ağırlıklı eğitim Programların güncel sürümlerinin kullanılması	*"Ödevler hazırlarken tablo hazırlamam gerekiyorsa onu yaparken Excel'de bilmediğim şeyleri de öğrenmeye çalışıyorum. Babama soruyorum o daha iyi bildiği için o şekilde öğrenmeye çalışıyorum. Baktım işin içinde çıkamayacak gibi Excel ile ilgili özel bir kurs alırım yazın diye düşündüm. Onun dışında özel hastanelerde çalışırsam onların hepsinin kullandıkları otomasyon programları, bilgisayar sistemleri birbirinden farklı. Hastanede staj yaparken o hastanenin kullanmış olduğu programı öğrenmiştim. Müfredattaki eğitim konusunda da arkadaşımın da dediği gibi slayt üzerinden bize anlatıldığı zaman uygulamaya geçiremediğimizde öğrenemiyoruz zaten. Daha fazla uygulama yaparsak bir de ya da kullanılan programlar şuan sadece Xp yani eski programlar bunlar yenilenirse biz de yeniyi öğrenme konusunda sorun yaşamayız daha kolay olur."*
E4	Bilgisayar konusunda kendini geliştirmesi gerektiğini	*"Ben yeterli miyim bilmiyorum ama geliştirmem gerekli diye düşünüyorum. Şuan eksikliğimi gidermek adına*

	düşünüyor Mesleğe başlamadan önce bilgisayar kursuna gitmek istiyor Uygulama ağırlıklı eğitim	*yaptığım bir şey yok ama bir bilgisayar kursuna gitmek istiyorum. Mesleğe başlamadan önce bilgisayar konusunda donanımlı olmak istediğimden öncesinde bir kursa gitmek istiyorum. Müfredat programında ise teorikten ziyade uygulamalı dersler olsaydı daha kalıcı olurdu. Buradaki herkes teoriğini görmüştür bilgisayarın ama uygulama biraz daha geri planda kalıyor."*
E5	Üniversitedeki eğitimin yeterli olduğunu düşünmüyor Uygulama ağırlıklı eğitim Probleme dayalı öğrenme	*"Okuldaki eğitimin yeterli olduğunu düşünmüyorum. Müfredat olarak da gerçek yöneticilerin karşılaştıkları olayları bize örnek olarak vererek bizden onları yapmamız istenirse bizim yaparak daha iyi öğreneceğimize inanıyorum ben."*
E6	Hastane Bilgi Yönetim Sistemi konusunda tüm programların benzerliklerinin anlatıldığı bir eğitim verilmeli Uygulama ağırlıklı eğitim Üniversitenin bilgisayar olanakları yetersiz Office programları için kursa gitmeyi düşünmüyor İş başında kendini geliştirmeyi düşünüyor Üniversitede sınav geçmeye yönelik bir eğitim verildiğini düşünüyor	*"Okulda verilen eğitim de hastane bilgi yönetim sistemlerinin benzerliklerini gösterir boyutta olmalı. Bir hasta girişini biz yapmayacağız ama bunun denetimini bizim yapabilmemiz lazım. Bize de bunun gibi temel işlemlerin öğretilmesi lazım. Medicalpark Hastaneler Grubunda kullanılan Medin programı ile İbn-i Sina Hastanesinde kullanılan Avicenna programı birbirinden farklı sistemler ve işlemler çok farklı onun için bize tek bir programı değil de tüm programların ortak özelliklerini ya da felsefesini uygulamalı olarak görmek isterdim. Ancak üniversitede kullandığımız bilgisayarlar gerçekten çok yetersiz açıkçası. Ben de açıkçası Office programları için bir kursa gitmeyi düşünmüyorum. Çalışmaya başladığım kurumda ilerletmeyi düşünüyorum. Biz hastane bilgi yönetim sistemi ve SPSS hakkında Enformasyon Yönetimi dersinde bir eğitim aldık fakat bunlar biraz havada kaldı, uygulamalı olarak görmediğimiz için. Hepimizin söylediği gibi teoride kaldı uygulamaya dökemediğimiz için ve sadece sınavı geçmeye yönelik çalıştığımız için."*
E7	Hastane Bilgi Yönetim Sistemi kullanmanın zor olmadığını düşünüyor İş başında öğreneceğini düşünüyor Program yazma konusunda kursa gidilmesi gerektiğini düşünüyor Program yazmak için ayrıca bir ilgi, inanç ve özyeterlilik gerektiğini düşünüyor Office programlarını ileri düzeyde kullanmak için kursa gitmeyi düşünebilir	*"Ben hastane bilgi yönetim sistemlerini kullanmanın çok zor olmadığını düşünüyorum. Staja gittiğimizde bir gün sonra bile o programdaki tüm işlemleri, nasıl hasta girişinin yapılacağı yani o programı nasıl kullanacağımızı öğreniyoruz. Bu programı yazmak ayrı bir şey tabi ki bu eğitimi bize burada veremiyorlar veremezler de. Bunun eğitimini farklı yollarla kurslarla filan alabiliriz. Ancak bunun için de ayrıca bir ilginin olması gerekir, yapabileceğine inanman ve yapabileceğini düşünmen gerekiyor. Programı kullanmak ve yazmak arasında fark olduğunu düşünüyorum. Ben programlama yapabileceğime de inanıyorum istesem yaparım ama ben daha çok Office programlarını ileri düzeyde kullanmak üzere bir kursa gitmeyi düşünebilirim."*
E8	Üniversitede verilen eğitim yetersiz Üniversitede verilen eğitim kalitesiz Üniversitenin bilgisayar	*"Diğer arkadaşlarım da söyledi ama bence eğitim kalitesiz ve yetersiz. Okulun fiziki şartları da yeterli değil gerek bilgisayarlar gerek bilgisayarlarda internet bağlantısının olmaması. Bununla birlikte sınavlar da çok nitelikli sınavlar değildi. Sınavdaki sorulardan biri "hangisi yazıya kalın yapar?" olmuyor yani. O nedenle*

	olanakları yetersiz Sınavlar çok niteliksiz Program yazmanın bilgisayar mühendislerinin işi olduğunu düşünüyor Hastane Bilgi Yönetim Sisteminin birini kullanabilenin her türlü programı kullanacağını düşünüyor Kendini eksik hissetmiyor Farklı bir programı çok kısa sürede öğrenebileceğini biliyor	*önce eğitimden başlanmalı. Daha sonra kişinin isteğine göre geliştirilebilir ya da değiştirilebilir. Program yazma konusuna gelince bence program yazmak bizim işimiz değil o bilgisayar mühendislerinin işi. Biz kullanmamız gereken herhangi bir programı bilirsek diğer programları da her türlü öğreniriz. Ben genel olarak kendimi eksik hissetmiyorum. Farklı bir program görsem de en fazla bir haftada işin kurdu olabilirim."*
E9	Gelecekte işe yarayacak programlarla ilgili eğitim verilmeli Uygulama ağırlıklı eğitim Gelecekte kullanılacak programlarla ilgili bilgi verilmeli Verilen eğitimin gelecekte gerekli olduğu konusunda bilgi verilmediği için sınavı geçecek kadar öğrenildiğini belirtiyor Bilgisayar kullanımı konusunda eksiklik hissetmiyor	*"Derslerde de web sitesi hazırlamak vs. yerine hastanede kullanacağımız programlarla ilgili bir bilgi verilse ya da teorik-uygulama yapamıyoruz zaten biz bu okulda, uygulamalı bir eğitim verilse daha iyi olur diye düşünüyorum. Bizim derslerimizin hepsi bu şekilde teorik bilgiyi alıyoruz ama pratikte bir uygulama yapmadığımız için ve görev başladığınızda bunları kullanacaksınız diye herhangi bir bilgi verilmediği için öğrendiklerimiz daha çok havada kalıyor ve sınavları geçecek şekilde öğreniyoruz sadece. Bilgisayar kullanımı konusunda bir eksiklik hissetmiyorum."*
E10	Üniversitede verilen eğitim basit düzeyde Üniversitedeki eğitimin ayrıntılı ve alana yönelik olması gerekiyor Sağlık yönetimi bölümü bir çok disiplini barındırıyor Hastane için program yazanlar hastane çalışanlarından bilgi alıyor Üniversitede bilgisayar dersleri çeşitlendirilmeli Öğrenci istediği takdirde yazılım eğitimi alabilmeli	*"Eğitim sisteminde şöyle de bir sıkıntı var. Bilgisayar eğitimine bilgisayar nasıl açılır? Konusundan başlanmaması gerekiyor. Bu konular zaten ortaokul ve lise eğitiminde öğretiliyor. Üniversite düzeyinde eğitimin biraz daha ayrıntılı biraz daha alana yönelik mesela biz hastane yönetim eğitimi alıyoruz da neden programlama eğitimi almayalım neden bir yazılım mühendisinin yaptığını biz yapmayalım. Bir yazılım mühendisi hastanede muhasebe yönetiminin nasıl olduğunu bilmiyor bir muhasebeciden bilgi alıyor ve kendi bilgilerini kullanıyor. Şimdi bizim bölüm biraz toparlama biz işletme dersi de görüyoruz, ekonomi dersi de görüyoruz, muhasebe dersi de görüyoruz, sağlık dersi de görüyoruz bizim zaten burada amacımız bir alanda uzmanlaşmak, bir alanda gayet iyi olmak mesela Bünyamin bu konuda daha iyi şuan ve neden Bünyamin hastane için hastane bilgi yönetim sistemi programı yazmasın? Ben üniversitedeki eğitimin bu noktada olması gerektiğini düşünüyorum biraz daha iyi seviyede. Diğer arkadaşlarımın hepsine de katılıyorum. Bir de okulda almamız gereken daha ciddi dersler var bir Finansal Yönetim dersinde hoca bana Finansal Yönetim yerine bilgisayar anlatamaz. Üniversitede de sadece Word, Excel ya da HBYS değil çok farklı alanlarda dersler de olabilirdi diye düşünüyorum."*

Gelecek kariyerlerinde kullanacakları teknolojileri yönelik üniversite eğitiminin yeterliğine ilişkin verilen cevaplar ve cevapların analizi Tablo 106'da verilmiştir. Tablo 106 incelendiğinde katılımcılar HBYS'ye yönelik herhangi bir eğitim almadıklarını belirtmiştir. HBYS ile ilgili olarak temel bir eğitimin verilmesi gerektiğini düşünen katılımcılar kurumlara göre farklılık gösteren bu programların felsefesini öğrendikten sonra iş başında kendilerini geliştirebileceklerini düşünmektedir. Office programlarına yönelik olarak verilen eğitimin ile ilgili olarak; bu programların gelecekte ne kadar önemli olduğuna dair bir bildirimde bulunulmadığı için sadece sınav geçmeye yönelik olarak bu dersleri öğrenmeleri, ders içeriğinin basit ve yüzeysel olması, derslerin teorik verilmesi ve bilgisayar olanaklarının kısıtlı olması sebebiyle bu derslere gereken önemin verilmediği belirtmiştir.Katılımcıların %20'si teknoloji kullanımı konusunda çok eksiğinin bulunduğunu , %20'si de kendini yetersiz bulmadığını ifade etmiştir. Katılımcıların teknoloji konusundaki eksikliklerini gidermeye yönelik görüşleri incelendiğinde %50'si teknoloji kullanımını iş başına öğreneceğini, %10'u kendi imkanları ile kursa gitmek istediğini, %10'u işe başlamadan kursa gitmek istediğini, %10'u bilgisayar ve diğer teknolojilerin ilgi ve merak gerektirdiğini, %10'u teknoloji kullanımı konusunda başarılı arkadaşlarının yardımıyla kendini geliştirme çalıştığını, %10'u HBYS yazılımı, %20'si de ileri Office progrmaları kursuna gitmeyi düşündüğünü belirtmiştir.

Katılımcıların müfredat program ve dersin işlenişine ilişkin görüşleri değerlendirildiğinde ise katılımcıların %60'ı uygulama ağırlıklı eğitim, %40'ı gelecekte işe yarayacak alana özgü teknoloji eğitimi, %20'si HBYS'nin temelini/felsefesini içeren uygulumalı eğitim, %20'si HBYS yazılım eğitimi, %20'si iş hayatında hangi program ve uygulamaların işe yaracağına dair bilgilendirme eğitimi, %20'si yeni sürümlerle ve güncel konular/uygulamalara yönelik eğitim, %10 HBYS ile ilgili ayrınlı bir eğitim, %10'u da ileri düzey Word, Excel eğitimi verilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Tablo 107

Altıncı Odak Grup Görüşmesi Beşinci Soruya Verilen Cevaplar

5. Soru:

"Cep telefonu, tablet, dizüstü veya masaüstü gibi teknolojik cihazlardaki gelişmeleri (yeni modeller veya uygulamalar) takip eder misiniz?

- *Nerelerden takip ediyorsunuz?"*

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
E1	Takip etmiyor Teknolojiye ilgisi yok Teknoloji kullanmayı sevmiyor Kendini teknolojiye en uzak kişi olarak tanımlayabilir Bilgisayar konusunda kendini geliştirebilir Bilgisayar dışındaki teknolojileri öğrenme isteği yok	*"Takip etmiyorum, hiç alakam yok. Gerçekten teknolojiyi kullanmayı çok sevmiyorum. Buradaki arkadaşlar arasında teknolojiye en uzak olan kişinin ben olduğumu rahatlıkla söyleyebilirim. Teknoloji hiç ilgimi çekmiyor yani. Cep telefonumda Samsung Galaxy Ice senelerdir kullanıyorum. Cep telefonunda da "aaaa yeni bir şeyler çıkmış , yeni bir özelliği varmış" diyerek hiç ama hiç ilgilenmiyorum. Bilgisayar konusunda kendimi geliştirebilirim ama cep telefonu konusunda hiçbir isteğim yok gerçekten."*
E2	Teknolojiye gerçekten ilgi duyuyor Telefoncuda çalıştı Tüm telefonların özelliklerini biliyor Çalıştığı yerle hala iletişim halinde ve gelişmeleri buradan takip ediyor	*"Ben zaten telefoncuda da çalışmıştım. Gerçekten ilgi duyarım. Cep telefonlarına yazılım yükleme konusunda tanıdık vardı ve onun yanında çalışmıştım. Geçen seneye kadar tüm telefonların özelliklerini biliyordum. Hala da çalışmış olduğum yerle ilgim alakam kesilmedi ve yenilikleri yine onlardan takip ediyorum zaten işin içindeyim. Kendimin veya arkadaşlarımın bir sıkıntısı olduğunda, telefon satın almak istediklerinde veya telefonları bozulduğunda gidiyorum oraya ve ne çıktığını az çok takip ediyorum."*
E3	Takip ediyor Internetten takip ediyor Cep telefonu ve bilgisayarı takip ediyor Bilgisayarın yazılım ve donanım özelliklerini biliyor ve karşılaştırma yapıyor Yeni bir şey alacağı zaman karşılaştırma yapıyor	*"Ben teknoloji ile ilgili yenilikleri genellikle internetten takip ediyorum. Cep telefonu değil sadece bilgisayarı da elimden geldiğince takip etmeye çalışıyorum. Onun donanım özellikleriyle yazılım özelliklerinden anladığım için az çok hangisinin daha iyi olduğunu filan araştırıyorum. Yeni bir şey alınacağı zaman genelde bu şekilde takip ediyorum. Genelde ihtiyacım olduğunda takip ediyorum. Onun dışında normal zamanlarda haberlerden veya internet sitelerinden okuyorum."*
E4	İhtiyacı olduğunda takip ediyor Çok uçuk modellerin haberlerini internet veya bloglardan takip ediyor Özellikle takip etmiyor	*"Benim de aynı şekilde yani bir ihtiyaç olması durumunda ve araştırma gereği duyduğum zaman ya da denk gelirse böyle çok uçuk bir model çıkmışsa "telefonda şu yapılıyor, bilgisayarda bu yapılıyor" şeklinde bir haber olursa internetten veya bloglardan onu okuyabilirim. Özellikle takip etmiyorum."*
E5	Özellikle takip etmiyor	*"Ben de aynı durumdayım aslında özellikle takip etmem ama denk gelirse bir bakınırım. İhtiyacım*

	İhtiyacı olduğunda takip ediyor Arkadaşlarına danışıyor	*olacağı zamanlar araştırırım. Birkaç arkadaşım vardır ve onlara sorarım hangisinin daha iyi ve uygun olduğunu."*
E6	Kişisel teknolojileri takip ediyor Internetten takip ediyor Teknik özelliklerini takip ediyor Yeni teknolojilerin avantaj ve dezavantajlarını araştırıyor Teknolojiye ilgi duyuyor	*"Ben genel olarak telefon, bilgisayar veya tabletteki gelişmeleri internetten takip edebilirim. Daha çok kişisel olarak kullanılan teknolojileri takip ediyorum. Yeni program ve uygulamalar değil de donanımsal olarak yani teknik özelliklerini takip ediyorum. Yazılım olarak değil de mesela telefonda 3G mi 4G mi var? Yeni çıkacak olan 4G Türkiye'ye gelecek ve ben bunun ne olduğunu araştırırım, bakarım yani insanlara ne gibi kolaylıklar sağlayacak ya da ne gibi dezavantajları olacak gibi bunları takip ediyorum. Teknoloji ile ilgiliyim diyebilirim."*
E7	Teknoloji ile ilgili Teknoloji konusundaki değişiklikleri merak ediyor Reklamlar veya satış mağazasına girdiğinde bakıyor Teknoloji mağazalarında gezmeyi seviyor Değişiklikleri görmeyi seviyor	*"Ben de teknoloji ile ilgiliyim denilebilir aslında. Ben değişiklikleri merak ederim. Öyle üzerine düşerek araştırma yapmam ama telefon ağırlıklı olmak üzere değişiklikleri takip ederim. Yolda giderken bir reklam gördüğümde ilgimi çeker bakarım ya da bir telefoncuya girdiğim zaman bakarım. Teknosa'ya girdiğim zaman yeni neler çıktığına bakarım. Teknoloji mağazalarına girip gezmeyi severim ama çok büyük bir bilgim yok yazılım veya donanım hakkında araştırma yapmam Hakan gibi ama değişiklikleri görmeyi severim."*
E8	İhtiyacı olduğunda takip ediyor Özel olarak takip etmiyor İhtiyacı olduğunda iyi ve gelişmişlik araştırması yapıyor	*"Ben genelde ihtiyacım olduğu zaman bakarım. Özel olarak gidip bakmışlığım yoktur. Neye ihtiyacım varsa onun araştırmasını yaparım bir hafta veya iki hafta daha iyisi ve gelişmişi var mı diye."*
E9	Aşırı ilgili ve takipçi değil Yeni telefon ve tablet olduğunda takip ediyor Donanım özelliklerine bakıyor Teknoloji mağazalarını gezmeyi seviyor	*"Ben öyle çok aşırı değil ama yine yeni çıkan telefon veya tablete bakarım. İşletim sistemi hangisinin daha iyi filan diye değil de ön kamerası iyi, daha hızlı gibi özelliklerine bakarım ama dediğim gibi aşırı değil sadece çıktığı zaman merak eder ve bir bakarım. Özel olarak araştırmam ama denk gelir ve Teknosa'ya girerim alacak olursam özelliklerini sorabilirim. Alacak almadığım zamanlarda da giriyorum bazen Teknosa'ya gezmek için."*
E10	Özel ilgi duymuyor İhtiyaç olduğunda takip ediyor Yakın arkadaşı teknolojiyi çok seviyor, yakından takip ediyor ve tüm özelliklerini biliyor Arkadaşından dolayı kendisi de teknoloji konusunda bilgili	*"Benim de öyle özel bir ilgim yoktur teknolojiyi takip edeyim diye. İhtiyaç olduğunda bakarım ama benim arkadaşım çok seviyor ve biz her alışverişe gittiğimizde direk Teknosa'ya giriyoruz ve bütün televizyon markalarını en son ne çıkmış, tabletler de neler çıkmış ve özelliklerini, telefonlarda kullanılan adaptörler, usb'ler ve tüm yan aygıtlar neler bunların hepsini biliyorum. Ama benim ilgim var mı hayır yok. Onun sayesinde geziyorum sürekli ve hepsini biliyorum."*

Katılımcıların teknolojik gelişmeleri takip etme durumlarını belirlemeye yönelik sorulan soruya vermiş oldukları cevaplar ve cevapların analizi Tablo 107'de verilmiştir. Tablo 107 incelendiğinde katalımcıların %40'ı özel ilgi duyduğu ve merak ettiği için teknolojik gelişmeleri takip ettiğini belirtirken, %50'si de sadece ihtiyaç halinde alacağı teknolojinin özelliklerini karşılaştırmak ve bilgi sahibi olmak için takip ettiğini ifade etmiştir. Katılımcılar gelişmeleri daha çok internetten, reklamlardan ve satış mağazalarında bire bir inceleyerek takip ettiklerini belirtmiştir.

Tablo 108

Altıncı Odak Grup Görüşmesi Altıncı Soruya Verilen Cevaplar

6. Soru:

"Maddi imkânınız olsa, kullandığınız teknolojileri (cep telefonu, bilgisayar vb.) her yeni modeli çıktığında yenisi ile değiştirmek ister misiniz? Neden?"

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
E1	Kesinlikle değiştirmez Elindeki teknoloji ihtiyacını giderdiği sürece yenisiyle değiştirmez Çok ihtiyacı olduğunu ve işine yarayacağını düşündüğünde değiştirebilir Yeni bir model çıktı diye alışveriş yapmak aşırı gereksiz Para savurganlığı olduğunu düşünüyor	*"Kesinlikle değiştirmem. Elimdeki telefonum benim ihtiyacımı görmeyecek duruma gelmeyene kadar yeni bir cihaz almam. Çok ihtiyacım olur, işime yarar o zaman gider alırım. Zevkimden dolayı ve şunun şu özelliği daha iyi diye ne kadar param olursa olsun kesinlikle almam. Sadece teknoloji için değil hiçbir şey için bu şekilde davranmam. Bence gerek yok yani gereksiz bir şey benim için. Çok ihtiyacım olursa alırım. Yeni bir model çıktı diye alışveriş yapmak gereksiz hatta aşırı gereksiz bir şey. Para savurganlığı bence bu."*
E2	Bugün alırsınız yarın yenisi çıkar Teknolojiye ayak uydurmak zor Elindeki teknolojinin işini görüyor olması önemli	*"Ben de karşıyım bu duruma. Bugün yenisini alırsınız yarın daha yenisi çıkar. Sürekli böyle olduğu için teknolojiye ayak uydurmak biraz zor. Elimdeki teknoloji benim işimi görüyorsa çok da önemli değil benim için."*
E3	Kesinlikle değiştirir Teknolojiyi takip etmeyi seviyor Daha hızlı olan teknolojiyi kullanmayı seviyor O anki en iyiyi alacak durumdaysa değiştirir Teknolojiden geri kalmak istemiyor	*"O an ona verebileceğim fazla param varsa tabi ki değiştiririm yenisiyle hepsini. Çünkü teknolojiyi takip etmeyi ve daha hızlı olan bir şeyi kullanmayı seviyorum. Her yeni en iyi diye düşünmüyorum çünkü her gün daha iyi ve yenisi çıkıyor. O anki en iyiye verecek param varsa veririm ve alıp kullanırım o teknolojiden geri kalmam yani."*

E4	Değiştirmez İhtiyacı varsa değiştirir	*"Ben de ihtiyaçlar ölçüsünde düşünüyorum. Elimdeki teknoloji bir işi yapmam için yeterli değilse değiştiririm. İhtiyacım varsa paraya bakmaksızın değiştiririm."*
E5	Üşengeç bir yapısı var Çok parası olsa bile teknolojiyle uğraşmaya üşeniyor Yeniyi öğrenmeye üşenmiyor Eski teknolojideki bilgileri yeniye aktarma konusunda üşengeç	*"Ben biraz üşengeç bir insanım. Çok param olsa bile onunla uğraşmaya üşenirim. Sürekli yeni bir şeyler çıkacak. Yeniyi öğrenmekten ziyade mesela cep telefonu en sık yenilenen teknoloji ve yenisini alacaksın eskisindeki tüm bilgilerini ona aktaracaksın. Git, al, uğraş, araştır ben üşenirim."*
E6	Maddi sıkıntı değil de çok zenginse her çıkanı alır Yeniyi seviyor Mantıklı bir sebep aramaksızın yeniyi alır	*"Aslında burada önemli olan benim paramın ne kadar olduğu. Maddi sıkıntının olmaması başka çok zengin olmak başka. Eğer çok zenginsem en son çıkanı alırım, yenisi çıktığında yenisini alırım düşünmem. Çok param olduğu için bir yerlere harcamam gerektiğini düşündüğüm için alırdım. Daha doğrusu yeniyi sevdiğim için değiştirebilirim. Çok param varsa mantıklı bir sebep aramaksızın yeniyi alırım."*
E7	Beğeniyorsa değiştirir Her yeniyi beğenmiyor Beğenmediği şeyi almıyor Yeni olmasından çok beğeni ve zevk daha önemli	*"Ben zevkim tutuyorsa alırım. Çok param varsa ve beğeniyorsam alırım. Her yeniyi beğenmiyorum. Beğenmediğim yeniyi almam. Mesela şuan Iphone 6 ve 6 plus çıktı sevmiyorum şeklinden dolayı Samsung'u sevmiyorum ve o da Samsung'a benzetmiş o nedenle çok param olsa bile almam. Benim için beğeni ve zevk daha önemli. Beğeniyorsam alırım, beğenmiyorsam almam."*
E8	İhtiyacı varsa alır Gereksiz harcama yapmaz İyi bir teknolojiyi belli bir süre kullanmak istiyor Her yeniye yetişmek zor	*"Ben ihtiyacım varsa alırım yoksa gereksiz harcama yapmam. Ben şu şekilde yaklaşırım bir şey alırken; iyi bir şey olsun ve bir süre kullanayım. Yoksa yeni model çıktı onu da alayım diğerini de alayım dersem onun sonuna geçemem. "*
E9	Yeni şeyler kullanmayı seviyor Yeni ve hoşuna gideni takip eder ve alır. İhtiyacı olmasa bile hoşuna gidiyorsa alır	*"Ben yeni şeyleri kullanmayı seviyorum açıkçası. E7'nin de dediği gibi hoşuma gitmesi de gerekiyor tabi ki. Eğer para sıkıntım yoksa yeni çıkan şeyleri takip eder ve alırım. İhtiyaca bakmam eğer hoşuma gidiyorsa yeniyi alırım daha yenisi çıkmışsa onu da alırım."*
E10	Yeni olanı alır Alışveriş yapmayı seviyor Yeniyi ilk kullanan olmayı seviyor İlk ve yeni kendisinde olsun istiyor	*"Ben yeni olanı alırım. Ben alışveriş yapmayı çok seviyorum. Toplumda gösteriş yapmak için değil de yeni olanı ilk kullanan olmayı severim. İlk bende olsun yeni bende olsun isterim yani."*

Katılımcıların maddi imkanları olması durumunda her yeni teknolojiyi alıp kullanma durumlarını belirlemek amacıyla sorulan soruya vermiş oldukları cevaplar ve cevapların analizleri Tablo 108'de verilmiştir. Katılımcıların %50'si sahip olduğu teknolojiyi her yenisi çıktığında değiştireceğini, %50'si de değiştirmeyeceğini belirtmiştir. "Değiştiririm" cevabı veren katılımcıların yenisini almak ve denemek istediği, yeniye kolay adapte olabildiği, yeninin her zaman daha iyi olduğunu düşündüğü, son teknoloji ürün kullanmayı sevdiği, yeni teknolojileri sevdiği, çağa ayak uydurmak istediği, alışveriş yapmayı sevdiği ve yeniyi ilk kullanan olmak istediği görülmektedir. "Değiştirmem" cevabı veren katılımcıların ise sahip olduğu teknoloji ihtiyacı karşıladığı sürece kullandığı, sürekli teknoloji değiştirmeye karşı olduğu, sürekli teknoloji değiştirmenin para savurganlığı olduğu, sürekli değişen teknolojiyi takip etmenin güç olduğunu düşündükleri görelmektedir.

Tablo 109

Altıncı Odak Grup Görüşmesi Yedinci Soruya Verilen Cevaplar

7. Soru:

"Teknolojileri satın alma veya kullanma konusunda değer verdiğiniz kişilerin veya arkadaşlarınızın düşünceleri sizi nasıl etkiler?"

Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
E1	Arkadaşlarının düşüncelerini dikkate alır Kendi başına aldığı teknoloji ile ciddi sıkıntılar yaşadı Yeni bir şey alacağı zaman o teknoloji ile ilgilenen, kullanmış olan ve bilen kişilere mutlaka danışması gerektiğini düşünüyor	*"Arkadaşlarımın düşüncelerini dikkate alırım. Mesela şuan kullandığım telefonumu kendi başıma aldım, hala kullanıyorum ama inanılmaz sıkıntılar yaşadım. E2ile aynı okuldayız dört yıldır ve E2 zaten bu işin içinde ve ben hiç sorayım demedim ama onun pişmanlığını gerçekten çok yaşıyorum. Bundan sonra bir şey alacağımda hangi cihazı alacaksam mutlaka sorup, araştırıp alırım arkadaşlarım veya yakın çevremde kim var ise onunla ilgilenen, kullanmış olan ve bilen."*
E2	Telefon konusunda bilgisine güvendiği ve telefon satan tanıdıklarına sorar Bilgisayar konusunda da uzmanlığına güvendiği tanıdıklarının düşüncelerini çok daha fazla dikkate alır Arkadaşlarından ziyade teknolojiyi bilen ve işin içinde olan uzman tanıdıklarının görüşlerini alır	*"Telefon konusunda dediğim gibi zaten çalıştığım o pasajda yüzden fazla bayi vardır. Birkaç abim var ve onlara çok sorarım mesela "bunu mu alayım, bunu mu alayım" diye. Zaten onlar da toptan aldıkları için çok iyi biliyorlar özelliklerini. Bilgisayar konusunda da bir iki tanıdığım var onları çok daha fazla dikkate alırım ama arkadaşlarım arasında da düşüncelerini aldıklarım var. Arkadaşlar arasında S3 veya S4 kasıyor şeklinde konuşmalar oluyor ama mesela bu sadece Samsung'a özel bir durum değil ve ben bu konuşmaları dikkate alsam Samsung almam ama başka bir cihaz aldığımda o da kasabilir çünkü bir cihazın kasması onun hafızasının doluluğu ile ilgili.*

		Ben arkadaşlardan ziyade bilen ve bu işin içinde olan uzman kişilerin görüşlerini daha fazla dikkate alırım."
E3	Arkadaşlarının deneyimleri önemli Kendinden daha bilgili birine sorar Daha önce aynı teknolojiyi kullanmış, bilgi sahibi kişilere danışır.	*"Benden daha bilgili olduğunu biliyorsam o konuda tabi ki sorarım ve fikrini alırım bir şey almadan önce. Ben o teknolojiyi kullanacağım ve karşımdaki kişi de o teknolojiyi kullandıysa, araştırdıysa ya da onunla ilgili daha fazla teknik bilgi sahibiyse ona sorarım almadan önce mutlaka danışırım. Arkadaşlarımın deneyimleri önemli."*
E4	Arkadaşlarına danışır İşin içerisinde, daha bilgili ve donanımla arkadaşlarından etkileniyor	*"Ben de danışma taraftarıyım. Ben zaten hep E2'ye soruyorum bu konuda çünkü benden daha iyi olduğunu düşünüyorum, işin içerisinde ve benden daha donanımlı. Cebimdeki telefonu bile ona danışarak ve onunla beraber almıştık."*
E5	Bilgisinin olmadığı konularda danışmayı seviyor Bilgisi varsa satış elemanlarına danışıyor Bilgisi varsa bilgisiyle hareket ediyor Hoşuna giden teknolojiyi alıyor Çevresindekilerin değerlendirmelerini çok dikkate almıyor	*"Ben daha çok bilmediğim konularda danışmayı severim. Bildiğim şeylerde genelde satış elemanlarına danışırım ve onlar belki son anda bir şeyler söyler o etkileyebilir kararımı. Bilgi sahibi olduğum konularda genelde kendi bildiklerimle hareket ederim. Mesela benim şuan kullandığım telefonum Note2 ve çok büyük. İlk aldığım zamanlarda çevremdekiler "O kadar büyük telefon olur mu? Ne yapacaksın?" diye tepki gösterdiler ama benim hoşuma gitmişti ve almıştım. Çevremdekilerin değerlendirmelerini çok dikkate almam yani."*
E6	Deneyimli arkadaşlarından etkileniyor Aynı teknolojiyi kullanan arkadaşlarının düşüncelerini alıyor Değerlendirmeyi kendisi yapıyor Marka konusunda etkilenmiyor İhtiyacı yoksa sadece arkadaşı kullanıyor diye teknoloji değiştirmiyor Arkadaşının kullandığı teknolojiyi kullanmaya çalışmanın gösteriş ve rekabet olduğunu düşünüyor İhtiyacı olduğu için son teknoloji alan var Gösteriş için son teknoloji alan da var Üst düzey bir Ceo veya bilgisayar programcısı işi gereği son teknoloji ürün kullanmalı	*"Ben arkadaşlarımın tavsiyelerini dikkate alırım çünkü bir malı en iyi kullanan bilir diye düşünüyorum. Kullanan arkadaşların da olumlu veya olumsuz düşüncelerini alırım. Yani "ben bu teknolojiyi almak istiyorum. Bana olumlu veya olumsuz yönlerini söyler misin" diye sorarım ve değerlendirmeyi yine kendim yaparım. Mesela telefon alacaksam ve şarjı çabuk bitiyor dediyse arkadaşım onun olumsuz yönü olarak dikkate alırım. Arkadaşlarımın düşüncelerini alır ve onların görüşleri doğrultusunda kendi değerlendirmemi yaparım. Marka konusunda da arkadaşlarımı takip etmem onlardan geri kalmamak adına onların kullandığı teknolojiyi almam. İhtiyacım yoksa sadece arkadaşım o teknolojiyi kullanıyor diye kullandığım teknolojiyi değiştirmem. Onun biraz gösterişe girdiğini düşünüyorum ve rekabetçi bir yapının olduğunu gösterir. Arkadaşımın maddi durumu iyidir ve benim onunla yarışmama gerek yoktur. Son teknoloji ürün kullananın da maddi durumu iyidir diye genellememek gerekir. İhtiyacı olan alıyordur ama bazen de sadece gösteriş için son teknoloji ürünlerin satın alındığını düşünüyorum. Son teknoloji ürün almalar, kafelerde masanın üzerine koymalar, sürekli göstere göstere telefonla sürekli konuşmalar yani biraz gösteriş için olduğunu düşünüyorum ama herkesin de bu sebepten dolayı Iphone 6 plus aldığını düşünmüyorum. İhtiyacı vardır,*

		çok hızlı kullanması gerekiyordur, bilgisayar programcısıdır ya da üst düzey bir Ceo'dur, telefonunun çok hızlı olması gerekiyordur, işlemcisinin hızlı olması gerekiyordur, şarjının hemen bitmemesi gerekiyordur, onu idare etmesi gerekiyordur o kişinin kullanmasında ben fazla bir sakınca görmüyorum."
E7	Kafasına koyduğunu yapıyor Çok beğendiyse etkilenmiyor Arkadaşlarının fikirlerini alıyor ancak kendi istediğini alıyor	*"Ben arkadaşlarıma sorarım, fikirlerini alırım ama büyük ihtimalle kafama birini koymuşumdur yine gider onu alırım yani. Çok beğenmişsem onu alırım ama yine de sorarım arkadaşlarıma, fikir alırım ama yine kafamdakini yaparım. Ben telefonumu alacağım dönemde tüm arkadaşlarım Samsung kullanıyordu ve bana da Samsung almamı önerdiler ama ben onu almadım Iphone 5 aldım ve çok memnunum."*
E8	Arkadaşlarından etkileniyor Arkadaşlarının deneyimlerinden etkileniyor Deneyimli arkadaşlarına sorarak hareket ediyor Pişmanlık yaşamayı sevmiyor Arkadaşlarının kullandığı markadan etkilenmiyor Hoşuna gideni ve daha iyi olduğunu düşündüğünü alıyor	*"Etkiler çünkü onlar daha bilirkişilerdir bana göre. Arkadaşlarım eğer o teknolojiyi kullanmışlar ise onlara sorarım ve onların fikirleri doğrultusunda hareket ederim. Bir şeyi aldıktan sonra pişman olmak istemem. Arkadaşlarımın kullandıkları marka teknolojileri takip etmem. Öyle marka takıntım yok hangisi hoşuma giderse ve hangisinin daha iyi olduğunu düşünürsem onu alırım. Arkadaşım Iphone almış bende Iphone alacağım ya da o Samsung almış ben de Samsung alayım diye bir düşüncem yoktur."*
E9	Arkadaşlarından etkilenmiyor Arkadaşlarının deneyimlerini dinliyor ama etkilenmiyor Beğendiği/hoşlandığı şeyi mutlaka alıyor Arkadaşlarının kullandığı markadan etkilenmiyor	*"Ben de arkadaşlarıma bir sorarım ama çok fazla da dinlemem açıkçası. İki telefon arasında kaldıysam ya da bir telefonu almayı düşünüyorsam sorarım kullananlara artısını eksisini ve diğer özelliklerini ama ben de fazla etkilenmem doğrusu. Bir telefonu beğendiysem eninde sonunda gider alırım onu. Arkadaşlarımın kullandıkları markaları da bilmem ve etkilenmem."*
E10	Arkadaşlarına soruyor Kafasına koyduğunu yapıyor Çabuk fikir değiştirebiliyor Estetik olması önemli Arkadaşlarının kullandığı markadan etkilenmiyor	*"Ben arkadaşlarıma sorarım ama bazı konularda gerçekten hiç kimseyi dinlemem kafama neyi koyduysam odur. Bazı konularda da çok çabuk etkilenebilirim. Hemen fikir değiştirebilirim. Marka önemli değil benim için. Güzel olması önemli."*

Katılımcıların başkalarının görüşlerinden etkilenerek teknoloji satın alma ve kullanma durumlarını belirlemek amacıyla sorulan soruya vermiş oldukları cevaplar ve cevapların analizleri Tablo 109'da verilmiştir. Katılımcıların %80'i aynı teknolojiyi kullanan arkadaşlarından etkilendiğini, %20'si ise etkilenmediğini belirtmiştir. Arkadaşlarından etkilendiğini ifade eden katılımcıların kendisinin konu hakkında bilgisi olmaması

durumunda daha çok uzmanlığına ve bilgisine güvendiği, daha önce benzer teknolojiyi kullanan arkadaşlarından satın alma sonrasında pişmanlık yaşamamak için etkilendikleri görülmektedir. Ancak yine de etkilendiğini belirten katılımcıların büyük çoğunluğu kendi beğendiği ve istediği ürünü satın alma kararı verdiğini belirtmiştir.

Tablo 110

Altıncı Odak Grup Görüşmesi Sekizinci Soruya Verilen Cevaplar

8. Soru: *"Bilgisayar veya diğer teknolojileri iyi/ileri düzeyde kullanmanın öğrencilik hayatında/okul çevresinde/arkadaşlar arasında kullanan kişiye bir katkısı var mı? Nasıl?"*		
Katılımcı Kodu	Kısa özet/anahtar noktalar	Aktarılmış ifadeler
E1	Katkı sağladığını düşünüyor Arkadaşlar birbirini etkiliyor Arkadaşında görüyor ve sen de kendini geliştiriyorsun Teknolojiyi iyi kullanmak prestij sağlar	*"Katkı sağladığını düşünüyorum tabi ki. Yakın arkadaşların ne kadar iyi kullanıyorsa sen de onlardan göre göre kendini geliştiriyorsun. Teknolojiyi iyi kullanan kişiyi de çok havalı yapar. Kendimin teknolojiyi çok iyi kullandığımı hayal ediyorum, herhangi bir durumda "E1yapar" denmesi hava katar bence."*
E2	Teknolojiyi iyi kullanan herkesin yaptığını daha farklı yapabiliyor Sunu programını iyi kullanmak sunuyu diğerlerinden farklı yapar Teknolojiyi kullanmak kendini geliştirmeye sağladı Teknolojiyi iyi kullandığı için hocalar tarafından tanınıyor Teknoloji kullanarak derslerdeki başarısı arttı Arkadaşlarının teknoloji sorunlarını çözerek mutlu oluyor	*"Teknolojiyi iyi kullanan biri yaptığı bir işi de farklı yapıyor. Örneğin sunum yapacağı zaman Prezi kullanmak ya da Powerpoint'in yeni versiyonunda üç boyutlu geçişler filan var mesela ben de önceleri bilmiyordum ama kullana kullana gelişti. Benim kendimi geliştirmemi sağladı. Teknolojiyi daha iyi kullanmam hocalar tarafından tanınmamı ve notlarımın daha yüksek olmasını sağladı. Not ortalamam yükseldi. Arkadaşlarımın bir sıkıntısı olduğunda yardım ettiğimde de arkadaşlarım mutlu olmuştur. Ben de mutlu oluyorum mesela yardım ettiğim için."*
E3	Bilgisinin fazla olduğunu düşündüğü kişilere farklı gözle bakıyor Bilgili kişilere saygı duyuyor	*"Arkadaşlar arasında bizim okulda genelde şöyle bir şey oluyor. Birisi bir şeyi iyi yapıyorsa o konuyla ilgili sürekli ona gidiliyor, ona soruluyor ve yardım etmesi isteniyor. Benim ödevimi, E10'un ödevini ya da E1'in ödevini o kişi düzenlemeye başlıyor baştan sona kadar düzenli bir şekilde ondan çıkıyor. Bir konuda benden daha fazla bir şey bildiğini düşündüğüm arkadaşım benim gözümde daha da büyüyor ve saygı duyuyorum o kişiye"*
E4	Bilgisi olan kişi hem kendine hem arkadaşlarına faydalı	*"Bir kişi ekstra herhangi bir şey biliyorsa hem kendi gelişimi açısından hem de çevresindeki arkadaşlarının bir şeyler öğrenmesi bakımından olumlu bir durum.*

	Bilgili kişi daha havalı	*E1'in dediği gibi biraz daha Cool olabiliyor o kişi.*
E5	Öğrencilik hayatında başarı sağlıyor Teknolojiyi iyi kullanmak prestij katıyor İş hayatına da katkısı olacağını düşünüyor	*"Bence öğrenciyken bunları bilmek her şeyden önce kişinin dersinde başarılı olmasını sağlıyor o da doğal olarak bir prestij katıyor zaten. Bunun yanında okuldan sonra iş hayatına atıldığında da katkısı olacaktır bence. Çünkü çok iyi bildiğin bir şey ve bizim fazlaca kullanacağımız bir şey ve bunun kişiye mutlaka katkısı olacaktır."*
E6	Kesinlikle katkı sağladığını düşünüyor Çok iyi kullandığı programlarla güzel şeyler yapmak için zaman kaybetmiyor Word'u iyi kullanan biri İçindekiler sayfası oluşturmak için saatlerini harcamıyor İşleri daha kısa sürede yaptığından farklı işlere zaman ayırabiliyor Teknolojiyi iyi kullanmak prestij sağlıyor Son teknolojiyi iyi bir şekilde kullanmak kişide de haz duygusu yaratıyor	*"Kesinlikle katkı sağladığını düşünüyorum. Özellikle çok iyi kullandığı bir program varsa o kişinin onu öğrenmekle zaman kaybetmiyor bir kere. Onu öğrenmek veya daha güzel şeyler yapmak konusunda zaman kaybetmiyor. Mesela Word'de bir dosya hazırlarken. Biz bir rapor hazırlamıştık ve bunun içindekiler kısmı vardır bilirsiniz. İçindekiler kısmını hazırlamayı ben bilmiyordum ve elle yazıyordum. Bilmediğim için elle yazıyordum ve böyle tek tek tek noktalar koyuyordum sonuna da sayfa sayısını yazmalar. Sonra ben bunu öğrendim öğrendikten sonra beş dakikamı almadı içindekiler hazırlamak hatta 3 dakika bile diyebilirim. Bu benim bir saatten fazla harcadığım zamanı kısalttı. O bir saatte daha farklı işlerime zaman harcayabiliyorum. Bu benim kendimi geliştirmeme katkı sağladı mesela. Teknolojiyi iyi kullanmanın prestij kattığını da düşünüyorum. Mesela bilgisayarla ilgili bir problem oluyor en basitinden benim telefonumda projeksiyon cihazlarını çalıştırma özelliği var ve projeksiyonun kumandasını bulamıyorlar burada sunum yapacak olan kişi o zaman beni çağırıyorlar telefonumla projeksiyon cihazını çalıştırmam için. Ben de geliyorum ve açıyorum bu da insana gerçekten bir haz duygusu veriyor sadece bununla ilgili değil tabi ki ben teknolojiyi iyi kullanmanın prestij kattığını düşünüyorum."*
E7	Akademik hayatta kesinlikle katkısı var Sosyal hayatta kişinin tavrı prestiji etkiler Yardımsever ve paylaşmayı seven biri sosyal hayatta da prestij sağlayabilir Arkadaş çevresini genişletir Bilgisini paylaşmayan kişi hakkında olumsuz düşüncelere sebep olabilir.	*"Akademik anlamda kesinlikle katkısı var her türlü ama arkadaş ortamında kişinin tavrına bağlı olarak değişir bence. Eğer yardımsever ve bilgisini paylaşmayı seviyorsa tabi ki katar herkes ondan yardım ister, arkadaşlık kurar, arkadaş çevresi genişler. Ancak bilgisini paylaşmayı sevmeyen, yardım etmeyen bir insansa açıkçası onun bilgisinin benim için bir önemi olmaz hatta daha kötü bir gözle bakabilirim. Paylaşmak lazım bence bilgi paylaştıkça çoğalır çünkü."*
E8	Katkı sağlıyor Bilgisi fazla olan kişiye saygı duyuyor Son teknoloji ürün kullanmak katkı sağlamıyor	*"Bence katkı sağlıyor. Bilgisayar ucu bucağı olmayan bir şey. Gerek site kurma gerek program yazma gerekse diğer konularda arkadaşlarımın bana katkısı oluyor. Ben onlara göre biraz daha geri kalmış sayılırım. Benden daha iyi kullanan birine karşı iyi yönde bakış açım da değişir, saygı duyarım. Benim*

		son teknoloji ürün kullanmamın bana bir katkı sağlayacağını düşünmüyorum. Arkadaşlarımın arasında bir farklılığımın olacağını da düşünmüyorum ya da bir arkadaşımın son teknoloji ürün kullanıyor olması benim ona bakış açımı değiştirmez."
E9	Sosyal ortamda kişinin tavrı prestiji etkiler Bilgi sahibi olmak kişiye karizma katıyor	*Ben de sosyal açıdan bunun bir artı olduğunu düşünüyorum tabi E7'nin söylediği şartlarda. Ben herhangi bir konuda herhangi birinin bilgili olmasının o kişiye karizma kattığını düşünürüm."*
E10	Herhangi bir konuda diğerlerinden fazla bilgi sahibi olmak haz veriyor Teknolojiyi iyi kullanmak akademik başarı sağlıyor Teknolojiyi iyi kullanmak prestij sağlıyor	*"Ben de aynı şekilde düşünüyorum. Benim bilgisayar konusunda değil de diğer konularda gereksiz bilgilerim çok fazladır. Arkadaşlarla paylaştığım zamanlarda onların bilmediği bir şeyi bilmek bile haz veriyor gerçekten. İnsan kendini farklı hissediyor. Bilgisayar konusunda o kadar iyi değilim yani arkadaşlarımın gelip bir şey soracağı kadar değil ama bilgiyi paylaşmak ve arkadaşlarına sunmak bence güzel bir şey. Hem seni ayrı bir noktaya getiriyor akademik anlamda zaten notların yükseliyor yani iyi bir şey prestij katıyor."*

Son teknoloji ürün kullanmanın bireye sağladığı katkıyı belirlemeye yönelik sorulan soruya katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ve cevapların analizleri Tablo 110'da verilmiştir. Katılımcıların %20'si son teknoloji ürüne sahip olmanın katkı sağlamadığını, %20'si teknolojiyi iyi kullanmanın iş hayatında, %50'si akademik hayatta, %10'u da arkadaş ortamında prestij sağladığı görüşündedir. Katılımcıların %60'u teknolojiyi iyi bilme ve kullanmanın kişiyi diğer insanların gözünde farklı/üstün/saygıdeğer kıldığını, %40'da teknolojiyi iyi bilen ve kullanın kişinin kendini daha özgüvenli/farklı/havalı hissettiği görüşündedir.

Odak Grup Görüşmelerinin Genel Olarak Değerlendirmesi

Araştırmanın kavramsal temelini oluşturan teknoloji kabul ve kullanım niyetini etkileyen boyutların (algılanan kullanım kolaylığı, algılanan fayda, sosyal etki, gönüllülük, kolaylaştırıcı durumlar, kaygı ve özyeterlik) öğrencilerin teknoloji kabul ve kullanımlarına etkisinin bulunup bulunmadığı belirlemek üzere yapılan odak grup görüşmelerine ait genel bir değerlendirme yapıldığında Tablo 111'deki sonuçlara ulaşılmıştır.

Tablo 111

Odak Grup Görüşmelerinin Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Boyutlarına Göre Analizi

Soru	Algılanan kullanım kolaylığı		Algılanan yarar		Sosyal etki		Gönüllülük		Kolaylaştırıcı durumlar		Kaygı		Özyeterlik	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
1	-	-	1	0,03	1	0,01	-	-	5	0,22	-	-	16	0,30
2	-	-	2	0,05	6	0,08	15	0,49	9	0,39	1	100	17	0,31
3	-	-	2	0,05	3	0,04	6	0,19	-	-	-	-	5	0,09
4	-	-	8	0,21	7	0,09	10	0,32	9	0,39	-	-	12	0,23
5	-	-	8	0,21	4	0,05	-	-	-	-	-	-	-	-
6	-	-	13	0,34	3	0,04	-	-	-	-	-	-	4	0,07
7	-	-	4	0,11	3	0,04	-	-	-	-	-	-	-	-
8	-	-	-	-	53	0,66	-	-	-	-	-	-	-	-
Toplam	0	0,00	38	0,17	80	0,35	31	0,14	23	0,10	1	0,00	54	0,24

Tablo 111'de öğrencilerle yapılan odak grup görüşmesinde teknoloji kabul ve kullanım niyetine etki eden faktörlere yönelik vermiş oldukları cevapların soru bazında toplamları ve yüzdeleri (boyuta ilişkin toplam cevap sayılarına göre) verilmektedir. En alt satırda toplam olarak verilen rakamlar odak grup görüşmelerinin tamamında (toplam 8 soruda) 7 boyuta ilişkin verilen cevaplar ve yüzdeleri (227 toplam cevap bazında) verilmiştir.

Araştırmada katılımcıların odak grup görüşmesi esnasında teknoloji kabul ve kullanım niyetine etki eden faktörlere yönelik genel bir değerlendirme yapıldığında öğrencilerin teknoloji kabul ve kullanım niyetine etki eden faktörler sırasıyla %35 sosyal etki, yani teknoloji kullanımının prestij, statü ve akademik başarı sağlayacağına dair görüşün üzerinde en çok durulan faktör olduğu, bunu teknoloji kullanımına yönelik % 24 özyeterlik, %17 algılanan yarar, %14 gönüllülük (zorunluluk) oranı ve %10 kolaylaştırıcı durumlar olduğu görülmektedir. Öğrencilerden sadece biri kaygıdan söz etmiş olup,

bilgisayar kullanırken yanlış bir tuşa basıp bilgileri kaybetme ya da bilgisayarı bozma kaygısı olmadığından dolayı kişisel bilgisayarında bilgisayar kullanımını geliştirdiğini belirtmiştir.

Tablo 112

Odak Grup Görüşmelerine Göre Teknoloji Kullanımını Etkileyen Diğer Faktörler

Soru	Eğitim		Özel İlgi		Farkındalık	
	n	%	n	%	n	%
1	12	0,18	2	0,04	7	0,15
2	27	0,41	8	0,17	12	0,25
3	3	0,05	1	0,02	11	0,23
4	24	0,36	4	0,09	17	0,35
5	-	-	22	0,48	1	0,02
6	-	-	9	0,20	-	-
7	-	-	-	-	-	-
8	-	-	-	-	-	-
Toplam	66	0,41	46	0,29	48	0,30

Katılımcıların ölçekte yer alan boyutların (algılanan kullanım kolaylığı, algılanan yarar, sosyal etki, gönüllülük, kolaylaştırıcı durumlar, kaygı ve özyeterlik) dışında eğitim, özel ilgi ve farkındalık da teknoloji kabul ve kullanım niyetine etki eden diğer faktörler olarak görülmektedir. Öğrencilerin teknoloji kabul ve kullanım niyetine etki eden diğer faktörlerin başında %41 oran ile öğrenci özelliklerinin, hazıroluş düzeylerinin dikkate alındığı, alana yönelik uygulamaların yapıldığı ve öğrencide derse devam etme zorunluluğu yaratan bir eğitim gelmektedir. Görüşmede teknoloji kullanımının öneminin farkında olan yani gelecek kariyerlerinde bu teknolojileri kullanmanın önemli ve gerekli olduğunu düşünen öğrenciler, teknoloji konusunda eksikliklerini gidermek adına kursa gittiklerini ve teknoloji konusunda kendilerini geliştirdiklerini ifade etmişlerdir. Farkındalık da teknoloji kullanımını etkileyen diğer bir unsur olarak değerlendirilebilir ve

oranı %30'dur. Teknolojiye özel ilgi duyan öğrenciler, bu teknolojilere sahip olmak ve kullanmak için daha gönüllü olduklarını belirtmiştir, özel ilginin oranı da %29'dur. Ayrıca stajını yapan öğrencilerin teknoloji kullanımının öneminin ve gerekliliğinin daha fazla farkında olduğu görülmektedir.

Öğrencilere Uygulanan Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Anket Bulguları

Yöneticilerle yapılan mülakat, uygulanan anket ve öğrencilerle yapılan odak grup görüşmesi sonucu elde edilen veriler doğrultusunda Ankara'da Sağlık Yönetimi lisans eğitimi alan öğrencilere uygulanan Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti anket sonuçları bu bölümde yer almaktadır.

Anket Ankara'da Sağlık Yönetimi lisans eğitimi alan öğrencilere uygulanmış olup 601 anket geçerli bulunmuştur.

Ankete katılan öğrencilerin demografik özelliklerine ilişkin veriler Tablo 113'te verilmiştir.

Tablo 113

Öğrencilerin Demografik Özelliklerine İlişkin Veriler

		n	%
Cinsiyet	Kadın	419	69,7
	Erkek	182	30,3
Öğrenim gördüğü üniversite	Ankara Üniversitesi	180	30,0
	Başkent Üniversitesi	57	9,5
	Gazi Üniversitesi	145	24,1
	Hacettepe Üniversitesi	219	36,4
Sınıfı	Birinci sınıf	217	36,1
	İkinci sınıf	193	32,1
	Üçüncü sınıf	90	15,0
	Dördüncü sınıf	101	16,8
Yabancı dil düzeyi	Zayıf	199	33,1
	Orta	343	57,1
	İyi	59	9,8
Staj durumu	Yaptı	124	20,6
	Yapmadı	477	79,4

Öğrencilerin demografik özelliklerine ilişkin veriler Tablo 113'te yer almaktadır. Katılımcıların %69,7'si kadın, %30,3'ü erkektir. Katılımcıların %36,4'ü Hacettepe Üniversitesi, %30,0'ı Ankara Üniversitesi, %24,1'i Gazi Üniversitesi, %9,5'i ise Başkent Üniversitesinde eğitim görmektedir. %36,1'i birinci sınıf, %32,1'i ikinci sınıf, %15,0'ı üçüncü sınıf, %16,8'i ise dördüncü sınıf öğrencisidir. Yabancı dil ise %57,1'i orta, %33,1'i zayıf, %9,8'i iyi düzeydedir. Katılımcıların %79,4'ü stajını yapmamış, %20,6'sı yapmıştır.

Öğrencilerin Bilgi ve İletişim Teknolojileri kullanımına ilişkin veriler Tablo 114'te verilmiştir.

Tablo 114

Öğrencilerin Bilgi ve İletişim Teknolojileri Kullanımına İlişkin Veriler

		n	%
Kullanım amacı	İletişim	51	8,5
	İletişim-araştırma	218	36,3
	İletişim-araştırma-sosyal ağ	69	11,5
	İletişim-araştırma-sosyal ağ-ödev	79	13,1
	İletişim-araştırma-sosyal ağ-ödev-eğlence	78	13,0
	İletişim-araştırma-sosyal ağ-ödev-eğlence-alışveriş	106	17,6
Kullanılan teknolojiler	Akıllı telefon	108	18,0
	Akıllı telefon, dizüstü bilgisayar	271	45,1
	Akıllı telefon, dizüstü bilgisayar, tablet bilgisayar	160	26,6
	Akıllı telefon, dizüstü bilgisayar, tablet bilgisayar, masaüstü bilgisayar	62	10,3
Kullanım süresi	1 yıldan az	18	3,0
	1-5 yıl arası	153	25,5
	6-10 yıl arası	323	53,7
	11 yıl ve üzeri	107	17,8
Günlük kullanım süresi	1 saatten az	29	4,8
	1-2 saat	145	24,1
	3-4 saat	275	45,8
	5 saat ve üzeri	152	25,3

Katılımcıların BİT kullanımına ilişkin veriler incelendiğinde %36,3'ü BİT'i iletişim ve araştırma, %17,6'sı iletişim-araştırma-sosyal ağ-ödev-eğlence-alışveriş amacı ile kullanmakta; %45,1'i akıllı telefon ve dizüstü bilgisayar, %26,6'sı akıllı telefon-dizüstü bilgisayar-tablet bilgisayara sahip ; %53,7'si 6-10 yıl, %25,5'i ise 1-5 yıl arası BİT

kullanmaktadır. Günlük kullanım sürelerine ait veriler ise katılımcıların %45,8'inin 3-4 saat, %25,3'ü ise 5 saat ve üzerinde BİT kullandıklarını göstermektedir.

Öğrencilerin üniversitede almış oldukları BİT eğitimi hakkındaki görüşlerine ilişkin veriler Tablo 115'te verilmiştir.

Tablo 115

Öğrencilerin Üniversitedeki BİT Eğitimine İlişkin Görüşleri

		n	%
Üniversitede BİT Eğitimi Alma	Eğitim alan	601	100
	Eğitim almayan	,0	,0
Eğitimin Yeterliği		n	%
Eğitim Word'de yazışma yapmak için yeterli	Evet	389	64,7
	Hayır	212	35,3
Eğitim Excel'de tablo hazırlamak için yeterli	Evet	319	53,1
	Hayır	282	46,9
Eğitim Excel'de formül girme ve çalıştırma için yeterli	Evet	252	41,9
	Hayır	349	58,1
Eğitim PowerPoint'te sunu hazırlamak için yeterli	Evet	395	65,7
	Hayır	206	34,3
Eğitim Access'te verilerle çalışmak için yeterli	Evet	164	27,3
	Hayır	437	72,7
Eğitim yeni bilgi ve beceriler kazandırdı	Evet	254	42,3
	Hayır	347	57,7
Bilgisayar Kullanımını Önemli Bulma		n	%
İş hayatında Word kullanmanın önemli olduğunu düşünüyorum	Evet	555	92,3
	Hayır	46	7,7
İş hayatında Excel kullanmanın önemli olduğunu düşünüyorum	Evet	555	92,3
	Hayır	46	7,7
İş hayatında Powerpoint kullanmanın önemli olduğunu düşünüyorum	Evet	554	92,2
	Hayır	47	7,8
İş hayatında Access kullanmanın önemli olduğunu düşünüyorum	Evet	531	88,4
	Hayır	70	11,6

Tablo 115'te katılımcıların üniversitede BİT eğitimi alma, alınan eğitimi yeterli bulma ve almış oldukları eğitimin gelecek kariyerleri için önemli bulma durumlarına ilişkin veriler yer almaktadır. 601 öğrencinin tamamı BİT eğitimi aldıklarını ifade etmiştir. Almış oldukları eğitimin yeterliliği ile ilgili olarak katılımcıların %64,7'si Word'de yazışma

yapmak, %53,1'i Excel'de tablo hazırlamak, %41,9'u Excel'de formül girmek, %65,7'si PowerPoint'te sunu hazırlamak, %27,3'ü Access'te verilerle çalışmak için yeterli olduğunu belirtirken, eğitim genel olarak değerlendirildiğinde katılımcıların %57,7'sinin eğitimin yeni bilgi ve beceriler kazandırmadığı görüşünde oldukları görülmektedir.

Bilgisayar kullanımını gelecek kariyerleri açısından önemli bulma durumlarına ilişkin veriler incelendiğinde ise katılımcıların %92,3'ü Word, %92,3'ü Excel ,%92,2'si PowerPoint, %88,4'ü ise Access kullanımının iş hayatında önemli olduğu görüşündedir.

Katılımcıların lisans eğitimleri süresince Sağlık Bilişimi/Teknolojileri eğitimi alma ve eğitimi yeterli bulmalarına ilişkin veriler Tablo 116'da verilmiştir.

Tablo 116

Öğrencilerin Sağlık Bilişimi/Teknolojileri Eğitimine İlişkin Veriler

		n	%
Sağlık Bilişimi/Teknolojileri eğitimi alma	Eğitim alan	286	47,6
	Eğitim almayan	315	52,4
	Toplam	601	100
Eğitim sağlık teknolojilerini bilme/anlama konusunda yeterli	Evet	129	45,1
	Hayır	157	54,9
	Toplam	286	100

Katılımcıların %47,6'sı eğitim aldığını, %52,4'ü ise eğitim almadığı belirtmiştir. Eğitim alan 286 katılımcının eğitimin yeterliğine ilişkin cevapları incelendiğinde ise %54,9'u yani 157 katılımcı eğitimin sağlık teknolojilerini bilme/anlama konusunda yeterli olmadığı görüşündedir.

Katılımcıların lisans eğitimleri süresince almış oldukları BİT dersini yeterli görmeme nedenlerine ilişkin veriler Tablo 117'de verilmiştir.

Tablo 117

Öğrencilerin BİT Dersini Yeterli Görmeme Nedenlerine İlişkin Veriler

Bilgi ve İletişim Teknolojileri Dersini Yeterli Görmeme	n	%
Neden belirtmeyenler	305	50,7
Neden belirtenler	296	49,3
Toplam	601	100
Bilgi ve İletişim Teknolojileri Dersi Yeterli Değil Çünkü...		
Bilgisayar sayısı yetersiz, bilgisayarlar eski, bozuk, virüslü, yavaş çalışıyor	46	15,5
Uygulamalı olarak eğitim yapılmadı	59	19,9
Ders içeriği basit, yetersiz/gereken seviyede değil, yeterli eğitim verilmedi	64	21,6
Ders saati ve sayısı yetersiz	31	10,5
Uzaktan eğitim yerine sınıf/laboratuvar ortamında yüz yüze eğitim verilmeli	36	12,2
Öğretim elemanı ilgisiz/dersi önemsemiyor/yeterli seviyede eğitim veremiyor	37	12,5
Ders işlenmedi, sınavları geçmek için ders notları ezberlendi ve unutuldu	23	7,8
Toplam	296	100

Tablo 117 incelendiğinden katılımcıların tamamının yani Bilgi ve İletişim Teknolojileri dersi aldığı görülmektedir. Bilgi ve İletişim Teknolojileri eğitiminin yeterliğini değerlendirmeye yönelik açık uçlu olarak sorulan soruya cevap veren katılımcı sayısı 296'dır yani katılımcıların %49,3'ü eğitimi yeterli görmeme nedenine ilişkin görüş bildirmiştir. Görüş bildiren 296 katılımcının %21,6'sı ders içeriğinin basit, yetersiz, gereken seviyede olmadığını ve yeterli eğitimin verilmediğini; %19,9'u eğitimin uygulamalı olarak yapılmadığını; %15,5'i bilgisayar sayısının yetersiz, bilgisayarların eski, bozuk, virüslü olduğu ve yavaş çalıştığını; %12,5'i öğretim elemanın ilgisiz, dersi önemsemediğini, gereken seviyede eğitim veremediğini; %12,2'si eğitimin uzaktan eğitim yerine sınıf/laboratuvar ortamında yüz yüze eğitim olarak verilmediğini; %10,5'i ders saatinin ve sayısının yetersiz olduğunu, %7,8'i de ders işlenmediğini, sınavları geçmek için

ders notlarının ezberletildiğini ve sonrasında unutulduğunu belirterek bu sebeplerden dolayı BİT dersini yeterli görmediklerini ifade etmiştir.

Katılımcı lisans öğrencilerinin Sağlık Bilişimi/Teknolojileri eğitimini yeterli görmeme nedenlerine ilişkin veriler Tablo 118'de verilmiştir.

Tablo 118

Öğrencilerin Sağlık Bilişimi/Teknolojileri Dersini Yeterli Görmeme Nedenlerine İlişkin Veriler

Sağlık Bilişimi/Teknolojileri Dersini Yeterli Görmeme	n	%
Neden belirtmeyenler	477	79,4
Neden belirtenler	124	20,6
Toplam	601	100
Sağlık Bilişimi/Teknolojileri Dersi Yeterli Değil Çünkü...	n	%
Çok gerekli olduğu halde öyle bir ders yok	14	11,3
İleri düzeyde/ayrıntılı/kapsamlı/güncel/yeterli eğitim verilmedi	30	24,2
Laboratuvar küçük/bilgisayar sayısı yetersiz/bilgisayarlar eski ve bozuk	11	8,9
Alana yönelik uygulamalı eğitim verilmedi	38	30,6
Ders saati ve sayısı yetersiz	10	8,1
Öğretim elemanı ilgisiz/dersi önemsemiyor/yeterli seviyede eğitim veremiyor	21	16,9
Toplam	124	100,0

Tablo 118'de Sağlık Bilişimi/Teknolojileri dersinin yeterliğine ilişkin görüş bildiren katılımcı sayısı 124'tür. Yeterli bulmama nedenlerine ilişkin veriler incelendiğinde ise 124 öğrencinin %30,6'sı alana yönelik uygulamalı eğitim verilmediğini; %24,2'si ileri düzeyda/ayrıntılı/kapsamlı/güncel/yeterli eğitim verilmediğini; %16,9'u öğretim elamanının ilgisiz olduğunu, dersi önemsemediğini ve yeterli seviyede eğitim veremediğini; %11,3'ü çok gerekli olduğu halde böyle bir dersin olmadığını; %8,9'u laboratuvarın küçük, bilgisayar sayısının yetersiz, bilgisayarların eski ve bozuk olduğunu; %8,1'i ise ders saati ve sayısının yetersiz olduğunu ifade etmiştir.

BİT'e yönelik yenilikçilik, özel ilgi ve sosyal etki durumlarına ilişkin veriler Tablo 119'da verilmiştir.

Tablo 119

Öğrencilerin BİT'e Yönelik Yenilikçilik, Özel İlgi ve Sosyal Etki Durumuna İlişkin Veriler

		n	%
Bilgi ve İletişim Teknolojilerini alma ve kullanma konusunda kendini yenilikçi görme	Evet	415	69,1
	Hayır	186	30,9
Bilgi ve iletişim teknolojilerine özel olarak ilgi duyma	Evet	310	51,6
	Hayır	291	48,4
Yeni bir teknolojik ürün satın alacağında çevresindeki saygı duyduğu kişilerin görüşlerinden etkilenme	Evet	482	80,2
	Hayır	119	19,8
Yapması gereken bir işi arkadaşı teknoloji kullanarak daha kolay ve hızlı yaptığını söylüyorsa, önerdiği teknolojiyi kullanma	Evet	528	87,9
	Hayır	73	12,1

Sağlık yöneticileri ile yapılan görüşme ve öğrencilerle yapılan odak grup görüşmesi sonucu teknoloji kabul ve kullanım niyetine etki edebilecek olan faktörlerden yenilikçilik, özel ilgi ve sosyal etki değişkenlerine ilişkin verilerin yer aldığı Tablo 119 incelendiğinde, öğrencilerin %69,1'i BİT alma ve kullanma konusunda kendini yenilikçi gördüğünü, %51,6'sı BİT'e özel olarak ilgi duyduğunu, %80'2'si yeni bir teknolojik ürün satın alacağında çevresindeki saygı duyduğu kişilerin görüşlerinden etkilendiğini, %87,9'u da yapması gereken bir işi arkadaşı teknoloji kullanarak daha kolay ve hızlı yaptığını söylüyorsa önerilen teknolojiyi kullandığını ifade etmiştir.

Tablo 120

Öğrencilere Uygulanan Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Ölçeğinde Yer Alan İfadelere Verilen Cevapların Frekans Dağılımı

No	İfadeler	Kesinlikle katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle katılıyorum		$\bar{X}$	s.s.
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		
1	BİT kullanmak derslerimi-ödevlerimi daha çabuk yapmamı sağlar.	18	3,0	34	5,7	50	8,3	245	40,8	254	42,3	4,14	,992
2	Derslerimde/ ödevlerimde BİT kullanmak performansımı arttırır	11	1,8	36	6,0	96	16,0	272	45,3	186	30,9	3,98	,935
3	Derslerimde/ödevlerimde BİT kullanmak işlerimi kolaylaştırır.	9	1,5	27	4,5	44	7,3	271	45,1	250	41,6	4,21	,873
4	Derslerimde/ ödevlerimde BİT kullanmak verimliliğimi arttırır.	11	1,8	41	6,8	102	17,0	276	45,9	171	28,5	3,92	,942
5	Derslerimde/ödevlerimde BİT kullanmayı yararlı buluyorum.	9	1,5	24	4,0	78	13,0	273	45,4	217	36,1	4,11	,881
6	BİT kullanmamın üniversitede başarılı olabilmem için oldukça önemli olduğunu düşünüyorum	11	1,8	56	9,3	135	22,5	240	39,9	159	26,5	3,80	,994
7	BİT kullanmak okuldaki prestijimi arttırıyor.	37	6,2	127	21,1	197	32,8	159	26,5	81	13,5	3,20	1,106
8	BİT'in nasıl kullanılacağını öğrenmek benim için kolaydır.	9	1,5	50	8,3	130	21,6	260	43,3	152	25,3	3,83	,953
9	BİT kullanmak istediğimde ne yapmam gerektiğini kolay ve anlaşılır buluyorum	9	1,5	40	6,7	122	20,3	275	45,8	155	25,8	3,88	,921
10	BİT ortamlarını (bilgisayar laboratuvarı) ve araçlarını (bilgisayar, internet vs.) kullanmayı açık ve anlaşılır buluyorum.	17	2,8	38	6,3	126	21,0	268	44,6	152	25,3	3,83	,971
11	BİT kullanabilecek beceriye sahip olmak, benim için kolaydır.	5	,8	38	6,3	120	20,0	284	47,3	154	25,6	3,91	,881

No	İfadeler	Kesinlikle katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle katılıyorum		$\bar{X}$	s.s.
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		
12	BİT kullanmayı kolay buluyorum.	9	1,5	53	8,8	120	20,0	272	45,3	147	24,5	3,82	,950
13	Derslerimi/ödevlerimi BİT kullanarak yapmak hoşuma gidiyor.	16	2,7	49	8,2	114	19,0	244	40,6	178	29,6	3,86	1,017
14	Derslerimi/ödevlerimi yaparken BİT'i kullanmak oldukça iyi bir fikir.	11	1,8	43	7,2	106	17,6	251	41,8	190	31,6	3,94	,970
15	BİT'i kullanmak derslerimi/ödevlerimi daha eğlenceli ve ilginç yapıyor.	18	3,0	70	11,6	140	23,3	225	37,4	148	24,6	3,69	1,059
16	Gelecekte BİT kullanmayı planlıyorum.	11	1,8	32	5,3	84	14,0	245	40,8	229	38,1	4,08	,945
17	Gelecekte BİT kullanmayı devam ettirmeye niyetim var.	13	2,2	30	5,0	75	12,5	244	40,6	239	39,8	4,11	,952
18	Gelecekte BİT kullanmaya devam edeceğimi biliyorum.	16	2,7	29	4,8	89	14,8	231	38,4	236	39,3	4,07	,985
19	BİT kullanmak yararlı olmasına rağmen, BİT'i kullanmanın zorunlu olmadığını düşünüyorum	48	8,0	122	20,3	130	21,6	232	38,6	69	11,5	3,25	1,143
20	Derslerim/ödevlerim için BİT kullanmak tamamen benim isteğime bağlı.	14	2,3	84	14,0	127	21,1	256	42,6	120	20,0	3,64	1,025
21	BİT kullanmak için gerekli kaynaklara (bilgisayar, internet bağlantısı, yazılımlar) sahibim.	19	3,2	51	8,5	56	9,3	253	42,1	222	36,9	4,01	1,043
22	BİT'i kullanabilmek için gerekli bilgiye sahibim.	7	1,2	52	8,7	125	20,8	278	46,3	139	23,1	3,82	,926
23	BİT araçlarını (bilgisayar, internet, bilgisayar yazılımları) kullanırken zorlandığımda, fakültede rehberlik ve yardım alacağım kişiler var.	56	9,3	94	15,6	193	32,1	189	31,4	69	11,5	3,20	1,124
24	Fakültede BİT araç ve ortamlarının nasıl kullanıldığına ilişkin düzenlemeler yapılmakta ve	71	11,8	141	23,5	202	33,6	144	24,0	43	7,2	2,91	1,108

No	İfadeler	Kesinlikle katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle katılıyorum		$\bar{X}$	s.s.
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		
	açıklayıcı yönergeler bulunmaktadır.												
25	BİT kullanırken ürkek davranıyorum.	138	23,0	190	31,6	127	21,1	109	18,1	37	6,2	2,53	1,201
26	BİT araçlarını kullanırken yanlış bir tuşa basıp bilgilerimi kaybetme düşüncesi beni korkutuyor.	106	17,6	134	22,3	121	20,1	173	28,8	67	11,1	2,94	1,289
27	BİT araçlarını kullanırken düzeltemeyeceğim hataları yapma korkusundan BİT araçlarını kullanmaya çekiniyorum.	130	21,6	205	34,1	123	20,5	103	17,1	40	6,7	2,53	1,194
28	BİT kullanmak bir şekilde beni korkutuyor.	162	27,0	219	36,4	99	16,5	87	14,5	34	5,7	2,35	1,183
29	Fakültede BİT'i kullanan öğrenciler daha yüksek bir profile (statüye) sahiptir.	70	11,6	166	27,6	176	29,3	141	23,5	48	8,0	2,89	1,134
30	Benim davranışlarımdan etkilenen insanlar, ders çalışırken BİT imkanlarını kullanmamın iyi olacağını düşünürler.	30	5,0	90	15,0	220	36,6	200	33,3	61	10,1	3,29	1,004
31	Benim için önemli kişiler, ders çalışırken BİT imkanlarını kullanmamın iyi olacağını düşünürler.	32	5,3	73	12,1	184	30,6	240	39,9	72	12,0	3,41	1,023
32	Yeterli zamanım ve BİT olanaklarım var ise BİT'i kullanabilirim.	12	2,0	34	5,7	89	14,8	299	49,8	167	27,8	3,96	,912
33	Bir kişi bir kereye mahsus bana nasıl yapıldığını gösterirse, BİT'i kullanabilirim.	12	2,0	47	7,8	84	14,0	281	46,8	177	29,5	3,94	,962
34	Zorlandığım zaman yardıma bir kişiyi çağırabilirsem, BİT olanaklarını kullanabilirim.	14	2,3	36	6,0	88	14,6	288	47,9	175	29,1	3,96	,941

Katılımcıların Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti ölçeğinde yer alan ifadelere vermiş oldukları cevaplara ait dağılımlar Tablo 120'de verilmektedir. Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyet alt boyutlarına ilişkin ortalamalar incelendiğinde; algılanan yarara ilişkin cevapların ortalamaları en düşük 3,92 en yüksek ise 4,21; algılanan kullanım kolaylığı en düşük 3,82 en yüksek 3,91; sosyal etki en düşük 2,89 en yüksek 3,41; gönüllülük en düşük 3,25 en yüksek 3,64; kolaylaştırıcı durumlar en düşük 2,91 en yüksek 4,01; kaygı en düşük 2,35 en yüksek 2,94; özyeterlik en düşük 3,94 en yüksek 3,96 ve niyet en düşük 3,69 en yüksek 4,11'dir. En düşük ortalama sosyal etki, kolaylaştırıcı durum ve kaygı boyutunda yer almaktadır. Kaygı boyutunda ortalamaların düşük olması katılımcıların teknoloji kullanırken korku, kaygı ve endişe gibi olumsuz duyguları daha az yaşadıklarını göstermektedir. Sosyal etki boyutunda katılımcıları teknoloji kullanımının herhangi bir statü veya prestij kazandırması ve teknoloji kullanım konusunda diğer insanlardan etkilenme/diğer insanları etkileme konusunda "Katılmıyorum" ve "Kararsızım" aralığında bulunmaktadır. Kolaylaştırıcı durum ortalamalarının da "Kararsızım" ve "Katılıyorum" aralığında bulunması katılımcıların BİT olanaklarına sahip ancak sorun yaşadığında fakültede onlara rehberlik edecek kişilerin ve fakültede BİT kullanımına yönelik yönergelerin ve düzenlemelerin varlığının çok da yeterli olmadığını göstermektedir. Algılanan yarara ilişkin görüşleri daha olumlu iken, BİT'in kullanım kolaylığına ilişkin algılarının da çok yüksek olmadığı görülmektedir.

Öğrencilerin Demografik Özelliklerine Göre Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Farklılıkları

Araştırmada, sağlık yönetimi lisans öğrencilerinin teknoloji kabul ve kullanım niyetlerinin demografik özelliklerine göre farklılık gösterip görmediğine ilişkin veriler analiz edilmiştir. Analizlerde grup sayısı iki olan değişkenler için bağımsız örneklerler için t-testi, grup sayısı ikiden fazla olan değişkenler için de tek yönlü varyans analizi (One Way ANOVA) testleri uygulanmıştır.

Öğrencilerin teknoloji kabul ve kullanım niyetinin cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t testi sonuçları Tablo 121'de verilmiştir.

Tablo 121

Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Farklılıkları

Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	s.s.	s.d.	t	p
Algılanan kullanım kolaylığı	Kadın	419	3,8926	,67686	,03307	2,108	,036*
	Erkek	182	3,7399	,86919	,06443		
Algılanan yarar	Kadın	419	4,1389	,71491	,03493	2,908	,004*
	Erkek	182	3,9110	,94640	,07015		
Sosyal etki	Kadın	419	3,3842	,71795	,03507	3,442	,001*
	Erkek	182	3,1593	,77637	,05755		
Niyet	Kadın	419	4,0191	,77561	,03789	2,810	,005*
	Erkek	182	3,8196	,85288	,06322		
Gönüllülük	Kadın	419	3,4726	,90312	,04412	1,085	,278
	Erkek	182	3,3846	,93601	,06938		
Kolaylaştırıcı durumlar	Kadın	419	3,4033	,74563	,03643	1,271	,205
	Erkek	182	3,3095	,86614	,06420		
Kaygı	Kadın	419	2,6271	1,01607	,04964	1,419	,157
	Erkek	182	2,4959	1,09918	,08148		
Özyeterlik	Kadın	419	4,0040	,73728	,03602	2,453	,015*
	Erkek	182	3,8260	,84944	,06296		
Genel	Kadın	419	3,6695	,42612	,02082	3,861	,000*
	Erkek	182	3,4961	,53651	,03977		

*p<0,05

Tablo 121 incelendiğinde teknoloji kabul ve kullanım niyeti boyutlarından, algılanan kullanım kolaylığı, algılanan yarar, sosyal etki, niyet, özyeterlik ve ölçeğin genelinde cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmektedir (p<0,05). Farklılığın

anlamlı bulunduğu boyutlarda kadın katılımcıların ortalamalarının erkek katılımcılarınkinden daha fazla olduğu görülmektedir. Yani kadın öğrenciler teknolojiyi daha yararlı, kullanımını daha kolay algılamakta, teknoloji kullanımının prestij ve statü sağladığını düşünmekte, kendileri için önemli olan kişilerin görüşlerinden daha fazla etkilenmekte, teknoloji özyeterlikleri daha yüksek ve kullanıma yönelik niyetleri erkek öğrencilere göre daha fazladır.

Alanyazın incelendiğinde cinsiyetin teknoloji kabul ve kullanım niyetine etkisinin bulunduğunu gösteren pek çok çalışma olduğu görülmektedir.

Venkatesh vd. (2003) çalışmalarında cinsiyet ve algılanan kullanım kolaylığına ilişkin olarak cinsiyet ve yaş moderatörünü birlikte ele alarak bu iki moderatörün niyete olan etkisini belirlemeye çalışmışlardır. Çalışmada cinsiyetin temel moderatör olduğu ve yaşla birlikte etkiyi artırdığı görülmüştür. Algılanan kullanım kolaylığının niyete etkisinde kadın, ileri yaş ve sistemle nispeten daha az deneyimi olanların kullanım kolaylığına yönelik algıları kullanım niyetini etkilemektedir diğer bir ifadeyle kadın ve daha yaşlı çalışanlarda algılanan kullanım kolaylığının niyeti daha fazla etkilediği ve bu etkinin deneyimin artmasıyla azaldığını belirtmişlerdir. Venkatesh ve Morris (2000) de teknoloji kabul ve kullanımında çaba beklentisinin (algılanan kullanım kolaylığı) erkeklerden çok kadınlarda dikkat çekici olduğunu belirtmiştir. Kadınların teknoloji kabul ve kullanımına yönelik davranışsal niyetine teknolojinin kullanım kolaylığına yönelik algıları erkeklere göre daha fazla etki etmektedir.

Cinsiyete yönelik araştırmalarda erkeklerin daha çok görev eğilimli olduğu ve dolayısıyla görevlerin başarılmasına dayalı olarak algılanan yararın erkekler için daha ön planda olduğu yönünde olmasına rağmen, cinsiyet şeması kuramına göre, bu tür farklılıkların aslında biyolojik cinsiyetten daha ziyade doğumdan itibaren cinsiyet rolleri ve toplumsallaşma sürecinin pekiştirilmesinden kaynaklandığını öne sürülmektedir (Bem, 1981; Bem & Allen, 1974). Levy (1988) ise yaşı referans almaksızın cinsiyetin yanıltıcı olabileceğini ifade etmiştir. Örneğin geleneksel toplumsal cinsiyet rolleri verilmiş çalışan bir kadın için iş ile ilgili unsurların önemi aileye yönelik sorumluluklara göre daha arka planda kalacaktır. İş hayatında başarılı olmak ya da çocuk büyütmek arasındaki tercihi toplumsal cinsiyet rolleri belirleyecektir. Bu nedenle cinsiyet ve yaş birlikte ele alınarak incelenmelidir. Venkatesh vd. (2003) de cinsiyeti moderatör olarak ele aldıkları çalışmalarında erkeklerde ve daha genç çalışanlar olması durumunda performans

beklentisinin (algılanan yarar) niyetin belirleyici olarak göründüğünü ifade etmişlerdir. Performans beklentisinin (algılanan yarar) BİT kullanımına yönelik davranışsal niyeti yordama düzeyinin kişilerin cinsiyetlerinden etkilenmediği sonucu da cinsiyet ile algılanan yarar arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkinin bulunmadığına dair diğer bir göstergedir (McCombs, 2011).

Sosyal etki ve cinsiyet arasındaki ilişkiye yönelik teoride de, bayanların diğer kişilerin düşünceleri konusunda daha hassas olma eğilimi gösterdiklerinden dolayı teknoloji kullanımına yönelik davranışsal niyetin oluşmasında sosyal etkinin bayanlarda daha dikkat çekici olduğu yönündedir (Venkatesh, Morris & Ackerman, 2003). Venkatesh vd. (2003) de moderatör olarak ele aldıkları yaş, cinsiyet, gönüllülük ve deneyimin sosyal etkinin davranışsal niyeti yordamasında etkili olduğu sonucuna varmıştır. Çalışmada kadın, ileri yaş, zorunlu kullanım ve teknoloji konusunda sınırlı deneyime sahip çalışanlarda sosyal etkisinin davranışa etkisinin daha fazla olduğu görülmüştür.

Araştırmada kolaylaştırıcı durumlar ile cinsiyet arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır benzer bir şekilde Venkatesh vd. (2003) de çalışmalarında kolaylaştırıcı durumlarda cinsiyete göre bir farklılık bulamamıştır. Ancak çalışmada kolaylaştırıcı durumların gerçek kullanıma etkisinde yaş ve deneyimin etkiyi farklılaştırdığı görülmüştür. Buna göre ileri yaştaki çalışanların teknolojiye yönelik deneyimlerinin artmasıyla kolaylaştırıcı durumların gerçek kullanıma etkisinin arttığı görülmektedir. Yani yaşlı çalışanlar, sistemi daha fazla veya uzun süre kullanmaya başladığında kolaylaştırıcı durumların varlığı kullanımı olumlu yönde etkilemektedir.

Cinsiyet ile BİT kullanımına yönelik kaygı arasındaki ilişkileri belirlemeye yönelik pek çok araştırma yapılmış olup, sonuçları birbirinden farklı bulunmuştur. Raub (1981) bilgisayara yönelik tutumları etkileyen bir faktör olarak tanımladığı bilgisayar kaygısı ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğunu belirtirken, Cooper ve Weawer (2003) genç kızlar ve kadınların bilgisayar kaygısının erkeklerden daha fazla olduğunu ortaya koymuştur. Bu araştırmalar da cinsiyet ile kaygı arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığını göstermiştir (Güncan-Namlu &Ceyhan, 2003).

Cinsiyet ile BİT kullanımına yönelik niyet arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik yapılan çalışmalarda ise kadınlarda niyetin daha fazla olduğu görülmektedir (Yuen &Ma, 2002).

Katılımcıların teknoloji kabul ve kullanım niyetlerinin eğitim gördükleri üniversiteye göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 122'de verilmiştir.

Tablo 122

Öğrencilerin Eğitim Gördükleri Üniversiteye Göre Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Farklılıkları

	Üniversite	n	$\bar{X}$	s.s.	F	p	Scheffe
Algılanan kullanım kolaylığı	1-Ankara Üniversitesi	180	3,7704	,83010	1,494	,215	
	2-Başkent Üniversitesi	57	4,0000	,74868			
	3-Gazi Üniversitesi	145	3,8517	,71689			
	4-Hacettepe Üniversitesi	219	3,8653	,67728			
Algılanan yarar	1-Ankara Üniversitesi	180	3,9489	,92443	4,339	,005*	2-1-4
	2-Başkent Üniversitesi	57	4,3684	,64119			
	3-Gazi Üniversitesi	145	4,1228	,62813			
	4-Hacettepe Üniversitesi	219	4,0566	,80531			
Sosyal etki	1-Ankara Üniversitesi	180	3,2789	,79650	,703	,550	
	2-Başkent Üniversitesi	57	3,4316	,67378			
	3-Gazi Üniversitesi	145	3,2910	,68515			
	4-Hacettepe Üniversitesi	219	3,3333	,75184			
Niyet	1-Ankara Üniversitesi	180	3,8519	,82027	1,834	,140	
	2-Başkent Üniversitesi	57	4,0994	,83325			
	3-Gazi Üniversitesi	145	3,9977	,74068			
	4-Hacettepe Üniversitesi	219	3,9840	,81922			
Gönüllülük	1-Ankara Üniversitesi	180	3,2861	,92457	3,084	,027*	3-1
	2-Başkent Üniversitesi	57	3,5702	,77597			
	3-Gazi Üniversitesi	145	3,5655	,89220			
	4-Hacettepe Üniversitesi	219	3,4658	,93723			
Kolaylaştırıcı durumlar	1-Ankara Üniversitesi	180	3,3037	,78888	6,835	,000*	2-1-3
	2-Başkent Üniversitesi	57	3,8070	,73178			
	3-Gazi Üniversitesi	145	3,3057	,74897			
	4-Hacettepe Üniversitesi	219	3,3668	,78654			
Kaygı	1-Ankara Üniversitesi	180	2,6042	1,05831	,512	,674	
	2-Başkent Üniversitesi	57	2,7018	1,13629			
	3-Gazi Üniversitesi	145	2,6121	1,02653			
	4-Hacettepe Üniversitesi	219	2,5274	1,01866			
Özyeterlik	1-Ankara Üniversitesi	180	3,8296	,86700	2,191	,088	
	2-Başkent Üniversitesi	57	4,0351	,73648			
	3-Gazi Üniversitesi	145	3,9724	,72596			
	4-Hacettepe Üniversitesi	219	4,0122	,73284			
Genel	1-Ankara Üniversitesi	180	3,5371	,51022	4,692	,003*	2-1
	2-Başkent Üniversitesi	57	3,7962	,42440			
	3-Gazi Üniversitesi	145	3,6347	,40569			
	4-Hacettepe Üniversitesi	219	3,6242	,47114			

Tablo 122'de katılımcıların teknoloji kabul ve kullanım niyetinin eğitim gördükleri üniversiteye göre algılanan yarar, gönüllülük, kolaylaştırıcı durumlar boyutunda ve genel olarak istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir ($p<0,05$). Farklılığın hangi grup ya da gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan post-hoc testlerinden Scheffe testi uygulanmıştır. Test sonuçlarına göre algılanan yarar boyutundaki farklılık Başkent Üniversitesi ile Ankara Üniversitesi ve Hacettepe Üniversitesinde eğitim görenler arasında bulunmaktadır. Başkent Üniversitesinde eğitim gören katılımcıların algılanan yarar ortalamaları ($\bar{X}$=4,36) diğer iki üniversite eğitim gören katılımcılarınkine ($\bar{X}$=3,94; $\bar{X}$=4,05) göre daha yüksektir. Gönüllülük boyutundaki anlamlı farklılık ise Ankara Üniversitesi ile Gazi Üniversitesi arasında görülmektedir. Ankara Üniversitesinde eğitim gören katılımcılar ($\bar{X}$=3,28) Gazi Üniversitesinde eğitim görenlere göre ($\bar{X}$=3,56) daha düşük gönüllülük ortalamasına sahiptir. Kolaylaştırıcı durumlardaki farklılık ise Başkent Üniversitesi ile Ankara Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi katılımcılarından kaynaklanmaktadır. Başkent Üniversitesinde eğitim gören katılımcıların ($\bar{X}$=3,80) teknoloji konusunda Ankara Üniversitesi ($\bar{X}$=3,30) ve Gazi Üniversitesinde ($\bar{X}$=3,30) eğitim gören katılımcılara göre daha iyi koşullara sahip olduğu söylenebilir. Genel olarak teknoloji kabul ve kullanım niyeti değerlendirildiğinde ise anlamlı bulunan farklılığın Ankara Üniversitesi ve Başkent Üniversitesi arasında olduğu görülmektedir. Ankara Üniversitesinde eğitim gören katılımcıların genel ortalamaları ($\bar{X}$=3,53) Başkent Üniversitesinde eğitim görenlerinkine ($\bar{X}$=3,79) göre daha düşüktür. Özel üniversitede eğitim gören katılımcıların teknoloji kabul ve kullanım niyetlerinin daha fazla olduğu söylenebilir.

Özetlenecek olursa, özel bir üniversite olan Başkent Üniversitesinde eğitim gören katılımcıların teknolojiyi daha yararlı olarak algıladıkları, teknoloji konusunda daha fazla imkan, kaynak ve desteğe sahip oldukları ve genel olarak teknoloji kabul ve kullanımına yönelik niyetlerinin daha fazla olduğu görülmektedir. Özel üniversite olması bakımından bilgisayar ve diğer teknolojilere yönelik kaynakların daha yeni ve fazla olduğu düşünülebilir. Teknolojiyi kullanma konusunda ise Gazi Üniversitesinde eğitim gören katılımcıların daha gönüllü oldukları söylenebilir.

Katılımcıların teknoloji kabul ve kullanım niyetinin öğrenim gördükleri sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 123'te verilmiştir.

Tablo 123

Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Farklılıkları

Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti	Sınıf	n	$\bar{X}$	s.s.	F	p	Scheffe
Algılanan kullanım kolaylığı	1-Birinci sınıf	217	3,8587	,76275	4,311	,005*	4-2
	2-İkinci sınıf	193	3,7513	,72531			
	3-Üçüncü sınıf	90	3,7759	,70097			
	4-Dördüncü sınıf	101	4,0644	,73332			
Algılanan yarar	1-Birinci sınıf	217	4,0700	,78544	,505	,679	
	2-İkinci sınıf	193	4,0249	,77042			
	3-Üçüncü sınıf	90	4,0822	,77830			
	4-Dördüncü sınıf	101	4,1446	,89582			
Sosyal etki	1-Birinci sınıf	217	3,3235	,75563	,578	,630	
	2-İkinci sınıf	193	3,2632	,72596			
	3-Üçüncü sınıf	90	3,3711	,73595			
	4-Dördüncü sınıf	101	3,3525	,75691			
Niyet	1-Birinci sınıf	217	3,9386	,79822	1,904	,128	
	2-İkinci sınıf	193	3,9257	,78797			
	3-Üçüncü sınıf	90	3,8870	,86578			
	4-Dördüncü sınıf	101	4,1287	,78063			
Gönüllülük	1-Birinci sınıf	217	3,4608	,98582	1,484	,218	
	2-İkinci sınıf	193	3,5207	,87624			
	3-Üçüncü sınıf	90	3,4278	,90119			
	4-Dördüncü sınıf	101	3,2871	,81959			
Kolaylaştırıcı durumlar	1-Birinci sınıf	217	3,3687	,83782	1,103	,347	
	2-İkinci sınıf	193	3,3161	,73104			
	3-Üçüncü sınıf	90	3,4963	,84097			
	4-Dördüncü sınıf	101	3,3927	,70773			
Kaygı	1-Birinci sınıf	217	2,6544	1,12799	1,954	,120	
	2-İkinci sınıf	193	2,6282	,99873			
	3-Üçüncü sınıf	90	2,5889	,97965			
	4-Dördüncü sınıf	101	2,3639	,97116			
Özyeterlik	1-Birinci sınıf	217	3,9555	,78670	,246	,864	
	2-İkinci sınıf	193	3,9136	,77094			
	3-Üçüncü sınıf	90	3,9852	,70297			
	4-Dördüncü sınıf	101	3,9769	,83434			
Genel	1-Birinci sınıf	217	3,6254	,48242	,839	,473	
	2-İkinci sınıf	193	3,5808	,45579			
	3-Üçüncü sınıf	90	3,6147	,47364			
	4-Dördüncü sınıf	101	3,6701	,45972			

*p<0,05

Tablo 123'te katılımcıların eğitim gördükleri sınıf düzeylerine göre teknoloji kabul ve kullanım niyeti arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılığın sadece algılanan kullanım kolaylığı boyutunda olduğu görülmektedir. Farklılığın hangi sınıflar arasında bulunduğunu belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonucunda; ikinci sınıf ile dördüncü sınıf katılımcılardan kaynaklandığı görülmüştür. Dördüncü sınıf öğrencilerinin kullanım kolaylığına yönelik algıları ($\bar{X}$=4,06) ikinci sınıf öğrencilerinkinden ($\bar{X}$=3,75) daha yüksektir. Diğer bir ifadeyle dördüncü sınıf öğrencileri ikinci sınıf öğrencilerine göre teknolojiyi daha kolay kullanılır bulmaktadır.

Tuncer ve Özüt (2012) çalışmasında, öğrencilerin teknoloji kullanımına yönelik özyeterliklerinin eğitim gördükleri sınıf düzeyine göre anlamlı olduğu sonucuna varmıştır. Çalışmada öğrenim düzeyi arttıkça özyeterlik inancının da arttığı görülmüştür.

Katılımcıların teknoloji kabul ve kullanım niyetlerinin yabancı dil düzeylerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 124'te verilmiştir.

Tablo 124

Öğrencilerin Yabancı Dil Düzeylerine Göre Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Farklılıkları

Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti	Yabancı Dil Seviyesi	n	$\bar{X}$	s.s.	F	p
Algılanan kullanım kolaylığı	1-Zayıf	199	3,7889	,70719	2,911	,055
	2-Orta	343	3,8440	,74364		
	3-İyi	59	4,0537	,82898		
Algılanan yarar	1-Zayıf	199	4,1367	,74278	1,042	,353
	2-Orta	343	4,0367	,81631		
	3-İyi	59	4,0373	,86978		
Sosyal etki	1-Zayıf	199	3,3427	,75648	,191	,826
	2-Orta	343	3,3038	,71864		
	3-İyi	59	3,2983	,83902		
Niyet	1-Zayıf	199	3,9933	,79857	,579	,561
	2-Orta	343	3,9286	,80083		
	3-İyi	59	4,0169	,84910		
Gönüllülük	1-Zayıf	199	3,5226	,85620	1,901	,150
	2-Orta	343	3,3834	,94874		
	3-İyi	59	3,5508	,87442		
Kolaylaştırıcı durumlar	1-Zayıf	199	3,3601	,76568	1,395	,249
	2-Orta	343	3,3557	,78886		
	3-İyi	59	3,5367	,81654		
Kaygı	1-Zayıf	199	2,6771	,98234	1,939	,145
	2-Orta	343	2,5707	1,04097		
	3-İyi	59	2,3814	1,22153		
Özyeterlik	1-Zayıf	199	4,0385	,65407	2,143	,118
	2-Orta	343	3,8960	,82158		
	3-İyi	59	3,9661	,86811		
Genel	1-Zayıf	199	3,6482	,45696	1,098	,334
	2-Orta	343	3,5924	,46625		
	3-İyi	59	3,6540	,51921		

*p<0,05

Katılımcıların teknoloji kabul ve kullanım niyetlerinin yabancı dil düzeyine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan analiz sonucunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır (p>0,05).

Becit-İşçitürk'ün (2012) yapmış olduğu çalışmada da yabancı dil düzeyinin, BİT kabul ve kullanımlarına yönelik davranışsal niyetleri üzerindeki performans beklentisi, çaba beklentisi, sosyal etki, kolaylaştırıcı durumlar ve özyeterliğin yordama düzeylerinde herhangi bir istatistiksel değişikliğe yol açmadığı görülmektedir.

Katılımcıların teknoloji kabul ve kullanım niyetlerinin teknoloji kullanım amaçlarına göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 125'te verilmiştir. Yapılan analiz sonucunda teknoloji kabul ve kullanım

niyeti boyutlarından sadece algılanan yarar boyutunda kullanım amacına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Farklılığın hangi grup ya da gruplar arası olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonucunda teknolojiyi sadece iletişim ve araştırma amacıyla kullanan katılımcılar ile teknolojiyi iletişim-araştırma-sosyal ağ-ödev-eğlence-alışveriş amacıyla kullanan katılımcılardan kaynaklanan farklılık bulunmuştur. Teknolojiyi iletişim-araştırma-sosyal ağ-ödev-eğlence-alışveriş gibi çok amaçlı kullananlar ($\bar{X}$=4,22), teknolojiyi sadece iletişim-araştırma amacıyla kullanan katılımcılara ($\bar{X}$=3,94) göre daha yararlı olarak algılamaktadır.

Sonuç olarak teknolojiyi çok amaçlı kullanan katılımcılar teknolojinin daha yararlı olduğu kanısındadır. Ya da diğer bir açıdan teknolojinin daha yararlı olduğunu düşünen katılımcılar teknolojiyi daha geniş alanlarda ve daha farklı amaçlarla kullanmaktadır.

Tablo 125

Öğrencilerin Kullanım Amaçlarına Göre Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Farklılıkları

Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti	Amaç	n	$\bar{X}$	s.s.	F	p	Scheffe
Algılanan kullanım kolaylığı	1-İletişim	51	3,6863	,62596	1,430	,211	
	2-İletişim-araştırma	218	3,7974	,80821			
	3-İletişim-araştırma-sosyal ağ	69	3,7971	,68413			
	4-İletişim-araştırma-sosyal ağ-ödev	79	3,9093	,68915			
	5-İletişim-araştırma-sosyal ağ-ödev-eğlence	78	3,9444	,63147			
	6-İletişim-araştırma-sosyal ağ-ödev-eğlence-alışveriş	106	3,9371	,79498			
Algılanan yarar	1-İletişim	51	4,0588	,68269	2,999	,011*	6-2
	2-İletişim-araştırma	218	3,9413	,83531			
	3-İletişim-araştırma-sosyal ağ	69	3,9710	,78611			
	4-İletişim-araştırma-sosyal ağ-ödev	79	4,1494	,84457			
	5-İletişim-araştırma-sosyal ağ-ödev-eğlence	78	4,2282	,67591			
	6-İletişim-araştırma-sosyal ağ-ödev-eğlence-alışveriş	106	4,2283	,78918			
Sosyal etki	1-İletişim	51	3,3412	,71587	,776	,567	
	2-İletişim-araştırma	218	3,2486	,71972			
	3-İletişim-araştırma-sosyal ağ	69	3,3565	,64977			
	4-İletişim-araştırma-sosyal ağ-ödev	79	3,3899	,67853			
	5-İletişim-araştırma-sosyal ağ-ödev-eğlence	78	3,4000	,82494			
	6-İletişim-araştırma-sosyal ağ-ödev-eğlence-alışveriş	106	3,3000	,83825			
Niyet	1-İletişim	51	3,7418	,83687	1,914	,090	
	2-İletişim-araştırma	218	3,8945	,80756			
	3-İletişim-araştırma-sosyal ağ	69	3,9952	,63205			
	4-İletişim-araştırma-sosyal ağ-ödev	79	3,9599	,87998			
	5-İletişim-araştırma-sosyal ağ-ödev-eğlence	78	4,0684	,81889			
	6-İletişim-araştırma-sosyal ağ-ödev-eğlence-alışveriş	106	4,0896	,79455			

Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti	Amaç	n	$\bar{X}$	s.s.	F	p	Scheffe
Gönüllülük	1-İletişim	51	3,4412	,75926	,407	,844	
	2-İletişim-araştırma	218	3,3968	,90168			
	3-İletişim-araştırma-sosyal ağ	69	3,5290	,86553			
	4-İletişim-araştırma-sosyal ağ-ödev	79	3,4051	,97427			
	5-İletişim-araştırma-sosyal ağ-ödev-eğlence	78	3,4551	,89074			
	6-İletişim-araştırma-sosyal ağ-ödev-eğlence-alışveriş	106	3,5189	1,01166			
Kolaylaştırıcı durumlar	1-İletişim	51	3,3203	,66986	,974	,433	
	2-İletişim-araştırma	218	3,2920	,80629			
	3-İletişim-araştırma-sosyal ağ	69	3,4203	,84144			
	4-İletişim-araştırma-sosyal ağ-ödev	79	3,4388	,74065			
	5-İletişim-araştırma-sosyal ağ-ödev-eğlence	78	3,4530	,72668			
	6-İletişim-araştırma-sosyal ağ-ödev-eğlence-alışveriş	106	3,4371	,82342			
Kaygı	1-İletişim	51	2,8333	1,05079	2,064	,068	
	2-İletişim-araştırma	218	2,5321	1,00092			
	3-İletişim-araştırma-sosyal ağ	69	2,8478	1,08738			
	4-İletişim-araştırma-sosyal ağ-ödev	79	2,4842	,99706			
	5-İletişim-araştırma-sosyal ağ-ödev-eğlence	78	2,6282	1,05047			
	6-İletişim-araştırma-sosyal ağ-ödev-eğlence-alışveriş	106	2,4599	1,09443			
Özyeterlik	1-İletişim	51	3,7974	,77768	,882	,492	
	2-İletişim-araştırma	218	3,9281	,81300			
	3-İletişim-araştırma-sosyal ağ	69	3,9082	,70915			
	4-İletişim-araştırma-sosyal ağ-ödev	79	3,9831	,79331			
	5-İletişim-araştırma-sosyal ağ-ödev-eğlence	78	4,0641	,64479			
	6-İletişim-araştırma-sosyal ağ-ödev-eğlence-alışveriş	106	3,9874	,81769			
Genel	1-İletişim	51	3,5629	,41632	2,114	,062	
	2-İletişim-araştırma	218	3,5495	,48436			
	3-İletişim-araştırma-sosyal ağ	69	3,6419	,42684			
	4-İletişim-araştırma-sosyal ağ-ödev	79	3,6448	,47686			
	5-İletişim-araştırma-sosyal ağ-ödev-eğlence	78	3,7115	,42588			
	6-İletişim-araştırma-sosyal ağ-ödev-eğlence-alışveriş	106	3,6751	,49609			

*p<0,05

Tablo 125'te katılımcıların teknoloji kullanım amaçlarına göre teknoloji kabul ve kullanım niyeti arasında farklılık bulunup bulunmadığını test etmek amacıyla yapılan analiz sonucunda teknoloji kabul ve kullanım niyeti boyutlarından sadece algılanan yarar boyutunda kullanım amacına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Farklılığın hangi grup ya da gruplar arası olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonucunda teknolojiyi sadece iletişim ve araştırma amacıyla kullanan katılımcılar ile teknolojiyi iletişim-araştırma-sosyal ağ-ödev-eğlence-alışveriş amacıyla kullanan katılımcılardan kaynaklanan farklılık bulunmuştur. Teknolojiyi iletişim-araştırma-sosyal ağ-ödev-eğlence-alışveriş gibi çok amaçlı kullananlar ($\bar{X}$=4,22), teknolojiyi sadece iletişim-araştırma amacıyla kullanan katılımcılara ($\bar{X}$=3,94) göre daha yararlı olarak algılamaktadır.

Sonuç olarak teknolojiyi çok amaçlı kullanan katılımcılar teknolojinin daha yararlı olduğu kanısındadır. Ya da diğer bir açıdan teknolojinin daha yararlı olduğunu düşünen katılımcılar teknolojiyi daha geniş alanlarda ve daha farklı amaçlarla kullanmaktadır

Katılımcıların teknoloji kabul ve kullanım niyetinin kullanmış oldukları teknolojilere göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterip göstermediğine dair yapılan tek yönlü varyans analiz sonuçları Tablo 126'da verilmiştir.

Tablo 126

Öğrencilerin Kullanmış Oldukları Teknolojilere Göre Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Farklılıkları

Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti	Kullanılan Teknolojiler	n	$\bar{X}$	s.s.	F	p	Scheffe
Algılanan kullanım kolaylığı	1-Akıllı telefon	108	3,7809	,66341	4,546	,004*	4-2
	2-Akıllı telefon, dizüstü bilgisayar	271	3,7595	,73834			
	3-Akıllı telefon, dizüstü, tablet bilgisayar	160	3,9500	,73516			
	4-Akıllı telefon, dizüstü, tablet, masaüstü bilgisayar	62	4,0726	,84533			
Algılanan yarar	1-Akıllı telefon	108	4,0611	,73597	3,304	,020*	4,2
	2-Akıllı telefon, dizüstü bilgisayar	271	4,0236	,83091			
	3-Akıllı telefon, dizüstü, tablet bilgisayar	160	4,0388	,80673			
	4-Akıllı telefon, dizüstü, tablet, masaüstü bilgisayar	62	4,3677	,68059			
Sosyal etki	1-Akıllı telefon	108	3,2944	,66891	2,606	,051	
	2-Akıllı telefon, dizüstü bilgisayar	271	3,2827	,74234			
	3-Akıllı telefon, dizüstü, tablet bilgisayar	160	3,2913	,74693			
	4-Akıllı telefon, dizüstü, tablet, masaüstü bilgisayar	62	3,5645	,82305			
Niyet	1-Akıllı telefon	108	3,8920	,77517	1,099	,349	
	2-Akıllı telefon, dizüstü bilgisayar	271	3,9526	,80066			
	3-Akıllı telefon, dizüstü, tablet bilgisayar	160	3,9510	,82577			
	4-Akıllı telefon, dizüstü, tablet, masaüstü bilgisayar	62	4,1210	,81212			
Gönüllülük	1-Akıllı telefon	108	3,5509	,92711	,884	,449	
	2-Akıllı telefon, dizüstü bilgisayar	271	3,3875	,87203			
	3-Akıllı telefon, dizüstü, tablet bilgisayar	160	3,4688	,93783			
	4-Akıllı telefon, dizüstü, tablet, masaüstü bilgisayar	62	3,4597	1,00122			

Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti	Kullanılan Teknolojiler	n	$\bar{X}$	s.s.	F	p	Scheffe
Kolaylaştırıcı durumlar	1-Akıllı telefon	108	3,1667	,78339	6,167	,000*	1-3-4
	2-Akıllı telefon, dizüstü bilgisayar	271	3,3419	,78063			
	3-Akıllı telefon, dizüstü, tablet bilgisayar	160	3,4625	,78150			
	4-Akıllı telefon, dizüstü, tablet, masaüstü bilgisayar	62	3,6559	,71152			
Kaygı	1-Akıllı telefon	108	2,8380	1,02385	3,526	,015*	1-4
	2-Akıllı telefon, dizüstü bilgisayar	271	2,5729	,99768			
	3-Akıllı telefon, dizüstü, tablet bilgisayar	160	2,5438	1,04894			
	4-Akıllı telefon, dizüstü, tablet, masaüstü bilgisayar	62	2,3266	1,18182			
Özyeterlik	1-Akıllı telefon	108	3,8611	,74900	,901	,440	
	2-Akıllı telefon, dizüstü bilgisayar	271	3,9422	,78747			
	3-Akıllı telefon, dizüstü, tablet bilgisayar	160	3,9875	,75688			
	4-Akıllı telefon, dizüstü, tablet, masaüstü bilgisayar	62	4,0430	,82644			
Genel	1-Akıllı telefon	108	3,5986	,44451	2,877	,036*	2-4
	2-Akıllı telefon, dizüstü bilgisayar	271	3,5801	,47070			
	3-Akıllı telefon, dizüstü, tablet bilgisayar	160	3,6329	,47465			
	4-Akıllı telefon, dizüstü, tablet, masaüstü bilgisayar	62	3,7690	,46421			

*p<0,05

Teknoloji kabul ve kullanım niyetinin kullanılan teknolojilere göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan analiz sonuçları Tablo 126'da yer almaktadır. Sonuçlara göre teknoloji kabul ve kullanım niyeti boyutlarından algılanan kullanım kolaylığı, algılanan yarar, kolaylaştırıcı durumlar, kaygı boyutlarında ve genel olarak istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Boyutlardaki farklılığın hangi grup ya da gruplar arasında bulunduğunu belirlemek amacıyla Scheffe testi yapılmıştır. Test sonucunda algılanan kullanım kolaylığı, algılanan yarar boyutlarındaki ve genel olarak farklılık akıllı telefon-dizüstü bilgisayar kullanan katılımcılar ($\bar{X}$=3,75; $\bar{X}$=4,02; $\bar{X}$=3,58) ile akıllı telefon-dizüstü-tablet-masaüstü bilgisayar kullanan katılımcılar ($\bar{X}$=4,07; $\bar{X}$=4,36; $\bar{X}$=3,76) arasında görülmektedir. Kolaylaştırıcı durumlar boyutundaki farklılık ise sadece akıllı telefon kullanan katılımcılar ($\bar{X}$=3,16) ile akıllı telefon-dizüstü-tablet bilgisayar ($\bar{X}$=3,46) ve akıllı telefon-dizüstü-tablet-masaüstü bilgisayar kullanan katılımcılar ($\bar{X}$=3,65) arasında görülmektedir. Kaygı boyutundaki farklılık da sadece akıllı telefon kullanan katılımcılar ($\bar{X}$=2,83) ile akıllı telefon-dizüstü-tablet-masaüstü bilgisayar kullanan katılımcılar ($\bar{X}$=2,32) arasında bulunmaktadır.

Genel olarak değerlendirmek gerekirse kullanılan teknoloji sayısı ne kadar fazla ise kullanım kolaylığı ve yarara yönelik algı ve teknoloji kabul ve kullanım niyeti de o kadar yüksektir. Teknolojik kaynaklara sahip olma kolaylaştırıcı durumlara ilişkin bir unsurdur, dolayısıyla kullanılan teknoloji sayısı kolaylaştırıcı durumlara ilişkin olumlu görüşü de artırmaktadır. Bireyin birden çok teknoloji kullanması teknoloji kullanımına yönelik kaygı, endişe ve korku gibi duygularının daha az olduğunu göstermektedir.

Alanyazın incelendiğinde teknolojik kaynaklara sahipliğin teknoloji kullanımına yönelik niyete anlamlı pozitif etkisinin bulunduğu görülmektedir (Aksoy & Kara, 2013; Chau&Hu, 2002; Hsieh, 2015; Koca & Koçak-Usluel, 2007; Lee vd., 2012; Pan & Marsh, 2010).

Katılımcıların teknoloji kabul ve kullanım niyetinin teknoloji kullanma süresine (yıl) göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan analiz sonuçları Tablo 127'de verilmiştir.

Tablo 127

Öğrencilerin Teknoloji Kullanma Sürelerine Göre Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Farklılıkları

Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti	Kullanma Süresi (yıl)	n	$\bar{X}$	s.s.	F	p	Scheffe
Algılanan kullanım kolaylığı	1)1 yıldan az	18	3,5370	,45574	9,585	,000*	4-3-2-1
	2)1-5 yıl	153	3,6688	,75968			
	3)6-10 yıl	323	3,8535	,69977			
	4)11 yıl ve üzeri	107	4,1308	,79537			
Algılanan yarar	1)1 yıldan az	18	4,0778	,76123	,240	,869	
	2)1-5 yıl	153	4,0261	,82197			
	3)6-10 yıl	323	4,0923	,74719			
	4)11 yıl ve üzeri	107	4,0636	,91923			
Sosyal etki	1)1 yıldan az	18	3,2778	,83775	,449	,718	
	2)1-5 yıl	153	3,3451	,68335			
	3)6-10 yıl	323	3,3282	,74537			
	4)11 yıl ve üzeri	107	3,2449	,80344			
Niyet	1)1 yıldan az	18	3,8796	,66619	1,032	,378	
	2)1-5 yıl	153	3,8660	,77730			
	3)6-10 yıl	323	3,9923	,77932			
	4)11 yıl ve üzeri	107	4,0031	,92767			
Gönüllülük	1)1 yıldan az	18	3,5000	,87447	,651	,583	
	2)1-5 yıl	153	3,5196	,88645			
	3)6-10 yıl	323	3,4350	,92269			
	4)11 yıl ve üzeri	107	3,3645	,93307			
Kolaylaştırıcı durumlar	1)1 yıldan az	18	3,1296	,75094	4,686	,003*	2-3
	2)1-5 yıl	153	3,1939	,82240			
	3)6-10 yıl	323	3,4489	,76662			
	4)11 yıl ve üzeri	107	3,4517	,74712			
Kaygı	1)1 yıldan az	18	3,1250	,86284	8,851	,000*	4-3-2-1
	2)1-5 yıl	153	2,8252	1,05875			
	3)6-10 yıl	323	2,5635	1,00205			
	4)11 yıl ve üzeri	107	2,2290	1,05627			
Özyeterlik	1)1 yıldan az	18	3,9444	,74316	,870	,456	
	2)1-5 yıl	153	3,8889	,75413			
	3)6-10 yıl	323	3,9474	,77016			
	4)11 yıl ve üzeri	107	4,0467	,83232			
Genel	1)1 yıldan az	18	3,5882	,42705	,521	,668	
	2)1-5 yıl	153	3,5780	,47889			
	3)6-10 yıl	323	3,6320	,44965			
	4)11 yıl ve üzeri	107	3,6319	,51763			

*p<0,05

Tablo 127'de katılımcıların teknoloji kullanma sürelerine göre teknoloji kabul ve kullanım niyetlerindeki farklılığı ortaya koymak amacıyla yapılan analiz sonucunda, algılanan kullanım kolaylığı, kolaylaştırıcı durumlar ve kaygı boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmektedir. Farklılığın hangi grup ya da gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla Scheffe testi yapılmıştır. Sonuç olarak algılanan kullanım kolaylığındaki farklılık 11 yıl ve üzeri teknoloji kullanan katılımcılar ($\bar{X}$=4,13) ile 1 yıldan az ($\bar{X}$=3,53), 1-5 yıl ($\bar{X}$=3,66) ve 6-10 yıl arası ($\bar{X}$=3,85) teknoloji kullanan katılımcılar arasında görülmektedir. Teknoloji kullanma süresi arttıkça kullanım kolaylığına yönelik algı da artmaktadır. Kolaylaştırıcı durumlar boyutundaki farklılık ise 1-5 yıl arası teknoloji kullan katılımcılar ($\bar{X}$=3,19) ile 6-10 yıl arası teknoloji kullanan katılımcılar ($\bar{X}$=3,44) arasında bulunmaktadır. Kaygı boyutundaki farklılık ise yine 11 yıl ve üzeri süredir teknoloji kullanan katılımcılar ($\bar{X}$=2,22) ile 1 yıldan az ($\bar{X}$=3,12), 1-5 yıl arası ($\bar{X}$=2,82) ve 6-10 yıl arası ($\bar{X}$=2,56) teknoloji kullanan katılımcılar arasında görülmektedir. Kullanım süresi arttıkça kaygı düzeyinin azaldığı görülmektedir.

Genel bir değerlendirme yapılırsa, teknolojiyle olan deneyim teknolojinin daha kolay kullanılabilir olarak algılanmasına, teknolojiye yönelik kaynak ve desteklerin ulaşılabilirliğine ve teknoloji kullanımına yönelik kaygı düzeyinin azalmasına etki etmektedir.

Venkatesh vd.'nin (2003) çalışmalarında moderatör olarak ele aldıkları deneyimin, performans beklentisi (algılanan yarar), çaba beklentisi (algılanan kullanım kolaylığı), sosyal etki ve kolaylaştırıcı durumlara etkisinin bulunduğu görülmektedir. Çalışmada, performans beklentisi, çaba beklentisi, sosyal etkinin teknoloji deneyimi daha az olan çalışanlarda davranışsal niyeti daha fazla yordadığı, kolaylaştırıcı durumlarda ise deneyimin artmasıyla gerçek kullanıma yönelik etkinin arttığı görülmektedir

Araştırmada özyeterlik ile kullanma süresi arasında istatistiksel olarak bir farklılık bulunamamıştır. Ancak daha önce yapılmış çalışmalar incelendiğinde, teknolojileri kullanma süresi ile özyeterlik arasında istatistiki olarak anlamlı farklılığın bulunduğu görülmektedir. Tuncer ve Özüt (2012) de çalışmalarında öğrencilerin eğitsel amaçlı internet kullanım özyeterlik algılarının bu teknolojiyi kullanım süresine göre anlamlı olarak farklılık yarattığını belirtmektedir. Çalışmada 1-3 yıl arası kullananlar ile 4-6 yıl arası kullananlar ve 7 yıl ve daha fazla süredir kullananlar arasında farklılık bulunmuştur. Buna göre kullanma süresi arttıkça özyeterlik inancının arttığı görülmektedir.

Tablo 128

Öğrencilerin Günlük Teknoloji Kullanım Sürelerine Göre Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Farklılıkları

Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti	Süre (saat)	n	$\bar{X}$	s.s.	F	p	Scheffe
Algılanan kullanım kolaylığı	1)1 saatten az	29	3,4885	,62031	5,534	,001*	1-2-4
	2)1-2 saat	145	3,7046	,76723			
	3)3-4 saat	275	3,9079	,73149			
	4)5 saat ve üzeri	152	3,9386	,72830			
Algılanan yarar	1)1 saatten az	29	3,7310	,89964	2,998	,030*	1-3-4
	2)1-2 saat	145	3,9821	,80551			
	3)3-4 saat	275	4,1295	,76995			
	4)5 saat ve üzeri	152	4,1105	,80620			
Sosyal etki	1)1 saatten az	29	3,2966	,74761	1,136	,334	
	2)1-2 saat	145	3,2303	,69135			
	3)3-4 saat	275	3,3695	,74359			
	4)5 saat ve üzeri	152	3,3053	,78528			
Niyet	1)1 saatten az	29	3,7011	,58989	3,270	,021*	1-2-3
	2)1-2 saat	145	3,8287	,84550			
	3)3-4 saat	275	4,0394	,76837			
	4)5 saat ve üzeri	152	3,9857	,84352			
Gönüllülük	1)1 saatten az	29	3,4310	,83157	2,599	,051	
	2)1-2 saat	145	3,5483	,91158			
	3)3-4 saat	275	3,3364	,92440			
	4)5 saat ve üzeri	152	3,5493	,89472			
Kolaylaştırıcı durumlar	1)1 saatten az	29	3,4483	,76778	,281	,839	
	2)1-2 saat	145	3,3908	,76512			
	3)3-4 saat	275	3,3455	,78604			
	4)5 saat ve üzeri	152	3,3991	,80838			
Kaygı	1)1 saatten az	29	3,3017	1,06146	5,277	,001*	1-2-3-4
	2)1-2 saat	145	2,6052	1,09277			
	3)3-4 saat	275	2,5636	1,01833			
	4)5 saat ve üzeri	152	2,4770	,98975			
Özyeterlik	1)1 saatten az	29	3,6437	,61677	1,716	,162	
	2)1-2 saat	145	3,9448	,80509			
	3)3-4 saat	275	3,9588	,76358			
	4)5 saat ve üzeri	152	3,9978	,79318			
Genel	1)1 saatten az	29	3,5183	,40954	1,884	,131	
	2)1-2 saat	145	3,5525	,47226			
	3)3-4 saat	275	3,6476	,45811			
	4)5 saat ve üzeri	152	3,6418	,49002			

*p<0,05

Tablo 128'de katılımcıların teknoloji kabul ve kullanım niyetlerinin günlük teknoloji kullanım sürelerine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan analiz sonucunda algılanan kullanım kolaylığı, algılanan yarar, niyet ve kaygı boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır. Farklılığın hangi grup ya da gruplardan

kaynaklandığını belirlemek amacıyla Scheffe testi yapılmıştır. Test sonucunda algılanan kullanım kolaylığı boyutundaki farklılık teknolojiyi 5 saat ve üzeri kullanan katılımcılar ($\bar{X}$=3,93) ile 1 saatten az ($\bar{X}$=3,48) ve 1-2 saat arası ($\bar{X}$=3,70) kullanan katılımcılar arasında bulunmaktadır. Günlük kullanım süresi arttıkça kullanım kolaylığına yönelik algı da artmaktadır. Algılanan yarar boyutundaki farklılık ise teknolojiyi 1 saatten az kullanan katılımcılar ($\bar{X}$=3,73) ile 3-4 saat ($\bar{X}$=4,12) ve 5 saat ve üzerinde ($\bar{X}$=4,11) kullanan katılımcılar arasında bulunmaktadır. Günlük kullanım süresi fazla olan katılımcılar teknolojiyi daha yararlı olarak algılamaktadır. Niyet boyutundaki farklılık ise teknolojiyi 3-4 saat kullanan katılımcılar ($\bar{X}$=4,03) ile 1-2 saat ($\bar{X}$=3,82) ve 1 saatten az ($\bar{X}$=3,70) kullanan katılımcılar arasındadır. Günlük kullanım süresi fazla olan katılımcıların teknolojiyi kullanma niyetleri daha yüksektir. Kaygı boyutundaki farklılık ise teknolojiyi bir saatten az kullanan katılımcılar ($\bar{X}$=3,30) ile 1-2 saat ($\bar{X}$=2,60), 3-4 saat ($\bar{X}$=2,56) ve 5 saat ve üzerinde ($\bar{X}$=2,47) kullanan katılımcılar arasında görülmektedir. Günlük kullanım süresi arttıkça kaygı düzeyinin azaldığı söylenebilir.

Sonuç olarak günlük kullanma süresinin artmasıyla algılanan kullanım kolaylığı, algılanan yarar ve teknoloji kullanımına yönelik niyetin arttığı, kaygı düzeyinin ise azaldığı görülmektedir. Diğer bir ifadeyle günlük teknoloji kullanma süresi fazla olan katılımcılar teknolojinin daha kolay kullanılabilir, daha yararlı olduğunu düşünmekte, teknoloji kullanımına yönelik daha az kaygı duymakta ve kullanıma yönelik niyetleri daha fazladır.

Verhoeven vd. (2010) çalışmalarında bilgisayar kullanım sıklığı, teknolojik kaynaklara sahiplik ve özyeterlik algısının teknoloji kullanımına yönelik niyete anlamlı pozitif etkisinin bulunduğu sonucuna varmıştır.

Katılımcıların teknoloji kabul ve kullanım niyetinin staj yapma durumuna göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t testi analizi sonuçları Tablo 129'da verilmiştir.

Tablo 129

Öğrencilerin Staj Yapma Durumlarına Göre Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Farklılıkları

Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti	Staj Durumu	n	$\bar{X}$	s.s.	s.d.	t	p
Algılanan kullanım kolaylığı	Yapan	124	4,0417	,73824	,06630	3,313	,001*
	Yapmayan	477	3,7956	,73652	,03372		
Algılanan yarar	Yapan	124	4,1758	,83485	,07497	1,661	,097
	Yapmayan	477	4,0423	,78706	,03604		
Sosyal etki	Yapan	124	3,3532	,74402	,06682	,624	,533
	Yapmayan	477	3,3065	,74285	,03401		
Niyet	Yapan	124	4,1290	,75314	,06763	2,661	,008*
	Yapmayan	477	3,9144	,81202	,03718		
Gönüllülük	Yapan	124	3,3468	,81942	,07359	-1,358	,175
	Yapmayan	477	3,4717	,93527	,04282		
Kolaylaştırıcı durumlar	Yapan	124	3,4812	,72421	,06504	1,695	,091
	Yapmayan	477	3,3473	,79787	,03653		
Kaygı	Yapan	124	2,4274	1,03140	,09262	-1,921	,055
	Yapmayan	477	2,6289	1,04275	,04774		
Özyeterlik	Yapan	124	4,0108	,78713	,07069	,976	,329
	Yapmayan	477	3,9343	,77385	,03543		
Genel	Yapan	124	3,6926	,44323	,03980	2,022	,044*
	Yapmayan	477	3,5973	,47357	,02168		

*p<0,05

Katılımcıların teknoloji kabul ve kullanım niyetlerinin staj yapma durumlarına göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan analiz sonucunda algılanan kullanım kolaylığı ve niyet boyutları ile genel teknoloji kabul ve kullanım niyetinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunduğu görülmektedir. Her iki boyut ve genel teknoloji kabul ve kullanım niyetinde staj yapan katılımcıların ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir($\bar{X}$=4,04; $\bar{X}$=4,12; $\bar{X}$=3,69).

Staj ile birlikte katılımcılar lisans eğitimleri boyunca görmüş oldukları teknoloji konularını alana yönelik uygulama fırsatı bulmakta ve teknolojinin gelecek kariyerleri için kullanılması zorunlu ve gerekli olduğunu görmektedirler. Bu nedenle staj döneminde uygulama yapan katılımcıların teknolojinin kullanımını daha kolay olarak algıladıkları ve kullanıma yönelik niyetlerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

Katılımcıların teknoloji kabul ve kullanım niyetinin almış oldukları BİT eğitiminin katkı sağlama durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t testi analizi sonuçları Tablo 130'da verilmiştir.

Tablo 130

BİT Eğitiminin Katkı Sağlama Durumuna Göre Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Farklılıkları

Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti	Katkı	n	$\bar{X}$	s.s.	s.d.	t	p
Algılanan kullanım kolaylığı	Sağladı	254	3,9626	,75066	,04710	3,308	,001*
	Sağlamadı	347	3,7613	,72666	,03901		
Algılanan yarar	Sağladı	254	4,1803	,79031	,04959	2,920	,004*
	Sağlamadı	347	3,9890	,79550	,04270		
Sosyal etki	Sağladı	254	3,3772	,72512	,04550	1,726	,085
	Sağlamadı	347	3,2715	,75323	,04044		
Niyet	Sağladı	254	4,0709	,76757	,04816	2,944	,003*
	Sağlamadı	347	3,8766	,82163	,04411		
Gönüllülük	Sağladı	254	3,5000	,90235	,05662	1,242	,215
	Sağlamadı	347	3,4063	,92055	,04942		
Kolaylaştırıcı durumlar	Sağladı	254	3,5499	,74795	,04693	4,761	,000*
	Sağlamadı	347	3,2469	,78699	,04225		
Kaygı	Sağladı	254	2,3927	1,04023	,06527	-3,963	,000*
	Sağlamadı	347	2,7298	1,02284	,05491		
Özyeterlik	Sağladı	254	4,0433	,76734	,04815	2,529	,012*
	Sağlamadı	347	3,8818	,77729	,04173		
Genel	Sağladı	254	3,6864	,46959	,02947	3,131	,002*
	Sağlamadı	347	3,5661	,46214	,02481		

*p<0,05

Katılımcıların lisans eğitimleri sürecinde almış oldukları BİT dersinin sağladığı katkının teknoloji kabul ve kullanım niyetinde farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan analiz sonucunda algılanan kullanım kolaylığı, algılanan yarar, niyet, kolaylaştırıcı durumlar, kaygı ve özyeterlik boyutlarında ve genel teknoloji kabul ve kullanım niyetinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. Eğitimin katkı sağladığını düşünen katılımcıların algılanan kullanım kolaylığı ($\bar{X}$=3,96), algılanan yarar($\bar{X}$=4,18), niyet ($\bar{X}$=4,07), kolaylaştırıcı durumlar ($\bar{X}$=3,54), özyeterlik ($\bar{X}$=4,04) ve genel ($\bar{X}$=3,68) ortalamalarının eğitimin katkı sağlamadığını düşünen katılımcılara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Kaygı boyutunda ise eğitimin katkı sağladığını düşünen

katılımcıların kaygı düzeylerinin($\bar{X}$=2,39) sağlamadığını düşünen katılımcılara ($\bar{X}$=2,72) göre daha düşük olduğu görülmektedir. Eğitimin sağladığı katkı kaygı düzeyini olumsuz yönde etkilemektedir.

Verhoeven vd. (2010) çalışmalarında bilgisayar kullanımına yönelik alınan eğitim ile niyet arasında anlamlı pozitif ilişkinin bulunduğu sonucuna varmıştır.

Katılımcıların teknoloji kabul ve kullanım niyetinin Sağlık Bilişimi/Teknolojileri eğitimini yeterli bulma durumlarına göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t testi analizi sonuçları Tablo 131'de verilmiştir.

Tablo 131

Sağlık Bilişimi/Teknolojileri Eğitiminin Yeterlik Durumuna Göre Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Farklılıkları

Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti	Yeterlik Durumu	n	$\bar{X}$	s.s.	s.d.	t	p
Algılanan kullanım kolaylığı	Yeterli	129	3,9651	,78773	,06936	2,721	,007*
	Yeterli Değil	157	3,7272	,69033	,05509		
Algılanan yarar	Yeterli	129	4,0481	,84216	,07415	,213	,831
	Yeterli Değil	157	4,0280	,74677	,05960		
Sosyal etki	Yeterli	129	3,4031	,74749	,06581	1,650	,100
	Yeterli Değil	157	3,2599	,71592	,05714		
Niyet	Yeterli	129	3,9755	,81812	,07203	,910	,364
	Yeterli Değil	157	3,8885	,79223	,06323		
Gönüllülük	Yeterli	129	3,3566	,96662	,08511	-,811	,418
	Yeterli Değil	157	3,4459	,89260	,07124		
Kolaylaştırıcı durumlar	Yeterli	129	3,5530	,78561	,06917	2,653	,008*
	Yeterli Değil	157	3,3121	,74601	,05954		
Kaygı	Yeterli	129	2,5950	1,10494	,09728	-,444	,657
	Yeterli Değil	157	2,6513	1,03379	,08251		
Özyeterlik	Yeterli	129	4,0000	,77392	,06814	,776	,438
	Yeterli Değil	157	3,9278	,78928	,06299		
Genel	Yeterli	129	3,6662	,52667	,04637	1,696	,091
	Yeterli Değil	157	3,5691	,44148	,03523		

*p<0,05

Tablo 131 incelendiğende lisans eğitimleri süresince Sağlık Bilişimi/Teknolojileri eğitimi alan 286 katılımcının almış oldukları eğitimi yeterli bulma durumları ile teknoloji kabul ve kullanım niyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunup bulunmadığını

belirlemek amacıyla yapılan analiz sonucunda algılanan kullanım kolaylığı ve kolaylaştırıcı durumlar boyutunda farklılık bulunmuşturBuna göre Sağlık Bilişimi/Teknolojileri eğitimi alan ve bu eğitimi yeterli bulan katılımcıların algılanan kullanım kolaylığı ($\bar{X}$=3,96), ve kolaylaştırıcı durumlara ($\bar{X}$=3,55) ilişkin ortalamalarının yeterli bulmayan katılımcılara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Alınan eğitimin bu tür teknolojilerin kullanımı konusunda öğrencilere deneyim sağladığı ve onlara rehberlik edecek kaynakları sunduğu düşünüldüğünde kullanım kolaylığına yönelik algılarını ve kolaylaştırıcı durumlara yönelik düşüncelerini olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

Işık ve Akbolat (2010) da Hastane Bilgi Yönetim Sistemlerinin kullanımına yönelik olarak bilgi sistemleri eğitimi alan çalışanların bu sistemleri kullanmaya yönelik yeterliklerinin eğitim almayanlara göre daha yüksek olduğu sonucuna varmıştır.

Katılımcıların teknoloji kabul ve kullanım niyetinin kendini yenilikçi bulma durumuna göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t testi analizi sonuçları Tablo 132'de verilmiştir.

Tablo 132

Öğrencilerin Teknoloji Konusunda Kendilerini Yenilikçi Bulma Durumları ile Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Farklılıkları

Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti	Yenilikçilik	n	$\bar{X}$	s.s.	s.d.	t	p
Algılanan kullanım kolaylığı	Yenilikçi	415	3,9446	,73667	,03616	4,934	,000*
	Yenilikçi Değil	186	3,6272	,71130	,05215		
Algılanan yarar	Yenilikçi	415	4,1542	,76058	,03734	3,914	,000*
	Yenilikçi Değil	186	3,8817	,84890	,06224		
Sosyal etki	Yenilikçi	415	3,3802	,73195	,03593	3,184	,002*
	Yenilikçi Değil	186	3,1731	,74857	,05489		
Niyet	Yenilikçi	415	4,0651	,74782	,03671	4,937	,000*
	Yenilikçi Değil	186	3,7213	,87448	,06412		
Gönüllülük	Yenilikçi	415	3,4952	,89482	,04392	1,980	,048*
	Yenilikçi Değil	186	3,3360	,94654	,06940		
Kolaylaştırıcı durumlar	Yenilikçi	415	3,4474	,77629	,03811	3,412	,001*
	Yenilikçi Değil	186	3,2133	,78072	,05725		
Kaygı	Yenilikçi	415	2,4940	1,07633	,05283	-3,490	,001*
	Yenilikçi Değil	186	2,7957	,93321	,06843		
Özyeterlik	Yenilikçi	415	4,0032	,77397	,03799	2,516	,012*
	Yenilikçi Değil	186	3,8315	,77129	,05655		
Genel	Yenilikçi	415	3,6779	,44927	,02205	4,849	,000*
	Yenilikçi Değil	186	3,4810	,48361	,03546		

*p<0,05

Katılımcıların teknolojik ürünleri alma ve kullanma konusunda kendilerini yenilikçi bulma durumlarına göre teknoloji kabul ve kullanım niyeti farklılıklarını belirlemek amacıyla yapılan analiz sonucunda, yenilikçi olma ile teknoloji kabul ve kullanım niyetinin tüm boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Yenilikçi olduğunu düşünen katılımcıların algılanan kullanım kolaylığı ($\bar{X}$=3,94), algılanan yarar ($\bar{X}$=4,15), sosyal etki ($\bar{X}$=3,38), niyet ($\bar{X}$=4,06), gönüllülük ($\bar{X}$=3,49), kolaylaştırıcı durumlar ($\bar{X}$=3,44), özyeterlik ($\bar{X}$=4,00) boyutlarındaki ve genel teknoloji kabul ve kullanım niyeti ($\bar{X}$=3,67) ortalamalarının yenilikçi olduğunu düşünmeyen katılımcılara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Kaygı boyutunda ise yenilikçi olduğunu düşünen katılımcıların kaygı düzeyleri ($\bar{X}$=2,49) yenilikçi olduğunu düşünmeyen katılımcılarınkine ($\bar{X}$=2,79) göre daha düşüktür. Yenilikçilik ile kaygı arasında negatif yönde bir ilişki bulunduğu söylenebilir.

Alan yazın incelendiğinde yenilikçilik, değişime karşı istekli olmak, herhangi bir bireye göre yeniliklere daha çabuk adapte olmak ile teknoloji kabul ve kullanımı arasında ilişkinin bulunduğu görülmektedir (van-Braak, Tondeur & Valcke, 2004).

Richardson-Moore (2011) da çalışmasında bireysel yenilikçilik ile teknoloji kabul ve kullanım niyetine etki eden boyutlardan algılanan yarar, algılanan kullanım kolaylığı, kolaylaştırıcı durumlar ve sosyal etki arasında pozitif yönde anlamlı ilişkinin bulunduğu sonucuna varmıştır.

Katılımcıların teknoloji kabul ve kullanım niyetlerinin teknolojiye yönelik özel ilgi duyma durumuna göre anlamlı olarak farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacayla yapılan t testi analizi sonuçları Tablo 133'te verilmiştir.

Tablo 133

Öğrencilerin Teknolojiye Yönelik Özel İlgi Duyma Durumları İle Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Farklılıkları

Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti	Özel ilgi duyma	n	$\bar{X}$	s.s.	s.d.	t	p
Algılanan kullanım kolaylığı	İlgi duyuyor	310	3,9409	,75892	,04310	3,244	,001*
	İlgi duymuyor	291	3,7457	,71321	,04181		
Algılanan yarar	İlgi duyuyor	310	4,1490	,79715	,04528	2,520	,012*
	İlgi duymuyor	291	3,9856	,79216	,04644		
Sosyal etki	İlgi duyuyor	310	3,4174	,73600	,04180	3,482	,001*
	İlgi duymuyor	291	3,2082	,73583	,04314		
Niyet	İlgi duyuyor	310	4,0828	,75788	,04304	3,952	,000*
	İlgi duymuyor	291	3,8265	,83215	,04878		
Gönüllülük	İlgi duyuyor	310	3,4290	,93552	,05313	-,468	,640
	İlgi duymuyor	291	3,4639	,89031	,05219		
Kolaylaştırıcı durumlar	İlgi duyuyor	310	3,4118	,81953	,04655	1,194	,233
	İlgi duymuyor	291	3,3356	,74484	,04366		
Kaygı	İlgi duyuyor	310	2,5113	1,09753	,06234	-1,856	,064
	İlgi duymuyor	291	2,6684	,97645	,05724		
Özyeterlik	İlgi duyuyor	310	3,9989	,78162	,04439	1,593	,112
	İlgi duymuyor	291	3,8981	,76908	,04508		
Genel	İlgi duyuyor	310	3,6797	,48569	,02759	3,417	,001*
	İlgi duymuyor	291	3,5501	,44100	,02585		

*p<0,05

Katılımcıların özel olarak teknolojiye ilgi duyma durumlarına göre teknoloji kabul ve kullanım niyeti arasında farklılık bulunup bulunmadığı analiz edilmiş ve algılanan kullanım kolaylığı, algılanan yarar, sosyal etki, niyet boyutlarında ve genel teknoloji kabul ve kullanım niyetinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmüştür. Teknolojiye yönelik olarak özel ilgi duyan katılımcıların algılanan kullanım kolaylığı ($\bar{X}$=3,94), algılanan yarar ($\bar{X}$=4,14), sosyal etki ($\bar{X}$=3,41), niyet ($\bar{X}$=4,08) ve genel teknoloji kabul ve kullanım niyet ($\bar{X}$=3,67) ortalamalarının özel ilgi duymayan katılımcılara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Teknolojiye özel ilgi duyan katılımcılar teknolojiyi kolay kullanılır, yararlı olarak algıladıkları, teknolojinin onlara prestij ve statü sağladığını görüşünde oldukları, gelecek zamanlarda da teknolojiyi kullanmayı planladıkları söylenebilir.

Benzer bir şekilde Zakaria ve Yusof'a (2001) göre, motivasyon, korku, kullanıcı bilgisi, önceki deneyimler ve kullanıcı becerisi teknoloji kullanımında kullanıcı özellikleri olarak yer almaktadır. Yeni teknolojilerin benimsenmesi sürecinde yer alan kullanıcı merakı, artan ilgi, tanımama, rahatsızlık gibi duygular da kullanıcı algısını etkilemektedir. Teknolojiden daha fazla rahatsız olan, teknolojiye merak ve ilgi duymayan birey onu benimseme konusunda rahatsızlık duymayanlara, merak ve ilgi duyanlara göre daha isteksizdir. Svendsen vd.'nin (2013) çalışmasında da teknolojiye yönelik ilgi ile algılanan yarar, algılanan kullanım kolaylığı ve sosyal etki arasında anlamlı ilişkinin bulunduğu görülmektedir.

Katılımcıların teknoloji kabul ve kullanım niyetinin saygı duydukları/değer verdikleri kişilerden etkilenme durumlarına göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere gerçekleştirilen t testi analizi sonuçları Tablo 134'te verilmiştir.

Tablo 134

Öğrencilerin Saygı Duydukları Kişilerden Etkilenme Durumları İle Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Farklılıkları

Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti	Etkilenme	n	$\bar{X}$	s.s.	s.d.	t	p
Algılanan kullanım kolaylığı	Etkileniyor	482	3,8766	,74328	,03386	2,010	,045*
	Etkilenmiyor	119	3,7241	,73211	,06711		
Algılanan yarar	Etkileniyor	482	4,1365	,74724	,03404	4,174	,000*
	Etkilenmiyor	119	3,8000	,93410	,08563		
Sosyal etki	Etkileniyor	482	3,3407	,73581	,03352	1,631	,103
	Etkilenmiyor	119	3,2168	,76517	,07014		
Niyet	Etkileniyor	482	4,0207	,78042	,03555	3,851	,000*
	Etkilenmiyor	119	3,7073	,85287	,07818		
Gönüllülük	Etkileniyor	482	3,4595	,90501	,04122	,735	,462
	Etkilenmiyor	119	3,3908	,94815	,08692		
Kolaylaştırıcı durumlar	Etkileniyor	482	3,3949	,78071	,03556	1,255	,210
	Etkilenmiyor	119	3,2941	,79804	,07316		
Kaygı	Etkileniyor	482	2,5747	1,03581	,04718	-,599	,549
	Etkilenmiyor	119	2,6387	1,07342	,09840		
Özyeterlik	Etkileniyor	482	4,0187	,72596	,03307	4,425	,000*
	Etkilenmiyor	119	3,6723	,90612	,08306		
Genel	Etkileniyor	482	3,6538	,45453	,02070	3,921	,000*
	Etkilenmiyor	119	3,4679	,49691	,04555		

*p<0,05

Katılımcıların yeni bir teknolojik ürün satın alacağında çevresindeki saygı duyduğu kişilerin görüşlerinden etkilenme durumlarına göre teknoloji kabul ve kullanım niyeti arasında algılanan kullanım kolaylığı, algılanan yarar, niyet, özyeterlik boyutlarında ve genel teknoloji kabul ve kullanım niyetlerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmektedir. Buna göre saygı duyduğu kişilerden etkilenen katılımcıların algılanan kullanım kolaylığı ($\bar{X}$=3,87), algılanan yarar ($\bar{X}$=4,13), niyet ($\bar{X}$=4,02), özyeterlik ($\bar{X}$=4,01) ve genel ($\bar{X}$=3,65) ortalamalarının etkilenmeyen katılımcılarınkinden daha yüksek olduğu görülmektedir. Teknolojinin kolay kullanılabilir, yararlı, imkanlar dahilinde teknolojiyi kullanabileceğine dair inancı olan ve gelecekte de teknoloji kullanımını planlayan ve kullanmayı sürdürecek olan kişilerin saygı duydukları, değer verdikleri kişilerin görüşlerinden etkilendiği sonucuna varılabilir.

Saygı duyduğu, değer verdiği kişilerin görüşlerinden etkilenme yani sosyal etkinin bireylerin teknoloji kullanımı ve niyetini olumlu yönde etkilediğine dair çalışmalar bulunmaktadır (Aksoy & Kara, 2013; Hsieh, 2015; Koca & Koçak-Usluel, 2007; Lee vd., 2012; Raaij & Schepers, 2008; Svendsen vd., 2013).

Katılımcıların teknoloji kabul ve kullanım niyetlerinin önerilen teknolojiyi kullanma durumlarına göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t testi analizi sonuçları Tablo 135'te verilmiştir.

Tablo 135

Öğrencilerin Önerilen Teknolojiyi Kullanma Durumları ile Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Farklılıkları

Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti	Önerilen Teknolojiyi Kullanma	n	$\bar{X}$	s.s.	s.d.	t	p
Algılanan kullanım kolaylığı	Kullanır	528	3,8842	,73832	,03213	3,382	,001*
	Kullanmaz	73	3,5731	,72382	,08472		
Algılanan yarar	Kullanır	528	4,1235	,74806	,03256	3,565	,001*
	Kullanmaz	73	3,6822	1,02026	,11941		
Sosyal etki	Kullanır	528	3,3189	,73983	,03220	,248	,804
	Kullanmaz	73	3,2959	,76819	,08991		
Niyet	Kullanır	528	4,0041	,79114	,03443	3,764	,000*
	Kullanmaz	73	3,6301	,82787	,09690		
Gönüllülük	Kullanır	528	3,4735	,90919	,03957	1,995	,047*
	Kullanmaz	73	3,2466	,92467	,10822		
Kolaylaştırıcı durumlar	Kullanır	528	3,3699	,79922	,03478	-,477	,635
	Kullanmaz	73	3,4110	,67248	,07871		
Kaygı	Kullanır	528	2,5246	1,04607	,04552	-4,016	,000*
	Kullanmaz	73	3,0411	,90236	,10561		
Özyeterlik	Kullanır	528	4,0177	,74160	,03227	5,315	,000*
	Kullanmaz	73	3,4612	,85098	,09960		
Genel	Kullanır	528	3,6397	,45768	,01992	3,224	,001*
	Kullanmaz	73	3,4525	,51596	,06039		

*p<0,05

Katılımcıların yapılması gereken bir işi arkadaşı teknoloji kullanarak daha kolay ve hızlı yaptığını söylüyorsa, önerilen teknolojiyi kullanma durumlarına göre teknoloji kabul ve kullanım niyeti arasında farklılık bulunup bulunmadığına ilişkin yapılan analiz sonucunda, algılanan kullanım kolaylığı, algılanan yarar, niyet, gönüllülük, kaygı, özyeterlik boyutlarında ve genel teknoloji kabul ve kullanım niyetinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Önerilen teknolojiyi kullanan katılımcıların algılanan kullanım kolaylığı ($\bar{X}$=3,88), algılanan yarar($\bar{X}$=4,12), niyet ($\bar{X}$=4,00), gönüllülük ($\bar{X}$=3,47), özyeterlik ($\bar{X}$=4,01) ve genel ($\bar{X}$=3,63) ortalamalarının önerilen teknolojiyi kullanmayan katılımcılara göre daha yüksek, kaygı ($\bar{X}$=2,52) ortalamasının ise daha düşük olduğu görülmektedir. Yani teknolojinin kolay kullanılabilir, yararlı olduğunu düşünen, teknoloji kullanımı konusunda gönüllü, kaygı düzeyi düşük, özyeterliği yüksek ve ileriki zamanlarda teknoloji kullanmayı planlayan, kullanmayı devam ettirmeye niyetli kişilerin işi daha hızlı ve kolay yapacak teknolojileri kullanma konusunda arkadaşlarının önerilerini dikkate aldığı ve önerilen teknolojiyi kullandıkları söylenebilir.

Öğrencilere Uygulanan Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Ölçeği Boyutları Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Öğrencilere uygulanan Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti ölçeğinde yer alan boyutların birbirleri ile olan ilişkilerini belirlemek amacıyla korelasyon analizi ve boyutların niyeti yordama gücünü belirlemek amacıyla da regresyon analizi yapılmış olup sonuçları aşağıdaki tablolarda sunulmuştur.

Teknoloji kabul ve kullanım niyetine ilişkin ortalamalar Tablo 136'da verilmiştir.

Tablo 136

Öğrencilere Uygulanan Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyet Ölçeği Boyutlarına İlişkin Ortalamalar

Boyutlar	$\bar{X}$	s.s.	n
Algılanan kullanım kolaylığı	3,8464	,74297	601
Algılanan yarar	4,0699	,79827	601
Sosyal etki	3,3161	,74271	601
Niyet	3,9587	,80433	601
Gönüllülük	3,4459	,91332	601
Kolaylaştırıcı durumlar	3,3749	,78453	601
Kaygı	2,5874	1,04276	601
Özyeterlik	3,9501	,77657	601
Genel	3,6170	,46870	601

Tablo 136'da verilen teknoloji kabul ve kullanım niyeti boyutlarının ortalamaları incelendiğinde en yüksek ortalamanın algılanan yarar, niyet, özyeterlik ve algılanan kullanım kolaylığına ait oldukları görülmektedir . Katılımcılar teknolojiyi yararlı olarak algılamakta, teknolojiyi kullanmaya devam edecek olup gelecekte de kullanmayı planlamakta, özyeterlikleri yüksek ve teknoloji kullanmayı kolay bulmaktadır. En düşük ortalama ise kaygı boyutuna aittir, ancak ortalamanın düşük olması olumlu bir durumu yani katılımcıların teknoloji kullanımına yönelik kaygı, endişe ve korku gibi olumsuz duygularının azlığını göstermektedir.

Öğrencilerin Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Analiz Sonuçları (Korelasyon Analizi)

Tablo 137'de öğrencilere uygulanan Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Ölçeğinin boyutları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla korelasyon analizi yapılmış olup tüm boyutların birbirleri ile olan ilişkileri genel olarak sunulmaya çalışılmıştır.

Öğrencilere uygulanan teknoloji kabul ve kullanım niyeti boyutları arasındaki ilişki düzeylerinin verildiği Tablo 137 incelendiğinde boyutlardan sadece sosyal etki ve gönüllülük boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır ($p>0,05$).

Gönüllülük ve sosyal etki boyutunun birbirleri ile ilişkisi bulunmazken, kaygı hariç diğer boyutların tamamı ile olumlu ilişki söz konusudur.

Kaygı tüm boyutlarda negatif yönde bir ilişki göstermektedir. Ancak sosyal etki boyutunda kaygı ile sosyal etki arasında pozitif yönde ilişki bulunmaktadır. Sosyal etki teknoloji kullanımının başarı, prestij ve statü kazandırdığına dair düşüncesi ve önem verdiği, saygı duyduğu kişilerin görüşlerinden etkilenme durumu arttıkça kaygı düzeyinin de arttığı söylenebilir.

Yukarıda sözü edilen boyutlar ve ilişkiler dışındaki tüm boyutların birbirleri ile olumlu yani pozitif önde anlamlı ilişkisi bulunduğu görülmektedir.

Tablo 137

Öğrencilerin Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Boyutları Arasındaki İlişki

Boyutlar	*Algılanan kullanım kolaylığı*		*Algılanan yarar*		*Sosyal etki*		*Niyet*		*Gönüllülük*		*Kolaylaştırıcı durumlar*		*Kaygı*		*Özyeterlik*	
	r	p	r	p	r	p	r	p	r	p	r	p	r	p	r	p
Algılanan kullanım kolaylığı			,495	,000*	,228	,000*	,550	,000*	,338	,000*	,415	,000*	-,423	,000*	,456	,000*
Algılanan yarar	,495	,000*			,401	,000*	,633	,000*	,232	,000*	,274	,000*	-,204	,000*	,434	,000*
Sosyal etki	,228	,000*	,401	,000*			,442	,000*	,048	,239	,306	,000*	,111	,006*	,420	,000*
Niyet	,550	,000*	,633	,000*	,442	,000*			,216	,000*	,350	,000*	-,218	,000*	,515	,000*
Gönüllük	,338	,000*	,232	,000*	,048	,239	,216	,000*			,271	,000	-,154	,000*	,211	,000*
Kolaylaştırıcı durumlar	,415	,000*	,274	,000*	,306	,000*	,350	,000*	,271	,000*			-,102	,013*	,293	,000*
Kaygı	-,423	,000*	-,204	,000*	,111	,006*	-,218	,000*	-,154	,000*	-,102	,013*			-,185	,000*
Özyeterlik	,456	,000*	,434	,000*	,420	,000*	,515	,000*	,211	,000*	,293	,000*	-,185	,000*		

*p<0,05

Öğrencilerin Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Analiz Sonuçları (Regresyon Analizi)

Öğrencilere uygulanan Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyeti Ölçeğinde yer alan boyutların kullanım niyetini ne düzeyde ve ne yönde yordadığını belirlemek amacıyla yapılan Regresyon analiz sonuçları aşağıda yer almaktadır.

Algılanan kullanım kolaylığı, algılanan yarar, sosyal etki, gönüllülük, kolaylaştırıcı durumlar, kaygı, özyeterlik, farkındalık ve yeterli eğitim değişkenlerine göre BİT kullanım niyetinin yordanmasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 138'de verilmiştir.

Tablo 138

Öğrencilerin Teknoloji Kabul ve Kullanım Niyetine Etki Eden Değişkenlere İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	SH_B	β	t	p	İkili r	Kısmi r
Niyet (Sabit)	,306	,274		1,117	,264	-	-
Algılanan kullanım kolaylığı	,243	,042	,225	5,827	,000	,550	,233
Algılanan yarar	,365	,035	,362	10,344	,000	,633	,392
Sosyal etki	,173	,037	,160	4,728	,000	,442	,191
Gönüllülük	-,009	,027	-,010	-,320	,749	,216	-,013
Kolaylaştırıcı durumlar	,077	,034	,075	2,286	,023	,350	,094
Kaygı	-,031	,025	-,040	-1,237	,217	-,218	-,051
Özyeterlik	,170	,036	,164	4,724	,000	,515	,191
Farkındalık	,027	,108	,007	,250	,803	,169	,010
Yeterli Eğitim	,157	,066	,069	2,384	,017	,026	,098
R=,735; R^2=,540							
F (9,600) =77,191 ; p=,000							

∗p<0,05

Yordayıcı değişkenlerle (algılanan kullanım kolaylığı, algılanan yarar, sosyal etki, gönüllülük, kolaylaştırıcı durumlar, kaygı, özyeterlik, farkındalık ve yeterli eğitim) yordanan değişken (niyet) arasındaki ikili ve kısmi korelasyonlar incelendiğinde algılanan kullanım kolaylığı ve niyet arasında pozitif ve orta düzeyde bir ilişkinin (r=0,55) olduğu, ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde iki değişken arasındaki korelasyonun r=0,23 olarak hesaplandığı görülmektedir. Algılanan yarar ve niyet arasında pozitif ve orta düzeyde bir ilişkinin (r=0,63) olduğu, ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde iki değişken arasındaki korelasyonun r=0,39 olarak hesaplandığı görülmektedir. Sosyal etki ve niyet arasında da pozitif ve orta düzeyde bir ilişkinin bulunduğu (r=0,44) diğer değişkenler kontrol edildiğinde ise korelasyonun r=0,19 olduğu görülmektedir. Öğrencilerin gönüllülük puanları ile niyet arasında hesaplanan pozitif ve düşük ikili korelasyonun (r=0,22) diğer değişkenler kontrol edildiğinde ise bu ilişkinin negatif ve düşük bir ilişki olduğu (r= -0,01) olduğu görülmektedir. Kolaylaştırıcı durumlar ve niyet arasında pozitif ve düşük düzeyde bir ilişkinin bulunduğu (r=0,35) ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde iki değişken arasındaki korelasyonun r=0,09 olduğu görülmektedir. Öğrencilerin kaygı puanları ile niyet arasında hesaplanan negatif ve düşük ikili korelasyonun (r=-0,22) diğer değişkenler kontrol edildiğinde ise r=-0,05 olduğu görülmektedir. Özyeterlik ve niyet arasında pozitif ve orta düzeyde olan ilişkinin (r=0,52) diğer değişkenler kontrol edildiğinde r=0,19 olduğu görülmektedir. Farkındalık ve niyet arasında pozitif ve düşük düzeyde bir ilişkinin bulunduğu (r=017), diğer değişkenler kontrol edildiğinde ise ilişkinin r=0,01 olduğu görülmektedir. Son olarak yeterli eğitim ile niyet arasında pozitif ve düşük ilişkinin bulunduğu (r=0,03), diğer değişkenler kontrol edildiğinde ise bu ilişkinin yine pozitif ve düşük olduğu ancak ikili korelasyondan daha yüksek olduğu görülmektedir (r=0,10).

Algılanan kullanım kolaylığı, algılanan yarar, sosyal etki, gönüllülük, kolaylaştırıcı durumlar, kaygı, özyeterlik, farkındalık ve yeterli eğitim değişkenleri birlikte, öğrencilerin BİT kullanımına yönelik davranışsal niyetini yüksek düzeyde ve anlamlı bir şekilde etkilemektedir. ($R=0,735$; $R^2=0,54$; $p<0,05$). Söz konusu dokuz değişken birlikte, niyetteki toplam varyansın %54'ünü açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre, yordayıcı değişkenlerin niyet üzerindeki göreli önem sırası; algılanan yarar, algılanan kullanım kolaylığı, özyeterlik, sosyal etki, kolaylaştırıcı durumlar, yeterli eğitim, kaygı, gönüllülük ve farkındalıktır.

Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde ise, algılanan kullanım kolaylığı, algılanan yarar, sosyal etki, kolaylaştırıcı durumlar, özyeterlik ve yeterli eğitim değişkenlerinin niyet üzerinde anlamlı birer yordayıcı oldukları, gönüllülük, kaygı ve farkındalık değişkenlerinin ise anlamlı bir etkisinin bulunmadığı görülmektedir.

Regresyon analizi sonuçlarına göre davranışsal niyetin yordanmasına ilişkin regresyon eşitliği (matematiksel model) şu şekilde verilebilir:

BİT KULLANIM NİYETİ = 0,306 + 0,243ALGILANAN KULLANIM KOLAYLIĞI + 0,365ALGILANAN YARAR + 0,173SOSYAL ETKİ + 0,077KOLAYLAŞTIRICI DURUMLAR + 0,170ÖZYETERLİK + 0,157YETERLİ EĞİTİM

Koca ve Koçak-Usluel'in (2007) modelinde algılanan yarar, kullanım kolaylığı, sosyal etki ve özyeterliğin BİT kullanım niyeti üzerinde anlamlı etkisinin olduğu ve davranışsal niyeti %65 oranında açıkladığı belirlenmiştir. Araştırma sonucunda ise öğrencilerin BİT kullanımına yönelik niyetlerini anlamlı bir şekilde yordayan değişkenlerin algılanan kullanım kolaylığı, algılanan yarar, sosyal etki, kolaylaştırıcı durumlar, özyeterlik ve yeterli eğitim olduğu görülmüştür. Alanyazın incelendiğinde de *algılanan yarar* **,** *algılanan kullanım kolaylığı* (Aksoy & Kara, 2013; Chang & Tung, 2008; Chau & Hu, 2002; Haitham, 2014; Hu vd., 1999; Kaşmer-Erdem, 2011; Pan & Marsh, 2010; Raaij & Schepers, 2008; Rezaei vd., 2008; Richardson-Moore, 2012; Süral-Özer vd., 2012; Svendsen vd, 2013; Turan & Çolakoğlu, 2008; Verhoeven vd., 2010; Yuen & Ma, 2002), *sosyal etki* (Aksoy & Kara, 2013; Hsieh, 2015; Kaşmer-Erdem, 2011; Lee vd., 2012; Pan & Marsh, 2010; Raaij & Schepers, 2008; Richardson-Moore, 2012; Svendsen vd, 2013; Turan &Çolakoğlu, 2008;), *kolaylaştırıcı durumlar* (Chau & Hu, 2002; Hesieh, 2015; Lee vd., 2012; Pan & Marsh, 2010; Richardson-Moore, 2012), *özyeterlik* (Chang & Tung, 2008; Rezaei vd., 2008; Verhoeven vd., 2010) ve eğitimin (Verhoeven vd., 2010) BİT kullanımına yönelik niyeti yordadığı görülmektedir.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde çalışmanın problem durumu ve amacına yönelik olarak nitel ve nicel araştırma verilerinin analiz edilmesiyle ulaşılan sonuçları ve bu sonuçlar doğrultusunda gerek uygulayıcılara gerekse araştırmacılara yönelik öneriler yer almaktadır.

Sonuç

Araştırmanın birinci aşaması olan sağlık yöneticilerinin teknoloji kabul ve kullanım durumlarını, yeterliklerini, teknoloji konusunda yaşadıkları sorunları, teknolojik olarak sahip oldukları imkanlar, teknoloji kabul ve kullanımlarını etkileyebileceği düşünülen değişkenlere yönelik algı ve düşünceleri, sağlık yöneticisi olarak eğitim ihtiyaç algıları, teknolojik eğitim ihtiyaç algıları, bu alanda başarı olabilmek için gereken bilgi ve becerilerin neler olduğu ve teknoloji konusundaki yenilikçilik durumlarını ortaya koymak amacıyla yapılan 13 erkek 9 kadın sağlık yöneticisi ile yapılan görüşme sonucunda;

- Yöneticiler için teknolojinin, kolaylık, bilgiye hızlı erişim, gelişme, gelişmişlik, gelişim, yenilik, yenilikçilik, hız, takip edilmesi gereken, çağın gereği, vazgeçilmezi ve olmazsa olmazı anlamına geldiği,
- Yöneticilerin büyük çoğunluğunun son teknoloji ürüne sahip olduğu,
- Yöneticilerin çalışma saatlerinin 8 saatin üzerinde bazen 10 saati bulduğu ve bugünün şartlarında akıllı telefonların cep bilgisayarı gibi kullanılmasıyla birlikte 4 ila 7 saatlik kısmının teknoloji kullanımı ile geçtiği,

- Yöneticilerin internet erişiminin yavaş ve bazen kısıtlı olması dışında bilgi ve iletişim teknolojileri imkanları bakımından kurumlarını yeterli buldukları,
- Yöneticilerin işlerinin büyük bir kısmının teknoloji kullanımı olduğu,
- Yöneticiler açısından bugünkü iş yükü ve çalışan sayısı düşünüldüğünde teknolojinin iş hayatından çıkarılmasının, işleri yürütmenin, şuan ki hızla iş yapmanın mümkün olamayacağı,
- Yöneticilerin teknoloji yeterlik durumlarının kullanıcı düzeyinde iyi, teknik konularda yetersiz olduğu, bazılarının işlerinin gerektirdiği kadarını bildiği ve kullandığı,
- Teknolojiyi seven ve ilgi duyan yöneticilerin işleri dışında da kendilerini teknoloji konusunda geliştirdikleri,
- Yöneticilerin yazışma, tablo hazırlama, formül girme ve çalıştırma ve işinin gerektirdiği tüm bilgisayar uygulamalarını yardım almadan yapabildiği,
- Yöneticilerin daha çok teknik ve donanım, ağ bağlantısı, Excel'de formül girme ve çalıştırma, tablo hazırlama, internet erişim kısıtı, yeni paket program uygulamaları, HBYS uygulamaları konusunda teknik destek ekibinden yardım aldığı,
- Teknolojinin toplumun kültür yapısına olumlu ve olumsuz etkilerinin bulunduğunu belirten yöneticiler için bu etkinin kullanım amacı, yetiştirilme tarzına göre değiştiği,
- Yöneticilere göre teknolojinin olumlu etkilerinin, bilgiye erişimin hızlı ve kolay olduğu, işlerin daha hızlı ve kolay yapıldığı, gelişimi sağladığı, bireyin dünya görüşünü değiştirdiği, küreselleşmesi sağladığı, hayatı kolaylaştırma, iletişimde fiziksel uzaklıkları ortadan kaldırdığı, iletişimin daha hızlı ve kolay olduğu ve insan ömrünü uzattığı,
- Yöneticilere göre teknolojinin olumsuz etkilerinin ise; sosyal ilişkileri, iletişimi, çocukların gelişimini, yetişkinlerin davranışlarını olumsuz yönde etkilediği, kitap okuma alışkanlığını ortadan kaldırdığı, içi boş moda akımları başlattığı ve gereksiz kullanımın zaman kaybına sebep olduğu,
- Teknik konularda ne istediğini rahatlıkla ifade edebilen, işini kolaylaştıracak programları uygulamaya açık olan, kendini geliştirmeyi seven, teknolojiye yönelik ilgi ve bilgi sahibi olan, yeni teknolojilere meraklı yöneticilerin teknolojik rahatsızlık ve endişelerinin bulunmadığı,

- Teknik dili anlamakta güçlük çeken ve bu nedenle konuşmalara katılamayan, teknolojiye yönelik ilgisi, bilgisi ve merakı olmayan, teknoloji konusunda kendisini yeterli bulmayan yöneticilerin teknolojik rahatsızlık ve endişelerinin bulunduğu,
- Son teknoloji ürünü ilk kez kullanan yöneticilerin bazılarının kendilerini tedirgin ve teknolojiye yabancı hissettiği bazıların ise bu tür teknolojilere ilgi duymadığı ve alışkanlıklarından vazgeçemediği için kullanmadığı,
- Son teknoloji ürün kullanırken kendilerini rahatsız hissetmeyen yöneticiler ise meraklı, keşfetmekten hoşlanan, daha önce benzerlerini kullandıkları için rahat, kullanma konusunda uyumlu, son teknoloji ürünlere ilgili oldukları,
- Yöneticilerin, teknolojiyi öğrenme ve kullanma zorunluluğu varsa daha kısa sürede bu teknolojiyi kullanmaya hazır hale geldikleri,
- Genç yöneticilerin son teknolojiyi daha iyi kullandıkları,
- Yöneticilerin finansal işler ve kurum ile ilgili gizli yazışmalar konusunda teknolojiye güvenmedikleri halde, algıladıkları fayda ve zorunluluktan dolayı bu teknolojileri kullandıkları,
- Yöneticilerin teknolojinin otomatik olarak yaptığı bir işi; kullanıcı hatası olabileceği, mekanik ve elektronik bir dünyada aksaklık veya yazılımda hata olabileceği, insanların iyi niyetine güvenmeme, önemli ve acil işlerin kontrol gerektirmesi, garantici bir kişilik yapısına sahip olmasından dolayı kontrol etme ihtiyacı hissettiği,
- İlgi, istek, merak, eğitim, deneyim, zorunluluk, algılanan yarar, kullanılabilirlik, kendini geliştirmeye yönelik istek ve yeterli zamanın teknolojiye yönelik kullanım kolaylığı algısı ve özyeterliği etkilediği,
- Yöneticilerin teknolojinin yararlarına ilişkin algılarının; işlerin hızlı ve kolay yapılması, bilgiye kolay ve hızlı erişim, hayatı kolaylaştırma, yer ve zamandan bağımsız iş yapma imkanı, teşhiş ve tedavinin etkililiği ve kolaylığı, fiziksel alan ve malzemeden tasarruf, kolay/hızlı/ucuz iletişim, işlerin insan hatalarından arınması olduğu,
- Yeni bir teknolojiye ihtiyacı bulunmayan, işi daha ucuza ve kolay yapan teknolojiye sahip olan, alışkanlıklarına düşkün yöneticilerde teknoloji kullanımı konusunda sosyal etkinin herhangi bir rolünün bulunmadığı,

- Kullanacağı ya da satın alacağı teknoloji konusunda bilgi sahibi olmayan yöneticilerin hangi teknolojiyi kullanması ya da satın alması gerektiği konusunda bilgisine, uzmanlığına, iyi niyetine güvenilen ve yakın bulunan kişilerin etkisinin bulunduğu,
- Kuruma yeni bir teknoloji satın alma sürecinde yöneticilerin rolünün daha çok onay verme ya da vermeme, yeniliğe karşı direnme ya da direnmeme olduğu,
- Yöneticilerin birlikte çalıştıkları personelin teknoloji konusunda mesleki gelişimlerine yönelik herhangi bir uygulamalarının bulunmadığı,
- Personele yönelik teknoloji eğitiminin işe yeni başlayanlar için daha deneyimli personeller tarafından iş başında ve bire bir olarak verildiği,
- Yeni bir teknoloji satın alındığında bu teknolojiye yönelik eğitimin firma yetkililerince bu teknolojiyi kullanacak personele bire bir olarak verildiği,
- Yöneticilerin işe personel alımında adayın teknolojiyi ileri düzeyde ve etkin kullandığını varsaydıkları,
- Yöneticilerin genç ve teknoloji kullanımı konusunda ileri düzeyde bilgi ve beceri sahibi kişilerle çalışmayı tercih ettikleri,
- Yöneticilere göre sağlık yönetimi eğitimi alan öğrencilerin hastane genelinde mesai saatleri dışında da uzun dönem alan uygulaması yaparak hastane yönetimi bilgi ve becerisi, iletişim ve insan ilişkileri becerisi, bilgi ve iletişim teknolojilerini etkin kullanma becerisi, tıbbi cihaz ve tıbbi terminoloji bilgisine sahip olarak mezun olmaları gerektiği,
- Yöneticilerin bir kısmının teknoloji konusunda eğitim ihtiyacının bulunmadığı, bir kısmının yeni uygulama ve teknolojiler olduğunda eğitim ihtiyacı bulunduğu, bir kısmının ise ileri düzeyde temel bilgisayar programları, programlama, donanım ve teknik konular ile istatistik konusunda fazlasıyla eğitim ihtiyacının bulunduğu,
- Yöneticilerin neredeyse yarısının bilgisayar kullanımı konusunda göreve başlamadan eğitim almadıkları,
- Teknolojiye yönelik alınan eğitimin, aşinalık, yatkınlık, öğrenme ve kullanmayı kolaylaştırdığı,
- İleri düzey teknoloji eğitimi almış olmanın ve teknolojiyi ileri düzeyde kullanmanın kariyer gelişimini olumlu yönde etkilediği,

- Yöneticilerin imkan olması durumunda sağlık mevzuatı, psikoloji, tıbbi terminoloji, yabancı dil, örgütsel davranış, bilgi ve iletişim teknolojileri, finansal yönetim, tıbbi cihaz konusunda eğitim almak istedikleri,
- Yöneticilerin işe idari personel alımında göz önünde bulundurdukları kriterlerin, iletişim/kendini ifade etme/insan ilişkileri becerisi, Bilgi ve İletişim Teknolojilerini etkin kullanma, çözüm odaklı/iş bitirici/olumlu dünya görüşüne sahip olma, akademik eğitim ve dış görünüş ve genel tavır/davranış/beden dili olduğu,
- Yöneticilerin büyük çoğunluğunun teknoloji kullanımı konusunda kendini lider/başkalarını etkileyen-yönlendiren/teknoloji öncüsü biri olarak tanımlamadığı,
- Faydalı olduğuna inandığı teknoloji kullanımı konusunda diğer insanları yönlendiren, yenilikleri uygulamayı seven, hayatı kolaylaştıran yenilikleri seven, yeni ve işe yarar teknolojileri kullanma konusunda meraklı ve istekli, teknoloji kullanımında öncü, yeniliğe kolay adaptasyon sağlayan, özel olarak teknoloji ile ilgi duyan, yeni çıkan her şeyi alan ve kullanan, yeniliklere- gelişime-öğrenmeye açık, yeni olanı ilk kullanmayı seven, yaratıcı ve yeni şeyler ortaya koymayı seven yapıya sahip yöneticilerin kendilerini teknoloji konusunda lider/başkalarını etkileyen-yönlendiren/teknoloji öncüsü olarak tanımladığı sonucuna varılmıştır.

Araştırmanın ikinci aşaması olan sağlık yöneticilerinin teknoloji kabul ve kullanımlarını etkileyen değişkenlerin incelenmesini amaçlayan bölümde Venkatesh vd. (2003) tarafından geliştirilen Birleştirilmiş Teknoloji Kabul ve Kullanım Modelini temel alan ve Koca ve Koçak Usluel (2007) tarafından kaygı ve özyeterlik faktörlerinin dahil edildiği model kullanılmıştır. Araştırmaya Ankara'da kamu, özel ve üniversite hastanelerde görev yapan 303 yönetici katılmıştır. Araştırma soruları ile ilgili bulgulara, betimsel istatistikler ve parametrik testlerden t-testi, varyans, korelasyon ve regresyon analizleri kullanılarak ulaşılmıştır.

Sağlık yöneticilerinin teknoloji kabul ve kullanım niyetleri ve niyetlerine etki eden değişkenlere yönelik sonuçlar ise;

- Sağlık yöneticilerinin BİT kabul ve kullanım niyetleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.
- BİT kabul ve kullanım niyeti boyutlarından özyeterlik boyutunda evli yöneticilerin özyeterliklerinin bekar yöneticilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

- Sağlık yöneticilerinin yaşı algılanan kullanım kolaylığı, gönüllülük, kaygı ve niyet boyutlarında anlamlı farklılık yaratmıştır. Genç yöneticilerin ileri yaştaki yöneticilere göre BİT'i daha kolay kullanılabilir buldukları, BİT kullanma konusunda daha gönüllü oldukları, kullanmaya yönelik niyetlerinin daha fazla olduğu ancak kaygı düzeylerinin daha düşük olduğu sonucuna varılmıştır.
- Yöneticilerin eğitim düzeyleri arttıkça BİT'in kullanım kolaylığı ve sağladığı yarara yönelik algı, sosyal etki, özyeterlik, niyetin arttığı, kaygı düzeyinin ise azaldığı görülmektedir.
- Sağlık yönetimi, tıp ve diş hekimliği ve mühendislik-bilişim vb. teknik alanlardan mezun yöneticilerin BİT'in kullanım kolaylığına yönelik algılarının ve BİT kullanımına yönelik niyetlerinin diğer alanlardan mezun olanlara göre daha yüksek, kaygı düzeylerinin ise daha düşük olduğu görülmektedir.
- Yabancı dil düzeyi iyi ve çok iyi olan yöneticilerin BİT'i daha kolay kullanılabilir olarak algıladıkları, saygı duydukları ve önem verdikleri insanların önerilerinden daha fazla etkilendikleri, kolaylaştırıcı durumlara yönelik daha olumlu görüşe sahip oldukları ve BİT kullanımına yönelik niyetlerinin daha yüksek olduğu görülmektedir.
- Özel hastanede görev yapan yöneticilerin, kamu ve üniversite hastanesinde görev yapan yöneticilere göre, BİT'i daha kolay kullanılabilir olarak algıladıkları ve özyeterliklerinin daha yüksek olduğu görülmektedir.
- Üniversite hastanesinde görev yapan yöneticilerin BİT'in yararına yönelik algılarının daha düşük olması ve BİT'e yönelik imkanlarının daha az olmasına rağmen BİT kullanma konusunda daha gönüllü oldukları görülmektedir.
- Kamu hastanelerinde görev yapan yöneticilerin BİT kullanımına yönelik kaygı düzeyleri diğer hastanelerde görev yapan yöneticilere göre daha yüksektir.
- BİT'i çok amaçlı olarak kullanan yöneticilerin BİT'in kullanım kolaylığına yönelik algılarının, kolaylaştırıcı durumlarının ve özyeterliklerinin daha yüksek olduğu görülmektedir.
- Kullandıkları BİT sayısı fazla olan yöneticilerin algılanan kullanım kolaylığı, algılanan fayda, sosyal etki, gönüllülük, kolaylaştırıcı durumlar ve niyetlerinin daha yüksek, kaygı düzeylerinin ise daha düşük olduğu görülmektedir.

- BİT deneyimi fazla olan yöneticilerin BİT'in kolay kullanılabilirliğine ve sağladığı yarara yönelik algılarının, kolaylaştırıcı durumlarının ve BİT kullanımına yönelik niyetlerinin daha yüksek kaygı düzeyinin ise daha düşük olduğu görülmektedir. BİT deneyimi daha az olan yöneticilerin ise BİT kullanımı konusunda daha gönüllü oldukları görülmektedir.
- BİT'i günlük kullanım süresi fazla olan yöneticilerin algılanan kullanım kolaylığı, algılanan yarar, sosyal etki, kolaylaştırıcı durumlar, özyeterlik ve niyetlerinin daha yüksek, kaygı düzeylerinin ise daha düşük olduğu sonucuna varılmıştır.
- Yöneticilerin BİT kabul ve kullanım niyetleri ile boyutlar arasındaki ilişkinin analizi sonucunda niyet ile algılanan kullanım kolaylığı, algılanan yarar, sosyal etki, gönüllülük, kolaylaştırıcı durumlar ve özyeterlik arasında pozitif anlamlı ilişki, kaygı boyutu ile negatif anlamlı ilişki bulunmaktadır. Diğer bir ifadeyle yöneticilerin kaygı düzeyleri arttıkça BİT kullanımına yönelik niyetleri azalmaktadır.
- Algılanan kullanım kolaylığı, algılanan yarar, sosyal etki, gönüllülük ve kaygı değişkenlerinin niyet üzerinde anlamlı birer yordayıcıdır ancak kolaylaştırıcı durumlar ve özyeterlik değişkenlerinin ise anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır.
- Algılanan kullanım kolaylığı, algılanan yarar, sosyal etki, gönüllülük ve kaygı değişkenleri yöneticilerin BİT kullanımına yönelik niyetlerine ait varyansın %61'ini açıklamaktadır.

Araştırmanın üçüncü aşamasını oluşturan 30'u kadın 23'ü erkek toplam 53 sağlık yönetimi lisans öğrencisi ile yapılan odak grup görüşmesine ait sonuçlar;

- Görüşmeye katılan öğrencilerin 30'u kadın (%56,60), 23'ü (%43,40) erkektir.
- Öğrencilerin %56,60'ı stajını yapmış, %43,40 yapmamıştır.
- Öğrencilerin %66'sının Word'u, %40'ının PowerPoint'i, %30'unun ise Excel'i basit düzeyde kullanabildiği,
- Word, Excel ve PowerPoint'i yeterli düzeyde kullanabildiğini belirten öğrencilerin oranının ise %25 ve %21 olduğu,
- Teknolojiye özel olarak ilgi duyduğunu belirten öğrencilerin kendi çabaları ile Word, Excel ve PowerPoint'i ileri düzeyde kullandığı,

- Teknoloji kullanımının öğrencilik ve iş hayatında çok önemli ve gerekli olduğunu öngören öğrencilerin lisans eğitimine başlamadan önce veya lisans eğitimleri sürecinde bilgisayar kursuna giderek bilgisayar kullanma becerilerini geliştirdikleri,
- Programları merak eden ve yeni uygulamaları keşfetmekten hoşlanan öğrencilerin kendi çabaları ile bilgisayar kullanma becerilerini geliştirdikleri,
- Öğrencilerin %64'ünün üniversitede bilgi ve iletişim teknolojilerine yönelik yeni bir şey öğrenmediği,
- Öğrencilerin %60'ının üniversitedeki bilgi ve iletişim teknolojilerine yönelik eğitimi yeterli bulmadığı,
- Öğrencilerin özellikle staj sonrasında üniversitede verilen bilgi ve iletişim teknolojileri eğitiminin yetersizliğinin farkına vardığı,
- Eğitimi yeterli bulmama nedenlerinin;
    - Ders işlenmemesi,
    - Uygulamalı eğitim yapılmaması,
    - Ders saati ve sayısının yetersizliği,
    - Ders içeriğinin basit, yüzeysel ve gereksiz bilgileri içermesi,
    - Öğretim elemanı tarafından derse gereken özenin gösterilmemesi,
    - Laboratuvarın küçük, bilgisayarların eski, virüslü, arızalı olması,
    - Sınav geçmeye yönelik, ezbere dayalı eğitim verilmesi olduğu,
- Öğrencilerin büyük bir bölümünün bilgisayar kullanma becerilerini ilkokul, ortaokul ve lise eğitimleri sayesinde, bazılarının ödev hazırlarken kendi kendilerine veya arkadaşlarının yardımıyla bazılarının ise internetten video izleyerek kazandığı,
- Bilgi ve iletişim teknolojilerinin etkin kullanımı için ileri düzey Office Programları eğitiminin uygulama ağırlıklı olarak verilmesi gerektiği,
- Öğrencilerin %21'inin gelecek kariyerlerinde kullanacakları bilgi ve iletişim teknolojileri konusunda herhangi bir bilgisinin bulunmadığı,
- Öğrencilerin %28'inin iş hayatında bilgi ve iletişim teknolojilerinin öneminin farkında olduğu,
- Öğrencilerin %21'inin bilgi ve iletişim teknolojileri kullanımı konusunda kendilerini çok yetersiz hissettiği,
- Öğrencilerin %25'inin işe başlamadan önce bilgi ve iletişim teknolojileri kullanımı kursuna gitmeyi düşündüğü,

- Öğrencilerin %72'sinin Sağlık Bilişimi/Teknolojilerine yönelik herhangi bir eğitim almadığı, %21'inin SPSS programına yönelik basit düzeyde eğitim aldığı,
- Öğrencilerin Sağlık Bilişimi/Teknolojileri konusundaki eksikliklerini işe başladıkları takdirde gidermeyi planladığı,
- Bilgi ve iletişim teknolojilerine yönelik;
    - HBYS'nin felsefesini, temelini anlatan uygulamalı eğitim,
    - Gelecekte işe yarayarak alana özgü teknolojilere yönelik eğitim,
    - HBYS ile ilgili ileri düzey ve ayrıntılı bir eğitim,
    - Görsel sunumlar, örnekler ve uygulamalarla desteklenen bir eğitim,
    - Word, Excel, PowerPoint programlarının her birinin ayrı birer ders olarak verilmesi,
    - Her öğrencinin kullanabileceği ve aynı özelliklere sahip yeterli bilgisayarın bulunduğu ve güncel sürümlerin öğretileceği bir eğitim verilmesi gerektiği,
- Teknolojik gelişmeleri takip eden öğrencilerin teknolojiyi sevdiği, özel olarak ilgi duyduğu ve yenilikleri merak ettiği,
- Teknolojik gelişmeleri özel olarak takip etmeyen öğrencilerin, teknolojiyi sevmediği, özel olarak ilgi duymadığı,
- Öğrencilerin daha çok tablet bilgisayar, cep telefonu teknolojilerindeki gelişmeleri takip ettiği,
- Öğrencilerin teknolojik gelişmeleri internetten, sosyal medyadan ve bloglardan takip ettiği,
- Yeni olanın her zaman daha iyi olduğunu, yeni uygulamalar içerdiğini düşünen, yeniyi alıp kullanmayı seven ve kolay adapte olan öğrencilerin her yeni teknolojiyi alıp kullanma eğiliminin olduğu,
- Her gün yeni bir teknolojinin çıktığını, her yeniyi alıp kullanmanın gereksiz olduğunu ve sahip olduğu teknolojinin ihtiyacı karşıladığı sürece yeterli olduğunu düşünen öğrencilerin her yeni teknolojiyi alıp kullanma eğiliminde olmadığı,
- Öğrencilerin yeni teknoloji ve yeni uygulamalara yönelik olarak arkadaşlarının deneyim ve tavsiyelerinden etkilendiği,
- Teknoloji konusunda bilgi sahibi olmayan öğrencilerde çevrenin etkisinin daha fazla olduğu,
- Son teknoloji ürün kullanmanın sağladığı prestijin ortama göre farklılaştığı,

- Teknolojiyi iyi kullanmanın iş hayatında prestij ve başarı sağladığı,
- Teknolojiyi iyi kullanmanın akademik hayatta prestij ve başarı sağladığı,
- Teknolojiyi iyi bilen ve kullanan kişinin diğer insanların nazarında farklı, üstün ve saygıdeğer bir kişi olduğu,
- Teknolojiyi iyi bilen ve kullanan kişinin kendini daha özgüvenli ve farklı hissettiği

sonucuna varılmıştır.

Araştırmanın son aşamasında sağlık yönetimi eğitimi alan lisans öğrencilerinin teknoloji kabul ve kullanımlarını etkileyen değişkenleri belirlemek üzere sağlık yöneticilerine uygulanan ölçeğe yenilikçilik, özel ilgi, almış oldukları teknolojik eğitimlerin sağlamış olduğu katkı, teknoloji kullanımının öneminin farkındalığına ilişkin değişkenlerin de dahil edildiği model kullanılmıştır. Araştırmaya Ankara'da özel ve devlet üniversitelerinde sağlık yönetimi eğitimi alan 601 lisans öğrencisi katılmıştır. Araştırma soruları ile ilgili bulgulara, betimsel istatistikler ve parametrik testlerden t-testi, varyans, korelasyon ve regresyon analizi kullanılarak ulaşılmıştır.

Araştırmada bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuçlar aşağıda sunulmaktadır.

- Öğrenciler BİT'i daha çok iletişim ve araştırma amacıyla kullanmaktadır.
- Öğrencilerin %72'si birden fazla BİT kullanmaktadır.
- 6 yıl ve üzeri süredir BİT kullananlar öğrenciler büyük çoğunluktadır.
- Öğrencilerin günlük BİT kullanım süreleri daha çok 3-4 saat ve üzeridir.
- Öğrencilerin tamamı üniversitede BİT'e yönelik eğitim almıştır.
- Öğrencilerin büyük çoğunluğu verilen eğitimin Word'de yazışma yapmak ve PowerPoint'te sunu hazırlamak için yeterli olduğunu ancak Excel'te tablo hazırlamak, Excel'de formül girme ve çalıştırmak, Access'te verilerle çalışmak için yeterli olmadığını düşünmektedir.
- Öğrencilerin %57,7'si BİT eğitimin yeni bilgi ve beceriler kazandırmadığı görüşündedir.
- Öğrencilerin tamamına yakını iş hayatında Word, Excel, PowerPoint ve Access kullanımının önemli olduğunu düşünmektedir.
- Öğrencilerin %47,6'sı Sağlık Bilişimi/Teknolojilerine yönelik eğitim aldığını ancak eğitim alanların %54,9'u eğitimin sağlıkta kullanılan teknolojileri bilme ve anlama konusunda yeterli bulmadığını belirtmektedir.

- Öğrencilerin BİT'e yönelik eğitimi yeterli bulmama nedenleri:
    - Ders içeriğinin basit ve yetersiz olması, gereken seviyede ve yeterli eğitimin verilmemesi.
    - Uygulamalı olarak eğitim yapılmaması.
    - Bilgisayar sayısının yetersiz, bilgisayarların eski, bozuk, virüslü olması ve yavaş çalışması.
    - Öğretim elemanın ilgisiz olması, dersi önemsememesi ve yeterli seviyede eğitim verememesi.
    - Eğitimin uzaktan eğitim ile verilmesi.
    - Ders saati ve sayısının yetersiz olması.
    - Ders işlenmemesi, sınav geçmeye yönelik ezbere dayalı eğitim olması.
- Öğrencilerin Sağlık Bilişimi/Teknolojilerine yönelik eğitimi yeterli bulmama nedenleri:
    - Alana yönelik uygulamalı eğitim verilmemesi.
    - İleri düzeyde/ayrıntılı/kapsamlı/güncel/yeterli eğitim verilmemesi.
    - Öğretim elemanın ilgisiz olması, dersi önemsememesi ve yeterli seviyede eğitim verememesi.
    - Çok gerekli olduğu halde böyle bir dersin olmaması.
    - Laboratuvarın küçük, bilgisayar sayısının yetersiz ve bilgisayarların eski ve bozuk olması.
    - Ders saati ve sayısının yetersiz olması.
- Öğrencilerin %69,1'i BİT alma ve kullanma konusunda kendilerini yenilikçi görmektedir.
- Öğrencilerin %51,6'si BİT'e özel olarak ilgi duymaktadır.
- Öğrencilerin %80'i yeni bir teknolojik ürün satın alacağında çevresindeki saygı duyduğu kişilerin görüşlerinden etkilenmektedir.
- Öğrencilerin %87,9'u yapması gereken bir işi arkadaşı teknoloji kullanarak daha kolay ve hızlı yaptığını söylüyorsa arkadaşının önerdiği teknolojiyi kullanacağını belirtmektedir.

Öğrencilerin BİT kabul ve kullanım niyetleri ve niyetlerine etki eden değişkenlere yönelik sonuçlar aşağıda verilmektedir.

- Öğrencilerin BİT kabul ve kullanımı cinsiye göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir. Buna göre cinsiyeti kadın olan öğrencilerin BİT kullanımını daha kolay ve yararlı olarak algıladığı, diğer insanların görüşlerinden daha fazla etkilendiği, özyeterliklerinin daha yüksek olduğu ve BİT kullanımına yönelik niyetlerinin daha fazla olduğu görülmektedir.
- Öğrencilerin eğitim gördükleri üniversite ile BİT kabul ve kullanım niyetleri arasında da anlamlı bir farklılık söz konusudur. Özel üniversitede eğitim gören öğrencilerin BİT'i daha yararlı olarak algıladıkları, kolaylaştırıcı durumlara yönelik daha olumlu düşüncelere sahip oldukları ve genel olarak BİT kabul ve kullanım niyetlerinin daha fazla olduğu söylenebilir.
- Öğrencilerin BİT kabul ve kullanım niyetleri eğitim gördükleri sınıf düzeyine göre de anlamlı farklılık göstermektedir. Dördüncü sınıf öğrencilerinin BİT'in kullanım kolaylığına yönelik algılarının diğer sınıflarda eğitim gören öğrencilerden daha yüksek olduğu görülmektedir.
- Öğrencilerin BİT kabul ve kullanım niyeti kullanım amacına göre anlamlı farklılık göstermektedir. Algılanan yarar boyutu kullanım amacına göre farklılık göstermektedir. Çok amaçlı olarak BİT kullanmak teknolojiye yönelik yarar algısını olumlu yönde etkilemektedir.
- Öğrencilerin BİT kabul ve kullanım niyeti kullanılan BİT'lere göre anlamlı farklılık göstermektedir. Kullanılan BİT sayısı arttıkça algılanan kullanım kolaylığı, algılanan yarar, kolaylaştırıcı durumlar, genel BİT kabul ve kullanım niyetinin arttığı, BİT kullanımına yönelik kaygının ise azaldığı görülmektedir.
- Öğrencilerin Bit kullanma süreleri BİT kabul ve kullanım niyetinin algılanan kullanım kolaylığı, kolaylaştırıcı durumlar ve kaygı boyutlarında anlamlı farklılık göstermektedir. BİT kullanma süresi fazla olan öğrencilerin kullanım kolaylığına yönelik algılarının ve kolaylaştırıcı durumlarının daha fazla olduğu, kaygı düzeylerinin ise daha az olduğu görülmektedir.
- Öğrencilerin günlük BİT kullanma süreleri BİT kabul ve kullanım niyetinin algılanan kullanım kolaylığı, algılanan yarar, niyet ve kaygı boyutlarında anlamlı farklılık göstermektedir. Günlük kullanım süresi arttıkça algılanan kullanım kolaylığı, algılanan yarar ve niyetin arttığı, kaygının azaldığı görülmektedir.
- Öğrencilerin staj yapma durumları BİT kabul ve kullanım niyetinin algılanan kullanım kolaylığı ve niyet boyutunda anlamlı farklılık göstermektedir. Staj yapan

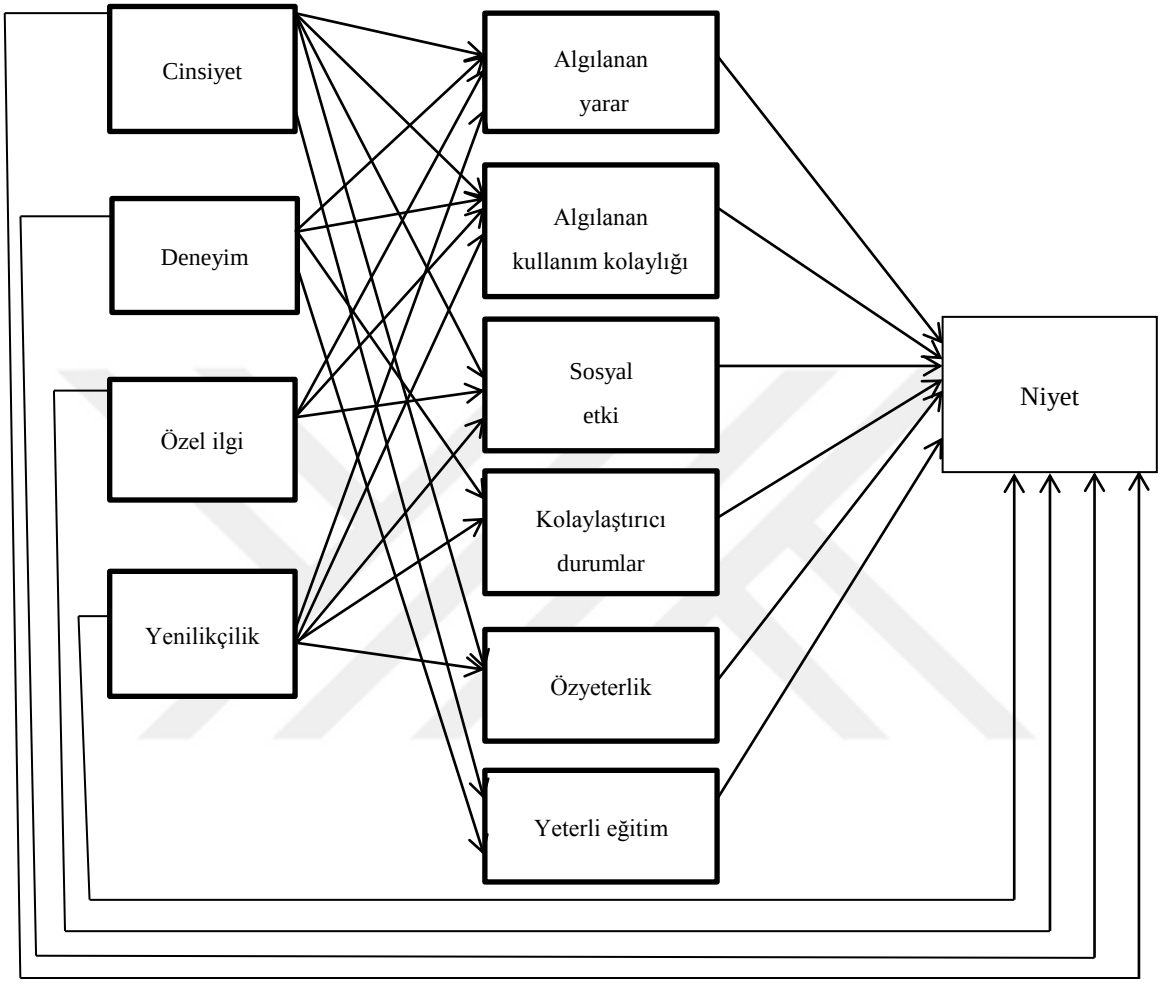
öğrencilerin BİT'i daha kolay kullanılabilir olarak algıladıkları ve BİT kullanmaya yönelik niyetlerinin daha fazla olduğu söylenebilir.

- Üniversitede verilen BİT eğitiminin katkı sağlama/sağlamama durumu BİT kabul ve kullanım niyetinin algılanan kullanım kolaylığı, algılanan yarar, niyet, kolaylaştırıcı durumlar, kaygı, özyeterlik boyutlarında ve genel BİT kabul ve kullanım niyetinde anlamlı farklılık göstermektedir. Eğitimin katkı sağladığı öğrencilerin algılanan kullanım kolaylığı, algılanan yarar, niyet, kolaylaştırıcı durumlar, özyeterlik ve genel BİT kabul ve kullanım niyetlerinin yüksek, kaygı düzeylerinin ise düşük olduğu görülmektedir.
- Üniversitede verilen Sağlık Bilişimi/Teknolojileri eğitiminin yeterliği BİT kabul ve kullanım niyetinin algılanan kullanım kolaylığı ve kolaylaştırıcı durumlar boyutlarında anlamlı farklılık göstermektedir. Eğitimi yeterli bulan öğrencilerin BİT kullanımının kolaylığına yönelik algılarının ve kolaylaştırıcı durumlarının daha yüksek olduğu görülmektedir.
- Öğrencilerin yenilikçilik durumu BİT kabul ve kullanım niyetinin tüm boyutlarında ve genel BİT kabul ve kullanım niyetinde anlamlı farklılık göstermektedir. Kendini yenilikçi gören öğrencilerin BİT'e yönelik algılanan kullanım kolaylığı, algılanan yarar, sosyal etki, niyet, gönüllülük, kolaylaştırıcı durumlar, özyeterliklerinin yüksek, kaygı düzeylerinin ise düşük olduğu görülmektedir.
- Öğrencilerin BİT'e yönelik özel ilgi durumu BİT kabul ve kullanım niyetinin algılanan kullanım kolaylığı, algılanan yarar, sosyal etki ve niyet boyutlarında ve genel BİT kabul ve kullanım niyetinde anlamlı farklılık göstermektedir. Özel ilgisi olan öğrencilerin BİT kullanımının kolaylığı ve yararına ilişkin algılarının, kolaylaştırıcı durumlarının ve kullanıma yönelik niyetlerinin daha fazla olduğu söylenebilir.
- Öğrencilerin saygı duyduğu kişilerden etkilenme durumu BİT kabul ve kullanım niyetinin algılanan kullanım kolaylığı, algılanan yarar, niyet ve özyeterlik boyutları ile genel BİT kabul ve kullanım niyetinde anlamlı farklılık göstermektedir.
- Öğrencilerin önerilen teknolojiyi kullanma durumu BİT kabul ve kullanım niyetinin algılanan kullanım kolaylığı, algılanan yarar, niyet, gönüllülük, kaygı ve özyeterlik boyutlarında ve genel BİT kabul ve kullanım niyetinde anlamlı farklılık göstermektedir. Önerilen teknolojiyi kullanan öğrencilerin algılanan kullanım

kolaylığı, algılanan yarar, niyet, gönüllülük ve özyeterliklerinin yüksek, kaygı düzeylerinin düşük olduğu görülmektedir.

- Öğrencilerin BİT kabul ve kullanım niyeti ile boyutları arasındaki ilişkinin analizi sonucunda; niyet ile algılanan kullanım kolaylığı, algılanan yarar, sosyal etki, gönüllülük, kolaylaştırıcı durumlar ve özyeterlik arasında pozitif anlamlı ilişki, kaygı boyutu ile negatif anlamlı ilişki bulunmaktadır. Diğer bir ifadeyle öğrencilerin kaygı düzeyleri arttıkça teknoloji kullanımına yönelik niyetleri azalmaktadır.
- Algılanan kullanım kolaylığı, algılanan yarar, sosyal etki, kolaylaştırıcı durumlar, özyeterlik ve yeterli eğitim değişkenleri niyet üzerinde anlamlı birer yordayıcıdır. Ancak gönüllülük, kaygı ve farkındalık değişkenlerinin anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır.
- Algılanan kullanım kolaylığı, algılanan yarar, sosyal etki, kolaylaştırıcı durumlar, özyeterlik ve yeterli eğitim öğrencilerin BİT kullanımına yönelik niyete ait varyansın %54'ünü açıklamaktadır.

Araştırma sonucu sağlık yönetimi eğitimine yönelik bütünleşik teknoloji kabul ve kullanım niyeti modeli Şekil 12' de sunulmuştur.

Şekil 12. Sağlık yönetimi eğitimine yönelik bütünleşik teknoloji kabul ve kullanım modeli

Öneriler

Araştırmanın bulguları doğrultusunda, uygulamaya ve gelecek araştırmalara yönelik öneriler aşağıda sunulmaktadır.

Uygulamaya Yönelik Öneriler

Araştırma sonuçlarına göre uygulamaya yönelik olarak geliştirilen öneriler:

- Araştırmada yöneticiler ile yapılan görüşme sonrasında yöneticilerin büyük çoğunluğunun işlerini yapacak düzeyde Bilgi ve İletişim Teknoloji bilgi ve becerisine sahip oldukları görülmüştür. Ancak yapılan görüşmelerde bazı yöneticiler teknoloji kullanımı konusunda yöneticilerin de değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Sağlık kurum ve kuruluşlarında kullanılan Büro Otomasyon Sistemleri ve Hastane Bilgi Yönetim Sistemleri de sürekli yenilenmektedir. Bu nedenle yöneticilerin de güncellenen bu teknolojilere yönelik belli dönemlerde hizmet içi eğitim programlarına dahil edilmeleri, eksikliklerini gidermeleri ve gelişmeleri takip edebilmeleri açısından gerekli ve önemlidir.
- Öğrencilerle yapılan odak grup görüşmesinde öğrencilerin bilgisayar kullandıklarının varsayıldığı ve o nedenle aynı konuları tekrar işlememek adına öğretim elemanının yüzeysel olarak ders anlattığı belirtilmiştir. Öğretim tamamen bir tasarım işidir ve bu nedenle geliştirilen pek çok tasarım modeli bulunmaktadır. Bu modellerin temelinde analiz bulunmaktadır. Analiz aşamasında genel olarak hedefler-davranışlar, öğrenci özellikleri, giriş yeterlilikleri, öğrencilerin başlangıçtaki bilgi seviyeleri, becerileri, öğrenme biçimleri (sözel, mantıksal, görsel, ritmik, yapısal vb.) genel olarak değerlendirilmeli ve etkili öğretim için uygun şartlar belirlenmelidir. Gerek Bilgi ve İletişim Teknolojileri dersi gerekse diğer tüm dersler için yapılacak olan analiz, verilecek eğitimin seviyesi, içeriği, yöntemi ve başarısı için gerekli en temel koşuldur.
- Öğrencilerle yapılan odak grup görüşmesinde staj yapmayan öğrencilerin kullanmaları gereken teknolojiler konusunda bilgi sahibi olmadıkları, hatta bazılarının görüşme esnasında teknoloji kullanımının önemli olduğunu fark ettikleri görülmüştür. Eğitimcilerin öncelikle öğrenme programının öğrencilerin hangi ihtiyacını karşılayacağına dair bilgi vermeleri gerekir. Dersin gerekli olduğuna

inanmadığı sürece öğrencilerin dikkati ve motivasyonu sağlanmayacaktır. Bu nedenle eğitim programı en basit şekliyle öğrencinin "Bu programın/dersin benim için yararı ne?" sorusuna cevap verecek şekilde tasarlanmalıdır.

- Öğrencilerle yapılan odak grup görüşmesinde Bilgi ve İletişim Teknolojileri dersinde yüzeysel ve gereksiz konuların işlendiği belirtilmiştir. Derslerde temel fonksiyonların dışında öğrencilere teknolojinin sağladığı kolaylıklar ve gelecekte hangi işlemler için bu tür uygulamaları kullanacaklarına dair somut işlemler yaptırarak, onlarda teknolojinin yararlılığına yönelik algının artırılması sağlanmalıdır.
- Yöneticiler ve öğrenciler Bilgi ve İletişim Teknolojileri dersinin uygulama ağırlıklı olarak yapılması gerektiğini belirtmişlerdir. Öğrencilerin öğrenme sürecine katılmalarıyla en iyi öğrenmeler gerçekleşmektedir. Teknoloji kullanımına yönelik derslerde öğrencinin pasif bir şekilde öğrenme ortamında bulunması ya da dersin sunularla hazırlanarak uygulama yapılmaksızın anlatılması öğrenmenin etkililiğini ve kalıcılığını azaltmaktadır. Teknoloji derslerinin uygulamalı olarak verilmesi hem öğrenmeyi hem de kalıcılığı olumlu yönde etkilemektedir.
- Uygulamalı eğitimin yapılabilmesi ve amacına ulaşabilmesi için eğitimin sunulacağı fiziksel ortam da önem taşımaktadır. Her öğrencinin kullanabileceği standart özelliklere sahip, programların güncel sürümlerinin bulunduğu, çalışır durumdaki bilgisayarlar ve yeterli büyüklükte, ısı ve ışık yönünden belli standartlarda olan laboratuvarlar öğretim elemanının dersin öğrencilerle senkronize bir şekilde uygulamalı olarak yapabilmesine imkan verecektir.
- Öğrencilerle yapılan odak grup görüşmesinde bir çok öğrencinin teknoloji eğitimine yönelik önerileri arasında yer alan "Sadece ders geçmeye yönelik, ezbere dayalı eğitim verilmemesi, gerçek anlamda ders işlenmesi gerekir" ifadesi genel olarak verilen eğitimin yetersizliğini göstermektedir. Bu nedenle eğitim kurumlarında sınav geçmeye yönelik ezbere dayalı ve program sonunda yapılan değerlendirme yerine, programa başlamadan önce öğrenci düzeyini bilmek amacıyla tanımlayıcı bir değerlendirme, sonrasında program sürecini değerlendirmek amacıyla bir biçimlendirici değerlendirme ve program sonunda öğrencilerin kazandıkları davranış, özellik ve becerilerini ölçemeye yönelik düzey belirleyici bir değerlendirme ile öğrencilerin gerçek kazanımları ortaya konulabilir.

- Öğrencilerin teknolojik kabul ve kullanım niyetlerinin öğrencilerin yenilikçilik ve özel ilgi durumlarına göre farklılaştığı görülmektedir. Öğrencilerin yeniliğe yönelik olumlu tutum ve ilgilerini artırmak amacıyla teknolojinin sağladığı yenilikler, kolaylıklar ve gelecek teknolojiler konusunda onların dikkatini ve ilgisine çekecek içeriklere yer verilmelidir.
- Öğrencilerin BİT'in öneminin farkındalığını artırmak amacıyla staj öncesinde iş hayatında kullanmaları gereken teknolojiler ve uygulamalar ve bunların önemi hakkında bilgilendirme eğitimi verilmeli.
- "Sağlık Yönetiminde Bilgi ve İletişim Teknolojileri Kullanımı ve Önemi" hakkında öğrencilerin farkındalığını artırmak amacıyla alanda başarılı sağlık yöneticilerin yer aldığı paneller düzenlenmeli.

Araştırmaya Yönelik Öneriler

Araştırma sonuçlarına göre yeni araştırmalara yönelik olarak geliştirilen öneriler:

- Sağlık yöneticisi adaylarının teknoloji kabul ve kullanımına yönelik niyetlerinin belirlenmesine yönelik bu araştırmanın bulgularının temel alındığı deneysel araştırmalar yapılabilir.
- Araştırmada görüşme ve odak grup görüşmelerinde teknoloji kabul ve kullanım niyetini etkileyen faktörlerin göreli önem sırası anket verilerinden farklılık göstermektedir. Bu konuya yönelik ayrıca bir çalışma yapılabilir.
- Araştırma ölçek geliştirmeye çalışması olmadığından özel ilgi, yenilikçilik, BİT'e yönelik eğitim ve BİT'in öneminin farkındalığı bağımsız değişkenler olarak ele alınmıştır. Bu değişkenlerin yer aldığı yeni bir ölçek geliştirilebilir.
- Araştırmada yer alan değişkenlerin niyeti yordama düzeyleri Yapısal Eşitlik Modellemesi ile değerlendirilebilir.

KAYNAKLAR

Agarwal, R.,& Prasad, J. (1997). The role of ınnovation characteristics and perceived voluntariness in the acceptance of ınformation technologies. *Decision Sciences, 28*(3). 557-582

Ajzen, I. (1985). From ıntentions to actions: a theory of planned behavior, J. Kuhl & J. Beckman (Eds.). *Action Control, From Cognition to Behaviour* içinde *(p.11-39)*, Springer-Verlag Berlin Heidelberg.

Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes, 50,* 179-211.

Ak, B. (2009, Şubat). *Türkiye'de sağlık bilişimi, bir kişisel değerlendirme ve uluslar arası bir başarı öyküsü*. XI. Akademik Bilişim Konferansında sunulmuş bildiri. Harran Üniversitesi, Şanlıurfa.

Akbulut, Y. (2012). Hastane yönetimi, yöneticisi ve Türkiye'deki uygulama. Mehtap Tatar (Ed.).*Sağlık Kurumları Yönetimi-1* içinde *(s.166-192*). Eskişehir:*Anadolu Üniversitesi*.

Akpınar, Y. (2003). Öğretmenlerin yeni bilgi teknolojileri kullanımında yükseköğretimin etkisi: İstanbul okulları örneği. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, *2*(2), 79-96

Aksoy, R., & Kara, A. (2013). Bilgi teknolojilerinin çalışanlar tarafından benimsenmesi: Karadeniz Ereğli'de kobi çalışanları üzerine bir uygulama. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi, 5* (19). 1-20.

Ankara Üniversitesi (2015). Sağlık kurumları yöneticiliği lisans ders programı. http://health.ankara.edu.tr/saglik-kurumlari-yoneticiligi-bolumu-lisans-ders-programi/ sayfasından erişilmiştir.

Arıkan, R. (2013). *Araştırma Yöntem ve Teknikleri*, Ankara: Nobel

Aytekin, N. (2007). Bilgi iletişim teknolojileri ve örgütsel iletişim. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*,*28*,7-18.

Bağlıbel, M., Samancıoğlu, M. & Summak, M.S.(2010). Okul yöneticileri tarafından e-okul uygulamasının genişletilmiş teknoloji kabul modeline göre değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 7*(13), 331-348.

Bal, C.G., Ada, S., & Çelik, A. (2012). Bilişim sistemlerinin başarı modeli ve aile hekimliği bilişim sistemi, *Yönetim ve Ekonomi*, *19* (1), 35-46

Bal, C.G. (2010). *Üniversite hastanelerinde bilişim teknolojilerinin stratejik kullanımına ilişkin karşılaştırmalı bir araştırma*. Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya

Balcı, E., Çakıl, E., Dudak, A.H., Gün, İ., Çetinkaya, F. & Günay, O. (2011). Kayseri ilinde görev yapan sağlık yöneticilerinin genel özellikleri ve uygulamada karşılaştıkları sorunlar. *Sağlık Bilimleri Dergisi, 20*(3), 174-183.

Bandura, A.(1986). *Social Foundations of Thought and Action: A Social Cognitive Theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.

Baş, T. (2003). *Anket: Anket Nasıl Hazırlanır? Anket Nasıl Uygulanır? Anket Nasıl Değerlendirilir?*. Ankara:Seçkin

Başkent Üniversitesi (2015). Sağlık kurumları işletmeciliği ders programı. http://angora.baskent.edu.tr/bilgipaketi /?dil=TR&menu= akademik&inner= katalog&birim=614 sayfasından erişilmiştir.

Beatty, C.A. (1986). *The implementation of technological change: a field study of computer aided design*. Unpublished Doctoral Dissertation. University of Western Ontario, London, Ontario

Becit İşçitürk, G. (2012). *Öğretmen adaylarının bilgi ve iletişim teknolojilerini kabul ve kullanımlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Doktora Tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Bem, S.L. (1981). The BSRI and gender schema theory: a reply to spence and helmreich, *Pschological Review*, *88* (4), 369-371.

Bem, D.J. & Allen, A. (1974). On predicting some of the people some of the time: the search for cross-situational consistencies in behavior. *Psychological Review*, *81* (6), 506-520.

Bostan, S., Kılıç, T. & Acuner, T. (2012). Sağlıkta dönüşüm programının hastaneler üzerindeki değişim etkisi: hastane yöneticilerinin görüşleri. *TİSK Akademi*, *2*, 108-123

Bush, R.G. (2005). *Student perceptions and ınstitution decisions of technology: The technology acceptance model*. Doctoral Dissertation. Walden University.

Cemaloğlu, N. (1999). *Eğitimde yeniliklerin uygulanmasını etkileyen faktörlerin analizi (Müfredat laboratuar okulları örneği).* Doktora tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara

Ceyhun, Y. & Çağlayan, M.U.(1997). *Bilgi teknolojileri Türkiye için nasıl bir gelecek hazırlamakta*. Ankara:Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Chang, S.C. & Tung F.C. (2008). An empirical ınvestigation of students' behavioural ıntentions to use the online learning course websites. *British Journal of Educational Technology, 39*(1), 71–83

Chau, P.Y.K. & Hu, P.J. (2002). Examining a model of ınformation technology acceptance by ındividual professional: an exploratory study. *Journal of Management Information System, 18* (4), 191-229.

Compeau, D.R. & Higgins, C.A. (1991). *A social cognitive theory perspective on ındividual reactions to computing technology*. Proceedings of The 12th International Conference on Information Systems, , New York.

Compeau, D.R. & Higgins, C.A. (1995a).Computer self-efficacy: Development of a measure and initial test. *MIS Quarterly, 19* (2), 189-212.

Compeau, D.R. & Higgins, C.A. (1995b). Application of social cognitive theory to training for computer skills. *Information Systems Research, 6(2), 118-143*

Cooper, J. & Weaver, K.(2003). *Gender and Computers: Understanding The Digital Divide*. Mahwah, Lawrence Erlbaum, NJ.

Çimen, M. (2010). Sağlık yönetimi ve sağlık yönetim eğitimi, *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi,1(3),*136-139

Davis, F. D. (1986). *A technology acceptance model for empirically testing new end-user ınformation systems: theory and result*. Doctoral dissertation. Sloan School of Management: Massachusetts Institute of Technology

Davis, F. D. (1989). Perceived usefulness, perceived ease of use, and user acceptance of information technology. *MIS Quarterly, 13*(3), 319-340.

Davis, F. D., Bagozzi, R. P. & Warshaw P. R. (1989). User acceptance of computer technology: a comparison of two theoretical models. *Management Science, 35(*8), 982-1003.

Davis, F. D., Bagozzi, R. P.& Warshaw P. R.(1992). Extrinsic and intrinsic motivation to use computers in the workplace. *Journal of Applied Social Psychology*. *22* (14). 1111-1132

DEPROHEALTH. (2011). Determination of Professional Qualifications of Health Care Management and Revision of the Educational Programme 2nd Project Meeting Report. University of Leeds

Ermeç Sertoğlu, A. (2014), *Karar verme sürecinde tüketici karmaşası (kaosu): ölçek geliştirme*. Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara

Esatoğlu, A.E.& Köksal, A. (2002). Hastanelerde bilgisayar teknolojisi kullanımı, *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası, 55* (1), 29-40

Eti İçli, G., Eti Aslan, F.&Kuğuoğlu, S. (2005). Bir hizmet işletmesi olan sağlık kuruluşlarında bilgisayar kullanımı ve bilgisayara dayalı kayıt sisteminin önemi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2(7),* 33-45

Fishbein, M. & Ajzen, I. (1975). *Belief, Attitude, Intention and Behavior: An Introduction to Theory and Research.* Addison-Wesley: MA.

Floyd, S. A. (1986). *Causal model of managerial workstation use*. Unpublished Doctoral Dissertation, University of Colorado, Boulder, CO.

Gazi Üniversitesi (2015a). Sağlık yönetimi eğitimi. http://iibf.gazi.edu.tr /posts/view/title/saglik-yonetimi-59444?siteUri=iibf sayfasından erişilmiştir.

Gazi Üniversitesi. (2015b). Sağlık Yönetimi. http://iibf.gazi.edu.tr/ posts/view/title/saglik-yonetimi-59444?siteUri=iibf sayfasından erişilmiştir.

Gazi Üniversitesi (2015c). Sağlık kurumları işletmeciliği lisans ders programı. http://iibf.gazi.edu.tr/posts/view/title/ saglik-yonetimi-bolumu-dersleri-108998 sayfasından erişilmiştir.

Gist, M.E., Schwoerer, C., & Rosen, B. (1989). Effects of alternative training methods on self-efficacy and performance in computer software training. *Journal of Applied Psychology, 74* (6), 884-891.

Goodhue, D.(1988). IS attitudes: toward theoretical and definition clarity, *Data Base 19* (3/4), 6-15.

Günbayı, İ. & Cantürk, G. (2012). Okul yöneticilerinin bilgisayar teknolojini kullanma düzeyleri ile öğretmenlerin bilgisayar teknolojini kullanma düzeylerinin karşılaştırılması. *International Journal of Human Sciences, 9*(2), 1443-1475.

Gürcan Namlu, A. & Ceyhan, E. (2003). Bilgisayar kaygısı: öğretmen adayları üzerinde çok yönlü bir inceleme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri,3*(2), 401-432.

Hacettepe Üniversitesi, (2015a). Sağlık idaresi program yeterlikleri. http://akts.hacettepe.edu.tryeterlilikler.php?prg_ref=PRGRAM_000000000000000000000103&birim_kod=486&submenuheader=2&prg_kod=486 sayfasından erişilmiştir.

Hacettepe Üniversitesi, (2015b). Sağlık idaresi bölümü ders programı. kts.hacettepe.edu.tr/ders_listesi.php?prg_ref=PRGRAM_000000000000000000000103&birim_kod=486&submenuheader=2&prg_kod=486&programduzey=2&dil_kod=1 sayfasından erişilmiştir.

Haitham, H.A. (2014). The effects of characteristics of electronic document management systems on their acceptance: an empirical study in Jordan. *International Journal of Information, Business and Management, 6* (4), 126-145

Hartwick, J.& Barki, H. (1994) Explaining the role of user participation in ınformation system use. *Management Science. 40*(4), 440-465.

Hazer, O. & Kılınç, V.S. (2005). *Yaşlıların ünlük yaşamda teknolojiyi kullanma durumlarının incelenmesi.* III. Ulusal Yaşlılık Kongresi, Okullar:İzmir.

Hebert M. & Benbasat I.(1994) Adopting information technology in hospital: the relationship between attitudes/expectations and behaviour. *Hospital Health Services Administration*, *39*(3),370-383

Hsieh, P.J. (2015). Healthcare professionals' use of health clouds: ıntegrating technology acceptance and status quo bias perspectives. *International Journal of Medical Informatics, 84* (7), 512-523

Hsiao, C.H., Tang, K.Y. & Lin C.H. (2015). Exploring college students' ıntention to adopt e-textbooks: a modified technology acceptance model. *Universal Access in The Information Society,14* (3), 449-457

Hu, P.J., Chau, P.Y.K, Liu Sheng, O.R. & Tam, K.Y. (1999). Examining the technology acceptance model using physician acceptance of telemedicine technology. *Journal of Management Information Systems, 16* (2), 91-112.

Ilgaz, C. (2002).İletişim teknolojileri ve bilgi toplumu, *İletişim Fakültesi Dergisi*,*13*,263-268.

Işık, O. & Akbolat, M. (2010). Bilgi teknolojileri ve hastane bilgi sistemleri kullanımı: sağlık çalışanları üzerine bir araştırma. *Bilgi Dünyası, 11*(2), 365-389.

İslamoğlu, A.H. & Alnıaçık, Ü. (2014), *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Beta

Karahanna, E., Straub, D. W., & Chervany, N. L. (1999). Information technology adoption across time: a cross-sectional comparison of pre-adoption and post-adoption beliefs, *MIS Quarterly*, *23*(2), 183-213.

Kaşmer Erdem, H. (2011). *Kurumsal kaynak planlama sistemlerinin kullanımında etkili olan faktörlerin genişletilmiş teknoloji kabul modeli ile incelenmesi*. Doktora Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Kaya. G., & Koçak Usluel, Y. (2011). Öğrenme-öğretme süreçlerinde bit entegrasyonunu etkileyen faktörlere yönelik içerik analizi. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, *31*. 48-67.

Koca, M. & Koçak Usluel, Y. (2007). Öğretmenlerin bilgi ve iletişim teknolojilerini kabul ve kullanım niyetleri. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama, 6* (11), *3-18*

Kocagöz, E., & Dursun, Y. (2010). Algılanan davranışsal kontrol, ajzen'in teorisinde nasıl konumlanır? alternatif model analizleri. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, *12* (19), 139-152.

Koçak Usluel, Y., & Seferoğlu, S. (2003, Mayıs). *Eğitim fakültelerindeki öğretim elemanlarının bilgisayar kullanımı ve öz-yeterlik algıları*. Bilişim Teknolojileri Işığında Eğitim Konferansı ve Sergisinde sunulmuş bildiri, ODTÜ, Ankara.

Koçak Usluel, Y., Avcı, Ü., Kurtoğlu, M., & Uslu, N. (2013). Yeniliklerin benimsenmesi sürecinde rol oynayan değişkenlerin betimsel tarama yöntemiyle incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 33* (1), 53-71

Kutluca, T., & Ekici, G. (2010). Öğretmen adaylarının bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutum ve öz-yeterlik algılarının incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 38.* 177-188.

Lee, H.W., Ramayah, T. & Zakaria, N. (2012). External factors in hospital information system (HIS) adoption model: A case on Malaysia. *Journal of Medical Systems, 36*(4). 2129-2140

Levy, J.A. (1988). Intersections of gender and aging, *The Sociological Quarterly*, *29*(4),479-486.

Li, L., (2008). A Critical review of technology acceptance literature, *Referred Research Paper*, Department of Accounting, Economics and Information Systems, College of Business, Grambling State University

Liang, Z., Short, S.& Brown, C. (2006). Senior health managers in the new era: changing roles and competencies in the 1990s and early 21st century. *Journal of Health Administration Education, 23*(3), 281-301

Lin, C.P. & Bhattacherjee, A. (2010). Extending technology usage models to ınteractive hedonic technologies: a theoretical model and empirical test. *Information Systems Journal, 20*. 163-181.

Mendi, B. (2012). *Kurumsal iletişim aracı olarak web bilişim sistemlerinin kullanılabilirliğinde teknoloji kabulü (hastane web sitelerine yönelik bir araştırma).* Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

McCombs, J.P, (2011). *A path analysis of the behavioral ıntention of secondary teachers to ıntegrate technology in private schools in florida*. Unıversıty of North Florida College of Education.ABD.

Miller, K. (2005). *Communications theories: perspectives, processes, and contexts*. New York:McGraw-Hill.

Orji, R.O. (2010). *Effect of academic dicipline on technology acceptance.* International Conference on Education and Management Technology (ICEMT), 617-621

Özçelik Şirin, Ş. (2014). *Bilgi ve iletişim teknolojilerinin sağlık sektörüne etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Özel, N. (2013). *Araştırma görevlilerine bilgi ve iletişim teknolojileri bağlamında bilgi okuryazarlığı becerilerinin kazandırılması*. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Özkan, Y. & Purutçuoğlu, E. (2010). Yaşlılıkta teknolojik yeniliklerin kabulünü etkileyen sosyalizasyon süreci. *Aile ve Toplum Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi*, *Ekim-Kasım-Aralık,* 37-46

Pan, S. & Marsh, M.J. (2010). Internet use intention and adoption among Chinese older adults: from the expanded technology acceptance model perspective. *Computers in Human Behavior, 26* (5), 1111-1119

Pazalos, K., Loukis, E. & Nikolopoulos, V. (2012). A structured methodology for assessing and ımproving e-services in digital cities. *Telematics and Informatics, 29*. 123-136.

Plude, D.J. &Hoyer, W.J. (1986). Age and the selectivity of visual information processing. *Psychology and Aging, 1*(1),4-10

Porter, L.W. & Lawler, E.E. (1968). *Managerial Attitudes and Performance*, Irwin-Dorsey, Homewood, IL

Prybil, L.D.(2003). Challanges and opportunities facing health administration practice and educatin. *Journal of Healthcare Management, 48(4),* 223-231

Raaij, E.M. & Schepers, J.J.L. (2008). The acceptance and use of a virtial learning environment in China. *Computers & Education,50,* 838–852

Raub, A. (1981). *Correlates of computer anxiety in college students*. University of Pennsylvania, Philadelphia, Pennsylvania.

Rekhter, N. & Togunov, I.A.(2006). Needs assessment for health care management education in Russia. *The Journal of Continuing Education in the Health Professions,26*,314-326

Rezai, M., Mohammadi, H.M., Asadi, A. & Kalantary, K. (2008). Predicting e-learning application in agricultural higher education using technology acceptance model. *Turkish Online Journal of Distance Education-TOJDE, 98* (1), 85-95

Richardson Moore, P. (2011). *Exploring relationships between personal ınnovativeness and acceptance of technology of school administrators*. Doctoral Dissertation. The Department of Applied Science, Technology, & Administration College of Professional Studies The University of West Florida

Rogers, E. M. (1959). A note on innovators. *Journal of Farm Economics, 41(1)*, 132-134.

Rogers, E. M. (1995). *Diffusion of Innovations*. New York: Free.

Rosen, P.A., (2005). *The effect of personel innovetiveness on technology acceptance and use.* Doctoral Dissertation. Faculty of the Graduate College of the Oklahoma State University.

Sağlık Bakanlığı, (2003). *Sağlıkta Dönüşüm*. Ankara

Sargutan, A.E. (2005). Sağlık teknolojisi yönetimi. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi*, 8 (1). 113-144

Sheppard, B.H., Hartwick, J. & Warshaw, P.R. (1988). The theory of reasoned action: a meta-analysis of past research with recommendations for modifications and future research. *Journal of Consumer Research, 15*, 325–343.

Schultz, R.L.& Slevin, D.P. (1975). Implementation and organizational validity: an empirical ınvestigation, Schultz, R.L. and Slevin, D.P. (Eds.), *In Implementing Operation and Research/Management Science* içinde (153-182). New York: American Elsevier Publishing Co.

Süral Özer, P., Eriş, E.D. & Timurcanday Özmen, Ö.N., (2012). Bilişim teknolojileri uygulamalarında kullanım niyetine etki eden davranışsal faktörleri belirlemeye yönelik bütünleşik bir model önerisi, *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 27* (2), 93-114.

Svendsen, G.B., Johnsen J.A.K., Sorensen, L.A. & Vitterso, J. (2013). Personality and technology acceptance: the influence of personality factors on the core constructs of the technology acceptance model. *Behaviour & Information Technology*, *32* (4), 323–334

Şenel, B. (2011). *Teknoloji kabulünün sanal organizasyonların e-hizmet kalitesine etkisi*. Doktora Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.

Şentürk, Ü. (2008). Enformasyon toplumunda eğitimin yeri. *Gazi Üniversitesi Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 6*(3). 487-506.

Taylor, S.,& Todd, P. A. (1995). Assessing IT usage: the role of prior experience. *MIS Quarterly*, *19*(2), 561-570.

Tengilimoğlu, D., Akbolat, M. & Işık, O. (2015). *Sağlık İşletmeleri Yönetimi*, Ankara:Nobel.

Tezcan, C. (2009). Bilişim teknolojileri hastane yöneticisine nasıl yardımcı olur?. *Sağlıkta Nabız, 6(24),* 8-9

Thompson, R.L, Higgins, C.A & Howell, J.M. (1991). Personal computing: toward a conceptual model of utilization, *MIS Quarterly*. *11*(5). 125-143.

Torero, M., & Braun, V. J. (2006), *Information and Communication Technologies for Development and Poverty Reduction: The Potential of Telecommunications*, Washington DC: International Food Policy Research Institute.

Tornatzky, L.G.& Klein, K.J. (1982). Innovation characteristics and innovation adoption-implementation a:meta-analysis of findings. *IEEE Transactions on Engineering Management. 29* (1). 28-45.

Tosuntaş, Ş.B., Karadağ, E. & Orhan, S. (2015). The factors affecting acceptance and use of ınteractive whiteboard within the scope of FATİH project: a structural equation model based on the unified theory of acceptance and use of technology. *Computers & Education, 81*. 169-178

Triandis H.C. (1971). *Attitude and Attitude Change*,New York:John Wiley and Sons Inc

Triandis, H.C. (1980). *Values, attitudes, and ınterpersonal behavior*, Nebraska Symposium on Motivation: Beliefs, Attitudes, and Values, University of Nebraska Press, Lincoln, NE. 195-259.

Tuncer, M. & Özüt, A. (2012). Sınıf öğretmeni adaylarının eğitsel internet kullanımına yönelik özyeterlik inançları. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 7*(2). 1079-1091.

Turan, A.H. & Çolakoğlu, B.E. (2008). Yüksek öğrenimde öğretim elemanlarının teknoloji kabul ve kullanımı: Adnan Menderes Üniversitesinde ampirik bir değerlendirme, *Doğuş Üniversitesi Dergisi, 9* (1). 106-121

Turan, A.H. & Özgen, F.H. (2009). Türkiye'de e-beyanname sisteminin benimsenmesi: geliştirilmiş teknoloji kabul modeli ile ampirik bir çalışma, *Doğuş Üniversitesi Dergisi 10*(1), 134-147.

Turan, A.H. (2011). Internet alışverişi tüketici davranışını belirleyen etmenler: planlı davranış teorisi (tpb) ile ampirik bir test. *Doğuş Üniversitesi Dergisi, 12* (1). 128-143

UNESCO, (2006).Using ICT to develop literacy. Bangkok: UNESCO http://unesdoc.unesco.org/images/0014/001464/146426e.pdf sayfasından erişilmiştir.

Vallerand, R.J. (1997). Toward a hierarchical model of ıntrinsic and extrinsic motivation. *Advances in Experimental Social Psychology, 29*, 271-360.

van Braak, J., Tondeur, J., & Valcke, M. (2004). Explaining different types of computer use among primary school teachers. *European Journal of Psychology of Education, 19*(4), 407-422.

Venkatesh, V. (2000). Determinants of perceived ease of use: ıntegrating perceived behavioral control, computer anxiety and enjoyment into the technology acceptance model. *Information System Research, 11*. 342–365.

Venkatesh, V.& Davis, F. D. (2000) A theoretical extension of the technology acceptance model: four longitudinal field studies, *Management Science, 46*(2). 186-204.

Venkatesh, V., & Morris, M. G. (2000). Why don't men ever stop to ask for directions? gender, social ınfluence, and their role in technology acceptance and usage behavior. *MIS Quarterly,24*(1), 115-139.

Venkatesh, V., Morris, M.G.& Ackerman, P.L. (2003). A longitudinal field ınvestigation of gender differences in ındividual technology adoption decision making processes, *Organizational Behavior and Human Decision Processes, 83*(1). 33-60.

Venkatesh, V., Morris, M.G., Davis, G.B.& Davis, F.D.(2003). User acceptance of information technology: toward a unified view. *MIS Quarterly, 27*(3). 425-478.

Venkatesh, V. & Bala, H. (2008). Technology acceptance model 3 and a research agenda on ınterventions. *Decision Sciences, 39*(2). 273–315.

Verhoven, J.C., Heerwegh, D. & De Wit, K. (2010). Information and communication technologies in the life of university freshmen: an analysis of change. *Computers & Education, 55*(1). 53-66

Vroom, V. (1964). *Work and Motivation*. New York: Wiley and Sons.

White, K.R., Clement, D.G., & Nayar, P. (2006). Evidence-based healthcare management competency evaluation: alumni perceptions. *Journal of Health Administration Education, 23(3),* 249-264

Wixom, B.H.& Todd, P.A. (2005). A theoretical ıntegration of user satisfaction and technology acceptance. *Information Systems Research, 16*(1). 85-102.

Yıldız, O., Dağdeviren, M. & Çetinyokuş, T. (2008). İşgören performansının değerlendirilmesi için bir karar destek sistemi ve uygulaması. *Gazi Üniversitesi Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi Dergisi, 23*(1). 239-248

Yuen, A.H.K. & Ma, W.W.K. (2002). Gender differences in teacher computer acceptance. *Journal of Technology and Teacher Education, 10*(3), 365-382

Zakaria, N. & Yusof M., (2001). *The role of human and organization culture in the context of technological change*. Proceedings of IEMC Change Management and The New Industrial Revolution. IEEE Xplore, New York, 83–87

EKLER

EK-1 Sağlık Yönetimi Müfredat Programı

Yarıyıl	Ankara Üniversitesi				Başkent Üniversitesi				Gazi Üniversitesi				Hacettepe Üniversitesi			
	Dersin Adı	**T**	**U**	**S**	**Dersin Adı**	**T**	**U**	**S**	**Dersin Adı**	**T**	**U**	**S**	**Dersin Adı**	**T**	**U**	**S**
Birinci Yarıyıl	Muhasebe-I	3	0	3	Genel Psikoloji	3	0	3	Muhasebe-I	3	0	3	Genel Muhasebe	3	0	3
	İktisat-I	3	0	3	Mikro Ekonomi	3	0	3	İktisada Giriş-I	3	0	3	İktisada Giriş-I	3	0	3
	Matematik	2	0	2	Sağlıkta İletişim Becerileri	3	0	3	İşletme Matematiği	3	0	3	Hukukun Temel Kavramları	3	0	3
	İşletme	3	0	3	Genel İşletmecilik	3	0	3	Genel İşletme	3	0	3	Genel İşletme	3	0	3
	Halk Sağlığı	2	0	2	Sosyoloji ve Sağlık	3	0	3	Tıbbi Terminoloji	3	0	3	-	-	-	-
	Türk Dili-I	2	0	2	Türk Dili-I	2	0	2	Türk Dili-I	2	0	2	Türk Dili-I	2	0	2
	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi-I	2	0	2	-	-	-	-	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi-I	2	0	2	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi-I	2	0	2
	Temel Yabancı Dil	4	0	4	Academic English-I	4	0	4	İngilizce-I	3	0	3	Temel İngilizce-I	2	2	4
	Bilgi ve İletişim Teknolojileri I	2	0	2	Bilgisayar Okuryazarlığı	2	0	2	Bilişim ve İletişim Teknolojileri	2	0	2	Temel Bilgi ve İletişim Teknolojileri Kullanımı	0	2	2
	Üniversite Yaşamına Uyum Programı	0	0	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Genel Sosyal Seçmeli Ders Web Tasarımının Temelleri	0	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
İkinci Yarıyıl	Türk Dili-II	2	0	2	Türk Dili-II	2	0	2	Türk Dili-II	2	0	2	Türk Dili-II	2	0	2
	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi-II	2	0	2	İşletme Hukuku	3	0	3	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi-II	2	0	2	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi-II	2	0	2
	Muhasebe-II	3	0	3	-	-	-	-	Muhasebe-II	3	0	3	Genel Muhasebe-II	3	0	3

Yarıyıl	Ankara Üniversitesi				Başkent Üniversitesi				Gazi Üniversitesi				Hacettepe Üniversitesi			
	Dersin Adı	**T**	**U**	**S**	**Dersin Adı**	**T**	**U**	**S**	**Dersin Adı**	**T**	**U**	**S**	**Dersin Adı**	**T**	**U**	**S**
	İktisat-II	3	0	3	Makro Ekonomi	3	0	3	İktisada Giriş-II	3	0	3	İktisada Giriş-II	3	0	3
	Davranış Bilimleri	3	0	3	-	-	-	-	Hukukun Temel Kavramları	3	0	3	-	-	-	-
	Yönetim Bilimi	3	0	3	Yönetim Bilimine Giriş	3	0	3	Yönetim ve Organizasyon	3	0	3	Yönetimin Genel İlkeleri	3	0	3
	İşletme Matematiği	2	0	2	Sağlık Sistemleri ve Türkiye Sağlık Sistemini Analizi	3	0	3	-	-	-	-	Seçmeli Ders	3	0	3
	Tıbbi Terminoloji	2	0	2	Tıbbi Enformatik ve Tıbbi Terminoloji	3	0	3	Tıbbi Dokümantasyon	3	0	3	Seçmeli Ders	3	0	3
	Temel Yabancı Dil	4	0	4	Academic English-II	4	0	4	İngilizce-II	3	0	3	Temel İngilizce-II	2	2	4
	Program Seçmeli Ders	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Genel Sosyal Seçmeli Ders	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Üçüncü Yarıyıl	Sağlık Hizmetleri Yönetimi	3	0	3	Yönetim Epidemiyolojisi	3	0	3	Sağlık Hizmetleri Yönetimi	3	0	3	Sağlık Kurumları Yönetimi-I	3	0	3
	İstatistik-I	2	2	4	Sağlık İşletmelerinde İstatistik Uygulamaları-I	4	0	4	Epidemiyoloji	3	0	3	Sağlık Yönetiminde Araştırma Yöntemleri	3	0	3
	Sosyal Politika	2	0	2	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi-I	2	0	2	Seçmeli Ders	3	0	3	Sağlık ve Toplum	3	0	3
	Örgütsel Davranış	3	0	3	Sağlık İşletmeciliği-I	3	0	3	Seçmeli Ders	3	0	3	Sağlık Yönetiminde İnsan Kaynakları Yönetimi	3	0	3
	Hukukun Temel Kavramları	2	0	2	Sağlık Hukuku	3	0	3	Seçmeli Ders	3	0	3	Seçmeli Ders	3	0	3
	Sağlık Sosyolojisi	2	0	2	-	-	-	-	-	-	-	-	Seçmeli Ders	3	0	3
	Sağlık Kurumlarında Maliyet Muhasebesi	3	0	3	Muhasebe İlkeleri	3	0	3	Sağlık İşletmelerinde Maliyet Muhasebesi	3	0	3	-	-	-	-

Yarıyıl	Ankara Üniversitesi				Başkent Üniversitesi				Gazi Üniversitesi				Hacettepe Üniversitesi			
	Dersin Adı	**T**	**U**	**S**	**Dersin Adı**	**T**	**U**	**S**	**Dersin Adı**	**T**	**U**	**S**	**Dersin Adı**	**T**	**U**	**S**
	Temel Yabancı Dil	4	-	4	Academic English-III	4	0	4	-	-	-	-	Temel İngilizce	3	0	3
Dördüncü Yarıyıl	Kamu Maliyesi	2	0	2	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi II	2	0	2	Sağlık Ekonomisi	3	0	3	Sağlık Ekonomisi	3	0	3
	Epidemiyoloji	2	0	2	Muhasebe Uygulama	3	0	3	Seçmeli Ders	3	0	3	Tıbbi Dokümantasyon	3	0	3
	Sağlık Enformasyon Yönetimi-I	2	2	4	Sağlık İşletmeciliğinde Araştırma Teknikleri	3	0	3	Seçmeli Ders	3	0	3	Türkiye Sağlık Sistemi	3	0	3
	Sağlık Kurumlarında Üretim Yönetimi	2	0	2	Staj-I	-	-	-	Seçmeli Ders	3	0	3	Seçmeli Ders	3	0	3
	İdare Hukuku Bilgisi	2	0	2	-	-	-	-	-	-	-	-	İdare Hukuku	3	0	3
	Hastane Örgüt ve Yönetimi I	3	0	3	Sağlık İşletmeciliği-II	3	0	3	Sağlık İşletmeleri Yönetimi	3	0	3	Sağlık Kurumları Yönetimi-II	3	0	3
	İstatistik-II	2	2	4	Sağlık İşletmelerinde İstatistik Uygulamaları-II	4	0	4	İstatistik	3	0	3	-	-	-	-
	Bilgisayar Paket Programı Kullanımı	1	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Temel Yabancı Dil	4	-	4	Academic English-IV	4	0	4	-	-	-	-	İngilizce-IV	3	0	3
Beşinci Yarıyıl	Sağlık Ekonomisi	3	0	3	Sağlık Ekonomisi	3	0	3	Sağlık İşletmelerinde Kalite Yönetimi	3	0	3	Sağlık Kurumlarında Maliyet Muhasebesi	3	0	3
	Hastane Örgüt ve Yönetimi-II	3	0	3	Sağlık İşletmelerinde Üretim Yönetimi-I	3	0	3	Bioistatistik	3	0	3	Sağlık Yönetiminde İstatistik	3	0	3
	Sağlık Kurumlarında Karar Verme Yöntemleri-I	2	2	4	Seçmeli Ders* Hastane Bilgi Sistemleri	3	0	3	Seçmeli Ders	3	0	3	Sağlık Yönetiminde Kantitatif Teknikler-I	3	0	3

Yarıyıl	Ankara Üniversitesi				Başkent Üniversitesi				Gazi Üniversitesi				Hacettepe Üniversitesi			
	Dersin Adı	**T**	**U**	**S**	**Dersin Adı**	**T**	**U**	**S**	**Dersin Adı**	**T**	**U**	**S**	**Dersin Adı**	**T**	**U**	**S**
	Sağlık Kurumlarında. Finansal Yönetim-I	2	0	2	Sağlık İşletmelerinde Finansal Yönetim-I	3	0	3	Sağlık İşletmelerinde Finansal Yönetim	3	0	3	Sağlık Kurumlarında Finansal Yönetim-I	3	0	3
	İş Hukuku	2	0	2	Seçmeli Ders	3	0	3	Seçmeli Ders	3	0	3	Sağlık Kurumlarında Örgütsel Davranış	3	0	3
	Seçmeli Ders	2	0	2	Seçmeli Ders	3	0	3	Seçmeli Ders	3	0	3	Seçmeli Ders	3	0	3
	Seçmeli Ders	2	0	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Seçmeli Ders	2	0	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Altıncı Yarıyıl	İnsan Kaynakları Yönetimi	3	0	3	Seçmeli Ders	3	0	3	Sağlık Hizmetleri Pazarlaması	3	0	3	Sağlık Kurumlarında Pazarlama	3	0	3
	Sağlık Kurumlarında Karar Verme Yöntemleri II	2	2	4	Seçmeli Ders	3	0	3	Sağlık Kurumlarında İnsan Kaynakları Yönetimi	3	0	3	Sağlık Sigortacılığı	3	0	3
	Sağlık Planlaması	2	0	2	Seçmeli Ders	3	0	3	Sağlık İşletmelerinde Lojistik ve Tedarik Yönetimi	3	0	3	Sağlık Yönetiminde Kantitatif Teknikler-II	3	0	3
	Sağlık Kurumlarında Kalite Yönetimi	2	2	4	Sağlık İşletmelerinde Üretim Yönetimi-II	3	0	3	Seçmeli Ders Sağlık Bilişimi	3	0	3	Seçmeli Ders Sağlık Kurumlarında Bilgi Sistemleri	3	1	4
	Sağlık Kurumlarında Finansal Yönetim–II	2	0	2	Sağlık İşletmelerinde Finansal Yönetim–II	3	0	3	Seçmeli Ders	3	0	3	Sağlık Kurumlarında Finansal Yönetim-II	3	0	3
	Sağlık Enformasyon Yönetimi-II	2	2	4	Seçmeli Ders* Sağlık Hizmetlerinde Karar Destek Sistemleri	3	0	3	Seçmeli Ders	3	0	3	Seçmeli Ders	3	0	3
	Seçmeli Ders	2	0	2	Staj II	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Yarıyıl	Ankara Üniversitesi				Başkent Üniversitesi				Gazi Üniversitesi				Hacettepe Üniversitesi			
	Dersin Adı	**T**	**U**	**S**	**Dersin Adı**	**T**	**U**	**S**	**Dersin Adı**	**T**	**U**	**S**	**Dersin Adı**	**T**	**U**	**S**
	Seçmeli Ders	2	0	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Seçmeli Ders	2	0	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Yedinci Yarıyıl	Araştırma Yöntemleri	2	2	4	Sağlık İşletmelerinde İnsan Kaynakları Yönetimi	3	0	3	Sağlık Kurumları Yönetiminde Alan Uygulaması	0	9	9	Sağlık Kurumlarında Kalite Yönetimi	3	0	3
	Sağlık Hukuku	2	0	2	Seçmeli Ders	3	0	3	Seçmeli Ders	3	0	3	Sağlık Hukuku	3	0	3
	Sağlık Kurumlarında Pazarlama	2	0	2	Sağlık Hizmetleri Pazarlaması	3	0	3	Seçmeli Ders	3	0	3	Seçmeli Ders Sağlık Kurumlarında Teknoloji Yönetimi	3	0	3
	Sağlık Politikası	3	0	3	Seçmeli Ders	3	0	3	Seçmeli Ders	3	0	3	Sağlık Politikası ve Planlaması	3	0	3
	Seminer	2	2	4	Seçmeli Ders	3	0	3	-	-	-	-	Seçmeli Ders	3	0	3
	Seçmeli Ders	2	0	2	Seçmeli Ders	3	0	3	-	-	-	-	Seçmeli Ders	3	0	3
	Seçmeli Ders	2	0	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Seçmeli Ders	2	0	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sekizinci Yarıyıl	Sağlık Kurumlarında Stratejik Yönetim	2	0	2	Sağlık İşletmelerinde Stratejik Yönetim	3	0	3	Sağlık İşletmelerinde Stratejik Yönetim	3	0	3	Sağlık Kurumlarında Stratejik Yönetim	3	0	3
	Sağlık Kurumları Yönetimi Alan Çalışması	2	24	26	Bitirme Projesi	1	9	10	Sağlık Politikası ve Planlama	3	0	3	Staj (14 hafta)	0	24	24
	Yaz Stajı	0	0	0	Seçmeli Ders	3	0	3	Sağlık Hukuku	3	0	3	Seçmeli Ders	3	0	3
	Seçmeli Ders	2	0	2	Seçmeli Ders	3	0	3	Seçmeli Ders	3	0	3	Seçmeli Ders	3	0	3
	-	-	-	-	Seçmeli Ders	3	0	3	Seçmeli Ders	3	0	3	-	-	-	-

Yarıyıl	Ankara Üniversitesi				Başkent Üniversitesi				Gazi Üniversitesi				Hacettepe Üniversitesi			
	Dersin Adı	**T**	**U**	**S**	**Dersin Adı**	**T**	**U**	**S**	**Dersin Adı**	**T**	**U**	**S**	**Dersin Adı**	**T**	**U**	**S**
	-	-	-	-	-	-	-	-	Seçmeli Ders	3	0	3	-	-	-	-

* Seçmeli dersler öğrencinin isteğine bağlı olarak istenen herhangi bir dönem içerisinde alınabilmektedir. Teknoloji derslerini belirtmek amacıyla tabloda gösterilmiştir.

Kaynak: Ankara Üniversitesi, 2015; Başkent Üniversitesi, 2015;Gazi Üniversitesi, 2015c; Hacettepe Üniversitesi, 2015b

Ek-2 Görüşme Formu

SAĞLIK YÖNETİCİLERİNİN TEKNOLOJİ KABUL VE KULLANIM DURUMLARINI BELİRLEMEYE YÖNELİK GÖRÜŞME FORMU

1	Teknoloji sizin için ne ifade ediyor?
2	Kişisel olarak sahip olduğunuz teknolojik ürünler nelerdir?
3	Bilgisayar ve diğer teknolojileri günlük kullanım süreniz ne kadardır? (günde kaç saat)
4	Kurumunuzun teknolojik olanaklarından bahsedebilir misiniz? (bilgisayar sayısı, internet erişimi, tıbbi cihaz)
5	Teknoloji kullanımı işinizin ne kadarını kapsıyor?
6	Teknolojinin çalışma hayatınızdan çıkarıldığını düşünün… Ne olur? Bu durum sizi nasıl etkiler?
7	Bilgisayarla ilgili teknik bilgi durumunuzu nasıl tanımlayabilirsiniz?
8	Teknolojiyi kullanarak ne tür işler yapabiliyorsunuz?
9	Teknoloji kullanımı gerektiren hangi işlerinizde yardıma ihtiyaç duyuyorsunuz?
10	İş hayatınızda teknolojiyi kullanırken sorunlar yaşıyor musunuz? Bu sorunlar nelerdir?
11	Bilgisayar ve diğer teknolojiler toplumun kültürünü etkiler mi? Nasıl etkiler?
12	Bilgisayar konusunda uzman kişiler veya bilgisayar programcılarıyla teknoloji üzerine konuşmaların yapıldığı bir ortamda kendinizi nasıl hissedersiniz?
13	Kurumunuzda teknolojik gelişmeleri takip etme ve kullanma konusunda yönetici olarak genel durumunuzu nasıl değerlendirirsiniz?
14	Son teknoloji ürünleri kullanırken kendinizi nasıl hissedersiniz?
15	Herhangi bir finansal işin ya da gizli bir yazışmanın internet ortamında yapılması konusundaki düşünceleriniz nelerdir? Güvenilir buluyor musunuz?
16	Bilgisayar veya diğer teknolojilerin otomatik olarak yaptığı bir işi kontrol etme ihtiyacı hisseder misiniz? (E-posta gönderdiğinizde telefonla teyit almak ya da toplantıları hatırlatan bir program kullandığınızda yine de ajanda kullanmak gibi)
17	Bilgisayar veya diğer teknolojileri kullanmak veya öğrenmek çok çaba gerektiren bir iş midir?
18	Bilgisayar ve diğer teknolojileri kullanmanın size fayda sağladığını düşünüyor musunuz? Ne tür bir fayda?
19	Bilgisayar veya diğer teknolojileri kullanma konusunda bilgisine güvendiğiniz kişiler, sizi bu teknolojileri kullanma konusunda etkiler mi? Ne yönde etkiler?
20	Kurumun ihtiyaç duyduğu veya duyacağı teknolojik donanım/ürünler/yazılımlar nasıl belirleniyor?
21	Kuruma yeni bir teknoloji ürünü alımı karar sürecinde sizin oynadığınız rol nedir?
22	Hastane personelinin teknoloji konusundaki mesleki gelişimi ile ilgili nasıl bir sistem/uygulama söz konusu? Sizin bu süreçteki rolünüz nedir?
23	Sağlık kurumları yönetimi eğitimi alan üniversite öğrencilerinin ne tür becerilere sahip olarak mezun olmaları gerektiğini düşünüyorsunuz? Sizce hangi konularda ağırlıklı olarak eğitim verilmeli?
24	Teknoloji kullanımını düşündüğünüzde eğitim ihtiyacınızı nasıl değerlendirirsiniz?

25	Göreve başlamadan önce teknoloji konusunda bir eğitim aldınız mı? Aldıysanız eğitimin görevinizde size katkı sağladığını düşünüyor musunuz? Ne tür bir katkı?
26	Şuan imkanınız olsa, hastane yöneticisi olarak hangi konuda, ne tür bir eğitim almak isterdiniz?
27	Hastanede çalışacak idari personelin işe alımında hangi yeterliliklere dikkat edersiniz?
28	Teknoloji kullanımı konusunda kendinizi lider/başkalarını etkileyen-yönlendiren/teknoloji öncüsü biri olarak tanımlıyor musunuz? (Cevap evet ise) Sizce hangi kişisel özellikleriniz sizi teknoloji kabul ve kullanımı konusunda öne çıkarıyor? (Cevap hayır ise) Peki hangi kişisel özellikleriniz nedeniyle bu tanımlamaları kendinize uygun bulmuyorsunuz?

Ek-3 Sağlık Yöneticilerine Uygulanan Anket

Sayın Katılımcı,

Bu anket Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Teknolojisi Doktora Programı kapsamında yürütülen bir tez çalışması amacıyla yapılmaktadır. Araştırmada elde edilecek veriler tamamen bilimsel olarak kullanılacaktır.
Sizden aşağıda verilen ifadelerden en uygun olanını işaretlemeniz ve tüm bölümleri eksiksiz doldurmanız beklenmektedir. Araştırmanın amacına ulaşması vereceğiniz cevaplara bağlı bulunmaktadır.
Göstermiş olduğunuz ilgi ve içten cevaplarınız için şimdiden teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Fatma MANSUR

BİT= Bilgi ve İletişim Teknolojileri (bilgisayar, akıllı telefon, dizüstü, tablet)

		Katılma Derecesi				
No	**İfadeler**	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	BİT kullanmak işlerimi daha çabuk yapmamı sağlar.	1	2	3	4	5
2	BİT kullanmak performansımı arttırır	1	2	3	4	5
3	BİT kullanmak işlerimi kolaylaştırır.	1	2	3	4	5
4	BİT kullanmak verimliliğimi arttırır.	1	2	3	4	5
5	BİT kullanmayı yararlı buluyorum.	1	2	3	4	5
6	BİT kullanmamın işim için oldukça önemli olduğunu düşünüyorum (terfi etmemde ya da ödül almamda)	1	2	3	4	5
7	BİT kullanmak hastanedeki prestijimi arttırıyor.	1	2	3	4	5
8	BİT'in nasıl kullanılacağını öğrenmek benim için kolaydır.	1	2	3	4	5
9	BİT kullanmak istediğimde ne yapmam gerektiğini kolay ve anlaşılır buluyorum	1	2	3	4	5
10	BİT araçlarını (bilgisayar,internet vs.) kullanmayı açık ve anlaşılır buluyorum.	1	2	3	4	5
11	BİT kullanabilecek beceriye sahip olmak, benim için kolaydır.	1	2	3	4	5
12	BİT kullanmayı kolay buluyorum.	1	2	3	4	5
13	BİT kullanarak işlerimi yapmak hoşuma gidiyor.	1	2	3	4	5
14	BİT'i kullanmak oldukça iyi bir fikir.	1	2	3	4	5
15	BİT'i kullanmak işlerimi daha eğlenceli ve ilginç yapıyor.	1	2	3	4	5
16	Gelecekte BİT kullanmayı planlıyorum.	1	2	3	4	5
17	Gelecekte BİT kullanmayı devam ettirmeye niyetim var.	1	2	3	4	5
18	Gelecekte BİT kullanmaya devam edeceğimi biliyorum.	1	2	3	4	5
19	BİT kullanmak yararlı olmasına rağmen, BİT'i kullanmanın zorunlu olmadığını düşünüyorum	1	2	3	4	5
20	İşimde BİT kullanmak tamamen benim isteğime bağlı.	1	2	3	4	5
21	BİT kullanmak için gerekli kaynaklara (bilgisayar, internet bağlantısı, yazılımlar) sahibim.	1	2	3	4	5
22	BİT'i kullanabilmek için gerekli bilgiye sahibim.	1	2	3	4	5
23	BİT araçlarını (bilgisayar, internet, bilgisayar yazılımları) kullanırken zorlandığımda, hastanede rehberlik ve yardım alacağım kişiler var.	1	2	3	4	5
24	Hastane BİT araç ve ortamlarının nasıl kullanıldığına ilişkin	1	2	3	4	5

No	İfadeler	Katılma Derecesi				
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
	düzenlemeler yapılmakta ve açıklayıcı yönergeler bulunmaktadır.					
25	BİT kullanırken ürkek davranıyorum.	1	2	3	4	5
26	BİT araçlarını kullanırken yanlış bir tuşa basıp bilgilerimi kaybetme düşüncesi beni korkutuyor.	1	2	3	4	5
27	BİT araçlarını kullanırken düzeltemeyeceğim hataları yapma Korkusundan BiT araçlarını kullanmaya çekiniyorum.	1	2	3	4	5
28	BİT kullanmak bir şekilde beni korkutuyor.	1	2	3	4	5
29	Hastanede BİT'i kullanan personel, kurum içinde daha yüksek bir profile sahiptir.	1	2	3	4	5
30	Benim davranışlarımdan etkilenen insanlar, işlerimi yaparken BİT imkanlarını kullanmamın iyi olacağını düşünürler.	1	2	3	4	5
31	Benim için önemli kişiler, işlerimi yaparken BİT imkanlarını kullanmamın iyi olacağını düşünürler.	1	2	3	4	5
32	Yeterli zamanım ve BİT olanaklarım var ise BİT'i kullanabilirim.	1	2	3	4	5
33	Bir kişi bir kereye mahsus bana nasıl yapıldığını gösterirse, BİT'i kullanabilirim.	1	2	3	4	5
34	Zorlandığım zaman yardıma bir kişiyi çağırabilirsem, BİT olanaklarını kullanabilirim.	1	2	3	4	5

1- Cinsiyetiniz
( ) Kadın ( ) Erkek

2- Medeni Durumunuz
( ) Evli ( ) Bekar

3- Yaşınız
( ) 30 ve altı ( ) 31-35 arası ( ) 36-40 arası
( ) 41-45 arası ( ) 46-50 arası ( ) 51ve üzeri

4- Öğrenim Durumunuz
( )Lisans ( )Yüksek lisans ( ) Doktora ( )Diğer…….

5- Öğrenim gördüğünüz alan
Lütfen belirtiniz……..

6- Yabancı dil düzeyiniz
( ) Zayıf ( ) Orta ( ) İyi ( ) Çok iyi

7- Çalıştığınız kurum

( ) Devlet Hastanesi ( ) Eğitim ve Araştırma Hastanesi

( ) Üniversite Hastanesi ( ) Özel Hastane

( ) Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi ( ) Halk Sağlığı Merkezi

8- Çalıştığınız kurumdaki göreviniz

( ) Başhekim

( ) Başhekim yardımcısı

( ) Müdür

( ) Müdür yardımcısı

( ) Diğer……(lütfen belirtiniz)

9- Bilgi ve İletişim Teknolojilerini kullanım amacınız (yalnız bir seçenek işaretleyiniz)

( ) İletişim-resmi yazışma

( ) İletişim-resmi yazışma-araştırma

( ) İletişim-resmi yazışma-araştırma-sosyal ağlara erişim

( ) İletişim-resmi yazışma-araştırma-sosyal ağlara erişim-alışveriş

( ) İletişim-resmi yazışma-araştırma-sosyal ağlara erişim-alışveriş-hastane güvenliği

( ) İletişim-resmi yazışma-araştırma-sosyal ağlara erişim-alışveriş-hastane güvenliği-diğer

10- Kullandığınız Bilgi ve İletişim Teknolojileri

( ) Masaüstü bilgisayar

( ) Masaüstü, dizüstü bilgisayar

( ) Masaüstü, dizüstü bilgisayar, akıllı cep telefonu

( ) Masaüstü, dizüstü, tablet bilgisayar, akıllı cep telefonu

( ) Masaüstü, dizüstü, tablet bilgisayar, akıllı cep telefonu, güvenlik sistemleri

11- Bilgi ve İletişim Teknolojilerini ne kadar süredir kullanıyorsunuz?

( ) 1 yıldan az ( ) 1-5 yıl ( ) 6-10 yıl ( ) 11 yıl ve üzeri

12- Bilgi ve İletişim Teknolojilerini günlük kullanım sıklığınız nedir?

( ) 1 saatten az ( ) 1-2 saat ( ) 3-4 saat ( ) 5 saat ve üzeri

13- Sağlık yönetimi eğitimi alan üniversite öğrencilerine teknoloji konusunda nasıl/ne tür bir eğitim

verilmeli?……

…….(belirtiniz lütfen)

Ek-4 Öğrencilere Yönelik Odak Grup Görüşme Formu

	Sorular
1	Bilgisayarda yazışma, rapor hazırlama, tablo hazırlama, formül yazma ve çalıştırma konularına yönelik yeterlilik durumunuzu nasıl değerlendirirsiniz? Bunların dışında bilgisayar kullanımına yönelik herhangi bir yeterliliğiniz bulunuyor mu? Nelerdir?
2	Önceki soruda tartıştığımız yeterlilikleri üniversitede aldığınız eğitim sonucu mu kazandınız? Üniversite eğitimi yeterli oldu mu yoksa kendi kendinize/arkadaşınızdan mı öğrendiniz?
3	Gelecekteki kariyerinizde gerekli olacak/kullanmak zorunda olacağınız teknolojiler/bilgisayar programları neler olacak? Bu konuda gerçekten bir bilginiz var mı?
4	Bir önceki soruda tartıştığımız programlarla ilgili üniversitede bir eğitim aldınız mı? Aldıysanız yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?
5	Cep telefonu, tablet, dizüstü veya masaüstü gibi teknolojik cihazlarda yeni modelleri/çeşitli yenilikleri takip eder misiniz? Ediyorsanız nerelerden? (Forum, arkadaş tavsiyesi, arkadaş deneyimleri, ürün denemesi vb.)
6	Maddi imkanınız olduğu takdirde, kullandığınız teknolojileri (cep telefonu, bilgisayar vb.) her yeni modeli çıktığında yenisiyle değiştirmek ister misiniz? Neden
7	Teknolojileri benimseme veya kullanma konusunda önem/değer verdiğiniz kişilerin/arkadaşlarınızın rolünü tartışalım… Onların düşünceleri, tavsiyeleri veya deneyimleri sizi nasıl etkiler?
8	Bilgisayar vb. teknolojileri iyi/ileri düzeyde kullanmanın öğrencilik hayatında/okul çevresinde/arkadaşlar arasında kullanan kişiye bir katkı sağladığını düşünüyor musunuz? Nasıl?

Ek-5. Sağlık Yönetimi Lisans Eğitimi Öğrencilerine Uygulanan Anket

Sayın Katılımcı,

Bu anket Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Teknolojisi Doktora Programı kapsamında yürütülen bir tez çalışması kapsamında yapılmaktadır. Araştırmada elde edilecek veriler tamamen bilimsel olarak kullanılacaktır.

Fatma MANSUR

Aşağıda **Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin (BİT)** (bilgisayar, akıllı telefon, dizüstü bilgisayar, tablet vb) kabul ve kullanımını belirlemeye yönelik ifadeler yer almaktadır. İfadelere katılma derecenizi lütfen ilgili alana (X) işareti koyarak belirtiniz.

		Katılma Derecesi				
No	**İfadeler**	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	BİT kullanmak derslerimi-ödevlerimi daha çabuk yapmamı sağlar.	1	2	3	4	5
2	Derslerimde/ ödevlerimde BİT kullanmak performansımı arttırır	1	2	3	4	5
3	Derslerimde/ödevlerimde BİT kullanmak işlerimi kolaylaştırır.	1	2	3	4	5
4	Derslerimde/ ödevlerimde BİT kullanmak verimliliğimi arttırır.	1	2	3	4	5
5	Derslerimde/ödevlerimde BİT kullanmayı yararlı buluyorum.	1	2	3	4	5
6	BİT kullanmamın üniversitede başarılı olabilmem için oldukça önemli olduğunu düşünüyorum	1	2	3	4	5
7	BİT kullanmak okuldaki prestijimi arttırıyor.	1	2	3	4	5
8	BİT'in nasıl kullanılacağını öğrenmek benim için kolaydır.	1	2	3	4	5
9	BİT kullanmak istediğimde ne yapmam gerektiğini kolay ve anlaşılır buluyorum	1	2	3	4	5
10	BİT ortamlarını (bilgisayar laboratuvarı) ve araçlarını (bilgisayar, internet vs.) kullanmayı açık ve anlaşılır buluyorum.	1	2	3	4	5
11	BİT kullanabilecek beceriye sahip olmak, benim için kolaydır.	1	2	3	4	5
12	BİT kullanmayı kolay buluyorum.	1	2	3	4	5
13	Derslerimi/ödevlerimi BİT kullanarak yapmak hoşuma gidiyor.	1	2	3	4	5
14	Derslerimi/ödevlerimi yaparken BİT'i kullanmak oldukça iyi bir fikir.	1	2	3	4	5

No	İfadeler	Katılma Derecesi				
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
15	BİT'i kullanmak derslerimi/ödevlerimi daha eğlenceli ve ilginç yapıyor.	1	2	3	4	5
16	Gelecekte BİT kullanmayı planlıyorum.	1	2	3	4	5
17	Gelecekte BİT kullanmayı devam ettirmeye niyetim var.	1	2	3	4	5
18	Gelecekte BİT kullanmaya devam edeceğimi biliyorum.	1	2	3	4	5
19	BİT kullanmak yararlı olmasına rağmen, BİT'i kullanmanın zorunlu olmadığını düşünüyorum	1	2	3	4	5
20	Derslerim/ödevlerim için BİT kullanmak tamamen benim isteğime bağlı.	1	2	3	4	5
21	BİT kullanmak için gerekli kaynaklara (bilgisayar, internet bağlantısı, yazılımlar) sahibim.	1	2	3	4	5
22	BİT'i kullanabilmek için gerekli bilgiye sahibim.	1	2	3	4	5
23	BİT araçlarını (bilgisayar, internet, bilgisayar yazılımları) kullanırken zorlandığımda, fakültede rehberlik ve yardım alacağım kişiler var.	1	2	3	4	5
24	Fakültede BİT araç ve ortamlarının nasıl kullanıldığına ilişkin düzenlemeler yapılmakta ve açıklayıcı yönergeler bulunmaktadır.	1	2	3	4	5
25	BİT kullanırken ürkek davranıyorum.	1	2	3	4	5
26	BİT araçlarını kullanırken yanlış bir tuşa basıp bilgilerimi kaybetme düşüncesi beni korkutuyor.	1	2	3	4	5
27	BİT araçlarını kullanırken düzeltemeyeceğim hataları yapma korkusundan BİT araçlarını kullanmaya çekiniyorum.	1	2	3	4	5
28	BİT kullanmak bir şekilde beni korkutuyor.	1	2	3	4	5
29	Fakültede BİT'i kullanan öğrenciler daha yüksek bir profile (statüye) sahiptir.	1	2	3	4	5
30	Benim davranışlarımdan etkilenen insanlar, ders çalışırken BİT imkanlarını kullanmamın iyi olacağını düşünürler.	1	2	3	4	5
31	Benim için önemli kişiler, ders çalışırken BİT imkanlarını kullanmamın iyi olacağını düşünürler.	1	2	3	4	5
32	Yeterli zamanım ve BİT olanaklarım var ise BİT'i kullanabilirim.	1	2	3	4	5
33	Bir kişi bir kereye mahsus bana nasıl yapıldığını gösterirse, BİT'i kullanabilirim.	1	2	3	4	5
34	Zorlandığım zaman yardıma bir kişiyi çağırabilirsem, BİT olanaklarını kullanabilirim.	1	2	3	4	5

.

No	Aşağıdaki ifadelere katılma durumunuzu ilgili alana (X) işareti koyarak belirtiniz	Evet	Hayır
35	Bilgisayar kullanımına yönelik üniversitede eğitim aldım.		
36	Eğitim Word'de yazışma yapmak için yeterli.		
37	Eğitim Excel'de tablo hazırlamak için yeterli.		
38	Eğitim Excel'de formül girme ve çalıştırma konusunda yeterli.		
39	Eğitim Powerpoint'te sunu hazırlamak için yeterli.		
40	Eğitim Access'te verilerle çalışmak için yeterli.		
41	Daha önce bu programları kullanabiliyordum ancak eğitim yeni bilgi ve beceriler kazandırdı.		
42	Daha önce bu programları kullanabiliyordum ve eğitim bana herhangi bir şey kazandırmadı.		
43	İş hayatında Word kullanmanın önemli olduğunu düşünüyorum.		
44	İş hayatında Excel kullanmanın önemli olduğunu düşünüyorum.		
45	İş hayatında Powerpoint kullanmanın önemli olduğunu düşünüyorum.		
46	İş hayatında Access kullanmanın önemli olduğunu düşünüyorum.		
47	Üniversitede Sağlık Bilişimi/Teknolojileri ile ilgili bir ders aldım.		
48	Sağlık Bilişimi/Teknolojileri dersinin bu teknolojileri bilme/anlama konusunda yeterli olduğunu düşünüyorum.		
49	Bilgi ve iletişim teknolojilerini alma ve kullanma konusunda kendimi yenilikçi görüyorum.		
50	Bilgi ve iletişim teknolojilerine özel olarak ilgi duyuyorum.		
51	Yeni bir teknolojik ürün satın alacağımda çevremdeki saygı duyduğum kişilerin görüşlerinden etkilenirim.		
52	Yapmam gereken bir işi arkadaşım teknoloji kullanarak daha kolay ve hızlı yaptığını söylüyorsa, önerdiği teknolojiyi kullanırım.		

- Üniversitede bilgisayar kullanmaya yönelik verilen dersin yeterli olmadığını düşünüyorum çünkü
……
……
……

- Üniversitede verilen sağlık bilişimi/teknolojileri dersinin yeterli olmadığını düşünüyorum çünkü
……
……
……

1- Cinsiyetiniz:( ) Kadın ( ) Erkek

2- Öğrenim gördüğünüz üniversite:…….(belirtiniz lütfen)

3- Sınıfınız:……..(belirtiniz lütfen)

4- Yabancı dil düzeyiniz:
( ) İyi ( ) Orta ( ) Zayıf

5- Bilgi ve İletişim Teknolojilerini öncelikli kullanım amacınız:
( ) İletişim
( ) İletişim-araştırma
( ) İletişim-araştırma-sosyal ağlara erişim
( ) İletişim- araştırma-sosyal ağlara erişim-ödev
( ) İletişim- araştırma-sosyal ağlara erişim-ödev-eğlence
( ) İletişim- araştırma-sosyal ağlara erişim-ödev –eğlence-alışveriş
( ) Diğer (belirtiniz)……

6- Sahip olduğunuz Bilgi ve İletişim Teknolojileri :
( ) Akıllı telefon
( ) Akıllı telefon, dizüstü bilgisayar
( ) Akıllı telefon, dizüstü bilgisayar, tablet bilgisayar
( ) Akıllı telefon, dizüstü bilgisayar, tablet bilgisayar, masaüstü bilgisayar
( ) Diğer (belirtiniz)……..

7- Bilgi ve İletişim Teknolojilerini ne kadar süredir kullanıyorsunuz?
( ) 1 yıldan az ( ) 1-5 yıl ( ) 6-10 yıl ( ) 11 yıl ve üzeri

8- Bilgi ve İletişim Teknolojilerini günlük kullanım sıklığınızı belirtiniz.
( ) 1 saatten az ( ) 1-2 saat ( ) 3-4 saat ( ) 5 saat ve üzeri

9- Stajınızı yaptınız mı? ( ) Evet ( )Hayır

Ek-6. Gazi Üniversitesi Etik Komisyon Raporu

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Etik Komisyonu

Sayı : 77082166-604.01.02- 75
Konu : Değerlendirme ve Onay

Sayın Doç. Dr. Ebru KILIÇ ÇAKMAK
Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölüm Başkanlığı - Öğretim Üyesi

Tez Danışmanı olduğunuz Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Teknolojisi Bilim Dalı Doktora öğrencisi Fatma MANSUR'un tez çalışması olan ***"Sağlık Yönetimi Eğitimine Yönelik Bütünleşik Teknoloji Kabul ve Kullanım Model Önerisi "*** başlıklı araştırma öneriniz incelenmiş ve Üniversitemiz Etik Komisyon ilkelerine uygun olduğuna oybirliği ile karar verilmiştir.

Bilgilerinizi rica ederim.

Prof. Dr. Aysu DUYAN ÇAMURDAN
Komisyon Başkanı

EK :
1 Liste

Ankara
Tel:0 (312) 202 69 58 Faks:0 (312) 202 46 73
Web Adresi :http://etikkurul.gazi.edu.tr/

Ek-7. Eğitim Bilimleri Enstitüsü Araştırma İzin YazısıAraştırma

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

SAYI : 80287700-302.08.01/ 5799
KONU : İzin

ANKARA
26.11.2014

İLGİLİ MAKAMA

Enstitümüz Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Teknolojileri Bilim Dalı Doktora öğrencisi **Fatma MANSUR**, Doç. Dr. Ebru KILIÇ ÇAKMAK' ın danışmanlığında yürüttüğü **"Sağlık Yönetimi Eğitimine Yönelik Bütünleşik Teknoloji Kabul ve Kullanım Model Önerisi"** isimli tezi ile ilgili olarak Ankara ilinde bulunan ekli listede belirttiği özel hastanelerde anket uygulaması yapmak istemektedir.

İlgili öğrenciye müsaade edilmesi hususunda gereğini bilgilerinize saygılarımla arz/rica ederim.

Prof. Dr. Servet KARABAĞ
Enstitü Müdürü

EKLER
1-Dilekçe
2-Tez Önerisi
3-Özel Hastanelere Ait Liste
4-Hastane Yöneticilerine Uygulanacak Anket Formu

Adres: Gazi Üniversitesi Rektörlüğü Tarihi Bina (Rektörlük Girişinin Arkası) 06500 Teknikokullar/ANKARA
Öğrenci İşleri : (0312) 202 37 63-66-69-70-71-74-75 (7 Hat) Faks: (0312) 202 37 79 e-posta : egtbil@gazi.edu.tr

Ek-8. İzin Yazıları

ANKARA İLİ 1. BÖLGE KAMU HASTANELERİ BİRLİĞİ GENEL SEKRETERLİĞİ - ANKARA İLİ 1. BÖLGE KBHDE EĞİTİM BİRİMİ
02/02/2015 21:35 - 51700877 / 730.08.03 / 1217

T.C.
SAĞLIK BAKANLIĞI
TÜRKİYE KAMU HASTANELERİ KURUMU
Ankara 1. Bölge Kamu Hastaneleri Birliği Genel Sekreterliği

Sayı : 51700877/730.08.03
Konu : İzin

GAZİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İlgi: 26.11.2014 tarihli 5797 sayılı yazınız.

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Teknolojisi Bilim Dalı Doktora öğrencisi Fatma MANSUR ve Doç. Dr. Ebru KILIÇ ÇAKMAK'ın danışmanlığında yürütülmesi planlanan, "Sağlık Yönetimi Eğitimine Bütünleşik Teknoloji Kabul ve Kullanma Model Önerisi" konulu çalışmasını Dr. Zekai Tahir Burak Kadın Sağlığı Eğitim ve Araştırma Hastanesi uygun görmemiş olup, üniversite Etik Kurul Onayı tamamlanarak Genel Sekreterliğimize gönderilmesi, hastanede hizmeti aksatmayacak şekilde yürütülmesi, araştırmaya katılımların gönüllülük esasına göre yapılması, araştırmanın amacı, yöntemi, kapsamı, süresi, araştırma metodu ve kavramsal çerçevesini açıklayan bilgiler göz önünde bulundurularak, yapılacak çalışmanın sonucunun Bakanlığımız bilgisi dışında ilan edilmemesi, bir örneğinin Genel Sekreterliğimize gönderilmesi kaydıyla diğer sağlık tesislerimizce uygun görülmüştür.

Gereğini arz ederim.

Dr. Ertuğrul ÜNKOÇ
Genel Sekreter a.
İdari Hizmetler Başkanı

...NLI ELEKTRONİK
...SLI İLE AYNISIDIR
04/02/2015

EKLER:
1- İlgili Evrak (10 Sayfa)

Hüsnü KAYA
Bilgisayar İşletmeni

T.C.
SAĞLIK BAKANLIĞI
TÜRKİYE KAMU HASTANELERİ KURUMU
Ankara İli 2. Bölge Kamu Hastane Birliği Genel Sekreterliği

GAZİ ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Sayı : 85346189/605.01
Konu : Fatma MANSUR/Araştırma İzni

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün 26/11/2014 tarihli ve 80287700-302.08.01/5798 sayılı yazısı.

İlgi yazı ile Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Teknolojisi Bilim Dalı doktora programı öğrencisi Fatma MANSUR, Doç. Dr. Ebru KILIÇ ÇAKMAK'ın danışmanlığında yürüttüğü "Sağlık Yönetimi Eğitimine Yönelik Bütünleşik Teknoloji Kabul ve Kullanım Model Önerisi" konulu tez çalışması kapsamında Şubat-Temmuz 2015 tarihleri arasında sağlık tesisinizde anket uygulaması yapabilmesi için gerekli iznin verilmesi talep edilmekted/r.

Anılan çalışmanın hizmeti aksatmayacak şekilde bizzat Fatma MANSUR tarafından belirtilen tarihler arasında yürütülmesi, katılımların gönüllülük esasına dayandırılarak katılımcıların yazılı onamlarının alınması, çalışma sonucunun Bakanlığımızın bilgisi dışında ilan edilmemesi, başka bir amaçla kullanılmaması ve başka makam, kişilere verilmemesi, ayrıca söz konusu çalışma sonucunun bir örneğinin ilgili üniversite tarafından Genel Sekreterliğimize gönderilmesi kaydıyla sağlık tesisinizde yapılmasında bir sakınca bulunmamaktadır.

Konunun bahsi geçen çerçevede Yöneticiliğinizce de değerlendirilerek, sonucundan Genel Sekreterliğimize ve mezkur üniversiteye bilgi verilmesi hususunda;

Bilgilerinizi ve gereğini arz/rica ederim.

Dr. Mehmet TAHİROĞLU
Genel Sekreter a.
İdari Hizmetler Başkanı

Belgenin Aslı
Elektronik İmzalıdır
15/12/2014

EK: Yazı Örneği (8 Sayfa)

DAĞITIM:
Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsüne
Bağlı Tüm Sağlık Tesislerine

Ömür AKBULUT
Büro Personeli

Ankara İli 2. Bölge Kamu Hastaneleri Birliği Genel Sekreterliği Dışkapı Yıldırım Beyazıt E.A.H. Etlik Polikliniği 2. Kat Keçiören/ANKARA
Ayrıntılı bilgi için: gulden.bayraktar@saglik.gov.tr

Bu belge 5070 sayılı elektronik imza kanunu gore guvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Evrakın elektronik imzalı suretine http://e-belge.saglik.gov.tr adresinden 3f377d6e-a8c2-4554-97a0-8204495468a2 kodu ile ulaşılabilir.

Ek-9. Sağlık Yöneticileri ile Yapılan Görüşme Kayıt Formu

GÖRÜŞMEYE İLİŞKİN BİLGİLER

Görüşme tarihi	19.02.2015
Moderatör	Fatma MANSUR

K10

Soru	**Kısa özet/anahtar noktalar**	**Aktarılmış ifadeler**
Soru 1.		
Soru 2.		
Soru 3.		
Soru 4.		
Soru 5.		
Soru 6.		
Soru 7.		
Soru 8.		
Soru 9.		
Soru 10.		
Soru 11.		
Soru 12.		
Soru 13.		
Soru 14.		
Soru 15.		
Soru 16.		
Soru 17.		
Soru 18.		
Soru 19.		
Soru 20.		
Soru 21.		
Soru 22.		
Soru 23.		
Soru 24.		
Soru 25.		
Soru 26.		
Soru 27.		
Soru 28.		

Ek-10. Sağlık Yöneticileri ile Yapılan Görüşmelerin Genel Analizine İlişkin Form

	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	K11	K12	K13	K14	K15	K16	K17	K18	K19	K20	K21	K22
Teknoloji nedir?																						
Kolaylık	x	x	x	x	x		x				x	x	x	x			x	x				
Gelişme/Gelişim/Gelişmişlik	x	x		x	x						x	x		x								
Hız			x			x	x					x	x					x				
Çağın gereği/Olmazsa olmaz								x	x										x	x	x	x
Yenilik/Yenilikçilik		x											x		x							
Bilgiye hızlı erişim	x										x											
Takip edilmesi gereken								x							x							
Erken teşhis ve tedavi			x																			
Güven						x																
Araç										x								x				
Fiziksel uzaklığı ortadan kalkması														x								
Hızlı adaptasyon gerektiren															x							
Derinliği fazla olan															x							
İletişimde devrim																x						
Bilimin hayata yansıması																	x					
Kimsenin kaçamadığı																			x			
İletişim																				x		
Rekabet gücü																						x
Potansiyelinin %30'unun kullanıldığı																						x
İnsan hayatı bakımından hayati öneme sahip			x																			
İnsan hatasından arınma						x																
Verimlilik																		x				
Sahip olunan teknolojik ürünler																						
Akıllı cep telefonu		x		x	x	x	x	x	x	x	x		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	K11	K12	K13	K14	K15	K16	K17	K18	K19	K20	K21	K22
Dizüstü bilgisayar		x		x	x	x	x		x	x	x		x	x	x		x	x	x	x	x	x
PC	x	x	x			x	x					x		x	x	x	x		x		x	x
Evde teknolojik ürünler (alarm, sensör, smarttv, dijitürk vb.)		x			x	x			x	x	x			x				x	x			
Tablet					x			x		x					x			x	x			x
Telefon			x	x	x							x	x							x		
Yazıcı			x	x	x							x										
Cep telefonu	x		x									x										
Güvenlik monitörleri	x																					x
Televizyon							x															x
Projektör cihazı								x														
Günlük BİT kullanım süresi																						
4-5 saat	x						x	x					x									x
5-6 saat				x	x											x				x		
6-7 saat		x								x		x					x					
8 saat ve üzeri						x			x						x			x				
3-4 saat											x			x							x	
2-3 saat			x																x			
Kurumun teknolojik olanakları																						
Bilgisayar sayısı yeterli	x		x	x	x		x					x	x	x	x		x	x	x	x	x	x
Internet erişimi mevcut	x	x	x					x	x	x	x	x	x	x			x	x			x	x
Tıbbi cihaz bakımından oldukça iyi			x		x		x					x	x	x			x	x	x	x	x	x
Internet erişimi yeterli			x		x		x	x						x			x	x			x	x
Yeni ve yoğun teknoloji kullanılıyor				x		x		x					x		x	x			x	x		x
Internet erişimi kısıtlı/yavaş		x							x	x	x	x	x									
BİT bakımından oldukça iyi		x				x	x		x		x			x								
Ciddi yatırımlar yapılıyor															x				x			x

	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	K11	K12	K13	K14	K15	K16	K17	K18	K19	K20	K21	K22
Daha iyi olabilirdi	x								x													
Tıbbi cihazların alımında bütçe yetersiz								x														
Teknik destek ekibi yavaş										x												
İşin teknolojiyi kapsama durumu																						
Tamamını kapsıyor/olmadan iş yapılamaz	x	x	x	x	x	x		x	x	x		x						x		x		
Büyük bir kısmını kapsıyor		x					x				x		x	x	x	x	x		x		x	x
Tüm yazışmalar bilgisayar ortamında yapılıyor			x		x	x	x						x	x		x	x		x			
İletişim teknoloji ile sağlanıyor					x	x									x					x		
İletişimde yüz yüze iletişimi tercih ediyor																			x			
Teknolojiyi hayatından çıkardığını düşündüğünde																						
Çıkarılması mümkün değil	x	x	x	x	x	x			x	x	x	x	x		x	x	x	x		x		x
İşleri yürütmek zorlaşır/ mümkün olmaz	x			x	x		x	x	x			x		x	x	x	x			x	x	x
İşleri şuan ki hızda yapmak mümkün olmaz			x	x		x					x		x	x							x	x
Bugünkü iş yükü ve çalışan sayısı düşünüldüğünde mümkün değil	x					x				x	x	x	x								x	
İletişim zor ve zaman alıcı olur	x				x		x							x						x		
Verilere ulaşmak zorlaşır	x			x			x	x											x			
Tedavi hizmetleri yürümez	x		x															x				
İsabetli kararlar verilemez				x				x														
Dosyalama ve arşivleme büyük sıkıntı olur													x									
Hizmet kalitesi ve standardı düşer														x								
Kontrol mekanizması ortadan kalkar	x																					
Önceden olsa çıkarılabilirdi							x															
Gelişmeleri takip etmek zorlaşırdı							x															
Küçük kurumlarda çıkarılabilir												x										
Yaşı ileri olanlar için rahatlatıcı olabilir																x						
İnsan ilişkilerini olumlu etkiler																			x			

	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	K11	K12	K13	K14	K15	K16	K17	K18	K19	K20	K21	K22
BİT konusundaki teknik bilgi durumu																						
İyi bir kullanıcı		x	x	x	x		x		x	x			x		x	x	x	x			x	x
Teknik konularda yeterli değil			x	x			x				x	x					x		x			x
İşinin gerektirdiği kadarını biliyor ve kullanıyor						x		x			x	x							x	x		
Programlama konusunda yeterli değil						x													x			x
Özel ilgi duyduğundan ve sevdiğinden dolayı programlama yapabilir düzeyde		x															x					
Kullanıcı olarak yeterli değil	x													x								
Web tasarımı yapabiliyor					x																	
Kullandığı Programlar																						
Word	x	x	x	x	x		x			x	x	x	x	x	x	x	x		x	x	x	x
Excel	x	x	x	x	x		x			x	x	x	x	x	x		x		x	x	x	x
İşinin gerektirdiği tüm bilgisayar uygulamaları				x	x	x		x	x		x	x	x		x		x	x				
HBYS			x	x			x		x	x			x		x				x			x
Powerpoint		x	x	x	x									x	x						x	x
E-posta uygulamaları							x						x			x			x	x		
İşiyle ilgili paket programlar			x							x	x											x
Veri tabanı					x														x			
Teknolojiyi kullanırken yardım aldığı alanlar																						
Donanım-Teknik konular	x	x	x	x					x			x				x	x			x	x	
Ağ bağlantısı	x	x	x										x			x	x				x	
Diğer (hata mesajları, kaynaklara ulaşma, geçmiş dönem verilerine ulaşma, web tasarımı vb.)	x	x							x							x			x			x
Excel uygulamaları (formül-tablo)							x	x		x	x	x										
Yardım aldığı bir alan bulunmuyor					x	x								x	x							
Internet erişimi kısıtı												x	x								x	
Yeni paket program uygulamaları				x												x						x

	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	K11	K12	K13	K14	K15	K16	K17	K18	K19	K20	K21	K22
HBYS uygulamaları				x			x															
Uzmanlık gerektiren teknik konular																		x				
Yaşadığı teknolojik sorunlar ve çözüm yolları																						
Donanım ve teknik konular	x	x	x	x			x	x	x	x	x			x							x	x
Internet erişimi kısıtı		x				x	x		x	x	x	x	x				x		x			x
Ağ bağlantısı		x						x	x	x	x	x		x		x			x		x	
Sorun yaşamıyor					x										x			x		x		
Teknik destek ekibi çözüyor	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		x	x		x		x	x
Kendisi de çözüyor										x				x								
Teknolojinin toplum kültürünü etkileme durumu (Tutum)																						
Hem olumlu hem olumsuz yönde etkiliyor		x		x			x		x			x	x	x	x			x	x	x	x	x
Kullanım amacına göre etki değişiyor	x				x			x	x				x				x	x	x			x
Olumlu yönde etkiliyor			x			x										x						
Yetiştirilme tarzına göre etki değişiyor										x	x											
Bilgiye erişim hızlı ve kolay	x	x	x	x	x	x		x	x			x	x	x		x			x		x	x
Sosyal ilişkileri olumsuz etkiliyor							x		x			x			x		x		x	x	x	x
İletişimi olumsuz etkiliyor	x											x	x				x	x	x	x	x	x
İşler daha hızlı ve kolay yapılıyor							x					x	x			x	x		x			x
Gelişimi/Gelişmişliği sağlıyor			x		x	x					x										x	
Bireyin dünya görüşünü değiştiriyor	x	x			x									x								
Küreselleşmeyi sağlıyor				x										x			x					x
Hayatı kolaylaştırıyor							x					x				x	x					
İletişimde fiziksel uzaklıkları ortadan kaldırıyor/kolay ve hızlı			x						x							x				x		
Çocukların gelişimini ve yetişkinleri olumsuz etkiliyor				x										x	x							
Aile ilişkilerini olumsuz etkiliyor							x					x								x		
Gereksiz kullanım zaman kaybına sebep oluyor	x												x				x					

	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	K11	K12	K13	K14	K15	K16	K17	K18	K19	K20	K21	K22
İçi boş moda akımları başlattı		x																				
Kitap okuma alışkanlığını ortadan etkiliyor	x																					
İnsan ömrünü uzatıyor																x						
Teknoloji konusunda uzmanlarla ve teknik konularda konuşulurken hissettikleri (Teknoloji Endişesi)																						
Rahatsızlık hissetmiyor		x		x		x	x		x	x	x				x	x	x	x	x			
İsteklerini ifade edebiliyor	x		x	x						x	x		x		x	x						
Teknik dili anlamakta güçlük çekiyor/ konuşmalara katılmıyor		x	x			x			x				x	x						x		
İlgi alanına girmiyor/teknolojiye meraklı değil						x					x		x						x	x		x
Bilgi olmadığından yabancı hissediyor/sıkılıyor							x		x				x	x					x	x		
İşine yarayacak uygulamaları anlamaya çalışıyor				x				x	x												x	x
Kendini geliştirmeyi seviyor	x							x							x						x	
Eksik ve geri kalmış hissediyor	x											x								x		
Teknolojiyle ilgili ve bilgi sahibi					x										x		x	x				
Gelecek ve yeni cihaz tanıtımları ilgisini çekiyor						x			x													
Hoşlanıyor/mutlu oluyor																	x				x	
Teknolojik gelişmeleri takip etme durumu (Yenilikçilik)																						
Gelişmeleri takip ediyor	x	x			x	x					x		x	x					x			
İşiyle ilgili gelişmeleri takip etmek zorunda			x						x						x	x		x			x	x
İşini kolaylaştıracak gelişmeleri takip ediyor ve uyguluyor					x			x			x			x								
Gelişmeleri takip etmiyor				x			x					x								x		
Gelişmeleri takip ediyor ve yeni çıkanı alıyor/uyguluyor										x					x	x						
İhtiyaç konusu teknoloji ile ilgili gelişmeleri takip ediyor						x								x								
Gelişime, yeniliğe ve öğrenmeye açık olduğundan takip ediyor								x						x								
Fayda sağlıyorsa var olan teknolojiyi		x																				

	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	K11	K12	K13	K14	K15	K16	K17	K18	K19	K20	K21	K22
kullanma yanlısı																						
Yeniliği ve araştırmayı seven kişilerin takip ettiğini düşünüyor			x																			
İşi ile ilgili olmayan, kişisel teknolojileri takip ediyor																	x					
İlgili, meraklı ve sevdiğinden takip ediyor								x														
Son teknoloji ürün kullanırken hissettikleri (Rahatsızlık)																						
Meraklı/keşfetmeye çalışıyor	x	x						x									x	x	x			x
Kurcalayarak çözmeye çalışıyor	x							x		x	x						x		x	x	x	
Heyecanlı	x	x						x					x					x			x	
Yeni uygulamaları keşfetmekten hoşlanıyor/mutlu					x			x			x			x			x			x		
Tedirgin							x		x		x		x						x			
Yabancı	x											x								x	x	
Daha önce benzerini kullandıysa rahat				x			x							x								x
Kullanma konusunda rahat/uyumlu						x				x					x							x
Öğrenir/Kullanabilirse mutlu ve özgüvenli									x							x					x	
Son teknoloji ürünlere ilgi duyuyor										x					x			x				
İşe yararlılığını görmeye ve kullanmaya çalışıyor		x								x										x		
İlgilenmiyor ve kullanmıyor			x									x	x									
Kılavuzu varsa/biri gösteriyorsa rahat				x			x															
Alışkanlıklarından vazgeçemiyor			x										x									
Öğrenme zorunluluğu yeniliğe ve duruma hazırlıyor															x							
Gençlerin daha iyi kullandığını düşünüyor																x						
Finansal bir iş veya özel yazışma yaparken teknolojiye güven (Güvensizlik)																						
Güvenli bulmuyor, işleri hızlı yaptığından dolayı kullanıyor	x		x						x				x	x			x	x	x	x	x	x
Güvenli bulmuyor, işleri kolaylaştırdığından dolayı kullanıyor			x	x				x					x	x			x					x
Güvenli bulmuyor, sağladığı faydadan		x			x	x			x								x				x	

	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	K11	K12	K13	K14	K15	K16	K17	K18	K19	K20	K21	K22
dolayı kullanıyor																						
Güvenliği sağlamanın kurumu görevi olduğunu düşünüyor									x	x	x	x				x						x
İşi teknoloji kullanımını gerektiriyor/kullanmak zorunda							x		x	x	x	x										
Gizlilik diye bir şeyin olmadığını düşünüyor													x			x	x	x				
Bilgilerin ele geçirilmesi durumunda erişim izni olan kişilerin sorumlu tutulması gerektiğini düşünüyor										x	x					x						
Finansal iş/özel/gizli yazışma yapmıyor	x				x																	
Kaybedecek çok parası olmadığından güveniyor														x								
Güvenli buluyor, çekinmeden kullanıyor															x							
Teknolojinin otomatik olarak yaptığı bir işi kontrol etme ihtiyacı (Güvensizlik)																						
Kullanıcı hatası olabileceğinden kontrol ediyor	x	x	x	x	x		x	x				x		x			x	x				x
Teknoloji ne istenirse onu yapan bir araç, olduğundan güveniyor													x	x			x		x		x	
Mekanik ve elektronik bir dünyada aksaklık veya yazılımda hata olabileceğini düşünüyor						x				x					x					x		x
Alışkanlıklarından vazgeçemediği için daha çok geleneksel yöntemlerle çalışıyor			x								x					x			x			
İnsanların iyi niyetine güvenmiyor		x							x								x					
Önemli ve acil işlerde kontrol ediyor						x							x				x					
Garantici yapısından dolayı kontrol ediyor									x	x							x					
Formüllerin doğru çalışıp çalışmadığını kontrol ediyor								x							x							
Teknoloji kullanımının zorluğu																						
Herkesin kullanabileceğini düşünüyor	x		x	x	x	x		x	x				x	x	x	x	x	x		x	x	x
İlgi, istek ve merakın öğrenme ve kullanmayı kolaylaştırdığını düşünüyor	x	x	x	x	x		x	x			x		x				x		x	x	x	x
Eğitimin/gösterimin kullanımı kolaylaştırdığını düşünüyor			x	x							x			x			x					
Tecrübe ve deneyimin kullanımı kolaylaştırdığını düşünüyor			x									x				x		x			x	
İşte teknolojinin gerekliliği öğrenme ve				x						x	x									x		

	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	K11	K12	K13	K14	K15	K16	K17	K18	K19	K20	K21	K22
kullanmayı zorunlu hale getiriyor																						
Fayda sağlayacağını bilmenin öğrenmeyi kolaylaştırdığını düşünüyor										x									x		x	
Kolay anlaşılırlık, kullanıcı dostu olmasının öğrenme ve kullanmayı kolaylaştırdığını düşünüyor									x									x				
Kendini geliştirme isteğinin öğrenme ve kullanmayı kolaylaştırdığını düşünüyor	x							x														
İleri yaşlarda öğrenme ve kullanmanın daha zor olduğunu düşünüyor			x				x															
Teknik bilgi ve programcılığın çaba gerektirdiğini düşünüyor														x								
Yeterli zamanın öğrenme ve kullanma için gerekli olduğunu düşünüyor																						x
Teknolojinin algılanan faydası																						
Sistemi insan hatalarından arındırıyor													x					x				
İşlerin daha hızlı yapılmasını sağlıyor	x	x		x	x		x		x	x	x	x	x	x		x	x	x	x		x	x
İşleri kolaylaştırıyor	x	x	x	x	x		x		x	x	x	x				x	x	x	x		x	x
Bilgiye kolay ve hızlı erişim	x		x					x								x						x
Hayatı kolaylaştırıyor								x							x		x					x
Tanıların doğru ve kolay konulmasını; tedavinin hızlı ve insana daha az hasar verir hale gelmesini sağlıyor							x							x								x
Yer ve zamandan bağımsız iş yapma																		x		x		x
Fiziksel alanı ve malzemeden tasarruf sağlıyor												x					x					
Kolay, hızlı ve ucuz iletişim					x		x															
İnsan ömrünü uzatıyor/yapılan iş miktarını artırıyor/az zamanda çok iş yapma			x			x																
Prestij sağlıyor															x							
Teknoloji konusunda diğer insanların düşüncesi/yönlendirmesi (Sosyal etki)																						
Bilgisine güvendiği/uzman kişilerden etkileniyor	x	x	x		x	x	x	x		x		x			x	x	x	x			x	x
İhtiyacı yoksa etkilenmiyor			x	x		x				x	x		x	x				x		x		x
Fayda sağlayacağına ikna olursa etkileniyor									x		x	x	x		x		x	x	x			x

	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	K11	K12	K13	K14	K15	K16	K17	K18	K19	K20	K21	K22
Konu ile ilgili bilgisi yoksa etkileniyor		x					x									x		x				x
İyi niyetine güvendiği/yakın bulduğu kişilerden etkileniyor	x		x								x											
Deneme imkanı varsa/daha önce deneyenlerden etkileniyor		x																	x			
Genç/araştırmacı/ yeniliği seven kişilerden etkileniyor	x																					
İşi daha ucuza ve kolay yapan teknolojiye sahipse etkilenmiyor		x																				
Alışkanlıklarına düşkün/Esneklik gösteremiyor																				x		
Kurumun ihtiyacı olan teknolojiyi belirleme süreci																						
İhtiyaç ilgili birimlerce belirleniyor		x	x	x	x	x	x		x	x	x		x	x	x	x	x	x		x	x	x
Yönetim kurulu karar veriyor	x	x	x			x			x	x	x		x		x	x				x		x
Komisyon ihtiyacı değerlendiriyor			x	x	x		x	x				x		x			x	x	x			x
Gereklilik ve işe uygunluğu değerlendiriliyor			x				x	x	x					x		x	x	x	x		x	
Fayda-maliyet analizi yapılıyor			x		x		x	x						x			x	x	x		x	
Fizibilite raporu hazırlanıyor		x									x					x					x	
Bölüm uzmanı ihtiyaç ve durum hakkında sunum yapıyor														x	x		x					x
Mevzuata ve ihale kanununa uygunluğu değerlendiriliyor						x	x			x				x								
Bütçe uygunsa satın alma kararı veriliyor					x																	
Yeni teknoloji satın alma sürecine katkı																						
Herhangi bir rolü bulunmuyor	x	x	x	x		x						x	x							x		
İhtiyaç ve bütçeyi değerlendiriyor		x			x			x									x					x
İkna edilmiş ise yeniliklere onay verme														x		x					x	x
Uzman olarak görüş sunuyor									x						x				x			
Ürünün kullanılabilirliğini/sürekliliğini değerlendiriyor																x	x	x				
Birimin ihtiyacını belirlemek ve yönlendirmek										x	x											
Fayda-maliyet analizi yapıyor					x											x						

	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	K11	K12	K13	K14	K15	K16	K17	K18	K19	K20	K21	K22
Mevzuata uygunluğunu değerlendiriyor							x															
Ürün/markayı belirliyor															x							
Teknik bilgi sağlıyor																		x				
Personelin teknoloji konusundaki mesleki gelişimine yönelik uygulamalar ve yöneticinin rolü																						
Gelişime yönelik artı bir uygulama bulunmuyor	x	x	x	x	x	x	x			x		x					x		x	x		x
Yeni teknoloji alımında firma yetkililerince kullanıcılara genel bir eğitim veriliyor		x				x	x		x	x	x		x	x		x		x	x			x
Göreve yeni başlayanlara iş başında deneyimli çalışanlarca bire bir eğitim veriliyor					x						x	x	x		x			x	x	x	x	x
Sorun olduğunda firma yetkilileri bire bir eğitim ile personele destek sağlıyor		x				x				x								x				x
İşe alımlarda adayın teknolojiyi ileri düzeyde ve etkin kullandığı varsayılıyor					x				x				x									
Sorun/ihtiyaç olduğunu düşündüğünde destekliyor ve yönlendiriyor			x					x														
Yeni çalışanın teknolojiye uyum ve adaptasyonu bire bir değerlendiriliyor				x											x							
Genç ve teknoloji konusunda donanımlı kişiler işe alınıyor																x	x					
İşe alımlarda teknolojik yeterlilik değerlendirilmeli	x																					
Yöneticilerin teknolojik yeterlilikleri değerlendirilmeli	x																					
Yeni teknoloji kurulması ve kullanımı konusunda üst yönetimden destek alınıyor														x								
Sağlık Yönetimi mezunların hangi yeterliliklere sahip olmaları gerekir																						
Hastanenin genelinde/mesai saatleri dışında da/uzun dönem alan uygulaması	x	x	x	x	x			x	x	x	x			x		x		x				
İletişim ve İnsan İlişkileri	x					x					x		x		x			x	x	x		
BİT – Bilgisayar okur-yazarlığı				x	x								x		x		x	x	x			x
Tıbbi cihaz bilgisi		x	x				x			x			x									x
Tıbbi terminoloji			x				x			x			x		x					x		
Bilgi Yönetimi/Bilgi okur-yazarlığı	x	x																				x

	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	K11	K12	K13	K14	K15	K16	K17	K18	K19	K20	K21	K22
Muhasebe								x				x			x							
Problem çözme becerisi															x			x		x		
Protokol ve davranış kuralları						x			x											x		
İstatistik				x											x							x
Psikoloji						x	x															
Satın alma ve sözleşme yönetimi					x			x														
Programlama																	x					x
Yabancı dil															x				x			
Maliyet muhasebesi										x		x										
Halkla ilişkiler															x							
Stres yönetimi																					x	
Kriz yönetimi																					x	
Sağlık yönetimi															x							
Örgütsel davranış															x							
Etik															x							
Finansal yönetim																			x			
Kişisel gelişim eğitimi																					x	
Kariyer yönetimi									x													
Sağlık mevzuatı					x																	
Lojistik ve tedarik hizmetleri yönetimi		x																				
Maliye								x														
İnsan kaynakları yönetimi															x							
Yönetici olarak teknolojik eğitim ihtiyacı																						
Eğitim ihtiyacı bulunmuyor		x		x					x	x				x	x			x				
İhtiyaç/yeni uygulamalar/yeni teknolojiler olduğunda var		x		x					x	x				x	x							
Özel ilgi ve merak olmadığından işini görecek kadarının yeterli olduğunu düşünüyor			x			x					x								x	x		

	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	K11	K12	K13	K14	K15	K16	K17	K18	K19	K20	K21	K22
İleri düzey temel bilgisayar uygulamaları eğitimi (Word, Excel vb.)	x						x	x	x				x									
İleri yaş ve teknoloji eğitimi ihtiyacını giderme isteği arasında ters ilişki var			x							x						x						
Fazlasıyla var	x											x										
Donanım ve teknik konularda																					x	x
Programlama eğitimi																	x					
Bilgisayar bilgi ve becerisi ile eğitim ihtiyacı arasında ters ilişki var					x																	
SPSS kullanımı																						x
Teknoloji konusunda daha önce almış olduğu eğitim ve eğitimin yeterliliği																						
Alınan eğitim aşinalığı artırıyor /yatkınlık sağlıyor ve benzer teknolojilerin öğrenimi ve kullanımını kolaylaştırıyor	x			x		x			x			x	x	x		x				x	x	
Eğitim almadı	x	x	x								x	x				x			x			
Yeterli bir eğitim olmadığını düşünüyor							x	x	x	x					x		x					x
Gereklilik/zorunluluk olduğunda kendiliğin öğreniliyor		x	x				x				x				x					x		x
Kişisel ilgi ve merak kendi kendine öğrenmeyi sağlıyor		x															x	x			x	
İleri düzey teknoloji eğitimi almış olmak kariyer gelişimini olumlu etkiliyor					x													x			x	
Kullanımının bir kez gösterilmiş olması bile kullanımı kolaylaştırıyor											x											
Eğitim özgüveni olumlu yönde etkiliyor													x									
Uygulamaya yönelik olmaması, öğrenme ve kullanmayı kolaylaştırmıyor															x							
Şuan imkan olsa yönetici olarak almak istenen eğitim																						
Sağlık mevzuatı					x		x		x		x	x	x		x		x	x				x
Psikoloji	x					x														x		
Tıbbi terminoloji	x	x															x					
Yabancı dil				x								x									x	
Örgütsel davranış	x				x																	
Bilgi ve İletişim Teknolojileri	x								x													

	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	K11	K12	K13	K14	K15	K16	K17	K18	K19	K20	K21	K22
Finansal yönetim																x			x			
Tıbbi cihaz		x															x					
Eğitim ihtiyacı hissetmiyor			x											x								
Muhasebe								x														
Bilgisayar programcılığı								x														
Sağlık Yönetimi									x													
Performans değerlendirme									x													
İnsan kaynakları yönetimi									x													
Sağlık hukuku															x							
Biomedikal		x																				
İstatistik																	x					
Yaşam koçluğu																				x		
Kariyer basamakları için gereken eğitim										x												
Personel alımındaki kriterleri																						
İletişim/Kendini ifade etme/insan ilişkileri becerisi	x		x		x	x			x		x		x	x	x		x		x	x	x	x
BİT etkin kullanma		x	x	x			x	x				x	x	x			x	x				x
Çözüm odaklı/iş bitirici olması/olumlu dünya görüşü		x	x								x		x		x			x		x		x
Akademik eğitim				x					x		x				x	x			x		x	
Dış görünüş			x						x						x	x			x	x		x
Genel tavrı/davranışı/beden dili									x					x	x		x				x	
Algılama becerisi	x								x			x			x							
Kendini geliştirmeye istekli/meraklı								x								x		x			x	
İşe uygunluğu/yeterlilikleri					x					x				x								
Özgüven	x								x													
Sorumluluk sahibi olma		x										x										
İşbirliği yapma/takım çalışması becerisi				x														x				

	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	K11	K12	K13	K14	K15	K16	K17	K18	K19	K20	K21	K22
Sağlık yönetimi bilgisi							x															x
İşini seven/bağlılık duygusu olan		x						x														
İşyerinden beklentileri									x	x												
Bireysel stres/duygu yönetimi															x					x		
Deneyim															x							
Yabancı dil															x							
Kilolu-obezite olmaması																x						
Sigara alışkanlığının olmaması																x						
Saygılı olma ve Güleryüz																			x			
Okurken çalışmak istemesi																			x			
Sağlık yönetimi mezunu olması																			x			
Kendini teknoloji öncüsü/lideri; diğer insanları yönlendiren biri olarak tanımlama																						
Hayır, gerektiğinde/ihtiyacı olduğunda teknoloji satın alan/kullanan	x	x	x	x		x	x	x		x	x	x	x	x					x	x		
Hayır, teknolojiye ilgi/istek/merak duymayan						x	x					x		x					x	x		
Hayır, sadece yeni olduğu için bir teknoloji satın almayan/insanları yönlendirmeyen			x	x						x		x								x		
Hayır, teknoloji yaygın olarak kullanıldığında satın alan/garantici yapısı olan				x	x						x		x						x			
Hayır, daha işlevsel/işe yarayan teknolojileri uzun süre kullanan												x	x							x		
Hayır, yenilikçi değil							x					x								x		
Hayır, teknolojiyi ilk kullanan olmak istemeyen				x									x									
Hayır, teknoloji konusunda kendini yeterli hissetmeyen						x				x												
Hayır, daha çok etkilenen/yönlendirilen kişi olduğundan											x			x								
Hayır, alışkanlıklarından kolay vazgeçemeyen			x																			
Hayır, öncü bir teknoloji kullanıcısı olmayan			x																			

	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	K11	K12	K13	K14	K15	K16	K17	K18	K19	K20	K21	K22
Hayır, teknolojinin ayrılmaz bir parçası olduğunu düşünmeyen						x																
Hayır, yeni teknolojiyi kullanmanın ve ona alışmanın zaman alıcı olduğunu düşünen																						x
Hayır, teknoloji liderliği/öncülüğü için yaşlı olduğunu düşünen																x						
Hayır, değişiklik/yenilikleri sevmeyen																			x			
Evet, faydalı olduğuna inandığı teknoloji kullanımı konusunda diğer insanları yönlendiren					x				x								x	x			x	
Evet, yenilikleri uygulamayı seven					x										x		x				x	
Evet, hayatı kolaylaştıran yenilikleri seviyor					x				x													
Evet, yeni ve işe yarar teknolojileri kullanma konusunda meraklı ve istekli					x													x				
Evet, teknoloji kullanımında öncü															x							
Evet, yeniliğe kolay adaptasyon sağlıyor																	x					
Evet, özel olarak teknoloji ile ilgi duyan					x																	
Evet, yeni çıkan her şeyi alan ve kullanan															x							
Evet, yeniliklere, gelişime, öğrenmeye açık															x							
Evet, yeni olanı ilk kullanmayı seven																	x					
Evet, yaratıcı ve yeni şeyler ortaya koymayı seven																	x					

Ek-11. Sağlık Yönetimi Öğrencileri ile Yapılan Odak Grup Görüşmelerinin Genel Analizine İlişkin Form

(1., 2. ve 3. Odak Grup Görüşmeleri)

	A1	A2	A3	A4	A5	A6	A7	B1	B2	B3	B4	B5	B6	C1	C2	C3	C4	C5	C6	C7	C8	C9	C10	C11
Staj yapma durumu																								
Staj yaptı																	x		x	x				
Staj yapmadı	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		x			x	x	x	x
Bilgisayarda yazışma yapma, rapor hazırlama, formül yazma ve çalıştırma, program yazma, hastane bilgi yönetim sistemlerini kullanma konularına yönelik yeterlilik durumu																								
Orta düzey kullanıyor	x													x	x	x								
Kendini yetersiz buluyor		x						x	x				x								x			
Kendini beceriksiz buluyor								x	x															
Word'u basit düzeyde kullanabiliyor	x	x	x	x	x	x	x	x		x	x		x	x	x			x			x	x	x	x
Excel'i basit düzeyde kullanabiliyor							x								x			x					x	x
Powerpoint'i basit düzeyde kullanabiliyor	x	x				x				x	x		x	x							x			
Word'u çok iyi kullanıyor												x					x		x	x				
Excel'i çok iyi kullanıyor																	x		x	x				
Powerpoint'i çok iyi kullanıyor												x					x		x	x				
Excel'de tablo hazırlayabiliyor	x					x					x										x			
Excel'de formülle çalışamıyor	x					x															x			
Excel'i hiç bilmiyor		x												x								x		
Powerpoint'i hiç bilmiyor																								
Programlama bilmiyor	x	x				x											x							x
Access'i hiç bilmiyor																								

	A1	A2	A3	A4	A5	A6	A7	B1	B2	B3	B4	B5	B6	C1	C2	C3	C4	C5	C6	C7	C8	C9	C10	C11
Görüşme sonrası eksikliğini fark etti					x								x										x	
Öğrendi ancak unuttu							x	x	x							x								
HBYS ile ilgili teorik eğitim aldı																	x							
HBYS kullanabiliyor																			x	x				
EBYS kullanabiliyor																			x					
HBYS bilmiyor ve kullanamıyor																					x			
Prezi kullanabiliyor																								
Web tasarımı yapabiliyor																								
Photoshop kullanabiliyor																								
Teknolojiye ilgisi var										x										x				
Üniversitedeki bilgisayar eğitimini yeterli bulma durumu																								
Üniversitede bir şey öğrenmedi/katkısı olmadı		x				x		x		x	x	x	x	x				x	x			x	x	
Üniversitede verilen eğitimi yeterli bulmuyor		x	x	x				x		x	x	x			x	x			x			x	x	
Üniversitede ders işlenmedi											x			x					x		x	x		
Üniversitede uygulama yapılmadı														x	x									
Üniversite ve önceki eğitim kurumlarında Word dışında herhangi bir eğitim almadı				x	x				x															
Üniversite eğitimi öncesinde Excel'i gördü ancak hatırlamıyor		x						x	x	x	x	x												
Lisede bilgisayar eğitimi yetersiz			x							x														
Bilgisayar kullanım kursuna gitti																x	x	x		x				x
Lisede bilgisayar eğitimi aldı							x					x	x						x					
Lisede görsel sunum ve uygulama ağırlıklı eğitim verildi							x																	
Lisedeki eğitimi sayesinde şuan kullanabiliyor							x	x				x												

	A1	A2	A3	A4	A5	A6	A7	B1	B2	B3	B4	B5	B6	C1	C2	C3	C4	C5	C6	C7	C8	C9	C10	C11
Lisede ders işlenmedi/serbest bırakıldı/oyun oynandı/sohbet edildi				x	x																			
Ortaokulda bilgisayar eğitimi aldı																								
İlkokulda bilgisayar eğitimi aldı						x				x	x													
Ebeveynlerinden öğrendi	x																							
Ödev hazırlarken arkadaşlarından öğrendi		x													x						x			
Ödev hazırlarken kendi kendine öğrendi/geliştirdi			x	x	x	x				x	x				x						x			
Internetten video izleyerek öğrendi																								
Bilgisayarı etkin kullanma dersi verilmeli		x																						
Bilgisayar ders içeriği basit /yüzeysel	x		x											x		x					x		x	
Bilgisayar dersinde gereksiz bilgiler veriliyor			x											x							x			
İleri düzeyde Word ve Excel eğitimi verilmeli	x													x										
Paket programlarla ilgili eğitim verilmeli (Muhasebe uygulamaları vb.)			x																					
Bilgisayar ders sayısı ve saati yetersiz																								
Bilgisayarla ilgilenmiyor																					x			
Bilgisayar kullanmayı zor buluyor																								
Üniversitede bilgisayarlar eski ve yavaş																								
Lise ve üniversitede bilgisayar kullandıkları varsayılıyor										x														
Programları merak ettiğinden kendi kendine öğrenmeye çalışıyor										x														
Yeni sürümlerle/güncel konularla							x			x	x									x				

	A1	A2	A3	A4	A5	A6	A7	B1	B2	B3	B4	B5	B6	C1	C2	C3	C4	C5	C6	C7	C8	C9	C10	C11
ilgili eğitim verilmeli																								
Çocukluktan beri kişisel ilgi ve merakla öğrenmeye çalışıyor													x	x										
Derste bir şey öğrenmediğini düşünerek derse devam etmeyi bıraktı																x		x		x				
Devam zorunluluğu olmadığından takip etmedi																x		x						
Derste işledikleri konuların önemli olduğunu düşünmediğinden derslere katılmadı																x		x						
Farklı bir üniversiteden geliyor															x		x						x	x
Geldiği üniversitede ayrıntılı ve uygulamalı Word ve Excel eğitimi aldı																	x						x	x
Üniversitede kullanacak bilgisayar ve oturacak yer olmamasından dolayı derslere katılmadı																		x						
Üniversitede alana yönelik teknoloji dersinin olduğunu bilmiyor																			x					
İşe başladıktan sonra teknoloji kullanımını öğrendi ve geliştirdi																			x					
Teknolojinin iş hayatı açısından çok önemli olduğunu düşünerek kendi kendine öğrendi/kursa gitti																				x				x
BEB-650 dersi aldı ancak uygulama yapılmadı																					x			
Uygulama ağırlıklı eğitim verilmeli	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
SPSS eğitiminin katkısı oldu																								
Kendi imkanlarıyla kursa gitmeyi düşünüyor		x										x							x					
İş başında öğreneceğini düşünüyor																				x				

	A1	A2	A3	A4	A5	A6	A7	B1	B2	B3	B4	B5	B6	C1	C2	C3	C4	C5	C6	C7	C8	C9	C10	C11
Üniversitede aldığı eğitim katkı sağladı																								
Üniversitede internet erişimi yok																								
Üniversitede bilgisayar virüslü																								
Staj yaparken Excel gördü ve biraz öğrendi																	x							
Gelecekteki kariyerinizde gerekli olacak/kullanmak zorunda olacağınız teknolojiler veya bilgisayar programları neler olacak?																								
Bilgim yok/Hiç düşünmedim					x			x	x				x	x	x						x	x	x	
Word		x	x								x	x					x		x	x		x		
Excel	x	x				x	x				x	x		x			x		x	x		x		
Powerpoint							x				x			x			x		x	x				
Muhasebe programları		x	x			x				x	x	x								x				x
Hastane bilgi yönetim sistemleri											x					x	x	x		x				x
Word kesinlikle/çok önemli	x			x																				
Excel kesinlikle/çok önemli			x	x						x														
Üst yönetimde Powerpoint						x																		
Prezi							x																	
İstatistik programları							x			x								x						
İş hayatında bilgisayarın öneminin farkında		x	x			x		x	x	x	x			x	x				x					
Çok eksiğinin olduğunun farkında			x	x		x	x	x							x	x								
İşe başlamadan kursa gitmeyi düşünüyor				x		x		x	x	x				x	x	x						x		
Çalıştığı alana göre kullanacağı programların değişeceğini biliyor																								x
Hastane yöneticisi olmak istemiyor																								

	A1	A2	A3	A4	A5	A6	A7	B1	B2	B3	B4	B5	B6	C1	C2	C3	C4	C5	C6	C7	C8	C9	C10	C11
Teknoloji konusundaki eksiğini görünce bu işi yapamayacağını düşünmüş																								
Gelecekteki kariyerinizde gerekli olacak/kullanmak zorunda olacağınız teknolojiler veya bilgisayar programları ile ilgili bir eğitim aldınız mı? Aldıysanız yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?																								
Hastane bilgi yönetim sistemleri eğitimi almadı	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		x	x		x	x	x	x	x	x	x
SPSS eğitimi aldı														x	x	x	x	x			x	x	x	
Staj/iş başvurusunda ilk sordukları şey hangi programların kullanılabildiği			x			x				x														
SPSS ile ilgili teorik eğitim aldı, yeterli değildi														x										
Bu konuda yetersiz ve eksik hissediyorsanız bunu nasıl gidermeye planlıyorsunuz?																								
Eksikliklerini zamanla gidereceğini düşünüyor	x																				x			
Temel programları kendi kendine öğreneceğini düşünüyor	x		x								x													
Access ve programlama için kursa gitmek gerektiğini düşünüyor	x																							
Bilgisayar ve diğer teknolojiler ilgi ve merak gerektiriyor					x																x			
Bilgisayar kullanmayı iyi bilen arkadaş/akrabalarının yardımıyla kendini geliştirmeye çalışıyor							x																	
Gerekirse/kullanmak zorunda kalırsa kursa gidebilir								x					x											

	A1	A2	A3	A4	A5	A6	A7	B1	B2	B3	B4	B5	B6	C1	C2	C3	C4	C5	C6	C7	C8	C9	C10	C11
Hastanede çalışmaya karar verirse ve kullanmak zorunda kalırsa öğrenmek istiyor																								
Staj yaparken üniversite eğitimin çok yetersiz olduğunu gördü																								
İstatistik kursuna gitmeyi planlıyor																								
Kariyerine alt basamaklarda başlayacağını düşünüyor ve bu arada kendini geliştirmeyi planlıyor																								
Hastane bilgi sistemleri yazılım kursuna gitmeyi planlıyor																								
İleri Office programları kullanım kursuna gitmeyi planlıyor																								
Kendini yetersiz bulmuyor																								
Programa ne tür dersler konulabilir?																								
İleri düzey SPSS eğitimi																								
Teknolojiyi iyi kullanmak hasta danışmanı olarak göreve başlamak ve iş yaşamının sonuna kadar bu görevde kalmaktan kurtarabilir																								
Hastane bilgi yönetim sistemlerinin temelini/felsefesini anlatacak uygulamalı eğitim																								
Staj yaparken üniversitede teknoloji kullanımı ile ilgili hiçbir şey öğrenmediğini fark etti																								
Görsel sunumlarla desteklenen bir eğitim		x																						
Her öğrencinin oturabileceği standart özelliklere sahip bir bilgisayar		x				x													x					

	A1	A2	A3	A4	A5	A6	A7	B1	B2	B3	B4	B5	B6	C1	C2	C3	C4	C5	C6	C7	C8	C9	C10	C11
Bire bir eğitim verilmeli		x																	x					
Örneklerle anlatım									x									x						
Bilgisayar dersi adı altında tüm programları anlatmak yerini her program ayrı bir ders olarak verilmeli											x													
Gelecekte işe yarayacak alana yönelik teknoloji eğitimi												x				x				x		x		
Eksikliklerinin belirlenip giderilmesine yönelik bir eğitim imkanı sunulmuş olsa																							x	
Alana özgü seçmeli bilgisayar dersleri																								x
Mühendislik programları verilebilir																								
Hastane bilgi yönetim sistemleriyle ilgili ayrıntılı bir eğitim																								
İş hayatında hangi programların ve uygulamaların işe yarayacağına dair bilgilendirme eğitimi																								
Hastane bilgi yönetim sistem yazılımı dersi verilmeli																								
Dersler sınav geçmeye yönelik verilmemeli																								
Teknolojik gelişmeleri takip etme																								
Takip ediyor	x			x		x				x						x		x	x	x				
Takip etmeyi seviyor	x																	x		x				
Teknolojiyi seviyor		x																						
Teknolojiye ilgi duyuyor				x												x	x	x	x	x				
Yeniliği seviyor	x	x																						
Yenilikleri merak ediyor																								
Yeni teknolojiye ihtiyacı olmasa da	x	x																x	x					

	A1	A2	A3	A4	A5	A6	A7	B1	B2	B3	B4	B5	B6	C1	C2	C3	C4	C5	C6	C7	C8	C9	C10	C11
yenilikleri takip ediyor																								
Teknolojiyi sevmiyor			x			x	x																	
Özel olarak takip etmiyor			x		x		x				x	x		x	x		x						x	
Teknolojiye ilgi duymuyor			x			x						x		x	x							x	x	
Cep telefonuyla ilgili yenilikleri takip ediyor								x	x			x						x						
Bilgisayar ve diğer teknolojilerdeki yenilikleri takip etmiyor								x				x												
Gözüne çarparsa okuyor														x			x					x		
Reklamlar/reklam panolarında görürse takip ediyor											x													
Internet sitelerinden takip ediyor	x			x			x			x					x	x								
Sosyal medyadan takip ediyor	x			x							x		x											
Bloglardan takip ediyor								x																
Teknoloji mağazalarından takip ediyor		x		x			x			x														
Saç kestirmektense telefonunu değiştiriyor	x																							
Teknoloji hayatı kolaylaştırıyor	x					x						x												
Teknoloji insan ilişkilerini olumsuz etkiledi	x					x	x																	
Teknoloji iletişimi olumsuz etkiledi	x						x					x												
Teknoloji çok hızlı değişiyor ve gelişiyor takip etmek güç	x																							
Bilgiye ulaşma açısından faydalı			x																					
Güncel haberleri almak için takip ediyor								x	x															
Yeni bir teknolojik ürün alacağında takip ediyor									x					x			x				x	x		x
Alacağı ürünü özellikleri bakımından karşılaştırmak için takip ediyor				x					x															

	A1	A2	A3	A4	A5	A6	A7	B1	B2	B3	B4	B5	B6	C1	C2	C3	C4	C5	C6	C7	C8	C9	C10	C11
Teknolojiyi takip etmek maddi durumla ilgili					x																			x
Sürekli teknoloji değiştirmek teknolojiyi amacından saptırıyor					x																			
Sosyal medya zaman kaybı						x																		
Teknoloji amacı dışında kullanıldığında olumsuz durumlar yaratabiliyor						x						x	x											
Teknoloji insanları tembelleştiriyor							x																	
Teknoloji ile bilgiye ulaşmak kolay ancak unutmak daha kolay							x																	
Ansiklopediden araştırılan bilgiler hala hatırlanıyor							x																	
Bazı teknolojileri abartı buluyor											x													
Teknoloji bağımlılığı yok																								
Telefon markalarını bile bilmiyor																								
Teknoloji bağımlısı																								
Bilgisayar teknolojisini yakından takip ediyor																								
Telefon teknolojisinde eski ve yeni arasında artık bir fark yok																								
Yeni uygulamalar olduğunda arkadaşlar arası iletişim çok hızlı																								
Yenilikleri sevmiyor																								
Televizyondan takip ediyor																								
Kariyer için takip etmek gerekiyor																								
Tablet bilgisayarları takip ediyor																								
Elindeki teknoloji ile yeni çıkan arasında çok fark varsa yenisini alıyor																								
Markaların gönderdiği broşürlerden																								

	A1	A2	A3	A4	A5	A6	A7	B1	B2	B3	B4	B5	B6	C1	C2	C3	C4	C5	C6	C7	C8	C9	C10	C11
Yenilikleri takip eden ebeveyn/akraba/arkadaşlarından dolayı gelişmelerden haberdar																								
Gelişmeleri daha önce çalıştığı telefoncudan takip ediyor																								
Teknik özellikleri takip ediyor																								
Teknoloji mağazalarında gezmeyi seviyor																								
Maddi imkanı olsa her yeniyi alıp kullanma isteği ve nedeni																								
Değiştirir	x				x	x			x			x	x				x	x						
Değiştirmez		x	x	x			x	x		x	x			x	x	x				x	x	x	x	x
Elindeki teknoloji ihtiyacını karşılıyorsa		x		x			x			x	x				x	x						x	x	x
Teknoloji ihtiyaçtan ziyade lüks ve gösteriş	x																							
Şuan kullanılan teknolojiler zaten ileri teknoloji			x			x																		
Sürekli teknoloji değiştirmeye karşı			x												x									
Teknoloji satın almak abartılıyor			x	x																				
En iyisini almak ister					x																			
Çok özellikli olması yanlış işler yapmaya neden olabiliyor							x																	
Herkes ihtiyacı olduğu için kullanmıyor şuan sahip olduğu teknolojiyi						x							x											
Yenisini almak/denemek ister						x						x	x											
Mevcut teknolojinin tüm özellikleri kullanılmıyor						x														x				
Mevcut teknolojinin uygulamalarını öğrenmek ve kullanmak daha yararlı																				x				

	A1	A2	A3	A4	A5	A6	A7	B1	B2	B3	B4	B5	B6	C1	C2	C3	C4	C5	C6	C7	C8	C9	C10	C11
Yeni teknolojiler kullanılması gereken yeni özellikleri olduğu için alınmıyor						x						x												
Yeni teknolojiye adapte olmak zaman alıcı								x																
Alışkanlıklarından vazgeçmek istemiyor								x																
Yeni teknoloji yeni uygulamalar içerir									x							x								
Yeniye kolay adapte olabilir									x															
Her yeni her zaman daha iyidir									x									x						
Yenisini alması gerekiyorsa da herkes tarafından kullanılan moda olan teknolojiyi alır										x														
İsraf /para savurganlığı														x										x
Son teknoloji ürün kullanmak güzel bir şey														x										
İhtiyacı olduğunda en yeni ve en iyisini alır sürekli değiştirmez																x					x			
Yeni özellikler işine yarayacaksa	x																x							
Yeni özellikler kendini geliştirmeye yarayacaksa	x																x							
Yeni teknoloji çok ilgisini çekiyor																		x						
Yeni teknolojiyi çok seviyor																		x						
Yeniyi denemek için her yeniyi kiralar																			x					
Her gün yenisi çıkıyor																								
Gereksiz buluyor																								
Teknoloji kısa sürede eskiyor																								
Bağlı olduğu markanın her yeni modelini alır																								

	A1	A2	A3	A4	A5	A6	A7	B1	B2	B3	B4	B5	B6	C1	C2	C3	C4	C5	C6	C7	C8	C9	C10	C11
Çağa ayak uydurmak için																								
Elindeki teknoloji ile yeni teknoloji arasında çok fark varsa değiştirir	x																							
Kıyafet olsa değiştirir																								
Zevkine alışveriş yapmıyor																								
Üşengeç bir yapısı var																								
Kişisel bilgileri yeni teknolojik ürüne aktarmak zaman alan zahmetli bir iş																								
Yeni olmasından çok beğeni ve zevkine uygunsa alır																								
Alışveriş yapmayı seviyor																								
Yeniyi ilk kullanan olmayı seviyor																								
İlk ve yeni kendisinde olsun istiyor																								
Sosyal etki/satın alma kararı																								
Arkadaşlarından etkileniyor								x			x													
Arkadaşlarından etkilenmiyor	x						x							x	x	x		x				x		
Daha çok kendisi tavsiyede bulunur	x																							
Teknoloji konusunda bilgisi yok			x																					
Arkadaşlarının deneyimlerinden etkilenir				x				x				x									x			
Aynı teknolojiyi kullanan arkadaşlarının tavsiyesini alır		x	x				x	x		x		x	x				x							x
Konuyla ilgili bilgisi yoksa bilgisi olan arkadaşlarına/büyüklerine danışır				x				x									x	x	x	x	x	x	x	x
Bilgisi varsa etkilenmez																				x				
Memnuniyet uzun süre sonra oluşur, alacağı teknolojiyi uzun süre kullanmış arkadaşlarından etkilenir	x					x																		
Önce kendisi araştırıyor	x	x	x	x	x		x			x	x		x			x							x	x
Çok para ödeyenler	x																							

	A1	A2	A3	A4	A5	A6	A7	B1	B2	B3	B4	B5	B6	C1	C2	C3	C4	C5	C6	C7	C8	C9	C10	C11
memnuniyetsizliği dile getiremiyor																								
Marka konusunda arkadaşlarından etkilenmiyor			x					x																
Kendisi teknolojileri karşılaştırarak karar veriyor					x																			
Kafasında belirlediği/kendi beğendiği ürünü alıyor							x											x	x				x	
Kendi isteği daha önemli							x								x								x	
Arkadaşlarındakine benzer özellikte teknolojileri tercih ediyor								x																
Marka ve özellikler bakımından arkadaşlarından etkileniyor									x															
Arkadaşlarındaki teknoloji ile kendi teknolojisini kıyaslar									x															
Bağlı olduğu markayı tercih ediyor									x															
Anlamadığı teknik özellikleri arkadaşlarına sorar											x													
Teknoloji konusunda kullanıcı yorumlarına bakar												x												
Satış görevlilerinin tavsiyesini alır													x											
Gelir durumu kararını etkiler														x					x					
Arkadaşlarıyla aynı teknolojiyi kullanma konusunda isteği/özentisi yok																x	x						x	
Herkeste olmayan/herkesin kullanmadığı teknolojiyi tercih ediyor																								
Farklı olmaya özen gösteriyor																								
Herkeste olan teknolojiyi sevmiyor																								
Güvendiği/doğruyu söyleyeceğine inandığı arkadaşlarına danışır																								

	A1	A2	A3	A4	A5	A6	A7	B1	B2	B3	B4	B5	B6	C1	C2	C3	C4	C5	C6	C7	C8	C9	C10	C11
Arkadaşlarınınkinden daha iyi bir ürün almak ister																								
İnsanların teknoloji konusunda özenti olduğunu düşünüyor																								
Alışkanlıklarından vazgeçemiyor																								
Uzman/bilgisine güvendiği tanıdıklarına danışır																								
Çabuk fikir değiştiriyor																								
Sosyal etki/Statü/Prestij/Başarı																								
Son teknoloji ürüne sahip olmak katkı sağlamaz				x				x							x	x		x			x	x	x	x
Son teknoloji ürünü iyi kullanmak katkı sağlar																x					x	x	x	
Ortam son teknolojiyi iyi kullanmanın etkisini olumlu veya olumsuz yönde etkiler	x	x					x			x	x		x		x		x							
Son teknoloji ürüne sahip olmak genel anlamda prestij sağlar; "Ye kürküm ye"; Maddi durum göstergesi																			x	x			x	x
Son teknoloji ürün kullanmak iş hayatında prestij/başarı sağlar	x														x		x							
Son teknoloji ürüne sahip olmak sosyal ortamda/arkadaş ortamında/okulda katkı sağlamaz																	x							
Markanın önemli olduğu arkadaş ortamında prestij sağlar														x										
Teknolojiyi iyi kullanmak iş hayatında prestij/başarı sağlar				x		x		x	x	x	x		x			x			x	x				
Teknolojiyi iyi kullanmak öğrencilik hayatında prestij/başarı sağlar					x	x			x		x		x				x							
Teknolojiyi iyi kullanmak arkadaş ortamında prestij sağlar				x	x				x		x			x										

	A1	A2	A3	A4	A5	A6	A7	B1	B2	B3	B4	B5	B6	C1	C2	C3	C4	C5	C6	C7	C8	C9	C10	C11
Teknolojiyi iyi bilmek ve kullanmak kişiyi diğer insanların gözünde farklı/üstün/saygıdeğer kılar		x	x		x	x			x	x		x		x				x		x	x	x	x	x
Teknolojiyi iyi bilen ve kullanan biri kendini daha özgüvenli / farklı/havalı/egosu yüksek hisseder						x	x			x		x												
Son teknoloji ürünü kullanan kendini farklı/üstün/havalı hisseder			x																					
Teknoloji sadece işi yapmak için kullanılan araç			x																					
Teknolojiyi iyi kullanmak adaptasyon süreci yaşamadan iş hayatına başlamayı sağlar								x																
Son teknoloji ürün kullanmanın kendi açısından bir önemi yok																			x	x			x	x
Teknolojiyi ne amaçla kullandığına bağlı																								
Teknolojiyi iyi kullanmanın kendi açısından bir önemi yok																								
Teknolojiyi iyi kullanan ve diğerlerine yardım eden kişiye karşı bakış açısı değişir/saygı duyar																								
Son teknoloji ürünler benzer özellikler taşıyor ve sıradanlaştı																								
Teknolojiyi iyi kullanan biri işlerini daha hızlı ve güzel yapabiliyor																								

(4., 5. ve 6. Odak Grup Görüşmeleri)

	Ç1	Ç2	Ç3	Ç4	Ç5	Ç6	Ç7	Ç8	Ç9	D1	D2	D3	D4	D5	D6	D7	D8	D9	D10	E1	E2	E3	E4	E5	E6	E7	E8	E9	E10
Staj yapma durumu																													
Staj yaptı	x	x	x	x	x	x		x		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		x
Staj yapmadı							x		x																			x	
Bilgisayarda yazışma yapma, rapor hazırlama, formül yazma ve çalıştırma, program yazma, hastane bilgi yönetim sistemlerini kullanma konularına yönelik yeterlilik durumu	Ç1	Ç2	Ç3	Ç4	Ç5	Ç6	Ç7	Ç8	Ç9	D1	D2	D3	D4	D5	D6	D7	D8	D9	D10	E1	E2	E3	E4	E5	E6	E7	E8	E9	E10
Orta düzey kullanıyor											x				x														
Kendini yetersiz buluyor										x		x		x		x				x									
Kendini beceriksiz buluyor																													
Word'u basit düzeyde kullanabiliyor	x	x	x	x			x	x	x	x			x		x	x	x	x	x	x			x	x					
Excel'i basit düzeyde kullanabiliyor			x				x	x					x		x	x							x	x		x	x		x
Powerpoint'i basit düzeyde kullanabiliyor		x	x				x		x	x			x		x	x	x	x	x	x			x						
Word'u çok iyi kullanıyor					x	x															x	x			x	x	x	x	x
Excel'i çok iyi kullanıyor					x	x															x	x			x	x	x	x	
Powerpoint'i çok iyi kullanıyor					x	x															x	x			x			x	x
Excel'de tablo hazırlayabiliyor									x	x		x					x							x					x
Excel'de formülle çalışamıyor									x	x	x	x					x	x						x					
Excel'i hiç bilmiyor	x	x		x															x	x									

	Ç1	Ç2	Ç3	Ç4	Ç5	Ç6	Ç7	Ç8	Ç9	D1	D2	D3	D4	D5	D6	D7	D8	D9	D10	E1	E2	E3	E4	E5	E6	E7	E8	E9	E10
Powerpoint'i hiç bilmiyor				x																									
Programlama bilmiyor						x	x	x	x										x		x	x				x	x	x	
Access'i hiç bilmiyor					x														x										
Görüşme sonrası eksikliğini fark etti																													
Öğrendi ancak unuttu						x																							
HBYS ile ilgili teorik eğitim aldı																													
HBYS kullanabiliyor					x							x					x												
EBYS kullanabiliyor																													
HBYS bilmiyor ve kullanamıyor																x													
Prezi kullanabiliyor																					x								
Web tasarımı yapabiliyor																					x								
Photoshop kullanabiliyor																									x				
Teknolojiye ilgisi var					x																x	x							
Üniversitedeki bilgisayar eğitimini yeterli bulma durumu	Ç1	Ç2	Ç3	Ç4	Ç5	Ç6	Ç7	Ç8	Ç9	D1	D2	D3	D4	D5	D6	D7	D8	D9	D10	E1	E2	E3	E4	E5	E6	E7	E8	E9	E10
Üniversitede bir şey öğrenmedi/katkısı olmadı	x	x		x	x	x	x	x	x			x		x	x	x	x	x	x			x	x	x	x	x	x	x	
Üniversitede verilen eğitimi yeterli bulmuyor	x	x	x						x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		x	x		x	x		x		x
Üniversitede ders işlenmedi						x	x	x																					
Üniversitede uygulama yapılmadı			x	x	x				x		x	x	x						x				x	x					x
Üniversite ve önceki eğitim kurumlarında Word dışında herhangi bir eğitim almadı																										x	x		
Üniversite eğitimi öncesinde Excel'i gördü ancak																													

	Ç1	Ç2	Ç3	Ç4	Ç5	Ç6	Ç7	Ç8	Ç9	D1	D2	D3	D4	D5	D6	D7	D8	D9	D10	E1	E2	E3	E4	E5	E6	E7	E8	E9	E10
hatırlamıyor																													
Lisede bilgisayar eğitimi yetersiz										x																			
Bilgisayar kullanım kursuna gitti			x							x			x																x
Lisede bilgisayar eğitimi aldı			x			x	x	x				x	x	x	x		x		x	x			x	x			x	x	
Lisede görsel sunum ve uygulama ağırlıklı eğitim verildi																							x						
Lisedeki eğitimi sayesinde şuan kullanabiliyor							x	x				x																x	
Lisede ders işlenmedi/serbest bırakıldı/oyun oynandı/sohbet edildi																													
Ortaokulda bilgisayar eğitimi aldı													x			x	x	x						x			x		
İlkokulda bilgisayar eğitimi aldı							x	x			x		x				x		x								x		
Ebeveynlerinden öğrendi																						x						x	
Ödev hazırlarken arkadaşlarından öğrendi																				x					x				
Ödev hazırlarken kendi kendine öğrendi/geliştirdi		x		x																	x		x	x		x	x	x	x
Internetten video izleyerek öğrendi					x					x																			
Bilgisayarı etkin kullanma dersi verilmeli																													
Bilgisayar ders içeriği basit /yüzeysel											x	x	x		x				x						x		x		x
Bilgisayar dersinde gereksiz bilgiler veriliyor																											x		

	Ç1	Ç2	Ç3	Ç4	Ç5	Ç6	Ç7	Ç8	Ç9	D1	D2	D3	D4	D5	D6	D7	D8	D9	D10	E1	E2	E3	E4	E5	E6	E7	E8	E9	E10
İleri düzeyde Word ve Excel eğitimi verilmeli											x	x			x	x	x		x					x					
Paket programlarla ilgili eğitim verilmeli (Muhasebe uygulamaları vb.)																													
Bilgisayar ders sayısı ve saati yetersiz											x	x	x				x	x	x										
Bilgisayarla ilgilenmiyor														x															
Bilgisayar kullanmayı zor buluyor														x															
Üniversitede bilgisayarlar eski ve yavaş																		x		x					x	x	x		x
Lise ve üniversitede bilgisayar kullandıkları varsayılıyor						x																							
Programları merak ettiğinden kendi kendine öğrenmeye çalışıyor						x		x			x											x							
Yeni sürümlerle/güncel konularla ilgili eğitim verilmeli																						x			x				
Çocukluktan beri kişisel ilgi ve merakla öğrenmeye çalışıyor		x			x											x													
Derste bir şey öğrenmediğini düşünerek derse devam etmeyi bıraktı								x																					
Devam zorunluluğu olmadığından takip etmedi						x																							
Derste işledikleri konuların önemli olduğunu düşünmediğinden derslere katılmadı																													
Farklı bir üniversiteden geliyor									x																				

	Ç1	Ç2	Ç3	Ç4	Ç5	Ç6	Ç7	Ç8	Ç9	D1	D2	D3	D4	D5	D6	D7	D8	D9	D10	E1	E2	E3	E4	E5	E6	E7	E8	E9	E10
Geldiği üniversitede ayrıntılı ve uygulamalı Word ve Excel eğitimi aldı									x																				
Üniversitede kullanacak bilgisayar ve oturacak yer olmamasından dolayı derslere katılmadı																													
Üniversitede alana yönelik teknoloji dersinin olduğunu bilmiyor																													
İşe başladıktan sonra teknoloji kullanımını öğrendi ve geliştirdi																					x								
Teknolojinin iş hayatı açısından çok önemli olduğunu düşünerek kendi kendine öğrendi/kursa gitti	x		x					x			x		x					x	x										
BEB-650 dersi aldı ancak uygulama yapılmadı																													
Uygulama ağırlıklı eğitim verilmeli	x		x									x			x		x	x				x	x	x	x		x	x
SPSS eğitiminin katkısı oldu							x				x		x																
Kendi imkanlarıyla kursa gitmeyi düşünüyor					x						x				x					x									
İş başında öğreneceğini düşünüyor							x	x	x	x						x	x		x			x		x	x	x			
Üniversitede aldığı eğitim katkı sağladı																				x	x								
Üniversitede internet erişimi yok																				x					x		x		
Üniversitede bilgisayar virüslü																				x					x		x		

	Ç1	Ç2	Ç3	Ç4	Ç5	Ç6	Ç7	Ç8	Ç9	D1	D2	D3	D4	D5	D6	D7	D8	D9	D10	E1	E2	E3	E4	E5	E6	E7	E8	E9	E10
Staj yaparken Excel gördü ve biraz öğrendi								x												x						x			
Gelecekteki kariyerinizde gerekli olacak/kullanmak zorunda olacağınız teknolojiler veya bilgisayar programları neler olacak?	Ç1	Ç2	Ç3	Ç4	Ç5	Ç6	Ç7	Ç8	Ç9	D1	D2	D3	D4	D5	D6	D7	D8	D9	D10	E1	E2	E3	E4	E5	E6	E7	E8	E9	E10
Bilgim yok/Hiç düşünmedim														x														x	
Word	x		x	x		x		x	x		x	x			x	x	x			x	x		x	x	x	x		x	x
Excel			x	x		x		x	x		x	x			x	x	x			x	x		x	x	x	x		x	x
Powerpoint	x		x	x		x		x	x		x	x			x	x	x			x	x	x	x	x	x	x		x	x
Muhasebe programları										x																			
Hastane bilgi yönetim sistemleri			x			x		x	x	x		x		x	x		x		x						x	x			x
Word kesinlikle/çok önemli							x											x				x							
Excel kesinlikle/çok önemli	x	x					x											x			x	x					x		
Üst yönetimde Powerpoint																							x						
Prezi											x																		
İstatistik programları										x	x	x	x		x		x												
İş hayatında bilgisayarın öneminin farkında		x		x			x			x								x											
Çok eksiğinin olduğunun farkında				x														x		x			x						
İşe başlamadan kursa gitmeyi düşünüyor	x	x								x													x						
Çalıştığı alana göre kullanacağı programların değişeceğini biliyor																						x							
Hastane yöneticisi olmak istemiyor			x		x	x																							
Teknoloji konusundaki																		x											

	Ç1	Ç2	Ç3	Ç4	Ç5	Ç6	Ç7	Ç8	Ç9	D1	D2	D3	D4	D5	D6	D7	D8	D9	D10	E1	E2	E3	E4	E5	E6	E7	E8	E9	E10
eksiğini görünce bu işi yapamayacağını düşünmüş																													
Gelecekteki kariyerinizde gerekli olacak/kullanmak zorunda olacağınız teknolojiler veya bilgisayar programları ile ilgili bir eğitim aldınız mı? Aldıysanız yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?																													
Hastane bilgi yönetim sistemleri eğitimi almadı	x	x	x	x		x	x	x	x	x	x	x	x	x		x	x	x											
SPSS eğitimi aldı										x	x		x																
Staj/iş başvurusunda ilk sordukları şey hangi programların kullanılabildiği																													
SPSS ile ilgili teorik eğitim aldı, yeterli değildi										x	x		x																
Bu konuda yetersiz ve eksik hissediyorsanız bunu nasıl gidermeye planlıyorsunuz?																													
Eksikliklerini zamanla gidereceğini düşünüyor	x			x																									
Temel programları kendi kendine öğreneceğini düşünüyor	x			x																									
Access ve programlama için kursa gitmek gerektiğini düşünüyor																													
Bilgisayar ve diğer teknolojiler ilgi ve merak gerektiriyor																					x								
Bilgisayar kullanmayı iyi bilen arkadaş/akrabalarının yardımıyla kendini																						x							

	Ç1	Ç2	Ç3	Ç4	Ç5	Ç6	Ç7	Ç8	Ç9	D1	D2	D3	D4	D5	D6	D7	D8	D9	D10	E1	E2	E3	E4	E5	E6	E7	E8	E9	E10
geliştirmeye çalışıyor																													
Gerekirse/kullanmak zorunda kalırsa kursa gidebilir																													
Hastanede çalışmaya karar verirse ve kullanmak zorunda kalırsa öğrenmek istiyor					x	x	x																						
Staj yaparken üniversite eğitimin çok yetersiz olduğunu gördü													x					x	x										
İstatistik kursuna gitmeyi planlıyor													x																
Kariyerine alt basamaklarda başlayacağını düşünüyor ve bu arada kendini geliştirmeyi planlıyor																				x									
Hastane bilgi sistemleri yazılım kursuna gitmeyi planlıyor																					x								
İleri Office programları kullanım kursuna gitmeyi planlıyor																						x				x			
Kendini yetersiz bulmuyor																											x	x	
Programa ne tür dersler konulabilir?																													
İleri düzey SPSS eğitimi													x																
Teknolojiyi iyi kullanmak hasta danışmanı olarak göreve başlamak ve iş yaşamının sonuna kadar bu görevde kalmaktan kurtarabilir													x					x											
Hastane bilgi yönetim sistemlerinin temelini/felsefesini										x				x	x			x							x		x		

	Ç1	Ç2	Ç3	Ç4	Ç5	Ç6	Ç7	Ç8	Ç9	D1	D2	D3	D4	D5	D6	D7	D8	D9	D10	E1	E2	E3	E4	E5	E6	E7	E8	E9	E10
anlatacak uygulamalı eğitim																													
Staj yaparken üniversitede teknoloji kullanımı ile ilgili hiçbir şey öğrenmediğini fark etti													x					x										
Görsel sunumlarla desteklenen bir eğitim																													
Her öğrencinin oturabileceği standart özelliklere sahip bir bilgisayar																													
Bire bir eğitim verilmeli																													
Örneklerle anlatım																													
Bilgisayar dersi adı altında tüm programları anlatmak yerini her program ayrı bir ders olarak verilmeli																													
Gelecekte işe yarayacak alana yönelik teknoloji eğitimi																		x						x				x	x
Eksikliklerinin belirlenip giderilmesine yönelik bir eğitim imkanı sunulmuş olsa																													
Alana özgü seçmeli bilgisayar dersleri																													x
Mühendislik programları verilebilir					x																								
Hastane bilgi yönetim sistemleriyle ilgili ayrıntılı bir eğitim													x																x
İş hayatında hangi programların ve uygulamaların işe yarayacağına dair bilgilendirme eğitimi																				x								x	
Hastane bilgi yönetim																					x								x

	Ç1	Ç2	Ç3	Ç4	Ç5	Ç6	Ç7	Ç8	Ç9	D1	D2	D3	D4	D5	D6	D7	D8	D9	D10	E1	E2	E3	E4	E5	E6	E7	E8	E9	E10
sistem yazılımı dersi verilmeli																													
Dersler sınav geçmeye yönelik verilmemeli																									x		x	x	
Teknolojik gelişmeleri takip etme																													
Takip ediyor					x			x			x		x	x	x			x			x	x							
Takip etmeyi seviyor					x																					x			
Teknolojiyi seviyor																													
Teknolojiye ilgi duyuyor																					x				x	x			
Yeniliği seviyor																		x								x			
Yenilikleri merak ediyor																		x								x			
Yeni teknolojiye ihtiyacı olmasa da yenilikleri takip ediyor														x	x			x											
Teknolojiyi sevmiyor										x										x									
Özel olarak takip etmiyor			x				x			x		x				x	x		x	x			x	x			x	x	
Teknolojiye ilgi duymuyor	x		x	x			x													x									x
Cep telefonuyla ilgili yenilikleri takip ediyor						x								x				x				x			x			x	
Bilgisayar ve diğer teknolojilerdeki yenilikleri takip etmiyor																													
Gözüne çarparsa okuyor																													
Reklamlar/reklam panolarında görürse takip ediyor											x											x	x			x			
Internet sitelerinden takip ediyor		x									x		x	x	x							x			x				
Sosyal medyadan takip ediyor		x				x		x			x		x	x	x							x	x		x				
Bloglardan takip ediyor													x	x	x							x			x				

	Ç1	Ç2	Ç3	Ç4	Ç5	Ç6	Ç7	Ç8	Ç9	D1	D2	D3	D4	D5	D6	D7	D8	D9	D10	E1	E2	E3	E4	E5	E6	E7	E8	E9	E10
Teknoloji mağazalarından takip ediyor																										x			
Saç kestirmektense telefonunu değiştiriyor																													
Teknoloji hayatı kolaylaştırıyor																													
Teknoloji insan ilişkilerini olumsuz etkiledi																													
Teknoloji iletişimi olumsuz etkiledi																													
Teknoloji çok hızlı değişiyor ve gelişiyor takip etmek güç																													
Bilgiye ulaşma açısından faydalı																													
Güncel haberleri almak için takip ediyor								x																					
Yeni bir teknolojik ürün alacağında takip ediyor		x	x				x		x			x					x						x	x			x		x
Ürünü özellikleri bakımından karşılaştırmak için takip ediyor		x					x															x			x		x		
Teknolojiyi takip etmek maddi durumla ilgili																													
Sürekli teknoloji değiştirmek teknolojiyi amacından saptırıyor																													
Sosyal medya zaman kaybı																													
Teknoloji amacı dışında kullanıldığında olumsuz durumlar yaratabiliyor																													
Teknoloji insanları tembelleştiriyor																													
Teknoloji ile bilgiye ulaşmak kolay ancak																													

	Ç1	Ç2	Ç3	Ç4	Ç5	Ç6	Ç7	Ç8	Ç9	D1	D2	D3	D4	D5	D6	D7	D8	D9	D10	E1	E2	E3	E4	E5	E6	E7	E8	E9	E10
unutmak daha kolay																													
Ansiklopediden araştırılan bilgiler hala hatırlanıyor																													
Bazı teknolojileri abartı buluyor																													
Teknoloji bağımlılığı yok	x																												
Telefon markalarını bile bilmiyor	x																												
Teknoloji bağımlısı					x																								
Bilgisayar teknolojisini yakından takip ediyor					x						x							x				x			x				
Telefon teknolojisinde eski ve yeni arasında artık bir fark yok					x			x																					
Yeni uygulamalar olduğunda arkadaşlar arası iletişim çok hızlı						x																							
Yenilikleri sevmiyor										x																			
Televizyondan takip ediyor											x		x																
Kariyer için takip etmek gerekiyor													x																
Tablet bilgisayarları takip ediyor														x				x							x			x	
Elindeki teknoloji ile yeni çıkan arasında çok fark varsa yenisini alıyor														x															
Markaların gönderdiği broşürlerden															x														
Yenilikleri takip eden ebeveyn/akraba/arkadaşlarından dolayı gelişmelerden haberdar													x			x			x					x				x
Gelişmeleri daha önce																					x								

	Ç1	Ç2	Ç3	Ç4	Ç5	Ç6	Ç7	Ç8	Ç9	D1	D2	D3	D4	D5	D6	D7	D8	D9	D10	E1	E2	E3	E4	E5	E6	E7	E8	E9	E10
çalıştığı telefoncudan takip ediyor																													
Teknik özellikleri takip ediyor																									x			x	
Teknoloji mağazalarında gezmeyi seviyor																										x		x	
Maddi imkanı olsa her yeniyi alıp kullanma isteği ve nedeni																													
Değiştirir					x	x	x	x		x	x	x		x								x			x	x		x	x
Değiştirmez	x	x	x	x					x				x		x	x	x	x	x	x	x		x	x			x		
Elindeki teknoloji ihtiyacını karşılıyorsa	x	x							x				x		x	x	x	x	x	x	x		x				x		
Teknoloji ihtiyaçtan ziyade lüks ve gösteriş										x																			
Şuan kullanılan teknolojiler zaten ileri teknoloji																													
Sürekli teknoloji değiştirmeye karşı																					x								
Teknoloji satın almak abartılıyor																													
En iyisini almak ister																													
Çok özellikli olması yanlış işler yapmaya neden olabiliyor																													
Herkes ihtiyacı olduğu için kullanmıyor şuan sahip olduğu teknolojiyi										x																			
Yenisini almak/denemek ister											x											x			x			x	x
Mevcut teknolojinin tüm özellikleri kullanılmıyor																													
Mevcut teknolojinin uygulamalarını öğrenmek ve																													

	Ç1	Ç2	Ç3	Ç4	Ç5	Ç6	Ç7	Ç8	Ç9	D1	D2	D3	D4	D5	D6	D7	D8	D9	D10	E1	E2	E3	E4	E5	E6	E7	E8	E9	E10
kullanmak daha yararlı																													
Yeni teknolojiler kullanılması gereken yeni özellikleri olduğu için alınmıyor																													
Yeni teknolojiye adapte olmak zaman alıcı		x																											
Alışkanlıklarından vazgeçmek istemiyor	x	x																											
Yeni teknoloji yeni uygulamalar içerir							x				x	x		x															
Yeniye kolay adapte olabilir														x										x					
Her yeni her zaman daha iyidir							x				x	x		x								x							
Yenisini alması gerekiyorsa da herkes tarafından kullanılan moda olan teknolojiyi alır																													
İsraf /para savurganlığı	x																			x									
Son teknoloji ürün kullanmak güzel bir şey																						x							
İhtiyacı olduğunda en yeni ve en iyisini alır sürekli değiştirmez															x												x		
Yeni özellikler işine yarayacaksa						x		x												x									
Yeni özellikler kendini geliştirmeye yarayacaksa								x																					
Yeni teknoloji çok ilgisini çekiyor																													
Yeni teknolojiyi çok seviyor																						x			x			x	
Yeniyi denemek için her yeniyi kiralar																													

	Ç1	Ç2	Ç3	Ç4	Ç5	Ç6	Ç7	Ç8	Ç9	D1	D2	D3	D4	D5	D6	D7	D8	D9	D10	E1	E2	E3	E4	E5	E6	E7	E8	E9	E10
Her gün yenisi çıkıyor			x	x											x						x						x		
Gereksiz buluyor			x														x	x		x									
Teknoloji kısa sürede eskiyor				x											x						x						x		
Bağlı olduğu markanın her yeni modelini alır					x	x																							
Çağa ayak uydurmak için									x		x											x							
Elindeki teknoloji ile yeni teknoloji arasında çok fark varsa değiştirir													x																
Kıyafet olsa değiştirir																			x										
Zevkine alışveriş yapmıyor																				x									
Üşengeç bir yapısı var																								x					
Kişisel bilgileri yeni teknolojik ürüne aktarmak zaman alan zahmetli bir iş																								x					
Yeni olmasından çok beğeni ve zevkine uygunsa alır																										x			
Alışveriş yapmayı seviyor																													x
Yeniyi ilk kullanan olmayı seviyor																													x
İlk ve yeni kendisinde olsun istiyor																													x
Sosyal etki/satın alma kararı																													
Arkadaşlarından etkileniyor										x				x								x					x		
Arkadaşlarından etkilenmiyor											x	x	x		x	x	x	x								x		x	
Daha çok kendisi tavsiyede bulunur																													
Teknoloji konusunda bilgisi yok			x														x												

	Ç1	Ç2	Ç3	Ç4	Ç5	Ç6	Ç7	Ç8	Ç9	D1	D2	D3	D4	D5	D6	D7	D8	D9	D10	E1	E2	E3	E4	E5	E6	E7	E8	E9	E10
Arkadaşlarının deneyimlerinden etkilenir	x		x	x		x	x		x					x								x			x		x		
Aynı teknolojiyi kullanan arkadaşlarının tavsiyesini alır		x									x								x	x		x	x		x	x	x	x	x
Konuyla ilgili bilgisi yoksa bilgisi olan arkadaşlarına/büyüklerine danışır			x				x	x												x		x	x	x					
Bilgisi varsa etkilenmez																								x					
Memnuniyet uzun süre sonra oluşur, alacağı teknolojiyi uzun süre kullanmış arkadaşlarından etkilenir																													
Önce kendisi araştırıyor												x			x			x	x										
Çok para ödeyenler memnuniyetsizliği dile getiremiyor																													
Marka konusunda arkadaşlarından etkilenmiyor	x	x	x	x					x																x		x	x	x
Kendisi teknolojileri karşılaştırarak karar veriyor												x			x										x		x		
Kafasında belirlediği/kendi beğendiği ürünü alıyor						x											x							x		x	x	x	x
Kendi isteği daha önemli						x												x						x		x		x	x
Arkadaşlarındakine benzer özellikte teknolojileri tercih ediyor														x															
Marka ve özellikler bakımından arkadaşlarından etkileniyor																													
Arkadaşlarındaki teknoloji ile kendi teknolojisini														x															

	Ç1	Ç2	Ç3	Ç4	Ç5	Ç6	Ç7	Ç8	Ç9	D1	D2	D3	D4	D5	D6	D7	D8	D9	D10	E1	E2	E3	E4	E5	E6	E7	E8	E9	E10
kıyaslar																													
Bağlı olduğu markayı tercih ediyor																x			x										
Anlamadığı teknik özellikleri arkadaşlarına sorar																													
Teknoloji konusunda kullanıcı yorumlarına bakar																													
Satış görevlilerinin tavsiyesini alır																								x					
Gelir durumu kararını etkiler		x																											
Arkadaşlarıyla aynı teknolojiyi kullanma konusunda isteği/özentisi yok			x			x																			x				
Herkeste olmayan/herkesin kullanmadığı teknolojiyi tercih ediyor					x			x																					
Farklı olmaya özen gösteriyor					x																								
Herkeste olan teknolojiyi sevmiyor								x																					
Güvendiği/doğruyu söyleyeceğine inandığı arkadaşlarına danışır								x													x								
Arkadaşlarınınkinden daha iyi bir ürün almak ister										x																			
İnsanların teknoloji konusunda özenti olduğunu düşünüyor													x												x				
Alışkanlıklarından vazgeçemiyor																x													
Uzman/bilgisine güvendiği tanıdıklarına danışır																					x								

	Ç1	Ç2	Ç3	Ç4	Ç5	Ç6	Ç7	Ç8	Ç9	D1	D2	D3	D4	D5	D6	D7	D8	D9	D10	E1	E2	E3	E4	E5	E6	E7	E8	E9	E10
Çabuk fikir değiştiriyor																													x
Sosyal Etki/Statü/Prestij/Başarı																													
Son teknoloji ürüne sahip olmak katkı sağlamaz	x		x	x		x	x	x	x	x	x		x	x	x			x	x								x	x	
Son teknoloji ürünü iyi kullanmak katkı sağlar								x																					
Ortam son teknolojiyi iyi kullanmanın etkisini olumlu veya olumsuz yönde etkiler										x																			
Son teknoloji ürüne sahip olmak genel anlamda prestij sağlar; "Ye kürküm ye"; Maddi durum göstergesi							x				x		x																
Son teknoloji ürün kullanmak iş hayatında prestij/başarı sağlar	x																												
Son teknoloji ürüne sahip olmak sosyal ortamda/arkadaş ortamında/okulda katkı sağlamaz																													
Markanın önemli olduğu arkadaş ortamında prestij sağlar																													
Teknolojiyi iyi kullanmak iş hayatında prestij/başarı sağlar																					x			x					
Teknolojiyi iyi kullanmak öğrencilik hayatında prestij/başarı sağlar																					x			x	x	x			x
Teknolojiyi iyi kullanmak arkadaş ortamında prestij sağlar																					x								
Teknolojiyi iyi bilmek ve kullanmak kişiyi diğer			x	x		x	x		x		x	x	x	x	x	x				x		x			x		x	x	x

	Ç1	Ç2	Ç3	Ç4	Ç5	Ç6	Ç7	Ç8	Ç9	D1	D2	D3	D4	D5	D6	D7	D8	D9	D10	E1	E2	E3	E4	E5	E6	E7	E8	E9	E10
insanların gözünde farklı/üstün/saygıdeğer kılar																													
Teknolojiyi iyi bilen ve kullanan biri kendini daha özgüvenli / farklı/havalı/egosu yüksek hisseder														x						x			x		x			x	
Son teknoloji ürünü kullanan kendini farklı/üstün/havalı hisseder										x																			
Teknoloji sadece işi yapmak için kullanılan araç, abartılmamalı					x												x												
Teknolojiyi iyi kullanmak adaptasyon süreci yaşamadan iş hayatına başlamayı sağlar																													
Son teknoloji ürün kullanmanın kendi açısından bir önemi yok		x			x												x		x										
Teknolojiyi ne amaçla kullandığına bağlı	x	x																											
Teknolojiyi iyi kullanmanın kendi açısından bir önemi yok	x	x			x												x	x											
Teknolojiyi iyi kullanan ve diğerlerine yardım eden kişiye karşı bakış açısı değişir/saygı duyar		x							x									x				x			x		x	
Son teknoloji ürünler benzer özellikler taşıyor ve sıradanlaştı														x	x	x			x										
Teknolojiyi iyi kullanan biri işlerini daha hızlı ve güzel yapabiliyor																					x				x				